ZBORUL ALBINELOR
SOFÍA SEGOVIA
LITERA
buzz BOOKS

ZBORUL ALBINELOR
SOFÍA SEGOVIA
LITERA
buzz BOOKS

buzz
BOOKS

Cărțile despre care toată lumea vorbește!

O colecție cosmopolită, locul de întâlnire a celor mai noi
opere de ficțiune contemporană – romane aflate în topurile
internaționale, premiate, ecranizate sau în curs de ecranizare,
traduse în zeci de limbi – cărți provocatoare,
pe care abia aștepți să le citești

SOFÍA SEGOVIA

ZBORUL ALBINELOR

Traducere din limba engleză și note
TEODORA MAFTEI

LITERA
București

The Murmur of Bees
Sofía Segovia
Copyright text © 2015 by Sofía Segovia
Copyright traducere în limba engleză © 2019 by Simon Bruni
Toate drepturile rezervate

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Zborul albinelor
Sofía Segovia

Copyright © 2022 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidraşcu şi fiii
Redactor: Monica Grecu
Corector: Păunița Ana
Copertă: Bell Studio
Tehnoredactare şi prepress: Laura Carîp

ISBN 978-606-33-8661-9
ISBN EPUB 978-606-33-8867-5

Dedic acest roman soţului meu, José; copiilor noştri, Sofía, David şi Cristina; părinţilor mei, Enrique şi Susana; şi mai ales dragii mele Soledad Betancourt, ale cărei istorisiri mi-au schimbat viaţa.

Îmi doresc ca în aceste pagini să-mi exprim recunoştinţa faţă de Francisco şi Lydia, Arturo şi María Luisa, Chelo, María Teresa, încă un Francisco, încă o Lydia, Angélica, China, Enrique şi María Elena.

Nu este o poveste relatată de ei, dar mi-au fost sursă de inspiraţie.

1. UNUL VINEȚIU, ALTUL DE CULOAREA LAPTELUI

În acea dimineaţă fragedă de octombrie, plânsetele bebeluşului se contopeau cu vântul răcoros care sufla printre copaci, cu trilul păsărelelor şi cu insectele nopţii care îşi luau rămas-bun. Sunetele răsunau din vegetaţia deasă, dar se risipeau la mică depărtare de sursă, ca şi cum ar fi fost curmate ca prin vrajă pe măsură ce se aventurau către urechile oamenilor.

Ani la rând, lumea remarcase cum *Don* Teodosio, în drumul lui spre muncă la o moşie din apropiere, trebuie să fi trecut pe lângă bietul copilaş abandonat fără să audă vreun zgomot şi cum, în căutarea unei poţiuni de dragoste, Lupita, spălătoreasa familiei Morales, traversase podul care o ducea spre La Petaca fără să bage de seamă ceva suspect. „Dacă l-aş fi auzit“, spunea ea în seara aceea oricui era dispus să o asculte, „l-aş fi luat măcar în braţe, pentru că oricât de respingător ar fi fost, nu ştiu cine ar fi putut abandona în halul ăsta un nou-născut, să-l lase pur şi simplu acolo să moară singurel.“

Întâmplarea era învăluită în mister. Ce femeie nesăbuită din împrejurimi dăduse recent semne că ar fi rămas însărcinată? Al cui era acest copilaş năpăstuit? Veştile acestui act nechibzuit se răspândeau mai ceva ca rujeola în oraş, aşa că s-ar fi aflat dacă cineva ştia ceva.

Iată că de această dată nimeni nu ştia nimic.

Se vehiculau tot felul de teorii, însă mentalul colectiv fusese captat de cea conform căreia copilul ar fi aparţinut uneia dintre vrăjitoarele din La Petaca, despre care se ştia că îşi oferea gratuit favorurile trupeşti. Vrăjitoarea, după ce dăduse naştere unui copil diform, cu o înfăţişare nefirească – fusese pesemne pedepsită de Providenţă sau de Scaraoţchi –, se dusese să îl azvârle sub pod, lăsându-l la mila Domnului.

Nimeni nu ştia de cât timp fusese abandonat copilaşul sub pod, gol şi înfometat. Nimeni nu îşi putea explica cum de supravieţuise forţelor naturii fără să sângereze până la moarte fiindcă nu îi fusese tăiat la timp cordonul ombilical sau fără să fie devorat de şobolanii, păsările răpitoare, urşii sau pumele care se găseau din belşug pe acele coline.

Cu toţii se întrebau cum de îl găsise bătrâna Nana Reja, acoperit de o pătură vie de albine.

Reja alesese să îşi petreacă restul zilelor într-un singur loc, în faţa unuia dintre şoproanele de pe moşia La Amistad. Construcţia avea o structură modestă, fără ferestre, asemănătoare cu alte câteva clădiri încă în funcţiune, aflate în spatele casei principale pentru a fi ferite de privirile oaspeţilor. Singurul lucru prin care se deosebea acest şopron de celelalte era acoperişul lăsat, care îi permitea bătrânei să stea afară, fie iarnă, fie vară. Streaşina fusese o întâmplare fericită. Reja nu alesese acest loc pentru a se adăposti de intemperii, ci pentru a se bucura de privelişte şi de vântul care adia dinspre dealuri până la ea. Doar pentru ea.

Bătrâna îşi alesese acest loc de odihnă cu atât de mult timp în urmă, încât nici unul dintre cei care mai erau în viaţă nu-şi mai amintea când se instalase acolo sau când îşi făcuse apariţia scaunul-balansoar.

Mai toţi credeau că nu se ridicase niciodată de pe scaun şi bănuiau că asta se întâmplase din cauză că, la vârsta ei – câţi ani avea, nimeni nu putea şti sigur – nu o mai ţineau picioarele, iar muşchii nu-i mai răspundeau la comenzi. Când se ivea soarele pe cer, deja o vedeau instalată acolo, legănându-se alene, mai mult de la vânt decât de la vreo mişcare a tălpilor, iar noaptea nu-i observa nimeni lipsa, căci deja se pregăteau cu toţii de culcare.

Toţi anii petrecuţi în balansoar îi făcuseră pe localnici să uite de povestea şi omenia ei: se integrase în peisaj, prinsese rădăcini în pământul pe care se legăna. Carnea îi devenise lemnoasă, iar pielea o scoarţă aspră, întunecoasă şi zbârcită.

Nimeni nu o saluta când era în trecere, la fel cum nimeni nu ar fi salutat un copac îmbătrânit şi muribund. Unii copii o observau de la distanţă atunci când străbăteau scurtul drum dinspre oraş în căutarea legendei; foarte rar îşi făcea câte unul curaj să se apropie de ea pentru a se convinge că era într-adevăr vie şi nu cioplită din lemn. Îşi dădeau rapid seama că sub scoarţă se ascundea o fiinţă vie atunci când, fără ca măcar să deschidă ochii, bătrâna îi dădea o zmetie zdravănă cu ciomagul temerarului explorator.

Reja nu suporta să fie subiectul curiozităţii nimănui; prefera să pretindă că era făcută din lemn. Prefera să fie ignorată. La vârsta ei, la câte îi văzuseră ochii, câte îi auziseră urechile, cât vorbise gura, cât simţise pielea şi cât suferise inima, socotea că trecuse prin destule încât i-ar fi obosit pe ceilalţi. Nu-şi putea explica de ce mai era încă în viaţă sau ce mai aştepta înainte să se

stingă. Din moment ce nu mai era de folos nimănui, iar trupul i se veştejise, prefera să nu privească şi să nu fie privită, să nu audă, să nu vorbească şi să nu simtă.

Reja îi mai tolera pe câte unii, cum era cealaltă bunicuţă, Pola, care, la fel ca Reja, îşi trăise cu mult timp în urmă vremurile de glorie. Îl tolera şi pe conaşul Francisco, pentru că odată, când încă îşi mai îngăduia să simtă, îl iubise profund. În schimb, nu-i putea suporta soţia, pe Beatriz, şi nici fiicele – soţia pentru că Reja nu avea de gând să primească pe cineva nou în viaţa ei, iar copiii pentru că îi păreau nesuferiţi.

Ei nu aveau nevoie de nimic de la ea, iar ea nu dorea să le ofere nimic, căci bătrâneţea o exonerase de îndatoririle de servitoare. De ani de zile nu mai participa deloc la treburile gospodăriei şi aşa ajunsese să devină parte integrantă a balansoarului ei, devenind dificil de distins unde se termina lemnul şi unde începea omul.

Înainte de a se miji de ziuă, se deplasa din dormitor până la magazie, iar scaunul-balansoar o aştepta sub acoperişul lăsat. Apoi închidea ochii ca să nu vadă nimic, iar urechile şi le astupa ca să nu audă. Micul dejun, prânzul şi cina i le aducea Pola, însă abia dacă se atingea de ele, căci trupul ei nu mai simţea mare nevoie de hrană. Se ridica de pe scaun mult mai târziu, atunci când, prin pleoapele-i închise, licuricii îi aminteau că se lăsase noaptea, iar balansoarul din lemn, sătul deja de apropierea lor constantă, o înghesuia, strivindu-i şoldul.

Mai deschidea câteodată ochii în drumul ei spre pat, deşi nu era nevoie să-i deschidă ca să vadă. Apoi se întindea peste cuvertură – nu simţea frigul, căci pielea ei nu mai lăsa nici frigul să se infiltreze. Nu adormea însă. Organismul ei nu mai simţea de mult nevoia de somn. Nu înţelegea dacă era din cauză că dormise cât ar avea nevoie o fiinţă să doarmă pe parcursul unei vieţi sau pur şi simplu refuza să adoarmă de teamă să nu cadă în somnul cel de veci. Nu se mai gândise la asta de multă vreme. După câteva ore petrecute pe moliciunea patului, începea să simtă strânsoarea şi înţepăturile care îi aminteau că sosise vremea să îi facă o vizită companionului ei fidel, balansoarul.

Nana Reja nu ştia prea bine câţi ani de viaţă avea. Nu ştia cum se născuse şi nici care-i era numele complet, asta în caz că se deranjase cineva să îi dea unul. Deşi îşi închipuia că probabil avusese o copilărie, nu-şi putea aminti nici de ea, nici de părinţi – dacă îi ştiuse vreodată –, iar dacă cineva i-ar fi spus că încolţise din pământ asemenea unui nuc, ea ar fi crezut. Nu-şi

amintea nici chipul bărbatului care îi oferise copilul în tinereţe, dar ţinea minte că îi privise spatele pe măsură ce se îndepărta, părăsind-o în coliba ei din lemn şi lut, lăsând-o în voia sorţii într-o lume necunoscută.

În orice caz, nu avea să uite niciodată mişcările puternice din pântecul ei, înţepăturile din sâni şi lichidul dulce şi gălbui care ieşea din ei chiar înainte de a i se naşte unicul copil. Nu era prea convinsă că îşi mai amintea chipul băieţelului, poate pentru că imaginaţia îi juca feste, amestecând trăsăturile tuturor bebeluşilor – albi şi de culoare – pe care îi alăptase în tinereţe.

Îşi amintea bine ziua în care ajunsese pentru prima dată în Linares, aproape moartă de foame şi îngheţată de frig. Încă îşi mai simţea odorul în braţe, strâns la pieptul ei pentru a-l proteja de aerul îngheţat din luna lui gerar. Nu coborâse niciodată din munţi, aşa că era firesc să nu fi văzut niciodată atâtea case la un loc, să nu fi păşit vreodată pe stradă şi să nu fi traversat nici o piaţetă; nu se aşezase niciodată pe o bancă publică, dar asta făcea când genunchii-i slăbiţi o lăsau.

Ştia că trebuia să ceară ajutor, dar chiar dacă nu era pentru ea, nu ştia cum. Ar fi cerut ajutor de dragul bebeluşului pe care îl purta pe braţe, căci de două zile nici nu mai plângea, nici nu mai voia sân.

Acesta era unicul motiv pentru care coborâse în oraşul pe care îl contempla uneori de la distanţă, din coliba ei din munţi.

Nu mai simţise însă niciodată un asemenea frig, de asta era sigură. Pesemne că şi localnicii îl resimţeau, căci nu văzuse pe nimeni pe afară, înfruntând aerul îngheţat, asemenea ei. Nici o casă nu părea abordabilă. Ferestrele şi uşile aveau gratii, iar în spatele lor, obloane închise. Prin urmare, rămăsese şovăitoare pe banca din piaţetă, tot mai înfrigurată şi mai temătoare pentru copilul ei.

Nu ştia sigur cât timp rămăsese acolo şi poate că nu s-ar mai fi mişcat niciodată din loc – ar fi devenit totuna cu statuile din piaţetă – dacă doctorul oraşului, om bun de felul său, nu ar fi trecut chiar atunci prin zonă, şocat să dea peste o femeie atât de disperată.

În ciuda frigului, dr. Doria ieşise din casă pentru că doamna Morales era pe moarte. Cu două zile în urmă, femeia născuse primul ei copil, asistată de o moaşă. Acum, soţul îl chemase pe doctor la primele ore ale dimineţii, alarmat de starea febrilă a soţiei lui. Doria trebuise să o înduplece să-i spună unde simţea disconfort: la sâni. Infecţia se manifesta printr-o durere ascuţită atunci când hrănea copilul.

Mastită.

– De ce nu mi-aţi spus mai devreme, doamnă?

– Mi-a fost ruşine, doctore.

Infecţia se agravase. Bebeluşul plângea fără oprire, căci nu se hrănise de mai bine de douăsprezece ore – mama nu se mai îndura să-l alăpteze. Doctorul nu văzuse şi nu auzise niciodată de vreo femeie care să-şi fie pierdut viaţa din cauza mastitei. Totuşi, era limpede că doamna Morales era pe moarte. Pielea-i cadaverică şi strălucirea bolnăvicioasă din ochii ei îi dădeau doctorului de înţeles că proaspăta mămică avea să îşi dea duhul cât de curând. Consternat, l-a luat pe domnul Morales afară, în hol.

– Trebuie să-mi permiteți să vă examinez soția.

– Nu, domnule doctor. Daţi-i nişte medicamente, atât.

– Ce medicamente? Doamna este pe moarte, domnule Morales. Trebuie să mă lăsaţi să descopăr din ce cauză.

– Trebuie să fie de la lapte.

– E de la altceva.

Doctorul a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a-l convinge: i-a promis să atingă, dar să nu privească, ori să privească, dar să nu atingă. În cele din urmă, soţul a consimţit, convingându-şi consoarta care trăgea să moară să îi îngăduie medicului să-i palpeze sânii şi, mai grav, să îi examineze partea inferioară a abdomenului şi zona inghinală. Nu fusese nevoie să atingă nimic: durerea intensă din zona pelvisului şi lohiile purulente care-i ieşeau din trupul bolnav prevesteau moartea.

Cauza mortalităţii materne şi modalitatea de prevenire a acesteia aveau să fie cândva descoperite, dar ziua aceea avea să sosească mult prea târziu pentru doamna Morales.

Nu mai era nimic de făcut decât să-i asigure pacientei un confort cât mai mare până când Domnul avea să hotărască să o ia la el.

Pentru a salva bebeluşul, medicul l-a trimis pe servitorul familiei Morales să găsească o capră de lapte. Între timp, doctorul Doria a încercat să hrănească micuţul cu un biberon improvizat, umplut cu o soluţie de apă şi zahăr. Odată sosit laptele de capră, nou-născutul nu l-a tolerat. Doctorul era convins că avea să aibă şi el parte de o moarte lentă şi cumplită.

Doria era încă îngrijorat pe drumul spre casă. După ce i-a mărturisit că nu se mai putea face nimic, şi-a luat rămas-bun de la soţul femeii şi totodată tatăl copilului.

– Fiţi tare, domnule Morales. Numai Dumnezeu ştie de ce se întâmplă astfel de lucruri.

– Mulţumesc, doctore.

Trecând prin piaţetă, a zărit-o pe femeia înnegrită şi îngheţată de frig, ceea ce i s-a părut doctorului Doria aproape un miracol, căci fiind epuizat şi înfrigurat, mergea cu capul plecat. Femeia stătea chiar în faţa plachetei de bronz care anunţa că familia Morales donase banca respectivă oraşului. În ciuda oboselii, a fost cuprins de compasiune, astfel că s-a hotărât să se apropie de femeie pentru a o întreba ce era cu ea acolo şi dacă avea nevoie de ajutor.

Bărbatul vorbea prea repede, aşa că Reja nu a priceput nimic din ce i-a spus. I-a înţeles însă privirea din ochi, căpătând astfel suficientă încredere în el încât să-l urmeze până acasă. Odată ajunsă în locuinţa călduroasă, Reja şi-a făcut curaj şi i-a aruncat o privire bebeluşului. Era livid şi nu sufla. Nu s-a putut stăpâni şi a scos un geamăt. Bărbatul, din poziţia de medic al oraşului, a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru a-l resuscita. Dacă ar fi putut deschide gura, în ciuda faptului că era amorţită de frig, Reja ar fi spus: „La ce bun?“ Nu putea decât să suspine şi iar să suspine, năpădită de chipul băieţelului ei vineţiu.

Nu îşi amintea când o dezbrăcase doctorul şi nici nu a acordat atenţie faptului că era pentru prima oară când un bărbat făcea acest lucru fără să se urce apoi deasupra ei. S-a lăsat palpată şi examinată, asemenea unei păpuşi de cârpă; a tresărit doar când medicul i-a atins sânii uriaşi şi fierbinţi, tari şi dureroşi din cauza laptelui care se acumulase. Apoi s-a lăsat îmbrăcată în veşminte mai groase şi curate, fără ca măcar să întrebe cui aparţineau.

Când doctorul a condus-o afară, femeia şi-a spus că măcar nu avea să îi mai fie la fel de frig odată ajunsă la banca de mai înainte. A fost surprinsă să vadă că depăşiseră piaţeta, continuând pe un drum care ducea la uşa celei mai impozante case de pe străduţă.

Înăuntru, beznă. Aşa îşi simţea şi ea întreaga existenţă, stăpânită de întuneric. Reja nu mai văzuse niciodată pe cineva atât de palid ca femeia care îi ieşise în întâmpinare, cu toate că pe chipul ei se deslușea o umbră – de tristeţe. Au poftit-o pe Reja în bucătărie, unde şi-a ţinut capul plecat. Nu voia să vadă nici chipuri, nici priviri. Voia să fie singură, să se poată întoarce la coliba ei din lemn şi lut, unde, chiar de-ar fi murit de frig, măcar ar fi rămas doar ea cu tristeţea ei. Mai bine aşa decât să rabde suferinţele altora.

A surprins atunci plânsetele unui nou-născut, simţindu-l mai întâi cu sfârcurile ei de proaspătă mămică, iar mai apoi auzindu-l. Aşa reacţiona corpul ei de fiecare dată când copilul îi plângea de foame, chiar şi atunci când nu îl auzea. Totuşi, paloarea micuţului ei era vineţie, nu-i aşa? Reuşise oare doctorul să îl salveze?

Pulsaţiile sânilor deveneau tot mai puternice. Îşi dorea alinarea. Avea nevoie de copilaşul ei.

– Mi-e dor de băieţelul meu, a spus ea încetişor.

Nimeni din bucătărie nu părea să o audă, aşa că s-a încumetat să repete mai tare:

– Mi-e dor de băieţelul meu.

– Ce zice?

– Că-i e dor de fiul ei.

– Ce zice că vrea?

– Îşi vrea băiatul.

Doctorul a sosit cu un ghemotoc în braţe, pe care i l-a încredinţat.

– E foarte slăbit. S-ar putea să nu fie în stare să sugă cum trebuie.

– E puiul meu?

– Nu, însă are nevoie de tine în egală măsură.

Aveau nevoie unul de celălalt.

Şi-a descheiat atunci bluza şi, oferindu-i sânul ei, copilul s-a oprit din plâns. Pe fondul sentimentului de eliberare care o încerca pe măsură ce, puţin câte puţin, sânii i se goleau, Reja a analizat copilul: nu era băiatul ei. Îşi dăduse seama din prima – sunetele pe care le scotea când plângea, sugea sau suspina erau diferite. În plus, şi mirosul era altul. Pentru Reja însă, efectul era acelaşi: şi-ar fi dorit să-şi scufunde chipul în scobitura gâtului şi să inspire adânc. Se gândea totuşi că s-ar putea să nu i se permită, pentru că, printre altele, cel mai clar indiciu că ţinea în braţe copilul altcuiva era culoarea lui. În timp ce al ei trecuse de la un brun-închis la un albastru intens, cel din urmă trecea gradual de la un roşu aprins la alb.

O observau cu toţii în tăcere. Singurul sunet care răsuna în bucătărie era cel scos de bebeluşul care sugea şi înghiţea.

Alberto Morales adormise veghind asupra soţiei sale muribunde. După câteva zile în care nu ascultase decât gemetele soţiei şi plânsetul necontenit al nou-născutului, se obişnuise cu ideea că, deşi făceau zgomot, măcar erau încă în viaţă. De data aceasta însă, fusese trezit de liniştea asurzitoare: nici soţia

nu gemea, nici copilul nu plângea. Necăjit şi neîndrăznind să-şi atingă soţia, a fugit în căutarea fiului său.

Odată ajuns în bucătărie, i-a găsit pe servitori şi pe doctorul Doria adunaţi în jurul a ceea ce el bănuia a fi trupul neînsufleţit al propriului copil. Sesizându-i prezenţa, s-au dat cu toţii la o parte şi l-au lăsat să treacă.

Şi-a zărit atunci copilul sugând la cel mai negricios sân pe care îl văzuse vreodată.

– Am găsit doică pentru fiul dumneavoastră.

– Are pielea foarte închisă la culoare.

– Dar laptele ei e alb, aşa cum e şi normal.

– Corect. Se va face bine băiatul?

– Da, se va face bine. Îi era doar foame. Priviţi-l.

– Doctore, când m-am trezit, soţia mea era tăcută.

Doamna Morales îşi dăduse deja ultima suflare.

Reja a stat deoparte în perioada doliului – priveghiul, înmormântarea şi jelania. Pentru ea, *señora* nici nu existase vreodată şi, uneori, când băiatul îi permitea, când ea însăşi îşi îngăduia să plece urechea la chemarea tainică a dealurilor, mai că îi venea să creadă că acel copil născut din trupul alteia răsărise din pământ – la fel ca ea, fără să îşi amintească altceva în afară de munţi.

Ceva mai presus de instinctul matern pusese stăpânire pe ea. În următorii câţiva ani, tot universul Rejei s-a rezumat la copil. Îşi spunea că îl ţinea în viaţă în numele pământului, în numele obârşiei lui neajutorate, aşa că nu-i trecuse niciodată prin cap să nu-i mai ofere sânul ei odată cu apariţia primului dinte şi nici chiar după ce îi apăruseră toţi dinţii. Îi spunea numai atât: „Nu muşca, băiete!“ Laptele îi era hrană, mângâiere, cântec de leagăn. Dacă băiatul plângea, la sân cu el; dacă era mânios, gălăgios, abătut, mâhnit, ţâfnos, smiorcăit sau n-avea somn, la sân cu el.

Feciorul Guillermo Morales s-a bucurat vreme de şase ani de sânul Nanei Reja. Nimeni nu-şi putea scoate din cap că amărâtul de el mai că murise de foame. De aceea, nimeni nu îndrăznea să-i refuze ceva. Într-o bună zi însă, mătuşile Benítez au venit în vizită la bietul văduv şi, când au văzut, spre marea lor uimire, un băieţel aproape ajuns la vârsta şcolii stând agăţat de sânul tuciuriu al servitoarei, au insistat pe lângă domnul Morales ca odrasla să fie înţărcată.

– Omule, nu e ca şi cum stă să moară de foame, a spus una dintre ele.

– E revoltător, Alberto, a spus cealaltă. Dezgustător.

La sfârşitul vizitei lor, ca o favoare pentru tatăl sastisit, cele două fete bătrâne l-au luat cu ele pe Guillermo la Monterrey pentru o vreme, înţelegând că băiatul nu avea cum altfel să asculte de glasul raţiunii şi să adoarmă departe de sânul Nanei Reja, căci nu făcuse asta niciodată.

O lăsaseră pe Reja cu braţele goale şi cu sânii atât de plini de lapte, încât lăsa o dâră în urma ei pe oriunde trecea.

– Ce ne facem cu tine, Reja? o întrebau ceilalţi servitori, sătui să cureţe în urma ei.

Nu ştia ce să le răspundă. Nu ştia decât că îi era dor de băiatul ei.

– *Ay*, Reja. Dacă tot eşti aşa, ai putea măcar să nu-l iroseşti.

Au început atunci să îi aducă prunci înfometaţi sau orfani de mamă pe care să-i hrănească, dar şi recipiente din sticlă pe care să le umple, căci cu cât alăpta mai mult, cu atât avea mai mult lapte de dat. Mai apoi, văduvul Morales s-a recăsătorit cu María, sora mai mică a răposatei sale soţii, iar împreună i-au dat Rejei încă douăzeci şi doi de micuţi pe care să-i hrănească.

În anii ce au urmat, Reja nu a fost văzută niciodată fără un copil la sân, dar îşi amintea cu deosebită afecţiune de Guillermo Morales, primul copil pe care îl alăptase vreodată – cel care o cruţase de la o singurătate nemărginită, care dăduse un sens vieţii ei, aducându-i împlinire ani la rând.

Desigur, Guillermo s-a întors la scurt timp după aceea, dar nu în vechea casă din piaţetă. Sătul de agitaţia din centrul oraşului Linares, tatăl său luase decizia costisitoare de a abandona conacul familiei şi de a locui pe moşia La Amistad, care se afla în afara oraşului. Acolo a devenit bărbat în toată firea şi şi-a întemeiat propria familie. În urma morţii tatălui său – victimă a bătrâneţii, nimic mai mult –, odată cu moşia a moştenit-o şi pe Nana Reja, care le-a fost doică şi copiilor lui, atunci când aceştia au sosit pe lume. Ciudat lucru: un tată care să fi fost alăptat de la acelaşi sân care îi hrănea propriii copii. Totuşi, când a propus să caute o altă doică şi să o lase pe Reja să ia o pauză, soţia lui s-a opus cu fermitate: de unde lapte mai bun decât al doicii lor? Nici pomeneală! Guillermo a cedat în cele din urmă, dar a evitat să dea prea multă importanţă situaţiei, încercând să pretindă că nu-şi mai amintea nimic legat de timpul îndelungat petrecut la pieptul ei.

Aşa cum Reja îmbătrânise pe moşia La Amistad, la fel înaintase în vârstă acolo şi Guillermo, pe care propria-i doică îl văzuse pierind din cauza unei infecţii. Asemenea tatălui său, atunci când Guillermo i-a lăsat proprietatea

moștenire lui Francisco, singurul lui urmaș care supraviețuise epidemiilor de dizenterie și febră galbenă, totodată a lăsat-o moștenire și pe bătrâna Nana Reja, cu tot cu balansoarul ei.

Ea nu i-a îngrijit însă și pe copiii lui Francisco și Beatriz. Timpul nu fusese îndurător cu Reja, care nici nu-și mai amintea câți copii de prin partea locului supraviețuiseră grație laptelui ei din abundență. Nu-și mai amintea nici măcar când izvorâse ultima picătură albă din sânii pe care și-i storcea constant și care cândva o furnicau încă dinainte de a auzi plânsetul unui bebeluș înfometat. În 1910, într-o dimineață de octombrie, locuitorii moșiei s-au trezit ca în oricare altă zi din an, gata să-și înceapă rutina.

Când Pola a deschis ochii, nici nu s-a întors cu privirea spre patul colegei ei de cameră. După zeci de ani în care împărțiseră aceeași cameră, știa că Nana Reja venea și pleca neobservată. Pe moșie, începeau să se deslușească primele sunete ale dimineții: muncitorii se îndreptau cu uneltele lor spre câmpurile de trestie de zahăr, în vreme ce servitorii casei se pregăteau să-și înceapă ziua. Pola s-a spălat și s-a schimbat. Înainte de a se duce în oraș să cumpere de la brutăria din piațetă pâine proaspăt coaptă, trebuia să ajungă la bucătărie să bea o cafea. După ce și-a terminat cafeaua cu lapte, a luat banii pe care doamna Beatriz îi lăsa întotdeauna într-o cutie de tablă.

Deși se anunța o zi însorită, nu putea pleca fără șalul ei. La acea oră și în acea perioadă din an, aerul rece al nopții își făcea încă simțită prezența. Ca în orice altă zi, a luat-o pe drumul cel mai scurt înspre oraș.

– Plecați în oraș, *Doña* Pola? a întrebat-o Martín, grădinarul, așa cum făcea de fiecare dată.

– Da, Martín. Mă întorc repede.

Polei îi plăcea această rutină. Îi plăcea să meargă zilnic după pâine. Astfel, putea fi la curent cu cele mai recente evenimente din Linares și-l putea privi de departe pe băiatul, devenit între timp bunic, pe care îl îndrăgise atât de mult în tinerețe. Pășea în ritmul scârțâitului neobosit al balansoarului Rejei. Îi plăcea să coboare pe drumul străjuit de copaci uriași care ducea de la moșie până în centrul orașului.

Pe vremea când încă mai vorbea, Nana Reja îi povestise cum văduvul Alberto Morales îi plantase când nu erau mai mult decât niște ramuri.

La întoarcere, ca de fiecare dată, i-a dus Rejei micul dejun.

Nana Pola s-a oprit deodată, încercând să-și adune gândurile. Cum rămânea cu Reja? Așa cum făcea zi de zi, Pola a trecut pe lângă balansoarul negru. Cu

mulţi ani în urmă, renunţase să mai încerce să intre în vorbă cu bătrâna, dar o alina gândul că, asemenea acelor copaci bătrâni, Reja era încă în viaţă şi poate chiar avea să dăinuie pe vecie.

O văzuse oare în ziua aceea când trecuse pe lângă ea? Cu acest gând în minte, a făcut cale întoarsă.

– Ce aţi uitat, *Doña* Pola?

– Ai văzut-o cumva pe Nana Reja, Martín?

– Sigur că da, e în balansoar.

– Eşti sigur?

– Unde altundeva ar putea fi? a replicat Martín, păşind în urma Nanei Pola în ritmul ei sprinten.

Au ajuns apoi în dreptul scaunului care încă se legăna, însă Reja nu era de găsit. Alarmaţi, s-au întors în dormitorul pe care îl împărţeau cele două doici.

Nu au găsit-o nici acolo.

– Martín, fugi şi întreabă-i pe muncitori dacă au văzut-o pe Nana Reja. Uită-te după ea în drumul tău. Eu o voi anunţa pe doamna Beatriz.

Rutina lui Beatriz nu prevedea şi trezitul devreme. Se trezea cu certitudinea că totul era deja în plină desfăşurare: pâinea şi cafeaua deja puse pe masă, grădinile udate, iar hainele spălate şi călcate. Cu ochii visători şi păstrând distanţa, îi plăcea să îşi înceapă ziua ascultându-şi soţul cum se spală, iar apoi să se deştepte din somn, încă înfăşurată în aşternuturi, spunând în linişte un rozariu.

În acea zi însă, nu a fost loc în casa Morales Cortés nici de spălat, nici de rozariu şi nici de linişte şi pace.

2. ECOURI DE MIERE

M-am născut cu mult timp în urmă, într-un maldăr de pietre de zidărie, tencuială şi vopseluri. Nici nu mai contează cât timp a trecut de atunci; tot ce contează este că primul lucru cu care am luat contact în afara pântecului matern au fost aşternuturile curate ale patului ei, căci am avut norocul să mă nasc într-o noapte de marţi şi nu de luni. De când lumea şi pământul, femeile din familia ei schimbau cearşafurile marţea, aşa cum făceau toţi oamenii cumsecade. În acea marţi, aşternuturile miroseau a lavandă şi a raze de soare. Dacă îmi mai aduc aminte? Nu, dar îmi pot imagina. De-a lungul anilor petrecuţi alături de mama, nu am văzut-o niciodată să-şi schimbe rutina, obiceiurile sau felul în care făcea treburile după voia Domnului: marţea, paturile erau făcute cu lenjeria spălată cu înălbitor cu o zi în urmă, care, după ce se usca la soare, era în cele din urmă călcată.

Aşa făcuse în fiecare zi de marţi a existenţei ei, cu o singură excepţie dureroasă, care încă mai avea de aşteptat.

S-ar fi putut întâmpla în ziua în care m-am născut, dar nu s-a întâmplat. Ziua aceea fusese o zi de marţi ca oricare alta, aşa că îmi pot da seama cum miroseau cearşafurile în acea noapte şi cum se simţeau pe piele.

Deşi nu-mi aduc aminte, casa mirosea deja în ziua venirii mele pe lume aşa cum avea să miroasă pentru totdeauna. Pietrele sale poroase asimilaseră miresmele a trei generaţii de bărbaţi destoinici şi de femei care ţineau mult la curăţenie, uleiuri şi săpunuri; pereţii erau încărcaţi cu feluritele reţete culinare ale familiei şi cu rufele care clocoteau în detergent alb. Mirosul deserturilor cu nuci pecan făcute de bunica mea, al conservelor şi gemurilor ei, al cimbrului şi tămâiţei crescute în ghivecele din grădină şi, într-un târziu, mirosul de portocale, flori şi miere, pluteau în aer mereu.

În esenţa ei, casa adăpostea totodată, din trecut până în prezent, râsetele şi jocurile celor mici, precum şi mustrările şi uşile trântite. Dalele tocite, de gresie, pe care bunicul meu şi cei douăzeci şi doi de fraţi ai săi călcaseră desculţi şi pe care tatăl meu păşise la rândul lui când era mic erau aceleaşi pe care mersesem şi eu în copilărie. Gresia trăda toate năzbâtiile, fiindcă odată cu inerentul ei zăngănit, mamele erau alertate de planurile puse la cale de odraslele lor. Grinzile casei trosneau fără vreun motiv evident, uşile scârţâiau, iar obloanele se loveau ritmic de pereţi chiar şi atunci când nu bătea vântul.

Afară, albinele zumzăiau, iar cântecul frenetic şi neliniştit al cicadelor ne învăluia în fiecare seară de vară, chiar înainte de căderea nopţii, în timp ce mă avântam în ultimele peripeţii ale zilei. Pe măsură ce soarele asfinţea, una începea să cânte, iar restul o urmau, până când se hotărau toate deodată să amuţească, speriate de întunericul ameninţător, presupun.

Casa în care m-am născut era plină de viaţă. Nimeni nu se speria dacă iarna mai răspândea câteodată miros de flori de portocal, ori chicoteli neinteligibile se mai auzeau în miez de noapte: făceau parte din personalitatea casei, din însăşi esenţa ei. Tata îmi spunea: „Nu sunt fantome în casa asta. Tu auzi de fapt ecourile pe care casa le-a păstrat ca să ni-i amintească pe toţi cei care au trăit aici înaintea noastră“. Avea sens. Mi-i imaginam pe cei douăzeci şi doi de fraţi ai bunicului meu şi zgomotul pe care trebuie să îl fi făcut împreună şi mi se părea firesc ca, ani mai târziu, rămăşiţele râsului lor să mai răsune încă pe ici, pe colo.

În mod similar, presupun că anii pe care i-am petrecut în acea casă au lăsat în urmă şi ecourile mele – „Taci, băiete, îţi merge gura ca o cicadă“, îmi spunea mama –, iar casa şi-a lăsat la rândul ei ecourile în propria-mi conştiinţă. Încă le păstrez în suflet. Sunt convins că îi port pe mama şi pe tata în toate celulele din corp, la fel cum port şi lavanda, florile de portocal, aşternuturile mamei, paşii calculaţi ai bunicii, nucile pecan prăjite, zăngănitul gresiei şubrede, zahărul caramelizat, *cajeta*[1], cicadele turbate, dar şi mirosul de lemn bătrân şi pardoseala de lut bine lustruită. Mai sunt făurit din portocale – verzi, dulci ori putrede; din miere de flori de portocal şi lăptişor de matcă. Sunt făurit din tot ce mi-a alintat simţurile în acea perioadă şi mi-a pătruns în partea creierului implicată în păstrarea amintirilor.

Dacă m-aş putea întoarce acolo pe cont propriu pentru a revedea casa şi a retrăi acea experienţă, aş face-o.

Am îmbătrânit însă. Copiii care mi-au mai rămas – mai nou, şi nepoţii – iau decizii în numele meu. De ani întregi nu m-au mai lăsat să conduc o maşină sau să scriu un cec. Vorbesc cu mine de parcă nu îi pot auzi sau înţelege. Chestia e că, într-adevăr, aud, dar nu ascult. Poate că nu-mi doresc. De acord, ochii nu mai văd la fel ca altădată, mâinile îmi tremură, picioarele îmi obosesc şi ajung repede la capătul puterilor de fiecare dată când mă vizitează nepoţii şi strănepoţii. Chiar şi aşa, oi fi eu bătrân, dar incompetent nu sunt. Înţeleg bine vremurile în care trăiesc şi preţul scandalos al lucrurilor; nu-mi convin, dar nici nu sunt vreun ignorant.

Știu exact cât de mult are să mă coste această călătorie.

Oi fi eu bătrân, însă nu vorbesc singur și nici nu văd lucruri care nu există. Cel puțin, nu momentan. Știu să deosebesc amintirile de realitate, chiar dacă pe zi ce trece mă atașez tot mai tare de amintiri în defavoarea realității. În sinea mea, trec în revistă cine ce spune, cine cu cine se căsătorește, ce s-a întâmplat înainte și ce s-a întâmplat după. Retrăiesc dulcele sentiment de a mă refugia printre ramurile înalte ale unui nuc pecan, de a întinde mâna după o nucă și de a o deschide cu cel mai bun spărgător de nuci pe care l-am avut vreodată: propriii dinți. Aud, adulmec și simt lucruri care astăzi fac parte din mine tot la fel ca ieri, care încolțesc în mine. Când cineva desface o portocală în preajma mea, aroma ei mă teleportează instantaneu în bucătăria mamei ori în livada tatei. Grămezile de sticle de *cajeta* îmi amintesc de mâinile neobosite ale bunicii, care petrecea ore în șir amestecând laptele și zahărul pe foc pentru ca acestea să se caramelizeze fără să se ardă.

Sunetele produse de cicade și albine, care acum rar se mai aud prin oraș, mă îmbie să călătoresc în timp, în copilărie, cu toate că nu mai pot alerga. Încă mai adulmec cu nasul dâre de levănțică și reușesc să le găsesc chiar și atunci când nu sunt reale. Noaptea, când închid ochii, încă aud zăngănitul gresiei, scârțâitul grinzilor și bătaia obloanelor, chiar dacă în casa mea de la oraș nu există nici dale de gresie slăbite, nici grinzi și nici obloane. Mă simt ca și când aș fi acasă, în căminul pe care l-am părăsit de mic. Pe care l-am părăsit prematur. Îmi place că am tot timpul senzația că e cu mine.

Sirop caramelizat din lapte de capră

3. BALANSOARUL GOL

Beatriz Cortés de Morales avea să își amintească pentru tot restul vieții acea dimineață de octombrie din 1910.

Bătuseră insistent la ușa ei și, crezând că veniseră să-i comunice că unul dintre câmpurile de trestie de zahăr luase foc, a părăsit căldura patului și le-a deschis. La ușă, Pola plângea: nu, Nana Reja nu era de găsit pe nicăieri. Să fi fost în pat? Nu. Dar în balansoar? Nici. Unde altundeva putea fi bătrâna? Putea zace moartă pe undeva, cel mai probabil prin tufișuri.

Beatriz o cunoștea pe Nana Reja de o viață întreagă. Fiind învecinate de generații întregi, familiile Morales și Cortés se vizitau adesea. Deși îl știa dintotdeauna pe cel care avea să îi devină soț, se îndrăgostise de el la șaisprezece ani, după ce Francisco Morales s-a întors de la Universitatea Notre Dame[2], unde studiase inginerie civilă. În timpul festivităților din Sâmbăta Mare, acesta o invitase să danseze împreună pe un cântec romantic.

De când murise socrul ei, iar Francisco moștenise toate proprietățile, Beatriz era responsabilă de tot, inclusiv de bătrâna dată dispărută.

Familia Morales i-a mobilizat pe muncitorii de pe moșie: unii trebuiau să se intereseze prin oraș, alții să caute prin tufișuri.

– Să fi fost atacată de urs?

– Am fi găsit urme de labe.

– Unde să se fi dus dacă nu și-a schimbat locul de treizeci de ani?

Nimeni nu cunoștea răspunsul la această întrebare. De mai era sau nu în viață, tot trebuiau să o găsească. În vreme ce Francisco conducea căutările călare, Beatriz s-a dus să se așeze pe scaunul gol al doicii, care a scârțâit în clipa în care i-a simțit greutatea. I s-a părut locul cel mai potrivit de așteptat veștile, dar la scurt timp i-a cerut Lupitei, spălătoreasa, să mai aducă un scaun. Oricât de mult se străduise Beatriz, nu reușise să controleze scaunul-balansoar, căruia silueta ei îi era străină.

A stat ore în șir pe scaunul ei de lângă balansoarul Nanei Reja, care se legăna neîntrerupt, ajutat probabil de vântul care sufla dinspre munte ori poate din pură obișnuință. Mati, bucătăreasa, i-a adus micul dejun, însă Beatriz nu avea poftă de mâncare. Nu putea decât să privească în zare, în

încercarea de a distinge eventualele mişcări din depărtare, eventualele întreruperi ale culturilor monotone sau ale dealurilor de o frumuseţe spontană şi nealterată.

Cât de frumoasă era priveliştea munţilor şi a lanurilor de trestie de zahăr! Nu o admirase niciodată din unghiul acela, dar atunci a înţeles de ce fusese Nana Reja fermecată din prima clipă de locul cu pricina. Totuşi, de ce să vrea să privească întruna spre colinele nesfârşite şi neclintite? De ce să vrea să privească întruna spre drumul neasfaltat care şerpuia printre ele? De ce să vrea să îşi îndrepte privirea în acea direcţie dacă nici măcar nu stătea cu ochii deschişi? Ce anume voia?

În aşteptarea unor veşti, Beatriz, femeie cu simţ practic, a ajuns la concluzia că era puţin probabil ca doica să mai fie găsită în viaţă. De aceea, prin prisma firii sale pragmatice, şi-a permis să facă planuri concrete privind priveghiul scumpei Nana Reja: aveau să o înfăşoare într-un cearşaf de pânză albă şi să o îngroape într-un sicriu din lemn de bună calitate, pe care Beatriz îl comandase deja. Părintele Pedro avea să oficieze slujba, iar întregul oraş avea să fie invitat să asiste la înmormântarea celei mai longevive femei din regiune.

Firește, fără cadavru nu putea exista nici priveghi, dar Sfânta Liturghie cu requiem putea oare fi săvârşită în lipsa defunctei?

Cât privea balansoarul, nu reuşea să stabilească ce era mai bine de făcut. L-ar fi putut arde, l-ar fi putut preface în rumeguş şi împrăştia prin grădină sau l-ar fi putut aşeza în sicriu alături de răposată. La fel de bine îl putea lăsa acolo unde-i era locul de drept, în amintirea trupului care îl ocupase vreme îndelungată. În mod cert, ar fi fost un adevărat sacrilegiu ca balansoarul, cândva însăşi extensia Nanei Reja, să ajungă să capete un nou scop practic în viaţa altcuiva.

Beatriz a început să analize bătrânul scaun, căci nu-l mai văzuse niciodată gol. Nu fusese niciodată trimis la reparaţii sau la întreţinere, dar încă se mai ţinea pe picioare. Scârţâia puţin când se legăna, dar părea imun la intemperii şi la forţele naturii, asemenea posesoarei de drept. Exista o relaţie de simbioză între scaun şi proprietară, aşa că Beatriz s-a gândit că, dacă unul dintre ei trăia, trăia şi celălalt.

Beatriz şi-a dat seama cu înfrigurare că cineva alerga spre ea pe drumul care traversa plantaţiile de trestie de zahăr.

– Spune-mi, Martín, aţi găsit-o?

– Da, *señora*. Conașul Francisco m-a trimis după căruță.

Beatriz l-a urmărit plecând grăbit în căutarea căruței cu două roți. Găsiseră cadavrul, și-a spus ea. În ciuda gândirii sale pragmatice, simțea o imensă durere în suflet. Nana Reja era nespus de bătrână și putea muri din clipă în clipă, însă Beatriz și-ar fi dorit ca ea să se ducă altfel pe lumea cealaltă: în pace, fie în patul ei, fie legănată de vânt pe balansoar. Nu așa, cel mai probabil atacată de un animal sălbatic, singură și fără nici un dubiu înspăimântată, expusă intemperiilor pe drumul care se pierdea printre dealuri.

Era păcat ca o viață atât de îndelungată să se termine așa.

S-a dezbărat atunci de amărăciune: încă mai erau multe de făcut înainte de sosirea celorlalți, cu trupul neînsuflețit.

Când bărbații s-au întors cu căruța încărcată, a devenit clar că toate planurile și pregătirile fuseseră în zadar: sfidând toate previziunile, Nana era încă în viață.

Universitate catolică din statul american Indiana, înființată în anul 1842 de preotul Edward Sorin

4. LA UMBRA UNUI *ANACAHUITA*[3]

Francisco avea să povestească ulterior cum o găsiseră nişte muncitori la o leghe[4] şi jumătate de casă. Aceştia veniseră supăraţi la el pentru că, atunci când în sfârşit o localizaseră pe bătrână, aceasta refuzase să le răspundă sau să se mişte din loc. Ca atare, Francisco trimisese după căruţă, iar apoi mersese el însuşi la locul unde se afla Reja, aşezată pe o stâncă, cu ochii închişi, legănându-se la umbra unui *anacahuita*. Purta pe braţe două cocoloaşe înfăşurate: unul în şorţ, celălalt în şal. Francisco s-a apropiat de ea cu blândeţe, astfel încât să nu o sperie.

– Nana Reja, Francisco sunt, a spus el entuziasmat când aceasta şi-a deschis ochii. Ce-i cu tine aşa departe de casă, Nana? a întrebat el, fără să se aştepte la vreun răspuns din partea bătrânei, care amuţise cu mulţi ani în urmă.

– Am venit după el, a rostit ea încetişor, cu glasu-i răguşit de la vârstă şi lipsa de exerciţiu.

– După cine?

– După copilul care plângea.

– Nana, nu-s copii pe aici, a răspuns el. Acum nu mai sunt.

Drept răspuns, Reja i-a întins cocoloaşele lui Francisco.

– Ce-i cu astea?

Francisco a luat atunci cocoloşul învelit în şorţ, dar l-a scăpat repede, tresărind de uimire.

Înăuntru era un stup de albine.

– Nana, de ce stai cu ăsta-n braţe? Te-au înţepat?

În secunda în care stupul a lovit pământul, albinele care mai erau încă în viaţă au ieşit furioase, în căutarea făptaşului. Vânaţi de insecte, unii dintre muncitori au fugit să se adăpostească din calea albinelor, însă acestea şi-au întrerupt la unison atacul agresiv şi s-au întors de unde plecaseră, ca şi când ar fi fost chemate acasă. Atunci, ghemotocul înfăşurat în şal pe care Nana Reja încă îl ţinea în braţe s-a mişcat, iar Francisco şi câţiva dintre muncitorii care rezistaseră tentaţiei de a fugi de albinele înfuriate au rămas muţi de uimire, mai ales când bătrâna a strâns din nou cocoloşul la piept, continuând să îl legene ca pe un copil.

– Nana. Mai ai ceva acolo?

Atunci, ghemotocul a început să plângă, izbucnind într-o cascadă frenetică de mișcări.

– Îi e foame, băiete, i-a răspuns Nana Reja fără să se oprească din legănat.

– Pot să văd?

Desfăcând șalul, Francisco și oamenii lui au văzut în sfârșit ce anume ținea doica în brațe: un bebeluș.

Cuprinși de groază, au făcut cu toții un pas în spate. Unii dintre ei chiar și-au făcut cruce.

Specie de arbuști cu flori din familia Boraginaceae, care se găsește din sudul Texasului, în Statele Unite, până în centrul Mexicului

Unitate de măsură pentru distanțele terestre și maritime, variind între 4 și 5,5 km

5. PANGLICI ȘI PĂDUCHI

Nu mi-au fost niciodată îngăduite fantezii puerile în ceea ce privește proveniența bebelușilor. Am știut dintotdeauna că povestea cu barza era o pură invenție pentru copiii băgăcioși. Mama nu s-a ascuns niciodată de mine așa cum făceau majoritatea femeilor de pe vremea ei. Dacă se întâmpla vreodată să am o ieșire nervoasă, îmi spunea câte ore de travaliu îndurase din cauza mea; dacă nu eram ascultător, începea să se plângă de chinurile nașterii. Când îi mai făceam farse, dacă ar fi avut cum, m-ar fi făcut să plătesc cu vârf și îndesat pentru fiecare contracție.

Mama era o femeie tare cumsecade, chiar era, numai că nu își putea explica de unde venisem. Nu mă refer la latura fizică: era foarte inteligentă și, cu toate că trăise într-o epocă a modestiei, știa că în urma unei relații intime între soți rezultau copiii. Problema era că ea crezuse că intrase la menopauză: cele două surori ale mele erau deja căsătorite și o făcuseră deja bunică. Sosirea mea târzie în viața ei o luase pe nepregătite.

În aceste condiții, e lesne de înțeles ce șoc a avut mama atunci când și-a dat seama că, deși puțin probabil, rămăsese totuși însărcinată la vârsta de treizeci și opt de ani. Nici nu vreau să mă gândesc cât de greu i-a fost să le mărturisească acest lucru surorilor mele mai mari și, mai rău decât atât, prietenelor ei de la Clubul Social din Linares. I-am înțeles disperarea pe care a simțit-o atunci când, după ce născuse două *señoritas* cu panglici și dantele, a adus pe lume un băiețel plin de noroi, păduchi și broaște râioase cu pielea brun-închisă.

Și uite așa, mama m-a născut după ce devenise deja bunică. Am iubit-o, m-a iubit, dar am avut clinciurile noastre. Îmi amintesc cum, neputând să mă acopere cu volane și fundițe, ținea morțiș să mă îmbrace ca pe un prințișor spaniol, în ținute confecționate chiar de ea. Eu eram orice, numai nobil nu; spaniol nici atât, chiar dacă ea insista să mă îmbrace în compleuri brodate, inspirate din cele mai moderne reviste din Madrid.

Spre disperarea ei, tot timpul eram murdar din cap până în picioare de mâncare, de noroi ori de rahat de câine, vacă sau cal. Eram mereu zgâriat în genunchi, iar părul meu bălai era încâlcit și îmbâcsit de glod. Mucii care îmi atârnau la nas nu m-au deranjat niciodată. Batista brodată cu numele meu, pe care mama mi-o îndesa în buzunar în fiece zi, o foloseam pentru orice

altceva, mai puţin pentru a-mi sufla nasul. De asta nu-mi mai amintesc, dar umblă vorba că preferam să mănânc gândaci în locul ficatului de pui sau de vită pe care mi-l pregăteau doicile – la indicaţiile mamei – ca să prind culoare în obraji.

Acum că am devenit tată, bunic şi străbunic, recunosc că nu am fost un copil uşor de crescut, nici pomeneală de controlat.

Mama s-a plâns toată viaţa că, după ce în sfârşit am învăţat să vorbesc, cuvintele mele preferate erau „nu“, „fac eu“ şi „nu-i corect“; că imediat ce am început să merg, am început să şi alerg; că odată ce m-am familiarizat cu viteza, am început să mă urc în toţi copacii care îmi ieşeau în cale. Nu ştia ce să se mai facă din cauza mea. Se simţea deja bătrână şi considera că îşi îndeplinise datoria de mamă cu cele două fiice mai mari, care erau aproape de perfecţiune.

Mama spunea că avea o fată care era lumina ochilor ei, căci sora mea mai mare, Carmen, trebuie spus, era superbă. Când era mică, mama îi ondula părul blond şi se bucura când oamenii îi spuneau că era un înger de fată, o scumpete, o frumuseţe. Mai târziu, Carmen a ajuns să frângă jumătate din inimile din oraş, mai întâi când a plecat la Monterrey la studii, iar mai apoi când s-a măritat. După ce s-a căsătorit şi s-a stabilit în altă parte, deşi nu a pomenit asta niciodată, ştiu că sora mea se simţea stânjenită de faptul că legenda frumuseţii ei se păstra vie pe străzile oraşului. Ani la rând, mama a păstrat nenumăratele scrisori primite de la toţi admiratorii lui Carmen, atât dinainte, cât şi după ce s-a căsătorit, care îi mărturiseau printre rândurile siropoase dragostea lor nemărginită, deşi neîmpărtăşită. S-ar fi zis că îi fuseseră adresate mamei la cum preţuia acel teanc de hârtii ca pe nişte trofee, etalându-le cu orice ocazie.

Mai spunea apoi că avea o fată pe care o iubea ca pe ochii din cap, întrucât cealaltă soră a mea, deşi frumuşică, se făcea remarcată mai mult prin voce. Mama o punea de fiecare dată pe Consuelo să cânte pentru oaspeţi, iar vocea ei melodioasă primea întotdeauna laude.

– Ce voce angelică! spuneau cu toţii în cor.

Nu auzisem niciodată un înger cântând, dar am putea spune că era adevărat: sora mea avea o voce angelică. Puţini oameni ştiau însă că, în spatele acelui glas, se ascundea o personalitate demonică. Firește, nici în cele mai dificile momente nu-şi pierdea timbrul melodios, iar fiecare propoziţie rostită de ea era poezie pură. Putea spune „stai departe de mine, puşlama puricoasă, mă

dezguști“ și tot să sune ca un înger în urechile mamei. „Îi spun poveşti“, răspundea ea de fiecare dată când mama o întreba ce vorbea cu mine.

Nu-mi prea păsa aşa tare de ce spunea, căci în fond era o străină care nu aparţinea cu adevărat lumii mele. Ani la rând s-a comportat ca o vrăjitoare dintr-un basm; știam că se folosea de voce pentru a-i vrăji pe toți, pentru a-i face să creadă că e blândă și dulce ca un înger, mai ales pe mama.

Eu eram unul dintre puținii imuni la farmecele ei. Mama nu înțelegea deloc de ce nu mă dădeam în vânt după sora mea ori de câte ori venea în vizită. Nu putea înţelege de ce preferam să îmi petrec ziua departe de casă, sau de ce, atunci când eram trimis în vizită la Monterrey, alegeam să stau acasă la sora mea cea mare, Carmen. „Sora ta e o fată tare bună, prietenoasă și gingașă“, îmi spunea mama, încercând să mai îndulcească sau să îmbunătățească relația noastră.

În familie erau doi îngeri, iar apoi mai era și un băiat, adică eu. Când mama vorbea despre mine, spunea, ca și cum și-ar fi cerut scuze: „el e băiatul“ sau „el e mezinul“. Niciodată nu spunea că prin mine își găsise fiul mult visat. Nu ar fi avut niciodată atâta îndrăzneală ori poate că nici nu îi trecuse vreodată prin cap. „*Ay, Dios*!“ spunea ea adesea. Nu-mi amintesc să mă fi întâlnit vreodată cu mama pe holurile casei, prin curte, în sufragerie ori în bucătărie fără să o fi auzit suspinând zgomotos: „*Ay, Dios*“ spunea ea, pufăind ușor, „uite ce păr are, ce muci, ce haine, uite cât e de murdar, de neîngrijit, de bronzat, sunt prea bătrână pentru asta, *ay*, *Dios*!“ În scurt timp, suspinele i se răreau. Treptat, a început să spună un simplu „*Ay, Dios*!“, apoi s-a limitat la „*Ay*!“, iar la final nu mai spunea nici atât: doar pufnea.

Eram mereu zgomotos, aveam o voce stridentă. Corpul îmi era magnet pentru căpușele, puricii și păduchii care aveau nevoie de adăpost și hrană, așa că nu prea avea rost ca mama să-mi lase buclele blonde să crească. De voie, de nevoie, am fost mereu tuns scurt, ca băieții orfani.

„*Ay, Dios*!“ suspinam și eu.

Dacă i-aș fi fost încredințat în întregime mamei, poate că aș fi ajuns să port mai multe fundițe decât surorile mele. Împrejurările m-au salvat de la această soartă, căci tata, care devenise deja bunic înainte de a mă naște eu și care se resemnase să muncească pământul doar pentru a-l lăsa moștenire ginerilor săi, nu i-ar fi permis nimănui să-i trateze fiul sosit atât de târziu în viața lui ca pe un pămpălău. Deși nu se amestecase niciodată în creşterea fiicelor sale, din momentul în care a aflat că i se născuse un bărbat a început să o înfrunte pe

mama în legătură cu mine. Știa prea bine că țara și vremurile noastre nu lăsau loc pentru cei fragili, în condițiile în care eram în mijlocul unui război care ne mai bătea din când în când la ușă.

Cred că mama a rămas tare necăjită în urma certurilor cu tata, pe care efectiv îl venera – foarte ciudat pentru o soție în vârstă de aproape patruzeci de ani. Ca atare, a renunțat să se mai implice activ în educația mea pentru a putea menține pacea. La rândul lui, tata nu avea nici timp, nici chef să își asume responsabilitatea pentru mine, mai întâi pentru că nu știa ce trebuie făcut cu un bebeluș sau cu un băiețel, iar mai apoi pentru că mergea de colo colo să monitorizeze și să păzească crescătoriile de vite din Tamaulipas și livezile din Nuevo León.

Cu toate acestea, au fost mulți cei care s-au îngrijit de mine. Nana Pola mă pasa lui Mati, bucătăreasa; Mati mă încredința Lupitei, spălătoreasa; Lupita mă lăsa cu Martín, grădinarul; la rândul lui, acesta mă lăsa după un timp în compania și grija lui Simonopio. Simonopio nu mă dădea mai departe până când nu se lăsa seara și nu ieșea cineva din casă să întrebe de băiat.

6. ARIPI PROTECTOARE

Sosirea lui Simonopio ne-a marcat iremediabil. A fost un moment de cumpănă în familia noastră, care mai apoi avea să devină graniţa dintre viaţă şi moarte, deşi nu aveam să înţelegem acest lucru decât privind în urmă, dintr-un viitor îndepărtat.

Tata avea să-şi reproşeze toată viaţa modul în care a reacţionat atunci când l-a văzut pentru prima dată pe Simonopio.

Presupun că, oricât de plimbat prin lume, citit şi înţelept s-ar fi simţit, nu reuşise să se lepede de superstiţiile care dădeau târcoale unui oraş aflat nu departe de o comunitate de vrăjitoare. Poate că situaţia din acea zi îi slăbise totuşi convingerea: mai întâi balansoarul gol, doica dispărută, certitudinea morţii ei şi căutările prin tufişurile din împrejurimi, care s-au extins tot mai departe de casă; au urmat regăsirea, doica vorbind şi roiul războinic din stupul învelit în şorţ; în final, descoperirea unui nou-născut cu faţa desfigurată, înfăşurat în şalul doicii şi într-o pătură vie de albine. Cât priveşte prima impresie – prima impresie contează întotdeauna –, Simonopio, aşa cum a insistat doica să fie botezat, în ciuda obiecţiilor părinţilor mei şi ale preotului, le lăsase tuturor un gust amar. Fermierii chiar îşi rugaseră stăpânul să lase dihania acolo, sub *anacahuita*, la marginea drumului.

– Asta a fost voia Domului, *señor*. Băiatu’ ăsta-i diavolu-n persoană, a ţinut să precizeze Anselmo Espiricueta.

Între timp, tata şi-a revenit în urma reacţiei iniţiale. Mulţumită puterii conferite de faptul că se considera în rând cu lumea, plimbat, citit şi înţelept, se scuturase de superstiţii pentru a se putea concentra asupra misteriosului eveniment.

– E absurd ce spui. Noi nu credem în astfel de lucruri, Espiricueta, a replicat el, continuând apoi să o interogheze cu blândeţe pe doică.

Din puţinele cuvinte rostite de bătrână, Francisco înţelesese unde fusese găsit copilul şi în ce împrejurări. Cum şi de ce urcase bătrâna pe munte până la podul sub care găsise bebeluşul, nimeni nu avea să înţeleagă vreodată. Numai atât spunea: „L-am auzit, l-am auzit“. Ori că eram superstiţioşi, ori înţelepţi, cu toţii ştiam că era imposibil de auzit plânsetul firav al unui copilaş abandonat sub un pod la câteva leghe depărtare. Misterul acesta măreţ a căpătat şi mai multă amploare, perpetuându-se la nesfârşit, în momentul în

care *Don* Teodosio şi tânăra Lupita au afirmat că nu-l zăriseră pe băieţel atunci când, nu cu mult timp în urmă, trecuseră prin acelaşi loc. Cum de îl putuse auzi bătrâna? Nu reuşeam să găsim nici o explicaţie. Nici o explicaţie plauzibilă.

– Eu nici măcar nu-mi aud nevasta vorbind cu mine la masa de prânz, spunea Leocadio, un peon de pe moşie, oricui era dispus să-l asculte.

Era totuşi ceva de necontestat: bătrâna împietrită şi ţeapănă îşi părăsise micul ei univers pentru a se duce în ajutorul acelui biet copil şi găsise de cuviinţă să-l ia de acolo cu tot cu stup şi cu ajutoarele înaripate. Când tata se pregătea să scuture albinele care acopereau complet trupuşorul nou-născutului, Reja l-a oprit.

– Lasă-le, băiete, a spus ea, înfăşurând copilul la loc.

– Dar, Nana, îl vor înţepa.

– O puteau face de mult dacă voiau.

Contrariat, le-a poruncit oamenilor săi să o urce pe Nana Reja în căruţă, moment în care ea s-a agăţat ferm de ghemotoc, temându-se că i-l vor smulge din braţe şi că vor da curs ameninţării de a lăsa din nou copilul în voia sorţii.

– E al meu.

– E al tău, Nana, a liniştit-o tata, şi vine cu noi.

– Şi stupul de albine.

Cu reţinere, dar totodată cu mare grijă, tata l-a învelit înapoi în şorţ, după care l-a suit în căruţă. Abia apoi au pornit cu toţii înapoi spre casă, spre balansoarul gol.

7. PICĂTURĂ ALBĂ, PICĂTURĂ SFÂNTĂ

Francisco Morales nu fusese prea sigur pe el când îi răspunsese doicii lui. „Vine cu noi“, rostise el. Bine, bine, dar de ce? Ce ar fi putut să facă ei cu un copil care venise pe lume deja însemnat? Nici prin cap nu-i trecuse să-l abandoneze pe băiat, numai că auzea ce șușoteau peonii, în special Anselmo Espiricueta, cel mai nou dintre angajați, care refuzase să urce în căruță cu nou-născutul. Să fi fost oare sărutat de diavol? Să fi făcut un pact cu el? Să fi fost diavolul în persoană ori o pedeapsă divină? O mulțime de superstiții lipsite de noimă. Totuși, Francisco nu înțelegea cum de un bebeluș cu o găoace în loc de gură ar fi putut supraviețui și numai o zi. Nu știa ce să spună pentru a înfrâna prejudecățile ignorante ale celor care aveau să îl înconjoare câte zile ar fi avut el de trăit.

Ajunși în apropierea orașului, i-a ordonat lui Espiricueta să oprească. Pe de o parte, pentru că cineva tot trebuia să-i ceară doctorului Cantú să treacă pe acasă pentru a-i examina pe bătrâna doică și pe sărmanul copil; pe de altă parte, pentru a-l îndepărta de copil și de alaiul lui încrâncenat. Nu îi mai ardea și de sudistul ăsta cu profețiile lui apocaliptice, care le băga și altora prostii în cap.

– Și scutește-mă de poveștile tale despre așa-zisul sărut al diavolului, bine? Hai să nu mai trăncănim atâta despre farmece. Nana a găsit un copil și are nevoie de ajutorul nostru. Nimic mai mult. S-a înțeles, Anselmo?

– Da, șefu’, a răspuns Anselmo Espiricueta și a croit-o la fugă.

Când a ajuns în oraș, l-a zărit pe Juan, tocătorul de cuțite. Anselmo nu a rezistat tentației de a-i spune, între patru ochi, că are vești revoltătoare – doica, albinele, un copil de vrăjitoare –, continuându-și apoi discursul cu tot soiul de previziuni cutremurătoare.

– Răul se va abate asupra noastră, ai să vezi tu.

Așa a fost că, după cum se întâmplă de obicei, înainte ca Anselmo să fi dat de medic, tot orașul Linares știa despre necazul lui Simonopio și despre năpasta care s-ar fi putut abate asupra familiei Morales și a tuturor descendenților ei.

Doctorul Cantú, de felul lui om serios și profesionist, a venit imediat la apelul familiei Morales, fără să mai stea să răspundă la întrebările nătângilor și superstițioșilor. Nu mică i-a fost mirarea când s-a trezit, în drumul spre

moșie, în spatele unei harabale care transporta un coșciug. Mare păcat: crezuse că nu murise nimeni după toată treaba cu bătrâna și copilul.

Odată ajuns la locuința lor, a găsit-o pe doică în locul ei preferat: așezată în balansoar, înconjurată de familie și de personalul domestic de încredere. Faptul că doica se mișcase din loc era motiv de mirare. Îi venea greu să creadă că o persoană atât de înaintată în vârstă se avântase brusc într-o aventură pe un drum abrupt, darămite că se și întorsese acasă teafără și nevătămată. Culmea, și cu un copil viu în brațe.

Dacă așa zicea Francisco Morales, nu putea decât să-l creadă pe cuvânt.

– Cine a murit?

– Nimeni, a răspuns Francisco.

– Și cu ăsta ce-i?

Când s-au întors, i-au văzut pe Martín și Leocadio cu sicriul greoi în brațe, așteptând noi ordine. Doctorul era intrigat, Francisco era confuz, iar Beatriz, alarmată: sicriul! Uitase complet de pregătirile pe care le făcuse atunci când dispăruse doica, atunci când îl trimisese pe Leocadio în oraș după coșciug. Francisco o privea nedumerit.

– Ăăă... în caz de urgență.

Beatriz s-a dus să-i spună lui Martín să acopere sicriul cu o pânză groasă și să-l depoziteze în magazie, departe de ochii lumii. În timp ce se întorcea Beatriz, doctorul Cantú solicita să examineze copilul.

Nu l-au lăsat să se apropie de ghemotocul pe care îl ținea în brațe bătrâna înainte de a-și pune o pereche de mănuși groase confecționate din piele, probabil aparținând vreunui zilier.

– Sunt albine peste tot, doctore.

Odată desfăcut șalul, a înțeles la ce se referea toată lumea: sute de albine roiau pe trupul bebelușului. Pe când se gândea cum să alunge insectele fără să le sperie, Reja a luat singură problema în mâini. Cantú nu pricepea dacă, ajutată de pielea-i bătucită, femeia devenise imună la înțepăturile albinelor sau dacă pur și simplu știa că nu aveau să îndrăznească să o înțepe.

Oricare ar fi fost explicația, Reja a început să le îndepărteze cu mare calm, ca să nu le înfurie.

Copilul a rămas sprinten și senin. Doctorul a fost surprins să-l vadă urmărind ultimele albine roind în jurul lui și întorcându-se în stupul pe care cineva îl agățase cu sârmă de un colț al streșinii. Observase și că nu fusese

tăiat cordonul ombilical, care începuse deja să sângereze, așa că l-a cusut cu niște fir de sutură.

– Copilul ăsta a fost lăsat să moară, Morales. Măcar de îl lăsau în voia sorții: ar fi sângerat până la moarte. Ca fapt divers, chiar ar fi trebuit să moară până acum.

Cu toate acestea, nu murise, deși din cordonul ombilical țâșnea sânge ca dintr-un furtun sub presiune. Contrar oricărei logici, nu fusese înțepat nici măcar de o albină. Nu fusese nici devorat și nici răpus de expunerea la intemperii. Această combinație de factori a amplificat misterul care avea să îl bântuie toată viața pe Simonopio.

– În mod surprinzător, băiatu-i sănătos tun.

– Domnule doctor, dar cu gura ce-i? a întrebat îngrijorată Beatriz.

Maxilarul inferior era perfect format, însă cel superior era despicat de la colțurile buzelor până în dreptul nasului. Nu avea nici buză superioară, nici gingie frontală superioară și nici boltă palatină.

– A primit sărutul diavolului, s-a auzit cineva din mulțime – Espiricueta.

– Nu-i nici un sărut al diavolului, a răspuns ferm doctorul. E o malformație. Se mai întâmplă, de exemplu atunci când un copil se naște fără degete sau cu prea multe degete. E tragic, dar cât se poate de normal. Nu m-am ocupat niciodată de un astfel de caz, dar l-am întâlnit în cărți.

– Are vreun remediu?

– Am citit că ar exista o procedură medicală, dar este foarte periculoasă și dureroasă. Nu v-aș recomanda-o. Cel mai bine ar fi să lăsăm totul în mâinile Domnului.

Băiatul avea să rămână așa pentru tot restul vieții.

– Copiii ca el au o durată scurtă de viață: mor de foame, căci nu se pot hrăni, iar dacă printr-un miracol reușesc să se hrănească, oricum se înecă în lichid, care pătrunde în tractul respirator. Îmi pare rău. Mă îndoiesc că va supraviețui mai mult de trei zile.

Înainte de a trimite pe cineva după o capră de lapte sau după o doică, Francisco l-a solicitat pe părintele Pedro – dacă tot avea să moară, băiatul trebuia botezat după voia lui Dumnezeu. Capra a sosit înaintea preotului, iar doica a cerut să fie umplută o cană cu lapte cald și puțin din mierea care începea să se scurgă din stup. Și-a înmuiat un colț al șalului în amestec și, storcând țesătura picătură cu picătură vreme de mai bine de o oră, a hrănit bebelușul până când l-a luat somnul.

Înainte ca preotul să sosească, în mare grabă, încărcat cu uleiuri şi apă sfinţită pentru a-l unge şi boteza pe sărmanul copil, acesta deja se trezise şi stătea cu gura deschisă, aşteptând picăturile albe şi dulci să picure şi să i se rostogolească pe limbă. Deja fusese spălat şi îmbrăcat în scutece subţiri şi în hălăţelul albe purtat de fetele familiei Morales la botez, pe care Beatriz îl găsise într-un cufăr. Ţinând cont de nevoia urgentă, căci se aşteptau ca băiatul să-şi dea ultima suflare din clipă în clipă, ceremonia a început înainte ca acesta să termine de mâncat. Astfel, de la o picătură albă la o picătură sfântă, cu Nana de o parte şi Francisco şi Beatriz de cealaltă, trupul şi sufletul lui Simonopio au fost mântuite.

8. RECOLTA RĂZBOIULUI

În ziua aceea a pierdut întreaga recoltă de porumb. Nu fusese ea cea mai bogată, dar reușise măcar să o întrețină în pofida invaziei de dăunători. Ca să o salveze, avusese grijă de ea ca de propriul copil. Mai că-i venea să mângâie știuleții, unul câte unul.

Ei au pus însă mâna pe ea. Veniseră să i-o confişte imediat ce a trecut epidemia, când cultura agricolă fusese suficient irigată, când porumbul deja se copsese, devenind fraged și suculent, iar muncitorii deja strânseseră recolta sub soarele arzător de aprilie, care uneori, așa cum se întâmplase și în acel an, putea fi mai năprasnic decât în luna lui cuptor. Veniseră să și-o însușească în clipa în care până și ultimul știulete de porumb se afla deja în lăzi de lemn, gata de plecare spre pieţele învecinate și îndepărtate.

„E pentru soldaţi“, i-au spus ei înainte de plecare.

Francisco Morales fusese nevoit să urmărească lăzile pline făcându-se nevăzute în furgon și luându-și rămas-bun, în tăcere, de la recolta pe un an.

„E pentru soldaţi“, și-a repetat el sarcastic în semn de consolare, turnându-și un pahar cu whisky. Nu-i lăsaseră nici măcar o boabă de porumb pentru cină. Nici măcar un peso ca să-și cumpere alte semințe. „Pentru soldaţi“, fie, dar pentru care dintre ei?

În războiul acela, toţi soldaţii formau o singură armată, s-a gândit el, dar una care îşi pierdea la nesfârşit componentele, asemenea păpuşii de lemn în formă de clepsidră pe care i-o arătase cândva la facultate un coleg de clasă rus.

„E o matrioşka. Deschide-o“, îi spusese rusul.

Remarcase că matrioşka avea o incizie discretă pe mijloc, de jur împrejur. Trăgând de ea, s-a deschis. Spre surprinderea lui, înăuntru a găsit o păpuşă identică. Apoi încă una şi încă una, şi încă una, tot mai mici, până când a ajuns la zece.

Așa i se părea și armata – armatele – Revoluţiei: din una ieșea alta, apoi alta și alta, toate trase la indigo, fiecare cu propria-i convingere că reprezintă armata oficială a poporului, având prin urmare privilegiul de a încălca drepturile oamenilor după bunul-plac. De a ucide în voie. De a acuza pe oricine doreau că este trădător de patrie. De fiecare dată când treceau pe meleagurile sale, lui Francisco i se părea că, asemenea păpușii ruseşti,

deveneau tot mai mici – dacă nu din punct de vedere numeric, atunci în ceea ce privește nivelul de credibilitate și simțul justițiar. Oameni mici.

Recolta fusese cea mai mică pierdere a lor din întreg războiul. Îl pierduseră pe tatăl lui Beatriz atunci când una dintre armate îl reținuse în drum spre Monterrey, acuzându-l de înaltă trădare după ce îi făcuse cinste cu cina generalului Felipe Ángeles – prietenul lui din copilărie și proaspătul guvernator, chiar dacă pentru scurt timp, al orașului învecinat Coahuila –, adversarul președintelui destituit Carranza.

Războiul le răpise oamenilor calmul, seninătatea, sentimentul de siguranță, dar și familiile, căci *bandoleros*[5] veneau în Linares să ucidă și să prăduiască. Luau cu ei toate femeile care le ieșeau în cale. Frumoase sau urâte, tinere sau bătrâne, bogate sau sărace, pentru ei era totuna.

Lui Francisco i se părea incredibil că se putea întâmpla așa ceva în epoca modernă. Ulterior a descoperit că, în vreme de război, până și modernitatea se volatilizează.

Fiicele lui începuseră să dea uitării copilăria – erau tinere, frumoase și înstărite. Temându-se să nu ajungă să fie capturate, Francisco și soția sa le-au trimis la internatul școlii de maici. Erau în siguranță în Monterrey, chiar dacă părinții le simțeau lipsa.

Femeilor le-au mai fost răpiți și bărbații care nu reușeau să se ascundă atunci când treceau prin zonă armatele: fără drept la întrebări ori explicații, erau cu toții recrutați să lupte în război. Francisco a pierdut în felul acesta doi peoni, lucru pe care nu l-a putut da uitării prea ușor, căci se cunoștea cu amândoi încă din copilărie.

El – asemenea celor ca el – fusese trecut cu vederea. Renumele și averea încă mai aveau un cuvânt de spus prin 1917. Războiul se putuse lipsi de carnea lui de tun, dar încă îl bântuia, îi făcea cu ochiul și îl amenința mai tare decât porumbul, căci porumbul pe care i-l luaseră în acea zi nu avea să țină prea mult. Nu ar fi putut niciodată sătura un apetit vorace și nemărginit.

Oștile războiului urmăreau pământuri ca ale lui. Pământ și libertate pretindeau. Cu toții luptau pentru același lucru, iar el – asemenea celor ca el – nu avea unde se adăposti de focul încrucișat. Singurul deznodământ plauzibil în urma reformei agrare – pe care toate taberele susțineau că o reprezintă – era pierderea pământului. Singura variantă viabilă era să-l cedeze cuiva care și-l dorea, dar care nu asudase niciodată pentru a-l obține, care nu ar fi înțeles niciodată eforturile depuse; să-l cedeze cu servilism în ziua în care aveau să-i

bată la uşă, în aceeaşi manieră în care renunţase la recoltă în acea zi: în tăcere. Ori alegea asta, ori moartea.

Tocmai de aceea nu îndrăznise să se opună atunci când veniseră după porumbul lui. Nici măcar reputaţia nu l-ar fi putut proteja de un glonţ între ochi. Nu merita să moară pentru o recoltă. Iubea pământul pe care strămoşii i-l lăsaseră moştenire, dar la altceva ţinea şi mai mult: la viaţa lui şi a familiei sale.

Între timp, nu reuşise decât să-şi redistribuie pământurile în felul lui, anume să pună o parte din ele pe numele unor prieteni apropiaţi. Aceste măsuri nu au fost însă suficiente. Nu exista nici o cale legală de a înregistra pe numele lui Beatriz sau al fetelor terenurile rămase, întrucât suprafeţe mari de pământ rămâneau susceptibile de expropriere. Acesta era motivul pentru care, stând în biroul lui, îşi bea mai devreme decât de obicei singurul pahar cu whisky pe care şi-l îngăduia într-o zi.

– Francisco?

Beatriz nu era deloc încântată că se îmbăta „din cauză că pierduse sau urma să piardă tot, fără nici o cale de scăpare“. Cum se putea apăra cineva în faţa unui furt legal?

– ...aşa că Anselmo vrea să le dea cu săpun.

Bând un pahar de whisky. Câte unul de fiecare dată. Îl savura, chiar dacă ştia că nu avea să-i ofere răspunsuri. Apoi se ridica şi se ducea să se plimbe printre lanurile de trestie de zahăr. Se străduia să înainteze pas cu pas. La nevoie, ar fi fost în stare să dezmierde fiecare lujer în parte – era singurul truc pe care îl mai avea în mânecă pentru a evita să ajungă la sapă de lemn.

– Simonopio.

– Ce?

– Vrei să spui „poftim“. Altfel te-a educat maică-ta. În orice caz, unde-ţi stă gândul?

Copleşit de atâta responsabilitate şi incertitudine, fiind atât de afectat încât abia mai putea face faţă problemelor curente, darămite să-şi mai facă şi planuri de viitor – cum ar fi extinderea plantaţiilor, angajarea mai multor fermieri, construirea mai multor şoproane pentru utilaje şi recolte, extinderea spaţiilor de locuit pentru muncitori, dar şi achiziţionarea mult râvnitului tractor –, până şi el se întreba la ce-i stătea gândul. De ce pierdea atâta vreme stând acolo. De ce nu avea chef de nimic în acea după-amiază în afară de paharul lui de whisky.

Chiar dacă toate recoltele aveau să vadă lumina zilei, chiar dacă aveau să fie vândute integral la cel mai bun preţ, fără să fie prăduite de hoţi sau de autorităţi în folosul trupelor proprii, tot nu aveau să fie de mare folos. Francisco ar fi putut sfârşi prin a-şi cultiva câmpurile doar ca să le recolteze altcineva, ca să îi ocupe alţii domeniul. De ce să investească timp, bani şi efort în acele pământuri moştenite dacă nici măcar nu ştia cui aveau să aparţină într-o lună sau un an?

Nu ar fi fost oare mai bine să cumpere proprietăţi în Monterrey? Să se bucure de cât mai rămăsese din tinereţea fiicelor lui? Mai presus de orice, războiul îi răpise timpul. Ar fi vrut să aibă mai mult timp pe care să-l petreacă alături de soţie şi fiice; mai mult timp pentru băiatul care intrase în vieţile lor.

În acea zi şi-a dat seama, spre surprinderea lui, că încă mai avea timp. Fiindu-i confiscat porumbul cu un impozit de 100%, războiul îi răpise în acea zi roadele muncii planificate. Cu toate acestea, îi mai lăsase timp. Îi oferise o zi specială în care mâinile îi erau goale, fără lanuri de porumb de ocrotit, fără bunuri de livrat, făcându-l să se oprească astfel din bombănit. În acea zi, nu avea să-şi mai piardă timpul cu războiul, cu reforma sau cu porumbul pierdut.

Whisky-ul mai putea aştepta până la ora obişnuită. Trestia de zahăr mai putea aştepta venirea lui. Timpul acesta avea să-l folosească în alt scop.

– Francisco, vorbesc cu tine!

– Iartă-mă, iartă-mă, a spus el, lăsând pe masă paharul de whisky băut pe jumătate.

S-a dus apoi să-şi strângă soţia în braţe, zâmbindu-i aşa cum făcea când erau doar ei doi.

– *Ay*, Francisco...

– Să trăiţi, la ordinele dumneavoastră!

– Nu măi, nu te mai prosti! Am venit să-ţi spun că Anselmo vrea să omoare albinele cu săpun. Zice că-s mesagerii diavolului, vorbeşte numai tâmpenii. Nu vrea să tacă odată din gura aia. Nici măcar nu mai înţeleg ce spune.

– Zi-i că nu.

– Eu i-am zis, dar crezi că mă ascultă? Nu. Du-te tu. Am lăsat-o pe biata Nana Reja în balansoar, dând din ciomag. E un pachet de nervi. A şi deschis ochii!

– Şi Simonopio?

– Simonopio nu-i niciodată prin preajmă când vine Anselmo. Nu ştiu unde se ascunde băiatul ăsta.

Nici trecerea anilor, nici mustrările aspre nu-l făcuseră pe Anselmo Espiricueta să abandoneze superstițiile, s-a gândit Francisco, frustrat. Și-a aruncat privirea mai întâi la paharul cu whisky, iar apoi la soție, cu părere de rău că trebuia să abandoneze jocul pe care tocmai îl începuseră. Războiul și pământurile nu-i mai lăsau mult timp pentru Simonopio, însă Francisco avea să-i ofere puțin din timpul lui în ziua aceea. Avea să apere albinele băiatului în locul lui, fiindcă ale lui erau, ajunseseră împreună; fiindcă, deși Simonopio avusese dintotdeauna oameni care să se îngrijească de el și nași care să vegheze asupra lui, Francisco – în călătoriile lui monotone de la o fermă la alta – era măcinat de gândul că albinele erau de fapt principalii custozi ai băiatului. Uciderea lor ar fi însemnat sacrificarea unei părți din Simonopio. Ar fi fost ca și cum l-ar fi lăsat orfan.

În plus, chiar dacă albinele acoperiseră încetul cu încetul acoperișul șopronului Rejei și nimeni nu îndrăznea să intre acolo pentru a depozita diverse obiecte, ele nu răniseră niciodată pe nimeni. Majoritatea se obișnuiseră cu prezența lor în preajma băiatului. Păreau interesate doar de Simonopio, iar el numai de ele. Viața lui ar fi fost destul de dificilă dacă nu ar fi avut albinele alături. Ce s-ar fi ales de el în lipsa lor?

Ajunseseră odată cu băiatul. Sigur exista un motiv bun pentru asta, așa că Francisco voia să se asigure că aveau să fie lăsați în pace.

– Să mergem.

Ziua aceea le era dedicată lui Simonopio și albinelor lui. Francisco avea să se gândească într-o altă zi la o modalitate de a-și ocroti pământurile.

Bandiți mexicani

9. BĂIATUL-ALBINĂ

Simonopio învățase la picioarele Nanei Reja să-și focalizeze privirea stând cu ochii pe stup. Învățase încă de mic să deosebească fiecare albină în parte, urmărindu-le cum părăsesc dis-de-dimineață fagurele de miere și așteptând întoarcerea lor promptă de după-amiază. Și-a trăit toată viața în ritmul albinelor, reușind rapid să se desprindă de covor și să-și urmeze neobositele companioane prin grădină.

Avea să sosească o zi în care să le urmeze dincolo de granițele grădinii și de dealurile pe care le putea cuprinde cu ochii.

Reja, care își reluase inerția ca de lemn, îl păzea tăcută, dar fără întrerupere. Nu îl mai hrănea personal, dar încă de la început dăduse clar de înțeles că băiatul-albină trebuia hrănit cu lapte de capră și miere, mai întâi cu o pânză, apoi cu o lingură, iar în cele din urmă direct din cană. În primele zile, Reja nu permisese nimănui să se apropie de copil, de teamă că cineva rău intenționat l-ar fi putut răni sau că cineva bine intenționat l-ar fi putut îneca, hrănindu-l ca pe un copil normal. Singurele persoane care primiseră permisiunea de a se apropia de copil erau Beatriz, Nana Pola și Lupita.

Reja nu ar fi lăsat-o niciodată pe Beatriz să-i dea de mâncare. Beatriz era mereu grăbită să plece – dacă nu-și supraveghea fiicele sau gospodăria, sigur participa la vreun eveniment social organizat de clubul din care făcea parte. Reja mai știa și că, dacă i-ar fi îngăduit acest lucru, Simonopio ar fi devenit din cauza lui Beatriz un introvertit, un șoricel de bibliotecă. Or, Simonopio nu era așa: Simonopio trăia pentru natură, pentru sălbăticie. Trăia pentru a citi universul, nu cărțile. Dacă Beatriz voia să-l vadă și să-l țină în brațe pe băiat, trebuia să se ducă la balansoarul Rejei pentru a-l găsi.

Pola era bătrână și răbdătoare, iar la Lupita, deși încă tânără, Reja remarcase o blândețe care îi îngăduia să privească dincolo de golul de pe chipul lui Simonopio. Ambele hrăneau copilul cu răbdare, până la ultima lingură de mâncare. Nana Pola și Lupita nu l-ar fi ucis niciodată pe Simonopio – nici cu rea intenție, nici cu bună intenție.

În timp ce ceilalți nu se simțeau bine-veniți când se apropiau de el, odată ce Simonopio a căpătat mobilitate ca orice alt băiat, a început să-i abordeze el, de fiecare dată cu zâmbetul lui specific. Apropiații familiei Morales încetaseră să se mai sperie de fața diformă a băiatului și, în timp, începuseră

să simtă o oarecare legătură intimă şi afectivă, reuşind chiar să uite de malformaţia care îi marca existenţa. Când îl auzeau că se apropie, îl întâmpinau cu bucurie; datorită personalităţii lui plăcute, era compania ideală pentru ei atunci când îşi desfăşurau activitatea zilnică.

Pe măsură ce treceau anii, devenea tot mai limpede că, deşi reuşise să supravieţuiască şi devenise mai capabil într-ale mâncării, Simonopio nu avea să reuşească niciodată să stăpânească arta comunicării. Consoanele pronunţate cu vârful limbii, adică majoritatea, dispăreau înapoi în cavitatea care-i servea drept gură. Deşi putea pronunţa orice sunet provenit din partea posterioară a gurii, cum ar fi „ka“, „ga“ sau „ha“, precum şi toate vocalele, cei mai mulţi dintre cei cu care stătea de vorbă îşi pierdeau foarte repede răbdarea. Micile zgomote şi mormăieli pe care încerca să le producă micuţul Simonopio pentru a-i imita îi făceau să se simtă stânjeniţi, mai ales cuvintele pe care încerca să le pronunţe fără succes. Nereuşind să-l înţeleagă, unii credeau nu numai că avea o malformaţie facială, dar că mai era şi greu de cap – şi că, în consecinţă, nici el nu-i putea înţelege pe ei. „Bietul Simonopio“, au început să spună unii mai bine intenţionaţi, „bietul Simonopio este distras şi siderat de albine; râde singur, nu poate vorbi, se preface că murmură, nu înţelege nimic“.

Se înşelau amarnic.

Lui Simonopio i-ar fi plăcut să înveţe cântecelul pe care Lupita intenţiona să-i explice cum să îl pronunţe, cu toate că era cu mult peste puterile lui să spună „capra calcă piatra, piatra crapă-n patru, crăpa-i-ar capul caprei cum a crăpat piatra-n patru“. I-ar fi plăcut să discute cu oamenii care interpretau cântece despre femeile vanitoase, femeile părăsite, femeile de la calea ferată sau femeile-soldat. I-ar fi plăcut să discute despre albinele lui şi să-i întrebe pe toţi de ce ei nu le auzeau, având în vedere că le vorbeau şi celorlalţi la fel cum îi vorbeau lui. Dacă ar fi putut, le-ar fi povestit tuturor despre albinele care îi fredonau la urechea-i primitoare un cântec despre florile muntelui, despre întâlniri îndepărtate şi despre prietenii care nu reuşiseră să se întoarcă din lunga călătorie spre casă; despre soarele care într-o zi dogorea cu putere, iar în alta era îmbrăcat în nori de furtună. Atunci i-ar fi plăcut să o întrebe pe Lupita: „De ce mai întinzi rufele la uscat dacă oricum stă să plouă şi va trebui să le bagi repede în casă? De ce mai irigă culturile agricole dacă mâine oricum va ploua?“ I-ar fi plăcut să-şi întrebe naşul de ce iarna trecută nu făcuse nimic pentru a împiedica pierderea recoltei într-una dintre nopţile

geroase; nu simţise frigul? Cum rămâne cu imaginile durabile, imposibil de descris, care treceau prin faţa ochilor săi închişi – sau cu evenimentele pe care le putea urmări înainte, după şi în timp ce se întâmplau? Ce anume vedeau ceilalţi oameni atunci când închideau ochii? De ce oare îşi astupau ei urechile, ochii şi nasul când erau atâtea de auzit, văzut şi mirosit? Oare numai el putea auzi şi asculta?

Cum ar fi putut discuta despre astfel de lucruri când propria-i gură nesocotea semnalele pe care i le transmitea, când tot ce ieşea din ea erau grohăieli nazale şi gâgâituri de gâscă? Nu putea, aşa că nu o făcea. Simonopio pricepuse că marile eforturi necesare rostirii celor mai simple lucruri meritau depuse numai dacă cineva le-ar fi înţeles, dacă cineva şi-ar fi manifestat interesul în acest sens.

La picioarele neclintite ale Nanei Reja, al cărei balansoar era mereu îndreptat în direcţia drumului care îi adusese împreună, Simonopio stăpânea arta tăcerii.

10. PROMISIUNI ÎNCĂLCATE

Beatriz Cortés stătea așezată pe locul ei de onoare în calitate de președintă a comitetului de organizare a balului anual din Sâmbăta Mare din cadrul Clubului Social din Linares. Tot insista de luni bune să fie reluată tradiția care o bucurase atât de tare în copilărie și în adolescență. În vremurile pașnice, balul anual atrăgea ca un magnet familiile de descendență nobilă din Saltillo, Monterrey, Montemorelos și Hualahuises, care își făceau apariția an de an, negreșit. În preajma marelui eveniment, erau programate zilnic diferite activități pe teritoriul mai multor ferme și moșii. Toată lumea profita de această ocazie: cei din generația mai veche, între timp așezați la casele lor, se regăseau cu prieteni din tinerețe, iar cei din generația mai tânără se intersectau unii cu alții și – cu puțin noroc – reușeau să-și găsească și să cucerească marea dragoste.

Mai multe doamne din comunitatea din Linares refuzaseră inițial să se implice în organizarea evenimentului, însă Beatriz le-a convins de necesitatea revenirii la obiceiurile de altădată. „Nu vor veni“, spuneau ele. „Se tem cu toții ca nu cumva să fie tâlhăriți pe drum. N-o să vină nimeni, așa că ce rost ar mai avea?“

Poate că aveau dreptate, însă Beatriz știa că trebuia măcar să încerce. În cât timp s-ar fi putut pierde definitiv tradiția? Probabil mai devreme de cei opt ani în care fusese suspendată. Trăgea totuși nădejde că mai rămăsese măcar un strop de viață în ceea ce părea a fi mort și îngropat.

Avea să readucă la viață balul din Sâmbăta Mare. Trebuia să facă o încercare de dragul copilelor ei. Cum ar fi putut avea vechea generație curajul să privească în ochi tânăra generație și să-i spună: „Am lăsat să se piardă unul dintre puținele lucruri pe care le-am luat de-a gata și pe care aveam de gând să vi-l las vouă moștenire“?

Beatriz nu fusese niciodată o snoabă. Nu intenționa să conserve balurile ori rochiile elegante, ci sentimentul de apartenență la viitoarea generație, la fiicele sale, pe care fusese cu puțin timp în urmă nevoită să le trimită la Monterrey pentru a-și continua studiile la mănăstirea Sagrado Corazón. Își dorea să conserve amintirile pe care Carmen și Consuelo erau îndreptățite să și le creeze și legăturile pe care încă le mai aveau de format pe măsură ce își trăiau tinerețea în casa părintească.

Beatriz s-a văzut nevoită să se ocupe de organizarea balului, în ciuda faptului că tot ea fusese prima care recunoscuse că planul era aproape imposibil de realizat: resursele alimentare erau limitate în regiune, la fel și banii. Uneori, femeile erau nevoite să își găsească singure un refugiu, iar organizarea balului, aderarea la asociația caritabilă nou-înființată, precum și organizarea și monitorizarea oricărui tip de eveniment social și caritabil din oraș reprezentau pentru Beatriz Cortés de Morales exact asta: o cale de scăpare. Nu putea remedia lipsurile. Nu putea nici să împiedice războiul sau carnagiul. În schimb, se putea strădui să rămână lucidă. Singurul mod în care putea face acest lucru era să își țină mintea ocupată cu problemele familiei și ale nevoiașilor din oraș, să coasă neîncetat și, da, să planifice balul anual.

Deși de obicei reușea să se concentreze asupra sarcinilor ei, în ziua aceea picase pe gânduri, reflectând la ironia denumirii: se numea bal anual, dar nu mai fusese organizat din 1911, la câteva luni de la izbucnirea războiului. În plus, balul urma să fie organizat de Clubul Social din Linares, în ciuda faptului că sediul clubului era în continuare inexistent. Desigur, se făcuseră planuri mărețe de a ridica o clădire în stilul Operei din Paris, care să dea spre centrul orașului. Societatea pentru Recreere din Linares achiziționase terenul de lângă catedrala San Felipe în anul 1897 cu intenția de a depăși – sau cel puțin de a egala – eleganța clubului din Monterrey.

O ambiție nobilă, planuri grandioase, schițe impresionante; odată finalizată investiția în teren însă, fondurile Societății pentru Recreere – redenumită ulterior Clubul Social din Linares – s-au evaporat. Inițial s-a preconizat că lucrările de construcție aveau să înceapă în doi-trei ani; în schimb, mai era nevoie de încă pe atât. Când planul s-a dovedit imposibil de realizat, clubul a optat, cu mai puțină convingere de această dată, pentru demararea lucrărilor de construcție în următorii doi sau trei ani. Ulterior a izbucnit războiul și, odată cu starea de incertitudine și penuria de bunuri materiale, mărfuri și chiar alimente, membrii Clubului Social din Linares au fost nevoiți să își reevalueze prioritățile sociale și financiare. Contribuțiile la ridicarea unei construcții dedicate activităților recreative se aflau la coada unei liste interminabile de cheltuieli personale.

În luna octombrie a anului 1918, la douăzeci și unu de ani de la achiziționarea terenului, prima asociație din Linares încă își aștepta sediul. De fiecare dată când mergeau la mesă ori la cumpărături în centrul orașului, membrii acesteia tot dădeau ture prin fața terenului viran, iar Beatriz era

convinsă că mulţi regretau spaţiul rămas pustiu. Era conştientă că mulţi dintre ei nu puteau înţelege sau accepta faptul că asociaţia din Monterrey, un oraş din apropiere cândva lipsit de importanţă, ridica deja o a doua construcţie, mai spaţioasă şi mai reuşită decât precedenta, care fusese distrusă în 1914, în urma unui incendiu. Membrii înaltei societăţi din Monterrey îşi construiau pentru a doua oară un club social, în vreme ce locuitorii oraşului Linares nici nu începuseră construcţia primului club. Pentru unii dintre ei, fusese o lovitură cruntă. Beatriz era aproape convinsă că unul dintre membrii fondatori ai oraşului Linares, un piroman necunoscut, se hotărâse să dea foc sediului social din oraşul învecinat, la care râvneau cu atâta înflăcărare. Pe de altă parte, nu ar fi îndrăznit niciodată să aducă această bănuială în discuţiile cu ceilalţi – ce rost ar fi avut?

Pe Beatriz nu o interesa dacă Monterrey îşi ridica propriul club înaintea lor, în acelaşi timp cu ei sau după ei, însă terenul viran din centrul oraşului şi aspiraţiile ei vădite, dar încremenite de circumstanţe, o afectau enorm. Clubul Social din Linares suferea de aceeaşi afecţiune ca ea: potenţial enorm, realizări puţine şi promisiuni măreţe neonorate.

Viaţa îi promisese lucruri mari lui Beatriz Cortés.

Înţelesese încă din frageda-i pruncie că aparţinea unei familii privilegiate şi respectate în societate, care trăia datorită propriilor pământuri pe care le muncea cu trudă. Ştia că poziţia ei în familie era una trainică, având un tată deosebit de drăgăstos şi grijuliu şi o mamă care, în ciuda faptului că nu era prea afectuoasă, era inteligentă şi sigură pe ea. Beatriz Cortés ştia că, în afara cazului că ar fi suferit de un episod fatal de dizenterie, avea să trăiască o viaţă lungă şi plină de satisfacţii. Era de la sine înţeles că avea să întâlnească şi să devină apropiată de oamenii importanţi din Linares şi din restul regiunii; că avea să împartă o sală de clasă şi, ulterior, rolul de mamă cu fetele care se trăgeau din cele mai de seamă familii; că acestea aveau să îi rămână prietene pe viaţă şi că împreună aveau să îmbătrânească sub privirile tuturor, bucurându-se de o bătrâneţe plină de nepoţi. Firește, înainte de nepoți, avea să nască mulţi copii; înainte de copii, avea să se mărite cu bărbatul visurilor ei, iar înainte de asta avea să se bucure de o tinereţe plină de pretendenţi, care urmăreau să ajungă la aceleaşi petreceri la care mergea şi ea, cu intenţia de a o curta.

A ştiut de timpuriu cu ce fel de bărbat avea să se căsătorească: cineva din zonă, provenind dintr-o familie de viţă nobilă. A ştiut asta încă dinainte de a

atinge vârsta la care să poată atribui un nume şi un chip alesului ei. Era convinsă că aveau să aibă împreună o mulţime de fii şi fiice, iar cei mai mulţi dintre ei aveau să supravieţuiască. La braţul soţului ei, avea să se bucure de nenumărate succese, dar şi de o serie de eşecuri – care puteau fi însă remediate. De asemenea, aveau să vină peste ei îngheţuri, secete şi inundaţii – circuitul inevitabil al naturii.

Beatriz Cortés miza pe faptul că toate promisiunile pe care i le făcuse viaţa fuseseră respectate sau aveau să fie respectate pe măsura străduinţei şi eforturilor depuse. În viaţă, gratuit era doar potenţialul. Rezultatele, realizările şi ţelurile aveau un cost ridicat, însă era pregătită să îl suporte. Astfel, a continuat să se zbată să fie o bună fiică, prietenă, studentă, soţie, mamă, femeie implicată în acţiuni caritabile, dar şi o bună creştină.

Cum reuşeşte o singură femeie să determine un întreg neam de nebuni să depună armele, să se întoarcă la muncă şi să se reapuce de agricultură? Cum reuşeşte o femeie să pretindă că evenimentele petrecute în jurul ei nu o afectează? Cum ar putea ea schimba traiectoria unui glonţ? A zece gloanţe? Dar a o mie de gloanţe?

În acele clipe, stătea la masă înconjurată de nişte femei care doar se prefăceau interesate să conserve vechile tradiţii prin organizarea unui bal care ar fi putut avea loc abia peste şase luni, deşi nici una nu era convinsă că aveau să mai apuce să trăiască până atunci. Discutau despre flori, anunţuri, invitaţii, vizite şi locuri de întâlnire, când de fapt fiecare se gândea la culturile agricole compromise ori la recoltele putrezite din cauza lipsei mijloacelor de transport şi a cumpărătorilor. Se gândeau la vizitele spontane, nedorite şi violente ale trupelor inamice şi la anunţurile de deces care le urmaseră. Se gândeau la fiii lor în creştere, care, odată deveniţi bărbaţi, în caz că ar fi continuat conflictele armate, ar fi putut fi târâţi într-un război nesfârşit. Se gândeau la fiicele lor, care nu aveau să-şi întâlnească niciodată bărbatul visurilor, promis de soartă, fiindcă risca să încaseze în orice moment un glonţ în inimă, în cap sau, mai rău, în abdomen; tineri cu care le-ar fi fost scris să se intersecteze cu ocazia vreunui bal organizat peste vreo cinci sau zece ani, din care până atunci nu ar mai fi rămas decât nişte viermi, hrană pentru vreun cactus *Opuntia*; de care s-ar fi ales praful şi pulberea în loc să aibă şi ei ocazia să semene viaţă în pântecul femeii iubite, în pântecul celei care le-ar fi devenit consoartă dacă nu s-ar fi tras o primă împuşcătură într-o zi cu soare şi

dacă nu s-ar fi răspuns apoi cu un al doilea foc de armă, urmat de salve nesfârşite.

Fiicelor ei le aducea bucurie un joculeţ: „Mamă, cu cine mă voi mărita?“ întrebau ele. Desigur, Beatriz le înţelegea. Ea însăşi îl jucase cu mama şi verişoarele ei când era mică. Exista oare necunoscută mai mare în viaţa unei tinere femei? „Cu cine mă voi mărita“? „Cu un bărbat chipeş, sunt sigură. Muncitor, curajos, dintr-o familie bună.“ Cu toate acestea, Beatriz refuza să îl joace cu fiicele ei ajunse la vârsta adolescenţei, fiicele revoluţiei. Prefera să nu le facă promisiuni deşarte şi nici să le ajute să-şi imagineze logodnicul visurilor lor, fiindcă oricum nu era sigură dacă acesta avea să apuce ziua primei lor întâlniri.

Beatriz se simţea norocoasă; viaţa i-l promisese pe Francisco Morales, bărbatul la care visase toată tinereţea. Nici că şi-ar fi putut dori mai mult de atât: era chipeş, se trăgea dintr-o familie bună, era harnic, brav, bine educat şi poseda pământ. Pe atunci, războiul încă nu se declanşase şi nici nu se întrezăreau conflicte care să le tulbure sau compromită flirtul. S-au căsătorit după numeroase întâlniri, baluri, bâlciuri şi zile întregi petrecute la ţară. Se simţeau împliniţi unul cu celălalt şi dispuneau de toate resursele de care aveau nevoie; viaţa şi viitorul lor împreună păreau ferite de probleme. La început, viaţa s-a ţinut de cuvânt: Carmen s-a născut un an mai târziu, iar Consuelo după încă doi ani.

Ani de linişte deplină, în care şi-au pus speranţele în viitor.

Cândva, înainte de declanşarea războiului, cu toate promisiunile pe care viaţa i le făcuse, Beatriz se simţea norocoasă că trăia în acele vremuri şi că fiicele ei aparţineau noului secol. În acea epocă a minunilor, orice era posibil: căile ferate moderne scurtau distanţele, făcând posibil transportul unui număr considerabil de bunuri şi oameni; vapoarele cu aburi îi propulsau pe călători peste Atlantic, până în Europa, în doar câteva săptămâni; telegraful anunţa – de la mare distanţă şi în aceeaşi zi – naşterea sau decesul unui membru al familiei şi le permitea negustorilor să încheie rapid o afacere, care înainte ar fi durat luni de zile; iluminatul electric stimula o serie de activităţi nocturne, iar telefonul, deşi încă nu era utilizat la scară largă, asigura menţinerea legăturii cu rudele şi prietenii aflaţi la mare depărtare.

Cu toate acestea, în loc să se apropie datorită acestor minuni, oamenii încercau să se dezbine. Mai întâi în Mexic, odată cu izbucnirea revoluţiei, iar mai apoi în întreaga lume, odată cu izbucnirea Primului Război Mondial, care

părea să fie pe sfârşite. Nemulţumiţi că erau nevoiţi să lupte şi să sufere în război, ruşii îşi duceau propriul război acasă, frate contra frate, supus contra monarh. Tocmai se răspândise vestea că, după luni de captivitate, ţarul, ţarina, cele patru fiice ale lor şi micul prinţ fuseseră asasinaţi în secret cândva în luna iulie, iar cadavrele lor fuseseră aruncate astfel încât nimeni să nu le mai dea vreodată de urmă.

Beatriz nu cunoştea prea multe despre familia regală a Rusiei sau despre motivele care duseseră la declanşarea acelui conflict, dar a fost zguduită să afle că, în plin secol douăzeci, un monarh fusese ucis împreună cu toţi urmaşii lui, inclusiv fiicele, care erau cam de aceeaşi vârstă cu fetele ei. Imaginaţia îi juca feste: în nenumărate rânduri, îşi imagina chipurile a două fete desfigurate, ciuruite de gloanţe. Aceleaşi două fete de fiecare dată. Purtau chipurile fiicelor ei.

Astfel a ajuns la concluzia că se putea regăsi în tot ce se întâmpla în Rusia şi în tot restul lumii mai mult decât credea. În regiunea unde trăia, circulau tot felul de poveşti înfiorătoare despre familii întregi date dispărute, femei răpite sau case incendiate cu tot cu locuitori. Războiul dintre soldaţii mexicani, dintre inamici, era o adevărată tragedie, dar cel mai cumplit era că afecta şi oamenii paşnici; oamenii care nu urmăreau decât să muncească şi să ducă o viaţă de familie, care pur şi simplu îşi doreau să îşi crească fiii şi fiicele, să îi vadă devenind adulţi, iar mai apoi să lase lucrurile în seama Domnului.

Atunci când a izbucnit revoluţia, Beatriz se simţea în siguranţă în micul ei univers, ducând o viaţă simplă şi consolându-se cu ideea că, atâta vreme cât nu deranja pe nimeni, nimeni nu avea să o deranjeze. Privit din acest unghi, războiul i se părea îndepărtat. Demn de luat în seamă, dar îndepărtat.

La mijlocul secolului trecut, în urma sancţiunilor federale severe aplicate după demersul guvernatorului Vidaurri de obţinere a independenţei, locuitorii statului mexican Nuevo León preferaseră să păstreze o anumită distanţă faţă de fluctuaţiile de noroc ale acestui război. „E un vânt rău care nu suflă nimic bun“, se gândea Beatriz.

Între timp a înţeles că se amăgise singură: cumva, se convinsese că, dacă nu îl simţea ca fiind al ei, războiul nu avea să îi afecteze nici pe ea, nici pe cei dragi ei.

La început, fiind tânără şi idealistă, a susţinut principiul interzicerii realegerii prezidenţiale şi dreptul la un vot semnificativ. „Sufragiu efectiv, fără realegere“ părea o sintagmă elegantă, care îşi merita locul în istorie. Cu

siguranţă că ţara avea nevoie de aşa ceva pentru a se reinventa şi a îmbrăţişa modernitatea secolului douăzeci. Raţiunea avea să prevaleze, războiul avea să se încheie în curând, odată cu plecarea mult aşteptată a veşnicului preşedinte Díaz, iar pacea avea să fie restabilită.

În cele din urmă, singura persoană înţeleaptă din toată povestea a fost însuşi preşedintele Porfirio Díaz. Atunci când a renunţat la putere, conştientizând că lucrurile lipsite de temei nu merită combătute, şi-a făcut bagajele şi s-a autoexilat după câteva luni de confruntări. La acest rezultat speraseră cu toţii. Aceasta era victoria mult visată. Punct. În felul acesta, întâmplările dramatice ar fi trebuit să se sfârşească.

Nu fusese însă aşa.

În foarte scurt timp, personajele principale ale farsei denumite „revoluţie“ şi-au lăsat în urmă replicile prestabilite şi au căpătat o viaţă proprie, scriindu-şi singuri dialoguri şi monologuri despre trădări şi împuşcături. Scenariul iniţial fusese dat uitării. Unii voiau să-şi croiască drum spre pământuri şi bogăţii care nu le aparţineau; alţii voiau să ocupe marele tron. Nimănui nu i-a trecut prin cap – sau nimeni nu şi-a dorit – să aducă două scaune laolaltă, să discute fără gloanţe şi să continue negocierile până când pacea avea să fie restabilită. Făcuseră un popor supus să ridice armele şi îl lăsaseră în mâinile unor ţicniţi care omorau fără discernământ şi fără nici un pic de respect pentru normele de etică şi etichetă militară.

Mai apoi, războiul a încetat să mai fie o simplă curiozitate îndepărtată, devenind o otravă înşelătoare. Autoamăgirea lui Beatriz a luat sfârşit în ianuarie 1915, când conflictul armat a pătruns în casa şi în viaţa ei pe termen lung, asemenea unui oaspete nepoftit, invaziv, abuziv şi nimicitor.

Atunci a bătut la uşa familiei sale, uşă pe care tatăl ei o deschisese cu atâta naivitate, încât Beatriz încă nu îl putuse ierta pentru asta.

Potrivit unora dintre tovarăşii săi de călătorie, Mariano Cortés se urcase în tren pe ultima sută de metri şi, agitat, îşi luase în grabă rămas-bun de la ginerele său. Salutându-i pe cei câţiva pasageri din compartimentul de clasa întâi, s-a aşezat pe locul lui. Citea liniştit când un batalion a blocat şinele pe dealul cunoscut sub numele de Alta, profitând de încetinirea turaţiei motorului cauzate de panta în care se aflau. Unii martori spuneau că fuseseră *Villistas*[6]. Alţii spunea că fuseseră *Carrancistas*[7]. Cu toţii au răsuflat uşuraţi când au aflat că de fapt nu fusese vorba de un atac general asupra pasagerilor: batalionul îl căuta anume pe Mariano Cortés pentru a-l ucide.

Mai târziu, aveau să spună că ieşise în câmp deschis, unde soldaţii aşteptau să-l captureze. Potrivit unui martor aflat într-o poziţie care i-a permis să audă totul clar, soldaţii îl acuzaseră că fraternizase cu inamicul, motiv pentru care l-au declarat trădător de patrie, spunându-i că merită pedeapsa cu moartea. Pe loc.

„N-am trădat pe nimeni. Cine sunteţi voi să mă judecaţi? Dacă totuşi trebuie să mă omorâţi“, a repetat martorul cuvintele inculpatului, „împuşcaţi-mă în piept şi nu în faţă, ca să mă poată recunoaşte nevasta.“

Astfel, l-au aşezat la marginea trenului şi, sub privirile tuturor pasagerilor, i-au tras şase gloanţe în piept şi abdomen. Mariano Cortés s-a întors acasă cu picioarele înainte, dar uşor de recunoscut pentru priveghi.

În oraş, moartea tatălui ei fusese romanţată. Înalt şi drept, cu soarele iernii brăzdându-i fruntea, iar vântul rece zbârlindu-i părul pe care şi-l lăsa mereu să crească prea lung, îmbrăcase cel mai bun costum al său pentru călătorie. Stătea în picioare, singur, cu faţa la batalion. Cât curaj! De câtă dragoste pentru minunata lui soţie dăduse dovadă prin ultimele lui cuvinte! Totuşi, nimeni nu a fost de faţă când a sosit căruţa cu trupul bărbatului. Al unui tată decedat, cu o expresie flască, perforat, însângerat şi acoperit în lichidele corporale care se scurseseră din el pe când îşi dăduse ultima suflare. Unde era romantismul în toată treaba asta? Unde era demnitatea?

După ce a murit, Mariano Cortés nu a lăsat în urmă decât un gol imens.

Erau nevoiţi să suporte omagiile jalnice şi să accepte că erau bine intenţionate. Beatriz continua să facă asta, însă furia şi ura care o cuprindeau în astfel de momente, când se lăsa pradă introspecţiei, o înspăimântau. Dacă îşi iubise într-adevăr tatăl, de ce nu-l putea ierta pentru că murise? Dacă era o bună catolică, de ce nu fusese în stare să-l privească în ochi pe episcop în timpul slujbei de pomenire a adormitului, când acesta spusese că moartea tatălui ei făcea parte din planul lui Dumnezeu, că încercările trimise de El erau o binecuvântare pentru cei care le meritau cel mai mult şi care erau cei mai capabili să le îndure? De ce îi privea cu suspiciune şi mânie pe oamenii de vază, crema societăţii, cu care de altfel ar fi trebuit să se împrietenească?

Poate pentru că ştia că unul dintre ei fusese trădătorul tatălui său.

„O cină i-a adus moartea“, rosteau localnicii. La priveghi, printre îmbrăţişări, cei îndoliaţi spuneau: „Dumnezeu l-a luat la El pentru că era un sfânt“; „nu exista om mai bun decât el“; „Dumnezeu avea nevoie de el“; „Dumnezeu mai avea nevoie de un înger în Ceruri“; „ce bucurie pentru cei

din familia Cortés să aibă acum un înger care să vegheze asupra lor“. Beatriz însăşi îşi spunea în gând: „l-au ucis gloanţele războiului, nu o cină şi nici Dumnezeu“; „trădătorul care a raportat cina organizată în onoarea generalului Ángeles e vinovat de moartea lui“; „l-a omorât cel care a pus să fie dat jos din tren şi l-a făcut să aştepte docil să fie ciuruit de plumb“; „a fost ucis de un om mărunt, răzbunător, care nu merita să deţină funcţia la care refuza să renunţe“; „toţi pistolarii ăia nenorociţi se fac vinovaţi de moartea lui“; şi, în cele din urmă, „naivitatea şi supunerea l-au ucis“.

Războiul era purtat de oameni. Ce putea face Dumnezeu împotriva voinţei lor?

Câştigase cineva ceva în urma morţii absurde a tatălui ei? Nu. Războiul nu s-a oprit brusc doar pentru că murise un aşa-zis trădător.

De parcă cele şase gloanţe care îşi atinseseră ţinta nu erau de ajuns, soldaţii *Carrancistas* – căci circumstanţele sugerau că ei fuseseră – începuseră să dea cu piciorul în trupul neînsufleţit, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că sufletul avea să iasă printr-una dintre numeroasele găuri nou făcute în învelişul lui. Apoi l-au lăsat acolo şi, mergând mai departe, şi-au continuat domnia terorii, fără cea mai mică intenţie de a urma calea păcii.

Pe de altă parte, vieţile celor din familiile Cortés şi Morales Cortés se schimbaseră iremediabil. Ei deveniseră marii perdanţi. Patru ani mai târziu, Sinforosa, mama lui Beatriz, nu mai era nici măcar umbra celei de altădată, fiind măcinată de durere şi de teama unor noi represalii. Trăia cu unica ei fiică întrucât, odată cu pierderea soţului, îşi pierduse esenţa, tăria şi chiar capacitatea de a se îngriji de casă şi de ea însăşi. Fraţii lui Beatriz, Emilio şi Carlos, renunţaseră la promisiunile pe care viaţa li le făcuse şi preluaseră îndatoririle tatălui lor ucis. În încercarea ei de a se agăţa de promisiunile propriei vieţi, Beatriz avea de pierdut în ciuda faptului că bănuia că acestea nu aveau niciodată să fie onorate pe deplin. Pierdea numeroase ocazii de a-şi face planuri în familie, planuri puse în aşteptare fiindcă pentru moment erau inoportune sau imposibil de realizat. Avea de pierdut când îşi ascundea durerea pentru a-şi susţine mama şi soţul. Avea de pierdut pentru că, în loc să plămădească în pântec nişte copilaşi, ea îşi sădea teamă, suspiciuni şi îndoială în minte. Mai rău decât atât: îşi pierdea toată încrederea de sine pe care o avusese de-a lungul vieţii.

Viaţa pe care ajunsese să o trăiască Beatriz Cortés nu semăna cu viaţa de care ar fi trebuit să se bucure. Cu toate acestea, soarele răsărea şi apunea zi de

zi – deşi până şi asta o mai tulbura uneori. Viaţa mergea înainte. Anotimpurile veneau şi treceau într-un ciclu nesfârşit, care nu se oprea pentru nimic în lume, nici măcar pentru durerea ori speranţele spulberate ale lui Beatriz Cortés.

În oraş, la aproape patru ani de la execuţie, încă se mai auzeau comentarii admirative cu privire la comportamentul demn al lui Mariano Cortés şi la ultimele cuvinte pline de curaj rostite de el. Toate acestea nu puteau consola o fiică ce îşi pierduse tatăl într-un act de violenţă. Beatriz îşi repeta în fiecare zi: „Sunt o femeie în toată firea, sunt soţie, sunt mamă. Nu mai depind de tatăl meu, mi-am întemeiat propria familie şi suntem cu toţii bine“. Chiar şi aşa, una era să o spună în gând, alta era ca sufletul ei să şi creadă şi să înceteze să mai trimită semnale dureroase către inimă.

Nici nu se punea problema ca femeile să abandoneze casa părintească pentru a se contopi, trup şi suflet, cu soţul lor. Oricât de mult îl iubea – îl iubea pe Francisco pentru că o merita – aşa ceva nu-i trecuse niciodată prin cap lui Beatriz. În lumea ei, femeile purtau cu ele casa părintească oriunde mergeau: la şcoală, într-o călătorie în străinătate, în luna de miere, în pat cu soţul, la naşterea copilului, zi de zi la masă pentru a-şi învăţa copiii să aibă o bună postură şi bune maniere, pe care – credea – avea să le poarte cu ea până pe patul de moarte.

În universul ei, o femeie nu-şi părăseşte niciodată părinţii, nici măcar atunci când aceştia o părăsesc pe ea.

În anonimatul oferit de întuneric chiar şi în patul conjugal, Francisco începuse să aducă în discuţie posibilitatea de a renunţa la tot – pământuri, tradiţii de familie şi relaţii de prietenie – pentru a o lua de la zero. Se gândea să cumpere un teren şi să o ia de la capăt în altă parte. Într-un Monterrey în plină expansiune.

Cu tot cu intimitatea şi caracterul imediat al conversaţiei pe care dormitul unul lângă celălalt li le oferea, Beatriz îi spunea: „Culcă-te, Francisco“.

Nu îl lăsa să continue. Nu mai voia să audă nimic. Nu mai voia să piardă nimic.

– Beatriz. Ce-i cu tine? Nu-ţi plac florile pe care le-am ales? i-a pătruns în mintea-i absorbită de gânduri vocea lui Refugio Morales.

– Cum? Aaa! Ba da... îmi plac. Garoafele sunt oricând frumoase, a răspuns ea, deşi se îndoia că aveau să găsească prea curând flori de orice fel.

– Mai e timp. E abia octombrie. Aş zice să le comandăm în februarie ca să

avem siguranţa că vor fi livrate la timp, a continuat Mercedes Garza, cu vocea-i stinsă, gâtuită şi răguşită de la atâta tuşit.

– Şi dacă nu ajung la timp? a întrebat Refugio, care vorbea întotdeauna clar şi răspicat.

– Nu ajung, nu ajung, aia e, a răspuns Lucha Doria. Ce culoare să comandăm?

– Roşii? a întrebat Mercedes Garza între reprizele de tuse.

– Nu. Nu roşii. Alegeţi altă culoare, oricare, a rostit Beatriz tranşant.

Prefera o culoare care să nu semene cu sângele. Văzând că tusea lui Mercedes nu dădea semne să cedeze, a întrebat-o:

– Te simţi bine? Arăţi cumplit.

– Nu. Când m-am trezit de dimineaţă, mă simţeam de parcă aş fi fost bătută. Cred că am răcit sau poate sunt extenuată din cauză că am călătorit în timpul sarcinii. Cam aşa ceva. Mai bine aş merge acasă să mă culc.

Au căzut în unanimitate de acord că ideea nu era deloc rea, aşa că s-au ridicat să o conducă. Ajunsă în stradă, Beatriz a fost surprinsă să îl găsească pe Simonopio aşteptând-o, neliniştit, pe o bancă din piaţetă. În ultima vreme, băiatul se îndepărta de casă tot mai des fără să anunţe pe nimeni unde se ducea sau la ce oră avea să se întoarcă. I s-a părut ciudat să-l vadă plimbându-se prin oraş. Şi mai ciudat i s-a părut să îl vadă oprit acolo.

Era conştientă că lui Simonopio nu-i plăcea să stea printre atâtea persoane necunoscute care nu-l priveau cu ochi buni. Beatriz bănuia că oamenii făceau diverse comentarii şi chiar îşi băteau joc de fizionomia lui neobişnuită chiar de faţă cu el, fără nici o jenă. Totuşi, de unde ştiuse el unde anume se afla Beatriz?

Simonopio s-a apropiat de ea şi, strângându-i mâna, i-a făcut semn să-l urmeze.

– Arzi, a rostit Beatriz, atingându-i fruntea. Ai febră!

El nu şi-a întors privirea spre nimeni altcineva, nu avea ochi decât pentru ea.

– Te simţi rău? l-a întrebat Beatriz îngrijorată.

– *Ay*, Beatriz. Câtă răbdare ai şi câtă dragoste creştină îi porţi! a spus Mercedes Garza între două accese de tuse.

Beatriz a ignorat-o, la fel ca pe toate celelalte doamne care, înghesuindu-se în jurul lor, spuneau: „Sărmanul, gura ca gura, dar uite ce ochi frumoşi are!“ Când una dintre ele s-a dus să-l mângâie ca pe un animal de companie,

Simonopio nu i-a îngăduit. Tot trăgea de mâna lui Beatriz, care în cele din urmă a făcut câțiva pași alături de el pentru a se trage deoparte.

– Băiatul ăsta nu se îmbolnăvește niciodată, le-a spus ea când a văzut că insistă să o îndepărteze și mai tare de grup.

– *Ándale*, repede, să mergem.

Beatriz și-a întors capul pentru a-i ura însănătoșire grabnică fostei sale colege de școală, însă Mercedes Garza nu o auzise – ajunsese deja după colț.

Adepți ai lui Pancho Villa, lider revoluționar și de gherilă din Mexic

Adepți ai președintelui mexican Venustiano Carranza, constituționaliștii au reprezentat cea de-a treia facțiune a Revoluției Mexicane și erau în mare parte orășeni din clasa de mijloc, liberali și intelectuali

11. DARUL DIN SPANIA SOSEȘTE ÎN OCTOMBRIE

Cineva tot trebuia să moară prima în octombrie 1918. De ce nu chiar Mercedes Garza?

După întâlnirea cu celelalte membre ale clubului social, a ajuns acasă, a cerut să i se pregătească un ceai de scorțișoară și a anunțat că avea să se întindă puțin pentru că se simțea obosită. Cu toate că nu s-a ridicat să mănânce la ora prânzului, nimeni nu s-a alarmat. La lăsarea serii, soțul ei a sosit acasă de la fermă, flămând, așteptând ca soția să se ocupe de el.

– *Ay, señor*. *Señora* se simțea puțin rău. E în iatac de ceva vreme, l-a informat bucătăreasa.

Ușa era încuiată, iar Mercedes nu răspundea. În cele din urmă, Sergio Garza a intrat pe fereastra care dădea spre curte, găsindu-și nevasta zăcând pe o parte, cu ceaiul de scorțișoară neterminat pe noptieră. Setul de valize pe care cuplul tocmai îl întrebuințase în călătoria lor din Eagle Pass, Texas, rămăsese pe jumătate despachetat, ceea ce era ciudat, întrucât Mercedes era o femeie tipicară și foarte ordonată. Fusese atât de entuziasmată de țesăturile pe care și le cumpărase și era conștient că nu ar fi putut lăsa să treacă nici măcar o zi până să îi facă o vizită croitoresei pentru a mai comanda câteva rochii noi pentru gravide. Dovezile erau suficiente, însă Garza a trebuit să se apropie și să atingă pielea rece a soției pentru a fi complet sigur.

O jumătate de oră mai târziu a sosit și doctorul Cantú, care a confirmat ceea ce Garza știa deja.

– De ce a murit, doctore?

– Insuficiență cardiacă, a răspuns medicul ferm și stăpân pe sine, cu toate că în realitate ar fi vrut să admită că nu știa de ce.

Nu-i plăcea să mintă. La prima vedere, și-a dat seama că nu fusese otrăvită, înțepată de insecte ori agresată de vreun răufăcător. Și atunci cum de o femeie perfect sănătoasă de dimineață putea fi găsită moartă după-amiază? Tot ce știa era că Mercedes Garza făcuse stop cardiac, căci nimeni nu moare fără ca inima să i se oprească mai întâi. De aceea, era convins că afirmase purul adevăr.

– Și acum ce mă fac? a întrebat năuc văduvul.

Pentru moment, trebuiau să stea de veghe la căpătâiul tinerei mame, iar apoi să o înmormânteze.

Cutremuraţi – fiindcă nu în fiecare zi se întâmpla să moară în circumstanţe misterioase o femeie de un asemenea rang sau de o vârstă atât de fragedă –, cei prezenţi la priveghi au lăcrimat şi i-au transmis condoleanţe văduvului. Cum nimeni nu găsea o explicaţie pentru decesul subit, cu toţii îi ofereau câte o vorbă bună: „a fost un înger de om, iar acum se află alături de copilul său“; „a fost o sfântă şi Dumnezeu avea nevoie de ea în Ceruri, fiindcă întotdeauna îi ia la El pe cei mai buni, iar ea era cea mai bună“. Nimeni, nici măcar soţul ei, nu a fost în stare să spună la ce mai exact fusese Mercedes Garza cea mai bună, însă, prin voia Domnului, trebuie să-i vorbim întotdeauna de bine pe cei care nu mai sunt printre noi. Cu toţii, inclusiv soţul lui Mercedes, ştiau că răposata era iute la mânie, că fusese o închipuită încă de mică şi că se purta urât cu servitorii. Pe scurt, ştiau cu toţii că era departe de a fi o sfântă, cu atât mai puţin un înger, însă, din moment ce murise, defuncta avea să fie absolvită în acea zi de toate păcatele.

Aşa se cuvenea.

A doua zi era un nou început, dar câtă vreme mai dura ziua în curs, doamnele din înalta societate din Linares aveau să tot repete: „ce priveghi reuşit“; „ce funeralii emoţionante“; „ce frumoasă e“ sau „ce bine au aranjat-o“.

– Şi bietul copilaş!

Fusese cel mai frecventat priveghi al anului. Toţi cei care o cunoscuseră pe femeie sau pe soţul ei s-au simţit obligaţi să meargă. Nu lipsise nici măcar ascuţitorul de cuţite, cu toate că doamna îi era încă datoare în urma ultimei sale vizite. Circumstanţele misterioase din jurul morţii lui Mercedes Garza stârniseră o curiozitate morbidă în toată lumea: „De ce a murit? Nimeni nu moare de la o răceală, corect? Cine a fost ultima persoană care a văzut-o în viaţă? Cine a ajutat-o când nu se simţea bine? Cine a fost cea mai apropiată prietenă a ei? Cine se face vinovat că nu a însoţit-o până acasă şi că nu i-a recomandat o perfuzie bună? Cât de afectat pare soţul? Cine va avea grijă de bieţii copii? În cât timp îşi va reface viaţa?“ Discutau toate aceste lucruri în şoaptă, cu feţele apropiate, dar numai în timpul pauzelor dintre rozarii, ca să nu lase o impresie proastă.

După înmormântarea copleşită de durerea nemărginită a văduvului lui Mercedes Garza şi a bieţilor copii rămaşi fără mamă, nu mai rămăseseră nici batiste şi nici ochi uscaţi. În acea zi, s-au transmis multe îmbrăţişări umede şi batiste folosite. La final, pe Sergio Garza îl durea mâna dreaptă de la atâtea

strângeri de mână compătimitoare și, în mod neașteptat, îl dureau inclusiv picioarele și întregul corp.

Să se fi răspândit oare suferința lui peste tot?

În octombrie 1918, Mercedes a fost prima care s-a stins din viață, dar nu și ultima.

A doua zi, doctorul Cantú a fost din nou chemat acasă la familia Garza: Sergio Garza nu se simțea prea bine. Abia conștient, pacientul ardea de febră, delira și se chinuia să respire. Avea apă la plămâni, iar buzele și tălpile îi erau vineții. Medicul a pus, de această dată cu toată încrederea, diagnosticul de pneumonie acută. Garza era însă în floarea vârstei, sănătos, în putere, așa că doctorul nu-și putea explica agresivitatea bolii și nici rapiditatea cu care se declanșase simptomatologia, a cărei evoluție era de regulă progresivă.

Încă nu terminase de îngrijit bolnavul, deși știa că nu mai putea face mare lucru pentru el, când a fost chemat acasă la un alt pacient.

În ziua aceea, în ziua următoare și zi de zi vreme de trei luni interminabile, doctorul Cantú nu a avut parte de nici o secundă de liniște. Nu i s-a oferit nici un strop de consolare. Nu a dispus de nici o informație care să-l ajute să ajute.

I-au trebuit câteva zile ca să conștientizeze că viteza cu care se răspândea infecția – care părea a fi o gripă – nu era deloc normală. Că era de o natură complet diferită în comparație cu tot ce văzuse până atunci. I-au mai trebuit încă două zile pentru a-i trimite telegrame guvernatorului Nicéforo Zambrano prin care să-l alerteze cu privire la rata alarmantă a mortalității din regiunea orașului Linares.

În Monterrey se confruntau deja cu aceeași problemă, așa că răspunsul guvernatorului a întârziat să apară, întrucât aștepta preocupat instrucțiuni din capitala țării privind combaterea acestui flagel care nu se răspândise numai în Nuevo León, ci și în statele federale mexicane care împărțeau granița cu Statele Unite ale Americii. Atunci când în sfârșit au reușit să identifice molima, nu mai aveau nici energia și nici imaginația necesare pentru a inventa ei înșiși un nume. În schimb, au adoptat denumirea deja stabilită de restul țărilor afectate: gripa spaniolă.

Într-un fel, Mercedes Garza avusese norocul să moară prima, fiindcă sute de oameni își luaseră rămas-bun de la ea cu toată pompa cuvenită. Funeraliile ei dezolante ar fi rămas întipărite în memoria colectivă mulți ani de atunci dacă nu s-ar fi petrecut evenimentele ce au urmat.

Văduvul său a murit la trei zile după ea, însă nimeni nu mai avea dispoziția,

energia ori vigoarea necesare pentru a asista la înmormântarea lui, darămite să participe la priveghiul interminabil. În acel punct, cel puţin o treime dintre cei care asistaseră la înmormântarea doamnei Garza zăceau la pat în diferite stadii ale aceleiaşi maladii.

Când Sergio Garza a ajuns în pragul morţii, părintele Pedro s-a dus să-i dea ultima împărtăşanie. Mai apoi, la picioarele sicriului, a rostit formal câteva cuvinte – minimul necesar –, după care bărbatul a fost depus în acelaşi mormânt cu soţia sa.

Unicul prezent a fost groparul, Vicente López. Preotul, care se grăbea să ajungă la slujba de la prânz, a părăsit cimitirul fără să se asigure dacă mormântul fusese umplut. La fel a făcut şi Vicente López: „La ce bun? Dacă mâine-poimâine le calcă pe urme cei mici?“

Groparul nu era vreun clarvăzător, ci doar un bun observator. Îi auzise pe servitorii familiei Garza spunând că micuţii prezentau deja simptome clare ale aceleiaşi boli. Mare păcat: nu trebuia să fii doctor ca să-ţi dai seama că nu mai aveau nici o scăpare.

Odată ce au scăpat de trupul neînsufleţit al stăpânului lor, servitorii nu s-au mai simţit legaţi de familie în nici un fel. Fiecare a plecat pe drumul lui pentru a-şi salva pielea. Câţiva dintre ei credeau că membrii familiei Garza fuseseră deocheaţi de vreuna dintre vrăjitoarele din La Petaca, aşa că n-au mai vrut să mai petreacă nici măcar o singură clipă în acea casă, de teamă că puterea blestemului avea să-i ajungă şi pe ei. Singura care a rămas până la final, fiindcă nu avea unde să se ducă, iar devotamentul ei era mai presus de superstiţii, a fost doica micuţilor orfani, căci bunicii şi celelalte rude ale copiilor nu erau nici într-o stare bună de sănătate şi nici nu aveau curaj să se apropie de casa infectată.

Între timp, Vicente López devenise chiar mai ocupat decât doctorul Cantú. La început, medicul a încercat să viziteze fiecare casă în parte, aşa cum se aşteptau cu toţii din partea lui, şi să o facă în aceeaşi manieră respectuoasă, însă realitatea îl depăşea.

Îi depăşea pe toţi.

Pe zi ce trecea, tot mai mulţi mureau chinuiţi de blestemul de care pomeneau toţi superstiţioşii ori de infecţia descrisă de bietul doctor. Devenise necesară stabilirea unui sistem de colectare a cadavrelor: o dată pe zi, dimineaţa devreme, însoţit de unul dintre fiii săi, Vicente López străbătea străzile din Linares într-o căruţă în căutarea trupurilor neînsufleţite. Le găsea

înfăşurate în cearşafuri şi azvârlite în faţa caselor; nu îi convenea să părăsească cimitirul ori de câte ori murea cineva. La început, familiile avute solicitau serviciile private cu care erau obişnuite, dar în scurt timp şi-au pierdut dorinţa şi puterea de a mai emite pretenţii. Se rezumau la a lăsa un mesaj scris pe cadavru, în care precizau că omul fusese aşa şi pe dincolo, un catolic devotat, iar Dumnezeu să-l aibă în paza Lui; mai jos rugau să fie îngropat în cavoul sau mormântul familiei. La câteva zile de la izbucnirea epidemiei, nimeni nu mai rămânea în stradă să-şi ia adio de la trupurile neînsufleţite, să le ofere o ultimă binecuvântare sau pur şi simplu să plângă. Mai aveau şi alţi bolnavi de îngrijit în casă.

Prin urmare, Vicente López aduna cadavrele dimineaţa, iar restul zilei şi-l petrecea săpând mormintele de familie ale celor înstăriţi sau aruncând trupurile săracilor în groapa comună, care, cu fiecare lovitură de lopată, devenea tot mai mare.

Cei care mureau pe timpul nopţii sau dimineaţa devreme ajungeau la cimitir proaspeţi. Cei care însă încetau din viaţă mai târziu trebuiau să aştepte până a doua zi, trecând astfel sub privirile întregii familii prin transformările naturale, dar nemiloase la care moartea supune un trup, fie el de sărac sau de bogat. „Toţi suntem egali în faţa morţii“, a concluzionat López într-un moment de luciditate filosofică.

Copiii familiei Garza avuseseră norocul să moară noaptea – unul din cauze naturale, pe fondul bolii, iar celălalt sufocat, cu multă iubire şi determinare, cu o pernă apăsată ferm peste faţă. Deşi avea să ia fapta cu ea în mormânt, doica lui a sperat până în ultima clipă că Dumnezeu nu avea să o facă să plătească prea scump pentru asta şi că avea să înţeleagă că nu mai putuse răbda ca un trup atât de mic şi scump să sufere atât de tare.

Groparul a găsit-o pe stradă, fără vlagă şi înfăşurată stângaci în giulgiul ei alb, zăcând între cei doi băieţei pe care îi iubise nespus. I-a urcat mai întâi pe copii în căruţă, unul câte unul, iar atunci când i-a venit rândul doicii, deşi se aştepta să simtă răcoarea unui trup neînsufleţit, López a remarcat că aceasta ardea de febră.

– Nu vă pot lua aşa!

– Ba luaţi-mă, şi-a deschis ea ochii opaci.

– Dar, doamnă, sunteţi vie... de ce zăceţi aici?

– Ca să mor acum, nu mai târziu. Dacă nu mor afară, mor înăuntru. După, cine mă scoate în stradă? N-a mai rămas nimeni...

Doica fusese prima persoană pe care López o găsise în viaţă, însă nu şi ultima. Mamele copiilor muribunzi aşteptau cu groază să treacă orele nopţii. Ştiind că în curând avea să apară căruţa, îi duceau afară şi îi înfăşurau în linţoliu, chiar dacă încă mai aveau o urmă de viaţă în corp. Nu mai puteau face nimic pentru ei, în afară să se asigure că aveau să ajungă încă în stare bună la cimitir. Unele chiar îşi aminteau să le dea binecuvântarea lor sau să le prindă de giulgiu mici medalioane.

Curând, Vicente López a renunţat să mai pună întrebări sau să mai verifice. Înţelesese caracterul pragmatic al situaţiei şi, fie vii, fie morţi, îi lua cu el pe toţi. Ştia din proprie experienţă că mulţi dintre cei care erau încă în viaţă aveau să îşi dea duhul înainte să se termine cursa. Unii se mai agăţau de viaţă un timp. Pe aceia îi lăsa să sfârşească lângă groapă, pe fondul intemperiilor şi al bolii. Să-i ducă mai aproape de locul lor de veci putea, dar să-i azvârle în groapă cât încă erau în viaţă era o cu totul altă treabă. Exclus: avea să îi lase să moară singuri, după voia Domnului.

Îi verifica de mai multe ori pe zi. „Gata?“ striga el de la distanţă, în timp ce se ostenea să lărgească groapa comună sau înmormânta morţii zilei. Întotdeauna se găsea câte unul care să răspundă: „Nu, nu încă“.

Se stingeau cu toţii, unul după altul. Printre ei rămânea numai unul, mereu acelaşi, care răspundea că încă mai era în viaţă.

Acesta îşi petrecea timpul aşteptând cu interes momentul în care avea să fie strigat sau în care îngerul său păzitor avea să vină după el. Aştepta ca sufletul să îi părăsească în cele din urmă trupul. Într-un târziu, sătul să tot vadă zilele trecând, să tot aştepte răbdător să fie chemat în Împărăţia Cerurilor, să tot privească groparul cum înhumă trup după trup, a început să se plictisească. A început să simtă piatra care îi săpa în spate. A început să i se facă foame. Apoi i s-a făcut poftă de nişte delicioase *empalmes* cu fasole şi carne prăjită. Gângăniile care i se târau pe corp şi îi pişcau pielea începuseră să-l enerveze. Îşi petrecea timpul urmărind când venea sau pleca groparul. A încercat să ţină socoteala morţilor rostogoliţi în groapă, dar le pierdea mereu numărul. Îşi aranja şi rearanja giulgiul în care îl înfăşurase mama lui atunci când îi dăduse ultima binecuvântare: „Domnul fie cu tine, fiule, ne vom regăsi cândva în Ceruri“, i-a spus ea. A presupus că, dacă propria-i mamă îl crezuse mort, trebuia să se împace cu situaţia; ce altceva ar fi putut face?

Îşi amintea de febra mare şi de disconfortul din primele câteva zile. În momentele lui de luciditate, când febra se mai domolea, regreta lucrurile pe

care nu avusese timp să le facă. Se tânguia că nu-i returnase cizmele prietenului său şi că nu apucase să-i trimită scrisoarea de dragoste lui Luz, vecina lui, după ce îi furase un sărut. Totuşi, din moment ce oricum zăcea în stradă, având binecuvântarea mamei sale şi căruţa pregătită să-i ridice trupul, ce importanţă mai avea?

Ajunsese la cimitir buimăcit de boală, fără prea multe amintiri privind drumul cu teleaga. Trei zile mai târziu, zăcând febril pe marginea gropii, se simţea complet lucid. Lucid şi sătul.

Încetul cu încetul, se îndepărtase de margine de teamă ca nu cumva să se rostogolească în somn, să cadă din greşeală şi să fie dat mort. Sau de teamă să nu cadă, să-şi rupă gâtul şi să moară de-a binelea. De fiecare dată când groparul îl întreba dacă mai trăieşte, el răspundea mai întâi „Da“, cu o voce stinsă, iar apoi mai tare: „Da, mai trăiesc“. În a treia zi, a strigat cât l-au ţinut plămânii că încă e în viaţă, întrebând: „Îmi daţi, vă rog, nişte apă?“Fusese martor la sfârşitul trupurilor neînsufleţite care îl înconjurau de-o parte şi de alta. Fiecare murise altfel: unul în tăcere, iar celălalt făcând mare gălăgie – tuşind, sufocându-se din cauza tusei şi văitându-se –, dar era ferm convins că nici unul dintre ei nu suferise vreo clipă de plictiseală sau de foame. Dacă ar fi avut timp suficient şi mintea limpede pentru a-şi pune o dorinţă, aceştia nu şi-ar fi dorit decât să le fie cât mai repede curmat chinul. A ajuns astfel la concluzia că, în procesul morţii – că era sau nu scutit de suferinţă –, nu prea avea timp ori energie să se plictisească, aşa că a decis să nu-şi mai consacre timpul morţii.

„Dacă ai mâncărimi, înseamnă că te vindeci“, obişnuia să spună mama lui. Ei bine, iată că avea şi el propria versiune: „Dacă te plictiseşti, înseamnă că te faci bine“.

La drept vorbind, avea şi mâncărimi. Foarte puternice. Pe tot corpul. În vreme ce morţii erau consumaţi de insectele necrofage, el era mâncat de viu de cele care preferau să consume carne fierbinte şi sânge proaspăt. Carne vie.

S-a ridicat, şi-a dat jos giulgiul şi l-a împăturit cu grijă. Deşi îi tremurau picioarele, a făcut primii paşi după atâtea zile. Înainta cu greu, încetinit de slăbiciunea corpului şi temător să nu-l sperie pe gropar, însă López nici nu a clipit când l-a văzut în poziţie verticală.

– Nu, *compadre*. Deja nu mă mai sperie nimic.

Cu puţin ajutor, a izbutit să se urce în căruţă, însă de această dată pentru a fi condus de gropar înapoi în oraş, direct acasă – fără să facă o oprire la cantina

la care visase şi el încă din ziua precedentă – căci era nerăbdător să-i dea mamei sale vestea cea bună a însănătoşirii sale.

– Ar fi mai bine să afle de la mine şi nu de la alţii. Imaginaţi-vă reacţia ei, *Don* Vicente!

– Îhî.

Nu a avut oricum prea mult timp de gândire. Atunci când a deschis uşa şi l-a recunoscut, mama lui – care, în durerea ei, îşi imaginase cum mişunau viermii pe fiul său, pe care îl învelise într-un cearşaf verde când era pe patul de moarte – nu a apucat decât să scoată un ţipăt asurzitor, după care s-a prăbuşit, ucisă de şoc, în timp ce restul familiei şi vecinii priveau stupefiaţi pe fereastră.

Cu un simţ la fel de practic ca de obicei şi conştient de lungul drum care îl aştepta până la cimitir, Vicente López s-a întors spre tânăr, unicul său pasager care se întorsese în viaţă, şi l-a întrebat:

– Mă ajuţi să o urc în căruţă?

La fel de pragmatic, aşa cum negreşit devine un om care mai că se întoarce de la porţile raiului, tânărul i-a răspuns: „Da. Biata mama, i-a sunat ceasul“. Cum deja avea cu el cearşaful verde care îi servise drept giulgiu, şi-a înfăşurat mama în el, puţin mâhnit de murdăria adunată în ultimele trei zile, dar convins că mama lui nu-şi mai putea face griji pentru astfel de lucruri.

Unul câte unul, vecinii au ieşit din case, ceea ce nu îndrăzniseră să facă de câteva zile, pentru a se minuna de cele întâmplate, iar apoi pentru a da vestea mai departe.

În acea perioadă, uşile catedralei erau încuiate, întrucât autorităţile federale ordonaseră ca toate locurile de adunare ale comunităţii să rămână închise: teatrele, cinematografele, localurile şi, bineînţeles, bisericile. Câtva timp, bietul părinte Pedro a sfidat ordinele, spunând că nimeni nu avea dreptul să pună sub lacăt Casa Domnului, cu atât mai puţin să priveze enoriaşii de Sfânta Împărtăşanie, chiar dacă aceştia erau tot mai puţini. Aflat într-o stare gravă, dar dornic să continue lupta cu boala, murise subit cu trei zile în urmă, pe când spunea Crezul în timpul slujbei de dimineaţă. Cei câţiva credincioşi prezenţi ieşiseră în fugă din biserică, fără ca măcar să-şi facă Sfânta Cruce. Trupul său neînsufleţit, vegheat de tânărul lui diacon, părintele Emigdio, a trebuit să aştepte o zi şi o noapte până să vină groparul să-l ridice. Sunetul deja familiar al căruţei apropiindu-se l-a eliberat de starea de veghe. De atunci, părintele Emigdio, înspăimântat, ţinea uşile încuiate. Nu îndrăznea

nici măcar să se uite pe vizor atunci când bătea cineva la uşă, dorind să intre să se roage.

El rămăsese singurul care se mai ruga acolo şi chiar asta făcea atunci când au sosit şi au început să bată insistent la uşile catedralei. Surprins şi totodată alarmat de numeroşii pumni care loveau uşile cu atâta îndârjire, a făcut o excepţie şi s-a uitat pe vizor.

– Minune, părinte! S-a întâmplat un miracol!

– Ce miracol?

Copleşit de emoţii şi tânjind să i se spună că boala dispăruse, a deschis larg uşile.

– Lazăr a înviat din morţi!

12. SCRISORI ȘI TELEGRAME

Vestea învierii lui Lázaro de Jesús García – căci așa fusese numit încă din ziua botezului său fericitul călător care avusese și bilet de întoarcere – s-a răspândit în Linares în decursul a câteva minute. Unii au acceptat rapid realitatea, privind vestea ca pe o simplă ciudățenie, cu o semnificație pur anecdotică, dar alții se agățau de speranța adusă de vestea cea bună într-o perioadă în care totul semăna a iad, fiind capabili să linșeze orice cobe care ar fi îndrăznit să dezmintă miracolul. Unii mai povestesc și în ziua de azi – jurând că vreun străunchi sau vreo străbunică au văzut cu ochii lor – că Lazăr a înviat din morți prin voia Domnului într-una dintre cele mai cumplite zile din istoria orașului Linares.

În acea zi, pe măsură ce vestea se răspândea în oraș, Lázaro a fost ridicat la rang de divinitate. După ce și-a făcut curaj și a părăsit catedrala, tânărul părinte Emigdio a stabilit că învierea unui enoriaș local era semnul iertării Domnului, care pedepsise îndelung biata comunitate, făcându-i pe cei drepți să plătească pentru păcatele celorlalți, căci, așa cum indica însăși denumirea epidemiei, de vină erau spaniolii socialiști și apostați, care se îndepărtau tot mai tare de Biserică.

Mai apoi, copleșit de emoții, a mers acasă la ultimul angajat în viață al oficiului poștal.

– Álvaro, deschide oficiul poștal. Trebuie să trimit urgent o telegramă.

În ciuda refuzului inițial al poștașului și a faptului că se îndoia că se afla cineva la oficiul din Monterrey care să primească telegrama, preotul l-a convins prin făgăduința mântuirii veșnice. Părintele a trimis astfel prima telegramă din viața sa arhiepiscopului din Monterrey: URGENT STOP MINUNE ÎN LINARES STOP ÎNVIAT LAZĂR STOP CONFIRMAT DE MINE STOP RĂSPUNDEȚI URGENT STOP.

Părintele Emigdio nu știa dacă telegrama avea să ajungă la destinatar, dar în acea zi, printr-o întâmplare – fericită sau nefericită, vom vedea mai târziu – guvernatorul Zambrano din Monterrey, descurajat de criza sanitară, a apelat și el la serviciile speciale ale unui telegrafist. Pe când trimitea telegrame oficiale prin care raporta numărul de morți la zi, guvernatorul a primit vestea cea bună – în sfârșit, o veste bună! – și a transmis-o numaidecât adresantului cleric.

Când a primit mesajul, arhiepiscopul de Linares, Francisco Plancarte y Navarrete, a programat în grabă o slujbă de mulţumire, care avea să fie oficiată a doua zi. Tema predicii sale avea să fie învierea lui Lazăr. La moartea sa, doi ani mai târziu, în 1920, printre bunurile sale a fost găsită ciorna predicii eşuate, împreună cu o scrisoare redactată de mână, neterminată, formulată cu intenţia de a solicita oficial Vaticanului să trimită un emisar care să ateste miracolul.

În ziua evenimentului de proporţii, oamenii au organizat în Linares un pelerinaj în speranţa că aveau să-l vadă şi să-l atingă pe cel care înviase din morţi.

Mulţi orăşeni îl văzuseră mort şi înfăşurat în giulgiu. Din confortul caselor lor, priviseră pe fereastră şi fuseseră martorii ultimei binecuvântări oferite de mama lui, între timp decedată. Cu toţii ştiau cu o certitudine profundă, asemenea lui Lázaro însuşi, că nu există nimic mai presus decât binecuvântarea unei mame atunci când propriul copil este pe moarte. Mai târziu, îl văzuseră pe Vicente López aşezând cadavrul peste toate celelalte pe care le adunase în călătoria sa cu bilete doar pentru dus. Doamna García îşi jelise fiul aşa cum se cuvenea: aprinsese lumânarea pe care o păstra de regulă pentru Paşte, trăgând apoi obloanele. Lázaro murise. Deşi mulţi fuseseră atunci de faţă, iată că au ajuns să îl vadă întorcându-se din mormânt: respira, mergea, cuvânta. Dacă toate acestea nu erau de ajuns pentru oameni, faptul că Lázaro mirosea a moarte după trei zile de zăcut printre cadavre a reuşit să-i convingă până şi pe cei mai sceptici.

Lázaro era fericit că însănătoşirea lui aducea atâta bucurie în sufletele vecinilor şi ale oamenilor care veneau de departe. Nu fusese niciodată ţinta atâtor priviri şi nu înţelegea că, atunci când oamenii îi spuneau „Lázaro“, atingându-l profund emoţionaţi, nu se refereau la el, ci la bunul şi vestitul prieten al lui Mesia. Când strigau „Te-ai întors!“, iar el răspundea „Da, m-am întors“, credeau cu toţii că din Ceruri, dar el se referea la cimitir.

După ce şi-a făcut loc printre pelerini, vecinul său, tatăl fetei căreia Lázaro îi adresase scrisoarea pe care nu apucase să o mai trimită, a profitat de ocazie pentru a-l îmbrăţişa strâns, moment în care a început să plângă. Ştiind că vecinul nu-l simpatizase niciodată, Lázaro nu ar fi îndrăznit să-şi declare sentimentele pentru fiica sa, dar a decis să valorifice acest moment de intimitate.

– Don Luis, înainte să plec, să ştiţi că i-am scris o scrisoare de dragoste

fiicei dumitale Luz.

În acel moment, plânsul bărbatului s-a înteţit, iar Lázaro s-a întors spre fratele său, Miguel, în căutarea unei explicaţii. Atunci, Miguel García i-a făcut semn, trecându-şi degetul arătător de-a curmezişul gâtului.

Luz murise.

Bărbatul care ar fi trebuit să-i devină socru lui Lázaro – dacă ar fi avut suficient curaj să expedieze scrisoarea, dacă Luz ar fi primit scrisoarea şi l-ar fi iubit la rândul ei, dacă Lázaro nu s-ar fi îmbolnăvit, dacă nu ar fi sărutat-o, deci nu ar fi infectat-o, dacă aceasta nu ar fi murit – îl fixa cu privirea.

– Ai văzut-o?

– Ăăă, cred că da.

Cel mai probabil, fără să-şi fi dat seama, asistase la momentul în care trupul fetei fusese aruncat în groapă.

– Părea fericită?

Ce întrebare mai era şi asta? Lázaro a simţit o nevoie stringentă de a pleca de acolo, de a fugi acasă şi de a încuia uşa în urma lui.

– Ăăă, nu ştiu. Se adunaseră deja foarte mulţi, era plin de cadavre, a spus el, implorându-şi fratele cu privirea să-l ajute să scape de acolo, să-l ajute să scape de vecinul lor morbid.

Avea nevoie disperată să facă o baie pentru a scăpa de mirosul de urină şi nu numai. Voia cu disperare să se aşeze sau să se întindă: muşchii picioarelor refuzau să-l mai ţină în poziţie verticală. Voia să mănânce ceva, fie chiar şi nişte resturi reci. Poate că după aceea ar fi înţeles ce se întâmpla cu lumea. Era ca şi cum, în cele trei zile în care lipsise, îşi pierduseră cu toţii minţile.

Mulţimea insista să îl aştepte pe părintele Emigdio să se întoarcă de la oficiul de telegraf pentru a rosti rugăciunile rozariului, însă Miguel García le-a răspuns că aveau să aştepte înăuntru, că trebuiau să înţeleagă că învierea nu era un lucru simplu, că presupunea un mare efort, aşa că Lázaro trebuia lăsat să se odihnească.

Cei doi fraţi au intrat în casă, dar, înainte de a închide uşa în urma lor, l-au auzit pe *Don* Luis, cel care nu avea să-i mai fie niciodată socru lui Lázaro, strigând printre suspine: „Măcar de-ai fi adus-o cu tine!“

13. SCOALĂ-TE ȘI DU-TE

Deși doctorul Cantú se afla la doar câteva intersecţii distanţă, vestea învierii lui Lázaro încă nu ajunsese la el.

Doctorul nu credea în existența miracolelor moderne. Prietenilor săi apropiați le spunea insistent că nu credea decât în miracolele care fuseseră îndeajuns de notabile încât să fie menţionate în Vechiul şi în Noul Testament. Totuşi, nu te puteai numi mexican adevărat fără să crezi în minunea apariției Fecioarei Maria de pe dealul Tepeyac, care fusese atât de înțelegătoare cu oamenii ca el, încât lăsase urme ale vizitei sale.

Din punctul lui de vedere, Fecioara din Guadalupe marcase sfârşitul epocii miracolelor.

Socotea că viața de zi cu zi, știința și cunoștințele sale despre natura umană îl transformaseră în „Toma necredinciosul“. Lucrurile pe care le considera miraculoase în ultima perioadă nu proveneau din catehism, ci din marile progrese ale medicinei. Era convins că omenirea avea să învingă cât de curând moartea cu ajutorul vaccinurilor şi al tratamentelor moderne.

Pentru el, nu exista miracol mai mare de atât.

Totuşi, în acele vremuri în care moartea era învingătoare, credința în știință și în medicină îi era pusă la încercare. Încrederea de sine absolută pe care o simţise în calitate de membru al comunității medicale internaționale îi fusese spulberată în doar câteva zile. Ajunsese la capătul puterilor. Era extenuat fizic, dar mai ales psihic, sătul să tot vadă oameni murind.

Se simţea pregătit să creadă din nou în miracole divine dacă Dumnezeu i-ar fi îngăduit asta.

Desigur, în tinerețe, când se hotărâse să devină medic, fusese conştient că avea să își vadă pacienții – apropiați şi necunoscuți deopotrivă – murind. Considera că aceasta era singura certitudine pe care le-o dădea viața tuturor în egală măsură: mai devreme sau mai târziu, toată lumea avea să moară. Indiferent dacă lent sau fulgerător, aveau să moară cu toții. A acceptat astfel realitatea, asumându-și această responsabilitate: avea să asiste la moartea mai multor copii, tineri și bătrâni. Urma să le fie alături în ultimele clipe, până în ziua în care ei aveau să-l vadă pe el murind.

Această boală perfidă le invadase însă viețile fără nici un fel de avertisment. Ajunsese să umble prin oraș înfășurat din cap până în picioare în haine

groase, cu eşarfa la gură, mănuşile de protecţie pe mâini şi capul acoperit. Când vizita nenumăraţii muribunzi, nu îndrăznea să stabilească un contact direct cu ei, piele pe piele. Îi vizita pe cei cărora, în agonia lor, nu le putea oferi cuvinte de consolare şi nici speranţă; pe cei cărora, în echipamentul său de protecţie, nu le putea oferi alinarea de a privi un chip familiar la sfârşitul vieţii, fiindcă, de fiecare dată când îl vedeau sosind, înţelegeau că aveau să fie condamnaţi la moarte.

Îşi începuse ziua cu o mâhnire de care nu se putea dezbăra. Îl obseda ideea că boala nu avea să cedeze până când nu avea să-i extermine pe toţi, până la ultimul om rămas în viaţă. Aşa se prezenta situaţia în oraş, în ţară şi în întreaga lume: nu scăpa nimeni cu viaţă după ce se infecta. Deşi se agăţa de viaţă la fel ca oricine altcineva, îl îngrozea posibilitatea de a rămâne ultimul om de pe pământ.

Încercase să le explice locuitorilor oraşului cât de important era să rămână în carantină, să nu iasă din casă dacă aveau pe cineva bolnav şi, bineînţeles, să rămână acasă dacă erau îndeajuns de norocoşi să nu aibă pe nimeni infectat în familie. Urmând instrucţiunile doctorului Lorenzo Sepúlveda de la spitalul din Monterrey şi ale guvernatorului Zambrano, acesta solicitase ca, pe lângă închiderea spaţiilor publice, să nu se permită accesul sau eliberarea oamenilor şi a bunurilor. Serviciile poştale erau complet paralizate, întrucât angajaţii oficiului muriseră printre primii. Riscul meseriei, dat fiind că atâtea scrisori circulau din mână în mână. Sepúlveda mai lansase şi un apel urgent adresat guvernului federal în vederea opririi trenurilor, astfel încât infecţia să fie limitată şi izolată în statele din nord. Solicitarea îi fusese însă ignorată cu desăvârşire, iar boala ajunsese să se răspândească în toată ţara.

Ar fi fost un miracol dacă proştii şi aroganţii care aveau soarta ţării în propriile mâini ar fi ascultat la timp de vocile experţilor, însă era deja prea târziu.

Realitatea era că, oricât de multe instrucţiuni s-ar fi dat, oamenii tot trebuiau să mănânce, iar pentru asta aveau nevoie de provizii. Unii erau de părere că hrănirea sufletului este la fel de importantă precum hrănirea trupului, aşa că ignoraseră la rândul lor dispoziţia de a nu participa la Liturghie. Părintele Pedro însuşi refuza să accepte că boala ar fi putut pătrunde în biserică, cu atât mai puţin să se răspândească şi să se amplifice în timpul sfintei ceremonii. Această maladie nu ţinea însă cont de spaţiile sacre,

de ritualuri sau de oameni, aşa cum trebuie să fi aflat între timp ignorantul şi răposatul părinte Pedro, de oriunde s-ar fi aflat.

Boala nu ţinea cont nici de cadrele medicale. Având oricum resurse limitate, spitalul oraşului, fondat de doamnele din înalta societate, îşi închisese porţile odată cu decesul ori dezertarea asistentelor şi a celorlalţi membri ai personalului. Medicii din Linares şi cadrele medicale încă în viaţă care îndrăzneau să procedeze astfel ajunseseră să cutreiere oraşul, precum Cantú, inspectând casele în care nu erau bine-veniţi.

Pe când traversa oraşul între două vizite dramatice, doctorul a îndrăznit pentru prima dată să implore un miracol, convins că numai o minune ar mai fi putut salva oraşul Linares.

Nu se aştepta să primească vreun răspuns, darămite unul imediat, însă chiar atunci a dat peste un grup de oameni care înaintau grăbiţi. Mergeau cu toţii să vadă cu ochii lor minunea lui Lazăr. „Dumnezeu ne e martor, domnule doctor. După ce şi-a dat duhul, s-a întors din groapă cu mesaje de la morţi pentru vii“, spuneau ei.

Doctorul Cantú era obişnuit cu exagerările oamenilor simpli. Adeseori – de cele mai multe ori – transformau ceva banal în ceva de-a dreptul ieşit din comun. Intrau în atâtea detalii pe marginea unor informaţii atât de simple, încât ajungeau să creeze şi mai multă confuzie în loc să încerce să explice mai clar ce anume voiau să spună.

Întotdeauna le aloca timp şi celor care nu-şi permiteau consultaţiile; care dădeau cu mândrie nişte brânză de casă ori o duzină de ouă la schimb cu o programare şi un leac; oamenilor harnici care se trezeau dis-de-dimineaţă şi nu aveau parte de nici o clipă de răgaz până după lăsarea serii. Prin urmare, s-ar fi crezut că, atunci când stăteau de vorbă, treceau direct la subiect şi se zgârceau cu cuvintele, însă nu: o bună parte din timpul petrecut cu ei îl irosea încercând să înţeleagă descrierile alambicate ale simptomelor pacienţilor, furnizate fie direct de ei, fie de mamele acestora, care uneori necesitau mai multă atenţie decât înşişi pacienţii. Pe lângă medic, mai trebuia să fie şi traducător, lingvist şi clarvăzător.

Acesta fusese şi cazul unei mame cu doi copii pe care tocmai o vizitase, rămasă văduvă cu o zi în urmă:

– *Ay*, doctore. Gripa asta ne-a afectat puternic pe toţi. Nu mai e nimeni în casa asta în stare să se îngrijească de ceilalţi. Ne-am îmbolnăvit cu toţii, doctore! Bătrânul meu nici n-a apucat să mai scoată vreun cuvânt. Acum era

cu noi, iar apoi s-a dus într-o clipită, numai Dumnezeu ştie unde. Până şi eu simt cum mi se apropie sfârşitul, nu mai am nici o şansă de scăpare. Acum l-au apucat şi pe băiatul ăsta nişte mâncărimi. Parc-ar fi o iritaţie, numai că de fapt sunt nişte umflături sau ce Dumnezeu or fi. Are mici umflături şi pe cuc, ouţe şi buculiţe. Alea-s încă şi mai rele. Mai are o chestie şi-n gură. Nu se vede, dar o să vă daţi seama că are ceva acolo dacă vă uitaţi. Nu ştiu ce e, dar ceva tot e. Aşa săraci cum suntem, nu pot decât să-l spăl cu alcool, deşi nici măcar asta nu-i opreşte mâncărimile. Fata e şi mai rău, uitaţi-vă la ea. Are plămânii mâncaţi. Mai are puţin şi se sufocă. Tuşeşte şi se îneacă în muci. Tusea i se agravează. Are tuse câinească, eu aşa îi zic. Undeva pe aici, deasupra plămânilor, se aude toată mâzga dinăuntru: pieptişorul îi face hâr, hâr, hâr. Uneori o văd că nu respiră bine... pesemne de la tuse, eu aşa zic.

– Temperatură a făcut fata?

– O, nu. Temperatură nu. Are doar febră mare. Simte o fierbinţeală până când începe să-i bubuie inimioara. Nu-i scade deloc. Plânge toată ziua şi nu doarme bine din cauza halucinaţiilor.

Nu îi fusese greu să-i explice mamei că fiul ei atinsese o iederă otrăvitoare, iar apoi îşi dusese mâinile în zona intimă şi la gură.

– În ciuda erupţiei cutanate, băiatul e sănătos. Nu-l mai daţi cu alcool, nu-i face bine. Chiar dacă va trebui să-l legaţi la mâini, nu trebuie să se mai atingă. Trimiteţi-l la farmacie după un unguent pe care să-l întindă pe zona iritată şi coaseţi-i o bucată de plumb în chiloţi. Asta ar trebui să-l ajute.

În schimb, deşi ajunsese să dea veşti proaste ca parte din rutina sa zilnică, lucrurile nu deveniseră deloc mai uşoare pentru el. Trebuia să-i explice în continuare acestei mame devotate că nu avea cum să-i salveze fiica.

– Nu putem decât să-i asigurăm un minim de confort. Puneţi-i perne la spate pentru a o ajuta să respire mai uşor. Tamponaţi-o cu cârpe reci pentru a-i scădea temperatura. Ţineţi ferestrele deschise şi staţi departe de ea când tuşeşte. Să vă spălaţi pe mâini, *señora*. Ori de câte ori o atingeţi sau îi atingeţi lucrurile, spălaţi-vă pe mâini. Dacă n-aveţi grijă, vă veţi îmbolnăvi şi dumneavoastră, şi băiatul.

– Administraţi-i un vaccin ca să nu se mai sufoce, doctore. Fac eu rost de toate cele de trebuinţă.

Nu ţinea însă nici de cele de trebuinţă, nici de bani şi nici de bunăvoinţă. Îşi dorea şi el să creadă că într-o bună zi avea să se găsească un vaccin prin care gripa să nu mai reprezinte decât o amintire nefastă în lunga istorie a omenirii.

– Momentan, doamnă, i-a spus doctorul Cantú femeii disperate, momentan nu există nici un vaccin, cu nici un preț. Îmi pare rău.

Oricât de mult i-ar fi plăcut să-i poată prescrie aspirina inventată de nemți, medicamentul era unul sofisticat și costisitor, care se scumpise și mai tare din cauza Războiului Mondial. Se găseau cu ușurință în Statele Unite înainte de izbucnirea conflictului, însă de când cu teoria conform căreia nemții se făceau vinovați de un atac bacterian prin intermediul aspirinelor Bayer, nu se mai vindeau nici măcar peste graniță.

La început, farmacia încercase să procure scoarță de salcie, sursa componentei principale a aspirinei. Nu era la fel de eficientă precum comprimatele nemțești, însă infuzia de scoarță ajuta într-o oarecare măsură la ameliorarea durerii și a febrei. Din păcate, cantitatea infimă pe care farmacia reușise să o achiziționeze se epuizase în primele zile ale coșmarului spaniol.

Dezamăgit că nu putea face mai mult pentru copilă, doctorul a părăsit casa știind că orele îi erau numărate. Cum și ochii mamei erau sticloși, nu ar fi fost surprins dacă avea să o urmeze în curând.

Atunci a îndrăznit el, în drum spre o altă vizită tragică, să implore o minune. Atunci a dat el peste cei care o proclamau în stradă. Li s-a alăturat astfel încât să poată ajunge odată cu ei în locul unde avusese loc marele eveniment. Nu știa peste ce avea să dea acolo, dar voia să creadă că nu tot peste tragismul constant al ultimelor săptămâni. S-ar fi mulțumit cu atât.

Când au ajuns, cel supranumit înviatul Lazăr din Linares intrase deja în casă.

– L-am atins, doctore. L-am văzut la fel de clar cum te vedem pe dumneata acum. L-am mirosit și mirosea a moarte curată, doctore, a putred... nu putea simula așa ceva, corect? Noi știam că nu avea să supraviețuiască atunci când o vedeam pe *Doña* Chela cum se învârtea de colo colo cu leacuri băbești și ritualuri de purificare. Nu l-au ajutat cu nimic. Biata femeie a urlat la Ceruri după ce l-a lăsat pe stradă înfășurat. Groparul l-a dus la cimitir, încă proaspăt, flasc din cap până-n picioare. Trei zile a fost mort, zău așa. La fel ca Lazăr cel adevărat, din vechime. Acum îl avem și noi pe-al nostru: Lazăr din Linares! Azi, imediat după ce s-a întors, i-a murit mama, doctore. Bag mâna-n foc că i-au inversat în rai, unul cu celălalt. *Doña* Chela era o sfântă. Numai uitați-vă cum și-a dat sufletul la schimb... de dragul băiatului... chiar că era o sfântă. Mai apoi, Lázaro i-a spus bietului *Don* Luis că i-a văzut fata, pe Lucita, în lumea de dincolo. Dumnezeu s-o odihnească în pace – și din câte

se pare aşa şi era, fiindcă Lázaro o văzuse fericită înainte de a se întoarce aici. Oamenii stau acum la coadă ca să-l întrebe fiecare de morţii lui, dar deocamdată nu e pregătit să le deschidă uşa şi să-i primească în audienţă.

Nu aşa îşi imaginase el miracolul. Ca orice sceptic care se respectă, trebuia să vadă cu ochii lui ca să creadă. Ştia că, odată ce avea să intre în casa lui Lázaro García, avea să găsească o explicaţie logică. Chiar şi aşa, după ce avea să-şi facă timp pentru a le povesti soţiei şi prietenilor săi evenimentele din acea după-amiază, avea să admită că, preţ de câteva clipe, i se făcuse părul măciucă auzind toţi oamenii adunaţi acolo.

Din postura de doctor, s-a simţit îndreptăţit să bată la uşa casei familiei García şi să ceară să i se deschidă.

L-a găsit pe Lázaro proaspăt îmbăiat, zăcând în pat şi vomitând. În absenţa mamei lor, fratele său Miguel încălzise nişte tocăniţă de capră rămasă din ziua precedentă. Simplul miros al cărnii de capră îl făcuse să se simtă rău, dar ştia că trebuie să mănânce. La a doua înghiţitură, stomacul i s-a revoltat.

– Câte zile ai stat nemâncat, Lázaro?

– Nu-mi amintesc, domnule doctor. Îmi amintesc cele trei zile petrecute în cimitir, dar nu mai ştiu câte zile au trecut de când m-am îmbolnăvit. Oricum, destul de multe, pentru că hainele mi-au rămas mici.

– Ei bine, nu poţi începe cu o mâncare atât de grea. Începe cu nişte pâine prăjită şi ceai de muşeţel, dar fără grabă: bucăţele şi înghiţituri mici, puţin câte puţin, astfel încât stomacul să se reobişnuiască treptat cu mâncarea.

Miguel a luat farfuria cu *cabrito*, mergând apoi să-i pregătească ceaiul şi pâinea prăjită. La uşă se auzeau bătăi insistente, la care Miguel a răspuns în drumul lui spre bucătărie. Era părintele Emigdio. Doctorul Cantú a dat din cap în semn de salut.

– Tocmai i-am trimis o telegramă arhiepiscopului pentru a-l înştiinţa de minunea Lazărului nostru.

Doctorul Cantú a preferat să nu-i răspundă. Voia să audă întreaga poveste direct din gura aşa-zisului înviat.

– Ce s-a întâmplat, Lázaro? Cei de-afară mi-au spus că te-ai întors.

– Aşa-i, domnule doctor. Adevărul e că eram sătul până peste cap, aşa că m-am gândit c-ar fi mai bine să mă întorc.

– Adică vrei să spui că te-ai plictisit? l-a întrebat părintele Emigdio, oarecum indignat.

– Ba bine că nu. Doar gândiţi-vă puţin: tot ce făceam era să mă uit cum

soseau morţii, de fiecare dată mai mulţi. Apoi mă gândeam cât de fericită ar fi mama să mă vadă sănătos, dar uitaţi ce s-a întâmplat. Acum sunt eu aici, iar ea acolo.

– Te-ai hotărât singur să te întorci?

– Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al îngerilor Săi, desigur, a intervenit preotul.

– Am stat cu ochii în patru, părinte, să văd dacă apar îngerii să-mi arate încotro să mă duc, dar nu au apărut. Aşa că da, singur m-am hotărât. Cu cine altcineva? Firește, domnule doctor, groparul m-a ajutat să mă urc în căruţă şi m-a adus aici.

– El te-a scos din mormânt?

– A, nu. Nu m-a băgat acolo. E un om bun. Nu ar fi făcut aşa ceva niciodată. Ce-ar mai fi fost? M-a lăsat la margine cu ceilalţi care nu erau încă gata.

– Gata?

– Gata pentru groapă. Toţi ceilalţi s-au dus în cele din urmă, dar nu şi eu. Cu binecuvântarea mamei, am tot aşteptat să fiu chemat, dar nu s-a întâmplat nimic. Am încercat să aştept, dar la un moment dat m-am săturat, aşa că m-am ridicat în picioare şi am mers până l-am găsit pe *Don* Vicente. El m-a aşezat apoi în căruţă şi m-a adus acasă.

– Se aude că i-ai fi spus lui *Don* Luis, vecinul tău, că i-ai văzut fata...

– Păi, la cum m-a îmbrăţişat, ce era să-i spun? Ascultă, doctore, am văzut o grămadă de oameni morţi. Numai Dumnezeu ştie dacă am văzut-o şi pe ea. Tot ce e posibil. Mi-a fost prea ruşine să-l întreb pe *Don* Luis la ce oră sau în ce zi murise, sau ce culoare avea cearşaful ei, dar adevărul adevărat e că, aşa plictisit cum eram, m-am apucat să îi număr ca să mai treacă timpul. Când m-a întrebat dacă am văzut-o, i-am zis că da, că aşa cred. Apoi m-a întrebat de ce n-am adus-o cu mine. N-ai să mă vezi intrând în groapa aia – nici pomeneală. Nu stau să răscolesc prin grămezile alea putrede şi împuţite ca să-mi găsesc vecina, indiferent de cât de mult mi-a plăcut mie de ea – nici vorbă. Şi oricum, dacă Luz a murit, n-ar trebui să rămână acolo unde-i e locul? Dumneata ce părere ai, părinte? Morţii n-ar trebui să hălăduiască pe aici, în vizită la tata, nu-i aşa?

– Dar tu te-ai întors să-ţi vizitezi mama, Lázaro. Mai ştii?

– Da, părinte, dar nu şi pe Luz.

– Când te-ai întors, ai văzut o lumină orbitoare?

– Ziua vedeam lumină, iar noaptea nu vedeam nimic. Aşa au fost cele trei

zile ale mele acolo, părinte. Mi-ar fi plăcut să mă întorc mai devreme, dar adevărul e că a trecut ceva până să mă gândesc la asta, pentru că la început m-am simțit foarte rău. Mai apoi, când am văzut că mă plictisesc, mi-am dat seama că începusem să mă simt mai bine, așa că m-am ridicat și am plecat.

– La fel ca Lazăr.

– Cum să fiu ca altul dacă ăsta-s eu?

– Lázaro García, explică-ne un lucru, a intervenit doctorul Cantú, intuind că, dacă aveau să continue așa, aveau să se tot învârtă în cerc. Te-ai îmbolnăvit de gripa spaniolă?

– Da, domnule doctor. Cât ai zice peşte, am început să mă sufoc.

– Ai avut febră mare și dureri de corp?

– Oricât de mult a încercat biata mama, odihnească-se în pace, nu mi-a scăzut febra deloc. Nici măcar nu mai puteam gândi. Mă dureau toate atât de tare, încât nu mă mai puteam mișca, darămite respira. Mă dureau atât de tare țeasta și creierii, încât îmi venea să-mi smulg capul cu totul, iar compresele pe care mi le aplica mama nu mă ajutau cu nimic. Nu-mi doream decât să mor în clipa în care mama mi-a spus: „Fiule, n-ai să te mai faci bine. Trebuie să pleci, vine *Don* Vicente“.

– Asta a fost când ai murit? a întrebat preotul.

– Nu, părinte! Am tot zis, mă plictiseam!

– În regulă. Și când ai murit ca să te poți întoarce?

– Cine zice c-am murit? N-am spus nici măcar o secundă asta.

– Dar te-ai întors!

– Ei bine, am plecat cu bună-credință. Mama mi-a spus „du-te“, iar eu m-am dus. Mă învelise în cearșaf, așa că am încercat să nu mă mișc prea tare, dar după trei zile m-am săturat de atâta așteptat și m-am întors.

– Ca să ne facem odată înțeleși: ai fost bolnav? a întrebat doctorul Cantú.

– Da, domnule doctor.

– Ai fost dus cu căruța la cimitir?

– Da, domnule doctor. Groparul m-a așezat în ea.

– Și încă mai erai în viață când ai plecat?

– Îhî.

– Erai în viață? Maică-ta te-a trimis să fii îngropat de viu?

– Don Vicente nu m-a îngropat, părinte. Mă tot întreba dacă mai trăiesc, iar eu îi spuneam mereu că da. Ceilalți, săracii, amuțeau unul câte unul și erau gata.

– Gata pentru groapă. Morţi, adică.

– Da, domnule doctor. Dar nu şi eu, oricât de mult am încercat. Aşa că m-am întors aici odată ce am izbutit să mă ridic. Ce e, părinte? Ce-i cu faţa asta?

Vestea pe care tocmai o primise, procesase şi acceptase părintele Emigdio îl izbise ca o găleată plină cu apă rece ca gheaţa.

– Nu există nici un miracol! Ce am să-i spun arhiepiscopului? Ce-am să le spun oamenilor care aşteaptă afară?

– Părinte, a sugerat doctorul, crezând că astfel avea să-l liniştească, spune-le că înviatul nu e înviat, fiindcă n-a fost niciodată mort. Spune-le că avem primul supravieţuitor al gripei. Părinte Emigdio, nu există miracol mai presus decât acesta. Mai apoi spune-le să se ducă acasă, pentru că epidemia este departe de a se fi sfârşit.

Vizita s-a încheiat atunci când puţinul ceai şi pâinea prăjită pe care Lázaro García reuşise să le ingurgiteze au văzut din nou lumina zilei, propulsându-se cu o forţă nemaiîntâlnită pe sutana preotului. Ce-i drept, mai mare fusese zgomotul decât cantitatea regurgitată, însă nici măcar sfinţii nu pot îndura unele lucruri. Simţindu-se dezgustat şi umilit, părintele Emigdio s-a îndreptat spre ieşire, socotind că cel mai bine era să dea ochii cu oamenii şi să termine odată cu tot bâlciul.

Ziua doctorului Cantú se îmbunătăţise considerabil. Nu-şi făcea iluzii: era conştient că minunea lui Lázaro Supravieţuitorul nu avea să pună capăt nici epidemiei, nici deceselor, mai ales după ce oamenii petrecuseră ore în şir grupaţi, sporovăind şi socializând lipiţi unii de alţii.

Nu ştia cât avea să mai dureze epidemia, dar măcar aflase că cel puţin unii dintre ei aveau să supravieţuiască în oraş, în stat, în ţară şi în întreaga lume.

Pentru părintele Emigdio, pe de altă parte, avea să fie cea mai rea zi a vieţii sale. O începuse izolat, timorat, în spatele zidurilor catedralei. Între timp aflase că nu ar fi trebuit să deschidă niciodată uşile, dar se lăsase molipsit de entuziasmul enoriaşilor, aşa că ziua lui fusese marcată de o minune pe care propria-i credinţă îl pregătise încă din copilărie să o accepte orbeşte.

Nu se considerase niciodată îndeajuns de vrednic pentru a fi vreodată martor la un miracol extraordinar, însă îşi spusese că în acea zi avea să trăiască bucuria pe care figuri importante din Biblie trebuie să o fi simţit în faţa măreţiei lui Dumnezeu. El luase parte şi poate chiar instigase la fervoarea care izbucnise în acea zi pe strada unde locuia Lazăr de Linares. Mai mult decât atât, săvârşind păcatul trufiei, părintele Emigdio îi comunicase

prematur miracolul arhiepiscopului de Linares. Trebuia să-şi retragă mărturia, umilindu-se în cea de-a doua şi ultima telegramă din viaţa sa. Odată ce a ieşit în stradă ca o cobe şi a anunţat că totul fusese o pură neînţelegere – pentru că, din moment ce Lázaro nu murise, nu avea cum să fi înviat –, mulţi au uitat de statutul lui sacru de preot şi l-au blestemat după ce făcuse tam-tam pentru nimic şi le înşelase încrederea. Unii l-au acuzat că nu era decât un Iuda care încercase să-i îndepărteze de credinţă prin miracolul lui Lázaro cel înviat din morţi. Printre aceştia se număra şi Álvaro, poştaşul, care îl aştepta în mulţime şi de la care părintele Emigdio avea nevoie de o altă favoare.

– Haide, vino cu mine să mai trimitem încă una, i-a spus el lui Álvaro, care era profund descumpănit.

A plecat în grabă – împroşcat cu vomă, terifiat de atmosfera sufocantă şi dezamăgit de el însuşi – pentru a scrie mesajul telegrafic: URGENT STOP EROARE ÎN LINARES STOP LAZĂR NU A MURIT STOP NU A ÎNVIAT STOP S-A VINDECAT STOP IERTARE.

Răspunsul pe care guvernatorul statului Nuevo León îl aştepta din capitală încă nu sosise, aşa că această nouă telegramă l-a surprins pe răbdătorul telegrafist care, între cele două mesaje de la părintele Emigdio, se dezbărase de depresie cu gândul la Lazăr. Cuprins de depresia-i proaspăt regăsită, nu s-a precipitat să-i trimită arhiepiscopului vestea cea rea, considerând că nu e nici o grabă când vine vorba de veşti proaste, aşa că mai putea aştepta până a doua zi.

Abătut în egală măsură, părintele Emigdio s-a întors în catedrală. A încuiat uşile în urma lui şi, simţindu-se extenuat, s-a întins în pat, unde avea să-şi petreacă ultima noapte din viaţă. Deschizând uşa în acea zi şi ieşind să celebreze iluzia miracolului, cu tot entuziasmul de care fusese înconjurat, contractase şi el boala. Din fericire pentru el, agonia i-a fost curmată la fel de rapid ca în cazul lui Mercedes Garza.

În acea zi, Lázaro cel înviat din morţi mâncase, se odihnise şi îşi recăpătase puterile, aşa că ziua putea fi considerată una bună. Mai târziu însă, avea să devină unicul om de pe pământ – căci alt caz nu se mai cunoştea – care să fi fost poreclit după propriul nume de botez. Porecla avea să prindă atât de repede, încât toată lumea – cu excepţia fratelui său – avea să uite foarte curând care fusese numele original al lui Lazăr de Linares.

Ruşinea avea să-l urmărească pentru tot restul vieţii: nu avea să găsească niciodată o femeie care să vrea să-şi petreacă viaţa sau măcar o singură

noapte cu el. Reputația în sine de bărbat neisprăvit nu l-ar fi împiedicat să își găsească o parteneră, căci femei care să se îndrăgostească de bărbați ca el existau de când lumea și pământul, în ciuda părinților neliniștiți care le spuneau insistenți: „Copila mea, nu te căsători cu bărbatul ăsta, nu-i bun de nimic“. Vorbe în vânt. Problema era că nimeni nu avea să uite sau să se împace vreodată cu amintirea durabilă a lui Lázaro: mort, pe jumătate descompus, mirosind a carne în putrefacție.

Deși Lázaro revenise la viață, redobândindu-și rapid sănătatea și frumusețea, toate femeile, inclusiv Celedonia Grajeda, cea mai urâtă fată din oraș, ar fi refuzat categoric să-și împartă trupul cu un bărbat care zăcuse putregăios și viermănos în groapa comună.

Conștient de propriul necaz și de oprobriul public, dar totodată dornic să se însoare, Lázaro a fost nevoit să-și caute mireasă în satele vecine. Totuși, după cum știe orișicine, veștile circulau repede în satele acelea, chiar mai repede dacă erau vești precum cele care îl vizau pe Lázaro. În nici un sat nu a găsit pe cineva care să și-l dorească sau care să își împartă măcar căldura trupului cu el într-un dans simplu și efemer.

14. SINAPISMUL LUI SIMONOPIO

În anii care au urmat refacerii sale şi până în ziua morţii lui, bag seama că, atunci când îl vedeau trecând pe lângă ei, locuitorii din Linares – fie ei credincioşi sau sceptici – îl numeau în continuare, printre bârfe ori şoapte reverenţioase, învіatul Lazăr din Linares, în funcţie de nivelul de credinţă al fiecăruia. Coincidenţa faptului că purta acelaşi nume ca celebrul personaj din Noul Testament contribuia la permanentizarea stării de stupefacţie a oamenilor. Înainte de faimosul episod al revenirii sale miraculoase, mulţi dintre aceştia nu avuseseră niciodată nimic de spus despre el, decât că era un neisprăvit.

Mi-l amintesc pe Lázaro. Nu din zilele de după revenirea sa la viaţă, fiindcă asta se întâmplase cu câţiva ani înainte de a mă naşte eu, însă îmi amintesc de felul lui de a fi de mai târziu, când nu mai rămăsese mare lucru din cel ce ar fi putut deveni, când tot ce rămăsese din el era o veche legendă.

Din punct de vedere fizic, nu ieşea cu nimic în evidenţă. Nu-mi amintesc decât că era un om tăcut, cu un umblet tacticos. Şi foarte înalt. Bine, în ochii unui copil, toată lumea pare înaltă. Să fi avut ochii căprui, negri sau verzi? N-aş şti să spun. Nasul îi era cârn ori coroiat? Din nou, n-aş putea spune. L-am privit trecând pe lângă mine cu o oarecare admiraţie, pentru că, încă de mic, îmi plăcea tare mult să ascult istorisiri şi să citesc poveşti cu aventuri, iar una dintre cele mai palpitante şi uimitoare era relatarea din Evanghelie a morţii şi învierii lui Lazăr.

Cel puţin din punctul meu de vedere.

Adevărul e că nu-mi puteam închipui aventură mai mare decât călătoria către şi dinspre locul unde Lázaro trebuie să fi ajuns atunci când încetase din viaţă. Eu, care până la acea vârstă nu călătorisem mai departe de livezile familiei şi de Monterrey, îmi imaginam că un astfel de om ar fi trebuit să aibă multe de povestit la întoarcere. Voiam să ştiu totul cu lux de amănunte: „Ai traversat râul? Te-ai întâlnit cu Charon? Te-ai luptat cu sufletele din purgatoriu? Cum arată chipul lui Dumnezeu?“ Mama însă, lăsând să-i iasă din piept un oftat, îmi spunea: „Nici să nu-ţi treacă prin cap, obraznicule ce eşti! Nu fi nesăbuit!“Câţiva ani mai târziu – cum îmi era interzis să merg să-l caut, cu sau fără permisiunea ei –, avea să sosească ziua în care să o rog pe mama să-i bată la uşă şi să-l invite pe la noi. Între timp uitasem de aventuri,

așa că nu voiam decât să-l întreb ce anume trebuie să faci ca să te poți întoarce din lumea de dincolo.

Cu ocazia uneia dintre puținele minciuni pe care avea să mi le spună de-a lungul vieții, mama m-a asigurat că încercase să-l găsească, dar că Lázaro plecase din Linares de ceva timp.

– Când se întoarce, mergem să-l căutăm, nu-i așa?

Peste câțiva ani, mama avea să-mi relateze cu lux de amănunte anecdota lui Lazăr al nostru pe un ton ba glumeț, ba posac. Poate că fusese același ton pe care i-o spusese și doctorul Cantú. În acest sens, trebuie să-i fi fost greu să facă față obsesiei mele copilărești. Pe de altă parte, bag seama că, relatând din nou povestea lui Lázaro, nu a putut să nu-și aducă aminte și de poveștile tuturor celor care dispăruseră brusc și definitiv din viața ei în ultimele luni ale anului 1918 – și chiar și mai târziu – pare-se într-o clipită.

Spunea adeseori: „Când eram mici, ca să nu ne găsească sora ei Luisa, eu și Mercedes ne ascundeam într-o scorbură în trunchiul unui nuc pecan“. În schimb, refuza să vorbească despre ultima dată când își văzuse prietena în viață, cu atât mai puțin despre faptul că nu putuse participa la înmormântarea acesteia, sau despre cum întreaga ei familie dispăruse de pe fața pământului în nici trei zile. Vorbea despre mătușa Refugio, despre cât de deșteaptă și chibzuită era, dar nu amintea niciodată că, în singura zi în care chibzuința o lăsase de izbeliște, își invitase acasă la ea prietenele de care nu se despărțea niciodată, Remedios, Amparo și Concepción, pentru a petrece cu ele perioada de izolare impusă și a juca împreună un campionat de canastă, menit să țină cât toată carantina.

Toate erau fete bătrâne și înaintate în vârstă, așa că au acceptat invitația, încântate de companie și de perpetuarea competiției pe care o începuseră cu câțiva ani în urmă, când înțeleseseră în sfârșit că nu aveau să se mărite vreodată, descoperind astfel jocul de cărți. De atunci, își căpătaseră reputația de competitoare aprige. Nu ar fi fost prima dată când nu ieșeau din casă cu zilele, cu gândul la campionatele private de canastă pe care le organizau acasă la vreuna dintre ele.

Gripa spaniolă nu a însemnat mare lucru pentru ele, cu excepția unei noi oportunități de a face ceea ce le plăcea cel mai tare.

Pe deasupra, și fără întreruperi inutile.

Între timp, aflaseră și ele despre infectarea și dispariția familiei Garza, care, după cum știa toată lumea, călătorise la Eagle Pass, Texas. „Cine știe peste ce

fel de oameni şi mizerie or fi dat în oraşul ăla plin de vaci şi văcari?“ spuneau ele între partide. Poate de aceea nu îi trecuse mătuşii Refugio prin cap că, aşa cum erau ele de distinse, respectabile şi decente, prietenele sale ar fi putut sosi încărcate nu numai cu valize, ci şi cu acelaşi pasager invizibil şi nedorit pe care familia Garza îl adusese din Texas. Cu atât mai puţin şi-a imaginat că, fie că aveau un as, un joker ori un treiar în mână, aveau să-şi transmită virusul cu voioşie cu fiecare carte primită.

Cele patru prietene au fost găsite încremenite două zile mai târziu, fiecare pe scaunul ei, cu cărţile în mâini.

Mai degrabă ar fi murit decât să fi încheiat o partidă înainte de vreme.

Bărbatul care le-a găsit spunea oricui voia să asculte că, deşi carneţelul de notiţe arăta că Refugio şi Remedios erau cu mult înainte la puncte, toate patru pierduseră în timpul ultimei lor partide de canastă.

Cele mai cumplite trei luni ale crizei gripei spaniole aveau să-i lase pe supravieţuitorii din Linares şi din întreaga lume cu cicatrici care nu aveau să se vindece niciodată şi cu goluri care nu mai puteau să fie umplute.

Acum se ştie că gripa nu a avut nimic spaniol în ea. Spania, întrucât nu era implicată în Războiul Mondial, a fost pur şi simplu prima care a raportat lumii infecţia, de unde şi numele. De atunci, experţii au încercat să stabilească dacă epidemia a debutat în Boston sau în cazărmile militare din Kansas sau Texas; mai departe, virusul s-a transmis în Europa beligerantă în primăvara lui 1918, iar în nordul Mexicului în toamna aceluiaşi an. Unii spun că douăzeci sau chiar cincizeci de milioane de oameni şi-au pierdut viaţa atunci, dintre care numai în Mexic trei sute de mii – poate chiar până la cinci sute de mii – au murit din cauza acestei boli virulente. Este bine cunoscut faptul că epidemia de febră galbenă din urmă cu câţiva ani şi aşa-numita pandemie spaniolă au ucis mai mulţi mexicani decât toate gloanţele trase în timpul revoluţiei.

Totuşi, în ianuarie 1919, aceste detalii nu prezentau prea mult interes pentru locuitorii oraşului Linares, întrucât pierderile nu se măsurau în cifre ori statistici: se măsurau în durere.

Când orăşenii au încercat să-şi reia treptat viaţa – rutina de zi cu zi şi ritmul stabilit de generaţii întregi –, poştaşii, măcelarul, şlefuitorul şi familiile acestora muriseră. Lăptarul şi câţiva dintre gunoieri nu mai circulau pe stradă. Vicente López, groparul, murise şi el odată cu doi dintre fiii săi. Tânăra fiică a proprietarului unei băcănii şi tutungerii a trebuit să preia afacerea, fără să

ştie cu ce să înceapă, atunci când tatăl şi cele trei surori ale ei s-au stins din viaţă. Mai mulţi muncitori agricoli şi câţiva proprietari de ferme şi *haciende* dispăruseră. Unele dintre doamnele de la clubul social nu aveau să se mai intereseze nicicând de muzică ori de flori cu ocazia vreunor evenimente viitoare, iar mulţi dintre membrii fondatori care semnaseră actul constitutiv al clubului nu aveau să ajungă vreodată să vadă cu ochii lor sediul social pe care şi-l doriseră cu atâta ardoare. Postul de preot paroh al catedralei rămăsese vacant, la fel şi cel de directoare a şcolii primare de fete. Cel mai bun dintre dulgheri nu apucase să-şi termine de instruit fiul şi ucenicul. Pe băncile şcolilor, fetele şi băieţii absenţii îşi lăsaseră cărţile nedeschise şi caietele nescrise. Lecţii terminate brusc nu aveau să mai fie predate niciodată, iar unele relaţii de prietenie nu aveau să fie vreodată făurite. Tot oraşul era plin de oameni rămaşi fără prieteni. Mai erau şi mulţi tineri rămaşi văduvi care trebuiau să înveţe să trăiască fără soţiile lor, dar şi numeroase văduve ale căror vieţi şi educaţie nu le pregătiseră să devină cap de familie. În mod similar, mulţi părinţi rămăseseră fără copii şi mulţi copii rămăseseră fără părinţi.

Poate că de la atâta durere şi atâtea pierderi a apărut zicala pe care mi-o amintesc din copilăria mea petrecută în Linares: „Bolnăviciosul an 1918, când gripa spaniolă a fost cea mai devastatoare din câte s-au văzut vreodată“.

Bag seama că, pentru cei care au rămas în oraş şi au devenit martorii fiecărui deces, obişnuindu-se încet-încet cu oroarea de a vedea trecând zilnic căruţe pline de cadavre, de a-i vedea într-o zi pe cei dragi sau pe cunoscuţi mergând pe jos, iar în alta pasageri neînsufleţiţi în căruţa morţii, impactul a fost treptat, iar resemnarea s-a instalat şi mai uşor.

Părinţii mei nu au rămas să vadă pe cineva murind. Nu au aşteptat ca oamenii lor sau ei înşişi să cadă, rând pe rând, doborâţi de boală. Simonopio a fost cel care i-a salvat.

– Ne-a salvat cu o febră inventată de el, spunea mama în puţinele ocazii în care comenta pe această temă.

Nu se îmbolnăvise niciodată. Nu avusese nici măcar o simplă răceală. Totuşi, în ziua în care Simonopio s-a dus să o caute pe mama după întrevederea ei cu doamnele de la club, febra i-a crescut treptat până în punctul în care a început să aibă convulsii şi şi-a pierdut cunoştinţa. Doctorul Cantú nu găsea nici o explicaţie pentru o asemenea creştere a temperaturii. În acea dimineaţă, băiatul se sculase din pat cu aceeaşi energie ca de obicei. Nu

prezenta inflamaţii ale căilor respiratorii, plămânii se auzeau bine, iar rinichii şi ficatul păreau să aibă dimensiuni normale. Nu vomita şi nici nu suferea de diaree. Articulaţiile nu îi erau nici ele umflate. Doctorul se îndoia că era vorba de poliomielită, fiindcă mama nu observase nimic ciudat în mersul lui. Existau totuşi nenumărate alte posibilităţi, de pildă: o erupţie febrilă latentă, apendicită sau meningită.

Le-a spus părinţilor mei că ar fi putut deschide băiatul pentru a-i examina partea dreaptă, dar dacă era vorba de peritonită, oricum nu se mai putea face nimic pentru el. Ar fi tăiat copilul pur şi simplu pentru a descoperi de ce avea să moară. Dacă ar fi fost meningită, prognosticul ar fi fost şi mai descurajator.

Medicul le-a recomandat să aştepte, să-l ţină sub observaţie, să-l hidrateze şi să facă tot posibilul pentru a-i scădea temperatura, aplicându-i cârpe înmuiate în apă rece de la roata de apă sau cârpe îmbibate în alcool. I-au putut da nişte aspirine Bayer, pe care medicul ştia că părinţii mei le cumpăraseră într-una dintre călătoriile lor în Statele Unite, pe vremea când aceste pastile încă se mai găseau acolo. Îl ajutau cu febra, durerile şi inflamaţia dacă, mărunţindu-le şi dizolvându-le în apă, părinţii mei reuşeau să-l convingă pe Simonopio să le ingereze.

– Trebuie să preveniţi convulsiile, dar nu uitaţi că febra e un semn al unei afecţiuni care l-ar putea ucide.

Când doctorul Cantú a ajuns acasă în acea seară, îl aştepta un mesaj urgent. Atunci a găsit-o moartă pe Mercedes Garza.

Primii care au aflat de trecerea ei în nefiinţă şi au venit la priveghi au fost părinţii, fraţii şi surorile sale. La ora două noaptea, când trupul fusese spălat, îmbrăcat şi pregătit pentru a fi expus în sicriul din salon, au început să sosească şi restul membrilor familiei, prietenii şi cunoştinţele, pregătiţi cu toţii să-i fie văduvului alături în acea noapte de veghe. În zori, unii s-au retras să se odihnească şi să ia micul dejun pentru a putea reveni mai târziu, în timp ce alţii soseau pentru a sta la rândul lor de veghe.

În această mişcare de du-te-vino a oamenilor care împărtăşeau durerea văduvului, a înlănţuirii de rugăciuni şi a bârfelor de dinainte de slujbă şi de înmormântare, părinţii mei nu erau prezenţi.

Şi ei stătuseră treji toată noaptea şi trebuie să se fi rugat, însă pentru băiatul sosit la ei din munţi. Nici bine nu-i scăzuse niţeluş temperatura, ei relaxându-şi astfel veghea, că imediat a şi urcat la loc, provocându-i nişte convulsii care i-au băgat pe toţi în sperieţi. Când au aflat de moartea lui Mercedes, i-au

dedicat şi ei câteva rugăciuni cu mare tristeţe în suflet, dar nu s-au gândit nici o secundă să-l părăsească pe băiat, fiul lor spiritual, fiul nimănui şi al tuturor, care adusese cu el atâtea bucurii.

Îşi făceau griji pentru Simonopio, dar şi pentru Nana Reja, care nu se clintea de lângă el. Trimiseseră pe cineva după balansoar ca să se simtă mai confortabil, dar se temeau că durerea de a-şi vedea odorul scump murind avea să îi provoace daune ireparabile. Încercaseră să îi explice şi să o pregătească pentru ceea ce negreşit urma să se întâmple, dar dacă era cineva care să fi rămas calm, aceea era ea. Liniştită, dar activă pentru prima dată în ultimii ani, s-a angajat să aibă grijă ca Simonopio să se hidrateze. La fel cum făcuse atunci când băiatul nu era decât un ghemotoc în braţele ei, i-a picurat constant în gură lapte, completat cu miere de la albinele care îl însoţiseră toată viaţa.

Pe vremea aceea, îngrijirea bolnavilor era mai mult o treabă de femei, însă tata, îngrijorat cum era, nu voia să plece prea departe de odaia lui Simonopio. Administrarea fermei îl ţinea o vreme departe de casă, fiindcă munca nu se termina nici măcar atunci când se întrevedea un deces, dar se întorcea imediat ce le dădea tuturor indicaţii. Cu toată compasiunea care o caracteriza, mama îi dădea de lucru pentru a-l linişti şi a-l face să se simtă util. Dacă mai era nevoie de lapte de capră sau de apă rece, îi spunea lui, iar el trimitea pe cineva să le aducă. Când sosea timpul pentru o nouă doză de aspirină, tata pisa comprimatele, asigurându-se că nu risipeşte nici măcar un singur gram.

A doua zi după înmormântarea lui Mercedes, auzind că în Linares şi în Monterrey domnea o epidemie stranie, devastatoare şi mortală, au crezut pentru o clipă că Simonopio trebuie să se fi infectat la rândul lui, aşa cum o făcuseră mulţi dintre cei care participaseră la priveghi şi la înmormântare.

– Dar când?

– În ziua întrevederii mele cu membrele clubului, când a venit după mine. Poate că i-a transmis Mercedes virusul.

– Nu, adu-ţi aminte că avea deja febră. Şi oricum ne-ar fi infectat pe toţi până acum.

Tata a dat instrucţiuni stricte ca nici un muncitor de la *hacienda* sau familiile lor să nu meargă sub nici o formă în Linares.

– Dacă se duc, ar face bine să nu se mai întoarcă.

L-a instruit pe Anselmo Espiricueta să stea de pază la intrarea în *hacienda*, având de urmat ordine stricte, dar absolut necesare, date fiind circumstanţele:

„Dacă cineva vrea să plece, să plece, dar nu-i mai lăsăm să intre, nici pe ei, nici pe nimeni altcineva. Nici măcar pe doctorul Cantú“.

Dacă era cazul, Espiricueta primise permisiunea de a trage cu pușca.

Febra lui Simonopio rămânea un mister, dar, cu toate că era limpede că nu suferea de aceeași boală care afecta și omora atât de mulți oameni în Linares, tata voia să se pregătească pentru ce era mai rău. Își adusese aminte de un leac care, potrivit bunicii sale din partea mamei, era infailibil împotriva oricărei afecțiuni a plămânilor, de la tuse până la pneumonie. A trimis pe cineva după o bucată de pânză, pe care a tapetat-o pe o parte cu un strat gros de muștar, aplicând-o apoi pe pieptul lui Simonopio.

– Ce faci, Francisco?

– Un sinapism pentru Simonopio.

Își amintise de sinapismele bunicii. Erau de-a dreptul neplăcute, însă de fiecare dată când i se administra unul împotriva oricărei forme de congestie, se făcea bine. Uneori se vindeca numai la gândul că urma să i se aplice unul. Spera ca fierbințeala pe care muștarul o producea în contact cu pielea să scoată tot răul din pieptul lui Simonopio.

– Lasă-l pe tine până mă întorc.

Pe când plănuia să meargă să le aducă pe surorile mele cu trenul din Monterrey, tata a primit vestea că guvernatorul Zambrano și autoritățile de sănătate publică instituiseră carantina în toată partea nordică a țării și ordonaseră închiderea spațiilor publice, inclusiv a școlilor. În plus, serviciile de transport feroviar fuseseră suspendate.

– Mă duc cu mașina, până nu ne închid și drumurile. Nimeni să nu părăsească *hacienda*, a reiterat el.

În acele vremuri, nu existau drumuri late, asfaltate și fără hârtoape. Dată fiind starea proastă a drumurilor de țară dintre cele două orașe, i-ar fi luat mai multe ore cu mașina decât cu trenul. Cum însă nu erau trenuri, nimic nu avea să-l facă să renunțe: era pornit să le aducă pe Carmen și pe Consuelo înapoi din Monterrey.

Mai târziu, avea să-i povestească mamei că, în acea dimineață, conducând pe străzile din Linares, cu geamurile mașinii bine închise, se simțise de parcă ar fi trecut printr-un oraș-fantomă, ca și cum viața se sfârșise. Străzile nu mai erau pline de oameni vii, ci de trupuri neînsuflețite care zăceau în fața caselor înfășurate în lințoliu, unele fiind chiar trupurile unor buni prieteni. Văzuse cum câinii vagabonzi, de obicei prudenți în urma unui dresaj îndelungat cu

şuturi şi bătăi, începuseră să nu mai fie chiar atât de precauţi: adulmecau în jurul grămezilor, atraşi de mirosul morţii. Nu a durat mult până să se hotărască să se înfrupte din festinul pe care gripa spaniolă li-l lăsase.

Atunci s-a oprit, fiind şi singura dată când a îndrăznit să o facă pe tot parcursul călătoriei. Ulterior avea să admită că, înainte de a-şi face curaj să deschidă uşa, respirase adânc şi ţinuse aerul în piept din două motive: de teamă că virusul încă mişuna în atmosfera din Linares, în căutare de noi victime, şi că străzile aveau să miroasă a orăşeni morţi. Nu voia să rămână tot restul vieţii cu această amintire.

Cu plămânii încărcaţi de aerul curat din maşină, ţinându-şi în continuare respiraţia, a ieşit cu puşca lui de calibrul .22, pe care o ţinea mereu ascunsă sub scaun, şi a tras trei focuri bine ţintite. Cei cinci câini care supravieţuiseră împuşcăturilor au luat-o la fugă, fie speriaţi de bubuituri, fie pentru că nu doreau să aibă şi ei parte de soarta complicilor lor. Deşi îi lăsase să fugă care încotro, chinuit de faptul că aerul din plămâni îi era pe sfârşite, măcar era mulţumit că îi alungase pentru o vreme. Ştia că aveau să se întoarcă. Mirosul bolnăvicios şi dulce al cărnii în putrefacţie avea să le dea curaj.

În timp ce se întorcea la maşină, l-a zărit pe Vicente López – unicul locuitor viu al oraşului pe care îl întâlnise atunci – dând colţul cu căruţa deja pe jumătate încărcată şi apropiindu-se de el. Şi-au făcut cu mâna unul altuia. Groparul a colectat cadavrele pe care tata le protejase de la a fi devorate, după care a suit în căruţă şi câinii morţi. Abia apoi şi-a continuat tata călătoria, plecând în trombă şi sperând că oamenii şi câinii nu aveau să sfârşească în acelaşi mormânt.

Drumul spre Monterrey, deja lung şi, în cel mai bun caz, anevoios, nu i se păruse niciodată atât de chinuitor, îngrijorat fiind pentru bietul Simonopio şi pentru bunăstarea surorilor mele. Era conştient că s-ar fi putut infecta deja în dormitoarele comune ale internatului, dar nici că-i păsa. Dacă era să moară vreun membru al familiei – sau chiar toţi –, aveau să o facă împreună.

Odată ajuns la Sagrado Corazón, a observat că nu mai rămăseseră decât câteva eleve. Nu le-a lăsat timp surorilor mele nici să-şi facă bagajele şi nici să-şi ia rămas-bun de la cineva. Deşi încă erau îmbrăcate în uniformele lor, le-a pus să se urce în maşină şi au pornit la drum.

E lesne de imaginat cum stătea Carmen liniştită în maşină, mulţumită de decizia rapidă, în timp ce Consuelo, cu mârâielile şi protestele ei, îi făcea bietului tata capul calendar pe tot drumul spre casă. Pentru ce? Habar n-am.

Pentru orice. Mereu găsea câte un motiv de nemulţumire şi avea grijă să-l afle oricine o asculta. Închis în maşină, tata n-ar fi avut scăpare. Totuşi, nu aşa s-au întâmplat lucrurile. Ei bine, Consuelo nu s-a dezis de felul ei de a fi, însă Carmen a fost de fapt cea care i-a surprins pe toţi. Din remarcile făcute peste ani – relatări autentice ale evenimentului –, am aflat cum Consuelo a ajuns acasă într-o dispoziţie proastă, iar Carmen, departe de a-şi manifesta echidistanţa obişnuită, era foc şi pară, aplicându-i tatei tratamentul tăcerii pentru a-l pedepsi. Ba mai mult, spre surprinderea tatei, ea fusese cea care îl mustrase cel mai tare după ce le ordonase să se întoarcă acasă cu el, de parcă ar fi fost nişte fetiţe.

De parcă asta nu ar fi fost de-ajuns, în timp ce intrau în Linares, tata le-a comunicat ultima sa decizie: aveau să stea departe de oraşul agonizant. Evitând străzile dens populate, astfel încât tinerele lui fiice să nu fie nevoite să privească moartea în ochi, le-a explicat că, odată ajunşi acasă, aveau să-şi împacheteze toate cele de trebuinţă şi să se mute cu toţii pentru o vreme pe moşia La Florida, în speranţa că boala nu avea să îi ajungă acolo.

– Pentru cât timp, tată?

– Atât cât va fi necesar. Până când oamenii nu vor mai muri. Sau nu se vor mai îmbolnăvi.

Surorile mele erau obişnuite să traverseze catastrofă după catastrofă, dar nu şi să-şi întrerupă viaţa de-a binelea. Abia dacă se puteau gândi la o perioadă în care războiul să nu fi fost în toi, dar, chiar şi aşa, ştiau că tot aveau să planteze an de an culturi agricole, iar mai apoi să strângă recolta – în caz că era ceva de strâns – indiferent de ameninţarea trecerii vreunui batalion înfometat. În plus, oamenii îşi vedeau de planurile lor pe cât posibil: în ciuda războiului – părinţii noştri le spuneau mereu că nu există nimic mai rău pe lume decât un război –, aveau în continuare loc nunţi, naşteri, botezuri. Se organizau petreceri şi se celebrau sărbătorile naţionale. Dacă se afla că un corp de armată dădea târcoale împrejurimilor, oamenii nu se îndepărtau prea tare de casă, doar ieşeau la cumpărături. Laptele ajungea negreşit în casele lor, iar prietenii se întâlneau după-amiaza la o gustărică. Aceasta era viaţa pe care o ştiau ele: cea care nu se întrerupea pentru nimic în lume. Nici măcar pentru trecerea în nefiinţă a unui bunic drag.

La vârsta lor, încă nu cunoscuseră durerea şi ireversibilitatea morţii. Deşi participaseră la înmormântarea bunicului lor Mariano Cortés, adulţii le protejaseră sentimentele – emoţiile ingenue ale copiilor mici – de decesul

violent al acestuia, survenit în urmă cu aproape patru ani. În minţile lor fragede – căci mintea de copil a evoluat prea puţin de la apariţia primului adolescent –, bunicul murise pentru că era bunic, iar bătrânii mor fiindcă e firesc să moară, în timp ce tinerii trăiesc veşnic şi sunt imuni la orice.

Părea să fi trecut o eternitate de la moartea bunicului Mariano, la fel cum le păreau eterne zilele pe care le petreceau fără să-şi vadă prietenele din Monterrey sau Linares din cauza toanelor tatălui lor.

Se părea – şi se plânseseră îndelung una alteia despre asta – că tatăl nostru anunţa şi se temea de multe nenorociri care mai aveau mult de aşteptat până să se întâmple, cum ar fi ameninţarea unei grupări de bandiţi care să treacă prin zonă şi să răpească toate tinerele frumoase, fapt pentru care le şi trimisese la internatul şcolii de maici din Monterrey; sau ameninţarea conform căreia bărbaţilor aveau să li se confişte pământurile într-o bună zi, legal sau cu forţa. Timpul a trecut şi nimic din toate acestea nu s-a întâmplat. Poate că gripa spaniolă a fost şi ea tot o exagerare alarmistă. Tata s-a ţinut ferm pe poziţii: fără întâlniri cu prietenele, nici măcar preţ de un salut; fără drumuri până în centrul oraşului; fără petreceri. Ştia că ele trăiau cu impresia că aveau să moară de plictiseală în exilul lor din acea *hacienda* îndepărtată. Pe de altă parte, ştia şi că aveau să facă faţă plictiselii şi, cu puţin noroc, şi epidemiei.

În încercarea de a fi înţelegător şi răbdător, tata le-a spus, pe când coborau din maşină, că puteau citi pe moşia La Florida cât de mult îşi doreau.

– Puteţi citi chiar şi romanul acela care vă place atât de mult, cel cu răscrucea.

Comentariul său bine intenţionat nu a fost primit cu bucurie de nici una dintre ele: întrucât nu le lăsase să-şi facă bagajele, le făcuse să lase în urmă nu doar *La răscruce de vânturi*, ci şi noul lor roman preferat, *Emma*. Şi nu, nu aveau de gând să împrumute vreuna dintre cărţile lui – cine voia să citească *Poveste despre două oraşe*?

Mama obişnuia să spună că, în clipa în care l-a auzit pe tata intrând în casă şi informându-le iritat pe surorile mele că romanul lui Dickens conţinea şi romantism, nu doar crime, Simonopio s-a deşteptat din somn, vioi şi fără febră sau moleşeală.

Asta a fost tot: într-un minut era amorţit, arzând de febră; în altul era ca şi cum ultimele câteva zile de inconştienţă şi convulsii nici n-ar fi existat.

Tata, bucuros nevoie mare să-l vadă pe băiat vindecat datorită înţelepciunii

bunicii sale, le-a cerut să mai continue tratamentul încă vreo câteva ore pentru a preveni o recidivă. Apoi a plecat să se ocupe de relocarea familiei şi să discute cu muncitorii care locuiau împreună cu familiile lor la *hacienda*. Nu putea face nimic pentru cei care locuiau în oraş, dar putea încerca să salveze cât mai multe vieţi omeneşti. Dacă nu vizitaseră oraşul Linares în ultimele două zile, le spunea că sunt bine-veniţi să călătorească alături de ei. Ar fi găsit ei o modalitate de a-i găzdui pe toţi pe moşia La Florida, unde, cu puţin noroc, toate familiile aveau să fie îndeajuns de departe de aerul pestilenţial din Linares. Bărbaţii făceau zilnic o scurtă călătorie între cele două *haciendas* pentru a se îngriji de trestia de zahăr şi de alte culturi agricole de pe ambele moşii, însă nu vizitau oraşul şi nici nu intrau în contact cu cei din Linares.

După ce şi-a terminat discursul, Lupita a aşteptat după el.

– *Doña* Reja spune că Simonopio nu mai suportă împachetările de pe pieptişor.

– Păi, ar face bine să le suporte.

A doua zi, familia s-a mutat pe moşia La Florida. Toţi muncitorii au decis să meargă cu ei.

Acum ştim că epidemia a durat trei luni, dar în ziua în care a acoperit toată mobila cu cearşafuri, când a încuiat ferestrele şi uşile, familia mea nu avea de unde şti când şi dacă aveam să ne mai întoarcem vreodată. Casa fusese întotdeauna locuită, chiar şi atunci când familia mai petrecuse câteva zile într-o altă *hacienda*.

Aceasta era prima dată când o abandonau complet.

Am izbutit să înţeleg până la urmă la ce se referea mama când, ani mai târziu, a mărturisit că, după ce ultima uşă a fost zăvorâtă, inima i s-a strâns în piept până când lacrimile au început să i se scurgă din ochi – lacrimi înfundate, dar dureroase.

Nu lăsau în urmă doar casa, ci şi amintirile: fotografii, hainele purtate în copilărie de surorile mele, setul de ceai pe care mama îl moştenise de la bunica ei, serviciul de masă englezesc pe care îl cumpărase în singura călătorie în Europa cu tatăl ei, dar şi maşina de cusut Singer.

Lacrimile nu le vărsa însă pentru obiecte sau pentru casă. O durea abandonul, chiar dacă ştia că acea casă, cu tot ce avea înăuntru, avea să-i aştepte acolo până aveau ei să se decidă să se întoarcă. Acea ultimă zăvorâre de uşă marcase ceva încă şi mai rău: abandonul lor faţă de oamenii din oraş,

față de cei doi frați ai ei, față de toți verișorii, mătușile și unchii lor, față de colegele ei de la club și prietenii de familie. Abandonul lor față de toți oamenii care dădeau viață orașului Linares. Câți dintre ei aveau să mai fie acolo când se întorceau ei într-un târziu?

Mama avea lacrimi în ochi – pe care și le-a stăpânit numaidecât – pentru că, în acea zi, părea să se apropie sfârșitul lumii.

După ce au încuiat casa, s-au îndepărtat fără să mai privească în urmă. Surorile mele îi așteptau deja în mașină. Firește, bunica era cu ele, iar personalul casnic și aproape toți lucrătorii de la *hacienda* aveau să călătorească în alte vehicule, alături de familiile lor.

Numai Anselmo Espiricueta și familia sa lipseau din coloana formată dintr-o mașină, patru căruțe și o camionetă.

Spre marea nemulțumire a tatei, aflase de la un *campesino* că Espiricueta se supusese într-adevăr ordinului de a rămâne la *hacienda* pentru a păzi intrarea, dar cum era fumător înrăit, își trimisese cu o zi în urmă soția până la magazinul alimentar din centrul orașului Linares după tutun și hârtie de rulat. Știind că familia lui Espiricueta, nesociabilă și ostilă de fel, păstra întotdeauna distanța față de restul familiilor muncitorilor săi, tata a estimat că riscul ca virusul să se fi răspândit și la ceilalți era mic. Ca atare, nu i s-a părut înțelept să trăiască în preajma soților Espiricueta la moșia La Florida care îi așteptau. Ei aveau să rămână pe moșia La Amistad. Tata le-a urat sănătate și noroc, însă Espiricueta nu i-a primit urările de bine.

– Pe noi nu ne iei, dar pe Simonopio da. El e ăla bolnav. El a adus boala.

– Tot nu încetezi? Simonopio a avut altceva, iar acum e mai bine. Cunoșteai bine pericolul și ordinele: nu trebuia să-i permiți soției tale să plece, darămite să o trimiți în oraș ca să-ți facă un comision. Dacă mi-ai fi urmat instrucțiunile, ar fi trebuit să o împușți, nu să o lași să se întoarcă.

– Atunci poate că ar fi trebuit să te împușc și pe dumneata, *señor*, când ai sosit cu fetele.

Tot restul vieții, mama a regretat decizia excesiv de răbdătoare a tatei de a nu răspunde acelui comentariu revoltător, crezând că nu era nimic mai mult decât o răbufnire de moment.

– Nu faci decât să înrăutățești lucrurile, Anselmo. Aici, la *hacienda*, ai provizii. Pentru binele tău și al familiei tale, uită de tutun, pentru că, la cum stau lucrurile, viciul ăsta al tău îi va băga pe toți în pământ.

După această intervenție, s-a întors și s-a urcat în mașina care urma să

conducă întreaga coloană de oameni şi provizii.

Aflându-se afară pentru prima dată după mult timp, Simonopio călătorea în prima căruţă din spatele automobilului familiei mele. Tata se lăsase convins în cele din urmă şi îl lăsase să-şi dea jos sinapismul din făină de muştar, dar îi spusese să stea întins pe toată durata călătoriei. Martín conducea căruţa, iar Trinidad, unul dintre *campesinos*, îl însoţea. Nana Reja stătea lângă Simonopio, tăcută şi cu ochii închişi, la fel ca întotdeauna. Desigur, cu ei mai erau şi Pola, Lupita şi balansoarul.

Părinţii mei au discutat tot drumul până la moşia din apropiere despre boala şi recuperarea rapidă a lui Simonopio. Discuţia lor avea să continue ani la rând, însă niciodată nu aveau să-şi clarifice îndoielile sau să-i dea de cap acestui mister. Mamei nu i s-a părut niciodată o simplă coincidenţă faptul că pe Simonopio îl lovise o febră inexplicabilă exact când gripa spaniolă pusese stăpânire pe Linares, ţinând-o departe de oraş şi împiedicând-o să participe la priveghiul fatidic al prietenei sale Mercedes sau să revină în oraş în primele zile ale epidemiei. La fel de suspectă i se părea şi însănătoşirea băiatului: „Ce coincidenţă că, imediat după ce te-ai întors spunând că plecăm din Linares, s-a trezit şi nu mai avea deloc temperatură. Nici sechele sau vreo stare de disconfort“.

– A fost un miracol, adăuga ea.

– *Ay*, fata mea! Cum? Cum să fie aşa? spunea mereu bunica mea Sinforosa, convinsă că o astfel de declaraţie nu putea veni decât de la Roma.

– Nu vă mai certaţi! Ce importanţă mai are acum? răspundea sora mea Consuelo.

Tata nu putea găsi nici un argument care să-i combată mamei afirmaţiile, dar nici nu voia să-i dea dreptate. Probabil că am fi intrat în şi mai multe discuţii şi chestiuni greu de explicat ori de înţeles. Ar fi însemnat să acceptăm făţiş faptul că, lăsând la o parte circumstanţele misterioase ale naşterii şi sosirii sale în familie – şi chiar modul inexplicabil în care albinele îl urmau într-un număr tot mai mare –, Simonopio nu era un băiat obişnuit. Aşadar, pe tot drumul până la *hacienda*, tata a insistat, aşa cum avea să insiste pentru tot restul vieţii, că îi salvase viaţa lui Simonopio cu un sinapism.

15. TRUPUL ABANDONAT

În ziua în care gripa și moartea au poposit în Linares, Simonopio se trezise dis-de-dimineață, simțindu-se pe deplin liniștit. Nimic nu-l prevenise cu privire la ceea ce avea să se întâmple: nici albinele sale, nici soarele luminos, nici cerul senin. Era o zi frumoasă de toamnă. O zi de octombrie ca oricare alta.

Simonopio se trezise cu certitudinea că fetele Morales aveau să sosească în curând într-o vizită îndelungată, ceea ce era foarte bine.

Mai târziu, îngrijorat de faptul că roibul și-ar fi putut luxa piciorul într-o hârtoapă, a fugit să o astupe cu pământ. S-a bucurat că reușise să ajungă la timp; dacă s-ar fi rănit calul, nu și-ar mai fi revenit în veci.

Încântat de fapta cea bună a zilei, i-ar fi plăcut să fugă în munți, pe urma albinelor sale, până unde l-ar fi lăsat inima, însă atașamentul lui pentru Lupita îl ținea aproape. Nu voia ca Lupita să aibă o zi proastă, nevoită fiind să spele de două ori, așa că a stat cu ochii în patru cât timp ea cânta și spăla hainele, căci atunci când termina, avea să fie distrasă, cu ochii la Martín, iar coșul cu rufe avea să cadă pe pământul noroios.

Pe deasupra, Simonopio știa că Martín nu era potrivit pentru Lupita. Nu pentru că ar fi fost un om rău; pur și simplu, oricât de mult și-ar fi dorit ea, Lupita nu ar fi obținut nimic de la el.

Pentru a-i cruța fericirea în acea zi, Simonopio s-ar fi oferit să-i care coșul, știind că ea nu avea să permită așa ceva, considerând că ar fi fost mult prea greu pentru el. Simonopio ar fi insistat pentru a-i capta atenția, astfel încât ea să nu observe prezența bărbatului care îi făcea mintea să rătăcească. Nemaifiind distrasă, nu s-ar fi împiedicat și, drept urmare, nu ar fi trebuit să spele toate hainele încă o dată.

Numai că, dintr-odată, fără nici un avertisment, printre o cămașă curată și un jupon murdar, a întrezărit o noutate, un lucru nefast care avea să se întâmple, așa că a uitat numaidecât de Lupita, lăsând-o în voia sorții.

– Unde te duci, Simonopio? a strigat ea din spatele său, surprinsă de brusca lui plecare.

A alergat fără oprire pe cărarea pe care rar o parcurgea și care ducea spre centrul orașului. Acolo se afla mama lui spirituală, în casa mare unde se strângeau oameni de talia ei.

Era conştient că oamenii îl analizau când trecea pe lângă ei, dar nici că-i păsa: trebuia să o scoată de acolo, să o ducă departe. Pentru ca mama lui spirituală să trăiască, trebuia să o scoată în afara oraşului. Simţea o mare presiune. Unele lucruri erau mai neclare la început, însă treptat, cu răbdare şi în timp, totul începea să prindă contur. Cum aştepta el afară, nu ştia dacă avea să izbucnească un incendiu, dacă avea să treacă vreun corp de armată trăgând fără discernământ sau ce anume avea să se întâmple. Cu toate acestea, privind de jur împrejurul piaţetei pline de oameni care îşi desfăşurau aceleaşi activităţi de zi cu zi, plimbându-se tacticoşi şi relaxaţi, nu putea să-şi scoată din cap certitudinea că era pe punctul de a se petrece ceva cumplit.

Imediat ce a zărit doamnele părăsind clădirea, şi-a dat seama: frumoasa gravidă purta în trup moartea. Ea era amărăciunea care avea să ia vieţile tuturor celor pe care îi atingea. Amărăciune care avea să ucidă chiar şi după moartea ei. În aceeaşi zi.

O văzuse. Văzuse moartea răspândindu-se în piaţetă, pe străzile oraşului. Văzuse cadavrele îngrămădite unele peste altele în căruţa plină. Le văzuse aruncate în faţa caselor. Văzuse câinii ospătându-se pe stradă. Îi văzuse pe cei din familia Morales murind, unul câte unul. Prin ei văzuse sfârşitul potenţialului copilului care încă nu se născuse.

Nu ştia însă ce să facă pentru a opri totul.

Când Simonopio s-a apropiat de mama lui spirituală, era deja fierbinte şi transpirat de la cât alergase până acolo şi de la anxietate. Beatriz confundase fierbinţeala trupului lui cu febra, aşa că începuse să se panicheze. În acea clipă, Simonopio a înţeles că temperatura lui avea să salveze multe vieţi.

Ce a făcut el a fost să se dea bolnav. De aceea, toţi pasagerii din coloana care se îndrepta spre moşia La Florida aveau să trăiască. Nu putea face nimic pentru cei pe care îi lăsau în urmă, însă părinţii lui spirituali, fetele lor, bunica, Nana Reja, Nana Pola, Mati, Martín, alături de toţi ceilalţi muncitori şi familiile lor erau în siguranţă.

Dacă i s-ar fi permis, i-ar fi aşteptat deja pe toţi pe moşia La Florida. Cunoştea toate scurtăturile care traversau colinele. I le arătaseră albinele. Ştiuse că era ceva important, aşa că le acordase o atenţie deosebită pe măsură ce păşea în urma roiului, chiar dacă pe moment nu înţelesese de ce. Ceea ce însă ştia sigur în acel moment era că familia se îndepărta de moarte şi se îndrepta spre viaţă.

Se simţea fericit. Uşurat. În ciuda tăcerii lui, găsise o modalitate de a se

face înțeles – cel puțin cu această ocazie. Nu îi fusese deloc ușor și poate că, dacă ar fi avut mai mult timp la dispoziție, ar fi găsit o altă cale.

Docil, Simonopio stătea întins în căruță. Se bucura de aerul răcoros al dimineții și de căldura soarelui pe chipul său. Niciodată nu petrecuse atât de mult timp între patru pereți precum în ultimele zile, iar când își reluase controlul asupra propriului corp, primul său instinct fusese să dea iama pe dealuri, să se arunce în râu, să-și asculte albinele.

Trupurilor bolnave, cum fusese cazul lui, nu li se permitea o asemenea libertate. Știa că trecuseră patru zile de când se prefăcea bolnav și că provocase suferință familiei; de aceea, trebuia să plătească. Asta-i era pedeapsa: să-și țină corpul într-o stare de repaus inutilă și supărătoare, în ciuda dorinței sale de a alerga, de a-și vedea albinele roind deasupra lui, chiar dacă nu era în stare să le urmeze în zbor indiferent de insistențele lor, iar apoi să le privească abandonând și îndepărtându-se. Colac peste pupăză, mai trebuia să îndure și căldura mistuitoare de pe piept, acolo unde îl arsese făina de muștar din sinapism, deși durerea asta era ultima lui grijă.

Văzuse expresia de ușurare și satisfacție de pe chipul tatălui său spiritual atunci când se trezise. Francisco îi spunea cu mândrie că îl vindecase cu sinapismul lui, iar Simonopio nu l-ar fi contrazis în veci: un act de iubire nu trebuie niciodată combătut. După ore întregi de tratament, Simonopio făcuse un gest prin care îi implora să i-l dea jos, fiindcă îl ardea. Știa însă că liniștea sufletească a părintelui său spiritual depindea de alte câteva ore de sinapism, așa că mai suportase încă puțin.

Într-adevăr, sinapismul îi fusese aplicat lui Simonopio, dar el observase că de fapt servise la vindecarea tatălui său spiritual. Poate că îi atenuase angoasa ori poate tristețea din suflet. Da, muștarul ardea, însă înțelegea cât de grele fuseseră pentru Francisco Morales zilele de beteșug ale lui Simonopio și știa cât de grele aveau să mai fie și vremurile care aveau să vină. Cât încă era în putere, Simonopio ar fi făcut cu mare drag totul pentru Francisco. Spera ca efectul curativ al sinapismului, pe care îl tolerase cu atâta răbdare și stoicism, să îi poată vindeca și scumpului său tată spiritual rănile pe care avea să le sufere, în mod inevitabil, cât de curând.

Da, se îndreptau către viață, dar asta nu însemna că viața avea să le fie mai ușoară.

16. FĂCUT DIN ȚĂRÂNĂ...

Când nu-şi supraveghea fermele de vaci din Tamaulipas, Francisco Morales se ducea zilnic să vadă mersul lucrurilor la numeroasele sale *haciendas*. Trecuseră deja câteva săptămâni şi încă nu se infectase nimeni pe moşia La Florida, ceea ce îi dădea satisfacţia că luase decizia corectă.

Chiar şi aşa, ştia că nimănui nu-i era uşor să se afle departe de casă.

Ca să-şi mai ia gândul de la cei doi fii ai ei rămaşi în Linares, soacra lui Francisco stătea în bucătărie de dimineaţa până seara. Îşi petrecea timpul perfecţionându-şi reţeta de *cajeta*, la care amesteca încontinuu. Îşi muta lingura de lemn dintr-o mână într-alta, însă nu permitea nimănui să facă treaba în locul ei, în ciuda mişcării circulare constante care o obosea până în punctul în care, noaptea, avea nevoie de frecţie pe muşchii contractaţi ai braţelor, umerilor şi gâtului.

Cu toate acestea, amesteca întruna şi nu accepta nici un fel de ajutor. Desfăşura această activitate de una singură fiindcă, spunea ea, avea un efect hipnotic asupra sa. Câtă vreme se afla sub influenţa aproape narcotică a propriilor eforturi, uita de tot şi toate. Uita de fiii ei şi de soţul pe care îl pierduse. Uita de tot ce s-ar fi putut întâmpla în trecut, dar şi de ceea ce încă mai era timp să se întâmple. Activitatea îi obosea braţele, dar îi liniştea sufletul.

Odată ce a înţeles acest lucru, Francisco s-a asigurat să nu ducă vreodată lipsă de lapte de capră ori de zahăr brun. Prin urmare, zi de zi erau preparaţi litri de *cajeta*, pe care Sinforosa îi împărţea la gustare între copiii muncitorilor, care, datorită generozităţii ei, deveneau din ce în ce mai rotofei.

În acelaşi timp, Carmen şi Consuelo treceau prin tot felul de stări contradictorii. Uneori erau vesele; alteori erau posace. Uneori plângeau fără motiv; alteori ţipau mânioase din cauza vreunei ofense, reale ori închipuite, redevenind în cele din urmă complice la vreun secret care le făcea să se ţină cu mâinile de burtă de atâta râs. Cel mai rău era atunci când treceau prin toate stările în aceeaşi zi. Francisco mai degrabă ar fi mirosit perii şi carnea pârjolită a vacilor pe care le marca decât să încerce să descifreze schimbările de ton sau de expresie ale fiicelor sale.

Când se întâmpla asta, păşea cu mare precauţie prin casă, în încercarea de a nu fi luat la ochi şi de a nu avea de-a face cu ele. O admira tot mai mult pe

Beatriz, care nu părea nici surprinsă, nici deranjată de crizele adolescentelor. Pentru a le ţine ocupate, le împărţea sarcini: să-i înveţe pe cei mici să citească, iar pe cei mari aritmetică. După ce terminau cu astea, le punea să le predea tuturor lecţii de muzică. După cum era de aşteptat, Carmen era cea răbdătoare şi consecventă cu meditaţiile. Consuelo dispărea imediat ce Carmen era puţin distrasă; nu avea şi nici nu putea să aibă vreodată răbdare cu copiii altora.

Francisco încerca să le înţeleagă. Nu făceau aşa numai din cauza plictiselii: nu erau obişnuite cu un mod de trai rudimentar. Neavând curent electric, seara trebuiau să îşi abandoneze devreme activităţile. Aveau obiceiul de a-şi încheia ziua citind la lumina becului, nu la lumina lămpii cu ulei. Având acasă frigider, în mod normal îşi puneau gheaţă în băuturi, inclusiv iarna. Acolo însă nu aveau nici frigider şi nici curent electric. Toate acestea erau luxuri pe care familia reuşise să le amenajeze treptat în casa lor de pe moşia La Amistad, electrificând mai întâi încăperile comune, iar mai apoi pe cele private. Bucătăria fusese ultima renovată, însă Francisco spera să poată trece cât mai curând la locuinţele servitorilor şi ale muncitorilor agricoli. Totuşi, demersul era unul costisitor. Pentru moment, nu avea de gând să investească în electrificarea moşiei La Florida, chiar dacă fiicele sale îi cereau asta de fiecare dată când le respingea rugăminţile de a se întoarce la luxul modern din Linares.

Beatriz era în permanenţă impasibilă, însă Francisco ştia că aceea nu era decât o mască pe care şi-o punea dimineaţă de dimineaţă, la răsăritul soarelui. În fiecare noapte o auzea zvârcolindu-se în pat. Ştia că se scula să le verifice pe fete în odăile lor. În plus, verifica şi încuietorile uşilor, se uita să nu rămână aprinse lumânări ori lămpi cu ulei şi se asigura ca soba cu lemne să fie complet stinsă.

Dimineaţa, Beatriz se prefăcea că era mai mult decât odihnită şi i se alătura lui Francisco la micul dejun. Le trezea pe Carmen şi Consuelo pentru ca acestea să-şi onoreze îndatoririle. Planifica programul de curăţenie – atât generală, cât şi în profunzime – al zilei în curs. Se asigura ca nimic să nu fie irosit în bucătărie, nici măcar o singură firimitură. Din când în când mai ieşea să o vadă pe Nana Reja. Deşi nu se plângeau, doica şi balansoarul ei nu se puteau acomoda nici cu noua lor locuinţă, nici cu noua privelişte: cea dintâi abia dacă mânca; cel din urmă abia dacă se legăna. Beatriz nu ştia care dintre ei suferea mai tare şi era tare îngrijorată.

A mers însă mai departe. A mers mai departe pentru că aşa trebuia. Nici nu termina bine un lucru, că şi trecea la următorul, până când totul era bine pus la punct şi nu-i mai rămânea altă opţiune decât să-şi continue broderia la lumina lămpii cu ulei. Îşi ţinea corpul ocupat, astfel încât mintea să nu mai aibă energie să zburde, să se preocupe de alte lucruri ori să răbufnească.

Francisco îi era recunoscător pentru curajul de care dădea dovadă, fiindcă îi dădea puterea de a-şi pune la rândul lui o mască în fiecare dimineaţă, de a-şi lua rămas-bun cu zâmbetul pe buze şi de a o lăsa pe ea să se ocupe de tot ce se ivea pe moşia La Florida, în timp ce el se ocupa de diverse treburi, atât în împrejurimi, cât şi în alte zone mai îndepărtate din Tamaulipas. Aşa cum soacra lui avea *cajeta* în care amesteca de zor, el avea fermele şi plantaţiile care, deşi îi istoveau trupul, îi odihneau mintea.

Beatriz nu avea nimic care să o aline. Se ţinea ocupată cât era ziua de lungă, însă nimic nu îi aducea cu adevărat liniște. Ştia că şi muncitorilor le era dor de casele lor – modeste, dar măcar erau ale lor. Aveau cu toţii un acoperiş deasupra capului pe moşia La Florida, dar nu prea aveau intimitate. La *hacienda* de acolo locuia de regulă o singură familie de servitori, într-o bătrână construcţie cu douăsprezece camere spaţioase şi izolate – clădită iniţial pentru a găzdui mai mulţi *campesinos* decât locuiseră acolo în ultimii ani cumulat. Odată cu izbucnirea neprevăzută a epidemiei, aceasta fusese umplută, câte o familie locuind acum în fiecare încăpere.

Pe timpul zilei, în timp ce munceau din greu ori mergeau în urma unui jug de boi, bărbaţii de pe moşiile La Florida şi La Amistad îşi spuneau că totul revenise la normal. Prinşi cu truda, uitau că familiile lor trăiau în exil, într-un loc extrem de îndepărtat din afara oraşului. Mai apoi, întorcându-se acasă la lăsarea serii, erau surprinşi să-şi găsească nevestele indispuse, şi nu pricepeau motivul.

Soţiile erau cele care simţeau adevărata presiune, fiindcă pe parcursul zilei nu aveau parte nici de intimitate, nici de timp petrecut de unele singure. Trebuiau să împartă şi bucătăria, şi spălătoria. Trebuiau să trăiască în haosul provocat de atâţia copii adunaţi într-un singur loc, fără să aibă vreun cuvânt de spus. Găteau prin rotaţie pentru toată lumea, făcând economie la alimentele care nu erau cultivate pe pământul lor şi, ca atare, erau greu de procurat, cum ar fi sarea, piperul, făina albă, orezul, fasolea sau cartofii, toate fiind achiziţionatate de la fraţii Chang înainte de impunerea restricţiilor. Francisco avusese grijă să se aprovizioneze în cantităţi mari, dar cum nimeni

nu știa cât avea să dureze exilul lor, erau nevoiți să fie cumpătați. Nu se temea că aveau să moară de foame. În fermele sale aveau suficientă carne, precum și lapte de la vaci și capre. Toate schimburile comerciale fuseseră sistate odată cu debutul epidemiei, așa că nu-l neliniștea ideea de a sacrifica atâtea animale câte erau necesare pentru a-și hrăni toți oamenii. Datorită plantațiilor aveau zahăr brun făcut în casă, iar de pe parcelele de legume nu lipseau ceapa, dovleacul sau morcovii. Dacă era nevoie, putea cumpăra de mâncare și de la fermierii săi. Aceștia aveau destul porumb și var nestins pentru a face făină de porumb în moară, unde măcinau și trestia de zahăr.

Beatriz îi atrăsese de curând atenția că muncitorii păstraseră pentru ei o parte din extractul de trestie de zahăr pentru a-l fermenta și a face rachiu într-un alambic pe care îl asamblaseră din niște cratițe vechi de cupru.

– Femeile sunt nemulțumite, Francisco, mai ales de holteii fără obligații familiale. Mi-au spus că nu fac decât să doarmă, mai cu seamă Trinidad, care e un consumator înrăit de alcool, în ciuda faptului că nu ține deloc la băutură.

Și mai grav era că nu se puteau duce nici măcar la baie în miez de noapte de teama unor avansuri inoportune din partea vreunui drojdier afemeiat, fie el becher ori însurat.

Francisco nu era vreun abstinent nici el: îi plăcea să mai bea câte o bere din când în când. Carta Blanca, produsă la fabrica de bere din Monterrey, era preferata lui și, de când fusese deschisă fabrica de gheață din Linares, îi plăcea să o bea rece ca gheața. Îi plăcea, totodată, să bea zilnic câte un pahar din whisky-ul pe care îl aducea din călătoriile sale în Texas. Cu toate acestea, conținutul de alcool din rachiul distilat de muncitorii săi îi pârjolea gâtul și îi dădea arsuri la stomac. Îți pierdeai mințile după numai câteva guri din acea licoare. Ca atare, consumul de băuturi alcoolice în spațiile îngrămădite în care locuiau cu toții reprezenta o amenințare majoră.

Deși știa că oamenilor săi avea să le fie afectat moralul, Francisco a confiscat ingeniosul aparat de distilare. Convins că munca era cel mai bun remediu împotriva demoralizării, i-a ținut ocupați pe moșii cu diverse treburi. Cu asta erau obișnuiți, făcea parte din viața lor de zi cu zi. Orele pe care le petreceau îngrijind plantațiile, neavând parte de ajutorul nevestelor, îi epuizau. Se întorceau la moșia La Florida fără nici un chef de a face ceva mai mult decât să mănânce și să se culce devreme, fără să creeze probleme, conștienți că a doua zi îi aștepta și mai multă muncă.

Singurul exonerat de atribuțiile cotidiene fusese Anselmo Espiricueta.

Francisco îi îngăduise să rămână acasă pentru că, la o săptămână de la plecarea convoiului, soția sa căzuse bolnavă la pat, pierind chiar în aceeași zi, iar asta nu era tot. Patru dintre copiii săi muriseră sau erau cu un picior în groapă. Numai tatăl, fiul cel mare și fiica cea mică mai erau sănătoși.

Francisco nu înțelegea cum de boala îi putea doborî pe unii, iar de alții se îndura, dar știa sigur că această tragedie ar fi putut fi evitată.

Faptul că femeia se îmbolnăvise la o săptămână de la avertismentul pe care i-l dăduse angajatului său îi dădea de înțeles că Espiricueta îl ignorase complet și își trimisese din nou soția însărcinată în oraș – în mod cert, după și mai mult tutun.

Francisco Morales nu fusese niciodată genul de om care să spună: „Vezi? Ți-am zis eu“. De altfel, chiar detesta remarcile de acest fel – ce ar fi avut de câștigat din asta? Nu erau decât vorbe în vânt, aruncate în punctul în care nu se mai putea face oricum nimic pentru a repara răul pricinuit. Cu toate acestea, nu fusese nicicând mai tentat să apuce pe cineva de umeri și să-i strige: „Ți-am zis să nu vă duceți în oraș, ți-am zis că fumatul tău o să le aducă sfârșitul!“ Cumva, Francisco găsise înăuntrul lui tăria de a-și ține gura închisă. Nu-și putea închipui chinul și proporțiile suferinței pe care o astfel de pierdere le putea genera în sufletul cuiva, cu atât mai puțin în sufletul unui om al cărui sentiment de vinovăție trebuie să-i fi împovărat profund conștiința.

În aceste condiții, tot ce putea face Francisco pentru ei era să le lase lângă casă pachete cu mâncare gata preparată. Prima dată le lăsase și niște aspirine Bayer, dar ziua următoare le găsise pe jos, jilave și prăpădite. Se întristase văzând irosit ceva atât de valoros și costisitor. A doua oară nu li le-a mai oferit: nu-și putea permite să-și lase propria familie fără medicamente, în eventualitatea în care ar fi ajuns să aibă nevoie de ele.

La aflarea veștii că femeia se îmbolnăvise, Beatriz a venit cu ideea de a le trimite de mâncare. Tot ea a sugerat și trimiterea doctorului, însă Espiricueta s-a opus categoric să-l primească, ajungând astfel să plătească prețul deciziilor sale.

Ceea ce începuse ca un act de bunăvoință din partea lui Francisco, din dorința de a ajuta un om și familia sa disperată, devenise în cele din urmă o bătaie de cap. Poate că era vorba de lipsa de angajament a lui Espiricueta față de slujba sa, poate de prea puțină străduanie din partea lui ori poate pur și simplu de privirea sa împovărată, în care se citea ceva ce stăpânul său nu

putea descifra. Nici măcar bunele condiţii – o casă, mâncare, educaţie, companie plăcută – nu îi înseninaseră expresia din ochi. Poate că Francisco bănuia că Espiricueta îşi bătea soţia, poate că observase că Simonopio, de regulă prietenos, îl evita, sau poate că Beatriz îl găsea respingător.

În condiţiile în care familia îi fusese decimată, Francisco avea probleme în a recunoaşte, chiar şi în sinea lui, că se gândise deja de ceva vreme la posibilitatea de a scăpa de Anselmo Espiricueta. De fiecare dată când se gândise la asta, compasiunea avusese câştig de cauză. Dacă l-ar fi concediat pe tată, soţia şi copiii ar fi rămas fără un acoperiş deasupra capului, fără loc de muncă şi fără venituri. Fără speranţă. Totodată, ştia că, dacă l-ar fi concediat pe Espiricueta, nimeni altcineva din regiune nu i-ar mai fi dat de lucru.

Şi pe bună dreptate.

Nu-l putea lăsa să plece, cu atât mai puţin în acele circumstanţe. Nu obişnuia să dea în oameni când aceştia erau deja la pământ, iar mai jos decât Espiricueta nu putea cădea nimeni. Francisco nu putea da timpul înapoi, la fel cum nu îi putea aduce înapoi soţia şi copiii. Tot ce-i putea oferi în continuare era un loc de muncă şi, odată cu el, puţină linişte sufletească.

A simţit atunci prezenţa cuiva lângă el.

– Simonopio, ce faci aici?

În acea zi, Francisco părăsise moşia La Florida însoţit numai de fermierii săi, pe care îi transportase în camionetă. Erau multe de făcut în fiecare zi. Viaţa socială din Linares s-ar fi putut opri în loc, însă munca pământului – nici pentru morţi, nici pentru plânsete. Zi de zi, vacile şi caprele aşteptau să le mulgă cineva, iar culturile agricole trebuiau irigate şi recoltate.

I-ar fi putut trimite pe *campesinos* pe jos – distanţa dintre moşiile La Florida şi La Amistad era scurtă –, însă Francisco era de părere că energia fizică trebuia concentrată asupra sarcinilor zilei şi nu asupra călătoriei. Traseul nu era unul abrupt, numai că nu era umbrit, iar afară era foarte cald, chiar şi pe timp de toamnă. Dacă orele istovitoare petrecute sub lumina soarelui nu puteau fi evitate, atunci puteau fi la fel de bine petrecute muncind. El se ocupa de tot ce ţinea de transport. Benzina nu era nici ieftină, nici uşor de procurat, dar prefera să cheltuiască bani pe combustibil decât să irosească forţa de muncă.

Brusc, băiatul însănătoşit de curând a apărut lângă el. Găsise singur drumul până acolo. Nu i se tăiase respiraţia şi nici nu părea înfierbântat de efort.

Francisco ştia că lui Simonopio îi plăcea să umble departe de casă, dar habar n-avea că băiatul era într-atât de curajos încât să se aventureze pe o asemenea distanţă. Simţea nevoia să-i spună: „Simonopio, nu te mai îndepărta atât de tare, te vei pierde în munţi; te pot mânca urşii, băiete“. S-a abţinut însă. Lui Francisco nu-i plăcea să-şi irosească energia sau cuvintele, de care era convins că Simonopio nu avea nevoie în acele clipe. Era limpede că ajunsese unde voise să ajungă, fără ajutorul nimănui. În acel moment de introspecţie, Francisco a înţeles că pericolul de a fi mâncat de viu încetase să mai existe pentru Simonopio încă din primele sale ore de viaţă şi că, dacă s-ar fi hotărât vreodată să meargă pe jos până la antipozi, băiatul nu s-ar fi rătăcit în veci.

Mai mult decât atât: în acele clipe, Francisco a înţeles că nu existau coincidenţe când venea vorba de Simonopio. Dacă se afla acolo, sigur avea el un motiv întemeiat.

– Pe mine mă căutai?

Simonopio i-a făcut semn lui Francisco să-l urmeze până la casa abandonată a familiei. Francisco nu se mai întorsese acolo de când el şi familia sa zăvorâseră uşa casei şi oricum nu simţise nici cea mai mică dorinţă de a se întoarce singur. Reticent, dar curios, convins că Simonopio trebuia să fi avut un motiv întemeiat pentru a-l duce acolo, a păşit înăuntru.

Francisco se aşteptase ca golul casei pustii şi tăcerea ei apăsătoare să-i sfâşie sufletul, aşa că se hotărâse să nu pună piciorul înăuntru până când nu avea să se întoarcă împreună cu Beatriz şi fiicele lor. Odată ce a intrat, a fost surprins să constate că inima nu i se făcuse ghem şi nici nu încetase să-i bată. Nu se materializase nici măcar zăduful de care se temuse atât de tare. Conştientizarea faptului că revenise acolo nu îi dăduse fiori pe şira spinării.

A privit de jur împrejur. După numai patru săptămâni de când fusese lăsată în paragină, casa era deja acoperită de un strat gros de praf.

I se părea că o casă piere în momentul în care nu mai este alimentată cu energia proprietarilor săi. Se întreba dacă nu cumva şi civilizaţiile antice – mayaşii, romanii, egiptenii – trecuseră prin acelaşi lucru. Se întreba dacă, atunci când îşi abandonaseră casele, când îşi părăsiseră satele din cauza vreunei catastrofe, fără a se mai putea întoarce vreodată, pricinuiseră moartea, degradarea, iar mai apoi năruirea caselor, satelor şi templelor.

Cam la fel se petrecuse şi în Linares: „A venit pandemia, să mergem“. Ulterior, câţiva ani sau chiar o întreagă generaţie mai târziu, nimeni nu avea să-şi mai aducă aminte de aşezarea iniţială, care, în urma neglijării

îndelungate, puţin câte puţin, grăunte de praf cu grăunte de praf, avea să se întoarcă la stăpâna sa, Terra. „Toate au fost făcute din ţărână şi toate se întorc în ţărână“ – un adevăr general valabil atât pentru celulele vii, cât şi pentru orice stivă de cărămizi, fie ele romane, mayaşe sau din Linares.

În cazul de faţă, stiva de cărămizi sufocată de praf fusese cea care formase învelişul protector al speranţelor şi visurilor mai multor generaţii din familia Morales.

Francisco nu voia să o lase să piară.

– Simonopio, dă-mi o mână de ajutor.

Curăţenia, spălatul şi ştersul prafului nu se număraseră printre responsabilităţile lui Francisco nici măcar în copilărie. Totuşi, în acel moment se simţea obligat să se apuce de treabă, cu toate că habar n-avea nici de unde să înceapă şi nici unde ţineau gospodinele ustensilele pentru curăţenie. Casa duhnea a uitare, miros pe care nasul său îl recunoscuse în ciuda faptului că nu-l mai inhalase niciodată. Îşi spunea că acela era mirosul emanat de cărămizile putrezicioase, care-i aminteau de dulceaţa bolnăvicioasă emanată de mirosul de carne moartă în plină descompunere. A inspectat întreaga casă, confirmând că praful o acoperise în întregime: de la podele şi balustrade, până la perdele, draperii, uşi şi ferestre. Cearşafurile protejau mobilierul, însă erau la rândul lor acoperite de o pulbere deosebit de fină, care reuşea să-şi croiască drum printre crăpăturile imperceptibile ochiului uman, îmbrăcând amintiri şi vestigii ale mai multor civilizaţii.

Simonopio ştia unde se aflau toate săpunurile, uleiurile, cârpele şi pământufurile din pene pentru şters praful, precum şi cum se folosea fiecare. I-a înmânat lui Francisco un pământuf.

Francisco avea să fie primul bărbat din familia Morales care să-şi dedice timpul acestor sarcini care, până atunci, le reveniseră exclusiv femeilor. Spre surprinderea lui Francisco, aceste activităţi aveau să îi aducă, o dată pe săptămână, linişte, alinare şi provocări, când, în compania lui Simonopio – întotdeauna prezent în ziua rezervată acestei misiuni cvasimilitare – lupta împotriva unui duşman aprig, invincibil şi neobosit. Nu conta câtă atenţie şi câte eforturi dedica alături de armata sa formată dintr-un singur soldat misiunii de izgonire a inamicului din regatul lor: acesta revenea numaidecât, treptat şi în linişte, cu intenţia de a-i înăbuşi lui Francisco Morales speranţele de viitor.

17. MAȘINA DE CUSUT SINGER: *ȚAC-ȚAC-ȚAC*

Adevărul era că Simonopio nu-l dusese pe tata acasă pentru a-i arăta în ce stare deplorabilă se afla. Mă gândesc că nu avea nimic împotrivă să se ocupe de curățenie, cu atât mai puțin să-și ajute părintele spiritual în această operațiune sau în oricare alta. Ceea ce însă își propusese el de fapt era să îi dea tatei de înțeles că trebuia să-i aducă mamei de acolo draga – și împovărătoarea – mașină de cusut Singer.

Mai târziu, tata avea să recunoască faptul că gestul măreț pe care îl făcuse pentru a o ajuta pe mama să nu-și piardă mințile în timpul exilului forțat fusese ideea lui Simonopio, deși îi luase ceva timp să înțeleagă ce încercase băiatul să-i spună. La prima vizită în casă, a atacat mașina enormă cu pricina, după ce Simonopio i-o arătase cu emfază cu degetul. La a doua vizită, Simonopio a trebuit să scoată garnituri, ață și nasturi, apoi să ducă totul în cutii până la camionetă pentru a se face înțeles: trebuiau să încarce mașina cea grea și să o transporte la moșia La Florida.

Fusese una dintre primele mașini de cusut pentru uz casnic, însă nu era precum cele ușoare și practice din ziua de azi – recunosc însă că nu am mai văzut una de mulți ani. La acea vreme, utilajele mecanice din fier forjat erau montate pe piese de mobilier din lemn masiv. Odată ales locul său în casă, obiectul masiv și greoi nu avea să mai fie mutat nicicând. Aș exagera dacă aș spune că mașina de cusut cântărea o tonă. Nu i-am stabilit niciodată greutatea exactă, dar garantat cântărea mai mult decât și-ar fi dorit să care un om obișnuit – sau patru.

Probabil că tata învățase să se încreadă în instinctele fiului său spiritual și, îngrijorat cum era de starea de spirit a mamei, s-a hotărât să facă un efort și să i-o ducă. Francisco s-a gândit că Beatriz putea folosi timpul pentru a le învăța pe Carmen și pe Consuelo să coasă, așa cum își dorise dintotdeauna să facă, sau pentru a confecționa hainele de sezon. Nu toată lumea avea o astfel de mașină, așa că mama o prețuia pe a ei. Tata și-a spus că surpriza avea să o bucure.

Nu știu dacă-ți trebuie înțelepciunea unui bătrân ca mine ca să descoperi că femeile nu vor putea fi niciodată pe deplin înțelese. Mintea lor este un labirint pe care bărbații nu au voie să-l privească din exterior decât dacă vor și ne invită ele.

Până atunci, labirintul rămâne un mister.

Tata şi-a găsit soţia făcând lumânări din ceara de albine pe care Simonopio i-o mai dădea din când în când. A condus-o la camionetă, unde stăteau adunaţi Simonopio şi restul muncitorilor care ajutaseră la urcarea drăciei în vehicul, toţi aşteptând să-i vadă chipul radiind de uimire, entuziasm şi recunoştinţă.

Contrar aşteptărilor, când a văzut încărcătura, mama a făcut cale întoarsă şi, fără să scoată un cuvânt, a plecat. În lacrimi.

Ani mai târziu, mi-a mărturisit că nu a înţeles niciodată de unde îi izvorâseră toate acele lacrimi în acea zi. Avea să o numească pentru totdeauna „ziua în care am plâns fără motiv“.

Desigur, mai plânsese şi la moartea tatălui său, însă acela fusese un plâns discret, demn, rezervat, fără ieşiri nervoase ori dramatism, însă nu şi lipsit de amărăciune. Cunoscând-o pe mama, sunt sigur că s-a folosit de batista ei brodată, întotdeauna atentă să nu-şi expună secreţiile – naturale, dar supărătoare şi stânjenitoare. Plânsese elegant şi justificat.

Există însă mai multe feluri de a plânge.

Cea care izbucnise în lacrimi la vederea maşinii de cusut, o adunătură de lemn şi metal, nu putea fi aceeaşi persoană. Din clipa în care a pus ochii pe ea, nu s-a mai recunoscut. În acel moment – îşi spunea ea – a fost aruncată într-o transă şi doar o mică parte din creierul ei mai rămăsese intactă, întrebând-o: „Cine eşti? Nu-ţi pasă de circul pe care îl faci?“

Mama a lăsat grupul format din mai mulţi bărbaţi şi un băiat fără cuvinte, uimit, neştiind ce să facă sau să spună. Împreună făcuseră un efort uriaş pentru a transporta maşina de la locul ei obişnuit la camionetă, fără ca piesele să cadă ori pedala să se răstoarne. Mai apoi, câţiva dintre ei se întorseseră pe jos, în timp ce alţii stabilizaseră maşina pe drumul accidentat pentru vite. Ştiau, bineînţeles, că mai trebuiau să o coboare şi să o poziţioneze în noul său loc, dar erau dispuşi să o facă. Ceea ce nici unul dintre ei nu îşi dorea însă era să o readucă în locul iniţial.

– Ce facem, şefu’?

– Mergeţi şi odihniţi-vă. Vedem mâine ce facem. Şi tu la fel, Simonopio. Nu-ţi face griji, du-te şi mănâncă ceva.

Tata nu s-a dus imediat după mama. Într-un fel, şi-a ascultat instinctul de supravieţuire şi a aşteptat să fie chemat la cină înainte de a se duce să verifice dacă soţia lui se mai calmase. A găsit-o în dormitor, aşezată pe fotoliul pe

care îl folosea în special când cosea de mână sau când broda. Era întuneric beznă, dar nu luminase camera în nici un fel. Tata a aprins atunci cea mai apropiată lampă cu ulei.

Au rămas acolo, fără să le pese că cina se răcea.

Doctorul Cantú le mai scria din când în când bileţele, pe care le lăsa la intrarea moşiei La Amistad, astfel încât tata să le găsească în zilele lui de vizită. Până atunci, tata primise deja trei: primele două foarte scurte şi departe de a fi îmbucurătoare, iar al treilea puţin mai lung, dar foarte bizar. În graba lui, doctorul nu se făcuse prea bine înţeles atunci când îi scrisese despre supraaglomerarea cimitirului, despre o înviere din morţi nereuşită şi despre existenţa unui supravieţuitor.

Întrucât comunicarea era unidirecţională, Francisco nu a avut cum să solicite medicului mai multe informaţii, cum să pună întrebări sau cum să primească răspunsuri punctuale. Şi-aşa Cantú îşi făcea mai mult decât datoria trimiţându-i bileţelele. Pesemne că tata se resemnase, socotind că doctorul nu avea timp, între atâţia pacienţi şi decese, să-i scrie relatări mai ample, să-i facă o listă completă a celor care pieriseră ori să-şi aducă aminte dacă deja menţionase sau nu moartea unuia sau a altuia. Repeta, într-adevăr, numele unora dintre cei care îşi pierduseră viaţa în fiecare scrisoare. Prin urmare, veştile nu le spuneau concret decât dacă mai exista sau nu omenirea, şi nu le dădeau detaliile referitoare la soarta tuturor prietenilor şi rudelor lor.

În ciuda frustrării sale privind informaţiile disparate, lacunare şi ambigue, tata îi era recunoscător lui Mario Cantú că îi distrăgea atenţia. Era recunoscător că nu ştia tot. Se simţea oarecum uşurat, concluzionând, în lipsa unor informaţii care să confirme contrariul, că fraţii soţiei lui încă mai trăiau, însă îi era clar că circumstanţele se puteau schimba enorm de la o scrisoare la alta.

Nici mama nu ştia dacă era mai bine să primească o astfel de veste, care nu ar fi făcut decât să o chinuie şi mai tare, sau să nu aibă habar de nimic.

Cu toate acestea, când şi-a văzut maşina de cusut în camionetă – cea care îi oferise ore întregi de linişte şi pe care o aşezase în partea cea mai luminoasă a camerei ei de cusut, având încredere că nu avea să fie mutată din loc nici măcar după moartea ei –, mama şi-a dat frâu liber sentimentelor reprimate de angoasă, pe care le ţinuse bine ascunse undeva. Simţea că sosise sfârşitul lumii; că ei erau într-adevăr ultimii supravieţuitori; că nu aveau să se mai întoarcă la viaţa de altădată; că aveau să rămână izolaţi pe vecie; că nu aveau

să mai comande vreodată flori pentru balul de primăvară; că nu aveau să mai sosească nicicând țesăturile pe care le comandase pentru rochiile de bal ale fetelor; că fiicele ei nu aveau să-și găsească niciodată un soț în lipsa florilor, a rochiilor sau a băieților; că, dacă nu mai existau țesături, mașina de cusut nu-i mai era de nici un folos, iar război de țesut nu avea și nici nu știa să folosească unul. Apoi s-a imaginat desfăcând cusăturile hainelor vechi și cosându-le la loc, iar și iar, până când lâna avea să ajungă roasă până la fir de la atâta uzură. S-a imaginat fără flori pe care să le ducă la cimitir. Dacă cimitirul era plin, iar lumea toată moartă, cine i-ar fi dus pe frații ei la locul de veci? Cine ar fi îngropat ultima persoană rămasă în viață? Cel înviat, despre care le scrisese doctorul Cantú?

Gândurile acestea i-au trecut prin minte toate deodată, în acea clipă măruntă a după-amiezii în care se aflase la umbra camionetei. Astfel, mama i-a permis tatei să pătrundă pentru scurt timp în labirintul gândurilor ei.

L-a crezut pe cuvânt când i-a jurat că lumea nu se sfârșise, așa că s-a mai liniștit. Tata a lăsat-o apoi acolo, în întunericul din dormitorul ei, cu lampa cu ulei pe care o avea aprinsă, pentru a se ocupa de o sarcină deosebit de urgentă. O sarcină inventată, din spusele mamei, astfel încât să nu mai fie nevoit să o vadă așa. Poate că tata nu a reușit niciodată să înțeleagă acel episod, „căderea nervoasă“ a propriei soții, dar cu siguranță că ea l-a înțeles pe el.

Între timp s-a calmat – alinată de fotoliul ei și, mai ales, de posibilitatea regăsirii dorinței de a trăi, a unor haine noi, dar și a unor viitori gineri și nepoți –, iar dramul de discernământ care persistase în timpul răbufnirii la care asistaseră soțul, muncitorii și finul ei și-a reluat locul care i se cuvenea de drept în mintea de regulă echilibrată a mamei. S-a întors în forță, ofensat și plângându-se la ea: „Ai făcut o criză de nervi de față cu toată lumea. Chiar nu ți-e rușine?“

Mama însă, care la vârsta ei știa deja că nu exista durere – și mai nou nici rușine – care să o oprească, s-a ridicat de pe scaun, și-a dat jos șorțul, s-a stropit pe față cu apă rece și, privindu-se în oglindă, a decis să ignore întrebarea. Apoi s-a dus să-l caute pe tata.

– Haide. Să le spunem să servească din nou cina.

A doua zi, mașina de cusut Singer se afla în noul său loc – deși, spre ușurarea mamei, doar temporar – în camera pe care surorile mele o ocupaseră pentru seria lor de lecturi romantice.

Nu avea însă țesături potrivite pentru cusut. Bietul tata era om de la țară și nu știa nimic despre croitorie sau țesături. Ca atare, nu le adusese cu el. Spre sfârșitul zilei următoare, tata a sosit cu o nouă ofrandă pentru mama.

„Mi-a adus tot ce reușiseră să găsească în camera de cusut“, spunea mama. „Cufere pline de calico, țesături de vară și de iarnă. A adus toată ața, plus pene, mărgele și paiete. A adus până și cuferele cu perdelele vechi și îngălbenite pe care aveam de gând să le trimit la mănăstire! A trebuit să depozităm totul într-un dormitor, nu încăpeau toate în camera de cusut.“

Chiar și așa, mama nu a putut face din surorile mele niște croitorese iscusite nici cu toate țesăturile din lume. Înainte de autoexil, croitoria nu le captase niciodată atenția. Mama crezuse că avea să le stârnească interesul odată cu sosirea mașinii moderne de cusut, dar curând a ajuns la concluzia că fiicele ei aveau să se limiteze la coaserea ciorapilor și a nasturilor. Nimic mai mult. Profitând că se aflau în captivitate, așa cum ar fi zis tata, a mai făcut o ultimă încercare. Și aceasta a eșuat însă. De această dată, problema nu pornise de la surorile mele. Mama și-a dat seama că, deși era o croitoreasă de excepție, era o profesoară jalnică. Ducea lipsă de răbdare. I se strica dispoziția imediat ce vedea pe cineva la mașina ei de cusut Singer – fie că era vorba de una dintre fiicele ei sau de vreo elevă găsită de tata. Mai întâi le spunea că nu apăsau pedala în ritmul adecvat. Apoi încerca să le arate cum să însăileze sau să schimbe acul, dar, văzând stângăcia novicelor, insista: „Dă-te la o parte, lasă-mă pe mine“. Așa ajungea să facă ea toată treaba, spunându-le la final: „O, ai făcut o treabă excelentă!“

Mama spunea mereu că mașina de cusut o ajutase să nu-și piardă mințile – dacă nu cumva chiar îi salvase viața. Îi era recunoscătoare mai mult lui Simonopio decât tatei pentru asta. Deși nu au discutat niciodată deschis în acest sens, au înțeles amândoi că fiul lor spiritual îi sugerase croitoritul fiindcă știa că îi aducea liniște.

Câtă dreptate avusese: în timp ce bunica își găsea mângâiere în bucătărie, amestecând întruna la laptele încălzit, mutând lingura dintr-o mână în alta de fiecare dată când mai termina câte un mister al rozariului, mama avea nevoie să audă ritmul liniștitor al mașinii sale de cusut: *țac-țac-țac*, *țac-țac-țac*, *țac-țac-țac*, *țac-țac-țac*. *Țac-țac-țac, țac-țac-țac, țac-țac-țac*, ore întregi la rând. Ori de câte ori așeza câte o elevă să coasă la mașină, schimbarea de ritm o înnebunea. Era mașina ei și trebuia să meargă *țac-țac-țac, țac-țac-țac, țac-țac-țac, țac-țac-țac*. Nu *țac... țac, țac... țac*.

Nu am văzut niciodată dispozitivul în locul său provizoriu de pe moşia La Florida, însă uneori îmi închipui că ritmul vieţii mele se leagă de acel *ţac-ţac-ţac, ţac-ţac-ţac, ţac-ţac-ţac,* care avea să mă însoţească toată viaţa, încă din primele mele zile în pântec şi până la vârsta adultă, garantându-mi luciditatea mamei.

Inima mea, automobilul tău, timpul – toate evoluează şi îmbătrânesc în acest ritm. *Ţac-ţac-ţac, ţac-ţac-ţac, ţac-ţac-ţac.*

În acele zile de exil, cu tot cu zgomotul scos de maşina ei de cusut, mama le-a croit surorilor mele rochii de bal, iar tovarăşilor ei refugiaţi nişte haine mai comode. Pe lângă două fuste, fiecare cu bluza-i asortată, i-a mai cusut Margaritei Espiricueta, singura fată încă în viaţă din acea sărmană familie, o rochie de duminică. Din bucăţile de material rămase, a decis să-i facă şi o păpuşă de cârpă, care era atât de frumoasă şi de îndrăgită încât, la scurt timp după, a fost nevoită să mai facă încă o duzină de păpuşi pentru toate fetiţele muncitorilor.

Cum dispunea de mult timp – şi neliniște –, a continuat să coasă, ghicind mărimile fiicelor prietenelor sale, în speranţa că bluzele din organdi spaniol pe care le tot aduna aveau să li se potrivească; că nu aveau să li se pară demodate sau prea copilăreşti. Pentru fetele de la şcoala de caritate croia fuste şi bluze de toate mărimile, din ţesături mai comode, pentru când aveau să se întoarcă la ore.

Mai târziu avea să mărturisească faptul că, dacă autoexilul lor ar mai fi durat, ar fi continuat să facă haine până când ar fi rămas fără ţesături; că ar fi cusut chiar dacă nu ar fi fost potrivită sau de bun-gust combinaţia de materiale şi aţă. Dacă ar fi fost absolut necesar, s-ar fi apucat să descoasă haine vechi – ba chiar şi noi – pentru a reinventa fiecare articol de îmbrăcăminte, astfel încât să nu-i mai rămână timp nici de gândire, nici să se dea bătută în faţa tristeţii.

Angrenată în acest efort creativ, mama nu s-a gândit – a refuzat să-şi închipuie aşa ceva – că unii dintre cei pentru care croise din greu nu aveau să mai aibă vreodată nevoie de haine noi.

18. PĂMÂNTUL VA APARȚINE ÎNTOTDEAUNA ALTCUIVA

Din locul unde se instalase în vârf de deal, Anselmo Espiricueta a zărit coloana de mașini și căruțe din depărtare. Îl anunțaseră în prealabil că șeful și familia sa aveau să sosească acasă în acea zi, dar cum nu precizaseră o oră exactă, făcuse un efort considerabil să nu se afle acolo să-i întâmpine.

Îi cerceta cu privirea în timp ce stătea rezemat de un copac, căci hainele nu-l protejau îndeajuns de vântul înghețat al dimineții. A rămas totuși acolo, îndurând, așteptând amărât, dorindu-și să fie acasă, acoperit de pături. În zona de unde venea el, oamenii se îmbrăcau ceva mai bine în sezonul ploios, dar în afară de un uragan sau două, nu se iveau surprize climatice, așa că nu avea nevoie de prea multe haine pentru a supraviețui. În nord, trebuia să poarte haine subțiri, cu mâneci scurte, cu mâneci lungi, haine din bumbac și haine din lână, haine mai groase și haine și mai groase, iar apoi trebuia să știe pe care să le poarte în funcție de zi, care putea să înceapă călduroasă și să devină rece ca gheața până în ora prânzului.

Nu era prima lui iarnă petrecută acolo – ajunsese în nord în urmă cu opt ani –, dar încă nu înțelegea frigul. De unde venea? Cine îl trimitea acolo și de ce? Când pleca, unde se ducea? Unde se ascundea? În plus, cum reușise frigul să intre în el, să îi pătrundă în carne și în oase? Oricât de tare se înfofolea, frigul găsea mereu o cale să se infiltreze înăuntru, iar uneori părea că, deși debuta afară – probabil în preajma copacilor de pe dealuri –, sfârșea prin a-i cuprinde tot trupul până când îl apuca tremuratul, de parcă ar fi încercat să-i spulbere scheletul, să-l sfâșie în bucăți, să-l împrăștie pe meleagurile care îl țineau prizonier.

Ajunsese acolo fără să știe de existența lui, în căutarea unui nord înșelător. Sigur, cei de acolo numeau regiunea „Nordul“, însă Espiricueta era convins că avea să existe întotdeauna un nord și mai nordic. Acela nu era nordul pe care și-l dorea. Nu era cel pentru care își lăsase vechea viață în urmă. Nu îi era de folos, căci nu îi oferea nimic mai mult decât o viață plină de trudă, arșiță, aer uscat, nori puțini, gheață și, mai nou, boală și moarte.

Erau doar în trecere, intenționau să-și vadă mai departe de drum, numai că soția lui a simțit că îi apasă ceva puternic pe burtă, făcând-o să își nască prematur fiica din pântec. Găsiseră o bucată părăsită de pământ și se

stabiliseră pe o parcelă pe care Anselmo o revendicase, cu toată familia pe post de martori. Cu bețe și crengi, el și copiii săi mai mari construiseră prima locuință a familiei Espiricueta. Nu obținuseră nimic mai mult decât ceea ce căutau: pământ și libertate.

– În curând vom construi o casă de cărămidă, veți vedea.

Și-a promis să obțină împreună și propriul câmp de tutun și propriile animale. Pentru prima dată de când se aflau pe acea bucățică de pământ, Anselmo Espiricueta a simțit că era stăpânul propriului timp, propriului liber arbitru, propriului destin. Până atunci, trăise o viață marcată de pedepse dure și de muncă ingrată, prost plătită. Fusese ispitit de aerul revoluționar respirat în sud și înțelesese că, dacă spera să găsească pământ și libertate, trebuia să plece personal în căutarea lor. Auzise că oricine se putea îmbogăți în nord și că încă mai existau multe terenuri nerevendicate. Și le dorea.

Nu avea să mai trăiască la mila altora. După ce și-a pus această dorință, Espiricueta nu a mai avut răbdare să aștepte.

Riscul de a fi prinși de angajatorul său în timp ce fugeau din sud era enorm. Șansele de a urca în tren și de a trece neobservați erau minime. El a preferat totuși să riște să moară, să-și vadă soția și copiii murind la rândul lor, decât să mai fie rob încă o zi, așteptând docil bătaia care avea să îl ucidă în cele din urmă.

Acolo, în nordul îndepărtat, pe care la început – vreme de câteva săptămâni – l-a considerat nordul mult râvnit, se simțise stăpân, proprietar, șef. Copiii lui nu aveau să-l mai vadă niciodată umilit ori călcat în picioare de vreun moșier. Nu aveau să mai fie nevoiți nici să se dea la o parte pentru cineva, nici să lase pe careva să se apropie și nici să încerce să treacă neobservați. Nu mai erau nevoiți să conteze mai puțin, să dețină mai puțin sau să își numere boabele de fasole în fiecare zi.

În nordul lor, nu avea să mai existe nici foamete și nici sărăcie.

Cu toate acestea, una era să-și dorească, să se gândească, să aibă asta în vedere; era o cu totul altă poveste când venea vorba de pus lucrurile în practică. La câteva zile după ce se stabiliseră acolo, rămăseseră fără boabe de numărat ori de împărțit; erau cu toții mai înfometați ca niciodată și, ce era încă și mai cumplit, setea le era la fel de ascuțită, ba poate chiar întrecea senzația de foame. Trupurile lor nu mai simțiseră nicicând atâta fierbințeală și, oricât de mult căutaseră Anselmo și fiii săi, nu găsiseră apă deloc.

Oamenii care iau de bun că apa cade întotdeauna din bogăția văzduhului

pentru a uda pământul nu îşi dezvoltă abilităţile de care au nevoie pentru a o găsi în adâncul pământului. Dacă nu plouă astăzi, atunci va ploua mâine, se gândeau ei; zilele însă au trecut, iar ploaia la care năzuiau nu a mai venit. Vegetaţia din jur le era străină, le părea ciudată. În scurt timp şi-au dat seama că nu aveau să obţină de la ea nici o urmă de mâncare şi nici o picătură de umezeală.

Cu ajutorul capcanelor şi al sulițelor, au reuşit să omoare iepuri şi oposumi, însă aceştia nu ofereau suficientă hrană pentru întreaga familie Espiricueta şi nici nu ţineau loc de apă.

Foamea şi setea, noii stăpâni ai existenţei lor, i-au îngenuncheat pe el şi pe copiii săi mai iute decât un bici.

Anselmo Espiricueta a auzit căruţa apropiindu-se în aceeaşi zi în care soţia sa i-a spus că sânii ei nu mai produceau lapte: „Mai bine omorâm copilul decât să-l lăsăm să moară de foame, Anselmo“. Era totuşi mândru de un lucru care îl deosebea de majoritatea: toţi copiii li se născuseră vii şi toţi supravieţuiseră. Nu pierduseră nici unul din cauza diareei, a febrei, a nimic. Îşi promisese să nu piardă pe vreunul nici din cauza foamei. Astfel, auzind copitele de cai şi roţile unei căruţe greoaie apropiindu-se, le-a cerut fiicelor şi fiilor săi celor mai mari să se poziţioneze ameninţător de fiecare parte a potecii de pământ gălbui, neted, dar uscat, care, lăsându-se purtat de vânt, îi acoperise întreaga familie.

Nici peste ani nu-şi putea explica de ce ieşise mai exact în întâmpinarea căruţei. Voia ceva. Voia să-şi salveze familia. Voia să blocheze trecerea pe proprietatea sa, să-i jefuiască pe oamenii din căruţă de ceva, fie doar şi de sentimentul de siguranţă. Dacă eforturile le fuseseră interpretate de cei pe care intenţionau să-i acosteze ca o cerere de ajutor, de vină fusese numai aroganţa şoferului, liderul grupului.

Francisco Morales a aruncat o privire la trupa de zdrenţăroşi care îi blocau drumul, dar nu s-a gândit nici o secundă că viaţa îi era pusă în pericol. Nici prin cap nu i-a trecut că în faţa lui se aflau nişte suflete disperate, care ar fi fost în stare să-l ucidă pentru un pahar de apă. Erau atât de jalnici – plini de noroi uscat, deshidrataţi, cu pometii reliefaţi, cu pielea lor brună ajunsă de o paloare mormântală, cu buzele despicate, acoperite de un strat gros de spumă albă, şi cu ochii bulbucaţi – încât nu-i păreau altceva decât nişte milogi disperaţi. Îi considera atât de săraci, atât de neînsemnaţi, încât, atunci când a

observat coliba pe care o construiseră, nu a bănuit în nici un moment că ar fi fost vorba de o cotropire sau de o încercare de a-și însuși pământul.

În ciuda setei și a foamei care îi îngreunau procesul gândirii, Anselmo a înțeles rapid că acel bărbat masiv, cu pielea palidă și părul bălai, era adevăratul stăpân al fiecărui băț și al fiecărei pietre pe care cei din familia Espiricueta le folosiseră în acele zile în care el crezuse că își dobândise pământul și libertatea. În mod convenabil, a uitat imediat de tentativa inițială de atac, simțind cum acea bucată servilă din sufletul său, acea coloană vertebrală a spiritului atât de obișnuită să îngenuncheze, o făcea din nou – fusese biruit de apariția unui latifundiar de seamă, care era dispus să-i ajute, de umilința de a fi fost deposedat de tot într-o clipită, da, dar și stăpânit de ambiția de a supraviețui înainte de toate.

Se rătăciseră oare?

– Da, ne-am pierdut, a spus el, sorbind hulpav din apă.

Se opriseră din cauza copilului?

– Da, din cauza micuțului, a continuat el, privindu-și odraslele în ochi, care își hidratau celulele uscate.

– Știi să muncești pământul?

– Știu câte ceva.

– Veniți din sud?

– Din sudul sudului.

– Aveți unde sta?

Simțind recunoștința limbii sale umede, a privit înspre coliba umilă pe care și-o construiseră de unii singuri când încă nu îi părăsiseră puterile.

– Nu, a răspuns el.

– Ai nevoie de un loc de muncă?

– Da, șefu’, am nevoie.

„Da, șefu’.“

Din acel moment, au rămas cu toții în acel nord – uneori de foc, alteori de gheață – prizonieri ai propriei dorințe de a supraviețui și ai bunăvoinței neașteptate și necruțătoare a acelor oameni care nu le ofereau decât false speranțe, luându-le pământul pe care începuseră să-l perceapă ca fiind al lor, descurajându-i să-și continue călătoria mai la nord: „Nu-i o idee prea bună. De ce să vă duceți acolo dacă nici măcar nu vorbiți limba?“

Cel mai mare act de cruzime a fost asigurarea unei bucăți de pământ și a unui acoperiș deasupra capului, care reaprinseseră în Anselmo speranța de a

deveni independent.

Spaniola nu era limba maternă a lui Anselmo, iar experienţa sa anterioară nu includea discuţii cu moşierul, ci doar cu supraveghetorii, care treceau, după bunul-plac, de la prima limbă pe care o aveau în comun cu Anselmo la spaniolă. Vorbele repezi şi nemiloase ale latifundiarului nordic îi intraseră pe o ureche, ajungând ca un vârtej în mintea lui, şi îi ieşiseră pe cealaltă, la fel de repede cum intraseră. N-a reuşit să reţină decât cuvintele care îi cotropiseră sufletul.

Întrebat dacă îşi dorea să aibă propriul teren, propriul cămin, a răspuns: „Da, şefu'".

Morales a pus să fie dus la casa cu două camere.

Înţelegea scuzele pe care oamenii care îl conduceau le rosteau pe drum: „E o casă foarte simplă, rămasă goală acum mult timp. Mai e şi departe, dar tot e mai bine decât nimic".

În timp ce casele celorlalţi muncitori fuseseră construite mai recent, formând o comunitate mai mică, fiecare având propria parcelă de pământ, cea care îi fusese alocată lui Espiricueta era separată de ansamblul de locuinţe al moşiei. Lui Espiricueta oricum nu-i păsa: când a zărit-o, i s-a părut o casă mult mai bună şi mai mare decât oricare alta pe care şi-ar fi putut-o imagina vreodată.

Înţelegea că animalele sălbatice îşi făcuseră culcuş acolo, fiind răcoare şi întuneric, dar nu i se părea deloc greu să le alunge şi să facă din nou casa locuibilă. Cum nici una dintre cele două ferestre nu avea obloane, trebuia să găsească un copac şi să le confecţioneze el însuşi cu următoarea ocazie. Cât priveşte faptul că erau izolaţi de lume, Espiricueta şi-aşa nu-şi dorea vecini băgăcioşi, care să se ia de soţia sau de copiii lui. Trăiseră în sud înghesuiţi cu alte familii, iar casa aceea le oferea şansa de a face ce le plăcea. În plus, casa era construită chiar pe câmpul care îi fusese oferit – casa lui, câmpul lui – unde urma să lucreze cot la cot cu fiii săi.

Înţelesese de la bărbaţii care îl instruiseră să se prezinte mai devreme la muncă în ziua următoare că şeful era om corect, care plătea bine; că, odată cu prima leafă, avea să îşi cumpere primele seminţe cu care să semene câmpul alocat familiei sale, iar ei – sau altcineva – aveau să îi împrumute uneltele necesare cu care să-şi repare casa şi să muncească pământul.

Problema a apărut atunci când Espiricueta şi-a dat seama că Morales îi făgăduise că terenul avea să îi aparţină, deşi nu era aşa; la fel îi promisese şi

casa, însă nici aceea nu avea să fie a lui. Ar fi trebuit să muncească dublu – să muncească nu numai pământul stăpânului, ci și pe al său – pentru a plăti chiria la fiecare recoltă, iar într-un final, dacă ar fi reușit să economisească suficient, să poată cumpăra terenul și să-l lase moștenire copiilor la moartea sa.

Anselmo Espiricueta nu a avut însă răbdare să facă economii și să aștepte atât de mult. De ce ar fi așteptat dacă oricum, înainte de a ajunge să dețină propriul teren, ar fi îmbătrânit atât de tare încât nici măcar nu și-ar mai fi putut ține spatele drept? De ce să-și trăiască viața îngenuncheat în fața unui stăpân – a oricărui stăpân? Nu-i păsa dacă era un stăpân din sud sau din nord. Părăsise sudul, riscându-și propria piele și pe cea a copiilor săi, doar pentru a scăpa de sărăcie. În goana sa după o viață nouă, nu ezitase să lase în urmă limba copilăriei și pământurile umede ale locului său de baștină. De ce să aștepte răbdător în tărâmul frigului tăios și al căldurii toride?

La început, *señora* Beatriz s-a îngrijit să le trimită provizii pentru câteva săptămâni și haine, deși nu noi, pentru întreaga familie. Acceptaseră: singurele haine pe care le aveau erau cele pe care le purtaseră atunci când, în beznă totală, părăsiseră plantația de tutun unde le-ar fi fost sortit să își petreacă tot restul vieții. În plus, li s-au trimis săpun și o loțiune pentru păduchi, purici și căpușe, pe care fuseseră de asemenea nevoiți să le accepte. „Nu își doresc oameni jegoși și împuțiți prin preajmă“, se gândea Anselmo. „De-asta ne-au dat o casă atât de departe de ceilalți?“

Mai apoi a sosit și insulta supremă: Beatriz a venit cu propunerea de a le plăti școlarizarea copiilor soților Espiricueta; să-și trimită fiicele la școala de caritate pentru fete, iar fiii la cea pentru băieți. „Sunt școli bune“, l-a asigurat *señora*. Fetele familiei Morales mergeau la aceeași școală, deși îi spuneau „colegiu“, întrucât erau eleve ale secției dedicate domnișoarelor elegante din înalta societate, secție rezervată exclusiv celor care își permiteau costurile. Apoi le-a vorbit despre oportunitatea de a învăța literele și cifrele în scopul progresului. Cum *señor* Morales nu era de față, Anselmo a lăsat deoparte politețea și a pus capăt monologului.

– Nu, doamnă. Copiii mei nu vor face asta. Pentru ce? La ce bun? Avem nevoie de băieți la semănat și la cules. Și ce ar putea fiicele mele să învețe acolo care să le fie de vreun folos? Cum să devină niște servitoare mai bune? Mai bine să stea aici, unde chiar se pot face utile.

Señora Beatriz a plecat în grabă, tulburată.

Anii ce au trecut nu l-au făcut pe Anselmo Espiricueta să-şi uite ambiţia de a obţine pământ şi libertate. Ideea începuse să fie vehiculată în zonă, însă muncitorii de pe moşie şi din oraş nu păreau să o înţeleagă prea bine: „De ce ar fi dispuşi să ne dea pământ pe degeaba, pământ pe care noi nu l-am cumpărat?“

Li se părea că viaţa le surâsese, oferindu-le un loc de muncă decent şi posibilitatea de a se dezvolta prin semănarea propriului pământ. Prin educarea copiilor lor. Anselmo considera că toată grija, toată bunătatea, plus lipsa bătăilor sfârşeau prin a-i îmblânzi, prin a-i face mai supuşi. El învăţase însă ceva din fiecare plesnitură de bici, din fiecare lovitură pe care o primise de la viaţă, iar tratamentul bun nu-l păcălea: era doar o formă mai crudă de control.

În fiecare zi, în timp ce tăia trestia de zahăr – o sarcină care nu necesita decât forţă şi ritmicitate – o planta sau o încărca în căruţă, îşi promitea, aşa cum făcuse încă de la început, că aceea avea să fie ultima zi în care mai lucra în slujba altuia; că avea să părăsească acel loc, cu sau fără familie, în căutarea pământului despre care ştia că îl aşteaptă. Nu ştia unde anume se afla, dar trebuia să îl caute, să îl găsească şi să îl păzească mai bine decât apăraseră ei mica parcelă de pământ pe care şi-o însuşiseră undeva între moşiile La Amistad şi La Florida. Avea să planteze tutun, asta ştia să facă cel mai bine.

Cu toate acestea, stomacu-i perfid, sătul şi recunoscător, îi subjugase voinţa, aşa că până la urmă i-a fost extrem de dificil să-şi întoarcă spatele şi să părăsească locul, cu sau fără copii.

Ani mai târziu, el tot acolo se afla, aşteptând cu ambiţie, dar fără răbdare, în locul glacial care îi răpise timpul, averea, vigoarea şi familia: soţia şi cei mai mulţi dintre copii îşi găsiseră sfârşitul în acel infern de gheaţă din cauza molimei care se abătuse asupra lor.

Pierduse aproape tot. Îl respinsese dintotdeauna pe Simonopio, dar într-un final s-a şi convins că toate prezicerile sale cumplite din ziua naşterii băiatului se adeveriseră. Războiul sosise la câteva zile după băiat şi, de atunci, nenorocirile tot continuaseră: îmbolnăvirea şi moartea atâtor oameni, în special a familiei sale, fuseseră cauzate de răul pe care Simonopio îl adusese cu el. El îşi avertizase stăpânul: „Băiatul ăsta-i trimisul diavolului. Nu ne va aduce nimic bun, veţi vedea“.

Îl ascultase cumva nătărăul ăla arogant? Nu, bineînţeles că nu. Ce să ştie şi Anselmo Espiricueta dacă nu învăţase nici măcar să scrie şi să citească? „Nu

ştiu decât ce m-a învăţat viaţa; ce am învăţat la lumina focului în miez de noapte, ascultând vorbele bătrânilor şamani.“

În timp ce se ridica în picioare, cu spatele înţepenit de durere din cauză că stătuse vreme îndelungată în aceeaşi poziţie aplecată, sprijinit de copac, fără să-şi ia ochii de la drumul parcurs de coloana de oameni sănătoşi, Anselmo Espiricueta şi-a jurat să nu uite niciodată că îl luaseră cu ei pe blestematul ăla de copil.

– Ne-a lăsat să murim ca pe nişte câini păduchioşi.

19. ÎNTOARCEREA LA VIAȚĂ – O NOUĂ VIAȚĂ

Cele trei luni de exil o marcaseră profund pe Beatriz Cortés de Morales. O schimbaseră. Uneori avea impresia că își petrecuse cei mai frumoși ani din viață din postura de spectator tăcut al unei tragedii în care rolul principal era jucat de propria-i dublură: purtând același nume, având aceleași trăsături, dar manifestând un temperament potrivnic.

Cine era acea femeie care nu reușea să se înțeleagă cu propriile fiice? Acea femeie care le trimisese să fie educate de măicuțe și care apoi își petrecuse zilele necăjită că le pierduse, întrucât creșteau departe de supravegherea ei; căreia, după ce le recuperase și le avea alături în permanență, îi era imposibil să inițieze o conversație cu ele dincolo de cele mai mărunte politeți sociale între simple cunoștințe?

Când pășea în camera de cusut, pe care o împărțea cu fiicele ei atunci când citeau, le găsea adesea șușotind, așa cum era firesc să facă fetele tinere. Când o vedeau intrând, tăceau imediat. Nu i se mai confesau așa cum o făceau când erau mici. Înainte nu obișnuiau ca, imediat ce îi remarcau prezența, să se repeadă afară, chicotind și făcând fețe supărate.

Beatriz nu-și mai recunoștea fetele și nici nu știa cum să repare relația cu acestea. Habar n-avea cum să inițieze o banală conversație cu fiicele ei, fiindcă ele nu voiau deloc să-i stea în preajmă. Nu voiau să stea de vorbă cu ea. Ceea ce sperase să reprezinte o oportunitate – chiar dacă forțată – de a petrece timp împreună devenise un exercițiu de toleranță. Nu voiau nici să coasă, însă asta nu o surprindea – nu le plăcuse oricum niciodată. Nu voiau să contribuie la educarea copiilor din familiile cu care împărțeau adăpostul, indiferent dacă era vorba de muzică, lectură sau jocuri. Seara, după cină, când ziua încărcată se încheia, refuzau să cânte sau să citească pentru familie. Tot ce-și doreau era să stea una cu cealaltă, dar sub nici o formă în liniște deplină: acea convietuire strânsă le epuiza, făcându-le să răbufnească una către cealaltă sau către toți ceilalți.

De câte ori Beatriz găsea ceva de spus pentru a restabili armonia, Carmen și Consuelo o priveau cu surprindere în ochi, de parcă ar fi întrebat-o: „Despre ce vorbești?“ Orice s-ar fi întâmplat cu o oră, două în urmă era deja de domeniul trecutului pentru ele și nu aveau nici cea mai mică intenție de a relua sau de a-și aminti lucrul respectiv. Schimbau subiectele, stările de spirit,

domeniile de interes şi conversaţiile cu o viteză ameţitoare; o viteză pentru care Beatriz nu avea nici dorinţa, nici energia necesară să o egaleze; o viteză care i se părea că o făcea să îmbătrânească prematur.

Nu-şi învinovăţea doar fetele pentru suferinţa ei.

Grija pe care le-o purta oamenilor care rămăseseră să înfrunte moartea în Linares o făcea să nu mai aibă somn şi, cum nu reuşea niciodată să doarmă adânc, însăşi casa o alerta de câteva ori pe noapte. La Florida scârţâia ca orice casă veche, numai că scârţâiturile ei nu erau ca acelea care o adormeau pe moşia La Amistad. S-ar putea spune acelaşi lucru şi despre mirosurile, dimensiunile, holurile şi culorile casei.

Ziua, acest lucru nu conta prea tare. Noaptea însă, epuizată fiind, era cuprinsă de o dorinţă arzătoare de a fugi şi de a tot fugi până când avea să ajungă înapoi în patul în care îşi începuse viaţa de femeie măritată.

În loc să o ia la goană, terorizând animalele sălbatice care noaptea cutreierau munţii, Beatriz rătăcea în tăcere pe holurile moşiei La Florida. Oricât de mult şi-ar fi dorit, nu era vremea de cusut. În schimb, inspecta uşile şi ferestrele zăvorâte mai devreme. Verifica de mai multe ori lămpile cu ulei, într-o beznă totală, pentru a se asigura că nici una dintre ele nu rămăsese aprinsă, mai ales în dormitorul fiicelor ei. Dacă tot se afla acolo, le învelea bine, chiar şi atunci când nu era frig, le mângâia pe sprâncene şi le dădea părul la o parte de pe faţă. Apoi se aşeza la capul celor două paturi şi le privea dormind.

Pe timp de zi, simţea că nu le mai recunoştea. În însingurarea nopţii însă, îşi regăsea fetiţele. Atunci le înţelegea cel mai bine, când respirau toate acelaşi aer, fără să se plângă şi fără să fugă de ea. În întunericul întrerupt doar de lumina lunii, păreau să se micşoreze sub aşternuturi, ocupând mai puţin spaţiu în patul lor şi revenind la siluetele şi mărimile care îi erau cunoscute. Uneori se mai întindea lângă una dintre ele. Alteori chiar aţipea puţin, învăluită de răsuflarea lor. Îşi recunoştea fiicele când le privea gurițele deschise în somn sau când le asculta micile suspine şi sforăieli. Noaptea, în timp ce visau, nu fugeau de ea şi nimic nu se interpunea între ele: erau ale ei din nou.

Zorii zilei o prindeau cu foarfeca în mână. Nu voia să trezească toată casa pedalând la maşina ei de cusut Singer, însă nimic nu o împiedica să se angajeze în noi proiecte, să se apuce de noi modele sau să taie ţesături. Aprindea una dintre lămpile cu ulei – în care noaptea investea o bună parte

din eforturile ei asigurându-se că nu erau aprinse –, iar apoi îşi începea ziua. Îşi întâmpina soţul cu zâmbetul pe buze, aşa cum o făcea întotdeauna. Îl însoţea la micul dejun, după care îşi lua rămas-bun de la el în dreptul uşii, urându-i o zi bună şi binecuvântându-l în secret. Când se ruga la Dumnezeu sau promitea ceva în faţa Lui pentru binele tuturor, o făcea în intimitatea minţii sale, fiindcă dacă Francisco ar fi ştiut câtă protecţie cerea în mod special pentru el, şi-ar fi dat seama că soţia lui nu era aşa cum pretindea, adică pilonul de rezistenţă al familiei.

Simonopio ştia asta deja. Era de faţă în fiecare dimineaţă când deschideau uşa. O privea fix în timp ce îşi lua rămas-bun de la soţul ei. Apoi se apropia de ea cu o ofrandă: fie nişte ceară de albine, fie un borcănaş de miere. Beatriz se obişnuise cu gustul cafelei îndulcite cu miere. Devenise o etapă atât de importantă în ritualul ei, încât, prin simplul gest de a turna un firicel în ceaşcă, îşi regăsea liniştea, spiritul revigorat şi energia necesară pentru a relua rutina bizară specifică acelui loc; pentru a se ocupa de fiicele sale, care erau de nerecunoscut, dar şi de şicanele dintre servitoare sau dintre ea şi vreo servitoare alarmată de iritaţia apărută pe burtica unuia dintre copiii ei. Simonopio o observa, iar Beatriz avea senzaţia că băiatul înţelegea lucruri de care nici măcar ea nu-şi putea da seama. El fusese cel care găsise antidotul împotriva imploziei pe care Beatriz o simţea venind. El fusese cel care sugerase să-i fie adusă maşina de cusut Singer. Beatriz ştia că el intuise că maşina de cusut avea să o bucure sau cel puţin avea să-i aline disperarea; că avea să o ţină întreagă la minte.

Uneori voia să-i spună: „Zi-mi ce vezi cu ochii ăştia ai tăi, Simonopio! Spune-mi cât de departe pot vedea când mă cercetează cu privirea. Cât de profund pătrund în trupul şi în sufletul meu“. Dintr-un motiv necunoscut, fiindcă ochii erau ai lui Simonopio, examinarea lui atentă nu o neliniştea. I se părea firesc să nu existe intimitate între ea şi Simonopio. În privirea lui nu se citea nici judecata, nici dezaprobarea. Simonopio era cine era, era cum era şi tot ce trebuia ea să facă era să-l accepte, la fel cum el o accepta pe ea.

Pe măsură ce treceau săptămânile, vremea s-a schimbat. Se răcise afară şi, odată cu scăderea temperaturii, darurile de la Simonopio s-au tot rărit. Ea nu ştia prea multe despre albine, dar bănuia că iarna se adăposteau şi aveau nevoie de mierea lor. Ca răspuns la scuzele discrete pe care Simonopio i le oferea zi de zi din cauza penuriei de miere, Beatriz l-a asigurat că nu era

absolut nici o problemă pentru ea: depozitase surplusul în borcane, aşa că avea miere suficientă pentru două-trei luni.

– Cine ştie, Simonopio? Poate că albinele tale vor avea până atunci ceva miere strânsă pentru tine.

Vremea se schimbase, iar silueta lui Simonopio rămăsese golaşă. Tovarăşele sale de-o viaţă, care în mod normal stăteau cocoţate pe el, erau absente pe timpul iernii, aşa că hoinărea zi de zi, explorând cărările de munte. În timpul unei nopţi albe, Beatriz a ajuns la concluzia că albinele reprezentau pentru Simonopio mai mult decât o simplă coincidenţă sau curiozitate. Îl însoţeau; îl călăuzeau; îl vegheau. Era neliniştită când ieşea de unul singur, fără îngerii lui păzitori. Simţea că era vulnerabil în lipsa lor, dar nu avea cum să-l oprească. El nu putea sta locului. Dacă i se dădea o sarcină care să îl ţină aproape de casă, o executa bucuros, dar când se uita la el, Beatriz îi putea citi dorinţa în privire. Se asigura că Simonopio se hrănea bine, că se îmbrăca la fel de bine şi că avea mereu ceva de mâncare la el în traistă. Tot ce putea face pentru el era să-l lase să plece şi, de fiecare dată când se pornea să rătăcească prin pădurile sălbatice, să-i transmită în taină cât mai multe binecuvântări.

Din binecuvântare în binecuvântare, au trecut zile, nopţi, luni. Trei luni în total.

Dacă plecarea din Linares fusese dificilă, ei bine, întoarcerea s-a dovedit, în mod surprinzător, a fi şi mai grea. Tocmai vestea pe care o aşteptase cu nerăbdare vreme de aproape nouăzeci de zile – îndoindu-se pe alocuri că avea să se concretizeze vreodată – îi tăiase elanul de a mai croi în momentul în care Francisco a înştiinţat-o că se înregistrase o scădere bruscă a numărului celor infectaţi şi al deceselor; că aveau să mai aştepte o săptămână, cel mult două, iar apoi aveau să decidă ce să facă mai departe, cu toate că anticipase deja că aveau să se întoarcă la moşia La Amistad şi în Linares foarte curând.

Venise vremea să se întoarcă la realitatea din Linares, să numere morţii şi să îi jelească; să-şi încredinţeze din nou fiicele unor străini care să le educe şi să împartă toate hainele pe care le adunase într-un colţ al camerei de cusut celor care încă mai erau în viaţă.

Cu două zile înainte de plecare, a găsit-o pe Carmen singură, plângând. În acea zi, Consuelo alesese să se lipsească de compania surorii ei şi se închisese în dormitorul lor pentru a inventa noi modalităţi de a-şi aranja părul.

Alarmată să-şi vadă fiica cea liniştită şi cumpătată plângând, Beatriz s-a aşezat lângă ea în încercarea de a-i pune cap la cap şi de a-i înţelege

enunţurile formate din câteva vocabule simple: vărul cel chipeş al prietenei sale Mariqueta Domínguez; un bal al debutantelor la Clubul Social din Monterrey, la începutul lui septembrie; carnetul ei de bal plin; două valsuri şi o limonadă cu Antonio Domínguez; scrisori de dragoste de la el către ea şi de la ea către el, deşi nu se văzuseră decât o singură dată.

A ascultat cu stoicism veştile de pe buzele lui Carmen, care vorbea printre suspine. Cu fiecare cuvânt rostit de fiica sa, ar fi vrut să-i spună că era încă tânără şi că, nu cu mult timp în urmă, se juca cu păpuşile, dar nu a întrerupt-o nici o secundă. Îi venea să-i zică: „Vezi ce păţeşti dacă citeşti atâtea romane romantice?“ A rezistat totuşi tentaţiei, bineînţeles.

Beatriz şi Francisco se cunoşteau cu părinţii băiatului prin intermediul unor prieteni comuni. Deşi locuia în Monterrey, María Enriqueta studia la Sagrado Corazón. Beatriz nu înţelegea obiceiul de a locui separat de propriii copii atunci când nu era necesar, dar se bucura că fetele legaseră această prietenie la şcoală. Mariqueta se întorcea acasă la fiecare sfârşit de săptămână şi de multe ori le invita pe Carmen şi pe Consuelo la ea în vizită, să ia prânzul cu familia sau să participe la vreun eveniment special, cum ar fi debutul surorii lui Antonio la clubul din Monterrey.

– Nu-l cunoscuseşi pe Antonio Domínguez până atunci?

Tocmai obţinuse diploma de inginer în cadrul Institutului de Tehnologie din Massachusetts şi nu mai fusese în Monterrey de vreo doi ani. Era băiat bun, chipeş, sârguincios, de familie bună şi o ceruse pe Carmen în căsătorie.

La auzul acestei veşti, Beatriz a rămas fără suflu. Carmen nu i-a acordat timp să-şi revină.

– Iar acum e mort!

– De unde ştii?

– Nu ştiu sigur, dar aşa simt. N-am mai primit o scrisoare de la el de trei luni!

– Nimeni nu mai trimite sau primeşte scrisori acum. Serviciile poştale au fost suspendate. Ştii bine asta, Carmen.

– Eu ştiu, numai că ei au rămas în Monterrey. Nu au avut ca noi unde să se ducă. Dacă s-a îmbolnăvit? Dacă a murit? Dacă a uitat de mine?

– Uite, Carmen, nu-ţi pot garanta că e bine. Pot totuşi să-ţi spun că, dacă e sănătos, sigur nu te-a uitat.

În realitate, Beatriz nu avea nici un temei pentru o astfel de afirmaţie.

– Îţi mai promit, a continuat ea, că, de îndată ce vom putea, îi vom trimite

un mesaj Mariquetei, astfel încât să știe că ești bine. Mai departe, om trăi și om vedea.

Carmen s-a mai liniștit în urma discuției cu mama ei, însă Beatriz a plecat în fugă și s-a închis în propriul dormitor, unde și-a recăpătat suflul și s-a studiat în oglindă, ca și cum acolo ar fi găsit răspunsurile de care avea nevoie.

În sfârșit își putea explica schimbările de dispoziție și șoaptele fiicelor sale, secretul și complicitatea lor, dar i-ar fi fost recunoscătoare lui Carmen dacă – după ce suferise în tăcere vreme de trei luni în urma despărțirii de iubitul ei – ar mai fi păstrat secretul preț de câteva zile. Măcar până s-ar fi întors în Linares.

Oglinda nu i-a oferit nici un răspuns și nici speranțe sau promisiuni.

A fost nevoită să-i jure lui Carmen că nu avea să-i spună nimic lui Francisco despre asta. Beatriz a acceptat reticentă, dar împăcată. Nu-i plăcea să aibă secrete, mai ales față de Francisco. În același timp, ce rost avea să-l îngrijoreze atât de curând? Și-apoi, dacă Romeo de Monterrey chiar murise de gripă? Nu că viitoarea soacră și-ar fi dorit moartea pretendentului la titlul de ginere – departe de ea acest gând –, dar era foarte posibil să se aleagă praful într-o clipită de toate planurile lui Carmen.

Soțul lui Beatriz era și-așa împovărat de griji. Desigur, la întoarcerea lor în Linares, ea avea să găsească cea mai bună modalitate și cel mai potrivit moment pentru a-i da vestea. Între timp, avea să-l scutească de această nouă sursă de neliniște.

Deocamdată, Beatriz era o nouă complice, deși șovăielnică, la viața amoroasă a fiicei sale. Când stăteau la masă, Carmen îi arunca, între îmbucături, priviri complice și surâsuri discrete, la care se aștepta să i se răspundă într-un mod similar. Problema era că Beatriz nu le înțelegea; uneori îi venea să-i răspundă: „Îmi pare rău, dar chiar nu vorbesc limba asta“.

Nu o mai vorbea.

Ar fi vrut să-i spună: „Parcă îmi amintesc că am vorbit-o odată, că am învățat-o cândva, dar la un moment dat, nu știu exact când, am uitat-o. Chiar nu știu dacă din neglijență sau pentru că este o limbă la care au acces doar tinerii“.

Nu a spus însă nimic, de teamă să nu frângă legătura și-așa fragilă dintre ele.

În tinerețe, Beatriz își tot imaginase cum ar fi fost să îmbătrânească. Își observa mama – de modă veche, îmbătrânită, slăbită și pudică – și se întreba

cum ar fi fost dacă o persoană s-ar fi trezit într-o zi spunând: „În acest moment se naşte bătrâneţea mea. Începând de azi, creierul meu nu va mai tolera idei inedite, gusturile mele în materie de îmbrăcăminte nu se vor mai schimba, coafura mea va rămâne aceeaşi pentru totdeauna, voi citi şi reciti cu nostalgie romanele care m-au bucurat în tinereţe şi îi voi lăsa pe cei din generaţia următoare – pe care nu îi mai pot înţelege, fiindcă eu nu vorbesc decât «limba bătrânilor» – să ia deciziile în locul meu, pentru că de la mine nu mai au ce învăţa. Le voi ţine companie tuturor, dar cam atât“.

Era prea tânără ca să fie bătrână, dar cum fiica ei era pornită să se mărite, nu putea decât să concluzioneze că anii fugeau de ea: „La treizeci şi trei de ani, deja sunt la începutul bătrâneţii mele“. Asta era o altă veste greu de împărtăşit soţului ei: „Francisco, de azi suntem oficial bătrâni“.

Nu, nu avea să-i fie deloc uşor să-i dea această veste.

Cu o nouă povară pe suflet, ultimele două zile i se păruseră o eternitate. Aveau multe de rezolvat de îndată ce aveau să calce pe moşia La Amistad. Era ca şi cum cele trei luni de izolare, deşi nu tocmai plăcute, le dăduseră totuşi iluzia că puteau duce în continuare o viaţă în care grijile lor, deloc minore, erau în definitiv lipsite de consistenţă.

Da, se întorceau, însă, în drum spre moşie, Beatriz nu s-a putut abţine să nu se gândească la faptul că nu se întorceau la viaţa dinainte de octombrie, că totul se schimbase între timp, că aveau să fie nevoiţi să-şi exploreze noua viaţă ca pe o lume nouă, ca pe o nouă frontieră. Problemele intangibile de care doar se îngrijoraseră până atunci aveau să se facă simţite: aveau să devină realitate. Beatriz simţea un impuls de a spune coloanei de refugiaţi să se întoarcă în exil, dacă ar fi ştiut că astfel ar fi putut menţine vie iluzia vieţii trăite înainte de gripa spaniolă şi de idilele copilăreşti ale tinerei sale fiice.

Bineînţeles că nu a îndrăznit să o facă. Bătrâna Beatriz nu se dădea niciodată în lături de la probleme sau obligaţii. Şi-a spus că aceasta avea să fie una dintre noile ei provocări: să o regăsească pe vechea Beatriz şi să o salveze din miasma care o învăluise. Cât privea adoptarea de noi coafuri şi tendinţe vestimentare, rămânea de văzut: depindea – se gândea ea – de la coafură la coafură şi de la tendinţă la tendinţă. În ceea ce priveşte nostalgia faţă de romanele tinereţii ei, acela era un lux pe care şi-l permitea din când în când. Cu toate acestea, nici măcar la bătrâneţe nu avea de gând să devină umbra cuiva ori să se lase în voia sorţii, la cheremul altora. Nu şi-ar fi îngăduit niciodată să se lase afectată în vreun fel şi sub nici o formă nu ar fi

permis vreodată ca un nepot de-al ei să o numească altfel decât „mama-mare Beatriz“. Nu „buni“, „bunicuţă“ sau „bunică“. Avea să se facă foarte clar înţeleasă de la bun început.

Mai mult decât atât, încetul cu încetul, pe cât posibil, avea să reunească cele două părţi în care îi fusese scindată conştiinţa: cea veche şi cea nouă. Avea să fie din nou una singură şi să-şi lase în urmă dublura descoperită pe parcursul ultimelor luni.

Problema se punea astfel: care dintre cele două, cea nouă sau cea veche, avea să o definească pe Beatriz Cortés în continuare? Noua Beatriz simţea o admiraţie deosebită pentru cea veche – personalitatea acesteia avea câteva trăsături salvatoare –, dar spera totodată că aceasta nu avea să revină cu o forţă atât de mare încât să ştirbească din înţelepciunea pe care o dobândise varianta ei cea nouă.

Când a ajuns acolo, primul lucru pe care noua Beatriz l-a făcut pentru cea veche a fost să păşească în casa de pe moşia La Amistad fără să verse o lacrimă. Imediat ce a observat starea de degradare a casei, le-a cerut mamei, fiicelor şi servitoarelor să se apuce de curăţenie: „Strângeţi cearşafurile, nu le scuturaţi în casă. Mutaţi mobila şi aduceţi pământufurile. Nici prin cap să nu-ţi treacă să te plângi, Consuelo. Spală vesela şi cratiţele şi schimbă lenjeria de pat; totul e imund, ne vom sufoca de la atâta praf“.

Surprinsă de faptul că Francisco i se alăturase pe timpul rondului ei, dar şi că acesta remarca în repetate rânduri cât de curată era casa şi cât de puţin praf era înăuntru, Beatriz i-a răspuns că, într-adevăr, era remarcabil de puţin praf pe mobilă şi pe podea, însă imediat după l-a contrat: „Te-ai uitat sub fotolii şi sub paturi? Şi pe vase şi tacâmuri!“ Părea că tot praful din lume se adunase acolo; munţi de colb în devenire.

Nu a înţeles de ce Francisco a plecat atunci cu un aer supărat. Şi-a spus că probabil din cauză că nu-i mai vorbise niciodată despre praf ori murdărie. Mama ei o avertizase înainte de a se mărita: nu vorbi niciodată cu bărbatul despre treburile casnice de zi cu zi, fiindcă nu îl vor interesa. Beatriz ţinuse cont de sfatul ei şi era convinsă că Francisco nici măcar nu ştia unde erau ţinute mopurile, măturile şi ştergarele.

După ce echipajul de curăţenie s-a pus pe treabă, Beatriz a deschis cufărul în care ţinea toate hainele pe care le croise.

Spera ca bluza şi fusta să fie de mărimea potrivită, iar dacă nu erau, putea face cu uşurinţă câteva ajustări. A pus totul într-o plasă, împreună cu păpuşa

pe care o făcuse din ce mai rămăsese din țesătură.

A rămas surprinsă când nu l-a găsit pe Anselmo Espiricueta așteptând revenirea convoiului. Trebuia să-l viziteze pentru a-și prezenta condoleanțele. Afară era frig, iar drumul până la casa familiei Espiricueta era lung, însă pământul părea uscat, așa că s-a îmbrăcat bine și a decis să pornească într-acolo pe jos. După câțiva pași, l-a observat pe Simonopio mergând umăr la umăr cu ea.

– Știi că mă duc acasă la familia Espiricueta, nu? Nu veni dacă nu vrei.

Simonopio a continuat să meargă după ea, iar Beatriz, deși surprinsă, i-a fost recunoscătoare pentru că îi ținea companie. Nu voia să dea ochii de una singură cu văduvul.

De la distanță, era limpede că absența Jacintei Espiricueta își spunea cuvântul, chiar dacă aceasta nu fusese niciodată prea riguroasă. Casa părea mai mohorâtă și mai neglijată ca niciodată. Ce-i drept, nu făcuseră prea multe pentru a-i îmbunătăți aspectul: obloanele de la ferestre erau mai degrabă niște scânduri rigide, cu crăpături ample care nu prea protejau de lumină sau de curenții de aer. Totuși, între timp apăruseră oale, cratițe și gunoaie peste tot, iar buruienile creșteau nestingherite acolo unde casa se intersecta cu pământul. Păreau să răsară din temelii.

Beatriz o compătimise pe *señora* Jacinta încă de când se cunoscuseră: era înfometată, suspicioasă, înconjurată de copii și lipsită de speranță. Beatriz se gândise că, oferindu-i soțului său de muncă și familiei un cămin, avea să-i mai ușureze puțin povara. Cu toate acestea, avea să afle curând că siguranța unui loc de muncă, a propriului pământ și a unui tratament bun nu avea să o înmoaie pe soția lui Espiricueta.

Deși contravenea devotamentului său ferm față de exigențele carității creștine și îi era greu să recunoască acest lucru, Beatriz nu se simțea confortabil știind că familia Espiricueta locuia pe moșia La Amistad. Comportamentul soțului, atitudinea disprețuitoare a soției și privirile lor fugare o deranjau. Cu toate că Beatriz nu urmărea să primească nici laude și nici mulțumiri, a mărturisit că nu putuse să nu remarce lipsa totală de recunoștință din partea soților Espiricueta în fața oportunității care le fusese oferită de a începe o viață nouă, de a lega noi prietenii și de a deprinde noi abilități.

Francisco o privea cu surprindere ori de câte ori se oferea să îl trimită pe Espiricueta să preia anumite sarcini în casă, iar Beatriz îi respingea

propunerea. „Voi aştepta până când Gabino sau Trinidad se vor elibera. Nu mă grăbesc nicăieri“, îi răspundea ea. Nu voia să resimtă asupra ei presiunea privirii lui pline de ranchiună. Nu-l voia în preajma fiicelor ei sau a lui Simonopio. Nu voia ca acel bărbat să intre în casa ei sau să se atingă de lucrurile ei.

O neliniştise gândul că îl lăsase nesupravegheat pe moşia La Amistad când toată lumea plecase în exil, chiar dacă circumstanţele erau singulare şi justificate. Ştia că ziua nu ar fi avut cum să intre în casă fără cheie, dar pe parcursul nesfârşitelor ei nopţi albe, şi-l imagina pe Espiricueta cercetând casa cu ochii, cu mâinile, cu tălpile goale. Şi-l imagina deschizându-le sertarele sau dormind după bunul-plac în patul lor conjugal.

Se gândise în repetate rânduri să-i spună lui Francisco să se descotorosească de el, dar nu ar fi îndrăznit niciodată să-i ceară aşa ceva. Nu voia să solicite alungarea unui bărbat doar pentru că nu-l plăcea. Se ducea acasă la amărâţii ăştia conştientă că – la câte îndurase familia lor, îndeosebi pierderea Jacintei – îi era imposibil să mai conceapă să îi arunce în stradă.

Simonopio a decis să stea cât mai departe de casă şi s-a aşezat pe o piatră de după un tufiş. Pe Beatriz nu o mai mira. Ori de câte ori Anselmo Espiricueta era prin preajmă, Simonopio se făcea nevăzut, de parcă băiatul şi-ar fi amintit tot ce spusese bărbatul despre el în ziua în care îl găsiseră abandonat; de parcă ar fi simţit duşmănia pe care peonul încă o nutrea faţă de el; de parcă ar fi ştiut despre superstiţiile lui. De parcă nu ar fi avut încredere în el.

– Nu durează mult.

În penumbra după-amiezii de iarnă, casa părea o fotografie alb-negru: nici o culoare vie nu-i tulbura cenuşiul monoton. În timp ce se apropia de casa tăcută şi întunecoasă, se gândea că avea să o găsească pustie, ca şi cum cei care supravieţuiseră din familia Espiricueta ar fi răspuns de la distanţă dorinţelor sale ascunse şi ar fi plecat definitiv, de capul lor – poate spre nord, aşa cum îşi doriseră dintotdeauna – fără ca nimeni să le ceară acest lucru. Fără să-şi ia rămas-bun de la nimeni. Fără să anunţe pe cineva.

Dacă s-ar fi întâmplat aşa, misterul dispariţiei familiei Espiricueta ar fi dăinuit pe veci în comunitatea lor de pe moşia La Amistad, dar şi în tot oraşul Linares. Ar fi putut deveni subiectul unei legende: cei care mai rămăseseră dintr-o familie întreagă au pierit de mâna tatălui, care, înnebunit de moartea atâtor copii, a sfârşit prin a-i ucide pe cei care supravieţuiseră, probabil îngropându-i de vii, pornit în nebunia lui să umple toate mormintele pe care

le săpase deja. Mai apoi, martorii – iubita prietenului unui văr, sora unui prieten și bunica învățătoarei – aveau să jure că bărbatul, un ucigaș josnic, un suflet posedat sau, cel puțin, chinuit, avea să bântuie zona pentru totdeauna, căutându-și neîncetat membrii familiei. Avea să rătăcească prin regiune, învinovățind orice persoană vie care avea să-i iasă în cale de dispariția sa ireversibilă, fiindu-i sortit să nu-și mai amintească – sau să nu-și dorească să-și mai amintească vreodată – că el se făcea vinovat de propria-i suferință.

Asemenea multor alte legende, aceasta avea să călătorească la rândul său în timp și spațiu, traversând generații și granițe geografice. Relatările acestor imagini sângeroase și tânguiri zgomotoase aveau să fie reluate cu o excentricitate tot mai mare, până în punctul în care conștiința colectivă avea să uite povestea originală și numele protagonistului, ajungând cu toții să creadă că le aparține, din Chiapas până în Guanajuato și Texas.

S-a simțit străbătută din cap până în picioare de un fior. Știa că nu avea o imaginație bogată și că ideea care i se strecurase în minte era aproape aceeași cu legenda despre La Llorona – femeia care plânge – care o speriase atât de tare în copilărie. Încă o speria gândul la femeia care își pierduse copiii și căreia îi fusese sortit să rătăcească fără scop, plângând neîncetat după ei. Nu nega acest lucru. Faptul că se cunoștea personal cu protagonistul unei posibile legende, că îi știa originile – chiar dacă ideea ei provenea dintr-un raționament alambicat, generat în acel moment doar de imaginație – îi făcea pielea de găină.

A bătut la ușă fără să-și dorească să i se răspundă.

20. POVESTEA CARE A FOST, ESTE ȘI POATE VA MAI FI SPUSĂ

Simonopio cunoștea aproape toate drumurile: cele scurte, cele lungi, cele late, cele înguste. Cunoştea cărările animalelor şi cărările oamenilor. Unele fuseseră croite chiar de el, atunci când pleca pe urmele albinelor sale, care rareori respectau traseele făcute de oameni. Chiar şi aşa, nu le cunoştea chiar pe toate, iar pe unele nu le parcursese până la capăt şi nici până în punctul în care albinele îşi încheiau ziua, hotărându-se apoi să pornească spre casă.

Până atunci, o singură potecă îi fusese interzisă. Niciodată nu înţelesese de ce, dar se supusese orbeşte; până în acea zi, nu urmase niciodată calea care îl ducea direct acasă la Anselmo Espiricueta.

Simțea în aer că albinele sale începeau să roiască agitate ori de câte ori bărbatul care purta în suflet o ranchiună neiertătoare se apropia de el. Era modul lor de a-l avertiza să o ia la fugă atunci când îl simțeau pe Espiricueta în apropiere, astfel încât să evite să se intersecteze cu el. Cu toate acestea, Simonopio se mai oprea uneori la răscrucea dintre două drumuri, în apropierea casei lui Espiricueta, conştient că drumul din stânga avea să-l ducă direct acolo. Se simțea atras de interzis, de necunoscut, dar cum era o porţiune a dealurilor pe care până şi albinele o evitau, se supusese întotdeauna: „Nu acolo, nu-i nimic bun acolo“, îi aminteau adeseori.

Îi era cunoscută ostilitatea pe care bărbatul o simţise faţă de el încă de când se întâlniseră prima dată: Simonopio un nou-născut, iar Espiricueta un nou-venit. Cum să nu îi fie cunoscută dacă el avea impresia că şi-o putea aminti? Ori poate că aşa îi spuseseră albinele – la fel cum albinele bătrâne le povesteau celor mai tinere despre fiecare succes şi eşec din trecut, astfel încât să repete victoriile şi să evite greşelile – ca să nu uite niciodată de acea primă întâlnire. Sau poate că era vorba de privirile pe care Espiricueta i le arunca lui Simonopio cu fiecare ocazie: intense, apăsătoare, lugubre şi ameninţătoare.

Între el şi Espiricueta exista o poveste pe care nici măcar vântul nu o aflase încă. Era o poveste în plină desfăşurare, care, cu toate că începuse în ziua în care se născuse Simonopio, era totodată o poveste care încă nu se întâmplase: deşi suspendată în timp şi pusă în aşteptare datorită albinelor sale, nici nu murise şi nici nu se încheiase.

Era o poveste care aştepta răbdătoare. Aştepta să existe.

Știa asta cu certitudine. O știuse dintotdeauna, la fel cum cunoștea posibilele povești ale altora; tot ce trebuia să facă era să caute în ungherele minții sale pentru a le vedea – atât propriile povești, cât și pe ale celorlalți. Pe unele dintre ele – fie că erau sau nu ale lui – le distingea foarte clar de la început până la sfârșit. În cazul anumitor povești, își putea da seama cum aveau să se desfășoare încă dinainte de a începe, chiar dacă nu avea o imagine clară asupra deznodământului. Altele se materializau de nicăieri, fără nici un avertisment: pur și simplu se întâmplau.

Unele evenimente viitoare – văzute fie în întregime, fie parțial – erau atât de pozitive încât le aștepta cu nerăbdare. Altele îi făceau părul să i se zbârlească în cap atunci când se gândea la ele și era de preferat să nu se întâmple niciodată.

Francisco Morales se apucase să-i spună povești încă de când făceau curățenie în secret în casă. Simonopio asculta întotdeauna cu mare atenție, fiindcă asta știa să facă cel mai bine într-o conversație unilaterală – tăcut cum era, toate conversațiile la care lua parte sfârșeau la fel. Mai asculta și pentru că era conștient că tatăl său spiritual simțea nevoia să se exprime, chiar dacă nu o făcea decât prin intermediul poveștilor pe care el însuși le auzise în copilărie. Totuși, motivul principal pentru care era un ascultător atât de dedicat era că nimic nu-l fascina pe Simonopio mai mult decât poveștile relatate de ceilalți, fie că era vorba de cântece sau diferite istorisiri.

„Asta-i o legendă“, îi spunea Francisco. „Iar asta-i o fabulă.“

Când venea vorba de legende și fabule, lui Simonopio îi mai plăceau și cele relatate de Soledad Betancourt, povestitoarea de la bâlciul din Villaseca. Își spunea poveștile prin viu grai, căci le știa pe de rost. O asculta an de an, fără excepție, în corturile mari care se ridicau la periferia orașului Linares. Femeia nu venea de fiecare dată cu un alt repertoriu de povești. Dimpotrivă, Simonopio se mira cum de multe ori le spunea pe aceleași, dar cu mici răsturnări de situație pe care le adăuga cu măiestrie pentru a le da un aer nou, pentru a le face mai proaspete, mai dramatice sau mai terifiante. Tatăl său spiritual, cu un pămătuf din pene în mână, îi spusese niște povești destul de asemănătoare – care, controlate de el, rostite cu glasul lui, își trasau un nou curs.

Simonopio știa că existau povești pe care le-ar fi putut citi din cărți, scrise negru pe alb. Pe el nu-l interesau acelea. Odată tipărite, nu mai puteau fi șterse ori modificate. Cititorii trebuiau să urmeze cu exactitate ordinea

cuvintelor indicate în acele pagini, până când ajungeau, în mod inevitabil, la acelaşi rezultat.

Comparându-i pe cei doi povestitori, Simonopio înţelesese că, aşa cum cuvintele dintr-o poveste relatată prin viu grai aveau libertatea de a se schimba, la fel erau libere să se modifice şi personajele, provocările cu care se confruntau acestea şi deznodământul.

Povestea lui preferată era o fabulă cu un leu şi un coiot aflaţi în Tărâmul Luminii, pe care i-o spusese Francisco. După cum fusese sfătuit de tatăl său spiritual, Simonopio îşi dorea să fie precum leul cel viteaz.

– În fabule, animalele posedă trăsături, virtuţi şi tare umane. Dacă ştii fabula, ai putea alege să fii gazela sau şoarecele, dar mie mi se pare că tu ar trebui să fii leul, Simonopio. Nu uita totuşi să te păzeşti de coiot.

Fericit că naşul său îl comparase cu un personaj atât de maiestuos, Simonopio s-a gândit în permanenţă cum să devină precum leul din poveste, cum să se ridice la înălţimea laudelor venite din partea tatălui său spiritual. Îl încânta faptul că povestea lui nu fusese scrisă niciodată.

Aflându-se în posesia acelei poveşti, Simonopio putea face schimbări la nesfârşit, putea să adauge sau să elimine personaje după bunul-plac şi să le atribuie trăsăturile oamenilor din jurul său. El era leul. Deşi mintea îl trimitea într-o multitudine de aventuri fictive diferite, el era leul. De asemenea, coiotul era mereu acelaşi. Oricât de mult s-ar fi străduit Simonopio, nu reuşea să elimine acest personaj din poveste nici măcar în cele mai abil construite naraţiuni ale sale. Câtă vreme avea să existe un leu, presupunea că avea să existe şi un coiot.

Chiar dacă fabula aceea era o simplă naraţiune, o născocire, poveştile pe care Simonopio le înmagazina în memorie – cele pe care doar el le ştia sau le vedea – îi expuneau realitatea. Poveştile din Villaseca şi cele ale naşului său îi arătaseră că aceia care au o poveste în minte, dar nu o transpun în scris, se bucură de libertatea de a o remodela după bunul-plac, iar Simonopio considera că avea puterea de a face acelaşi lucru cu poveştile din viaţa reală pe care le întrezărea în intimitatea minţii sale. Nici acestea nu erau scrijelite undeva, aşa că simţea că era de datoria lui să fie un bun narator, chiar dacă unul tăcut; să le sucească pe toate părţile, aşa cum făcuse Soledad în Villaseca. Dacă putea şterge cu buretele finalul tragic al unui cal prin astuparea unei găuri, atunci o făcea. Dacă le putea schimba soarta şi salva viaţa multora dintre personajele sale îngăduindu-şi să cadă bolnav la pat preţ

de câteva zile, atunci nu avea să ezite. Nu putea opri poveştile din viitor; nu putea alege nici pe care să o spună, dar nici să le cunoască pe toate cap-coadă şi în timp util, astfel încât să poate face planuri şi modificări, asemenea lui Soledad şi lui Francisco Morales. Cu toate acestea, putea face întotdeauna ajustări, oricât de mărunte.

În legătură cu propria poveste, despre care ştia sigur că avea să urmeze – povestea latentă despre el şi coiotul său –, încă nu ştia ce să facă.

Simonopio nu era un băiat care să se lase controlat de frică. În fiecare zi, în timpul drumeţiilor sale, se întâlnea în sălbăticie cu urşi şi pume şi, privindu-i în ochi, le spunea: „Eu sunt leul. Voi mergeţi pe drumul vostru, iar eu pe al meu“.

Până în acea zi, nu mersese niciodată pe drumul interzis, iar Simonopio ştia că mai bine ar fi dat întâmplător nas în nas cu o fiară sălbatică decât să se ciocnească de cel care făcuse acea cărare, apăsând pământul cu greutatea paşilor, invidiei şi durerii sale.

Trebuia să admită că, într-un fel, era bucuros că găsise scuza perfectă pentru a da buzna pe teritoriul lui Espiricueta în calitate de escortă a mamei sale spirituale, fără ca albinele să îi interzică asta. În sfârşit îşi putea satisface curiozitatea pe care o nutrise dintotdeauna: ce anume se afla sau lipsea de acolo de evitau albinele acel loc?

Cu fiecare pas pe care îl făcea spre epicentrul acelei parcele de pământ viu, descoperea aceleaşi lucruri pe care le citise şi în privirea arendaşului: acolo nu exista decât neliniște şi nefericire; pământul respira, dar se chinuia să asigure supravieţuirea culturilor agricole; vântul sufla, aducând cu sine oxigen, dar totodată otrăvea ceva în străfundul celulelor; viaţa era dificilă, periculoasă, întunecoasă şi neprielnică acolo.

Odată ce şi-a satisfăcut curiozitatea, a decis, asemenea albinelor sale, că din acea zi nu avea să mai calce nici măcar un singur firicel de pământ ocupat de Espiricueta.

Nu i-a fost uşor să facă acea cotitură pe care înainte nu îndrăznise sau nu i se permisese să o urmeze – din cauza presiunii din piept; din cauză că trupul său refuza instinctiv să respire acel aer; din cauză că albinele îl instruiseră toată viaţa lui să nu meargă acolo; bineînţeles, şi din cauza riscului pe care era conştient că trebuia să şi-l asume.

În ciuda temerii lui, care mai că-l paraliza şi pe care trebuia să o ascundă pentru a nu o alarma pe femeia pe care o proteja, Simonopio şi-a respectat

întocmai angajamentul de a-şi însoţi mama spirituală şi de a veghea asupra ei, observând-o îndeaproape pe tot parcursul drumului. Simţea cumva, la fel ca el, că rămâne fără aer? O afecta oare presiunea evidentă a atmosferei? Se albea cumva la faţă? Încetinea ritmul pe măsură ce se apropiau de casă? „Dacă da“, îşi spunea Simonopio, „ne oprim şi ne întoarcem.“ Dar nu. Beatriz Cortés avea o misiune de îndeplinit şi nimic nu o putea distrage de la obligaţia pe care şi-o asumase. Astfel, în ciuda frământărilor sale, Simonopio şi-a continuat drumul cu intenţia clară de a evita bârlogul coiotului, de a rămâne ascuns.

Îşi promisese să nu declanşeze viitorul în acea zi.

În acel moment, tânjea după compania albinelor sale, căci în absenţa lor se simţea precum un orb, limitându-se la ceea ce puteau percepe ochii trupului şi la puţinele informaţii pe care le obţinea cu ajutorul simţurilor sale primare din lumea înconjurătoare. Era conştient că starea lui era una normală, dar pentru el era echivalentul unei miopii şi surzenii severe, fiindcă în lipsa albinelor sale nu putea vedea sau auzi dincolo de coline. Fără ele, nu putea vedea în spatele lui sau observa lumea de sus – atunci când alegea să o facă. În absenţa lor, Simonopio nu putea adulmeca, aşa cum o făceau albinele, aroma rafinată a polenului.

Când albinele nu mişunau în jurul lui, tot roind încoace şi încolo, informaţiile pe care le obţinea din partea lumii erau liniare; în schimb, încă din momentul în care începuse să perceapă senzaţii, se obişnuise să înţeleagă lumea alături de ele aşa cum era: o sferă.

Oricât de mult şi-ar fi dorit, nu le putea invoca. Albinele nu hibernau neapărat pe timpul iernii, dar se adăposteau în fagurele lor de miere cât se putea de mult, împărţind unele cu altele căldura trupurilor, mai ales în timpul unei ierni aspre precum cea pe care o aveau de îndurat în acel an. Rămâneau în stupul lor, care creştea ca dimensiune şi prosperitate sub acoperişul şopronului pe care îl ocupaseră. Îl acopereau, hexagon cu hexagon, cu arhitectura lor din ceară. Au rămas acolo câteva luni bune, trăind din roadele eforturilor lor neîntrerupte din timpul anului.

Simonopio le vizita des. Punea mâinile pe structura fermă a fagurelui viu de miere, vibrând la zumzetul lor. Deşi rămâneau înăuntru, îl întâmpinau şi, consolându-l în propria-i solitudine, îl întrebau: „Ai nevoie de noi?“

Simplul fapt că albinele ar fi ieşit dacă le-ar fi chemat, pregătite pentru orice, îl liniştea pe Simonopio. Ar fi mers fără ezitare oriunde ar fi fost nevoie

de ele, chiar și în acel loc indezirabil, dacă Simonopio le-ar fi chemat – cu un cost mare însă: din cauza temperaturilor scăzute, majoritatea ar fi murit. Atunci, acolo, simțea teamă, dar frica nu era un motiv îndeajuns de bun pentru a-și determina albinele să se sacrifice. Nu sosise încă ziua în care să le cheme la el.

Așezat pe un pietroi în spatele unui tufiș, așteptând ca nașa lui să-și facă datoria și veghind asupra ei de la distanță, Simonopio nu se rușina să admită că cel mai tare îl îngrozea că, într-o zi, avea să îl înfrunte pe Espiricueta. Nu știa unde, cum sau când avea să se întâmple asta, ceea ce îl neliniștea teribil. În acea zi, Simonopio a conchis ușurat că bărbatul nu se afla acasă, văzându-i fiica cea mică răspunzând timidă la ușă.

Cândva avea să sosească ziua leului și a coiotului, dar nu venise încă vremea.

Nu a avut de ales decât să aștepte ca timpul să confere poveștii veridicitate. Știa că ziua aceea avea să sosească, la fel cum știa că nu mai putea fi amânată, iar pierderile sale aveau să fie colosale și ireparabile. Fără să cunoască povestea dinainte, era convins că avea să le schimbe viețile tuturor.

Dacă evitându-l pe Espiricueta, fugind de el, ar fi reușit să prelungească așteptarea, să devină într-atât de puternic încât să nu se mai teamă, să înțeleagă ce trebuia să știe pentru a putea schimba cuvintele și evenimentele acestei narațiuni inevitabile, dacă ar fi putut obține suficient timp pentru a se dezvolta fizic, mintal și spiritual, dacă în tot acest timp ar fi devenit treptat leul puternic din imaginația lui, atunci avea să-l evite în continuare pe Espiricueta oricât de mult timp avea să fie nevoie. Simonopio era convins că povestea pe care albinele, vântul și copacii aveau să o spună cândva despre el și Espiricueta avea să fie o poveste cum spera să nu se întâmple vreodată.

– Ce faci aici, diavol împielițat?

Surprins de glasul violent, Simonopio s-a întors și l-a văzut pe Espiricueta venind spre el, gata să-i aplice o lovitură cu ciomagul pe care îl ținea în mână.

21. GOLURI RĂMASE

Uneori, atunci când nu avem pe cineva în faţa noastră – la vedere, în contact permanent –, deşi ştim că asta nu înseamnă că persoană respectivă nu mai există, ni se pare imposibil să supravieţuiască în lipsa noastră, în lipsa influenţei noastre fizice. Poate că acest lucru provine din străfundurile copilăriei noastre timpurii, când nu vrem să ne pierdem mama din vedere, de teamă că ar dispărea.

Nu ştiu dacă ţi s-a întâmplat şi ţie, dar mie da. Încă mi se întâmplă. Chiar acum, în timp ce ne îndepărtăm de familia mea, de casa mea, când este aproape vremea prânzului şi ştiu că se pregăteşte mâncarea, mă lupt să accept că, deşi nu sunt acolo, bulionul sau tocăniţa încă clocoteşte, mirosurile pe care le simţeam întotdeauna acolo încă se împrăştie prin casă, iar mâncarea va avea mereu acelaşi gust, chiar şi în absenţa mea.

Sigur, fenomenul acesta nu are loc atunci când cineva merge după lapte la magazinul din colţ. Are loc, cel puţin în cazul meu, atunci când pleacă cineva, atunci când vorbim de o despărţire – sau i-am putea spune pauză.

Cât am fost plecat la studii şi mă întorceam cu ocazia sărbătorilor, mi se părea foarte ciudat că mama lua iniţiativa, în absenţa mea, de a schimba tapiţeria vreunui fotoliu sau de a-mi dona cărţile din copilărie unor ochi şi minţi mai tinere. Apoi, când propriii mei copii au plecat la studii în altă parte, îi sunam frecvent, astfel încât să nu uite de prezenţa mea constantă în viaţa lor de zi cu zi: rutina zilnică în care, dacă ne e foame, mergem să mâncăm; în care, dacă avem carii, mergem să ne punem plombe; în care dacă facem diaree – nu prea des, să sperăm –, ne tratăm cu o infuzie de peliniţă, cultivată într-un colţ al grădinii; în care, dacă becurile se ard, le schimbăm; în care, dacă factura de curent vine dublă faţă de cea obişnuită, pur şi simplu fierbem în suc propriu, dar o plătim; în care, chiar dacă ne mai certăm, de cele mai multe ori suntem fericiţi; în care luăm cina cu prieteni vechi, dar ne facem şi alţii noi.

Toate astea în ciuda absenţei noastre.

Desigur, sunt conştient că nu e aşa, că nu mă vor uita nici ei pe mine, nici eu pe ei, dar e prima dată când încerc să explic cuiva acest concept. Sper că am reuşit. Şi nu, nu sunt mai senil acum decât eram în urmă cu o oră, când ne-am urcat în maşină. Nu sunt senil, numai că, la vârsta mea, am impresia că

am dreptul să spun ce vreau. Iată ce vreau să spun: amintirile și impresiile mele vin mereu cu mine. Nu știu cum e în cazul tău, dar realitatea mea mă însoțește oriunde mă duc și lasă în urmă capacitatea ei de a se reinventa, de a se dezvolta.

În mod similar, îmi închipui că părinții mei avuseseră impresia că aveau să se întoarcă într-un oraș încremenit în timp, fosilizat – un soi de Brigadoon –, dar nu. Viața – la fel ca moartea – își urmase cursul și în lipsa lor. Abia când au ajuns înapoi în Linares i-a mărturisit tata mamei durerea pe care o simțise când trecuse prin oraș în ziua în care se dusese să le aducă pe surorile mele din Monterrey. Pe parcursul celor trei luni de izolare, ținuse asta pentru el, astfel încât să nu o îngrijoreze. La întoarcere însă, cum contextul se schimbase, și-a permis să-i mărturisească faptul că experiența aceea îl îngrozise și îl ținuse treaz nopți la rând, fiindcă ori de câte ori închidea ochii revedea străzile goale și câinii avizi după carnea de om, auzind copitele de cai și carul mortuar pe drumul asfaltat. Chiar și după ce a început să primească scrisori din partea doctorului Cantú și a descoperit că viața în Linares se derula în continuare, cu toate că într-o atmosferă tensionată, tata se străduia să își imagineze sau să își amintească străzile pline de oameni vii, ca pe vremuri.

M-am gândit mulți ani la asta și am ajuns la concluzia că, odată cu ultima privire aruncată în orașul strămoșesc după instalarea gripei, tata a trăit fenomenul pe care încercam eu să-l descriu mai devreme: pleci dintr-un loc sau îți iei rămas-bun de la cineva, iar după aceea simți că existența pe care ai lăsat-o în urmă este înghețată de absența ta. În acea ultimă plimbare cu mașina prin Linares, tata rămăsese cu impresia că venise sfârșitul lumii. Sfârșitul lumii lui, cel puțin. Toate sunetele, mirosurile și privelиștile obișnuite fuseseră șterse și sunt sigur că avea impresia – posibil un instinct primitiv – că toate cadavrele împrăștiate pe marginea drumului erau oameni care muriseră brusc, fără nici un avertisment, în timp ce-și vedeau de treburile lor de zi cu zi.

După ce s-au întors definitiv acasă, prima lui impresie a fost, cel mai probabil, aceea a unui Linares cenușiu. În ianuarie 1919, Linares era înghețat și mohorât, iar oamenii de pe stradă purtau haine negre de doliu. Poate că circumstanțele îi împiedicau să-și ia rămas-bun de la cei dragi la mormânt, dar, așa cum obișnuia să spună bunica mea, oamenii cumsecade știau să jelească așa cum se cuvine: purtând negru un an întreg.

Părinții mei descoperiseră un fel de doliu pe care se străduiau să-l înțeleagă. Oamenii își pierduseră soții, soțiile, părinții, copiii sau prietenii și purtau haine negre în amintirea lor, dar își vedeau de treburile zilnice de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Presupun că se bucurau că încă trăiau. Și eu m-aș fi bucurat, ca să fiu sincer. În noua realitate generată de gripă, era ușor de crezut că oamenii onești cu ei înșiși ar fi putut admite așa ceva – că s-ar fi putut gândi „sora mea a murit“ și „mare păcat, dar bine măcar că n-am murit eu“ – chiar dacă a spune asta în fața altora ar fi fost de prost gust.

Nu vreau să iau în râs durerea pe care trebuie să o fi simțit oamenii la pierderea celor dragi.

Oricine a fost îndurerat la viața lui știe că vindecarea supraviețuitorului presupune un parcurs sinuos.

Nu trebuie să pierdem timpul din vedere. Imaginați-vă că mulți din jurul vostru cad brusc; că se prăbușesc ca muștele, de parcă aerul s-ar fi umplut brusc de gaze otrăvitoare. Mă gândesc că, la finalul unui astfel de atac, n-ar putea supraviețui decât muștele care păstrează distanța, care trec neobservate, care au mai mult noroc. Totuși, odată ce substanța nocivă se disipă, ce ar putea face supraviețuitorii? S-ar întoarce la viețile lor.

Viața nu așteaptă după nimeni.

Muștele puteau continua să zboare și să fie o pacoste. Cei care locuiau în Linares în acea perioadă nu puteau să nu se ducă la câmp sau la fermă pentru a-și îngriji culturile agricole sau animalele. Își închiseseră magazinele vreme de câteva zile în urma șocului inițial, dar mai apoi le-au deschis la loc. Chiar dacă rudele lor se îmbolnăveau și mureau, nevoile lor și ale celor din jur – cei care le vindeau și cei care cumpărau de la ei – persistau. Cei care au trăit acea perioadă nu puteau să nu iasă după mâncare; nu putea trece nici măcar o zi fără să trebuiască să spele scutece sau izmene, chiar dacă în urmă cu numai două ore își trimiseseră mamele pe ultimul drum. În mijlocul unei astfel de crize, mai aveau și carii, unghii infectate la picioare sau erau deranjați la stomac – mai ușor sau mai intens –, necazuri pe care le suportau o vreme, dar erau în cele din urmă nevoiți să ceară ajutorul unui medic. Asta dacă găseau unul. Alții ieșeau în piațetă să vândă lapte de capră, fluiere, yoyo-uri sau trompete, în speranța că încă mai erau copii în viață care să le cumpere.

Știind că pandemia se terminase, noul gropar trebuie să se fi bucurat când a fost chemat să îngroape un creștin. Știa că aveau să îi trimită pe cineva mort de-a binelea, cineva care poate suferise un bine-venit și firesc atac de cord. O

moarte obișnuită. Dacă o mamă sau un tată își pierdea un copil, tot mai avea alții de hrănit, așa că trebuia să se întoarcă la muncă. Punct. Fără tam-tam sau un plus de răbdare din partea cuiva, nici măcar din partea lor.

Compasiunea și atenția inițială de care Mercedes Garza și familia ei s-au bucurat atunci când aceasta s-a îmbolnăvit, iar mai apoi a murit, nu au fost experimentate de nimeni altcineva în acele trei luni. Femeile nu le puteau duce de mâncare celorlalte mame atunci când acestea își pierdeau soții, neavând pe nimeni care să le usuce lacrimile copiilor rămași orfani de curând. Atunci când gripa spaniolă și-a încheiat ciclul, deja nu mai erau oameni în Linares care să nu fi pierdut pe cineva apropiat. Cine să le ofere condoleanțe celorlalți pentru a le alina durerea?

Când au sosit părinții mei, pregătiți să-și prezinte condoleanțele tuturor, nimeni nu voia să le audă. Schimbau imediat subiectul. Dădeau pagina în acea poveste. Supraviețuiseră.

Nu aveau cu cine să discute despre absența poștașului de serviciu, despre vânzătorul cu care se cunoșteau sau despre părintele Pedro, care le botezase pe surorile mele și pe Simonopio. Tot ce spuneau era: „Da, celălalt era mai bun“ sau „Preotul ăsta vorbește mai frumos“. Cei care rămăseseră în Linares văzuseră pierind una, zece sau douăzeci de astfel de personalități. Sigur că le părea rău, însă nevoia stringentă de a umple golurile lăsate de moartea lor îi obliga pe toți să fie practici și să spună: „*Don* Atenógenes, măcelarul, a murit; Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar nouă să ne trimită cât mai curând un alt măcelar. Amin“. Nevoia lor de carne, alimente, rugăciune și cuțite ascuțite era mai mare decât durerea și suferința. Asta-i viața.

Părinții mei, care nu se așteptau să se confrunte cu toate acestea, se străduiau să înțeleagă și să fie la rândul lor pragmatici. De exemplu, le-a fost greu să își exprime condoleanțele și să compătimească o mamă, o prietenă de-a lor mai tânără decât mama mea, care își îngropase fiica în urmă cu nici măcar trei luni, dar care deja era însărcinată în două luni. Mama – deși nu vreau să mă laud – era un etalon al rafinamentului și al bunului-gust, însă nu cunoștea protocolul adecvat unor astfel de circumstanțe.

În plus, se confruntau cu pierderea bruscă a unor prieteni dragi.

Deși primiseră vestea morții unora dintre ei din bilețelele succinte trimise de doctorul Cantú, aceștia plecaseră și luaseră cu ei și realitatea. Rațional vorbind, înțelegeau ce însemnau toate aceste decese, însă viețile lor nu se schimbaseră deloc cât timp se aflaseră în izolare pe moșia La Florida. Faptul

că se întorseseră şi se confruntau brusc cu absenţa prietenilor, a rudelor şi a cunoştinţelor îi făcea să experimenteze toată durerea deodată. Cei care rămăseseră în viaţă sufereau picătură cu picătură, însă părinţii mei erau prinşi într-o ploaie torenţială.

Izolaţi de tot şi toate, mai că reuşiseră să se convingă că şi războiul dispăruse în absenţa lor. Dar nu. Nici măcar gripa, oricât de mortală se dovedise a fi, nu putuse opri violenţa. Deşi foarte mulţi locuitori ai oraşului Linares muriseră pe parcursul acelor trei luni, decesele nu afectaseră populaţia locală în nici un fel, căci din zonele rurale soseau zi de zi tot mai multe familii care căutau să evite jafurile, sechestrarea femeilor şi înrolarea.

Astfel, atunci când părinţii mei au revenit la viaţa lor de altădată, au găsit-o plină de goluri lăsate de cunoştinţele sau prietenii absenţi, dar şi de gâlmele provocate de chipurile noi şi străine care le treceau prin faţă de nicăieri, ca prin minune.

Pe deasupra, bunica trebuia să se obişnuiască brusc cu ideea că cei doi fii ai săi, pe care îi lăsase în urmă cu atâta tristeţe în suflet atunci când pornise spre La Florida, nu numai că supravieţuiseră, dar îşi duceau viaţa de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat şi nimeni nu le-ar fi dus dorul. Ştia, din puţinele mesaje primite, că erau încă în viaţă, lucru pe care îl atribuia tuturor rugăciunilor pe care le spusese cu gândul la ei în timp ce îşi pregătea *cajeta*.

Cât timp lipsise ea, în pofida crizei sanitare, se îngrijiseră de pământuri, dar avuseseră şi energia de a se îndrăgosti şi de a curta subiectul afecţiunii lor. Emilio se logodise. Carlos se însurase şi era pe punctul de a o face pe Sinforosa bunică pentru a treia oară – primul nepot care avea să îi ducă mai departe numele. Toate aceste evenimente nu avuseseră însă loc într-o ordine corectă.

Dacă bunica ar fi rămas în Linares – şi dacă ar mai fi fost femeia de altădată, înainte ca viaţa să-i fi executat spiritul –, l-ar fi mustrat numaidecât pe Carlos, fiul ei cel mic, pentru că era atât de iresponsabil şi de desfrânat. I-ar fi spus fără echivoc să se comporte ca un bărbat integru şi să se însoare cu fata. Apoi l-ar fi alungat de acasă, să trăiască o vreme departe de ochii lumii, departe de bârfele din înalta societate din Linares, astfel încât nimeni să nu pună la îndoială vestea îndoielnică a unui nepot nedorit.

În aceste împrejurări, bunica Sinforosa a răsuflat uşurată aflând că de fapt Carlos făcuse ceea ce trebuia fără să i se spună. Aflase că tatăl Mariei de la Luza Garza nici măcar nu trebuise să îi ceară lui Carlos să îşi onoreze

obligaţiile faţă de fiica sa. Ca un bărbat respectabil ce era, un adevărat cavaler, mersese acasă la familia acesteia, îi ceruse mâna şi trimisese după preot, care îi căsătorise pe loc, în cadrul unei ceremonii discrete, singurul martor fiind Emilio.

Nunta făcută în grabă provocase un oarecare scandal. Cei care erau mai bine intenţionaţi erau de părere că fusese de prost gust să se căsătorească în absenţa soacrei mari şi în contextul atâtor pierderi umane. S-ar fi cuvenit să ţină doliu timp de un an, iar toate evenimentele sociale ar fi trebuit suspendate, mai ales că era vorba de o nuntă care era aducătoare de bucurie şi noroc. Cei care erau mai rău intenţionaţi remarcaseră îndrăzneala noului cuplu: „A rămas gravidă când sunt atâţia oameni pe moarte“; „Când au avut timp de asta?“

Bunica observase că toate prietenele ei făceau calcule mintale în timp ce o luau la întrebări privind sosirea noului nepot, dar nici că-i păsa. Era recunoscătoare că nu mai era aceeaşi femeie care pe vremuri s-ar fi străduit să ascundă sarcina intempestivă, trimiţându-şi fiul departe de casă înainte ca nepotul ei să se fi născut. Familia trebuia să rămână unită, pentru că, după cum învăţase din proprie experienţă, nu se ştia niciodată ce se putea întâmpla. Scânteia din ea se stinsese cu ceva timp în urmă, iar acest nou nepot o făcuse să realizeze că nu contau tragediile care aveau să se mai abată asupra lor: viaţa mergea mai departe.

În prima zi de la întoarcerea lor, când mama s-a dus în vizită la familia Espiricueta pentru a-şi exprima condoleanţele, tata a profitat de ocazie pentru a se duce în oraş, crezând că avea să-l găsească într-o stare similară cu cea din ziua în care trecuse pe acolo cu maşina în drumul său spre surorile mele.

A constatat cu stupoare că străzile erau aglomerate.

Primarul, Carlos Tamez, se afla în faţa oficiului poştal, unde era un flux continuu de oameni care veneau şi plecau. S-au salutat în grabă, amândoi nerăbdători să-şi vadă de drum. În timp ce primarul trecea pe lângă el, tata l-a întrebat dacă serviciul poştal funcţiona.

– Parţial, a răspuns el.

Angajaţi existau, dar cum abia începeau să se reorganizeze, oamenii trebuiau să treacă pe acolo pentru a-şi ridica singuri scrisorile şi telegramele.

– Vei avea nevoie de un cărucior, i-a spus primarul înainte de a pleca.

Era un mesaj ameninţător şi criptic pe care tata nu l-a înţeles până când nu a intrat în oficiul poştal. Când a văzut ce-l aştepta, a decis să se întoarcă acasă.

Acolo însă a trăit probabil una dintre cele mai rele experienţe din viaţa lui.

Reuşise să se calmeze înainte de căderea nopţii datorită eforturilor şi alinării mamei, care, în faţa accesului nefiresc şi neaşteptat de furie al tatei, uitase de propria-i furie, la fel de neobişnuită – mai puţin surprinzătoare în cazul ei, întrucât începuse să se acutizeze de la vizita ei la familia Espiricueta.

Avea să regrete acest lucru pentru tot restul vieţii: „De ce am lăsat să se întâmple asta? De ce nu i-am spus atunci când am avut ocazia să rezolv totul?“

Fiindcă desfăşurarea ideală a lucrurilor putea fi privită doar retroactiv, motiv pentru care ne umplem vieţile cu atâtea lucruri „care ar fi trebuit să se întâmple“. În acel moment, odată cu vederea înceţoşată rezultată din faptul că trăia clipa, accesul de mânie al tatei fusese mai aprig decât al mamei.

22. AU SOSIT NIȘTE SCRISORI

Păşind în înghesuitul oficiu poştal, Francisco Morales a rămas surprins de activitatea intensă şi de chipurile noi. Poştaşii nu mai erau aceiaşi, deşi noul administrator îi părea cunoscut; mai târziu avea să afle că era fostul şef al gunoierilor. Cum oraşul era în continuă dezvoltare, fusese logic să fie numit diriginte de poştă cineva care cunoştea bine străzile şi împrejurimile, înlocuindu-l pe cel care, după douăzeci de ani de activitate, pierise de gripă – poate de la o scrisoare infectată sau de la strănutul fatal care o luase prin surprindere pe doamna Graciela la oficiul poştal, fără să-i mai lase timp să-şi scoată batista brodată.

După el şi-au găsit moartea şi subalternii săi. Álvaro, unul dintre aceştia, ieşise din ascunzătoare ca un erou sau poate ca un idiot – în funcţie de persoana care povesteşte – pentru a acorda atenţie apelului părintelui Emigdio şi a scrie două telegrame mortale.

Toţi erau începători în ceea ce privea manevrarea şi sortarea scrisorilor într-un mod cât mai practic. Cunoşteau străzile, dar mai întâi trebuiau să citească scrisul de mână – fie el elegant sau rudimentar – al expeditorului. În faţa avalanşei de misive care soseau sau care trebuiau trimise odată cu reluarea serviciului, simţeau că se înecau într-un maldăr de hârtii. Nici nu ştiau de unde să înceapă: brusc aveau în faţă trei luni de urări de bine, condoleanţe, înştiinţări de deces, treburi neterminate, mărturisiri de ultim moment şi multe altele.

La confuzia poştaşilor începători se adăuga şi dorinţa disperată a populaţiei locale de a primi veşti de la prieteni şi rude. În încercarea lor de a finaliza inventarul supravieţuitorilor, se agitau în acel spaţiu îngust, cerând să fie primiţi degrabă şi cu prioritate.

Francisco a decis să mai aştepte o zi, două. Nu voia să se încurce în nodul uman care se formase acolo. Când să plece, dirigintele de poştă a strigat după el.

– *Don* Francisco! Nu plecaţi! Aveţi de ridicat corespondenţa. Mă rog, o parte din ea. S-ar putea să mai fie şi alte scrisori în tot teancul ăsta, dar avem deja o grămadă pe adresa dumneavoastră. Luaţi-le odată, pentru numele lui Dumnezeu! Ne mai faceţi şi nouă loc. Hei, puştiule! Adu scrisorile lui *Don* Francisco! i-a spus Joaquín Bolaños asistentului său, revenind apoi la

Francisco. Ni le-au trimis din Monterrey direct în sac ca să ne scutească de efort.

Băiatul a revenit cu un sac alb din calico. Semăna cu o față de pernă, dar era plin de dreptunghiuri de hârtie fină și legat la gură pentru a proteja conținutul. Toți cei care așteptau acolo cu nerăbdare să ridice vreo patru-cinci scrisori îl priveau cu uimire. Cine avea atâtea de spus? Cui? De ce?

– Toate astea-s ale mele?

– Ei bine, nu, nu tocmai. Sunt pentru *una* de-ale tale.

– Una ce?

– Una dintre fiicele dumitale.

– Nu prea cred. Trebuie să fie o greșeală.

– Nu-i. Le-am verificat pe fiecare în parte. Scrisul e frumos și citeț. Optzeci și nouă de scrisori, toate pentru domnișoara Carmen Morales Cortés. Bănuim că sunt scrisori de dragoste.

Francisco a înșfăcat sacul înainte de a auzi murmurul oamenilor. Nu era nevoie să-l audă. Putea ghici și singur: „Scrisori de dragoste pentru Carmen Morales. De la cine? Va răspunde la toate?“

Își parcase mașina în apropierea piațetei, pregătit să-și continue vizitele pe care le plănuise pentru ziua respectivă. A pornit într-acolo, a strecurat sacul în automobil, iar apoi s-a urcat în el. Mirosul de hârtie și cerneală îi inundase nasul. Uitase de restul vizitelor. În schimb, s-a dus acasă, furios că numele fiicei sale făcea înconjurul lumii, nerăbdător să afle cine anume îi dedicase atâtea rânduri.

Nici Carmen și nici Consuelo nu erau acasă când a ajuns. Nana Pola l-a informat că plecaseră să se vadă cu gemenele Ardines și că Beatriz nu se întorsese încă din vizita ei la Espiricueta.

S-a apucat de unul singur să inspecteze scrisorile, confirmând astfel că toate îi erau într-adevăr adresate lui Carmen și toate proveneau de la același expeditor: un oarecare Antonio Domínguez Garza. Se vedea clar că fuseseră scrise pe parcursul a trei luni, însă nu știa dacă tânărul le dusese la poștă una câte una sau, conștient că nu aveau să fie expediate decât la finalul crizei sanitare, le păstrase pentru a le trimite pe toate împreună, la o dată mai recentă. În orice caz, cheltuise o avere pe timbrele poștale, expediind niște scrisori cărora Francisco își dorea să le dea foc și să nu mai știe de ele.

Focul era deja aprins. I-ar fi fost ușor să le dea foc, una câte una, privindu-le arzând încet. De asemenea, i-ar fi fost ușor să le deschidă rând pe rând și să

citească tot ce avea să-i spună acest Antonio fiicei sale. Nu a făcut însă nici una, nici alta, oricât de mult ar fi simţit nevoia. A trebuit să-şi amintească faptul că scrisorile altora nu se deschid şi nu se citesc niciodată fără permisiune.

Nu le-a deschis pentru că aşa era de bun-simţ, dar îi venea să dea un şut în ceva. I-ar fi plăcut să aibă ceva tare în care să dea cu piciorul – de exemplu, pe Antonio Domínguez –, dar a trebuit să se limiteze la teancul de scrisori care se forma pe podea pe măsură ce le scotea, una câte una, din sac.

Cu lovituri frenetice, făcea scrisorile să zboare în toate direcţiile, împrăştiindu-le în tot biroul.

Chiar în acel moment şi-a făcut apariţia Nana Pola, care îi adusese nişte ciocolată caldă, aşa cum făcea în fiecare seară de iarnă în care stăpânul se afla acasă. Rămăsese în dreptul uşii şi nu îndrăznea să intre. Obişnuită să îl vadă calm indiferent de situaţie, Pola nu a îndrăznit să-i vorbească. A închis repede uşa şi s-a întors în bucătărie, fără să verse nici măcar o picătură din ciocolata pe care i-o pregătise cu atâta grijă, sperând că doamna Beatriz avea să se întoarcă acasă curând, pentru că cineva trebuia să facă ceva în acest sens.

Îi era greu să dea uitării sau să-şi explice imaginea cu Francisco Morales rătăcind în toată camera într-un dans violent, cu faţa aprinsă, răsuflând zgomotos din cauza efortului greu de înţeles.

A fost nevoită să trimită imediat pe cineva după *señora*.

– Martín!

Martín a luat-o la fugă pe cărarea care ducea spre casa lui Anselmo. Cu puţin noroc, avea să dea peste doamna Beatriz pe drumul de întoarcere; în caz contrar, avea să o caute în continuare. Alarmat de repezeala cu care Nana Pola îi ordonase să meargă după *señora* Beatriz, Martín spera ca doamna să n-o fi luat pe un alt drum, mergând în vizită la altcineva. Nu trecuse de jumătatea drumului şi a găsit-o în compania lui Simonopio. În penumbra iernii timpurii, privind de la distanţă, a observat că amândoi înaintau cu paşi repezi, ţinându-se de mână. Simonopio mergea umăr la umăr cu mama sa spirituală. Părea neliniştit, tulburat de ceva. Cât a durat până a ajuns la ei, Martín a încercat să ghicească ce era cu ei. *Señora* Beatriz avea şi ea chipul posomorât. În mâna dreaptă ţinea un băţ, iar cu stânga îl ţinea pe Simonopio de mână. Lui Martín nu-i venea să creadă că Simonopio ar fi făcut ceva care să o nemulţumească sau să o înfurie pe *señora*, care era de regulă răbdătoare şi cumpătată. Ce să se fi întâmplat? Nu trecuseră decât câteva ore de când se

întorseseră şi deja totul fusese dat peste cap. Nici măcar nu avuseseră timp să se bucure de întoarcerea lor acasă.

– *Señora* Beatriz! Pola zice că *Don* Francisco are o criză de nervi!

Beatriz nu a stat să pună întrebări. A aruncat bățul din mână, s-a desprins de Simonopio şi, ridicându-şi jupoanele care o încurcau, a grăbit pasul. Nu-i păsa că Martín îi putea vedea gleznele. Prioritar pentru ea era să ajungă acasă cât mai repede. Acolo, Pola a întâmpinat-o cu acelaşi anunţ. Francisco avea o criză de nervi. În biroul lui.

– Acum se aude doar liniştea...

– Şi l-ai lăsat aşa, de unul singur?

– Mi-a fost teamă din cauza pufnitului şi a respiraţiei zgomotoase. M-am gândit că ar fi mai bine să închid uşa şi să trimit pe cineva după dumneavoastră.

– Cheamă doctorul, Pola. Repede. Du-te.

Beatriz stătea şovăitoare în faţa uşii ferecate a biroului. O speria ce ar fi putut-o aştepta. Avea oare să-l găsească în viaţă? Dacă da, de ce avea Pola impresia că Beatriz l-ar fi putut ajuta în vreun fel dacă el îşi pierduse cumpătul? Simţea cum îi ies ochii din orbite, dar s-a stăpânit şi a păşit înăuntru. Şi-l imaginase prăbuşit pe podea, dar nu l-a găsit aşa – stătea întins în fotoliu, cu spatele la ea. S-a apropiat de el cu grijă, încetişor, până când l-a putut privi din faţă. Stătea cu ochii închişi, dar încruntat. Era transpirat tot, dar respira. Avea faţa roşie ca racul.

Nu văzuse niciodată cum arătau victimele unui atac cerebral şi habar n-avea cum să-l ajute. Nu ştia dacă să-l mute ca să stea întins sau să-l lase acolo unde era. Nu ştia nici dacă ar fi trebuit să-i vorbească şi să-l trezească din starea de stupoare sau dacă ar fi fost mai bine pentru el să-şi revină singur, în ritmul său. Ar fi trebui sau nu să-i dea apă? Dar să-i dea să miroasă amoniac?

A riscat şi i-a dus mâna la faţă. Când i-a simţit atingerea, Francisco a deschis ochii atât de brusc, încât a făcut-o pe Beatriz să tresară.

– Ce e?

Pendulând între şoc şi eliberare, Beatriz a optat pentru indignare.

– Am crezut că eşti pe moarte, aia e!

– Fireşte că nu sunt. Cine ţi-a zis asta? a întrebat-o el, fără să se mişte din locul în care se afla.

– Ah, las-o baltă. Se vede clar că nu eşti. Ce-i cu toată dezordinea asta? Ce s-a întâmplat aici?

În răgazul conferit de alinarea că soțul ei trăia, a observat plicurile împrăștiate pe podea.

– Opinia generală în Linares este că toate-s scrisori de dragoste pentru Carmen.

– Ha, există o opinie generală în Linares în această privință?

– Tu ce crezi? Optzeci și nouă de scrisori nu pot trece neobservate, Beatriz.

– Atât de multe?

S-a apucat să le strângă de pe jos și să le organizeze în grămăjoare, în timp ce Francisco o privea paralizat. Erau puțin mototolite, dar nici una nu fusese deschisă și aparent nici compromisă. Toate erau de la Antonio Domínguez.

Francisco a observat că Beatriz nu părea surprinsă.

– Tu știai de iubitul din Monterrey al lui Carmen?

– Am aflat și eu acum câteva zile.

I-a povestit tot ce știa despre idila fiicei lor, precum și despre familia și arborele genealogic al curtezanului amorezat.

– Aveam de gând să-ți spun în scurt timp; nu era un secret. Doar am amânat, asta-i tot. Așteptam momentul potrivit. Acum va trebui să vorbim cu ea în privința unui angajament serios.

– Nici în ruptul capului! Nu se va căsători atât de devreme. Si în fond, ce-i cu el? Ar putea fi un vânător de averi, un libertin, un seducător de domnișoare...

– Nu-i așa! Ți-am spus, tânărul vine dintr-o familie bună. Plus că nu cred că ar îndrăzni să se joace cu cineva precum Carmen. El nu e însă din Linares: dacă se vor căsători, vor locui în Monterrey. Gândește-te puțin. Ce ne-am face? Cât de des ne-am vedea cu ea? Firește, nu trebuie să se mărite imediat: Carmen trebuie să termine școala mai întâi și să țină doliu măcar un an.

– Mai bine un an pentru fiecare deces.

– Nu prea cred. În ritmul ăsta, nu vom fi niciodată bunici. Eu chiar îmi doresc să devin bunică, chiar dacă nepoții noștri vor locui departe de noi, doar că nu atât de devreme. În orice caz, nu crezi că ne vom împăca treptat cu ideea că am putea deveni bunici, că am îmbătrânit? Sinceră să fiu, vestea că fiica mea intenționează să se mărite m-a lovit ca o găleată cu apă rece. Nici bine nu m-am obișnuit cu această etapă a vieții noastre, că acum deja intrăm în alta, aceeași în care se află și mama. E greu: nu e ușor să îmbătrânești.

– Înainte de nuntă trebuie să vedem dacă ne place de pețitor. Nepoții vin ei mai târziu. Mai e mult până atunci.

– Ei bine, ar trebui să ştii că, dacă eu îmbătrânesc, îmbătrâneşti şi tu.

– Eu nu voi îmbătrâni niciodată, iar dacă eu nu îmbătrânesc, nu te las nici pe tine să o faci, i-a răspuns el, trăgând-o în poala lui.

Aşa i-a găsit Carmen când a dat buzna în cameră, debordând de bucurie.

– E adevărat că au venit mai multe scrisori pentru mine?

– Cine ţi-a spus?

– Mi-a zis lumea în oraş, în drum spre casă. Mai întâi mi-a spus *Doña* Eufemia că a văzut trei saci plini, dar au mai fost apoi şi alţii. Voiau cu toţii să ştie de la cine sunt.

– *Doña* Eufemia... Ţi-am zis eu că au aflat toţi în Linares de faimoasele scrisori, Beatriz. A fost un sac. Unul singur. Iar tu, Carmen, aş vrea să-i spui clar acestui Antonio că nu-mi place că, din cauza lui, vorbeşte lumea de tine. Dacă ai de gând să citeşti scrisorile, i le vei da după aceea pe toate mamei tale ca să le verifice. Ar fi bine ca tonul şi intenţia lui să fie cele bune. Iar dacă îi vei răspunde, va trebui să-i citeşti răspunsul şi mamei tale, pentru a evita orice fel de neînţelegere sau alte bârfe. Dacă nu-ţi convine aşa, le putem arde chiar acum ca să uităm de toată tărăşenia asta.

Carmen a consimţit numaidecât, deschizând prima scrisoare fără să le sorteze pe toate în funcţie de dată.

Nana Pola şi-a făcut curaj şi a intrat să anunţe sosirea doctorului.

– Ce ruşine mare! a rostit Beatriz. Am pus omul pe drumuri degeaba! Credeam că ai făcut un atac cerebral. Îi voi spune că a fost doar o neînţelegere şi că poate pleca.

– Nu, spune-i să intre. Atâta m-am agitat, că m-am lovit la spate. Nu mă pot mişca, a mărturisit el.

Beatriz l-a privit cu atenţie.

– Nu mi-ai promis tu că n-ai să îmbătrâneşti niciodată?

23. RÂNDURI CARE CUCERESC INIMI

În timp ce tatăl ei își revenea din criză ajutat de aspirină și de cataplasmele cu apă caldă, Carmen își citea scrisorile cu voce tare în prezența mamei sale, care fusese nevoită să admită că, nu numai că arătau respectul cuvenit unei domnișoare dintr-o familie bună, dar și exprimau un devotament care părea sincer, pasional și totodată manierat. În primele scrisori, Antonio îi făcea promisiuni lui Carmen și îi pretindea la schimb alte promisiuni. I-a cerut consimțământul pentru a le scrie părinților ei și a le obține permisiunea de a o curta. În ultimele scrisori, a continuat să-i facă promisiuni, dar, în toată neliniștea cauzată de absența și tăcerea prelungită a lui Carmen, speranța unui viitor împreună fusese înlocuită de temerea că iubita lui nu mai onora lumea celor vii prin prezența sa.

A transcris cântece pentru ea și a tradus stângaci în spaniolă unele dintre poeziile clasice ale literaturii engleze. De asemenea, a fost îndeajuns de curajos încât să includă în scrisori și câteva dintre propriile compoziții – imperfecte, dar pasionale. Beatriz nu știa dacă fiica ei sesizase diferența, dar cel mai mult îi plăceau creațiile lui Antonio – dacă nu pentru calitatea lor, atunci pentru dăruirea de care dădeau dovadă. În ciuda faptului că fusese surprinsă de noua idilă a lui Carmen și a convingerii ferme că fiica ei era prea tânără pentru așa ceva, Beatriz a fost profund mișcată de intensitatea sentimentelor pe care aceasta le stârnise în tânăr. Dacă avea de gând să o iubească, nu putea decât să spere ca fiica ei să fie iubită cum trebuie și pentru tot restul vieții. Astfel, prin versurile și declarațiile lui – și cu buna intenție de a-i cere permisiunea – Antonio Domínguez cucerise inima femeii care avea să-i devină soacră. Cu fiecare pagină, lui Beatriz îi păsa tot mai puțin de impedimentele și de obiecțiile lor inițiale. Nu-și cunoștea încă viitorul ginere, dar spera să-l întâlnească și să afle mai multe despre el. Își dorea să citească în ochii lui dragostea și admirația pe care le simțea pentru fiica ei. Războiul avea să se sfârșească și avea să îi fie mai ușor să îi viziteze în Monterrey după ce aveau să se căsătorească. Aveau să găsească o modalitate prin care să se asigure că nepoților nu aveau să le lipsească bunicii, invitându-i adesea în vizită pe la ei.

Tânărul nu menționase niște date exacte, lansa doar promisiuni. Deși nu avea motive să se teamă că fiica ei ar fi putut amenința să se căsătorească

înainte de a împlini şaisprezece ani, Beatriz începuse să creadă că ferma ei convingere că aceasta trebuia să aştepte până la vârsta de şaptesprezece ani ar fi putut slăbi dacă tinerii îndrăgostiţi ar fi decis să se căsătorească mai devreme.

Dacă Beatriz învăţase un lucru în toţi anii de război şi în lunile de boală şi moarte, acela era că viaţa nu oferă garanţii şi că, indiferent de câte planuri şi-ar face, evenimente independente de voinţa ei puteau cu uşurinţă să distrugă tot. De la primul rând citit de Carmen din scrisorile de la Antonio Domínguez, carapacea dură de cinism formată în jurul inimii lui Beatriz începuse să se înmoaie. Nimic nu avea să o determine să se răzgândească: încă mai credea că viaţa nu făcea promisiuni. În viziunea ei, acesta era un lucru concret. Îşi baza însă deciziile pe acest precept de multă vreme şi îşi dorea să înceapă să creadă că, deşi viaţa nu făcea promisiuni, uneori mai oferea oportunităţi. Beatriz conştientizase că fiica ei avea şansa de a trăi şi de a da viaţă, de a o lua de la capăt, cu un nou suflu şi cu o nouă speranţă pentru viitor.

A ajuns astfel la concluzia că nici nu conta dacă fiica ei avea să se mărite la şaisprezece sau la şaptesprezece ani: important era să profite de această ocazie şi să nu o scape din mâini. Nostalgică, îşi dădea seama că lăsau în urmă jocurile copilăreşti ale lui „Cu cine mă voi mărita?“ dintre o mamă şi fiica ei, întrebare la care nu avea să existe un răspuns concret până la proba contrarie. Ea îşi primise răspunsul şi ar fi vrut să-i spună lui Carmen: „Iată-l, a sosit vremea, asta îţi oferă viaţa. Nu-l lăsa să-ţi scape printre degete“.

Cu fiecare paragraf pe care îl parcurgeau, Beatriz Morales de Cortés întorcea treptat spatele tristeţii, greutăţilor şi lamentărilor din trecut şi începea să privească bucuroasă către oportunităţile viitoare. Pentru toată lumea. Pentru Carmen – şi-a impus să creadă – avea să fie mai multă fericire decât suferinţă. Ce altceva şi-ar fi putut dori o mamă pentru fiica ei?

Pentru prima dată după mult timp, simţea că decesele, boala şi războiul nu anunţau sfârşitul; viaţa continua şi, în astfel de momente, simţea bucurie. Firește, optzeci şi nouă de scrisori nu puteau fi toate citite cu atenţia cuvenită într-o singură sesiune. S-au oprit o dată pentru a servi cina, iar mai apoi încă o dată pentru a mai mânca ceva. La insistenţele mamei sale, răspunsul lui Carmen a trebuit să aştepte până a doua zi: „Cine ştie ce prostii ai putea spune la ora asta târzie?“

– Asta-i valabil şi pentru mine. E timpul să mergem la culcare.

A doua zi, l-au trimis pe Martín la poştă să expedieze scrisoarea lui Carmen. Cu discreţia cuvenită, aceasta conţinea toate informaţiile necesare: „Trăiesc; am primit scrisorile tale; nu ştiu când mă voi întoarce; părinţii mei mi-au îngăduit să-ţi devin logodnică“. Martín a plecat cu scrisoarea, dar s-a întors cu încă nouă. Cu toate acestea, doar una era de la Antonio Domínguez. Restul, spre surprinderea familiei Morales, erau tot declaraţii de dragoste pentru Carmen, scrise de diverşi tineri din Linares care, auzind de marele teanc de scrisori sosit din Monterrey cu o zi în urmă, găsiseră o portiţă de a o curta.

Răspunsul în cazul acestora a fost unul blând, dar categoric: „Mulţumesc, dar sunt deja promisă“. Chiar şi aşa, nu s-au dat cu toţii bătuţi: ani mai târziu, continuau să sosească scrisori care nu aveau să-şi primească niciodată răspunsul, însă Beatriz avea să le păstreze pentru totdeauna. Fiica ei era logodită, dar într-o lume cu atât de puţine veşti bune, de ce să nu aprecieze dragostea tânără – indiferent de proveniență – care nu visa decât să se facă simțită?

24. VIAȚA MERGE MAI DEPARTE

Sora mea Carmen nu a vrut să se căsătorească imediat. După nenumărate discuții, părinții mei au decis ca surorile mele să se întoarcă la Sagrado Corazón, în ciuda idilei. Violența și jafurile din timpul războiului nu se domoliseră nici la trei luni de la debutul epidemiei de gripă. Exista în continuare pericolul înrolării bărbaților, iar femeile riscau la rândul lor să se facă nevăzute într-o clipită și să nu se mai întoarcă niciodată. Probabil că toate acestea erau mai rele în alte state, dar nici în Nuevo León nu eram scutiți de ele. Carmen și Consuelo, îșI spuneau părinții mei, erau în pericol mai mare din cauza tâlharilor care ar fi putut ataca orașul Linares decât sub protecția măicuțelor. Pretendentul lui Carmen putea să mai aștepte.

Nu avea să le fie ușor să o susțină pe sora mea în această idilă. Hotărâți ca nici una dintre fiicele lor să nu se mărite cu un bărbat pe care nu-l cunoșteau bine, au fost nevoiți să se gândească la o strategie care să le permită îndrăgostiților să se vadă mai des – cu maximă decență, desigur. Nu era suficient să le permită să părăsească din când în când internatul alături de prietena lor, verișoara tânărului. Într-adevăr, se temeau că o domnișoară de familie bună ar fi putut fi privită cu ochi răi dacă și-ar fi dat întâlnire cu logodnicul în absența părinților ei.

Prin urmare, tata, care se gândise destul de mult la rapida dezvoltare a orașului Monterrey ca la o oportunitate de a pleca de acolo, ca la un răgaz din calea focului încrucișat al războiului – și din calea stagnării și incertitudinii din mediul rural – a anunțat-o pe mama, la câteva zile după ce a aflat de pretendent, că, oricât ar fi protestat ea, era timpul să construiască sau să cumpere o casă în Monterrey.

– Și nu, nu e vorba să mergem să locuim acolo. Știu că nu-ți dorești asta. Aș face-o ca să fim mai aproape de fete. În felul ăsta, Carmen l-ar putea vedea pe Antonio sub supravegherea ta, că doar nu se mărită orbește. Și oricum, e o investiție rentabilă.

Argumentul lui final a fost mai degrabă îndreptat spre urechilor strămoșilor săi.

– Dar tractorul de care ai nevoie, casele muncitorilor agricoli, instalațiile electrice...

– Avem bani puşi deoparte. Dacă nu pentru aşa ceva, atunci la ce ne ajută? Am folosit deja o parte din ei pentru a cumpăra teren acolo şi uite: nu s-a întâmplat nimic.

Cum mama era îngrijorată de schimbările care veneau peste ei, tata a informat-o în cele din urmă, fără prea mult tam-tam, despre proprietăţile pe care le cumpărase. Când a văzut că mama nu a răspuns deloc exploziv, pentru a nu ispiti soarta – pentru a-i distrage atenţia –, a continuat cu expunerea planului său.

Surorile mele puteau sta acasă atunci când mama era plecată în oraş şi se puteau înscrie în Clubul Social din Monterrey pentru a putea merge la baluri. Surorilor mele le-a surâs ideea. Problema era că mama nu mai fusese în Monterrey de când bunicul fusese executat. Nu oraşul o deranja, ci călătoria. O nelinişteau pericolele călătoriei cu trenul. Deşi tata i-a spus că avea să o trimită cu maşina, chiar dacă drumul avea să dureze mai mult, tot îi era teamă. Tren ori maşină, tot aia era pentru ea. Tata nu prea putea să o critice pentru temerile ei, fiindcă erau bine întemeiate. Nu-i putea promite că nu avea să se întâmple nimic, că nu avea să apară nici un pericol, aşa cum nu-i putea promite că avea să fie în siguranţă dacă rămânea în Linares.

Surorile mele erau deosebit de frumoase, în special Carmen, şi nu întâmplător: o moşteniseră pe mama, care, în ciuda faptului că avea o fiică ajunsă la vârsta măritişului, se păstra foarte bine. Tata ştia că mama risca să fie răpită în timpul călătoriei aproape la fel de tare precum surorile mele. Pentru a-i fi cât mai aproape, veghind asupra ei încă de la incidentul care îi făcuse să decidă să le trimită pe surorile mele la internat în Monterrey, nu mai acordase fermelor din Tamaulipas atenţia de care aveau nevoie. Logodna lui Carmen oferea familiei posibilitatea de a trăi în siguranţă într-o casă nouă în Monterrey, cel puţin cât timp el era în vizită la fermele sale. Deşi mama mea jurase – şi avea să-şi respecte jurământul – să nu petreacă niciodată mai mult de o săptămână departe de casă alături de tata, şi-au cumpărat rapid o locuinţă pe strada Zaragoza, la acea vreme cea mai bună zonă pentru familiile cu resurse. Era de dimensiuni modeste, dar extrem de modernă: complet electrificată, cu apă curentă în bucătărie şi baie înăuntru. La început, lui Beatriz i s-a părut prea extravagantă, dar s-a obişnuit cu ea destul de repede.

Astfel, Carmen şi Antonio, deşi amândoi ţineau doliu de un an de zile – căci gripa spaniolă se soldase cu multe decese şi în Monterrey – puteau avea o relaţie destul de convenţională atunci când mama se afla în oraş. Dansau la

Clubul Social din Monterrey; luau cina acasă cu mama; iar când tata venea în vizită, părinții logodnicului îi invitau pe toți la vreun eveniment în familie. Când sora mea se întorcea la internat în absența mamei, îndrăgostiții își scriau de două ori pe zi, simțindu-și lipsa unul altuia și plănuind cu nerăbdare evenimentul care avea să le unească viețile în iarna lui 1920.

Până la urmă, nu s-au putut căsători mai devreme de iarna lui 1921, deși totul fusese pregătit pentru nuntă de un an întreg. Ceea ce s-a întâmplat – părinții mei aveau să sublinieze mai târziu ironia de a se fi îngrijorat inițial atât de tare de vârsta fragedă a fiicei lor amorezate – a fost că *señora* Domínguez, mama lui Antonio, murise de hepatită acută în octombrie 1920, la scurt timp după ce cuplul înștiințase Biserica despre logodna lor din luna august a aceluiași an. Antonio, obligat să țină doliu timp de cel puțin un an, a hotărât să amâne nunta.

– Uite, Francisco. Trebuie să-mi promiți ceva, i-a spus mama tatei în timpul anului de doliu al ginerelui lor. Dacă e să mor anul ăsta, nici prin cap să nu-ți treacă să amâni nunta lui Carmen cu Antonio. Dacă mai continuăm așa, le poate trece viața pe lângă ei cu atâta moarte în jur. Viața nu așteaptă după nimeni, iar moartea ne ia pe toți. Lasă-i să se căsătorească și cu asta, basta. Să facă ceva discret, dacă așa vor vrea. Fără prea mult fast. Sincer, m-ar jigni dacă nu ar face ceva discret; și mai tare m-ar deranja dacă, din cauza imprudenței mele, ar îmbătrâni înainte să apuce să se căsătorească.

– Sunt acceptate florile în acest context? a întrebat tata. Să nu te aud, a adăugat el după ce a încasat ciupitura bine meritată, n-ai fost niciodată în viața ta o nesăbuită. Nici să nu te gândești să devii acum.

25. SE APROPIE COIOTUL

Ziua în care Simonopio a însoţit-o pe Beatriz Morales de Cortés pentru a-şi exprima condoleanţele faţă de familia Espiricueta fusese ziua în care se refugiase din nou în patul doicii sale.

Simonopio dormise liniştit în dormitorul Rejei şi al Polei toată viaţa lui, mai întâi într-un coş pentru nou-născuţi, iar mai apoi într-un pătuţ. Când a împlinit vârsta de patru ani, i-au făcut degrabă un pat.

Într-o noapte, naşa lui o căuta pe Nana Pola şi, intrând în cameră, l-a zărit în pătuţ, gata să adoarmă, ghemuit ca un cocoloş. Se apropiase să-l mângâie pe frunte şi să-l învelească mai bine, dar s-a oprit brusc.

– Ia te uită, Simonopio! Când te-ai făcut aşa mare?

Acesta, firește, nu i-a putut oferi un răspuns.

– Nu mai încapi deloc. Dacă vei continua să dormi aici, vei creşte încolăcit ca un melc.

Două zile mai târziu, Simonopio a găsit în locul pătuţului său un pat mare, fără grilaj.

Nu voia să se transforme într-un melc, plus că îi plăcea ideea de a-şi întinde picioarele, dar îi lipseau gratiile care îl ţineau înăuntru, care îl protejau. Ştia însă că nu-şi putea controla mişcările pentru a se ţine departe de margine. În prima noapte, nu a putut pune geană pe geană. După aceea, a reuşit să adoarmă, dar se trezea brusc, surprins de senzaţia de cădere în gol pe care o simţea în stomac. Simonopio nu se temea să nu se lovească de pământ, ci de vid. Se temea să nu cadă în gol pentru totdeauna.

În lunile următoare, a căpătat obiceiul de a se strecura cu pătura şi perna în patul doicii sale Reja, unde adormea adânc între corpul cald al apărătoarei sale şi perete. Reja, care nu dormea, observa când băiatul se urca lângă ea, încercând să nu o deranjeze, temându-se poate ca ea să nu-l oprească şi să-l trimită înapoi în patul lui, dar nu o făcea. Nu-i păsa dacă patul o azvârlea înainte de ora obişnuită a dimineţii, mai rigidă decât de obicei şi gemând puţin când se mişca şi se ridica, ceea ce nu mai făcuse niciodată. Nu era obişnuită să aibă pe cineva atât de aproape, fie zi, fie noapte, dar dacă nu era acolo pentru a-i oferi mângâiere băiatului ei, ce rost mai avea ea în viaţă?

Simonopio era un copil activ, chiar şi atunci când dormea. Uneori, Reja avea impresia că îşi urmărea albinele în somn, la fel ca atunci când era treaz:

își mișca picioarele de parcă ar fi alergat, iar brațele de parcă ar fi zburat. În plus, prefera să fie mai aproape de pielea tare și lemnoasă a doicii sale decât de peretele dur și neînduplecat. Pe măsură ce noaptea înainta, Simonopio cucerea treptat tot mai mult teritoriu din patul comun, lăsându-i puțin spațiu pentru odihnă – insuficientă și proastă – pe marginea prăpastiei. Reja nu era speriată de vid; era speriată de podeaua tare. Îi era teamă că, atunci când avea să se lovească de ea, oasele i s-ar sparge ca sticla.

Nana Pola n-a avut cum să nu observe atâta mișcare neobișnuită în dormitorul lor. Când a văzut că lunile treceau și situația tot nu se îmbunătățea, a vorbit cu Simonopio într-o seară, în timp ce îl băga în pat.

– Nu te mai poți culca în patul doicii tale Reja. E foarte bătrână și o dor toate. Nu știu de ce ți-e frică, Simonopio, dar acum ești băiat mare. Ești în siguranță aici. Binecuvântez camera asta seară de seară. Nici o vrăjitoare sau fantomă nu poate pătrunde aici. Nici monștrii nu pot încăpea sub patul tău, pentru că e foarte jos, iar ei sunt foarte mari, cum s-ar spune. Și nu avem păpuși care să se trezească și să se plimbe noaptea, pentru că le-am trimis pe toate în magazie. Somn ușor!

Această listă de ființe de care ar fi trebuit să se teamă nu i-ar fi trecut niciodată prin minte lui Simonopio, dar dacă încăperea era binecuvântată în fiecare seară, pentru el era suficient pentru a se liniști. Nu-i era frică de ele. Ceea ce continua să îl îngrozească era căderea și faptul că – în somn – nu-și găsea niciodată drumul spre podea, căzând și tot căzând la nesfârșit, fără să se mai trezească vreodată. Nu considera că exista binecuvântare care să-l protejeze de asta, dar Nana Pola avea dreptate: se făcuse destul de mare încât să înțeleagă că, deși avea nevoie de protecția doicii sale pe timp de noapte, aceasta era prea bătrână pentru a i-o oferi fără anumite consecințe. Trebuia să prindă curaj.

Fiind viteaz și inventiv și văzându-se privat de protecția trupului doicii sale, a târât un scaun până la marginea patului. Nu era împrejmuirea completă pe care i-o oferise pătuțul său, însă spătarul înalt servea scopului de a-i păcăli ochii somnoroși în întuneric. I-au mai trebuit câteva săptămâni pentru a obține din nou un somn liniștit, dar nu a mai deranjat-o niciodată pe Nana Reja. Într-o zi, când a venit vremea să adoarmă, a uitat să lipească scaunul de patul lui și, treptat, a uitat de teama care îl împiedicase să se odihnească. Cu timpul, a uitat complet că avusese cândva nevoie de Nana Reja lângă el pentru a putea adormi.

Cu toate acestea, în ziua în care Beatriz îi dăduse drumul mâinii pentru a fugi în întâmpinarea cobei de Martín, Simonopio se oprise acolo, singur, țintuit în loc, în mijlocul drumului. Nu se temea pentru sănătatea tatălui său spiritual Francisco: știa că se întâmplase ceva care îl supărase și cam atât. Înțepenit acolo, Simonopio se temea să nu cadă la nesfârșit, să nu mai atingă vreodată pământul. Din cauza nepăsării sale – fiindcă se dusese unde nu trebuia –, era convins că pusese în mișcare povestea cu coiotul și nu știa ce să facă pentru a drege lucrurile.

Stând pe piatra lui din spatele tufișului, așteptând răbdător ca nașa sa să-și termine vizita, auzise un zgomot care îl alertase la timp. S-a întors și a văzut bărbatul apropiindu-se de el cu pași repezi, cu un ciomag în mână, gata să-l lovească. Reușise să evite prima lovitură, reacționând agil, dar știa că nu se putea feri la nesfârșit: putea citi în privirea lui Espiricueta că nu avea să se oprească până nu îl omora de tot.

Numai țipătul lui Beatriz l-a oprit pe bărbat – nimic mai mult. Aceasta s-a apropiat, furioasă, înarmată doar cu o păpușă de cârpe. Simonopio știa că mama lui spirituală făcuse păpușa pentru fetița lui Espiricueta, cea cu ochii tăcuți. A ajuns în dreptul lor cu privirea și scopul unei mătci care își apără roiurile. Simonopio era bucuros să o aibă alături de el.

– Nu ești întreg la minte? Cum îți permiți?

Faptul că Espiricueta își oprise loviturile nu însemna că își stăpânise furia sau că aruncase ciomagul din mână.

Beatriz s-a pus între Simonopio și atacatorul său.

– Ceea ce vreau să înțeleg, a ripostat Espiricueta, este ce caută nenorocitul ăsta posedat la mine acasă. De câte ori a trecut pe aici ca să ne aducă ghinion?

– De ce crezi că ar face asta?

– Mai întâi mi-a murit soția. Apoi copiii.

– De-asta am și venit, pentru a-mi prezenta condoleanțele, a spus Beatriz, încercând să se calmeze și să regăsească mila pe care o simțea pentru acel om care pierduse atât de multe în viață.

– La ce bun? Du-te și prezintă-le altcuiva care are nevoie de ele. În ceea ce mă privește, el mi-a ucis familia. Nu vreau nici condoleanțe, nici compasiune. Vreau ca ultimii doi copii pe care-i mai am să trăiască. Vreau ca pe cei pe care mi i-a luat să mi-i dea înapoi, ca individul ăla care s-a întors din mormânt.

– Anselmo. Îţi înţeleg durerea şi disperarea, dar cum poţi să crezi că Simonopio se face vinovat de asta în vreun fel? O molimă a atacat întreaga lume!

– Ţi-am spus că nu va aduce decât nenorociri. Câmpul meu nu a îndurat nicicând cât au îndurat celelalte odată cu sosirea lui, iar apoi familia mi-a murit cum nu i-a murit nimănui. De ce să mi se întâmple numai mie?

– Au murit foarte mulţi oameni, Anselmo. Peste tot în lume.

– Poate că da, dar dumitale nu ţi-a murit nimeni.

– Mătuşi, rude, prieteni. Plus familia ta, Anselmo.

– Nimeni.

Nu aveau să ajungă nicăieri în ritmul ăsta, aşa că Beatriz a schimbat subiectul şi şi-a ajustat tonul la unul mai împăciuitor.

– Ei bine, am adus câteva lucruri pentru fetiţa ta. Dacă mai are nevoie de ceva, anunţă-ne. Dacă vrei, o putem înscrie la şcoală, astfel încât să...

– Nu. Nu-i învaţă acolo decât să fie servitori, iar ea nu va fi servitoarea nimănui. Ştii de ce am nevoie? Să-ţi duci mila cuiva care şi-o doreşte. Nu vrem nimic de la tine. Sau crezi că o păpuşă o va aduce înapoi pe mama fetei mele? Ia-ţi băiatul şi spune-i să nu mai calce niciodată pe pământul meu, pentru că data viitoare îl omor.

Ameninţarea a făcut-o pe Beatriz să-şi ţină respiraţia, chipul său căpătând paloare. A eliberat apoi aerul puţin câte puţin. Simonopio a observat că mâna care încă îl ţinea de încheietură îi tremura, deşi vocea îi era fermă.

– Te avertizez că, dacă te mai apropii vreodată de el, o să-ţi pară rău. Ai face bine nici să nu te mai uiţi la el. Clar? Şi încă ceva: pământul ăsta nu este şi nu va fi niciodată al tău.

Beatriz nu a mai stat după răspunsul lui Espiricueta. L-a apucat pe Simonopio de antebraţ şi a luat-o la fugă cu el fără să se uite vreo clipă în urmă. L-a prins cu o mână, simţind cum se ridică în aer în spatele ei precum păpuşa de cârpă pe care o ţinea încă în cealaltă. Respiraţia ei nu îşi revenise încă la normal. Simonopio se gândea că nici măcar Espiricueta nu îndrăznise să o înfrunte când pe chipul ei se citea atâta curaj şi furie. Pe măsură ce poteca se lărgea, Beatriz şi-a amintit de păpuşa pentru care-şi dedicase atât de mult timp să o confecţioneze, amintindu-şi de Margarita Espiricueta. Fără să stea pe gânduri, a aruncat-o în mărăciniş, astfel încât aceasta să putrezească încet, asemenea plantelor şi animalelor rare de pe acel pământ arid. Apoi a găsit un băţ rezistent cu care să-şi umple mâna goală.

– Nu-ți face griji, Simonopio. Totul este în regulă. Nu ar îndrăzni niciodată, îi repeta din când în când pentru a-l liniști, deși fără să încetinească ritmul și fără să dea drumul la băț.

Nu au întâlnit pericole pe drum – doar pe Martín cu vestea privind presupusa criză de furie a lui Francisco Morales. Simonopio rămăsese acolo, încremenit în loc în mijlocul sălbăticiei înghețate, fără mamă spirituală ori albine. Singurul lucru care-i purta companie era o bucată rătăcită de lemn, care știa că i-ar fi fost inutilă în caz că ar fi trebuit să se apere în povestea despre care era convins că luase naștere în acea zi.

Nu-și putea recăpăta suflul, și nu din cauza efortului depus în drumeție, ci din cauza fricii.

Nu. Povestea lui nu avea să se sfârșească printr-o bătaie cu bețe și nici nu avea să se sfârșească în acea zi; de asta era sigur. Ce nu știa încă era când, motiv pentru care era îngrozit: se simțea de parcă ar fi căzut în gol la nesfârșit, treaz, dar fără nici un control, incapabil să-și regăsească echilibrul pe terenul ferm al certitudinii. Apoi și-a amintit de căldura doicii sale care îl proteja de vid și a fugit să o găsească.

26. PĂMÂNTUL ĂSTA NU ESTE ȘI NU VA FI NICIODATĂ AL TĂU

Pământul ăsta nu este și nu va fi niciodată al tău. Nu. Niciodată. Niciodată al tău.

Șansa lui Anselmo de a bate micul demon fusese întreruptă brusc de cotoroanță, dar ce putea să facă? Să o ignore pe soția șefului său? Să-l omoare pe băiat în fața ei? I-ar fi plăcut, dar nu era prost. Ce-ar fi făcut apoi?

Așa că se stăpânise – deși nu încetase să-și dorească să o facă –, dar rămăsese pe poziții pentru a-și apăra teritoriul până când femeia avea să plece de acolo cu tot cu monstrul ei.

Încă orbit de furie, a trecut ceva timp până să-și de seama că încă ținea brațul ridicat, strângând în mână un ciomag. Când și-a văzut fiica ieșind din casă, căutându-și binefăcătoarea absentă cu o strălucire în ochi pe care nu o mai văzuse până atunci, poate din cauza entuziasmului de a fi îmbrăcat noua fustă și bluză de la femeia lui Morales, a simțit din nou greutatea ciomagului și textura aspră a muchiei subțiri care îi săpa în mâinile bătucite.

Dorința lui de a riposta renăscuse. S-a luat de ea că acceptase pomana și cadourile care erau fără îndoială rezultatul vinovăției pe care o simt cei care au totul.

A bătut-o până și-a dat jos hainele cele noi, chiar acolo, afară, înainte de a o obliga să se întoarcă în casă și să încălzească niște *comal*. După ce s-a încins, a pus-o să coacă niște chili. Înainte de a simți în plămâni sau în ochi înțepătura fumului fierbinte și picant al ardeilor iuți copți, Anselmo Espiricueta a ieșit din casă, zăvorând bine ușa și obloanele; a lăsat-o acolo, plângând, implorând milă, arzând pe dinăuntru de la aerul usturător. La fel îl pedepsiseră și pe el părinții lui ori de câte ori se purta urât.

Espiricueta a ieșit în mijlocul naturii înghețate, convins că, odată cu pedeapsa pe care i-o aplicase fiicei sale, avea să-i alunge din suflet orice aplecare spre sărăcie sau umilință.

Văzând că fusta și bluza zăceau acolo unde căzuseră, le-a ridicat de pe jos. S-a îndreptat spre dealuri, pe drumul pe care îl luase scorpia băgăcioasă. Odată ajuns în punctul în care acesta se lărgea, convins că se afla suficient de departe de casă, le-a aruncat în mărăciniș, lăsându-le să putrezească încet, la fel ca plantele și animalele rare de pe acel pământ arid.

– Pământul meu.
Pământul lui.

27. ACOPERIȘUL RESPIRĂ

Simonopio și-a petrecut fiecare noapte rămasă din acea iarnă geroasă refugiindu-se în patul cald al doicii sale Reja.

Când o auzea noaptea venind la culcare, se urca în pat după ea, folosind – fără ca ea să știe – aceeași tactică pe care o perfecționase încă de la vârsta de patru ani: lua cu el o pernă și o pătură și se deplasa cât mai pe furiș, de teama unui refuz. I-a luat mult timp până să adoarmă, atât din cauza îngustimii patului, cât și din cauza gândurilor care insistau să i se tot învârtă în cap, încercând să găsească o cale de scăpare din situația dificilă în care se băgase. În cele din urmă a reușit să adoarmă, întrucât trupul de copil i-o ceruse, iar mintea îi cedase.

Nana Reja a rămas tăcută, ca întotdeauna, fără să spună nimic, fără să întrebe nimic: nu tu „ce s-a întâmplat?“; nu tu „de ce ești atât de speriat?“; nici măcar un „n-ai de ce să te temi“. Simonopio bănuia că ea știa, că presimțea că avea să i se întâmple ceva de proporții și de aceea nu îndrăznea niciodată să-i spună să nu se mai teamă sau că nu avea de ce să se teamă. Stătea trează, nemișcată, așa cum Simonopio știa că făcea întotdeauna noaptea în patul ei, chiar și fără ghemul de Simonopio care o vizita fără să-i ceară permisiunea. Când a deschis ochii odată cu prima rază a dimineții, patul era rece. Doica lui nu se mai afla acolo: se întorsese la locul ei de toate zilele, stând așezată în balansoar, la adăpostul acoperișului înclinat al șopronului.

Simonopio o auzise pe mama lui spirituală, Beatriz, spunând că, mai ales atunci când se făcea frig, Nana Reja nu mai trebuia lăsată să-și petreacă timpul stând de pază afară, în bătaia vântului; că o bătrână de vârsta ei putea muri din cauza expunerii. Cu toate acestea, nu avea cum să o convingă pe bătrânica înlemnită. Nu-i păsa de schimbările de vreme sau de intemperii. Tot ceea ce părea să conteze pentru ea era să nu-și părăsească punctul de veghe surd, mut și orb. Când Beatriz îi cerea lui Martín sau Nanei Pola să o ridice și să o ducă în bucătăria încălzită, Nana Reja reacționa cu o forță care cu greu putea fi interpretată greșit: scutura ciomagul cu putere, reușind să-l lovească pe Martín – care nu era îndeajuns de iute ca să scape – direct în picioare. În ceea ce o privea pe Pola, Reja nu ar fi îndrăznit să o lovească nici în ruptul capului, însă nimic nu o împiedica să-și agite ciomagul într-un arc larg atunci când o simțea pe Pola aproape.

Nimeni și nimic nu o putea convingea să schimbe rutina pe care o urma de zeci de ani. Nici măcar Simonopio, care își făcea la rândul lui griji pentru ea.

Avea opt ani: nu mai era un copil. Știa că o deranja noaptea, dar experiența de pe pământul lui Espiricueta îl zdruncinase și, pentru moment, avea nevoie să se simtă protejat, cel puțin cât timp se afla în starea inconștientă a somnului profund.

Își petrecea zilele recăpătându-și curajul. Cum frigul refuza să dispară, albinele sale ieșeau foarte puțin, iar când o făceau, rămâneau aproape de structura enormă cu care colonizaseră acoperișul magaziei. Ieșeau să-și mai antreneze puțin aripile și – poate – instinctul, dar nu toate făceau acest lucru. Cel puțin, nu în același timp.

Simonopio nu ar fi plecat nicăieri fără ele. Nu pentru moment. Hoinărise prin preajma casei de câteva zile, surprinzându-i pe toți cu prezența sa constantă, pentru că, odată cu expedițiile continue în sălbăticie, aparițiile deveniseră tot mai rare.

Înainte ca toți cei din gospodărie să înceapă să-l chestioneze dacă se simțea bine, când știa că nici măcar nu ar fi fost în stare să le ofere un răspuns, i-a trecut prin minte să își ajute doica, astfel încât să nu-l mai deranjeze ceilalți cu toate grijile lor și, bineînțeles, să nu-i mai fie frig. Simonopio credea că ea nu simțea frigul pe pielea-i împietrită, dar poate că în interiorul ei străvechi îl simțea, fără să-și dea seama. Știa că nu venise timpul ca Nana Reja să moară, dar mai știa și că anumite situații se puteau schimba cu ușurință din cauza unui refuz încăpățânat de a se proteja.

Cum era imperios necesar ca Nanei Reja să nu-i fie frig pe timp de zi, astfel încât să poată trăi atât cât îi fusese scris, Simonopio i-a făcut focul, ceea ce mai atenuase din grija celorlalți față de bătrână și de el. Menținerea focului aprins – în timp ce se asigura că fumul nu ajungea la albinele sale din stup – era o sarcină neîntreruptă: Simonopio alimenta focul cu lemne toată ziua, zi de zi, până când vremea s-a mai încălzit. Albinele au ieșit atunci fără probleme din adăpostul lor confortabil, iar el se simțea îndeajuns de puternic încât să se poată îndepărta din nou de casă.

Încă din noaptea în care revenise în patul doicii sale sau din prima zi pe care și-o petrecuse stând la picioarele ei, veghind asupra ei și ținându-i de cald, Simonopio știa că nu-și putea permite decât o scurtă pauză; că în curând trebuia să iasă din nou în lume pentru a se pregăti, înainte ca lumea – violentă – să vină după el. Totuși, în acele zile în care toți îl lăudau pentru că

era atât de atent şi de protector privind bunăstarea Nanei Reja, fără să-şi imagineze că avea totodată grijă şi de a lui, nu reuşea să scape de dorinţa ca frigul să mai fi durat încă puţin; ca armistiţiul să mai fi continuat încă puţin. În acelaşi timp, era conştient că dorinţa nu avea ce să caute în astfel de chestiuni: frigul avea să dispară atunci când avea să dispară, iar perioada lui de seninătate artificială avea să se încheie, iar el avea să se confrunte cu consecinţele gravei sale erori.

Pe măsură ce se gândea la asta, de o parte şi de alta a Nanei Reja care stătea nemişcată, era asediat de frică, asemenea norului de fum de la focurile pe care le aprindea el însuşi, căci sfârşitul iernii reprezenta limita de timp pe care o acordase fricii şi paraliziei sale; somnului său cald şi ferit de probleme alături de doica lui; sarcinii pe care oricine o putea face, de a adăuga la nesfârşit lemne pe foc. Simonopio se hotărâse ca, înainte ca ultimele albine să iasă să se bucure de libertatea primăverii, înainte să pornească împreună în călătoria lor epică, avea să-şi ducă perna de acolo şi să îşi strângă pătura. Avea să lase în urmă căldura şi protecţia doicii sale. Avea să lase în urmă şi binecuvântările nocturne ale Nanei Pola împotriva monştrilor, animalelor, păpuşilor şi a orice altceva. Avea să-şi mute patul cu sau fără ajutor. Avea să cureţe şopronul Nanei Reja, pe care nimeni nu-l mai folosea pe post de magazie din cauza albinelor. Avea să se mute acolo, unde avea să doarmă, să se trezească, să crească, să devină puternic.

La început, Francisco şi Beatriz Morales s-au opus ca Simonopio să doarmă în asemenea condiţii izolate şi rustice. De asemenea, susţineau – pe bună dreptate – că şopronul fusese construit ca spaţiu de depozitare; că nu era menit să fie cameră de dormit pentru cineva, cu atât mai puţin dormitorul unui copil drag, pe care, dacă Nana Reja le-ar fi permis, l-ar fi dus să doarmă în casa principală încă din ziua sosirii lui, fără să le pese dacă ar fi făcut Consuelo o criză de nervi din cauza copilului ciudat şi urât.

De fiecare dată când Simonopio îşi muta patul şi îl punea în faţa şopronului, Beatriz sau Francisco punea pe câte cineva să-l ducă înapoi în casă.

– Nu, Simonopio. Nu poţi dormi acolo. Dacă nu mai vrei să dormi cu doicile, vino cu noi în casă.

Au continuat să-i explice cum albinele puseseră treptat stăpânire pe grinzile magaziei Nanei Reja – fiindcă nu rezolvaseră problema la timp, au recunoscut ei – şi era deja prea târziu: de ani de zile, nimeni nu avea curajul să depoziteze unelte sau orice altceva în magazie.

– Cum ai de gând să dormi acolo, Simonopio?

În timp ce îi adresau această întrebare, în ciuda tăcerii previzibile a băiatului, răspunsul – clar și logic – venise de la sine. Dacă nu s-ar fi lăsat convinși de faptul că nu era nimeni mai potrivit pentru acel spațiu decât Simonopio, care rareori era văzut fără albinele sale, ar fi fost martori la încercarea Nanei Reja – pe care nimeni nu o vedea vreodată mișcându-se din loc, vorbind sau manifestând vreun interes – de a muta ea însăși patul băiatului ei iubit din dormitorul lor comun.

Desigur, au stabilit câteva reguli. În primul rând, înainte de a se muta acolo, Simonopio trebuia să cureţe magazia. În al doilea rând, trebuia să le permită să construiască o baie adiacentă și să facă o fereastră pentru a îmbunătăți ventilația și lumina naturală. Pentru moment.

Simonopio a acceptat bucuros: nu voia să-și așeze patul acolo unde ar fi putut fi lăsate și uitate păpușile nopții pe care Nana Pola le trimisese într-o magazie nespecificată. Avea să se ocupe personal de curățenie.

Fereastra avea să se facă la vremea ei, dar el voia să se mute imediat. Înainte de a-și pierde determinarea, s-a dus direct la magazie pentru a încerca să deschidă ușa. Ruginită și umflată din cauza neglijenței și a anilor de nefolosire, ușa nu se mișca. Simonopio nu s-a putut descurca singur, așa că a fost nevoit să îl convingă pe Martín să își facă curaj și să îl ajute.

– Bine, Simonopio; presupun că, dacă sunt cu tine, nu mă vor ataca.

Albinele lui nu atacaseră niciodată pe nimeni, cu sau fără el, dar nu avea cum să-i explice asta lui Martín. Având în vedere ceea ce urma să se întâmple în viitor, se gândea cu un oarecare regret că îi convenea ca oamenii să aibă această percepție greșită: „Nu te apropia de șopronul lui Simonopio, altfel vei muri de la o înțepătură de albină. Sau de la o mie“.

Își petrecuse mare parte din viață stând la umbra acoperișului proeminent, ținându-i companie Nanei Reja, învățând lecțiile de viață pe care vântul și albinele îl învățau, însă în acea zi, după ce terminase de reparat ușa, Simonopio a pășit pentru prima dată în șopron.

Era adevărat că avea nevoie de o fereastră, nu doar din cauza întunericului, ci și pentru a scăpa de mirosul înfundat care se acumulase de-a lungul anilor. Podeaua era zdravănă, acoperită de colbul pe care nici măcar ușa umflată nu reușise să-l țină la distanță, iar în două colțuri se cristalizase de-a lungul anilor o acumulare de miere pe care albinele o lăsaseră să se prelingă.

Nimic din toate acestea nu îl deranja. Lăsa ușa deschisă toată ziua, aroma

proaspătă a ierburilor sălbatice curățând aerul stătut, impregnat de mirosul oamenilor care se întorceau de la muncă, de ulei pentru plug, de kerosen vărsat, de ghivece de plante sparte, de frânghii putrede, de saci vechi atât goi, cât și plini de pământ, de lemn de schelărie, dar și de bucăți ruginite de metal. În ritmul scârțâitului balansoarului de afară, unde Nana Reja privea, ca întotdeauna, spre șosea și spre coline, a scos tot din magazie.

A lăsat stalactitele și stalagmitele din miere moale şi cristalizată, de culoarea chihlimbarului, intacte în colţurile lor. Acolo le era locul.

Pe ultimul raft se afla ceva care, la prima vedere, în penumbra magaziei, Simonopio crezuse că era o bucată de pânză. La o privire mai atentă, a observat că pânza acoperea ceva: o cutie enormă. Nu a putut să o mute de unul singur.

Când, în cele din urmă, l-a convins pe Martín să-l ajute din nou, Simonopio a fost surprins de panica bărbatului la vederea cutiei. La început, nu a înțeles de ce se temea atât de tare. I se părea o cutie frumoasă, deşi nu o deschisese încă. A început apoi să ezite. Dacă acolo depozitase Nana Pola păpușile nopții? Nu era noapte, dar era suficient de întuneric în interiorul magaziei. Îi era teamă că acele condiții erau propice păpușilor, care aveau să prindă viață, să iasă să îl sperie.

Simonopio a ieșit în fugă în spatele lui Martín, speriat de produsul imaginației sale.

După ce și-a recăpătat suflul și calmul, Simonopio l-a tras de mânecă pe Martín, insistând să se întoarcă înăuntru pentru a termina treaba. De asemenea, au reușit să-l racoleze și pe Leocadio pentru această sarcină. În trei, au scos cutia grea la lumina zilei, după opt ani în care fusese dată uitării în acea beznă totală. Reticenți, Leocadio și Martín și-au amintit de ziua în care ei înșiși o depozitaseră cu mare grijă în magazie, la indicațiile stăpânei casei.

Li se făcuse pielea ca de găină.

Pe de altă parte, cutia i se părea foarte frumoasă lui Simonopio. Se gândea că, dacă nu avea nimeni nevoie de ea, poate că i s-ar fi permis să depoziteze câteva lucruri în ea – cu condiția ca păpușile să nu se afle acolo. Dacă se aflau, trebuia să le găsească o altă temniță.

Acesta fusese primul test de curaj din viața sa: să o deschidă, iar apoi să-i evacueze pe posibilii locatari.

Când, hotărât, a dat să ridice capacul, Martín l-a oprit.

– Nu face asta. E pentru un cadavru. Dacă o deschidem, poate că va vrea s-o umplem.

Martín nu i-a mai spus nimic pe această temă băiatului. Într-un fel, el asocia venirea pe lume a puștiului cu acea cutie și nu i se părea a fi o anecdotă bună de transmis mai departe. A acoperit cutia la loc, iar apoi l-a rugat pe Leocadio să-l ajute să o ascundă din nou în adâncurile unei alte magazii: „Undeva unde să n-o vadă nimeni, *compadre*, pentru orice eventualitate“.

Simonopio știa de moarte. O văzuse adesea în poveștile sale despre ceea ce avea să se întâmple și în cele care deja se întâmplaseră. Nu văzuse însă niciodată un sicriu. Nici nu-și dorise. Pe bună dreptate, nici Martín nu-și dorea asta: coșciugul acela nu era destinat nici unuia dintre ei.

Și-a petrecut tot restul zilei făcând curățenie. În acea seară, obosit, dar instalat în noul locaș, cu patul făcut și la locul lui, mama sa spirituală Beatriz a sosit pentru a inspecta roadele eforturilor sale susținute.

– Vei avea nevoie măcar de un dulap și de un scaun. Și de o fereastră, Simonopio, cât mai curând cu putință. Ce miros cumplit! Sigur nu vrei să dormi în casă, cel puțin până terminăm cu fereastra și cu baia?

Apreciase oferta, dar s-a simțit nevoit să o refuze. Se gândea că noaptea aceea avea să fie prima pe care să o petreacă în noua sa odaie de dormit, cu toate că nașa lui avea dreptate: cu ușa închisă, mirosul neplăcut al anilor neaerisiți revenise.

Ținând ușa deschisă pentru a ventila spațiul pe timpul zilei și datorită aromei săpunurilor și uleiurilor pe care le folosise, crezuse că alungase mirosul, numai că, odată cu lăsarea serii, nu i se părea o idee prea bună să doarmă cu ușa întredeschisă. Dormea pentru prima dată singur, chiar dacă Reja era încă afară. Se temea. Neștiind pe de rost binecuvântările Nanei Pola, a fost nevoit să inventeze el unele, dar nu era convins că aveau să se dovedească la fel de eficiente ca acelea care îl protejaseră noapte de noapte până atunci. Nu știa dacă vorbele lui aveau să convingă vrăjitoarele, feluritele animale, monștrii sau păpușile să se ducă în altă parte.

Sau dacă vorbele aveau să-l protejeze de coiot.

După ce a închis ușa cu mare grijă, mirosurile rele i-au invadat din nou nasul. Se gândea că poate, după atâția ani într-un singur loc, mirosurile nu voiau să se mute, să se piardă în aerul liber, până când esența lor avea să dispară definitiv. În legitimă apărare, se agățau de tencuiala poroasă de pe pereți și de grinzile vechi de lemn ale acoperișului, iar dacă Simonopio nu

avea să rezolve problema curând, nu avea să treacă mult timp până când aveau să-i cuprindă așternuturile, perna și salteaua și să le considere spații ideale în care să-și prelungească existența acolo unde se născuseră.

Extenuat, întins pe patul care încă mirosea a curat – dar incapabil să adoarmă pentru că, în întuneric, mirosul se ascute, iar atunci când ceva miroase urât, va mirosi curând și mai urât – Simonopio se concentra să desființeze duhoarea invazivă. În scurt timp, a reușit să distingă fiecare miros în parte. Unul câte unul, le-a îmblânzit cu nasul, ajungând să le ignore, până la ultimul – pe care, până atunci, nu-l putuse detecta din cauza celorlalte mirosuri combinate: mirosul dulce al imensului fagure de miere pe care albinele sale îl construiseră între grinzile acoperișului.

Se simțea în sfârșit liniștit, fiindcă acela era mirosul de care aparținea. Cel pe care îl purta pe piele. Albinele se bucurau de prezența lui și îl întâmpinau bucuroase pentru că și el aparținea locului, alături de ele, asemenea formațiunilor de miere cristalizată.

Pentru moment, scăpase de teama care pusese stăpânire pe el. Când a închis ochii și și-a deschis nu numai nasul, ci și urechile, când a auzit vibrația emisă de albinele sale prin tavanul care îl acoperea și îl proteja pe Simonopio, și-a spus că decizia de a se adăposti acolo fusese una corectă.

Datorită albinelor care-i țineau companie, a scăpat de amintirea persistentă a lui Espiricueta, coiotul din povestea sa; de Espiricueta și ciomagul său, cu tot cu ranchiuna lui nefondată, cu amenințările lui, cu pământul lui muribund. Simonopio știa că mai avea timp să crească și să prindă putere pentru ce avea să se întâmple între ei, iar dormitul acolo era un bun început. A doua zi, avea să se întremeze pentru a-și putea urma albinele până la capătul călătoriei lor zilnice, pentru că era important – își spunea el – să înțeleagă ce anume căutau și ce aveau să găsească înainte de a se întoarce acasă, la căderea nopții. Nu știa când, dar avea să se provoace singur să meargă tot mai departe cu fiecare nouă zi. Ghidat de albinele sale, avea să ajungă la capătul drumului.

Încetul cu încetul, a uitat de îndoielile sale cu privire la eficiența propriilor binecuvântări. Ce binecuvântare mai bună putea fi decât să se afle sub protecția albinelor sale?

Astfel, dormind și crescând sub un acoperiș viu, care își schimba treptat ritmul și suflul pentru a i se potrivi lui mai bine, Simonopio avea să își învingă frica.

28. O CĂLĂTORIE PRESĂRATĂ CU SPINI

A doua zi, Simonopio şi-a început călătoria, după ce se odihnise mai bine decât în ultimele câteva luni: avea să plece în căutarea comorii care îi aştepta albinele în fiecare zi de primăvară.

Ştia că nu avea să o găsească imediat, că avea să-i ia ceva timp până să ajungă la ea şi că era nevoie de mult efort, întrucât puterea şi îndrăzneala necesare pentru o astfel de călătorie nu se puteau dobândi de pe o zi pe alta sau doar printr-o dorinţă.

Drumurile din apropiere, pe care le explorase de-a lungul timpului, deveniseră mai uşoare, dar deja trebuia să meargă mult mai departe, să descopere noi trasee şi locuri. Să facă noi cărări.

Mai mult decât atât, după trei luni în care nu explorase colinele aşa cum era obişnuit să o facă, avea de plătit scump pentru timpul pierdut.

Drumul albinelor nu era şi cel al oamenilor: în timp ce Simonopio făcea paşi timizi, ele zburau peste tufişuri şi spini, fără să le pese de lipsa unui drum deschis. Golurile dintre munţi nu le ridicau nici un fel de probleme, pantele nu le oboseau, iar canioanele – întotdeauna greu de negociat pentru un animal cu două picioare precum Simonopio – nu reprezentau nici un obstacol pentru ele. Dacă pe drum ar fi început să plouă, s-ar fi scuturat de apă. Dacă frigul le prindea nepregătite înainte de întoarcere, ştiau că, la sfârşitul zilei, aveau să revină la căldura fagurelui lor, pline de energie de la mierea primăvăratică. Nu li se făcea niciodată frică şi nimic nu le descuraja de la ţelul lor. Doar moartea le putea opri, dar nu le păsa dacă mureau în timp ce-şi îndeplineau misiunea de zi cu zi.

Trebuiau să termine călătoria într-o singură zi, aşa că nu aveau timp să aştepte după el.

Simonopio, limitat de condiţia sa umană şi de vârsta sa fragedă, era nevoit să găsească sau chiar să facă singur trasee practicabile, ceea ce îi încetinea progresul. Pe deasupra, mai şi obosea; se împiedica, iar când cădea, se julea la genunchi sau la mâini. Ploaia îi uda hainele. Frigul, când venea, îi intra în oase. Căldura intensă a verii şi setea îl făceau să se poticnească. Se agăţa în spinii din tufişuri, iar pietrele făceau tot posibilul să-i răsucească gleznele.

S-a simţit izbit de teamă, conştientizând brusc că se lăsa întunericul şi că se afla foarte departe de casă, ceea ce l-a făcut să se răsucească de câteva ori şi

să se întoarcă epuizat, înfrânt, dându-i Nanei Reja explicații din priviri. Aceasta și-a deschis ochii pentru el și i-a spus din privire: „Nu te opri“. Apoi i-a închis la loc. Îi spusese tot ce avusese nevoie să-i spună. A doua zi de dimineață, Nana Reja și-a luat din nou rămas-bun, mișcându-se în balansoarul ei.

Încetul cu încetul, excursiile din primăvara, vara și toamna acelui an i-au făcut picioarele din nou agile; a devenit mai rapid, simțul orientării i s-a ascuțit și și-a recăpătat încrederea în sine – ba chiar a și crescut. Prin exercițiile sale zilnice și constante, și-a consolidat și legătura cu albinele. Făcând acest lucru – pas cu pas, oră de oră, zi de zi – a reușit să scape de frică, la fel cum ele se scuturau de picăturile de ploaie. Se simțea mai puternic.

Știa că încă mai avea timp la dispoziție și că timpul avea să lucreze în favoarea lui: dacă nu avea să parcurgă tot drumul în acea primăvară sau vară, avea să reușească în anii următori. În cele din urmă, avea să reușească.

Albinele fuseseră răbdătoare cu el. Așteptaseră ani la rând ca el să fie pregătit să termine călătoria alături de ele. La capătul drumului, îl aștepta ceva important, ceva ce încercaseră mereu să îi împărtășească și să îl facă să înțeleagă.

În curând avea să vadă. În curând avea să afle.

29. TRENUL TRECE PESTE DEALUL ALTA ȘI LA FEL ȘI SIMONOPIO

Mama a regretat imediat că i-a permis lui Simonopio să aibă propriul spațiu, pentru că începuse să dispară pe coclauri pentru perioade de timp din ce în ce mai lungi, până când, într-o noapte, nu s-a mai întors nici la baie, nici la cină, nici în pat.

Alarmați, părinții mei i-au chemat pe peoni pentru o căutare nocturnă, care s-a dovedit zadarnică: au petrecut ore întregi căutându-l pe cărarea care ducea spre *hacienda* La Florida, în speranța că Simonopio ajunsese la moșie înainte de căderea nopții.

Tata s-a întors în acea noapte frustrat și îngrijorat. Nu era nici urmă de Simonopio pe nicăieri.

– Nici urmă de el.

În acea noapte, părinții mei nu au putut dormi. Nu puteau face nimic altceva decât să continue rutina lor obișnuită: spălat, schimbat, stins lumina.

– Îl găsim noi mâine, ai să vezi, i-a spus tata mamei pe un ton liniștitor.

Mama, cu pesimismul specific nopților nesfârșite, și-l imagina pe Simonopio pe fundul unei prăpăstii, incapabil să se miște, cu picioarele rupte, speriat și înconjurat de urși și pume. De fiecare dată când închidea ochii, îl vedea pe băiatul pe care îl iubeau atât de mult, complet abandonat, în fața unei nopți care, fără îndoială, i s-ar fi părut eternă mai mult lui decât ei. În cele din urmă, nu s-a mai prefăcut că se odihnește și s-a dus în bucătărie să facă niște cafea. A aprins apoi toate luminile din casă și a deschis obloanele și perdelele: dacă Simonopio se rătăcise, avea să vadă luminile din depărtare și să găsească drumul spre casă.

Tata, care se ridicase să-i țină companie cu scuza că i se făcuse poftă de cafea – o minciună sfruntată, pentru că nimeni nu știa mai bine decât el cât de proastă era cafeaua mamei – era convins că Simonopio nu se rătăcise: că Simonopio nu avea să se rătăcească niciodată. Era sigur de asta pentru că Simonopio reușise întotdeauna să ajungă la el fără nici un fel de ajutor sau îndrumare: dacă tata se afla în lanurile de porumb, Simonopio îl găsea; dacă era în câmpurile de trestie de zahăr, băiatul îl găsea și acolo.

Înainte de acea noapte albă, tata îi spusese mamei că îi era dor de Simonopio de când băiatul se hotărâse să o vegheze pe Nana Reja. Cu ani în

urmă, înainte ca Francisco să se obişnuiască să-l vadă apărând ici şi colo, ieşind din tufişuri în întâmpinarea lui, îl întreba: „Simonopio, ce faci aici? Cum de ai ştiut unde sunt?“ În curând a încetat să-i mai adreseze întrebările lui stupide, pentru că Simonopio nu-i răspundea niciodată, iar vizitele neaşteptate ale băiatului deveniseră parte din ziua lui de muncă – poate chiar cea mai plăcută parte din zi.

Cu toate acestea, după ce Simonopio a încetat să-l mai viziteze, după ce a decis să rămână aproape de casă, iar mai apoi să pornească în expediţiile sale solitare, absenţa lui era întotdeauna surprinzătoare. Tata nu înţelegea de ce Simonopio, după ce îşi încheiase perioada de pustnicie, nu venise să-l caute.

În noaptea aceea, ştia sigur că băiatul nu se rătăcise. Tata căutase – atât cât îi putuse permite întunericul – orice indiciu privind locul unde s-ar fi putut duce Simonopio, vânând de-a lungul cărării care ducea spre lanurile de porumb de lângă casa lui Espiricueta, unde tata îşi petrecuse cea mai mare parte a acelei zile. Era convins că băiatul nu ar fi întâmpinat nici un obstacol în a-l găsi. Simonopio găsea întotdeauna o cale.

Nu. În acea noapte, tata nu căutase un copil drag: îi căutase trupul neînsufleţit. Luminile care străluceau în casă erau o risipă de electricitate, dar nu avea tragere de inimă să îi ia mamei speranţa sau bunele intenţii. După câteva zile, i-a mărturisit că, atunci când băiatul nu a mai apărut, fusese copleşit de certitudinea că băiatul murise, căci altfel ce l-ar fi putut împiedica pe Simonopio să se întoarcă acasă la cină şi să doarmă în şopronul lui?

Tata şi-a umplut burta cu cafeaua mamei, astfel încât să rămână treaz şi alert la răsăritul soarelui, când chemase toate persoanele apte de muncă pentru a continua căutările. La ora convenită, s-a dus în dormitorul său şi s-a stropit pe faţă cu apă rece.

Mama adormise în salon, fiindcă nici măcar de dragul de a face pe curajoasa nu reuşise să să-şi bea biata imitaţie de cafea pe care o pregătise. Cred că ar fi fost mai bine dacă şi-ar fi petrecut noaptea croind, însă eu nu eram acolo ca să-i fi putut sugera asta. În schimb, şi-a petrecut-o fie făcându-şi griji pentru Simonopio, fie mirându-se de tata, care se servea ceaşcă după ceaşcă fără ca măcar o dată să afişeze o grimasă de dezgust.

Tata a deschis uşa de la intrare cu grijă să n-o trezească, iar primul lucru pe care l-a văzut în penumbră a fost Simonopio, care îl aştepta pe verandă.

Ai copii? Nu? Ei bine, când vei avea, vei înţelege ce anume motivează un părinte al cărui copil e dat dispărut – sau s-a făcut nevăzut într-o aventură –

să spună: „Când îl găsesc, îl strâng de gât“ sau „Îl omor când se dă jos din copac“. Nu am înţeles asta atunci când eu eram destinatarul unei astfel de manifestări a afecţiunii, însă am auzit aceste vorbe rostite de multe ori de pe buzele mamei, care de regulă era un om calm.

Trebuie să fii părinte ca să poţi înţelege că dintr-o mare iubire poate lua naştere şi un mare impuls violent. Trebuie să te fi temut pentru siguranţa propriului copil ca să poţi înţelege şi ierta violenţa care se ascunde sau bolboroseşte în spatele angoasei celui care, după ce şi-a dat fiul drept mort, îl găseşte jucându-se în casa vecinului sau cu fundul plin de mărăcini după ce a căzut pe un nopal; sau, în cazul de faţă, întorcându-se dintr-o aventură pe propriile picioare, aparent fără să fi păţit ceva.

Dacă aţi fi părinţi, aţi înţelege de ce primul impuls al tatei a fost să se ducă la Simonopio, să-l apuce de braţe şi să-l scuture bine, până când băiatul avea să cadă lat la pământ – în timp ce ţipa la el până când surzea. Totuşi, după două-trei mişcări bruşte, tremurul tatei s-a transformat într-o îmbrăţişare. O îmbrăţişare imensă.

Aşa i-a găsit mama, care a simţit imediat acelaşi impuls, pe care trebuie să şi-l fi stăpânit pentru că totul era tardiv deja, dar şi pentru că, după ce băuse atâta cafea, a fost nevoită să fugă la baie pentru a-şi goli vezica.

După cum spuneam, mama a regretat că i-a permis finului ei să se mute în şopron. Presupun că şi tata. Oricât de mult ar fi încercat ei, nu puteau înţelege de ce Simonopio renunţase la rolul său de însoţitor constant al tatei şi pleca fără să spună nimănui unde, uneori chiar şi trei nopţi la rând. În aceeaşi zi în care tata l-a îmbrăţişat atât de puternic, Simonopio a fugit din nou să rătăcească pe cărări necunoscute. Au observat că nu avea pătura pe pat. Nana Reja, în locul ei etern din faţa şopronului – devenit între timp spaţiul lui de dormit – nu a deschis ochii nici măcar cât să clipească. Nu părea neliniştită, ceea ce părinţii mei considerau a fi un semn că băiatul ştia ce face.

Cu toate acestea, nu puteau să nu-şi facă griji în continuare pentru el. Odată, mama i-a spus: „Mâine mergem la Monterrey cu trenul de la ora douăsprezece ca să le vizităm pe fete“.

În zorii zilei următoare, Simonopio părăsise deja şopronul.

Mama îl invita mereu cu ea pentru a-l împiedica să se rătăcească atunci când ea pleca în Monterrey, iar tata se ducea la fermele sale, dar Simonopio refuza şi îşi făcea cunoscut refuzul dispărând. Înainte de o altă călătorie în

Monterrey, mama i-a spus: „Haide, Simonopio, vino cu mine. A venit circul cu elefanţi, clovni, lei... te duc eu“.

Aceea a fost singura dată când Simonopio a acceptat invitaţia. I-a fost imposibil să reziste tentaţiei. În cele din urmă, fusese totuşi nevoit să se întoarcă mai devreme decât îşi planificaseră, căci nu putea suporta să se afle şi să doarmă într-un loc străin, departe de dealurile şi de albinele sale. Mă gândesc că nici surorile mele nu l-au ajutat în vreun fel: Carmen, pentru că, în tot romantismul ei, nu-i stătea mintea la nimic şi nimeni altcineva, iar Consuelo... pentru că aşa era ea, plus că poate între timp se îndrăgostise şi ea. Niciodată nu l-a privit cu bunătate pe Simonopio, cu atât mai puţin să-i vorbească prietenește sau să-i dedice vreun moment special acestui băiat neliniştit de toate lucrurile nou apărute în oraş.

Simonopio a stat două zile în Monterrey pentru a putea merge la circ. Ani mai târziu, mi-a povestit că a îndurat acele zile doar pentru bucuria pe care îşi imagina că avea să o simtă la vederea unor lei adevăraţi. Cu toate acestea, în ziua în care s-a dus la circ, oamenii se uitau la el de parcă ar fi făcut parte din spectacol, ca un soi de interludiu între doamna cu barbă şi bărbatul cu şase degete la o mână.

Mi-o imaginez pe mama pufnind la ei, protejându-şi micul oaspete şi ducându-l la locul lui din primul rând: „La ce vă holbaţi?“

Mai întâi şi-a făcut apariţia elefantul.

În timp ce publicul aplauda, mama a observat că Simonopio îşi pierdea treptat vigoarea şi entuziasmul de a se afla acolo, de a vedea un animal care – bănuia el – avea să fie monumental.

Fusese într-adevăr cel mai mare animal pe care îl văzuse Simonopio vreodată, dar oricât de mare ar fi fost, după cum însuşi Simonopio mi-a relatat mai târziu, ceea ce l-a impresionat profund a fost faptul că elefantul era pe moarte, că abia se mişca; că nu avea culoarea pe care trebuia s-o aibă şi că i se vedeau mai multe coaste decât s-ar fi aşteptat. Elefantul murea de tristeţe şi de captivitate. Cel mai rău lucru era că nimeni nu părea să observe. Îl tot puneau să ridice un picior, apoi pe celălalt. Îl puseseră să facă o tură de ring cu o femeie care se prostea pe spatele lui osos, iar apoi să stea în echilibru pe picioarele din spate în timp ce trunchiul său prindea şi arunca o minge către dresorul său.

A urmat leul, al cărui îmblânzitor avea la purtător un bici şi o torţă pe care le folosea pentru a face bestia să sară prin cercuri de foc. Îmblânzitorul reuşea

să facă leul să sară de pe o bancă pe alta şi să ragă din când în când, dar totul era doar o prefăcătorie, fiindcă în ochii masivei feline nu se citea nici cea mai mică urmă de ferocitate. Trăia, se mişca, mârâia puţin şi – cu stângăcie – făcea tot ce-i cerea îmblânzitorul cu biciul. La interior era însă mort.

În acel moment, ochii lui Simonopio s-au umplut de lacrimi.

Au urmat clovnii care au ieşit ca o turmă. Deşi circul avea un singur elefant şi un singur leu, avea mai mult de o duzină de clovni de toate mărimile, de la cel mai înalt până la cel mai scund.

Aţi auzit de colrofobie, o frică excesivă şi iraţională de clovni?

Simonopio s-a dovedit pe loc a fi colrofob. La vederea acelor fiinţe pictate, cu fizionomii ciudate, defilând în ring în preajma lui şi făcând ceea ce erau plătiţi să facă, adică pur şi simplu să se comporte ca nişte clovni, pe Simonopio l-au podidit lacrimile.

Nu un scâncet sau plânset – nu, o explozie violentă.

Ar merita menţionat că biata mama nu-l văzuse niciodată pe Simonopio vărsând o singură lacrimă, aşa că vă puteţi închipui ce spaimă a tras din cauza fobiei lui, mai ales că nu ştia de existenţa unei asemenea afecţiuni. Dacă acum există un cuvânt pentru a descrie pe cineva care se teme de clovni, cred că ar trebui să existe unul şi pentru clovnul care se bucură de suferinţa victimei sale. În acea zi, parcă toţi acei clovni aveau un radar special pentru a detecta prada uşoară pentru torturile lor, mai ales când era vorba de un puşti bogat care plătise un peso întreg pentru a-i vedea îndeaproape.

Ori de câte ori povestea această anecdotă, mama spunea că se duseseră direct la el şi că nu ştia ce să mai facă: dacă să-l consoleze pe Simonopio, să le ceară scuze pentru gălăgie oamenilor din loja ei sau să-i bată pe clovni cu umbrela ca să-i îndepărteze odată de băiat. A optat pentru umbrelă, părăsind numaidecât locul de mână cu Simonopio înlăcrimat, care, terifiat şi neconsolat, nu s-a mai putut opri din plâns tot restul nopţii şi până a doua zi, când mama i-a spus: „Gata, Simonopio, nu mai plânge. Dacă plecăm acum, putem prinde trenul spre Linares“.

Pe drumul spre casă, pe când traversau dealul Alta – fără să-şi dea seama –, mama a pierdut firul monologului cu care încerca să-l consoleze pe Simonopio şi a tăcut.

Ştia, desigur, că nu mai rămăsese nimic din bunicul meu, care fusese executat prin împuşcare. Nu-şi dorea să afle dacă mai rămăsese ceva din el în lumea asta. Mai mult decât atât, nu-şi dorea ca rămăşiţele lui să zăbovească în

locul în care fusese împuşcat. De ce să fi rămas acolo, când existau atâtea alte locuri de care se bucurase mult mai tare, cum ar fi plantaţiile sau biblioteca de acasă?

Cu toate acestea, de fiecare dată când trenul care ducea spre Monterrey traversa dealul Alta, nu se putea abţine să nu se uite pe fereastră, temându-se să nu observe o armată la orizont, gata să atace trenul, aşa cum o mai făcuse de atâtea ori până atunci. Ani mai târziu, mi-a mărturisit că făcea asta şi din cauza unei stranii curiozităţi: voia să vadă dacă se întrezăreau semne de la tatăl ei, să simtă un fel de fior produs de forţa urii şi a terorii care trebuie să se fi adunat în copaci şi în pământ, martorii tăcuţi ai violenţei şi destinatarii involuntari ai sângelui vărsat.

Nu văzuse nimic care să nu fie la locul lui, aşa că a răsuflat uşurată. În cele câteva călătorii pe care le făcuse deja, nimeni nu-i oprise.

Tata îi explicase că, din punct de vedere tactic, dealul Alta era locul perfect pentru ambuscade, motiv pentru care fusese folosit de diverse tabere pentru a provoca cât mai multe pagube inamicului. Deşi fusese scena mai multor conflicte, mama nu găsise niciodată acolo vreo dovadă de violenţă, iar copacii păreau la fel de uscaţi sau de verzi – în funcţie de anotimp – ca oricare alţii: frunzele lor nu-şi schimbaseră forma, iar rădăcinile lor ascunse nu suferiseră nici o mutaţie din cauza faptului că fuseseră irigate cu sânge şi fluide umane.

Ştia că avea să privească pe acea fereastră pentru tot restul vieţii şi că nu avea să scape niciodată de durerea, devenită între timp mai blândă, provocată de absenţa tatălui său. Simonopio a luat-o uşor de mână, distrăgându-i atenţia de la starea ei de contemplare şi melancolie.

Când au pus piciorul înapoi în Linares, se simţeau de parcă vizita la Monterrey nu ar fi avut niciodată loc. Simonopio s-a întors la noua sa rutină de explorator. Indiferent cât insistau să nu mai plece, spunându-i că ar fi putut păţi ceva, Simonopio continua să dispară pe coline fără nici un fel de avertisment.

Tata a continuat să spere că băiatul avea să mai vină în vizită, dar zilele treceau şi Simonopio nu se întrezărea niciodată pe câmp. Văzând că planul mamei de a-l duce pe Simonopio la Monterrey se întorsese împotriva lui, tata s-a gândit să-l invite pe băiat într-una dintre călătoriile sale în Tamaulipas – dacă Simonopio îşi dorea aer curat şi aventură, la fermele de vaci se putea bucura de ele din belşug.

Deşi propunerea îl încânta, Simonopio a refuzat-o şi pe aceasta. Greşeala părinţilor mei a fost să creadă că Simonopio hoinărea fără o destinaţie fixă în minte. În cele din urmă, aveau să afle unde se ducea şi ce anume căuta, dar asta nu avea să se întâmple decât după mai multe luni. Încercaseră să-l convingă pe Martín să-l însoţească în ieşirile sale, crezând că lui Simonopio i-ar fi surâs ideea, însă de fiecare dată când încerca să-l urmeze pe băiat, Martín se întorcea frustrat.

– Eram împreună, când, dintr-odată, m-am întors şi copilul dispăruse.

După aceea, s-a oferit tata să meargă cu el, deşi eforturile sale de a salva pământul îl ţineau tare ocupat. Atunci, Simonopio s-a uitat fix la el, iar tata a înţeles: „Nu vreau să vii cu mine“. Mama mi-a povestit că au mai încercat, din nou fără succes, inclusiv să o convingă pe Nana Reja să-i spună să nu mai plece de unul singur; doica a strâns din ochi. N-a vrut niciodată să se implice în această chestiune, ceea ce părinţii mei, nedumeriţi, au luat-o ca pe un semn că era mai bine să-l lase pe Simonopio în pace în expediţiile lui.

Neputând face nimic altceva, tata i-a dat lui Simonopio un sac de dormit uşor de împachetat, dar şi un briceag pe care bunicul său i-l dăruise când era copil. De asemenea, i-a dat o gamelă şi un cremene cu care să facă focul pentru a alunga frigul, întunericul şi animalele sălbatice. Dacă băiatul intenţiona să petreacă atâtea nopţi în aer liber, măcar se puteau asigura că pleca bine echipat.

– Şi să nu mai iei cu tine păturile din pat, bine?

Nici măcar în timp şi cu efort nu au reuşit să înceteze complet să se mai îngrijoreze. Odată, l-au văzut adăugând o macetă la echipamentul lui de campare, dar nu i-au mai spus nimic. Nici măcar între ei nu au mai discutat. Nu-i spuneau decât: „Ai grijă de tine“. Apoi rosteau toate binecuvântările care le treceau prin minte.

Următoarea dată când mama s-a dus la Monterrey cu trenul şi a traversat dealul Alta, s-a uitat pe fereastră ca întotdeauna. Nu a văzut fantoma tatălui ei şi nici vreo armată care să stea la pândă. Copacii erau aceiaşi, la fel şi pământul. Singurul lucru diferit în peisaj era că, în depărtare, îl zărise pe Simonopio stând în picioare pe o stâncă, făcându-i un semn de rămas-bun cu braţul, într-un arc larg care mai că atingea norii.

Acelaşi lucru se întâmpla de fiecare dată când trecea pe acolo, în ambele direcţii.

Cum de reuşea Simonopio să ajungă atât de departe pe jos? Cum de ştia

Simonopio când avea ea să călătorească cu trenul, dacă uneori nici măcar ea nu știa dinainte? Mama n-a reușit să afle niciodată. Acesta era Simonopio. Nu existau explicații.

După ce l-a văzut prima dată pe băiat, prin fereastra trenului în mișcare, stând pe o stâncă, mama nu și-a mai căutat niciodată tatăl sau armatele cu privirea. Privind pe fereastră, nu-l mai căuta decât pe el, iar când inevitabil îl zărea, teama și nostalgia îi erau alungate.

30. UNDE SE DUCE DIAVOLUL CÂND SE RĂTĂCEȘTE?

– Unde se duce diavolul când nu e de găsit?

Existența băiatului îl deranja pe Anselmo Espiricueta. Îl deranja faptul că băiatul se bucura de o viață bună, din poziția de copil răsfățat al stăpânului și stăpânei. Se născuse și sosise la *hacienda* doar câteva luni după fiica lui Anselmo, dar ei nu-i dădea nimeni nimic: nici mese regulate, nici un pat cald. Fetița lui nu avea decât propriul chip. Nimic altceva. În schimb, băiatul, cu fața sărutată de diavol, avea de toate, de la haine până la timp liber.

Băiatul nu ducea lipsă de nimic.

Dacă puștiul se hotăra să aibă camera lui, pur și simplu i-o dădeau. Dacă puștiul se pierdea, îl căutau, fără să înțeleagă că diavolul nu se rătăcește niciodată; că diavolul se ascunde; că plănuiește, așteaptă, iar apoi atacă în ambuscadă. Te ia prin surprindere.

Anselmo Espiricueta nu-și înțelegea șeful.

– Poate că a citit cărți, s-a dus la școală, dar la ce bun dacă nu se întreabă ce face jegosul ăla când dispare?

Și își petrecea aproape tot timpul fără să fie zărit pe nicăieri.

Anselmo avea bănuielile lui: credea că băiatul îi dădea târcoale toată ziua, iar apoi îl urmărea până acasă odată cu lăsarea serii. Diavolul acela în trup de copil se credea atât de deștept și de șiret, dar uneori Anselmo îi auzea pașii lenți sau grăbiți, în funcție de viteza cu care mergea. Pașii, care îl urmăreau insistent, se opreau când se oprea și el. Atunci, Espiricueta striga: „Arată-te, diavole!“ Împielițatul nu ieșea însă niciodată să dea ochii cu el; își continua drumul, pe furiș, imediat ce Anselmo se pornea din loc. Demonul îl urmărea apoi până acasă și aștepta ca acesta să se lase dus de val pentru a-i întrerupe somnul în fiecare noapte și a-i perturba liniștea. Nu se lăsa niciodată descoperit, ca un diavol ce era, dar Anselmo îl putea auzi în fiecare foșnet de crengi, în fiecare scuturare a obloanelor și în fiecare geamăt care venea de la cei doi copii rămași în viață în timp ce dormeau. Anselmo știa că, dacă își lăsa garda jos, dacă nu-și binecuvânta casa în fiecare noapte, diavolul în trup de copil avea să vină să-i răpească ultima suflare, așa cum făcuse deja cu soția și cu copiii lui.

Anselmo Espiricueta îl simţea mereu aproape, zi şi noapte, pe copilul adoptiv al lui Morales, pentru că, aşa cum ştie toată lumea, diavolul nu doarme niciodată. De aceea, stătea mereu cu ochii în patru când ieşea din casă în fiecare dimineaţă, când curăţa câmpurile, când îşi relua ritmul de tăiat trestia de zahăr.

Îi simţise prezenţa malignă şi în noaptea căutărilor organizate de Morales. Când a primit ordinul, Anselmo s-a pus pe sărbătorit: în ceea ce-l privea, dacă demonul se rătăcise, putea la fel de bine să rămână rătăcit. Nu avea nici un interes să-l găsească. Nu avea de gând să petreacă nici măcar un minut din noapte căutându-l. Mai apoi, s-a răzgândit: cu cât băiatul se îndepărta mai tare de casa lui, cu atât era mai probabil să ajungă la Anselmo şi cu atât mai uşor i-ar fi fost să-l ia prin surprindere. Aceasta era şansa lui de a scăpa de puşti.

Când a ajuns la punctul de adunare, a observat că toată lumea era speriată să iasă în sălbăticie într-o noapte atât de întunecată. În plus, îşi spuneau: „Ce rost are? Animalele din munţi trebuie să-l fi devorat până acum“.

Şi lui Espiricueta îi era teamă să se îndrepte spre coline pe întuneric, însă dorinţa sa de a-l găsi pe băiat, de preferinţă singur, era mai presus de temeri – pentru că băiatul trăia, era sigur de asta. Nici măcar animalele nu ar fi îndrăznit să ridice o gheară spre el, cu atât mai puţin să-l şi mănânce. Dacă nu o făcuseră în noaptea în care fusese abandonat sub pod, când era un nou-născut, în noaptea în care diavolul îl marcase cu sărutul său, nu aveau să o facă nici atunci.

Sfidându-şi frica, Anselmo s-a dus şi l-a chemat pe împielițat pe nume.

– Unde eşti, Simonopio? Ieşi odată!

Dar nenorocitul de copil nu a vrut să iasă.

Anselmo ştia. Ştia că băiatul îl auzise, că fusese prin preajmă, pentru că fiecare centimetru de piele i se făcuse ca de găină. Diavolul era deştept: ştia cum să se ascundă, aşa cum o făcuse dintotdeauna.

Asta pentru că ştia că, dacă l-ar fi găsit, Anselmo Espiricueta l-ar fi ucis.

31. DOAR VIII ÎNȚELEG

Francisco tocmai semnase ultimul cec pe care intenţiona să îl trimită de dimineaţă. Mâna îi tremura făcând asta, însă i-ar fi plăcut să pretindă că era din cauza faptului că ţinea frâiele calului său mai ferm decât de obicei – la întoarcerea de la inspectarea vitelor de la ferma sa din Tamaulipas, fusese luat prin surprindere de o furtună violentă, aşa că fusese nevoit să controleze animalul sperios.

Semnase cecul în timp ce trimitea scuze tăcute, dar sincere, către Ceruri, unde spera ca tatăl său să se bucure de viaţa veşnică alături de restul strămoşilor cunoscuţi de Francisco – sau de cei pe care încă nu-i cunoştea şi pe care avea să-i întâlnească atunci când avea să fie chemat de sus ca răsplată pentru că fusese un om care trăise după legea Domnului. În acel moment însă, în timp ce turna nisip pe cerneala umedă cu care trasase sigiliul oficial al numelui său, bănuia că tatăl său se încrunta la el sau poate chiar voia să-l trimită în direcţia opusă şi mistuitoare.

„Dintre cei patru copii ai mei, tu eşti singurul supravieţuitor şi nici măcar nu poţi să te porţi cum se cuvine cu tatăl tău!“ şi-l imagina Francisco strigând din norişorul său.

De aici şi furtuna zgomotoasă cu tunete şi fulgere. În mai multe rânduri, în timpul călătoriilor sale călare, simţise părul ridicându-i-se în cap din cauza unei scântei de electricitate care îşi ratase ţinta la foarte mică distanţă.

Francisco nu era însă de oprit: lumea era pentru cei vii şi, uneori, cei vii trebuiau să ia decizii pe baza unor informaţii noi. Informaţii despre care cei morţi care, asemenea tatălui său, nu ştiau nimic, pentru că avuseseră norocul să plece înainte ca toate acestea să apară. Febra galbenă îi luase tatăl, dar Francisco era încă în viaţă; nici măcar gripa nu îl doborâse. Nu voia să fie arogant, dar nici nu putea continua să-şi trăiască viaţa luând mereu decizii în funcţie de părerile cuiva care trăia în lumea de dincolo.

Lumea se schimbase, aşa că fusese nevoit să se adapteze.

Cât încă erau în viaţă, bunicul şi tânărul său tată supravieţuiseră tentativei secesioniste – sau cel puţin tentativei de a se supune împăratului Maximilian – a guvernatorului de atunci din Nuevo León, Santiago Vidaurri. Acest lucru a dus la sancţionarea statului de către guvernul federal. Terenurile familiei fuseseră împărţite atunci când liniile de demarcaţie ale statului

fuseseră mutate: plantațiile de trestie de zahăr şi alte culturi agricole rămăseseră în Nuevo León, în timp ce fermele de vaci deveniseră parte din Tamaulipas. La fel ca mulţi alţi latifundiari remarcabili, ei semnaseră un document prin care se declarau loiali patriei, angajându-se să nu sprijine nici o nouă tentativă de trădare.

Totuşi, rebeliunea care îl costase viaţa pe Vidaurri se dovedise a fi un inconvenient pentru tatăl lui Francisco şi pentru alţii. După ce şi-au făcut jurământul, nimeni nu i-a amenințat să le ia pământurile într-un mod legal şi sistematic. Dacă circumstanţele ar fi fost altele, Francisco era convins că bunicul şi tatăl său s-ar fi folosit la rândul lor de economiile familiei, cheltuind atât cât era nevoie pentru a salva pământul.

Era însă de acord cu un lucru: nu trebuia să folosească fondurile de care dispunea – în urma sacrificiului mai multor generaţii – pentru a-şi cumpăra luxul pe care nu şi-l câştigase singur prin trudă zilnică. Era hotărât să nu se atingă de nici un peso din bancă pentru a acoperi costul nunţii lui Carmen, de exemplu. Trebuia să fie organizată în funcţie de mijloace şi de vremuri: un eveniment auster şi intim. De asemenea, cu o mare disciplină, Beatriz a continuat să îşi croiască singură hainele şi pe cele ale fetelor, în timp ce alte doamne le cumpărau gata făcute sau le dădeau la cusut unei croitorese. În egală măsură, familia Morales nu era văzută circulând în maşini noi, aşa cum făceau alţii.

Asta era părerea lui Francisco, nu că ar fi devenit vreun mare cheltuitor în ultima vreme. E adevărat că băgase mâna în aurul din bancă pentru a cumpăra casa din Monterrey şi toate terenurile noi, dar asta nu însemna că adoptase o gândire de tipul „cheltuieşte acum, fă-ţi griji mai târziu“. Îşi făcea cu siguranţă griji. Dacă odată cu achiziţionarea acelor noi proprietăţi îşi cumpărase şi puţină liniște sufletească, acesta în sine era un motiv de satisfacţie. Merita toată investiția.

El era primul din familia Morales care trăise sub amenințarea de a fi deposedat de avere, însă nu avea să fie primul care să piardă un singur ar din proprietatea familiei. Cel puţin, nu fără luptă.

În acest sens, tocmai semnase cecul pentru noul tractor la care râvnise de atâția ani. De asemenea, dintr-un impuls, tocmai comandase patru stupi de lemn pentru albinele lui Simonopio, făcând pasul rarisim de a achiziționa totul din banii familiei; banii pe care pământul fertil al generațiilor familiei

Morales nu fusese în stare să îi ofere în ultimul timp. Avea să cumpere totul în Statele Unite – unde altundeva?

În *Almanahul Fermierilor* se făcea reclamă la cele mai noi produse de la țară, inclusiv la cea mai recentă descoperire: o sămânță de porumb creată în Oklahoma care putea rezista la secetă și la arșiță. Cu aceste semințe inovatoare, Francisco putea planta pe suprafețe de teren pe care nu le folosise niciodată din lipsa unui sistem de irigații corespunzător – și din lipsă de apă.

În aceeași ediție, John Deere făcea reclamă la un tractor motorizat, chiar mai puternic decât mașina originală, pe care Francisco se mulțumea de ani întregi să o mângâie într-o fotografie pe care o decupase. Cu noul tractor, putea lucra mai mult teren în jumătate din timpul pe care i-l lua un plug tras de asini.

Prin investiția cu care se hotărâse să continue, avea să își facă pământul mai productiv. Niciodată până atunci nu fusese mai necesar să pună pământul la muncă.

Lui Francisco Morales nu-i plăcea ca terenurile să fie lăsate în paragină. Își spunea că asta era o altă practică moștenită de la tatăl și bunicul său: dacă nu poți să-l semeni, să-l uzi, să-l fertilizezi și să-l recoltezi, poți la fel de bine să-l vinzi.

Dacă ar fi fost așa de ușor, ar fi vândut deja o mare parte din teren, numai că în timpul crizei economice și în contextul incertitudinilor provocate de război, de reforma agrară și de noua dispoziție privind terenurile nefolosite, cine le-ar fi cumpărat?

Orice teren neînsămânțat era eligibil pentru a fi confiscat de guvern și transmis unui rezident al orașului Linares, care îl putea lucra vreme de un an și ceda un procentaj din recoltă proprietarului legitim, o plată stabilită în avans printr-un sistem de arendă.

Francisco practica de mulți ani cultivarea pământului în sistem de arendă fără să aibă nevoie de nici o lege care să îi dicteze acest lucru. Deținea loturi de pământ care se aflau pe mâinile unor oameni de încredere și muncitori. Bărbați însurați cu o persoană dragă pentru care voiau să se perfecționeze; oameni de încredere pe care și-i alesese singur, pe care nu i-i impusese nimeni.

Nu-l deranja să știe că altcineva îi ocupa pământul în acest fel, văzând adevăratul beneficiu al formării de parteneriate: el venea cu pământul, care altfel ar fi fost lăsat neîngrijit; în plus, contribuia cu semințe, apă și chiar cu o

casă pentru muncitorii agricoli, în schimbul a cincizeci la sută din recoltă. Cincizeci la sută de care nici el, nici peonii nu ar fi dispus altfel.

Cu toate acestea, nu ar fi permis niciodată, fără să lupte, ca un străin oarecare – cineva care încearcă să abuzeze de sistem și să-și însușească pământul altuia – să apară din senin și, cu o simplă cerere, să i se atribuie terenul fără alt motiv decât acela de a și-l fi dorit.

Ca parte a strategiei sale de a-și proteja pământul, Francisco luase cu ceva timp în urmă decizia de a-l distribui în ritmul și în felul său: a înregistrat o parte din terenurile familiei pe numele unor prieteni de încredere, care nu aveau proprietăți agricole proprii; oameni respectabili care să acționeze ca proprietari ai micilor parcele de pământ în ochii legii, chiar dacă totul era o simplă formalitate. Mai mult decât atât, de îndată ce Carmen și Antonio s-ar fi căsătorit, Francisco i-ar fi cerut ginerelui său să acționeze ca deținător simbolic al unei alte suprafețe. Printr-un acord verbal, responsabilitatea pentru proprietate și drepturile de întrebuințare a acesteia continuau să-i revină lui Francisco și familiei sale. Prin această măsură ascunsă, dar complet legală, riscul ca pământul să-i fie confiscat în voia guvernului fusese diminuat, iar Francisco era cu un pas înaintea autorităților și a celor care râvneau la proprietatea sa.

Cu toate acestea, satisfacția lui nu a durat mult.

Odată cu noua lege privind terenurile nelucrate, nu mai conta cât de mică era proprietatea: dacă era necultivată, putea fi confiscată, iar un străin – fără cunoștințe sau legături reale cu terenul – o putea ocupa și călca în picioare. Din perspectiva lui Francisco, legea nu era decât o expropriere, nici măcar voalată. Deși era adevărat că, în conformitate cu această dispoziție, închirierea terenului necultivat de către beneficiar avea să dureze doar un an, odată ce acesta intra în posesia terenului, cine îl mai obliga să plece? Și chiar dacă ar fi plecat, i-ar mai fi fost restituit proprietarului de drept?

În opinia lui Francisco, legea nu era altceva decât un precursor al reformei agrare.

Lui Francisco nu-i convenea să stea la mila guvernului. Noul primar, Isaac Medina, era un agrarist convins care, din dorința de a aplica legea, formase o cooperativă prin intermediul căreia să supravegheze proprietățile private din Linares. Cei trei membri ai comitetului se autointitulaseră juzi, cu toate că cei din Linares știau că erau părtinitori. Francisco se temea că criteriile lor de confiscare a unei moșii de la proprietarul ei de drept nu se bazau pe fapte, ci

pe capricii şi pe beneficiul lor sau al prietenilor lor. Nu se considera nebun să se teamă că, odată cu decretul dat de acei judecători samavolnici, oricine putea fi deposedat de cele mai bune pământuri fără motiv – sub pretextul noii legi, dar adevăratul motiv fiind lăcomia. Ei supravegheau pământul, dar pe ei cine îi supraveghea? Primarul care îi numise?

Nu. Francisco nu voia ca soarta pământului moştenit de la părinţii săi şi pe care plănuia să-l lase moştenire fiicelor sale să stea la mila acelor oameni.

Având în vedere măsurile luate de guvern, Francisco se temea că violenţele ar fi putut escalada în rândul peonilor care încercau să intre în posesia terenurilor sau în rândul latifundiarilor care încercau să-şi protejeze sau să-şi revendice proprietăţile. În Linares, tensiunea începea să se facă simţită: fiecare inspecţie a cooperativei era luată drept o ameninţare de către proprietarii plantaţiilor de trestie de zahăr. La periferie, agrarienii se învârteau ca uliii, fără altă permisiune decât cea pe care şi-o acordau singuri sau pe care o agreau în grup. Nemaifiind dispuşi să se mulţumească cu simple promisiuni sau cu resturile bogaţilor, agrarienii se transformaseră din păsări necrofage în păsări de pradă. Atacurile începuseră, iar mai mulţi moşieri erau deja morţi. În urma invaziei violente şi ilegale a domeniului San Rafael, proprietarii de terenuri fuseseră nevoiţi să formeze – şi să finanţeze – o comunitate rurală pentru a-şi proteja interesele.

Francisco se considera norocos că reuşise să-şi păstreze angajaţii de-o viaţă şi că le putuse da terenul în arendă fără rezerve. Ultimul peon sosise cu zece ani în urmă, iar Francisco nu ezitase să-i ofere aceleaşi lucruri ca şi celorlalţi. Deşi nu-l cunoştea, considera că familia numeroasă pe care o avea alături de el era cea mai bună scrisoare de intenţie pe care ar fi putut-o avea Espiricueta. În viziunea lui Francisco, oricine ar fi avut o asemenea responsabilitate nu ar fi renunţat sau neglijat niciodată oportunitatea excelentă care i se oferea. Ar fi fost loial. Francisco tot nu credea că se înşelase. Espiricueta nu avea să fie niciodată un fermier foarte capabil şi – poate mai mult decât înainte, cum îi murise aproape întreaga familie – încă se mai chinuia să se înţeleagă cu ceilalţi, dar făcea în linişte ceea ce i se cerea şi se prezenta negreşit la datorie.

Francisco se resemnase. Uneori, nu ne putem aştepta la mai mult de la ceilalţi.

Puţin îi păsa că Espiricueta nu mai putea avea recolte bune pe terenul care îi fusese desemnat sau să plătească arenda convenită. Francisco îi asculta răbdător nemulţumirile şi scuzele: ba nu era pământul bun, ba apa

insuficientă, ba calitatea seminţelor proastă. Atunci trăgea adânc aer în piept şi-şi amintea că era mult mai bine ca pământul să fie ocupat de un incompetent de încredere decât de un străin lacom.

În alte circumstanţe, i-ar fi cerut de mult lui Espiricueta să părăsească terenul. Francisco încă mai avea terenuri necultivate în Tamaulipas, în Linares şi în împrejurimi, fie pentru că le lăsase în paragină de nevoie, fie pentru că violenţele îl împiedicaseră să investească în sistemul de irigaţii sau în noul tractor. Mai erau şi alte terenuri pe care le lăsase nelucrate pentru că le cumpărase când tocmai se însurase, cu gândul la numeroşii copii pe care urma să-i aibă cu Beatriz. Copiii numeroşi nu au venit, în schimb războiul da, moment în care şi-a pierdut dorinţa de a începe ceva nou pe acele proprietăţi. Carmen urma să se mărite şi se aştepta ca şi Consuelo să se logodească în curând în Monterrey. De ce să lase pe umerii celor două fiice, care puteau să nu se stabilească în Linares, povara îngrijirii atâtor terenuri?

Cu noua cooperativă agrară şi cu juzii săi suspecţi care stăteau cu ochii pe ea, ultimul lucru care îi mai lipsea lui Francisco era încă o parcelă necultivată, aşa că s-a resemnat cu gândul că Anselmo Espiricueta nu avea să plece nicăieri.

Între război, decesele provocate de gripă şi noile oportunităţi profesionale din fabricile din Monterrey, forţa de muncă ţărănească era în criză, mai ales când venea vorba de oameni în care să poată avea încredere. Pe parcursul celor trei luni pe care le petrecuse în exil din cauza gripei, oamenii din comunităţile rurale din apropiere se stabiliseră în Linares pentru a scăpa de violenţe – fie din partea bandiţilor, fie din partea armatei –, abandonându-şi proprietăţile într-o stare deplorabilă. Nu ştia despre ei decât că erau disperaţi. Francisco s-ar fi simţit la fel dacă cineva şi-ar fi însuşit pământul lui sau l-ar fi forţat să îl abandoneze. Le putea oferi de muncă unora dintre ei în cele din urmă, dar nu voia să le ofere acestor oameni şansa de a se stabili pur şi simplu pe proprietatea sa. Ştia că, în timp şi sub protecţia reformei agrare, aveau să încerce să o păstreze.

Subiectul îi ocupase mintea în ultima vreme, până într-o zi când a găsit o soluţie care i se părea perfectă: printre scrisorile pe care avea să le trimită a doua zi, una avea să fie expediată în Linares cu o propunere pentru fraţii Chang, chinezii care cumpărau legume pentru a le vinde în piaţa oraşului: „Vreţi să vă cultivaţi legumele pe pământul meu?“ Era convins că fraţii Chang aveau să accepte, deoarece Francisco îi observa de mult timp. Erau

soţi şi taţi muncitori, la prima vedere onorabili şi cinstiţi, dar şi cu un bun-simţ al afacerilor. Francisco spera ca şi fraţii Chang să vadă în asta o oportunitate şi credea că aveau să înţeleagă avantajele pe care li le oferea, pentru că, fiind străini, nu aveau nici o şansă de a deveni beneficiari ai reformei.

Cultivarea legumelor nu necesita suprafeţe mari de teren arabil sau investiţii majore. Era ceva ce trebuia făcut, în ciuda faptului că tatăl său îl blestema şi mai mult pentru că dăduse în arendă pământ chinezilor. Francisco a reflectat la ironia faptului că era obligat să-şi dividă proprietatea din proprie iniţiativă, astfel încât guvernul să nu o facă în locul lui.

Uneori, când stătea treaz noaptea, îi trecea prin minte că tentativa guvernului de a face mediul rural mai productiv, despicându-l în atâtea fire, avea să sfârşească prin a fi terminată de un soi de ciumă; că viitorul stătea în oraşe precum Monterrey, care îşi găsise o nouă vocaţie, separată de activitatea agricolă.

Nu-şi putea imagina cum ar fi putut supravieţui ţara dacă s-ar fi permis ca zonele rurale să moară. În ciuda tuturor schimbărilor – apariţia oraşelor din fier precum Monterrey, toate progresele tehnologice, toate minunile lumii moderne –, dacă exista un lucru care nu avea să se schimbe niciodată, acela era că oamenii, fie de la sat sau de la oraş, aveau nevoie să mănânce în fiecare zi.

Prin urmare, cineva trebuia să continue să producă alimente. Măcar de n-ar mai fi intervenit guvernul şi hoţii...

A lăsat plicurile sigilate pe birou. Era obosit. S-a dus să se schimbe în hainele de noapte, însă furtuna se înteţea. Se îndoia că putea adormi cu tot zgomotul de fundal, dar măcar avea să încerce.

Recent, primise o scrisoare semnată de însuşi proprietarul băncii Milmo, alarmat de retragerea neobişnuită din contul său, temându-se – după cum bănuia Francisco – că soţii Morales voiau să îşi transfere fondurile la o altă bancă. În ciuda acelei scrisori, în ciuda obiecţiilor din ce în ce mai mărunte ale lui Beatriz, a neînţelegerilor cu anumiţi prieteni şi, mai presus de toate, a tunetului pe care tatăl său i-l trimisese de sus în acea noapte, Francisco nu regreta că îşi folosise economiile pentru a investi în pământ, într-o casă la oraş şi – odată ce-şi făcuse curaj – în tractor şi în extinderea sistemului de irigaţii.

În mod ironic, toate terenurile pe care le achiziţionase în Monterrey erau

nefolosite – necultivate – şi nimănui din guvern nu-i păsa.

Sosise vremea să îşi îndrepte din nou atenţia către moşii şi să cumpere primul tractor din regiune. Dacă guvernul visa la productivitate agricolă, el avea să i-o ofere. Dimineaţa avea să călătorească spre Laredo. În ciuda scrisorii de la Patricio Milmo şi a tunetelor şi fulgerelor care persistau pe cer, era timpul să mai subţieze puţin contul bancar, deşi voia să se asigure că investiţia în tractor avea să fie amortizată. Avea să-l mute între proprietăţi, astfel încât să se folosească de mai puţine mâini pentru culturile agricole şi să producă mai mult. Avea să-l închirieze altor moşii în perioadele de inactivitate, astfel încât să poată acoperi costul ridicat al kerosenului şi al benzinei de care avea nevoie.

A auzit o ultimă bubuitură de tunet.

– Ştiu. Vezi-ţi de treburile tale, tată; lasă-mă pe mine cu ale mele.

Astfel, în liniştea bruscă a nopţii, a adormit.

32. UN ASPECT VECHI ÎN NOUTATEA LUI

Ani mai târziu, mama râdea de fiecare dată când îşi amintea cum folosise tata tractorul pentru prima dată, cu manualul de instrucţiuni în mână şi cu intenţia clară de a-i instrui, în timp util, pe cei mai capabili dintre muncitorii săi agricoli, pasându-le astfel responsabilitatea faţă de vehicul. Cu toate acestea, s-a ataşat atât de tare de monstrul acela de oţel, încât i-a luat câteva luni să se dea jos de la volan, argumentând că era o maşinărie complicată şi scumpă, aşa că era puţin probabil ca altcineva să fi fost capabil să o controleze cum trebuie şi să nu o manevreze greşit. Mama înţelegea că voia să se asigure că putea instrui eficient pe cineva, dar insista că nu era nevoie să spele el însuşi până la ultimul şurub, să ungă maşina sau să o acopere ca pe un copil în fiecare noapte.

– Mai ai şi altele de făcut în afară de a-ţi petrece timpul mângâind un plug. În plus, calul îţi simte lipsa – se îngraşă stând degeaba, i-a spus ea.

În cele din urmă, reticent – dar amintindu-şi, după cum îi spusese şi soţia, că destinul său nu era acela de a-şi petrece viaţa pe câmp, în urma unui plug mecanizat –, a declarat că unul dintre muncitori avea să primească în sfârşit onoarea de a conduce tractorul.

Planul său iniţial fusese să are toate câmpurile, chiar şi pe cele care trebuiau lăsate în paragină, pentru a da impresia că avea să le folosească. Ştia că strategia nu avea să funcţioneze decât pentru un singur sezon de semănat, dar tot era ceva. În cele din urmă, în momentul în care tractorul a ajuns în Linares, planurile – şi opţiunile – i s-au schimbat.

După ce a făcut comanda, pentru a se păstra ocupat cât timp aştepta, tata a continuat cu planul său alternativ de investiţii în Monterrey, pretinzând că treburile obişnuite de pe moşie şi planurile pentru nunta lui Carmen îl făceau fericit. Totodată, a încercat să ignore îngrijorările legate de finul său, dar aceasta era o sarcină dificilă.

În iarna precedentă, tata crezuse că reuşise să-l oprească pe Simonopio să mai rătăcească atât de mult, invitându-l de mai multe ori să petreacă împreună câteva zile la fermele din Tamaulipas. Acolo, tata observa semne ale vechiului Simonopio – tovarăşul său nelipsit, băiatul vesel şi dornic de distracţie pe care nu-l mai văzuse de un an întreg. Când însă reveneau în Linares, Simonopio se făcea din nou nevăzut. Uneori venea să-l caute pe tata,

dar numai ca să i se alăture pe drumul de întoarcere de la inspectarea muncii. Pleca preț de câteva ore, dar nu zile. Deși tata nu înțelegea motivul melancoliei finului său, se simțea mulțumit și ușurat că băiatul renunțase la vagabondajul său constant, solitar și periculos.

Mama mi-a spus că schimbarea lui Simonopio – după ce se mutase în noul spațiu de dormit alături de albinele sale pentru a-și începe noua viață de cavaler rătăcitor – fusese un șoc pentru ea. Deși nu fusese niciodată un copil prostuț, în ochii lui existase întotdeauna o strălucire pe care numai copiii o puteau avea, fie că era de inocență sau de credință oarbă în tot și în toate. Mama putea să jure că, deși era normal ca orice copil să-și piardă puțin câte puțin această scânteie în inevitabila trecere la vârsta adultă, Simonopio o pierduse brusc, la fel cum se stinge lumina, fără să-i dea ocazia să se obișnuiască treptat cu noua persoană care își făcuse apariția într-o clipită.

Adevărul e că, dacă i-aș fi anunțat eu într-o zi – în tăcere sau prin absența mea, așa cum făcuse Simonopio, sau cu un discurs incoerent, așa cum aș fi făcut eu – că plec în sălbăticie și că nu au cum să mă descurajeze, părinții mei ar fi pus mâna pe curea și mi-ar fi spus: „Ticălosule, nici să nu te gândești!“ Astfel, aș fi renunțat rapid la orice plan de a mă dedica vagabondajului pe coclauri, fiindcă am fost dintotdeauna un băiat relativ normal – deși, dacă ar mai putea, mama, odihnească-se în pace, ar spune: „Normal? A trebuit să mă lupt cu el toată viața!“ Și, ca orice băiat normal, am pus la cale o mulțime de planuri... pentru viața mea, pentru aventuri extraordinare, idei care ar fi schimbat lumea și ar fi eradicat nedreptatea pentru totdeauna, la care am renunțat și pe care le-am uitat la primul semn de foame, la prima invitație de a mă juca acasă la vreun prieten sau când mama și tata îmi aruncau o privire severă.

Totuși, începând cu acel an, Simonopio, care nu fusese niciodată un băiat normal, devenise și mai ciudat.

Mama avea impresia că dormitul sub aburii și fluidele albinelor îi schimbaseră caracterul, așa că s-a simțit obligată să insiste pe lângă tata – pentru că i-ar fi fost imposibil să o convingă pe Reja – să insiste la rândul lui pe lângă Simonopio să se mute înapoi în casă. Tata a ascultat-o, dar nu a făcut ce i-a cerut, pentru că știa că vorbea de dragul de a vorbi, așa cum face orice mamă când nu vrea să accepte că odraslele ei au crescut și se simte obligată să continue să se agite pentru ei și să le organizeze viața; să decidă în locul lor. Finul ei, acest adult în trupul unui băiețel de nouă ani, avea însă o

privire veche în noua lui înfăţişare, o privire care sugera o înţelepciune şi o determinare de nezdruncinat, cum nu mai văzuse la nimeni altcineva.

Ca atare, i-au respectat transformarea. Dacă mai şi accepta invitaţiile în Tamaulipas, cu atât mai bine. Dacă nu, insistau un timp, dar apoi îl lăsau în pace. Dacă voia să trăiască în continuare la adăpostul albinelor sale, aveau să-l lase, pentru că, deşi tata lăuda virtuţile sistemului, nu reuşise să-l convingă pe Simonopio să folosească stupii de lemn care urmau să sosească în curând din Statele Unite. Băiatul acceptase cadoul când îi povestise despre el, recunoscător pentru gest, dar tata înţelesese pe loc că stupii nu aveau să ajute cu mare lucru, ajungând să se strângă praful pe ei. Ce-o fi crezut tata? Că, prin simpla prezenţă a stupilor de lemn, albinele aveau să părăsească stupul care le fusese cămin vreme de un deceniu?

Nu. Pentru ca albinele să se mute, Simonopio trebuia să le-o ceară, iar el nu ar fi făcut niciodată asta de bunăvoie.

În fine, cum spuneam: părinţii mei au avut o iarnă liniştită în acel an, fără invadatori şi cu mult mai puţine griji în privinţa finului lor, care rămânea relativ aproape. S-au mai odihnit un pic. Dacă ei aveau însă impresia că lui Simonopio îi trecuse pentru totdeauna setea de a explora cărările de pe dealuri, se înşelau amarnic: în 1920, odată cu primul zbor de primăvară al albinelor, Simonopio a intrat în pământ încă o dată.

33. ÎNAPOI PE TRASEU

De câteva săptămâni simţea sfârşitul iernii în oase, în muşchi şi în nas. Albinele îl anunţaseră cu o zi în urmă cu zumzetul lor frenetic şi entuziast: „Mâine, mâine, mâine“.

În ziua următoare, aveau să iasă din nou, aşa cum făceau în fiecare primăvară; iarna avea să se sfârşească; ciclul lor de viaţă şi călătoriile lui Simonopio aveau să reînceapă.

Nu fusese o iarnă la fel de solitară ca precedenta. Cum nu mai fusese atât de frig, albinele se aventurau mai mult doar pentru a-i ţine companie lui Simonopio, fără să aibă treabă, fără să se grăbească, de parcă ar fi uitat preţ de câteva luni că viaţa comunităţii lor depindea de expediţiile lor primăvăratice de zi cu zi. Zburau fără presiune, se opreau în voie şi se întorceau oricând doreau. Ştiau că îşi făcuseră datoria. Mai ştiau şi că datoria avea să le cheme cât de curând înapoi şi că aveau să răspundă cu bucurie acestui apel. Cu toate acestea, în perioada dintre toamnă şi primăvara următoare, singura preocupare a albinelor – în afară de a păstra cald cu trupuşoarele lor fagurele de miere pentru generaţia următoare – era Simonopio.

Simonopio nu a stat locului nici în iarna aceea.

Ştia că timpul nu diminuase pericolul pe care îl reprezenta Espiricueta şi că ar fi comis o greşeală gravă dacă l-ar fi respins sau ignorat. Călătoriile din anul precedent ale lui Simonopio nu serviseră la scoaterea din minte a unor astfel de gânduri; scopul rătăcirilor sale nu era acela de a uita de teama pe care i-o insuflase bărbatul. Dimpotrivă: îi alimentau frica şi o lăsa să tot crească. Nu-şi permitea să se mulţumească, oricât de uşoare i-ar fi fost zilele, cu greutatea acelor temeri, cu presiunea responsabilităţii pe care şi-o asumase, fiind singurul care îi vedea lui Espiricueta adevărata natură: el era coiotul.

Un coiot pe care, în mod cât se poate de voit, Simonopio nu-l mai văzuse din ziua în care pusese piciorul pe pământul său pentru prima şi ultima oară.

Îi părea rău că-şi rănea tatăl spiritual prin absenţa lui continuă, aşa cum încă îi mai părea rău că familia se alarmase atât de tare în primăvara anului precedent, în acea primă noapte în care improvizase o tabără departe de

hacienda, când adunaseră un întreg echipaj care să pornească în căutarea lui la lăsarea serii.

În acea noapte, Simonopio campase în apropiere. Își propusese să-și testeze curajul petrecând noaptea de unul singur, dar nu foarte departe – voia să aibă siguranța că se putea întoarce acasă în orice moment, dacă avea să-și mai piardă din curaj. Se așteptase să se teamă, dar nu frica fusese cea care îl ținuse treaz câteva ore mai târziu. Îi lipsea patul lui, căci nu dormise niciodată altundeva decât într-un pat. Pietrele își croiau drum pe sub pătură, făcându-l să i se facă și mai dor de patul său confortabil. A auzit apoi niște voci insistente. Auzea mai ales disperarea din glasul tatălui său spiritual, care le spunea salvatorilor să se disperseze în toate direcțiile și să-l strige pe nume.

Ar fi răspuns numaidecât dacă Espiricueta nu s-ar fi aflat, tăcut, în grupul acela de bărbați. Simonopio nu voia să-l vadă și nici să se confrunte cu el. Nu voia ca privirea lui dură să stea fixată asupra lui. Din acest motiv, s-a ascuns în tufișuri, târându-și după el tabăra improvizată, ștergând orice urmă a acesteia și păstrând tăcerea. De acolo, i-a văzut trecând pe lângă el și îndepărtându-se. Îl văzuse pe Espiricueta întorcându-se și oprindu-se la câțiva pași de el, strigându-l pe nume și îndemnându-l să iasă. Simonopio a închis ochii, știind că o simplă privire ar fi avut puterea de a-l atrage. Trecuse puțin timp, care lui Simonopio i se păruse nesfârșit. Espiricueta a rămas nemișcat, ascultând cu atenție. Simonopio nu îndrăznea nici măcar să respire. În cele din urmă, coiotul, asemenea celorlalți, a ascultat ordinul de sistare a căutărilor, pe care ar fi urmat să le reia a doua zi.

Simonopio nu s-a mișcat din ascunzătoare pentru tot restul nopții. Înainte ca ei să înceapă să-l caute din nou la prima oră a dimineții, Simonopio s-a întors acasă din proprie inițiativă. Îi venise să verse aceleași lacrimi pe care tatăl său spiritual le ținuse în el când l-a văzut, dar Simonopio s-a abținut. Se rezumase la a-l strânge în brațe, deși nu reușise să-l cuprindă până la capăt, rămânând așa până când a simțit că liniștea punea din nou stăpânire pe trupul lui Francisco Morales.

Simonopio ar fi vrut să-i explice tatălui său spiritual intențiile sale, dar știa că, deși ar fi putut enunța corect cuvintele, tot nu l-ar fi înțeles. Nu avea cum să-i explice de ce era atât de important pentru el, și pentru toată lumea, să ajungă la capătul călătoriei alături de albinele lui. Îi părea rău pentru fiecare pas pe care îl făcea departe de nașii săi nedumeriți, care aveau impresia că își ascundeau grija pentru el lăsându-l liber să facă tot ce avea nevoie să facă.

Totuşi, nici măcar asta nu-l putea opri. Plecase şi revenise din expediţiile sale de nenumărate ori şi ştia că, odată cu sosirea primăverii, avea să o ia de la capăt.

Nici măcar pe timpul iernii, când explorarea era pusă în aşteptare, nu-şi putea permite luxul de a se odihni şi, prin urmare, de a pierde tot ce obţinuse până atunci. Era ferm convins că, odată cu instalarea primăverii, picioarele sale avea să-şi amintească de fiecare fisură şi piatră de pe potecă, la fel cum şi poteca avea să îşi aducă aminte de el: că avea să îi accepte paşii, aşa cum învăţase să facă prin propriile eforturi. Îşi îngăduise, de asemenea, câteva zile libere; zile în care să viziteze fermele împreună cu Francisco Morales; zile pentru a hoinări pe dealuri, asigurându-se că avea să se întoarcă la timp pentru a-i ieşi în cale tatălui său spiritual la sfârşitul zilei. În plus, parcursese o distanţă lungă de dragul mamei lui spirituale, până în acel loc care o întrista atât de tare, unde pământul încă deplângea cele întâmplate.

Chiar şi aşa, tot sub albine se întorcea să doarmă, ceea ce rar îşi permitea pe timpul lunilor caniculare.

Datorită noii ferestre deschise a şopronului său şi cu multă răbdare, putea alunga mirosul neplăcut în zilele călduroase de vară. Până la sosirea iernii, când nu mai avea altă opţiune decât să stea cu fereastra închisă, numai mirosul fagurelui de miere persista, insuflându-i lui Simonopio sentimentul reconfortant de a fi învăluit şi protejat de comunitatea de neclintit a albinelor. Acolo avea parte de un somn liniştit şi adânc. Tot acolo, trupul său începuse să crească. Ştia pentru că asta îi dădeau de înţeles pantalonii – care păreau să intre la apă – la fel ca degetele de la picioare care îl dureau de la cizmele sale uzate. De fiecare dată când mama lui spirituală venea în magazie să-i aducă pantofi noi sau să-l măsoare pentru a-i face alţi pantaloni, îi spunea: *„Ay*, Simonopio! Ţine-o tot aşa şi vei ajunge într-o lună mai înalt decât mine“.

Îi plăcea să crească. Îi plăcea că şi ceilalţi observau asta. Ceea ce însă îşi dorea cel mai tare era ca şi coiotul să observe.

Odată cu debutul unei noi primăveri, a pornit din nou pe traseu. Trupul său mai înalt şi mai vânjos călătorea mai departe în mai puţin timp. Nu mai reprezenta un efort major pentru el să ajungă în locul de unde îşi privea mama spirituală în drumul spre şi dinspre Monterrey. Se oprea acolo doar pentru a o vedea trecând în tren şi pentru a o lăsa şi pe ea să-l vadă. Dacă ea nu călătorea într-o anumită zi, Simonopio trecea mai departe fără să se uite în urmă, fără

să facă vreo promisiune; nu depindea de el să vindece acel pământ. Nu când încă mai avea de dus la bun sfârșit propria-i misiune.

Cu toate acestea, avea să se întoarcă.

Încetul cu încetul a făcut progrese, încurajat de albinele sale: „Așa, nu te opri, nu mai e mult“, îi spuneau ele. Inevitabil, își petrecea noaptea de unul singur – albinele nu știau cum să supraviețuiască noaptea în aer liber, așa că, dacă voiau să se mai trezească în zorii zilei următoare, trebuiau să se întoarcă în stup odată cu lăsarea serii. Ori de câte ori dormea departe de casă, Simonopio își alegea spațiul de campare cu mare atenție. Făcea focul cu cremenea pe care i-o dăduse tatăl său spiritual, nu pentru că îi era frig, ci pentru a avertiza celelalte animale că locul era luat. La cină mânca un amestec de fulgi de ovăz și miere. Bea apă din gamelă, iar apoi își întindea sacul de dormit și se băga în el, imaginându-și că intra într-un cocon care îi sigila mirosul pielii – mirosul de albine. Cu palma bătătorită de la folosirea constantă a macetei în timp ce își croia drum printre tufișuri, mângâia mânerul neted al vechiului briceag – celălalt cadou pe care i-l oferise nașul său – de parcă ar fi fost un talisman. În cele din urmă reușea să adoarmă, reluând sau recreând poveștile pe care le păstra în memorie, mai ales pe cele care îi aminteau că el era leul. Leul fioros din imaginația lui, nu leul mort pe dinăuntru pe care îl văzuse în trista lui vizită la circul din Monterrey.

A doua zi se trezea, de obicei după o noapte liniștită, hotărât și gata să-și continue expediția. Briza neobișnuit de fierbinte a primăverii se transforma în bine-venite furtuni de vară. Odată, într-o zi de vară, nu trupu-i sătul de odihnă îl trezise. Fusese trezit de un miros necunoscut, dar irezistibil, un miros care călătorea în vântul cald al dimineții, poate ajutat de aripile albinelor. Atunci și-a dat seama: asta le chema în călătoria lor zilnică. Aceasta era comoara lor, iar el era atât de aproape de a o vedea și de a o atinge pentru prima dată.

Contrar obiceiului său de excursionist experimentat, și-a lăsat echipamentul în loc, cu excepția macetei. Avea să aibă nevoie de ea. Era nerăbdător să ajungă la capătul acelei lungi călătorii.

Odată ajuns, se concentra să-și balanseze lama ascuțită asemenea unui pendul, hipnotizat de ritm, croindu-și drum printre cele mai dese tufișuri, fără să poată vedea dincolo de crengile spinoase din fața lui, și apoi alta, și încă una, și încă una, până când, dintr-odată, s-au terminat toate: ajunsese la comoara albinelor, care erau acolo, așteptându-l.

„Ai ajuns. Ai ajuns“, îi spuneau ele, bâzâind în jurul lui. „Privește. Atinge.

Miroase. Uite. Ia-o. Ia-o repede”.“

Simonopio s-a supus.

34. ZBORUL FLORILOR

Bâlciul din Villaseca se apropia de sfârşit, iar Francisco era recunoscător pentru vremea răcoroasă de care se bucuraseră în ultima săptămână de sărbătoare. După balul organizat sâmbătă la Clubul Social din Linares, au profitat de ocazie pentru a aranja pentru ziua următoare întrevederea lui Carmen şi Antonio cu reprezentanţii Bisericii.

Au mai organizat şi un prânz în cinstea familiei ginerelui şi pentru martorii care veniseră special din Monterrey pentru ceremonia care avusese loc mai devreme în acea zi, fără piedici sau surprize neplăcute. Noul părinte Pedro, care sosise de curând din Saltillo pentru a-l înlocui pe fostul – şi răposatul – părinte Pedro, a fost mai mult decât mulţumit de întrevederea privată cu tinerii îndrăgostiţi şi martorii acestora, declarând că nu exista nici un fel de impediment pentru care mariajul să nu poată avea loc în acea iarnă. Aşa stând lucrurile, Francisco l-a invitat să li se alăture la prânz, iar el a acceptat cu plăcere. Era nou-venit în Linares, dar intuise rapid că acolo nu ar fi putut realiza mare lucru sau poate chiar nimic fără consimţământul sau sprijinul familiilor de descendenţă nobilă sau din „înalta societate“, cum o numeau ei. Prin urmare, valorifica orice ocazie de a se cunoaşte mai bine cu oamenii – mai ales cu aceştia.

În plus, se plictisea să tot mănânce mâncarea insipidă pe care i-o pregătea *Doña* Inés.

În acea zi, avea să se înfrupte din felurile de mâncare pregătite de *Doña* Matilde acasă la familia Morales Cortés.

Cu ocazia vizitelor periodice la Monterrey din timpul lunilor în care Carmen fusese curtată, Francisco şi Beatriz legaseră o strânsă prietenie cu viitorii socri ai fiicei lor. Stăteau aşezaţi la două mese la umbra marelui nuc pecan de lângă casă şi se bucurau de vremea perfectă în timp ce mâncau şi discutau, beau cafea şi gustau din dovleacul confiat şi biluţele de *cajeta* cu nuci pecan pe care Sinforosa le pregătise pentru acel eveniment.

Conversaţia a decurs plăcut şi nimeni nu părea să se grăbească să încheie după-amiaza.

La cea de-a doua masă, tinerii râdeau aşa cum numai tinerii o fac: dezinvolţi, fără ca povara preocupărilor să umbrească sunetul unui râs copios. Francisco îi privea cu invidie, tânjind să se aşeze la masa lor pentru a-şi

aminti, chiar dacă doar pentru o clipă, cum se simțea libertatea; să uite, preț de încă o clipă, că în ciuda zilei perfecte – mâncare delicioasă, bere rece, whisky cu gheață, o vreme excelentă și o companie plăcută – se afla din nou în pericolul real și iminent de a pierde o mare parte din pământuri.

Încerca, pe cât posibil, să fie o gazdă bună. Se implica în conversație și râdea la momentul potrivit. A propus un toast sincer pentru viitoarea mireasă și viitorul mire. Le-a mulțumit părinților lui Antonio pentru că le acceptaseră invitația. A lăudat eforturile lui Beatriz în ceea ce privea mâncarea și ale soacrei sale în materie de desert. Chiar a ascultat cu răbdare rugămintea noului părinte Pedro, care îi ceruse sprijinul pentru extinderea școlilor de caritate pentru băieți și fete.

– În acest fel, tot mai puțini copii vor trebui să meargă la școlile rurale, domnule Morales, pentru că ceea ce îi învață guvernul acolo este să uite de Dumnezeu și de poruncile Sale, a spus preotul, știind că familia Morales Cortés plătea bani grei astfel încât toți copiii muncitorilor să meargă la școlile de caritate ale Bisericii.

– Da, părinte, om trăi și-om vedea...

Francisco Morales credea enorm în educație. De fapt, i-ar fi plăcut să își ia un angajament chiar atunci, având în vedere bunele intenții ale preot, dar nu putea: nu știa dacă avea să aibă timp să se dedice unui nou proiect în viitorul apropiat. Nu știa dacă avea să dispună de suficienți bani sau de teren.

În acea zi, stând la umbra marelui nuc pecan de lângă casa sa, Francisco Morales nu avea nici o siguranță.

Beatriz îl mai privea din când în când, atunci când conversația o permitea. Din ochii i-a pornit o întrebare, care a ajuns direct la soțul ei: „Ce-ai pățit?“ Din ochii lui, răspunsul a ajuns la Beatriz: „Nu-ți face griji, totul e bine“. Mai apoi, Francisco își îndrepta din nou privirea, involuntar, către masa zgomotoasă de tineri, privindu-i cu nostalgie.

În acea zi, viitorii soți au fost în centrul atenției; singurii distrași erau Consuelo și Miguel, fratele mai mic al lui Antonio, deoarece nu aveau ochi decât unul pentru celălalt, bucurându-se de primele zile ale idilei lor. Și pe ei îi invidia pentru asta. Își amintise de privirile drăgăstoase pe care le schimbase în tinerețe cu Beatriz. Nu se opriseră – dragostea lor era încă vie –, dar le păstraseră aproape pe toate pentru momentele bune, întrucât viața, rutina, le stăteau în cale, iar războiul oferea puțin răgaz sau timp pentru politețuri.

Încerca să o cheme din priviri pe Beatriz, dar aceasta nu a recepționat. Discuta cu mama lui Antonio despre pregătirile pentru nunta care se apropia cu pași repezi.

Cu coada ochiului, Francisco a fost surprins să-l vadă pe Simonopio apropiindu-se. Nu-l mai văzuseră de câteva zile. Sute de albine roiau în jurul lui. Era zdrențăros, plin de zgârieturi și julituri, plin de noroi, iar părul îi era încâlcit de la atâta murdărie. Pasul îi era însă hotărât, iar zâmbetul atât de larg și strălucitor, încât îi lumina ochii.

Din ochii lui Francisco, a pornit un mesaj către Simonopio: „Ai venit, te-ai întors“. Din ochii lui, răspunsul a ajuns la tatăl său spiritual: „Da, m-am întors“.

Când doamnele din Monterrey au zărit și au recunoscut norul care îl însoțea pe copil, au țipat una câte una și s-au grăbit să se îndepărteze de amenințare, ventilându-se cu sălbăticie, de parcă ar fi fost victimele unui atac aerian. Oaspeții auziseră de finul familiei Morales Cortés, dar nimeni nu îi avertizase de bizareriile sale. Când i-au văzut pe Beatriz și Francisco apropiindu-se de băiat, care era învăluit într-un roi de albine, au fost șocați.

– Atenție! strigau unii din spatele lor.

Beatriz s-a întors pentru a le oferi un soi de explicație, însă Francisco i-a ignorat cu desăvârșire. Deși îl vedeau adeseori pe Simonopio cu albinele bâzâind în jurul lui sau târându-se în noroi cu toată fața și brațele, era puțin neobișnuit să îl vadă înconjurat de atât de multe. În acea zi, păreau să fie toate laolaltă, de parcă întregul roi îi ieșise în întâmpinare sau i se alăturase în strania lui revenire acasă; de parcă ar fi fost o ocazie specială. Un număr atât de mare de albine ar fi putut intimida pe oricine, însă Francisco era familiarizat cu albinele lui Simonopio, care îl cunoșteau la rândul lor pe el. Îl tolerau. Nu-i făceau rău și îi îngăduiau să se apropie, așa cum o făceau întotdeauna. Prin urmare, nu a ezitat să se îndrepte spre băiat. Din depărtare, auzea țipetele lui Consuelo și scuzele ei stânjenite adresate lui Romeo și celorlalți tineri oaspeți privind prezența neașteptată a copilului înfiat.

– *Ay*! Uită-te la el! Ce rușine!

Francisco a lăsat-o pe Beatriz să explice situația și să controleze agitația fiicei lor mai mici.

Nu știa dacă apropierea lui sau poate vreun mesaj tacit din partea lui Simonopio le făcuse să se decidă să nu-l mai însoțească pe băiat, dar deodată,

toate la unison, albinele au pus capăt paradei de întâmpinare, zburând într-un sincron desăvârşit.

Mai rămăsese doar una, cocoţată pe gâtul lui Simonopio.

– Vrei să vii să faci cunoştinţă cu ei?

Francisco nu a fost surprins când Simonopio a clătinat din cap. De fapt, ce-l uimise era să-l vadă pe băiat acolo, nu numai pentru că lipsea de câteva zile, ci şi pentru că lui Simonopio nu îi plăcuse niciodată să fie prezent atunci când veneau străini în vizită. Cu toate acestea, se afla acolo, cu zâmbetul care îi stăruia pe chip.

– Totul e în regulă, a spus Francisco.

Nu era o întrebare.

Simonopio a dat aprobator din cap, scoţând din desagă tot ce avea la el.

– Ce ai acolo?

Simonopio şi-a scos sacul de dormit, l-a aşezat pe jos, iar apoi a desfăcut sulul care fusese strâns bine.

După aceea, a scos ceva înfăşurat într-o cârpă şi i l-a înmânat tatălui său spiritual.

– Să deschid?

Simonopio a dat din nou aprobator din cap, fixându-şi intens privirea asupra lui Francisco. Orice ar fi fost, conţinutul pachetului era foarte important pentru finul său. Ţinându-şi răsuflarea, Francisco a desfăcut cu grijă nodul de la cârpă, amintindu-şi de ziua în care îl văzuse pentru prima dată pe Simonopio, când deschisese două cocoloaşe asemănătoare, deşi puţin mai mari, găsind astfel băiatul şi stupul său plin de albine. De aceea, s-a gândit că, în acest caz, era mai bine să acţioneze cu prudenţă.

Odată ce a desfăcut complet pachetul pe care i-l înmânase Simonopio, lăsând să iasă aerul reţinut în plămâni, a descoperit cu uşurare conţinutul acestuia: două jumătăţi de portocale scobite – atât de vechi, încât deveniseră nişte coji tari. Simonopio le legase între ele cu cârpa, astfel încât să formeze un recipient sferic.

Francisco se simţea de parcă ar fi fost pe punctul de a deschide o cochilie de stridie, în căutarea unei perle.

În timp ce despărţea jumătăţile, conţinutul lor a căzut pe jos într-o ploaie fină de alb. Francisco a urmărit-o cu privirea, iar apoi şi-a fixat ochii asupra ei, fără să facă vreun efort pentru a ridica ceea ce-i scăpase.

O aromă rafinată i-a inundat simţurile.

– Flori pentru viitoarea mireasă! a spus doamna Domínguez, care, acum că albinele plecaseră, era curioasă să vadă ce adusese băiatul în traistă.

– I-ai adus flori lui Carmen, Simonopio? Boboci?

Beatriz, înduioșată și surprinsă în același timp, s-a apropiat să privească floricelele albe care nu creșteau în împrejurimi.

– Unde le-ai găsit?

– Sunt flori târzii. Nu sunt pentru mireasă. Sunt pentru mine, a răspuns Francisco, care încă nu-și ridicase privirea din locul în care briza ușoară ridica acum în aer o floare de portocal – un boboc.

Apoi le-a luat una câte una, având grijă să nu rupă petalele.

Cu toții l-au privit surprinși când, după ce a legat pachetul la loc, exact la fel cum i-l înmânase Simonopio, a intrat în casă fără să mai spună nimic, urmat îndeaproape de copilul albinelor.

35. DESTINUL FLORILOR

Francisco a presupus că Beatriz avea să aibă grijă în continuare de oaspeți, care erau cu siguranță confuzi când gazda lor îi părăsise. Prețuia enorm bunele maniere, așa că era conștient că plecarea sa fusese de mare prost gust.

Simonopio îi adusese însă flori. Până în acea zi, Francisco nu primise niciodată un cadou atât de frumos.

În cabinetul său, așezat la birou, a deschis din nou cu atenție ofranda din partea finului său. Îi părea rău să vadă că mai multe flori se învinețiseră de când căzuseră pe jos și, bineînțeles, de când muriseră. Începuseră să se descompună, iar Francisco nu putea face nimic pentru a împiedica acest lucru. „Tot ce-i viu moare, până și florile astea“, s-a gândit el. Dacă le-ar fi pus în apă, nu ar fi făcut decât să întârzie inevitabilul.

Nu mai conta.

Simonopio le smulsese din viața lor din pom cu un motiv, iar la vederea lor, Francisco înțelesese perfect: își împliniseră destinul. S-a uitat la Simonopio, care aștepta răbdător ca rotițele din capul lui să se scuture de praful și pânzele de păianjen cu care se acoperiseră de-a lungul anilor de război, incertitudine, obișnuință și vechi tradiții.

– Ai mers pe jos până la Montemorelos, Simonopio. Peste dealuri?

Nu avea nevoie de un răspuns, știa deja că acela era adevărul.

I-a povestit băiatului că domnul Joseph Robertson plantase acei pomi la sfârșitul secolului trecut. Venise cu intenția de a construi calea ferată și rămăsese acolo cu ideile sale ieșite din comun. Într-o zi, s-a dus în California și s-a întors cu mai multe vagoane de marfă pline de portocali care aveau să prindă rădăcini în Montemorelos, fără să-i pese că-i spuneau că era un *gringo* nebun și extravagant fiindcă nu voia să planteze trestie de zahăr, porumb sau grâu, așa cum făcuseră oamenii în zonă de când se știau.

– Și asta au continuat cu toții să facă. Ceea ce și noi am continuat să facem: să plantăm aproape același lucru în aproape același mod în care s-a făcut dintotdeauna. Și uite unde am ajuns: suntem pe cale să pierdem totul. Dar el... ei bine, a îmbătrânit, însă pomii pe care i-a plantat, poate cu treizeci de ani în urmă, sunt încă acolo și vor rămâne tot acolo și după moartea sa.

Pomul din care îmbobociseră florile pe care i le dăruise Simonopio ținea pământul în folosință de vreo treizeci de ani. În tot acest timp, proprietarul

său nu avusese nevoie să cureţe pământul după fiecare recoltă pentru a începe următoarea cultură agricolă, nici nu avusese nevoie să facă o rotaţie a culturilor, pentru că pomii rămâneau acolo şi, odată ce începeau să dea roade, nu se mai opreau. Mai mult decât atât, Francisco gustase din portocalele acelea: erau extraordinare.

În acel moment, a decis că avea să îşi cultive propria livadă. Avea să găsească o piaţă de desfacere pentru portocale atunci când pomii săi aveau să înceapă să rodească, şi-a spus el fără să ezite, pentru că, după treizeci de ani de succes dovedit în Montemorelos, toate temerile cum că pământul nu ar fi fost prielnic portocalilor dispăruse.

Punerea în practică a ideilor care începuseră să-i treacă prin minte nu avea să fie nici uşoară, nici ieftină, dar era convins că răspunsul la problemele sale se afla în acele floricele albe.

– Simonopio, mâine plec în California. Vrei să vii cu mine?

36. TOTUL SE SCHIMBĂ

Mersul trenului o adormise. Nu avea de gând să adoarmă, pentru că ar fi fost de prost gust să o facă în public. Și-a spus că doar avea să își odihnească puțin ochii, avea doar să îi țină închiși pentru o vreme. Beatriz Morales nu înțelegea de ce se simțea atât de obosită. Poate pentru că, în calitate de bunică, toate drumurile până în Monterrey erau mai obositoare.

Cele două fiice ale sale se măritaseră între timp, iar Beatriz se bucura că nu mai era obligată să le însoțească la întâlniri. Știa că avea să meargă mereu la Monterrey, că o făcea pentru a-și vedea nepoții, dar sentimentul pe care îl avea când se urca în tren pentru a merge să își vadă fiicele iubite – tensionată și conștientă că își abandona postul de acasă – nu era același ca atunci când se întorcea în Linares, unde îi era locul.

Uneori, anii treceau într-o clipită: fiicele ei se făcuseră mari și plecaseră să își trăiască propria viață, iar în Linares totul se schimbase.

Nimic nu oprise nunta lui Carmen și, mai apoi, pe cea a lui Consuelo. Mare păcat că mama celor doi tineri murise și nu apucase să îi vadă însurați, dar acest lucru era imposibil de remediat. În consecință, ambele nunți fuseseră foarte discrete și austere, desfășurându-se cu multă decență și o simplitate rafinată. Era convinsă că invitații sosiți din Monterrey se întorseseră cu o impresie foarte bună despre Linares, mai ales că ambele nunți avuseseră loc în preajma sărbătorilor locale: cea a lui Carmen în 1921, cu ocazia sărbătorii Sfintei Fecioare Maria de Guadalupe, după anul de doliu suplimentar în amintirea mamei lui Antonio, iar cea a lui Consuelo la câteva luni după, în perioada bâlciului din Villaseca din 1922.

Părea că trecuse mult timp de când rămăsese cu impresia că sărbătorile nu aveau să se mai întoarcă niciodată în Linares și că era responsabilitatea ei să le mențină vii, astfel încât fiicele ei să poată cunoaște tradițiile care îmbogățiseră viața de familie generații la rând.

Între timp, festivitățile tradiționale reveniseră, numai că fiicele lor își trăiau viața în altă parte. Desigur, îi mai vizitau din când în când pentru a mai sta împreună și uneori își aduceau și copiii cu ele, însă evenimentele nu aveau aceeași semnificație pentru ele, pentru că nu le trăiseră din postura de fete nemăritate. Pentru ele, nu era decât o simplă anecdotă cu ajutorul căreia să își amintească de orașul natal sau de mama lor, care se implicase enorm pentru

ca toate evenimentele să fie bine puse la punct. Îşi aminteau de perioada obligatorie de doliu ca pe o îndeletnicire a acelui orăşel, cu aceleaşi formalităţi şi ţinute pe care locuitorii din Linares le respectaseră dintotdeauna pe tot parcursul postului Paştelui, aşteptând cu nerăbdare ziua balului din Sâmbăta Mare, când înalta societate înceta în sfârşit să se mai îmbrace în negru, purtând cele mai alese haine de primăvară şi încălţând pantofii de dans.

Uneori, ca şi atunci, Beatriz era cuprinsă de nostalgie cu gândul la cum fuseseră fiicele ei şi cum ar fi putut deveni dacă lucrurile ar fi stat diferit. Cu toate acestea, păreau fericite în Monterrey, alături de soţii lor şi copiii deja născuţi sau pe cale să sosească: Carmen tocmai anunţase că îl aştepta pe al doilea, mult prea curând de la naşterea primului fiu, iar Consuelo rămăsese însărcinată cu primul ei copil.

Rămânea un mister ce fel de mamă avea să fie Consuelo, pentru că Beatriz nu văzuse în ea nici măcar un licăr de instinct matern sau acea tandreţe pe care numai o femeie o simte pentru un copil, chiar şi pentru al altcuiva. Chiar dacă aştepta un copil şi avea acces deplin la nepotul ei, era în continuare interesată de aceleaşi lucruri vechi: prietenii, cărţile şi, da, soţul ei. Beatriz spera ca acest lucru să se schimbe odată cu venirea pe lume a propriului copil. Carmen, pe de altă parte, se dovedise a fi o mamă foarte răbdătoare. Primul ei copil era un băiat care le ţinea ocupate de dimineaţa până seara pe ea şi pe doicile lui. Avea puţin peste două luni, dar era atât de agitat şi avea colici, încât abia dacă putea dormi – niciodată pentru perioade prea lungi de timp.

Când mergea în vizită la el, Beatriz era martoră la problemele pe care le provoca îngrijitoarelor sale, drept care se bucura că lăsase în urmă acea fază. Unde îi dispăruse oare toată energia? În ultima vreme, se simţea atât de obosită încât, atunci când venea Carmen în vizită sau mergea Beatriz în Monterrey, cerea să fie lăsată cu el doar după cină, când, îmbăiat şi obosit după o zi agitată, se lăsa ţinut în braţele bunicii sale până când se cufundau împreună în somn în balansoar.

Nu mai mergea la casa din Monterrey atât de des ca în ultimii ani. Fiicele ei se căsătoriseră şi nu mai aveau nevoie să fie supravegheate. Responsabilitatea ei faţă de ele, deşi nu se încheiase – pentru că nu avea să se încheie niciodată – se schimbase. Viaţa ei era în Linares, alături de Francisco, care devenise atât de ocupat cu noile sale livezi de portocali şi cu fermele, încât îi

era imposibil să mai facă drumul până la Monterrey, aşa cum mai obişnuia să facă din când în când.

Nu. Nu voia să călătorească atât de des la Monterrey, nici măcar de dragul nepoţilor. Ei trebuiau să vină în Linares.

Nu se putea plânge; nu era ca şi cum şederea în Monterrey era un calvar. Casa de acolo era foarte drăguţă şi confortabilă, chiar dacă nu era la fel ca moşia La Amistad, unde patul, bucătăria şi priveliştea ei o linişteau. Relaţiile de prietenie din tinereţe fuseseră întărite de revederea prietenelor ei în marele oraş, iar noile prietenii legate erau satisfăcătoare şi numeroase, dar nu se comparau cu prieteniile ei de-o viaţă din Linares. Deşi îi plăceau activităţile Clubului Social din Monterrey, nu dorea să se implice în ele. Era loială clubului din Linares, care tot nu avea un sediu.

În mod surprinzător, atunci când se afla în Linares, i se făcea dor de fiicele ei şi îşi făcea griji pentru ele, iar când era cu ele în Monterrey, simţea acelaşi lucru sau chiar mai mult pentru oamenii din viaţa ei din Linares. Era ca şi cum ar fi trăit doar o jumătate de viaţă – incompletă în ambele locuri –, fiindcă Beatriz se simţea vinovată de fiecare dată când îşi lua rămas-bun de la fiicele ei, dar se simţea şi mai vinovată când pleca de lângă Francisco.

Mama ei spusese acelaşi lucru cu ocaziile în care acceptase să o însoţească la Monterrey, dar cu atât mai mult atunci când, cu reticenţă, o condusese la gara din Linares: „Fată dragă, locul tău e lângă bărbat“. Oricât de mult o înfuria pe Beatriz să-şi audă mama spunând asta, trebuia să admită că avea dreptate, pentru că, în urma experienţei celor trei luni de autoexil, ştia că viaţa nu se oprea pentru nimic în lume, nici măcar pentru nevoile unei femei care abandona totul, chiar dacă temporar, doar pentru a fi alături de fiicele ei şi pentru a-şi cunoaşte nepoţii. De fiecare dată când se urca în trenul care urma să o ducă departe de Linares şi de Francisco, o încerca un sentiment neplăcut: simţea că, în absenţa ei, relaţia lor avea să se schimbe, iar ea avea să rămână pe dinafară, ca un intrus în propria-i casă, un spectator care nu putea privi decât printr-o crăpătură a unei ferestre închise. Se temea că, stând departe unul de celălalt, aveau să se schimbe, în direcţii total opuse, astfel încât riscau să nu se mai regăsească vreodată. Îi era teamă că într-o zi aveau să se privească unul pe celălalt fără să-şi mai recunoască vocile, intenţiile, privirile sau căldura trupurilor în pat.

De aceea, Beatriz mergea la Monterrey cât mai rar cu putinţă. Din ce în ce mai rar. Ştia că nu-şi putea ajuta soţul cu treburile, care în ultima vreme îl

ţineau din ce în ce mai ocupat, dar îşi spunea că măcar atât putea face pentru el: să-l aştepte şi să-l întâmpine seara, să ia cina cu el, să doarmă apropiaţi, astfel încât să-i împărtăşească fierbinţeala trupului, şi să-l facă să uite de îndoieli şi de griji, care erau mai numeroase decât voia el să recunoască.

Schimbările cu care se confruntau nu erau uşor de gestionat pentru Francisco, cu toate că el însuşi făcea schimbări de la un moment la altul. În ziua în care Carmen şi Antonio îşi anunţaseră căsătoria la biserică, iar Simonopio apăruse cu strania lui ofrandă, Beatriz rămăsese cu oaspeţii, aşteptând împreună cu ei ca Francisco să termine ce avea de făcut înăuntru şi să se întoarcă rapid. Cu toate acestea, minutele treceau şi nici el, nici Simonopio nu ieşeau din casă, aşa că Beatriz a început să se îngrijoreze. Mai grav era că rămăsese fără scuze prin care să justifice comportamentul neobişnuit – şi nepoliticos – al soţului ei.

Când a intrat după el, l-a găsit în birou scriind diverse mesaje, ca apoi Martín să se ducă la poştă şi să expedieze nişte telegrame.

– Ce faci, Francisco? Avem oaspeţi!

– Ştiu, dar nu vor să plece, iar eu mă grăbesc.

– Te grăbeşti să ce?

– Mă grăbesc să combat reforma agrară.

Răspunsul lui nu o lămurise câtuşi de puţin pe Beatriz. Cum era posibil ca nişte simple flori să-i fi dat inspiraţia de care avea nevoie sau să-l fi ajutat să învingă legea federală? În acel moment, nu exista nici o modalitate de a extrage mai multe informaţii de la el, deoarece Francisco îşi îndrepta atenţia exclusiv scrierii mesajelor sale şi nu mai lua în considerare prezenţa soţiei sale, care a plecat pufăind de furie şi confuzie.

Bineînţeles, când a ieşit din casă, şi-a ascuns sentimentele, oferind o scuză cu o vervă reînnoită.

– Francisco vă trimite scuzele sale. A primit veşti privind o problemă urgentă pe una dintre plantaţiile sale, dar vă transmite să vă simţiţi ca acasă.

Cu un astfel de rămas-bun amabil din partea gazdei, sărbătoarea a continuat fără întrerupere. Cel care părea cel mai reticent să plece era noul părinte Pedro, care o tot întreba pe Beatriz la ce oră se aştepta să revină soţul ei.

– Nu ştiu, părinte. Cu omul ăsta, uneori este mai bine să nu întrebi, a răspuns ea, lăsându-şi indignarea să transpară.

Orele păreau o veşnicie, dar, în cele din urmă, prânzul, care devenise o gustare de după-amiază, iar apoi cina improvizată – când grupul se mutase în

salonul oficial, iar apoi în sala de mese, înfometaţi din nou, pentru a se bucura de resturile reîncălzite – se sfârşiseră. Aveau să se reîntâlnească a doua zi, deoarece fuseseră invitaţi cu toţii la moşia La Florida pentru a petrece împreună o zi la ţară.

– Nu știu dacă Francisco va putea veni cu noi. Se mai întâmplă în meseria asta.

Bine făcuse că-şi prezentase scuzele în avans: în acea seară, Francisco a informat-o că a doua zi avea să plece la Laredo, unde avea să rămână câteva zile ocupându-se de pregătirile pentru călătoria sa în California, pe care avea să o parcurgă cu trenul, pornind din San Antonio, Texas.

– La ce te duci acolo?

– Merg să cumpăr nişte puieţi de portocal.

Noul dinamism al soţului ei, cu toate deciziile sale intempestive şi acţiunile sale improvizate, luând măsuri care contraziceau aproape în totalitate cele întâmplate înainte – calculat, conservator, limitat pentru totdeauna la legile patriarhale – îi mai dădea uneori lui Beatriz dorinţa de a-şi lăsa să iasă la iveală vechea ei variantă, pe acea Beatriz care se temea de schimbare şi care nu ezita să se opună cu vehemenţă noului Francisco.

Noua Beatriz se stăpânea şi asculta. Fusese de acord, recunoscând asta ulterior, că el ar fi putut avea dreptate, aşa cum avusese şi în privinţa achiziţionării casei şi a terenului din Monterrey sau în privinţa achiziţiei extravagante a tractorului, care în cele din urmă se dovedise o decizie înţeleaptă.

Noua Beatriz trebuia să accepte planurile soţului său, fără să se îndoiască de ele. Trebuia să încerce să pună întrebări precise şi inteligente şi să recurgă la toată bunăvoinţa ei pentru a se abţine de la a spune ceea ce ar fi vrut de fapt să spună: „Şi din ce vom trăi până când portocalii tăi vor da roade?“

Ceea ce îi explicase Francisco avea să le schimbe viaţa. Aveau să cumpere portocali în diferite stadii de dezvoltare, fiindcă era o investiţie considerabilă – încă una. Apoi aveau să cureţe toate plantaţiile de trestie de zahăr.

– Nu uita că trebuie să plantăm toată trestia de zahăr din acest an, a continuat el la exclamaţia lui Beatriz. Dar gata, de acum nu mai plantez trestie. Portocalii vor rezista zeci de ani. Vei vedea.

Da, trestia de zahăr trebuia plantată din nou odată la trei ani. În anul acela, ciclul se încheia pe plantaţiile lor, iar familia Morales nu avea să mai cultive

niciodată trestie de zahăr.

La auzul veștii, lui Beatriz i s-a pus un nod în stomac, care s-a extins parțial până la inimă, strângându-se de tristețe. Își petrecuse întreaga viață înconjurată de trestie de zahăr, fiindcă toți cei din familia ei – mai întâi tatăl, iar apoi frații ei – o cultivaseră pe terenurile lor. Crescuse înconjurată de stufărișuri verzi, care păreau să acopere orice parcelă de pământ care le-ar fi fost cedată. Noaptea adormea cu vântul care șuiera printre miile de plante, iar în dimineţile furtunoase se trezea cu spectacolul trestiilor de zahăr care se rostogoleau ca niște valuri într-o mare verde și înfuriată sau, atunci când briza era prea blândă pentru a le face să zburde, stăteau nemișcate asemenea unui lac liniștit. Cum avea să doarmă fără sunetul lor reconfortant? Cum s-ar mai fi uitat pe fereastră, văzând peisajul amintirilor ei mutilat pentru totdeauna?

În plus, Francisco nu avea să se mulţumească doar cu atât: i-a spus că avea să planteze portocalii pe terenul rămas necultivat chiar în acel an. Sau, cel puțin, avea să încerce.

– Va trebui să cumperi câteva sute.

– Ba mii, și asta doar anul acesta. Încetul cu încetul voi cumpăra mai mulți, până când se va umple tot terenul.

– Și cu lanurile de porumb cum rămâne?

Pe acelea nu avea să le îndepărteze până când nu aveau să dea roade primii portocali. Nu era atât de nebun încât să rămână complet fără venituri.

– Mai devreme sau mai târziu vor dispărea și ele, Beatriz. Peisajul proprietăților noastre se va schimba puțin câte puțin, chiar dacă îmi va lua zece ani.

Deși o mare parte din pământ rămăsese la fel ca înainte, peisajul din jurul ei se schimbase. Vechii Beatriz, cea care se temea de orice fel de schimbare, i se făcea uneori pielea ca de găină în semn de protest. Varianta cea nouă, cea extraordinar de modernă, care începuse să poarte rochii deasupra gleznei – mai puțin material folosit, deci mai puțin costisitoare – își susținea soțul necondiționat. Încerca să vadă partea bună a schimbării: măcar s-ar fi simțit un parfum minunat din când în când, când ar fi înflorit. „Dacă“ ar fi înflorit.

Atunci când, la o lună după ce Carmen și Antonio au avut întrevederea prenupțială cu reprezentanții Bisericii, Francisco și Simonopio s-au întors cu două vagoane de tren încărcate cu portocali cu rădăcini, mai mulți vecini au încercat să îi descurajeze.

– Ești nebun. Nici măcar nu știi dacă vor da roade. Și o să scapi de toată

trestia de zahăr, iar apoi de porumb? Ce ar spune tatăl tău, Francisco?

– Ar spune că lumea aparţine celor vii. Dacă portocalii fac fructe în Montemorelos, nu există nici un motiv pentru care să nu facă şi aici. O să vezi.

Beatriz bănuia că, în realitate, Francisco se temea că tatăl său se răsucea în mormânt din cauza deciziei sale, dar nu lăsase ca asta să-l oprească. Chiar dacă se chinuia să adoarmă noaptea fără sunetul trestiei de zahăr, recunoscuse şi ea că avea dreptate: oamenii nu trebuiau să stea agăţaţi de vechile obiceiuri care nu mai funcţionau în acea lume în continuă schimbare, chiar dacă aveau impresia că moşiile lor fuseseră lovite de o altă revoluţie, una fără vărsare de sânge.

Nu mai era cale de întoarcere, iar portocalii au prins repede rădăcini în solul din Linares, după cum prevăzuse Francisco. Chiar dacă nu au înflorit încă din primul an, de făcut fructe nici nu mai vorbim – asta avea să se întâmple în vreo trei ani –, în anul următor, mai mulţi oameni, inclusiv fraţii lui Beatriz, au urmat exemplul lui Francisco, convertindu-se la raţionamentul său. Când Francisco a trimis după mai mulţi pomi din diferite soiuri de portocali, care să dea roade în diferite perioade ale anului, şi ceilalţi au făcut la fel. Mai erau câte unii care se împotriveau schimbării, fie din cauza lipsei de fonduri de investiţii, fie pentru că pur şi simplu refuzau să cultive pomi fructiferi. Câmpurile lor nu erau grădini pentru doamne, spuneau ei. Chiar şi aşa, până şi cei mai reticenţi dintre ei au fost convinşi în cele din urmă, asta graţie unei excepţii care fusese inclusă de curând în reforma agrară şi publicată în Constituţie: orice teren pe care se plantau pomi fructiferi era scutit de expropriere.

De ce pomi fructiferi şi nu trestie de zahăr? Amendamentul publicat nu oferea nici o explicaţie, dar motivul a devenit destul de clar în scurt timp: Secretarul de Stat al Ministerului de Interne, generalul Plutarco Elías Calles – care mai târziu avea să devină preşedinte – tocmai cumpărase moşia Soledad de la Mota din vecinătatea satului General Terán, pe care avea să o dedice în întregime cultivării portocalilor.

Francisco nu a stat să remarce sau să se plângă de îndrăzneala unui politician care promulgase o lege pentru el însuşi, după bunul-plac. Îi aducea satisfacţie să fie cu un pas înaintea oricărui plan guvernamental de a-i confisca pământurile, iar dacă toată lumea din Linares şi din regiune reuşea

să scape de deposedarea de proprietăţi datorită acestei legi, atunci cu atât mai bine.

Fără să neglijeze fermele de vaci şi plângându-se că pământul din Tamaulipas nu era la fel de potrivit pentru fructe, s-a dedicat trup şi suflet studiului – din cărţile pe care le cumpărase din California – a tot ce era de ştiut despre cultivarea portocalilor. După ce a ordonat să fie îndepărtată până şi ultima tulpină de trestie de zahăr, a măsurat el însuşi distanţa dintre fiecare groapă pe care ar fi trebuit să o sape pentru a adăposti portocalii, iar apoi şi-a supravegheat oamenii plantând fiecare puiet. Seara se întorcea acasă obosit şi se ducea direct la baie pentru a se spăla de pământul lipit de corp şi de transpiraţie, ca după cină să continue să muncească, studiind metoda de altoire a portocalilor dulci pe care urma să îi cultive în curând din seminţe. Nu voia să le mai cumpere de la producători.

După o grămadă de vreme, Beatriz l-a văzut în sfârşit motivat pe Francisco. Avea şi zile bune, când părea încrezător că era pe drumul cel bun înspre salvarea proprietăţii familiei. Lui Beatriz i-ar fi plăcut ca fiecare zi să fi fost aşa, dar iată că nu: nu era în firea lui să fie chiar atât de arogant şi în culmea fericirii, încât să creadă că găsise soluţia tuturor problemelor sale în ceva atât de simplu precum o schimbare de direcţie. Francisco era realist. În unele zile era copleşit de anxietate: agrarienii încă îi dădeau târcoale şi, din cauza costului schemei sale de investiţii, nu reuşise să termine de cultivat toate proprietăţile pe care le avea. Ştia că avea să-i ia ani buni.

Într-o seară, când se băgase deja în pat, i-a spus lui Beatriz:

– Mă simt ca într-o cursă pe care o câştig, pentru moment, dar e o cursă lungă, foarte costisitoare şi îi simt în ceafă pe cei care îmi calcă pe urme. Am obosit.

– Dacă oboseşti prea tare, spune-mi şi am să te ajut eu.

Stând întinsă în pat, Beatriz a sprijinit capul lui Francisco pe umărul ei şi i-a mângâiat părul de pe tâmplă ca unui copil, până când acesta s-a mai liniştit şi a adormit.

Beatriz era obosită, în drum spre Linares. Legănarea ritmică a trenului care mângâia şinele o biruise în cele din urmă: pentru prima dată de când începuse călătoriile cu trenul între Linares şi Monterrey, Beatriz adormise. Nici nu a conştientizat când a trecut controlorul pe lângă ea, care a lăsat-o să doarmă, fiindcă o recunoscuse din călătoriile ei recurente. Nu a observat nici când au oprit în Montemorelos, unde unii pasageri au coborât, iar alţii s-au îmbarcat.

În somnul ei adânc, nu şi-a dat seama că traversau dealul Alta: nu s-a uitat pe geam cum făcea de obicei; nu a observat nici absenţa lui Simonopio; nu a simţit nici mişcarea uşoară, dar constantă, din pântecul ei.

Când au ajuns în Linares, controlorul de bilete şi-a permis să o trezească.

– Doamnă, am ajuns.

Ameţită, somnoroasă, dar mai ales surprinsă şi ruşinată că dormise în public, Beatriz a reuşit să-şi deschidă ochii, constatând că, într-adevăr, se aflau în gara din Linares. Şi-a luat poşeta, iar hamalul a ajutat-o cu bagajele – cu atât mai bine, s-a gândit ea cu recunoştinţă, pentru că, dacă ar fi depins de ea, le-ar fi lăsat acolo unde erau. Nu avea energie să care ceva. Voia doar să fie acasă, în patul ei, ca să poată adormi la loc.

Începuse să se îngrijoreze. La început, suspectase că oboseala cronică se datora circumstanţelor fizice normale pentru vârsta ei şi că pierderea interesului pentru diverse activităţi cărora îşi dedicase atât de mult timp în trecut era ceva normal pentru o bunică. Totuşi, prietenele ei erau cam de aceeaşi vârstă – unele ceva mai în vârstă, altele ceva mai tinere – şi nici una dintre ele nu părea atât de indispusă.

A simţit un nod în stomac. Una dintre bunicile ei murise de tânără de anemie pernicioasă, care se manifestase mai întâi printr-o slăbire generală a corpului şi a minţii. Spera să nu fi moştenit boala, dar se temea că prezenta deja primele simptome ale acesteia. Avea să-şi facă o programare la medic a doua zi. Nu ar fi vrut să-i provoace şi mai multă durere sau anxietate lui Francisco, dar nu putea să continue cu bună ştiinţă să-şi ignore disconfortul. Chiar dacă veştile nu aveau să fie bune, trebuia să le înfrunte şi să nu mai piardă timpul.

Când a părăsit gara, a rămas surprinsă să îl găsească pe Simonopio aşteptând-o cu un zâmbet larg pe faţă. Abia împlinise doisprezece ani, dar, observându-l cu atenţie, lui Beatriz i se părea că se făcuse şi mai mare în ultima săptămână.

– Ce mănânci, tinere? Creşti ca o buruiană.

Simonopio s-a apropiat de ea. Da, la doisprezece ani era deja mai înalt decât ea. Beatriz se simţea mândră, dar totodată mai bătrână ca niciodată. Parcă ieri sosise Simonopio cel nou-născut, înfăşurat într-un şal şi o mantie de albine.

Şi ia te uită la el: aproape devenise bărbat în toată firea!

Spre surprinderea ei, Simonopio acceptase invitaţia lui Francisco de a-l

însoți în California. Beatriz îl urmărise plecând cu teamă în suflet, brusc îngrijorată că Simonopio nu avea să facă față unei călătorii atât de lungi. Cu toate acestea, s-a întors o lună mai târziu acasă arătând la fel ca înainte, de parcă acea lună de absență, în compania constantă a tatălui său spiritual, ar fi anulat transformarea pe care o suferise în faza sa de rătăcitor prin sălbăticie. Totuși, din când în când, privirea aceea matură – atât de nelalocul ei, care o întrista atât de tare pe Beatriz când o vedea în ochii lui – își făcea apariția. Era ca și cum, preț de o clipă, un prizonier pe care Simonopio îl ținuse în interiorul lui reușise să evadeze, supunându-l unei transformări dure care dura până când băiatul – cel care încă trebuia să fie – se impunea din nou și îl trimitea pe invadator înapoi în spatele ochilor săi.

Francisco îi trimisese telegrame și scrisori pentru a o ține la curent cu orice, neștiind cât timp avea să treacă până la întoarcerea sa. Din mesajele de la el, aflase că Simonopio se bucura de toate lucrurile noi pe care le descoperise în călătoriile lor și că nici măcar limba străină nu reprezenta un impediment pentru el, întrucât se făcea înțeles fără să fie nevoit să deschidă gura. Puțin geloasă pentru că nu se simțea la fel de bine când mergea cu ea în Monterrey, Beatriz a aflat că nu s-a plâns deloc și nici nu a vărsat vreo lacrimă. Mergea peste tot cu Francisco și făcea turul livezilor de pomi tineri, rând pe rând, alegând în numele albinelor sale și marcându-i pe cei care aveau să parcurgă lunga călătorie de întoarcere spre Linares cu o panglică roșie pe care i-o dăduseră în acest scop.

În prima zi, oamenii care lucrau în livadă au fost surprinși de faptul că bărbatul mai în vârstă era atât de respectuos cu băiatul.

– Ai de gând să-l lași pe băiat să aleagă în locul tău?

– Dacă l-ați cunoaște, ați înțelege de ce.

Francisco pornise în acea călătorie, cu acea viziune în minte, fără să își facă iluzii că pomii aveau să aparțină celui care plătea pentru ei – așa cum era de așteptat în orice tranzacție. Și da, evident că el ar fi plătit pentru ei, i-ar fi plantat pe terenul său și ar fi beneficiat de pe urma lor. Totuși, pe măsură ce zilele treceau, asistând la entuziasmul lui Simonopio pe măsură ce se îmbarcau în această nouă aventură care avea să îi ducă spre nord, până în cealaltă parte a continentului, i-a venit o nouă idee, una care nu i se părea deloc rea, dar pe care nu avea să i-o împărtășească nimănui, cu excepția soției sale: portocalii aveau să le aparțină lui Simonopio și albinelor sale. Nimeni nu era mai priceput decât el să aleagă puieții care le-ar fi plăcut lor, care ar fi

rezistat pe drum sau care s-ar fi adaptat cel mai bine pe pământul lui, producând cele mai multe flori pentru albine și fructe pentru Simonopio.

Cu acest gând, l-a lăsat pe Simonopio să aleagă singur și chiar să treacă cu vederea câțiva copaci care păreau frunzoși și trainici. S-a oprit apoi, marcând unul care lui Francisco i se părea, la prima vedere, sfrijit și golaș. Simonopio știa bine ce făcea. Francisco, având încredere în el, l-a lăsat să aleagă, fără să-i pese de ce spuneau acei *gringos* – sau salahorii. Nu mai văzuseră niciodată pe cineva precum finul său, care, din prima zi de vizită la livezi, atrăgea albinele californiene ca și cum ar fi fost prieteni de-o viață. Nu a trecut mult timp până când și-a câștigat porecla de „Îmblânzitorul de Albine“.

Francisco bănuia că albinele înțelegeau dintr-o privire că Simonopio era un spirit înrudit cu ele, dacă nu chiar un egal al lor, așa că nu a rămas surprins când sute de albine și-au abandonat rutina zilnică pentru a se apropia de finul său, cocoțându-se pe el și acoperindu-i trupul în semn de bun venit. Proprietarul livezilor aproape că făcuse un atac de cord, speriat de asaltul brusc, neașteptat și neprovocat. Francisco a încercat să-l liniștească, însă proprietarul a dat ordin să spele băiatul și mantia sa de înaripate cu un furtun de înaltă presiune.

– Stai. Uite.

Spre uimirea tuturor, Simonopio nu a trebuit decât să ridice brațele, iar albinele și-au luat zborul toate deodată, lăsându-l pe băiat vesel și nevătămat.

De atunci, Simonopio nu a mai fost niciodată singur. În fiecare zi, atunci când sosea dimineața devreme și își relua sarcina atentă de a alege pomii alături de care familia Morales avea să trăiască pentru tot restul vieții, albinele îi ieșeau negreșit în întâmpinare – deși niciodată cu grandoarea din prima zi. Francisco presupunea că, la sfârșitul zilei, asemenea tuturor celor care munceau în livadă, albinele aveau la rândul lor o normă de lucru de îndeplinit, normă pe care nu o puteau neglija nici măcar pentru a petrece ziua cu oaspetele lor, așa că alternau îndatoririle și atenția îndreptată către vizitatorul lor.

Oare albinele, folosindu-se de simbioza pe care o împărtășeau cu portocalii, îi spuneau lui Simonopio care erau cei mai buni? Sau Simonopio simțea asta singur? De îndată ce a început să-și pună întrebări, Francisco s-a oprit: nu prea avea rost să se gândească la asta sau să încerce să găsească motive, fiindcă nici Simonopio nu era în măsură să i le explice și nici Francisco nu era în măsură să le înțeleagă.

Important era că el credea că Simonopio avea să aleagă bine, iar timpul îi dăduse dreptate. Dintre toți pomii care făcuseră lunga călătorie spre sud-est, doar doi muriseră pe drum, iar din ceilalți nu murise nici unul după ce fuseseră transplantați în solul mexican negricios. Toți începuseră să dea flori, chiar dacă pentru moment fructele erau încă la stadiul de promisiune.

În gară, la doi ani după călătoria în California, în decembrie 1922, toți pasagerii de la clasa întâi și a doua cu bagaje și cei de la clasa a treia cu traiste și lăzi, s-au întors surprinși să-l vadă pe băiatul ciudat care venise să o întâmpine pe *señora*. Beatriz crezuse că Simonopio, zâmbind, se apropiase de ea să o îmbrățișeze, dar se înșelase: se apropiase doar atât cât să își odihnească mâinile pe pântecul ei.

Ea l-a privit în ochi, iar zâmbetul a cuprins toată fața băiatului.

37. SCLAVII TIMPULUI

Aproape am ajuns.

A trecut foarte mult timp de când am fost ultima dată pe aici, dar nu cred că drumul a fost vreodată mai scurt. La vârsta mea, îți poți da seama că timpul este un maestru nemilos și nestatornic. Cu cât ți-l dorești mai tare, cu atât mai repede pare să se scurgă; și viceversa: cu cât vrei mai tare să se scurgă, cu atât stagnează mai mult. Suntem sclavii timpului – sau, dacă vreți, marionetele lui. Ne mișcă sau ne paralizează după bunul-plac. Astăzi, de exemplu, aș vrea să ajung la finalul acestei povești, așa că mi-aș dori să am mai mult timp – aș vrea ca timpul să încetinească. Tu, pe de altă parte, poate că ai vrea ca bătrânul pe care tocmai l-ai întâlnit să tacă din gură, să poți asculta muzică sau să te gândești la orice altceva, astfel că drumul tău ar putea dura o veșnicie.

Permite-mi totuși să-ți spun ceea ce știu sigur, ceea ce am concluzionat: nu contează dacă timpul trece încet sau repede. În schimb, poți fi sigur că, în cele din urmă, tot ce îți dorești este să ai mai mult; mai multe după-amiezi leneșe în care nimic nu se întâmplă, în ciuda eforturilor tale de a face exact opusul; mai multe brațe enervante care să te ia în brațe pentru a te opri să faci o nebunie; mai multe mustrări din partea mamei, pe care o credeai cicălitoare; mai multe priviri ale tatei care se grăbea undeva, întruna ocupat; mai multe îmbrățișări tandre din partea soției care te-a iubit toată viața; mai multe priviri încrezătoare din partea ochilor tineri ai copiilor.

Acum sunt sigur că și mama își dorea mai mult timp pentru anumite lucruri, dar atunci ar fi ajutat-o ca timpul să-i facă favoarea de a-i oferi intervalul de care avea nevoie pentru a digera vestea primită în acea zi. O scurtă amânare pentru a putea găsi, în ritmul ei, calea și momentul oportun în care să-și informeze soțul, fiicele și lumea întreagă că, deși se temea că avea să moară, descoperise în ea mai multă viață decât se aștepta.

Biata mama! Închipuie-ți. Avea să devină mamă din nou, după ce în sfârșit se împăcase cu ideea că ducea o viață parțial neînsemnată; după ce se împăcase cu ideea de a avea doar două fiice care, devenite între timp adulte și mame, o făcuseră bunică.

Viața și timpul hotărâseră însă altceva.

Tata, primul pe care l-a anunţat, fiind cealaltă persoană implicată direct în această chestiune, a primit vestea cu mare bucurie. Avea să fie băiat, a presimţit el. În schimb, surorile mele nu fuseseră la fel de încântate. În timp ce Carmen se limitase la a spune „*Ay*, mamă!“, Consuelo, mai puțin discretă și mai curioasă, a întrebat-o cum, de ce și când. Mama, pierzându-și toată răbdarea – pe care o adunase voit pentru acel moment –, i-a răspuns: „Uite ce e, Consuelo. Dacă tu, gravidă în două luni, nu-ți dai seama cum și de ce, n-am de gând să-ți explic eu. Și de ce îți pasă când?“

Din spusele surorilor mele, cam acestea fuseseră toate explicaţiile ei.

38. SOSEȘTE CEL CARE TREBUIE SĂ AJUNGĂ

În acea primăvară, Simonopio nu-şi dorea să se îndepărteze prea mult de casă. Cu câteva zile în urmă, parcă de nicăieri, apăruseră primele flori de portocal. Mai apoi, de parcă toţi pomii s-ar fi pus de acord să se ia la întrecere, setea de a-şi începe fiecare propriul ciclu se răspândise rapid printre ei, ivindu-se lăstari din abundenţă.

Încă de la început, ştia că trebuia să aibă răbdare cu nişte pomi atât de tineri. În anul precedent, albinele – şi, din când în când, şi el cu ele – trebuiau să parcurgă un drum lung până la bine-cunoscutele flori pentru a putea aduce miere în stup. Mugurii din livada lor încă nu-şi împărţeau cu ele preţiosul nectar, însă răbdarea albinelor nu avea limite. La fel ca Simonopio, nu mergeau nicăieri; aşteptau. Aşteptaseră ani întregi pomii aceia şi în sfârşit ajunseseră. Aşteptaseră răbdătoare ca aceştia să înflorească şi între timp erau aproape gata. Ştiau că, în orice moment, prima floare avea să se deschidă generoasă, declanşând apoi o reacţie în lanţ care avea să umple întreaga livadă de parfum, pulbere de aur şi aur lichid.

Atunci când prima floare avea să se deschidă, avea să marcheze pentru totdeauna sfârşitul îndelungatelor călătorii ale albinelor şi ale lui Simonopio. În ceea ce-l privea pe Simonopio, avea să mai fie un semn şi pentru altceva.

Era timpul să stea pe aproape. Era timpul să aştepte în continuare sosirea pe lume a copilului, motiv pentru care răbdarea lui Simonopio atinsese o limită. Ajunsese să observe mugurii mai atent decât albinele. Ştia că, atunci când primele petale aveau să se deschidă în lumină, nu avea să stea să sărbătorească abundenţa lor. Nu. Avea să plece în grabă. Ştia că, odată cu apariţia primei flori, ar fi trebuit să vegheze iminenta sosire pe lume a copilului care urma să intre în vieţile lor.

Astfel, aştepta cu nerăbdare. Patrula prin livadă. Mângâia din când în când câte un mugure, având grijă să nu-i facă vreun rău, dar sperând să-l convingă: „Deschide-te, viaţa te aşteaptă. Deschide-te, ca să sosească viaţa“.

Francisco Morales, care odată cu primul mugur de portocal începuse să creadă că toate dorinţele aveau să i se îndeplinească, îşi urmărea finul. Oricât de pregătit ar fi fost Francisco să mângâie la rândul lui pomii, unul câte unul, şi oricât de mult şi-ar fi fixat privirea asupra lor, dorindu-şi ca aceştia să se

deschidă mai repede, ştia că nimic nu avea să-l ajute: florile aveau să se deschidă în ritmul lor.

– Simonopio, du-te şi te joacă. Nu-i nimic de făcut pe aici.

Băiatul însă n-a plecat, şi nici Francisco.

Mergeau pe jos. Se plimbau. Inspectau sistemul de irigaţii şi se asigurau că toate rădăcinile puieţilor erau bine acoperite de pământ moale, că se înălţau drept şi că nu îşi făcuseră apariţia dăunătorii. Se ţineau ocupaţi în mod artificial în timpul aşteptării lor îndelungate, verificând lucruri pe care le mai verificaseră de atâtea ori, fără să găsească însă defecte sau probleme. Asta până când, într-un târziu, când au ajuns la capătul unui rând şi au dat să pornească pe următorul, au văzut-o: prima floare din livada de pe moşia La Amistad. Simonopio nici nu l-a lăsat pe Francisco să miroasă floarea. L-a apucat brusc de mânecă şi a rupt-o la fugă, îndemnându-l să îl urmeze.

Confuz, Francisco a ezitat, dar nu mai mult de o clipă. Dacă Simonopio voia să fie urmat, avea să-l urmeze. Sigur avea el un motiv. Alerga cu viteza stabilită de finul său de-a lungul scurtăturilor pe care băiatul le parcurgea prin labirintul de pomi din livadă, fără să se gândească sau să se uite încotro se îndreptau. Fără să înţeleagă de ce Simonopio îl pusese să alerge atât de grăbit spre casă.

39. O LUME STRANIE ȘI CONFUZĂ

M-am născut în aprilie, deși eram așteptat prin iunie. Nu m-am născut prematur – m-am născut în ziua în care trebuia să mă nasc – ceea ce înseamnă că, atunci când mama a descoperit că rămăsese însărcinată, eram cu trei luni mai mare decât calculase: mă concepuse înainte de data nunții surorii mele Consuelo.

Nu eu i-am dat dilemei de cap, ci Consuelo, care se asigura că-mi aducea aminte în permanență: când eram mic, ca să mă încurce; în tinerețe, ca să mă chinuie; mai apoi, când am devenit adult, ca o glumă între prieteni, când în sfârșit ne iertase – pe mine că mă născusem, iar pe părinți că mă făcuseră. Am reușit, după ce a mai îmbătrânit – deși numai după ani – să ne bucurăm de relația noastră.

Nu am vorbit niciodată despre asta, dar personal consider că erau mai multe motive pentru care se simțea chinuită de fratele sosit în viața ei cu întârziere.

Sosirea mea, dacă ar fi avut loc în copilăria lor, le-ar fi luat pe surorile mele complet prin surprindere. „Ia uitați ce ne-a adus barza azi“, li s-ar fi spus bietelor copile. S-ar fi așteptat sau chiar li s-ar fi impus să nu mai pună întrebări. A doua zi, s-ar fi dus la școală și și-ar fi anunțat prietenele că barza le vizitase și avea să le aducă un frățior. Ar fi fost compătimite, dar și felicitate, unele dintre prietenele lor chiar dorindu-și la rândul lor să fie vizitate de barză. Nimeni nu ar fi pus însă întrebări.

Cu toate acestea, când m-am născut eu, surorile mele erau deja femei adulte și măritate, așa că nu mai era nici un mister pentru ele. Nu erau deloc proaste. Spre marea lor consternare, le era foarte clar cum își petrecuseră părinții lor – deveniți între timp bunici – timpul în absența lor. Mai mult decât atât, trebuiau să și răspundă întrebărilor stupide și comentariilor obraznice venite din partea prietenilor atunci când aflau din alte surse că activitățile conjugale ale părinților lor dăduseră roade.

De parcă asta nu ar fi justificat suficient ranchiuna pe care mi-o purta, închipuie-ți reacția surorii mele atunci când mama a informat-o – în mod eronat – că aveau să nască amândouă în același timp, așa că mama nu îi putea fi alături în perioada lăuziei, în timpul travaliului sau în săptămânile de după.

Mama nu a mai apucat să ne vadă împăcându-ne, întrucât Consuelo știa cum să savureze și să țină dușmănie. Într-o zi, s-a hotărât să mă ierte. Așa,

pur și simplu. Mai bine mai târziu decât niciodată, presupun. Pe atunci, era pe punctul de a deveni bunică și îmi imaginez că în sfârșit sosise momentul să conștientizeze că și bunicii au inimă și că, dacă sunt norocoși, așa cum era ea, încă se mai bucură de activitățile conjugale pentru care îi disprețuise și criticase pe părinții noștri timp de zeci de ani.

Nu am înțeles niciodată, nici măcar după ce am făcut pace, cum de reușise să mențină o relație atât de bună cu soțul și cu copiii ei. Am mai spus oare că, dintre toți bărbații din Monterrey, se îndrăgostise de Miguel, fratele mai mic al lui Antonio, celălalt cumnat al meu? Chiar așa: surori și frați.

Roadele acestei duble căsătorii m-au derutat în primii mei ani de viață, pentru că numai tinerii părinți – și poate și bunicii, dar numai dacă se concentrau foarte tare – puteau spune cu certitudine absolută cine era fiica sau fiul cui. Nu numai că aveau același nume de familie, ceea ce complica destul de mult lucrurile la școală, dar cu amestecul lor genetic, cei șapte copii ai lui Carmen și cei șase ai lui Consuelo aveau cu toții aceeași culoare a pielii, același nas și chiar aceeași gură. Erau cu toții trași la indigo. Nu era nici o pereche de gemeni printre ei, dar mie așa îmi păreau: verișori gemeni.

Într-un viitor nu prea îndepărtat, aveau să mă elibereze în grămada aceea de verișori – nepoatele și nepoții mei, care locuiau în case învecinate – din cauza cărora mă simțeam complet copleșit. Nu în ultimul rând, cum eram mai tânăr decât unii dintre ei și de aceeași vârstă cu ceilalți, lumea din Monterrey credea că făceam și eu parte din acea mulțime și că una dintre surorile mele îmi era de fapt mamă. Cum nu am trăit niciodată cu ele ca surori, recunosc că ajunsesem să le consider mamele mele din Monterrey – cu toate că îmi plăcea mai mult de Carmen decât de Consuelo în acest rol – și că mama mea adevărată era doar mama mea din Linares, unde surorile îmi erau surori.

Știu că poate nu are logică, dar să nu uităm că eram doar un băiețel, iar copiii mici au uneori nevoie de mai multe clarificări decât am crede noi, adulții, că ar fi necesar să le oferim.

Odată, de exemplu, pe când aveam vreo patru ani – o vârstă la care eram ușor de influențat – am auzit-o pe mătușa mea Rosario spunându-i mamei: „*Ay*, Beatriz, Francisco o să cadă lat în seara asta când va merge la culcare“.

Predicția ei mă speriase teribil.

Cu o lună în urmă, un muncitor sezonier murise în timp ce lucra în livada tatălui meu. Așa, pur și simplu. Într-o clipă își întindea brațul pentru a verifica gradul de coacere al fructelor dintr-un pom, iar în următoarea era

căzut la pământ, cu gura şi ochii larg deschişi. Nici nu apucase să clipească: căzuse lat. Simonopio mă invitase să merg cu el în acea zi să vedem portocalii înţesaţi cu fructe aproape gata de cules, dar cea mai vie amintire a mea de atunci este chiar mortul. Eram foarte aproape de el, aşa că l-am văzut destul de bine. Mai mult decât atât, vreme de multe zile fusese principalul subiect de discuţie al adulţilor: căzuse lat.

Acesta era cadrul de referinţă pe care îl aveam eu la vârsta de patru ani, atunci când mi-am auzit mătuşa prezicând că tata avea să moară în somn. De unde era să ştiu eu că expresia „a cădea lat“ avea mai multe sensuri?

În acea zi, tata supraveghea ceva ce cred că era una dintre primele recolte mari de portocale. Ştiam că asta ar fi însemnat să nu se mai întoarcă acasă până la căderea nopţii, aşa că nu aveam cum să-l avertizez de moartea sa iminentă; nici Simonopio nu mă putea ajuta, fiind plecat în interes personal, aşa cum obişnuia să facă. Ştiam că nu mă puteam duce din livadă în livadă, de unul singur, în căutarea tatei, pentru că, la vârsta aceea, orice distanţă mi se părea enormă, orice drum nesfârşit şi orice cotitură pe care o luam mi se părea la fel ca aceea dinainte. Dacă m-aş fi aventurat pe cont propriu, doar m-aş fi rătăcit, fără să rezolv nimic. Ştiam că tot ce puteam face era să aştept.

Cred că ziua aceea a fost una dintre cele mai lungi din viaţa mea.

Am stat tăcut în permanenţă şi abia dacă m-am mişcat din locul pe care îl alesesem pentru a aştepta sosirea tatei. Trebuia să-l avertizez să nu se culce, să discute cu doctorul, să mă îmbrăţişeze, să meargă să se spovedească. Nu ştiam ce se făcea în asemenea situaţii, când mai că-i fusese anunţată ora exactă a morţii. Aveam totuşi încredere în tata. Avea să ştie ce să facă – dacă nu pentru a-şi salva trupul, măcar sufletul.

De ce nu m-oi fi dus la mama să-mi aline grijile? Probabil o consideram oarecum complice cu mătuşa. Când mătuşa mea făcuse anunţul mortal, mama începuse să râdă, iar apoi schimbase subiectul, ceea ce părea a fi o trădare flagrantă sau cel puţin o dovadă că nu-i păsa deloc de soarta tatei.

Când în sfârşit ajunsese acasă, epuizat, adormisem în patul lui. În cele din urmă, somnul mă biruise în veghea mea de la uşa de la intrare, dar înainte de a închide ochii, îmi găsisem forţa de care aveam nevoie pentru a mă mişca şi a mă duce în locul în care măcar aveam să-l împiedic să se bage direct la somn. Mă temeam să nu mă ducă la mine în pat fără să-mi dau seama, pentru că, odată adormit, îmi era de regulă imposibil să mă mai trezesc. Totuşi, în acea noapte – asta fac frica şi angoasa din oameni –, tata m-a trezit şi şi-a lipit

mâna de fruntea mea, aşa cum fac întotdeauna părinţii ca să verifice dacă cei mici au febră. Atât de ciudat fusese pentru mine să adorm în patul lui.

Îmi pierdusem glasul şi toată apa din corp prin ochi. Patru ani îmi construisem vocabularul şi, în momentul crucial, nu-mi veneau decât lacrimi şi sughiţuri. Când, în sfârşit, cuvintele începuseră să iasă la iveală, trunchiate şi şovăitoare, tatei i-a luat ceva timp până să înţeleagă ce era în neregulă cu mine.

– N-am murit, sunt aici, m-a liniştit el.

– Dar când te vei duce la culcare vei muri! i-am răspuns eu cu vocea tremurândă.

Nu pot decât să-mi imaginez labirintul de cuvinte prin care trebuie să fi trecut tata pentru a mă înţelege. În cele din urmă, el şi mama au reuşit să se înţeleagă între ei, iar apoi mi-au explicat neînţelegerea. Am iertat-o, bineînţeles, dar nu aveam să o mai privesc niciodată cu ochi buni pe mătuşa mea: căzuse în dizgraţie pentru totdeauna în ochii mei, nu din cauza încurcăturii, care, recunosc, fusese din vina mea, ci pentru că de fiecare dată când ne vedeam, chiar şi peste ani, nu rata ocazia de a povesti tuturor „anecdota“.

Ar trebui să menţionez că am ajuns totuşi să văd partea amuzantă a lucrurilor, numai că la vremea respectivă nu am înţeles şi, cu siguranţă, nu mi-a plăcut să se râdă de mine din această cauză, mai ales că nu era nici prima, nici ultima dată când mi se întâmpla aşa ceva.

Despre asta vom vorbi mai târziu, dacă ne mai rămâne timp. Mai uşor, unde te grăbeşti?

Să ne întoarcem puţin în urmă. Mare ca un mânz şi strigând din toţi bojocii, m-am născut prematur doar în ceea ce priveşte planurile mamei mele. M-a întâmpinat cu un amestec de spaimă şi surpriză în acea zi de marţi din aprilie 1923.

Când nu a mai putut nega că intrase deja în travaliu, s-a gândit că un copil născut prematur avea puţine şanse să supravieţuiască şi, în cele câteva luni de când descoperise că avea un chiriaş în burtă, se ataşase de mine. Ei bine, de ideea pe care şi-o formase despre mine.

Mai târziu, când, în loc de un slăbănog sfrijit – de care până şi doctorul se temea că avea să se nască doar ca să moară – i s-a înfăţişat un grăsan, nu a avut timp nici măcar să se simtă uşurată. Atunci când m-a văzut, când m-au aşezat în braţele ei, şi-a dat seama că nu terminase de cusut sau de croşetat

micile mele jachete şi că cele pe care le terminase nu mi s-ar fi potrivit, întrucât le făcuse cu gândul la fiicele sale delicate. Şi-a mai amintit şi că pătuţul mai avea nevoie de un strat proaspăt de vopsea şi că salteaua mai trebuia bătută pentru a scăpa de tot de praful care se adunase de când o folosise Simonopio. Că până şi coşul pentru nou-născuţi se afla încă în magazie, iar scutecele şi celelalte accesorii necesare în primii ani de viaţă ai unui bebeluş nu fuseseră încă aşezate în comoda cu sertare.

– Trebuia să încep de săptămâna viitoare!

Mama avusese nevoie de ceva timp pentru a digera vestea că aştepta un nou membru al familiei. Apoi se gândise că era mai bine să aştepte până mai aproape de naştere înainte să înceapă pregătirile, fiindcă nu voia să investească prea mult, mai ales speranţe şi visuri, fiind vorba de o sarcină care ar fi putut să nu fie reuşită din cauza vârstei sale.

– Nu-ţi face griji, i-a spus tata după naştere. N-o să stea dezbrăcat: Simonopio a scos toate hainele pe care le-a purtat când era bebeluş. Sunt sigur că îl vor încăpea. Lupita deja le spală.

– Haine purtate?

Tata, care fugise acasă cu Simonopio fără să fi fost chemat de cineva, se ocupase de tot, în timp ce mama se concentra asupra naşterii. Să nu uităm că, în acele vremuri, naşterea era exclusiv treabă de femeie – şi aşa va rămâne mereu, chiar dacă acum este împărtăşită –, iar bărbatul nu intra niciodată să asiste, deşi lunga aşteptare era grea şi pentru el. Aşadar, Simonopio doborâse doi iepuri dintr-o lovitură: mai întâi îl ţinuse pe tata ocupat şi, prin urmare, calm, dându-i diferite sarcini. Apoi, ţinându-l astfel ocupat, reuşise să rezolve şi toate problemele la care avea să se gândească proaspăta mămică până la terminarea calvarului ei.

Trebuie să fi prevăzut ceva.

– Am scos deja coşul, îl curăţă cineva acum. Pola pune scutecele la locul lor şi face curat în cameră. Mai e timp să facem şi pătuţul, nu-ţi face griji.

—N-am văruit camera copilului!

Probabil că aceea fusese prima dată când tata fusese ferm în ceea ce priveşte educaţia mea.

– Beatriz, nouă, bărbaţilor, nu ne pasă de astfel de lucruri.

Şi câtă dreptate avea. Nu mi-a păsat niciodată dacă odaia mea era vopsită în alb, pătată sau murdară. Nu mi-a păsat nici când mi-au spus povestea despre

cum m-am născut neechipat, că a trebuit să port haine şi chiar să folosesc aşternuturi care nu erau ale mele.

Nu mi-a păsat niciodată, pentru că totul fusese al lui Simonopio, iar în lumea aceea confuză în care mă născusem, singurul lucru pe care îl ştiusem cu deplină claritate încă de la început, pentru că mi-l spunea de fiecare dată cu fermitate, era că el era fratele meu.

40. ZIUA ÎN CARE CATÂRUL IA FRÂIELE

Señora tocmai născuse, iar Anselmo Espiricueta nu înţelegea de ce toată lumea era atât de fericită: cu un fiu pe lume, Francisco Morales trebuia să producă mai mult, să protejeze pământul pe care îl avea – prin orice mijloace – şi să păstreze tot.

Mai mult pentru el, mai puţin pentru ceilalţi.

Stăpânul nu spunea şi nu împărtăşea nimic din planurile sale. Numai dădea ordine: „ajutaţi-i pe chinezi cu legumele lor, plantaţi porumb, recoltaţi porumbul, tăiaţi trestia de zahăr, smulgeţi tot, săpaţi gropi, plantaţi pomi“. Anselmo nu mai putea face nimic dacă şeful strica pământul, acoperindu-l cu pomi. Ar fi însemnat să nu mai poată avea culturi agricole roditoare – culturi alimentare, aşa că a tăcut.

Anselmo nu era nici orb, nici surd. Chiar dacă – prefăcându-se că nu-l interesa – refuza să pună întrebări, oamenii din jurul lui vorbeau. Unii, da, criticau reforma, dar alţii lăudau tupeul celor care credeau că au dreptul la propriile lor pământuri, prin orice mijloace, curate sau murdare. Latifundiarii se organizaseră şi formaseră Garda Rurală în încercarea de a-i alunga pe agrarieni, numai că, în scurt timp, unii – cei care râvneau la pământ – au început să spună că legea şi armele ei aveau să-şi spună cuvântul.

Într-o noapte, plecând de acasă, fără somn şi tulburat de chemarea necontenită a numeroaselor voci ale diavolului care călătoreau în bătaia vântului, Anselmo a dat de un grup de oameni care campaseră în apropierea casei sale. Focul îi dăduse de gol. După un moment de tensiune în care crezuseră că forţele de ordine din mediul rural îi descoperiseră, i-au permis lui Espiricueta să li se alăture la căldura focului. Poate că recunoscuseră în ochii lui acelaşi zel pe care îl recunoscuse la rândul lui în privirile lor, fapt pentru care l-au poftit să împartă cu el mâncarea, băutura şi prietenia lor.

Nu campau niciodată în acelaşi loc de două ori – de teamă că proprietarii aveau să îi descopere şi, neavând încă puterea de a se apăra, se deplasau pe furiş prin zonele mai izolate ale moşiilor, majoritatea transformate între timp în livezi. Mai găsiseră şi peşteri în munţi, pe care presupuneau că Agapito Treviño le folosise în zilele sale de glorie ca tâlhar, când fugea de lege, înainte de a fi fost ucis de un pluton de execuţie. Anselmo nu ştia cine era

acest Treviño şi nici nu era interesat să vadă peşterile, dar îşi vizita prietenii fără pământ ori de câte ori aceştia se aflau prin preajmă.

Datorită lor descoperise spiritul tovărăşesc pe care nu-l simţise niciodată cu nimeni din regiune. Cu ei putea discuta despre familia pe care o pierduse pentru totdeauna sau, dimpotrivă, să stea ore întregi fără să scoată un cuvânt, să le asculte cântecele sau să-i asculte vorbind despre pământul pe care aveau să-l obţină cândva, pământ de care aveau nevoie pentru numeroşii lor copii.

– Eu n-am decât unul, le-a spus el în prima zi, uitând că mai avea şi fata.

– Atunci mai fă, *compadre*.

Lucrurile păreau atât de simple din gura lor.

Îşi amintise de Lupita, spălătoreasa, care i-ar fi putut face copii. Imaginea ei i-a zăbovit mult timp în minte. Nu o mai văzuse de mult timp. Întotdeauna îi plăcuse de ea. Ea nu mai mergea pe câmp, iar lui Espiricueta nu-i mai cerea nimeni să facă treburi la casa principală, dar şi-o amintea bine, cu coşul de rufe jilave la şold, mergând să le întindă pe sârmă, fără să conştientizeze că, de fiecare dată când ridica braţele pentru a agăţa hainele, fusta i se ridica, dezvăluindu-i gleznele subţiri, iar bluza îi apăsa pe sânii generoşi.

Se hotărâse să o găsească repede. Avea să-şi întemeieze o nouă familie cu ea şi să obţină propriul teren, care avea să fie la fel de fertil precum noua lui soţie.

Avea însă multe de făcut înainte ca acest lucru să devină realitate. De aceea, Anselmo era foarte atent la tot ce se întâmpla în jurul său, căci Francisco Morales plănuia ceva. Noul fiu şi noua recoltă care o înlocuia treptat pe cea veche nu erau o simplă coincidenţă, dar încă nu înţelegea prea bine ce însemna asta. Dacă i se spunea să „sape groapa pentru pom“, o făcea fără să se uite măcar în sus, dar o făcea cântând – în şoaptă şi cu nerușinare – singurul refren pe care şi-l amintea dintr-un cântec pe care îl învăţase la căldura focului şi care nu-i părăsise niciodată conştiinţa sau visele.

Acum, vulturul auriu a zburat
Iar cinteza este alungată.
În cele din urmă, trebuie să vină ziua
Când catârul ia frâiele.

Erau clipe în care, atunci când venea în inspecţie, Francisco Morales îl întreba:

– Ce tot mormăi acolo?

Anselmo își întrerupea cântecul și îi răspundea simplu:

– Nimic, șefu’.

Asemenea legii și armelor, Anselmo Espiricueta păstra tăcerea pentru moment.

Pentru moment.

41. NOI POVEȘTI DE ISTORISIT

După ce aşteptase cu atâta răbdare şi parcursese un drum atât de lung, viaţa era în sfârşit cum trebuia să fie: florile se iviseră, iar în curând aveau să urmeze fructele. În sfârşit sosise pe lume copilul pe care Simonopio îl aştepta de ani de zile, cel pe care îl salvase înainte ca băiatul să se fi născut, căci dacă familia Morales ar fi murit de gripă, probabilitatea ca el să se fi născut ar fi pierit odată cu ei. Cu toate acestea, trebuia să găsească în el şi mai multă răbdare, pentru că încă nu i se îngăduia să ţină copilul în braţe.

Îi spuneau: „E foarte mic. E treabă de femeie“; „Nu vrem să se obişnuiască să fie ţinut în braţe“. În schimb, i-au permis să stea lângă pătuţul băiatului când dormea. Aveau destulă încredere în el ca să-i lase singuri. Veghea asupra lui, analizându-l în timp ce dormea în pătuţ, îmbrăcat în hainele care erau îmbibate cu mirosul şi aroma de miere de către trupuşorul de copil al fostului posesor, ocrotitorul său neobosit: Simonopio.

Nu îi dădea copilului miere, aşa cum îi dăduseră lui încă din primele ore de viaţă, dar în fiecare zi, când băieţelul plângea în gura mare, Simonopio profita de ocazie pentru a-i pune cu delicateţe sub limbă puţin lăptişor de matcă. Ştia că bebeluşului îi plăcea şi că îi întărea imunitatea, fiindcă îi observase mişcarea tot mai energică a braţelor şi a picioarelor atunci când era mulţumit, respiraţia calmă şi adâncă atunci când se odihnea, dar şi capacitatea pulmonară remarcabilă atunci când plângea. Ori de câte ori se afla în pătuţ, Simonopio nu-şi lua ochii de la Francisco Junior. Nu voia să rateze nici măcar un moment.

Reuşise astfel să memoreze trăsăturile copilului, de la uşoara adâncitură din creştetul capului până la vârtejul moale de păr, asemănător cu puful unei piersici fragede, care i se forma între sprâncenele abia perceptibile. Simonopio insista să i-l mângâie în răspăr, într-un experiment menit să verifice dacă ordinea acelui cerc perfect putea fi tulburată de forţa blândă şi gingaşă a degeţelului său bătucit. Concluzia? Nu. Aşa stăteau lucrurile şi aşa aveau să rămână. De asemenea, învăţase ce cântecel îl liniştea pe bebeluş atunci când se trezea plângând şi ce cuvinte îl făceau să deschidă ochii şi să fie atent – să iasă din starea de letargie şi somnolenţă –, deşi toată lumea credea că un nounăscut nu este niciodată atent şi nu se interesează de lumea înconjurătoare.

Aşa percepea Simonopio băiatul cu chip minuscul, drumurile pe care aveau să le parcurgă împreună şi noile poveşti pe care aveau să le contureze.

Simonopio apela la toată răbdarea lui în timp ce, printre gratiile proaspăt vopsite ale pătuţului, observa mişcările micuţului Francisco Junior, care nu stătea locului nici măcar în somn. Tentaţia de a-l lua în braţe era foarte puternică. Simţea că trebuie să-l ţină în braţe. Problema era că el era singurul care vedea asta, singurul care înţelegea că băiatul acela avea să fie responsabilitatea lui.

Ziua aceea avea să vină cândva, iar el o aştepta răbdător. Momentan, când erau singuri, îi vorbea la ureche despre lume, despre florile sălbatice şi despre albinele care bâzâiau la fereastră, insistând să fie lăsate să intre pentru a-l vizita pe nou-venit.

Avea să mai aştepte până să îi spună poveştile despre coiot. Nu voia ca bebeluşul să se teamă. Le păstra pentru când băieţelul ar mai fi crescut puţin şi ar fi putut înţelege că Simonopio avea să aibă grijă de asta şi de toate în general.

42. PRIMA PICĂTURĂ

Cred că, atunci când s-a născut primul meu copil, mama mi-a mărturisit că, pentru o perioadă mai lungă decât ar fi fost de dorit, avusese impresia că nu eram complet normal. Adică, deşi mă născusem întreg şi cu toate la locul lor, avea anumite îndoieli în privinţa capacităţilor mele mintale.

Sincer să fiu, nu m-am simţit jignit. Presupun că, atunci când cineva are un copil, primul lucru pe care îl face este să se îngrijoreze: să-i numere degeţelele, să-i verifice urechiuşele, buricul, respiraţia. Ne-am putea întreba dacă e normal să facă aşa. Cu alte cuvinte, pe cât de plin de bucurie este cineva cu această ocazie, pe atât este de plin, spre surprinderea sa, de anxietate şi nesiguranţă. Mama, văzându-mă în această stare la naşterea primului meu copil, a găsit de cuviinţă să-mi mărturisească propriile îndoieli din vremurile apuse, pentru a mă linişti.

– *Ay*, fiule, nu ai de ce să-ţi faci griji. În primii trei ani ai tăi de viaţă, am crezut că erai semiretardat, dar uită-te la tine acum.

Până atunci nu mi-a trecut prin minte că bebeluşul meu ar putea avea o deficienţă cognitivă. Eram îngrijorat doar de defectele fizice, cum ar fi un al şaselea deget la o mână sau ceva de genul ăsta, aşa că tot ce a făcut mama prin comentariul ei a fost să-mi bage alte idei în mintea deja confuză. Totuşi, nu acolo şi nici atunci nu am rugat-o eu să-mi explice treaba asta cu presupusul meu retard mintal. Aveam să fac asta mai târziu, când aveam să fiu sigur şi să am liniştea sufletească de a şti că din trupul fiului meu nu lipsea nimic, că nu avea nimic care să fie nelalocul lui şi că reacţionase aşa cum îmi spusese doctorul că ar trebui să o facă orice nou-născut normal.

Doctorul Cantú i-a spus şi mamei că fiul ei este normal; că, în ciuda faptului că născuse un copil prematur, dar târziu în viaţă, el nu era retardat; că, deşi era precoce şi incomod – pentru îngrijitorii săi – ca un băieţel de zece luni să alerge peste tot, era ceva obişnuit ca un copil de vârsta lui să nu perceapă şi nici să nu înţeleagă pericolele sau avertismentele şi că, în consecinţă, avea să se confrunte constant cu probleme şi să aibă cucuie în frunte. Mai târziu, când aştepta de la mine, la vârsta de doi-trei ani, o anumită capacitate de comunicare, medicul a asigurat-o că era de aşteptat să nu fi început să vorbesc, deoarece, după cum ştie toată lumea, băieţilor le ia mai mult timp să înveţe.

– Dar, doctore, nu e vorba că nu vrea să vorbească – băiatu-i vorbăreț –, numai că nimeni nu înțelege nimic din ce spune!

De fapt, mama obișnuia să spună că nu mă puteau face să tac din gură; că eram atât de certăreț și de vorbăreț, încât tata băga mâna în foc că aveam să devin avocat când aveam să cresc – lucru de care mama se îndoia, pentru că dacă ea și doicile nu înțelegeau nimic din ceea ce spuneam, cu siguranță nici judecătorii nu ar fi reușit.

Ceea ce se întâmpla era că vorbeam limba mea fraternă, pe care nu o cunoștea nimeni în afară de Simonopio și de mine. Simonopio tăcuse atât de mult timp încât toată lumea uitase că nu era mut. Și chiar nu era. Niciodată nu fusese: în toți acei ani de dinainte de a mă naște eu, își ținuse companie cu poveștile și cântecele sale, spunându-și-le și cântându-și-le în intimitatea dealurilor. Erau aceleași povești și aceleași cântece care îi fuseseră cântate și spuse în spaniolă, dar din gura lui incompletă ieșeau în felul lui, un fel pe care l-am învățat în același timp cu limba mea maternă, încă din pătuț.

Asta pentru că nu a tăcut niciodată cu mine.

De ce limba mea fraternă a avut mai multă greutate decât cea maternă la început? Nu știu, dar bănuiesc că poate pentru că ceea ce îmi spunea Simonopio, la ureche și în privat, era întotdeauna mai interesant decât ceea ce îmi spunea mama sau doica. Întotdeauna e mai interesant să auzi despre mari aventuri decât să ți se reamintească întruna că e timpul să faci baie, să te culci, să te speli pe dinți sau să-ți ștergi urechile: lucruri prostești pentru un băiat activ ca mine.

Toate acestea sunt pure speculații din partea mea. Nu-mi amintesc să fi hotărât într-o zi că aveam să vorbesc „limba lui Simonopio“ și nu spaniola. Ceea ce îmi amintesc însă este că nu puteam înțelege de ce nimeni nu știa ce încercam să spun, deși eu înțelegeam tot ce mi se spunea.

Vezi tu, eram doar un copilaș.

După ce am împlinit trei ani, în continuare refuzând să rostesc măcar un singur cuvânt care să nu fie ceea ce mama numea „baliverne“, până și tata a început să se îngrijoreze. Abia atunci când cineva m-a găsit cufundat într-o conversație cu Simonopio și-au dat cu toții seama sau și-au amintit că el încercase să vorbească atunci când era mai mic, dar pur și simplu nu fusese înțeles, și că eu, sub influența lui, îi imitam deficiența.

Mama mi-a mărturisit, după ce am devenit tată, că îi ceruseră lui Simonopio să stea departe de mine până când aveam să învăț să vorbesc corect. El a

încercat să se conformeze, dar eu nu-l lăsam. Îl urmăream peste tot şi imploram atenţia lui. Îmi amintesc bine sentimentul de goliciune din zilele – să fi fost luni sau ore? – în care credeam, fără să înţeleg, că Simonopio era supărat pe mine, pentru că nu mă aştepta dimineaţa când mă trezeam aşa cum făcuse mereu şi nici nu mă lua în braţe imediat ce mă apropiam cu braţele întinse, aşteptând cu nerăbdare.

După cum am mai spus, fiindcă eram foarte agitat încă de mic şi nu lăsam pe nimeni să-şi termine treburile, eram pasat de la o persoană la alta, până când am ajuns la Simonopio, care aştepta nerăbdător să mă legene până când adormeam – şi, mai târziu, după ce mai crescusem puţin, să mă ducă la ţară în timp ce îmi cânta poveşti.

El a reprezentant partea cea mai fascinantă a vieţii mele.

Împreună cu el am învăţat să mă caţăr în copaci şi să disting urmele de animale şi de insecte; să arunc pietre în râu, legănându-mi picioarele în apa rece de la mal; să mă agăţ de spatele lui ca o maimuţă, traversând un pârâu pe jos sau înot până pe partea cealaltă a râului; să mă ascund, fără să fac zgomot sau să mă mişc, în tufişuri sau pe după un pietroi, în momentul în care îmi spunea să fac asta; să mă uit cu mare atenţie pe unde călcam pe potecile de pe dealul din apropierea casei pentru a nu face zgomot sau a mă împiedica; să evit iedera otrăvitoare, deşi asta nu reuşeam întotdeauna; să ţintesc cu praştia pe care mi-o făcuse, deşi nu aveam încă puterea să trag de elastic; să nu o folosesc pe păsări sau pe iepuri, deşi l-am întrebat la ce mai era bună în acest caz; să ajut la transportarea albinelor pe corpul meu fără să le sperii dând din mâini; să mă bucur, în timp ce petreceam o după-amiază la picioarele Nanei Reja, de mierea şi de lăptişorul lor de matcă, chiar dacă uneori le consumam în scopuri medicinale. Împreună cu el am învăţat să apreciez muzica fanfarelor de tamburari, ascuns de privirile care îl făceau să se simtă atât de incomod, stând nemişcat într-un colţ al cortului de clasa a treia de la bâlciul din Villaseca, sau – mai atent şi mai pe furiş, pentru că, după cum spunea Simonopio, corturile de clasa a doua sau de clasa întâi erau mai întunecate – s-o ascult pe minunata Marilú Treviño cântând „La enredadera“, care era preferata lui, sau „La tísica“, care a devenit preferata mea de prima dată când am auzit-o, sedus de imaginea pe care o trezea în mine fata care piere de tuberculoză în timp ce un câine urlă sub patul ei.

M-a învăţat să tac în timp ce-mi spunea poveştile lui, fără să întreb nimic şi fără să cer să aflu deznodământul înainte de vreme: „Francisco, finalul vine la

timpul lui, nu înainte, aşa că linişteşte-te, altfel nu te voi putea duce niciodată să asculţi poveştile lui Soledad Betancourt când va veni în Villaseca“. În faţa acestei ameninţări, m-am supus numaidecât. Tot el m-a învăţat să adorm privind stelele de deasupra acoperişului şopronului său, atunci când îmi permiteau, în zilele călduroase, să rămân afară cu el la căderea nopţii; să deosebesc salutul de dimineaţă al unei păsări de chemarea ei către partener sau de avertismentul de pericol trimis în aer; să urmăresc albinele cu privirea şi să ştiu dacă abia plecaseră sau atunci se întorceau; să discern care pom va da primul rod; să ştiu, dintr-o privire, dacă portocalele erau gata să fie gustate şi să nu le culeg niciodată verzi pentru a le risipi pe post de proiectile.

Din senin, pierdusem toate aceste lucruri. Amândoi le pierduserăm: Simonopio rămăsese cu braţele goale, iar eu la mila activităţilor regizate care mi se impuneau acasă. Poate că el era pregătit să facă acest sacrificiu, convins că totul era pentru binele meu, dar, ignorând situaţia, pe care oricum nu aş fi acceptat-o sau la care nu aş fi contribuit niciodată, nu i-am permis lui Simonopio să dispară aşa uşor din viaţa mea.

Într-o zi, când cică dormeam, m-am dus să-l caut şi l-am găsit sub nucul care delimita terenul casei de grădini, în compania deja obişnuită a unor albine care se cocoţau leneşe pe el. Îmi amintesc că m-am aruncat asupra lui fără nici un fel de avertisment sau grijă, posibil în încercarea de a deveni la rândul meu o albină pe care o transporta pe corp.

Ochii i s-au deschis imediat, fără să afişeze vreo surpriză.

– Hai în livadă, i-am spus eu.

– Nu se poate. Trebuie să rămâi aici.

– De ce?

– Pentru că trebuie să înveţi să vorbeşti corect, ca toată lumea.

M-am întors în casă intrigat. Oare despre asta era vorba? Să învăţ să vorbesc corect?

Mama m-a asigurat că în acea zi s-a întâmplat un miracol, fiindcă după ce m-am trezit din ceea ce ea presupusese a fi un somn liniştit, am ieşit vindecat din dormitor şi i-am surprins pe toţi.

– Mamă, vreau să mă duc cu Simonopio în livadă să-l caut pe tata.

În această propoziţie completă şi clar enunţată, am rostit pentru prima dată cuvintele „mama“ şi „tata“ în limba pe care ei o înţelegeau.

Bineînţeles, în acea după-amiază, când am învăţat să disting între spaniolă şi „limba lui Simonopio“, am plecat să-l căutăm pe tata fără impedimente,

fără ca Simonopio să se întoarcă la tăcerea pe care i-o impusese mama şi, prin urmare, fără să mă priveze de tot ce mă învăţase în limba lui.

Apoi am devenit traducătorul lui. Deşi aproape tot ceea ce spunea Simonopio era doar pentru mine – pe moment, lucruri pe care trebuia să fii prezent ca să le poţi înţelege –, unele lucruri erau utile pentru alţii.

– Tată, Simonopio zice că albinele i-au spus că mâine va ploua.

Nu conta că cerul era complet senin atunci. Simonopio era ferm convins că seceta de câteva luni avea să se sfârşească şi trebuia să-l credem pe cuvânt, pentru că era adevărat: a doua zi avea să plouă. Nu ştiu dacă tata a primit prezicerea cu surprindere, cu scepticism sau cu o conformare absolută, pentru că, imediat ce i-am tradus mesajul, am fugit gândindu-mă la cum avea să fie ploaia.

Aceea a fost prima ploaie din viaţa mea de care îmi amintesc. Asta-i frumos la această vârstă: să trăieşti fiecare eveniment ca şi cum ar fi prima dată. Până la vârsta de trei ani, trebuie să fi fost deja martor la luni întregi de ploaie, cu toate că, la acea vârstă, lunile par nesfârşite, iar creierul nu reţine amintirea unor lucruri atât de trecătoare precum ploaia, în care mama îmi interzicea să ies să mă joc.

Mi-o şi imaginez: „Băiatul nu trebuie să se ude, altfel o să se îmbolnăvească“. Interesant e cum uneori uităm de lucruri atât de banale şi de importante în acelaşi timp, precum o programare la dentist sau o zi de naştere, dar nu uităm niciodată ceva atât de efemer precum senzaţia unei picături reci de ploaie, care sare şi se rostogoleşte pe feţele noastre pentru prima dată.

În toţi anii mei de viaţă, nu a plouat niciodată fără să-mi amintesc de ziua aceea şi de presiunea şi liniştea din atmosferă dinainte de ploaie; picăturile grăsane de apă care îmi udau genele şi părul într-o clipită; mirosul de câmp ud nu de la irigaţii, ci de la ploaie, ceea ce nu era deloc acelaşi lucru; trecerea de la căldura dogoritoare din interiorul casei la răcoarea imediată a hainelor ude; văzând – şi auzind – apa găsind cea mai bună cale de a se aduna, mai întâi curgând în pârâuri şi izvoare, apoi ajungând la un afluent al râului; ignorând avertismentele mamei: „Francisco, nu te uda, altfel te îmbolnăveşti şi îţi strici pantofii şi hainele“; sentimentul extraordinar de a avea un motiv de entuziasm: Simonopio îmi promisese că avea să mă ducă în locul unde, cu pământul în sfârşit umed, aveau să iasă la iveală broaştele care stătuseră luni întregi sub apă pentru a-şi proteja pielea delicată.

Câteva ore mai târziu, m-am întors ud şi plin de noroi. Nu m-au lăsat să intru în casă în halul ăla, aşa că Lupita m-a dezbrăcat şi m-a curăţat în spălătorie. Nu ştiu unde au ajuns hainele pe care le-am purtat în acea aventură, dar mama avusese dreptate: pantofii mei erau iremediabil distruşi şi nu puteau fi nici măcar daţi în dar copiilor muncitorilor. Îmi amintesc că, în timp ce îmi făcea morală – „Copil răzgâiat ce eşti. De ce nu vrei să asculţi? O să te îmbolnăveşti şi apoi o să vezi tu. Uite ce ţi-ai făcut la pantofi. Ce o să porţi mâine?“ –, a oftat atât de tare, încât a sunat mai degrabă a fornăit, aruncând apoi pantofii la gunoi.

Mama ştia exact cum să adauge dramatism la admonestările ei. Nici acum nu ştiu care sunet îmi răsună cel mai tare în urechi: suspinul ei fatalist sau zgomotul emfatic al pantofilor mei întâlnindu-şi sfârşitul pe fundul coşului de gunoi din metal.

Contrar previziunilor mamei, nu m-am îmbolnăvit în acea noapte, dar am picat lat de obosit ce eram. Am dormit adânc, încântat de amintirile mele, dar şi legănat de un sunet, pentru că pe noptieră, într-o cutie, broscoiul pe care îl adoptasem orăcăia pentru mine – satisfăcut, speram eu; broscoi care, în momentul ieşirii sale la suprafaţă, păruse derutat de libertatea sa bruscă în lumea nemărginită.

Cotește aici. Încet, aproape am ajuns.

43. O DORINȚĂ NEÎMPĂRTĂȘITĂ

Mai mult de șaptesprezece ani în care și-l dorise și în care pământul nu vrusese să vină la el.

Mai bine de patru ani în care o căutase, o privise, o așteptase, însă femeia tot nu îi spunea nici măcar bună ziua și nu îi zâmbea deloc. Tot privind-o de atâtea ori, observase că ea se uita în altă parte, mereu în altă parte. Niciodată spre el. De ani de zile, bănuia că o mare parte din asta avea legătură cu influența exercitată asupra ei de către diavolul ăla parșiv la a cărui creștere contribuise încă din ziua în care ajunsese acolo.

Espiricueta știa însă că, în cazul lui Simonopio, tot ce trebuia să facă era să intervină la momentul potrivit pentru a-l putea șterge definitiv din viața sa. Se străduia: îl căuta, îl asculta, plănuia. Se interesa să afle unde se ducea împielițatul cu șeful sau cu copilul, care îi era în permanență încredințat, și se grăbea să-l găsească. Problema era că nu reușea niciodată. Când în sfârșit ajungea, demonul era de mult plecat. Când Espiricueta îl aștepta la vreo răscruce de drumuri, nu apărea niciodată.

Era ca și cum, simțindu-l pe Espiricueta prin preajmă, băiatul ar fi găsit alte drumuri de niciunde.

Diavolul era diavol, dar femeia era o simplă femeie. Ce probleme ar fi putut apărea? Ce obstacole? Ce rezistență? Apăreau însă. Le simțea. Espiricueta nu fusese niciodată un afemeiat, dar știa din proprie experiență că, în cazul femeilor, contactul vizual era suficient. Nu și cu aceasta – ea nici măcar nu se întorcea să-l vadă. Oare de ce? Ce anume vedea ea când se întorcea cu spatele la el, când refuza să-l privească?

Unghiul în care Anselmo se poziționase în acea seară îi permitea să vadă exact unde se uita. Se holba ca și cum ar fi încercat să tragă cu săgeata, ca și cum ar fi putut să-i trimită un mesaj persoanei iubite printr-o simplă privire: „Aici sunt, vino după mine“. Iubirea ei era însă neîmpărtășită, a observat cu satisfacție Espiricueta, pentru că bărbatul alunecos o ignora și se uita intenționat în altă parte, întotdeauna în altă parte – în orice direcție, cu condiția ca ea să nu fie acolo, cu condiția ca privirile lor să nu se întâlnească.

Femeia nu părea să înțeleagă. Nu părea dispusă să se dea bătută.

Anselmo Espiricueta avusese răbdare cu acea femeie nerecunoscătoare, cu devotamentul ei față de băiat și de șmecheriile lui, dar nu-i putea ierta

devotamentul – chiar dacă era o simplă privire cu ochii ei mari – faţă de oricare alt bărbat. Diavolul era diavol, dar un bărbat era doar atât: un bărbat. Iar dacă ea căuta unul, atunci el, Anselmo, ar fi fost cel mai potrivit, aşa cum eforturile cărora le dedicase deja prea mult timp trebuiau să fie potrivite pentru ea. A aşteptat-o pe drum când s-a întors din oraş în ziua ei liberă. O urmărea când mergea prin întuneric în nopţile în care domnul şi doamna îi permiteau să meargă la Villaseca pentru a dansa în pavilion pe muzica tamburinei. De asemenea, a plătit un bilet pentru a putea merge să o vadă, chiar dacă de la distanţă, în timp ce ea aştepta să o invite cineva la dans.

Era invitată la dans din ce în ce mai rar şi niciodată de bărbatul de care îşi dorea atât de tare să-şi preseze trupul pe ritmul unei melodii, oricât de mult ar fi încercat să-i trimită un mesaj de dragoste cu privirea.

Anii treceau pe lângă Espiricueta, dar şi pe lângă ea, cu paşi repezi. Dacă nu se grăbea, Lupita nu i-ar mai fi fost de nici un folos. El voia pământ şi o soţie care să-l umple de copii. Se săturase să tot aştepte ca ei să-i dea pământul şi ca femeia să înceapă să-l perceapă ca pe un bărbat, şi nu ca pe o umbră pe care o întâlnea din când în când.

Prin urmare, în acea seară, şi-a făcut curaj, pentru prima dată, să o invite la dans, deşi nu cunoştea paşii de *schottische*, dans care o fascina atât de tare.

Cu greutate, s-a uitat în jur la auzul vocii lui şi l-a găsit acolo, stând în faţa ei. Nu-l privea însă în ochi, nu auzea tonul lui uşor insistent şi nici nu părea să-i pese de umilinţa la care-l supusese când i-a răspuns că nu vrea să danseze, întorcându-se apoi rapid cu privirea spre subiectul atenţiei sale.

Când şi-a dat ochii peste cap, l-a făcut să se simtă neînsemnat. Reuşise să-i reamintească faptul că nu avea nimic: nici pământ, nici soţie şi nici posibilitatea de a obţine vreuna dintre acestea prin mijloace corecte.

Unii dintre prietenii săi, cei mai docili dintre ei, cu toţii plini de copii, îşi obţinuseră deja loturile: cu atâta presiune de a renunţa la dragile lor terenuri, proprietarii au cedat câteva terenuri, dar nu pe cele mai decente; în schimb, au cedat unele în Hualahuises, cu mai puţină apă şi de calitate inferioară.

Prietenii lui aveau pământul lor sărac. Se mulţumiseră cu ce li se dăduse. Anselmo Espiricueta nu se mulţumea însă cu orice fel de pomană. Ţinea în el, dar ajunsese la capătul răbdărilor în aşteptarea terenului său, care era ocupat treptat, în mod constant, de portocali şi flori. Era un război împotriva timpului pe care părea să-l piardă. Anselmo ştia cât valora pământul pe care păşea în fiecare zi. Era al lui; îl muncea şi îl merita din plin. La fel cum o

merita și pe femeie, pentru că și-o dorise prea tare și de prea mult timp. Prea mult timp.

În acea zi, răbdarea lui cu acea femeie se sfârșise și, așa cum îi era obiceiul, a urmat-o pe Lupita pe cărările întunecate care duceau la moșia La Amistad.

44. SE ÎNTÂMPLĂ CÂND DORMI PROFUND

Simonopio a tresărit din somn. Nu se luminase încă de ziuă, dar o senzaţie teribilă de cădere nesfârşită în gol îl scuturase din străfundurile somnului, acolo unde se temea cel mai tare să ajungă în fiecare noapte. Știa că se întâmplau lucruri rele atunci când cineva – când el – îşi permitea să adoarmă atât de adânc. Lucruri rele pe care nu le putea vedea în clipa primului avertisment, când ochii i se deschideau brusc, fără un proces gradual de trezire.

Inima i-a tresărit brusc, cuprinsă de teamă. Francisco Junior? Nu. A răsuflat adânc, uşurat. Francisco se dusese să stea la verii lui. Era în siguranţă. Simonopio ştia asta. Poate că de aceea fusese atât de relaxat în acea noapte, simţindu-se eliberat de grija lui permanentă pentru băiat.

Atunci ce se întâmplase? Ce anume îl trezise?

Nu mai era un copil. Avea şaisprezece ani, dar îl speria la fel de tare căderea în gol ca atunci când se ghemuia la căldura doicii sale. Nu mai avea pe nimeni la care să se refugieze, nu-şi mai putea permite asta. Încetul cu încetul, antrenându-se în nopţile pe care le petrecea în locurile îndepărtate din natură, în timp ce căuta comoara albinelor sale, dobândise capacitatea de a se opri din cădere, de a evita să treacă de un anumit punct în somn.

Îi reuşea aproape de fiecare dată.

Cu câţiva ani în urmă, şi-a spus că teama lui de a cădea într-un somn profund nu era nefondată, ci venea din certitudinea că avea să se întâmple ceva atunci când era absent din mintea sa conştientă, cu ochiul minţii adormit şi amorţit, vulnerabil, abandonând astfel lumea din jurul său, lumea la care ţinea, în faţa sorţii. Simţise întotdeauna, de la o vârstă foarte fragedă, că nimic nu se opreşte atunci când se sting luminile, când ochii se închid şi se doarme profund. Nimic nu se opreşte: ceea ce trebuie să se întâmple se întâmplă, fără nici un pic de consideraţie sau avertisment. Fără să aştepte primele raze ale dimineţii, fără martori, fără paznic, pentru că paznicul abandonează totul, furat de somn.

Oricât de disciplinat şi de hotărât era, Simonopio mai dădea uneori greş şi adormea, călătorind în locul în care totul era uitat, până şi simţurile sale. Uneori – de cele mai multe ori – nu se întâmpla nimic, iar Simonopio se trezea recunoscător că nu trebuia să se simtă vinovat sau să aibă remuşcări

pentru neglijența sa. În majoritatea nopților nu se întâmpla nimic. Dar mai erau și alt fel de momente.

La fel ca acea nouă zi, care încă oscila între întunericul nopții și prima rază de soare. Simonopio nu suporta să știe că nu le știa pe toate. Mai ales în acele circumstanțe, ura faptul că, după șocul de a se fi trezit brusc din somnul adânc, mintea lui nu se conecta cu energia lumii la fel de ușor ca de obicei.

Avea o singură certitudine: ceva se întâmplase. Dar ce?

S-a dat jos din pat, pe întuneric. Și-a udat fața cu apa rece din vasul de spălat. S-a îmbrăcat, fără să aibă nevoie să vadă ceva. Apoi a luat o lampă cu ulei și a aprins-o. Știa că trebuia să iasă și știa exact unde să meargă: spre locul de unde începuse totul, pe drumul Rejei. De asta era convins.

Nu știa însă ce avea să găsească acolo.

45. RĂZBUNAREA NU E TREABĂ DE FEMEIE

Înmormântarea Lupitei ținea de domeniul trecutului. Durerea însă nu. Beatriz se întreba dacă familia ei avea să-și revină vreodată după tragedie.

Ea se îndoia de asta.

Fiicele ei, însoțite de soți, s-au deplasat pentru a putea participa la înmormântarea tinerei pe care o iubiseră fără să-și dea seama. Într-un târziu, mult prea târziu, erau recunoscătoare pentru fiecare favoare pe care Lupita, care fusese doar cu câțiva ani mai mare decât ele, le-o făcuse întotdeauna cu mare drag. Lupita nu le spusese niciodată „nu“ și nu exista zi în care să se trezească și ea să nu fie deja la treburile ei, pe care nu ezita să le întrerupă pentru a le spune „bună dimineața“ și a le întreba: „Aveți nevoie de ceva, fetelor?“

Acum se întrebau și regretau de câte ori trebuie să fi trecut pe lângă ea fără să-i întoarcă salutul, cu gândul doar la treburile lor, și de câte ori trebuie să se fi bucurat de favorurile ei fără ca măcar să-i mulțumească.

Se simțeau devastate, înțelegând – poate pentru prima dată și pe propria piele – adevăratul sens al morții: nu mai exista cale de întoarcere, iar tot ceea ce nu fusese spus la timp nu avea să mai fie spus niciodată.

Carmen și Consuelo nu au ajuns la timp pentru priveghi, care a fost intenționat extrem de scurt din cauza stării în care se afla cadavrul, dar au ajuns la timp pentru slujba de pomenire și pentru a asista la înmormântare: sicriul simplu din lemn de pin fusese coborât încet până la fundul gropii adânci, iar stomacul li se făcuse mai multora ghem când groparii neîndemânatici și începători au pierdut controlul frânghiilor care îl țineau sus de fiecare capăt, astfel încât picioarele coborau mai repede la un moment dat, iar pentru a compensa, capul făcea același lucru în momentul următor.

A fost o împrejurare îngrozitoare, în care chiar și noul părinte Pedro s-a străduit să-și găsească glasul și calmul în timp ce administra binecuvântările.

Nu se auzeau alte cuvinte, dar nici tăcere deplină nu era: plânsul era ca un murmur de acompaniament, ca și cum, odată ce cadența și tonul erau stabilite, nimeni nu îndrăznea să întrerupă armonia corului lor macabru.

În acea zi, au rămas și câțiva ochi uscați în jurul mormântului. Francisco nu a plâns. Beatriz nu a plâns. Nici Simonopio. El nu rămăsese să-și ia rămas-bun. Nu le spusese nici unde avea să se ducă, nici când avea să se întoarcă.

Mai târziu, aşezată în fotoliul din camera de cusut, Beatriz Morales şi-a auzit fiicele cum se jeleau. Se săturase să le tot asculte. Se simţeau obligate să rămână cu ea şi să o îngrijească pe timpul doliului, iar ea înţelegea că, la vârsta lor fragedă, voiau să-şi descarce durerea şi groaza cu o verbozitate de neoprit. Beatriz voia însă linişte; voia să aibă ochii uscaţi, atât de uscaţi încât să o ardă. Îşi dorea răzbunare şi, mai ales, să fie martorul principal atunci când aceasta avea să se întâmple în cele din urmă.

Ştia că era imposibil. Răzbunarea nu era treabă de femeie şi îşi repeta asta pentru a se convinge. Cum era femeie, nu avea să se amestece în toată treaba asta, nu avea să fie pusă în pericol şi avea să se conformeze, pentru că era femeie. Nu avea să-şi murdărească mâinile, deşi sufletul ei se simţea deja pătat, chiar dacă era femeie.

Ea se spovedise deja noului părinte Pedro. O făcuse acasă, într-un moment de răgaz pe care şi-l luase de la priveghi, unde a trebuit să-şi păstreze calmul, stând de o parte şi de alta a sicriului închis pe care îl aşezaseră pe masa din sufragerie. Înainte de toate, trebuia să simuleze calmul, resemnarea şi credinţa absolută, în timp ce o măcina dorinţa de a ucide.

Se spovedise în penumbra camerei ei de cusut, lângă preot, fără protecţia şi anonimatul confesionalului.

– Nu te uita la mine, părinte, te rog.

Nu voia să fie văzută de nimeni în acel moment de slăbiciune. Cu toate acestea, crezuse că mărturisirea avea să o ajute să-şi purifice trupul de adrenalina violentă, niciodată experimentată până atunci, care o îmbolnăvea şi o înspăimânta, pentru că scotea la suprafaţă feţele sale primordiale, care proveneau dintr-o parte a spiritului şi a minţii care eludaseră orice încercare de a o antrena să devină doamna şi exemplul de virtute creştină care trebuia să fie. Nu funcţionase.

– Amintiţi-vă, doamnă Morales, că Iisus Hristos ne cere să ne iertăm până şi duşmanii. Ca penitenţă, spuneţi de zece ori „Tatăl nostru“ în fiecare zi. Da, pentru ei. Iertaţi-i în acest fel.

– Da, părinte. Da, părinte.

Înainte de a se întoarce la priveghi, Beatriz a mai rămas singură câteva minute după ce a plecat preotul. Avea nevoie să-şi revină puţin înainte de a se întoarce la jalea care îi cuprinsese toată casa. Spovedania nu o ajutase: nu voia să rostească nici măcar o dată – darămite de zece ori – rugăciunea „Tatăl nostru“ pentru ucigaş sau ucigaşi, fiindcă nu avea să le ierte actul sălbatic.

Acesta era adevărul adevărat, iar ea recunoscuse. Dacă ar fi urmat instrucțiunile preotului, pretinzând că se ruga pentru ucigașii Lupitei, primul care i-ar fi văzut ipocrizia ar fi fost însuși Iisus Hristos, iar Beatriz Morales nu voia să se coboare atât de jos încât să încerce să-L înșele.

Avea să-i ia ani de zile să treacă peste acest impuls de răzbunare nou descoperit și, cu toate că nu se ruga ca răul să se întâmple, se ruga pentru ea. Mașina ei de cusut Singer avea să îi devină duhovnic. Se ruga. Se ruga în timp ce cosea. Cosea spovedindu-se. Se spovedea cosând. Se ruga și se spovedea în ritmul picioarelor ei pe pedala mașinii de cusut și în ritmul mâinilor ei pe material.

Își mărturisea greșeala: se ruga cerând iertare pentru promisiunea pe care nu o respectase.

Lupita ajunsese la ei cu șaptesprezece ani în urmă prin intermediul mătușii sale, o fostă angajată care, în pragul unui război care avea să distrugă bărbații într-un fel și femeile în altul, căuta un loc sigur pentru nepoata ei, care nu mai era așa mică la vârsta de doisprezece ani.

– Vom avea grijă de ea aici, Socorro. Nu-ți face griji.

„Vom avea grijă de ea aici. Nu-ți face griji. Vom avea grijă de ea. Aici, eu, noi, Francisco, doicile.“ Dar într-o singură noapte: nimeni. Nimeni nu avusese grijă de ea în acea noapte. Și murise. Plecase violent dintre ei. O torturaseră de vie. Îi smulseseră speranțele odată cu ochii. Îi supseseră râsul din gură. O striviseră până când sufletul îi scăpase printre pori. O stârpiseră de viață.

Cineva o făcuse.

Nu știau însă cine. Putea fi oricine de pe acele dealuri, unde încă mai domnea dorința de a ucide pentru ceva – sau din nimic. Pe acele dealuri încă infestate de o molimă de tâlhari care, fără meserie sau principii, cutreierau pe ascuns și fără permisiune terenuri care, deși nu voiau – sau nu le convenea – să accepte, erau proprietate privată.

În acea dimineață de marți, se treziseră ca de obicei, fără nici un indiciu că cineva se grăbea undeva, avea probleme sau era absent. Francisco, la fel ca întotdeauna, pornise să-și îndeplinească îndatoririle aproape deodată cu prima rază de soare a zilei. Beatriz, ca de obicei, întârziase mai mult, bucurându-se de liniștea neobișnuită a dimineții: pentru prima dată, Francisco Junior se dusese să înnopteze acasă la verii Cortés. Altfel, casa ar fi fost deja plină de

energia lui zgomotoasă. Îi dăduse permisiunea să meargă cu condiția să fie ascultător cu mătușa Concha.

– Și să nu te arunci pe balustradă, da? Ai văzut ce ai pățit data trecută.

Copiindu-și verișorii – sau verișorii lui îl copiau pe el? –, se alesese cu o rană pe frunte care trebuise cusută, în timp ce ea îl ținea, iar el striga și înjura în același timp. Mai târziu, fuseseră nevoiți să își ceară scuze de la medic și de la asistenta acestuia, precum și de la cumnata lui Beatriz, care era însărcinată cu al patrulea copil.

– Nu vă faceți griji. A avut ghinion. Fiii mei fac tot timpul asta.

Concha nu-și pierduse nici o clipă răbdarea sau calmul. Beatriz și-a imaginat-o atunci, înconjurată de copiii care alergau în jurul ei, strigând ca niște revoluționari. „Mai bine ea decât mine.“ A suspinat.

A ieșit din dormitor și s-a îndreptat spre bucătărie, surprinsă de absența sunetelor obișnuite din casă ale rutinei de dimineață. A găsit-o pe Nana Pola acolo, vorbind cu Mati.

– Ce s-a întâmplat?

– Ați trimis-o pe Lupita să facă vreun comision?

Nu. Beatriz nu o mai văzuse de când îi dăduse permisiunea, în seara precedentă, să se ducă la petrecerea aniversară de cincisprezece ani a unei verișoare din Villaseca.

– Mati zice că n-a găsit-o aici când s-a trezit de dimineață.

– Probabil au răpit-o, *señora*.

Mati, care împărțea camera cu Lupita, nu o așteptase trează.

– Întotdeauna o aud când se întoarce, e mai zgomotoasă decât un tren. Astăzi însă, când am deschis ochii, se făcuse deja ziuă, iar Lupita nu era pe nicăieri.

Hainele pe care le lăsase pe pat, în graba ei de a ajunge la petrecere, erau încă acolo: Lupita nu se întorsese peste noapte.

– Trimite-l pe Martín să vadă dacă nu cumva e cu verișoara sau prietenele ei. Poate că a rămas să doarmă acolo.

Martín s-a întors fără Lupita, dar cu vestea că aceasta își luase rămas-bun înainte de ora unsprezece, și nici măcar la insistențele verișoarei sale nu vrusese să mai stea să danseze: era foarte obosită și voia să doarmă. Martín o văzuse și el, de la distanță, dar când a căutat-o cu privirea la miezul nopții pentru a se întoarce împreună la moșia La Amistad, nu mai era acolo. Nu o mai văzuse nici pe drumul spre casă. Nimeni nu o mai văzuse.

– Martín, du-te şi spune-i domnului Francisco.

Căutările au început în apropiere de Villaseca, mergând din uşă în uşă pe traseul obişnuit dintre casa în care se ţinuse dansul şi casa în care lumea aştepta cu nerăbdare.

– Au răpit-o, repeta Mati întruna, fără să înţeleagă de ce îi spuneau să tacă de fiecare dată când zicea asta, dat fiind că, cu fiecare oră care trecea, părea cea mai plauzibilă soartă pentru biata fată dispărută.

Ceea ce începuse ca o previziune devenise treptat o dorinţă: mai bine să fie răpită, luată ca parteneră de domiciliu şi lăsată însărcinată, decât ceva mai rău.

Până la prânz sosise şi Simonopio, abătut. Chipul îi era acoperit de pământul de pe dealuri, cu excepţia locurilor unde lacrimile sale, uscate între timp, făcuseră cărări curate în pielea murdară. Beatriz înţelesese: Lupita fusese găsită.

Simonopio nu a vrut să rămână să se odihnească sau să bea ciocolată dulce pentru a-şi trata starea de şoc. Pur şi simplu s-a întors şi a plecat în direcţia magaziei. Până când a sosit Francisco, care îl căuta disperat, Simonopio avea deja căruţa pregătită. Nimeni nu i-a pus nici o întrebare.

Martín a refuzat să meargă cu restul oamenilor să recupereze cadavrul. Nu voia să o vadă aşa, spunea el. Atunci, Beatriz şi-a amintit de avertismentul pe care Francisco i-l dăduse cu ani în urmă muncitorului său, după ce îl găsise flirtând cu Lupita.

– Ai grijă, Martín. Nu cu femeile din casă, s-a înţeles?

De atunci, nu mai avuseseră astfel de probleme cu el, dar Beatriz începuse să se întrebe cum ar fi stat lucrurile dacă i-ar fi permis să o curteze. Poate că Lupita nu ar fi ieşit singură în acea seară. Poate că şi-ar fi întemeiat deja propria familie. Poate că le-ar fi pregătit propriilor copii prânzul. Nu mai avea însă nici un sens ca Beatriz să-şi lase mintea să o ia pe calea vinovăţiei.

Toate aceste lucruri nu mai aveau să se întâmple niciodată.

Martín, în schimb, rămăsese în bucătărie, împietrit, cu privirea pierdută, bând – la insistenţele Polei – ciocolata caldă destinată iniţial lui Simonopio. Nana Pola încerca din răsputeri să-l consoleze, dar el nu o ajuta în nici un fel când ea plângea în tăcere, neîncercând să se ascundă.

Beatriz a plecat înainte ca gura şi ochii ei să-şi poată vărsa sentimentele – nu i-ar fi oferit nici o alinare şi nu ar fi servit la nimic altceva, decât să întunece şi mai mult atmosfera din bucătărie.

S-a dus să o caute pe Nana Reja. Cu ea poate că ar fi fost acceptabil să stea fără să spună nimic. Când a ajuns, a văzut că doica îşi părăsise balansoarul, care se legăna singur, ca şi cum i-ar fi lipsit greutatea şi forma ocupantului său obişnuit. Beatriz, alarmată, s-a dus să o caute în semiobscuritatea dormitorului ei: a găsit-o întinsă în pat, cu ochii închişi ca întotdeauna, dar, ca niciodată, fără să scoată vreun sunet. Beatriz nu ştia cum, dar îi era clar că Reja ştia ce se întâmplase. Tăcerea şi nemişcarea ei, felul în care abia dacă respira, departe de aerul şi lumina de care se bucura de obicei din confortul balansoarului, erau modul ei de a-şi exprima durerea: singură, ca întotdeauna, dar departe de dealurile care o chemau. Şi, întorcându-le spatele, se pedepsea singură; se căia.

Prea multă durere pentru un corp atât de mic.

– Îl vom găsi pe cel care a făcut asta, Nana Reja.

Beatriz a făcut această promisiune fără să stea prea mult pe gânduri. Mai târziu a regretat-o: ce drept avea ea să facă promisiuni de o asemenea amploare, dacă nu-şi îndeplinise una atât de simplă făcută cu ani în urmă?

Nana Reja nu a reacţionat la cuvintele sau intenţiile ei. Poate că nu o auzise, s-a gândit Beatriz, răsuflând uşurată.

Mati se afla în dormitorul ei, plângând zgomotos. Deşi era mult mai în vârstă, îşi împărţise camera cu Lupita de când sosise fata acolo. Beatriz s-a hotărât să nu intre. De ce? Pentru moment, nu avea nici un cuvânt de mângâiere pentru ea. Era recunoscătoare că Francisco Junior nu era acasă cu ei în acea zi. Cine ar fi avut grijă de el? Cine i-ar fi explicat totul? Ea nu se simţea în stare să facă asta. Aveau să-i explice după ce se va fi terminat totul. În două-trei zile, când vocea ei avea să-şi recapete vigoarea şi fermitatea.

În acea zi, nu se simţea nici puternică, nici fermă.

Pragmatică de fel, deşi trebuia să se străduiască din răsputeri să-şi amintească această trăsătură a ei, Beatriz a făcut o listă în minte cu toate lucrurile de care urmau să aibă nevoie. Cum toată lumea era ocupată cu recuperarea cadavrului sau se lupta cu durerea, Beatriz a decis să îndeplinească ea însăşi toate sarcinile.

– Mă întorc repede.

După ce i-a informat, a plecat pe jos în căutarea medicului, pe care l-a găsit cu uşurinţă la clinică. Nu era nici o grabă. Nu era vreo urgenţă medicală, dar, în orice caz, doctorul Cantú i-a promis că avea să vină numaidecât.

Găsirea noului părinte Pedro nu s-a dovedit a fi la fel de uşoară: catedrala şi

toate bisericile fuseseră închise la ordinul guvernului. Preotul trăia și oficia slujbe în mod ilegal, împărțindu-și timpul între diferite case, inclusiv cea a familiei Morales Cortés, schimbându-și reședința pentru a nu fi o povară pentru nimeni și pentru a nu pune pe nimeni în pericol. Beatriz nu-și amintea la ce familie stătea în acel moment. Deși nu voia să stea de vorbă cu nimeni, mai avea de făcut o vizită: a bătut la ușa fratelui ei, deși nu voia să intre.

– Ai face bine să-i spui doamnei Concha să vină, da?

– Doarme.

– Zi-i să vină.

A informat-o pe Concha succint, fără detalii, fără dramatism, despre moartea Lupitei.

Concha știa unde se afla preotul.

– Mă duc după el. Te rog, ține-l la tine pe Francisco Junior câteva zile, până se termină totul.

Apoi, Beatriz s-a dus să-l caute pe preot, care și-a dat cuvântul că avea să fie acolo pentru a întâmpina și a unge trupul neînsufleţit. Beatriz i-a mulţumit, pentru că nu era puţin lucru: în acea vreme, era o treabă periculoasă să fii preot, mai ales dacă soldații l-ar fi surprins administrând un sacrament.

De acolo s-a dus să comande un sicriu, orice era bun: ce era disponibil în ziua respectivă.

Nu s-a dus să anunțe decesul la Garda Rurală. L-a lăsat pe Francisco să facă asta.

Când s-a întors acasă, a fost surprinsă să constate că, deși medicul și preotul erau deja acolo, bărbații nu veniseră încă cu trupul. Mai târziu, ea a aflat că se opriseră să îl curețe puțin lângă o baltă de apă, astfel încât, pe cât posibil, să le scutească pe femei de grozăvia acestei sarcini îngrozitoare.

Eforturile lor bine intenționate s-au dovedit a fi zadarnice: atunci când un cadavru este supus la atâta violență, nu se mai poate face nimic pentru a-l curăța.

Când a sosit doctorul, le-a cerut să întindă o pătură pe masa din bucătărie și să așeze pe ea corpul umed și pe jumătate dezbrăcat, astfel încât să-l poată examina.

– Doamnă Morales, dacă nu vreți să stați, pot găsi pe altcineva să mă ajute.

– Rămân. Și Pola la fel.

Lupita fusese găsită la periferia moșiei La Amistad, pe drumul spre La

Petaca, sub podeţul unde Nana Reja îl găsise pe nou-născutul Simonopio, acoperit de o mantie de albine. O aruncaseră acolo, poate în speranţa ca trupul să nu fie găsit vreodată, devorat de insectele sau animale interesate.

Simonopio o găsise. Ea se întorsese acasă. Cum ar fi putut să nu rămână alături de această fată care, în mod clar, suferise atât de mult în ultimele clipe ale vieţii ei?

Hainele de dans îi fuseseră sfâşiate. Părul ei, pe care Lupita îl purta de obicei într-o coadă împletită, era desfăcut, încâlcit şi plin de frunze şi bulgări de pământ. Faţa ei, bătută şi zgâriată, începea să arate semne de *rigor mortis*, aşa că nu aveai cum să te amăgeşti pretinzând că fata dormea liniştită. Mai mult, pleoapele ei, închise şi învineţite, nu-i mai protejau ochii absenţi. Gâtul îi era imprimat de urmele mâinilor criminale care îl strânseseră fără milă. Când au dezbrăcat-o, au văzut urme de muşcături pe partea superioară a corpului.

– Animale?

– Nu. Oameni.

– I-au făcut toate astea cât timp era încă în viaţă?

– Nu ştiu, doamnă Morales. Chiar nu ştiu.

– Păi, când au omorât-o, era în viaţă, a intervenit Nana Pola, plângând.

– Mergi de aici, Nana. Da, ar fi bine să pleci. Nu-ţi face griji. Du-te şi odihneşte-te.

Ea însă a rămas, deşi pe tot restul examinării nu a mai scos nimeni nici un cuvânt.

În cele din urmă, după ce îl spălaseră, părul Lupitei îşi recăpătase strălucirea obişnuită, curat şi periat cu grijă, ca şi cum proprietara lui ar mai fi trăit încă. Era doar o iluzie de scurtă durată: trupul devenea tot mai rigid şi, dacă nu o înfăşurau curând, ar fi trebuit să aştepte să treacă rigiditatea cadaverică.

– Aranjează-i părul aşa cum îi plăcea, Pola. Mă duc după un cearşaf.

Beatriz a deschis dulapul în care ţineau lenjeria albă şi a scos un cearşaf făcut din cea mai fină ţesătură, cearşaf pe care Lupita l-ar fi întins pe patul stăpânei sale în acea dimineaţă, dacă ar fi fost o marţi ca oricare alta.

Acum avea însă o altă întrebuinţare.

Când s-a întors în bucătărie, l-a găsit acolo pe Simonopio. Văzând-o intrând, cu o privire îngrijorată, i-a întins o batistă însângerată. Beatriz şi-a făcut curaj: când a desfăcut-o, a descoperit cu groază ochii morţi ai Lupitei.

Primul ei impuls fusese să se plângă de ofrandă: „Îi dai naşului tău o batistă plină de flori şi mie îmi dai una plină de orori?“ Mai apoi s-a răzgândit: era vorba de Simonopio, şi nu exista morbiditate sau cruzime în el. Orice făcea, făcea întotdeauna cu gândul că aşa trebuia să procedeze, iar în acest caz, chiar aşa fusese: un cadavru nu trebuie îngropat incomplet.

Beatriz a pus ochii în faldurile giulgiului de in alb, lângă mâinile fetei.

– Mulţumesc, Simonopio.

Aşa a mers Lupita la mormânt şi aşa avea să ajungă la Domnul: completă.

În acea noapte, Francisco şi Beatriz au vegheat pe rând lângă sicriu. Francisco s-a culcat primul. Au oferit *pan dulce* şi ciocolată caldă tuturor celor care doreau să rămână. Beatriz a îngenuncheat lângă Socorro, fără să se uite la nimic altceva decât la succesiunea de mărgele, spunându-şi rozariile şi litaniile pentru Lupita. Beatriz era recunoscătoare că, în timp ce toată lumea se concentra asupra ritmului liniştitor al rozariului, nu trebuia să dea ochii cu mătuşa Lupitei.

Când Francisco s-a întors – dacă nu odihnit, măcar pregătit să continue priveghiul până dimineaţa devreme –, Beatriz s-a retras în dormitorul ei. Venise rândul ei să se odihnească şi, cu puţin noroc, corpul ei avea să reuşească. Sufletul însă nu, căci îi era greu ca plumbul.

Când a ajuns în dormitorul ei şi a văzut patul nefăcut, şi-a amintit că rămăsese aşa toată ziua. Beatriz s-a dezbrăcat, dar nu s-a deranjat să îmbrace hainele de noapte. Nu-i păsa. Şi nici nu a schimbat aşternuturile, deşi trecuse ziua de marţi fără ca cineva să se gândească să o facă. Şi-a amintit de cearşaful în care înfăşurase corpul gol al Lupitei şi a tresărit. Ziua următoare, şi-a spus ea, ziua următoare avea să facă şi asta. Atunci avea să facă totul: „Mâine voi schimba cearşafurile, îmi voi vedea fiicele, o voi privi pe Socorro în ochi, o voi îngropa pe Lupita. Azi nu mai fac nimic“.

A zăcut în întuneric, fără să adoarmă sau să se împace cu noua absenţă – sau cu noua realitate. Înainte de a închide în cele din urmă ochii, mirosul blând şi suav de lavandă care rămăsese în aşternuturile folosite i-a invadat sinusurile. Era mirosul Lupitei.

A început să plângă. Şi-a îngăduit să facă asta atunci, pe loc.

– Dar mâine nu mai plâng.

46. ÎN TIMP UTIL

Simonopio nu s-a dus prea departe în ziua înmormântării Lupitei. Era sezonul florilor și avea să-și găsească liniștea printre bobocii fragezi. A mers din livadă în livadă, pierzând noțiunea timpului. Se plimba neobosit printre rândurile de pomi, înainte și înapoi, în compania roiului său, care refuza să-l părăsească, deși ziua, soarele și florile le chemau să zboare libere pentru a se bucura de rodul muncii lor. Când soarele a apus, l-au părăsit, pentru că nu voiau să înfrunte întunericul nici măcar pentru a fi alături de Simonopio.

„Mâine va fi mai bine“, i-au spus ele când s-au despărțit. Ziua următoare, calmul avea să fie instaurat la loc; florile aveau să-i aștepte în continuare. Pe toți.

Simonopio înțelesese. Că era a doua zi sau ziua de după, avea să renunțe la amintirea cadavrului Lupitei. La senzația ochilor ei morți în mâna lui. La timpul pe care îl petrecuse întins lângă ea: trupul ei rece – neînsuflețit și rece – și trupul lui viu și cald – cald, dar flasc – care cedase plânsului, fără puterea ori voința de a împărtăși cuiva cumplita veste. Știa că trebuia să o facă și avea să o facă de îndată ce avea să-și găsească puterea, pentru că știa că munca lui nu se termina acolo: înțelegea că, după ce avea să dea alarma și să predea cadavrul, trebuia să plece în căutarea ochilor pierduți ai Lupitei.

Încă zăcând, ceva timp mai târziu, dar în sfârșit calm, a început să simtă liniștea locului: Lupita nu murise sub acel pod – podul lui. Dacă ar fi fost așa, Simonopio ar fi simțit, de asta era sigur. Lupita murise acolo unde zăceau abandonați ochii ei. O aduseseră sub pod după ce murise – pentru a o ascunde sau ca un mesaj, nu știa încă. Nu se mai simțeau alte mirosuri ciudate. Nu găsea nimic, nici în trecut, nici în viitor, care să-l lumineze în privința răspunsului la întrebarea pe care toată lumea avea să și-o pună în anii următori: cine o omorâse pe Lupita?

Citise aceeași întrebare în privirea lui Francisco Morales. Tatăl său spiritual chiar se hazardase să întrebe: „Ai văzut ceva, Simonopio? Sau știi ceva?“ El a clătinat însă din cap. Fusese sincer: chiar nu știa nimic.

Și, deși ea nu adresase încă această întrebare, o citise și în privirea lui Beatriz. Mai observase și altceva în ochii amândurora, ceva care mocnea necontrolat, schimbându-i pe vecie: tunetul, fulgerul, potopul, furtuna.

Văzuse că aveau să caute criminalul şi că, dacă îl găseau, aveau să se lupte să-l dea pe mâna autorităţilor, să-l predea viu.

Aveau să-l caute ani la rând, dar el avea să le scape cu uşurinţă. Nu aveau să-l găsească niciodată. Atunci, Simonopio a înţeles că nimeni nu avea să descopere cine fusese agresorul Lupitei şi că nimeni nu avea să-i facă dreptate tinerei ucise. Nimeni, cu excepţia lui.

Când? Unde? Cum avea să-l recunoască? Nu ştia încă, dar avea să se întâmple.

Toate la timpul lor.

47. ASTĂZI, O DORINȚĂ MOARTĂ

O îngropau pe fata moartă din casa stăpânului, dar nimeni nu-i trimisese o invitație. Nu avea de muncă în acea zi. Toată lumea era acolo, numai el nu. În acea zi, pământul era doar al lui și nu mai trebuia să stea tăcut.

Acum, vulturul auriu a zburat
Iar cinteza este alungată.
În cele din urmă, trebuie să vină ziua
Când catârul ia frâiele...
O, vine ziua.
Catârul ia frâiele...
O, vine ziua, o, vine ziua
Când catârul ia frâiele,
Când catârul ia...
Catârul ia...
Ia frâiele.

48. CEL CARE RĂZBEȘTE PRIN SABIE – SAU PISTOL

Francisco Morales era confuz. Dacă se pregătise pentru orice eventualitate, dacă îşi trimisese fiicele la Monterrey pentru a le proteja de pericolul şi dramatismul din mediul rural, atunci de ce era atât de surprins şi de zguduit de ceea ce se temea că se întâmplase deja, pe pământul său, oamenilor săi? Se crezuse oare imun, în adâncul sufletului? Ajunsese el, în aroganţa sa, să creadă că unele lucruri li se întâmplau întotdeauna altora şi nu propriilor oameni?

Lupita se maturizase: dintr-un copil gălăgios, care nu ştia să facă nimic, devenise o femeie care îşi însuşise meseria, dar care rămăsese totuşi gălăgioasă, vorbăreaţă şi ciripitoare. Lupita reuşise să înveţe să citească cu acelaşi entuziasm cu care încercase să înveţe să coasă la maşină, deşi cusutul nu prea îi reuşise.

– Îţi lipseşte răbdarea, îi spunea Beatriz, cu la fel de puţină răbdare.

– *Ay*, doamnă, dacă eu nu pot să desenez o linie dreaptă pe o coală de hârtie, cum voi putea să desenez una cu fir pe un material înflorat?

De fapt, Lupita avusese foarte multă răbdare şi o demonstrase cu prisosinţă având grijă de Francisco Junior, o sarcină deloc uşoară, deoarece numai Simonopio ştia cum să-l distreze în permanenţă.

Moartea ei a fost o lovitură pentru toată lumea. Erau morţi şi morţi pe lume: pe ea nu o omorâse un glonţ rătăcit; nici gripa, malaria sau febra galbenă; nu fusese nici măcar victima unui revoluţionar care căuta compania unei femei, de genul celor care aleg o fată care să-i aducă linişte şi copii. Nu, Lupita căzuse pe mâinile unei fiinţe dincolo de înţelegerea lui Francisco, una care ucisese de dragul de a ucide. Mai grav decât atât: omorâse o femeie.

Se gândea la momentele din trecut când, cu regrete, cu dorul de fete, când nimic rău nu se întâmplase, voia să meargă în vizită la ele la şcoala de maici din Monterrey pentru a le aduce acasă o dată pentru totdeauna. Înţelesese că nu se întâmplă nimic până la proba contrarie. Se lupta cu faptul că lăsase garda jos. Recunoştea că, odată cu încetarea conflictului armat – cel oficial –, încetase la rândul lui să se mai preocupe de bunăstarea oamenilor săi, concentrându-se în schimb asupra bunăstării terenurilor şi bunurilor. Nici măcar războiul guvernului împotriva credincioşilor Bisericii nu-l determinase să treacă la fapte.

– S-ar părea că toţi bărbaţii adevăraţi sunt în Jalisco! i-a spus mătuşa sa Rosario la refuzul său – şi al tuturor bărbaţilor din regiune – de a se alătura noii mişcări armate pentru apărarea Bisericii Catolice.

El îşi făcuse partea: îi oferise noului părinte Pedro un acoperiş deasupra capului: donase bani pentru ca şcolile catolice să-şi poată continua cursurile şi pentru ca sfintele sacramente să poată fi administrate în continuare, chiar dacă în secret. Era însă o mare diferenţă între asta şi a se alătura bătăliei crâncene.

Lupta lui – din trecut, prezent şi viitor – fusese pentru pământul său. Lupta lui, până atunci, implicase doar cărţi, legi şi pomi, însă moartea Lupitei l-a smuls din sentimentul său de siguranţă, din confortul fals pe care i-l dăduse impresia că, prin ingeniozitate, ieşea triumfător din războiul pentru pământul său.

Atâta timp cât existau cei care râvneau la pământul semenilor lor, pacea nu avea să fie instaurată.

Nu exista nici o siguranţă.

Ştia cine o omorâse pe fată. Nu-i cunoştea chipul, pentru că ar fi putut fi oricine, dar îi cunoştea intenţiile şi motivaţiile. Ştia cam pe unde se afla. Putea fi un om sau altul. Puteau fi toţi. Ştia însă cu cine se înhăitase ucigaşul Lupitei şi... plecase călare pentru a se alătura oamenilor săi, cu care stabilise să se întâlnească lângă locul crimei pentru a scăpa de agrarieni o dată pentru totdeauna.

Francisco se mulţumise să contribuie cu o sumă considerabilă de bani pentru a ajuta la menţinerea Gardei Rurale, organizaţia gândită de proprietarii de terenuri. Ei patrulau, dar era vorba de o întindere vastă de teren şi, oricât s-ar fi străduit, nu puteau fi peste tot, tot timpul. Pe dealurile de pe proprietatea sa, Francisco sau oamenii săi găseau adesea urme ale unor focuri stinse, oase roase, bucăţi tari de *tortilla* aruncate pe jos, linguri uitate sau chiar o muzicuţă.

Agrarienii se mutau de pe un deal pe altul din două în două nopţi pentru a scăpa de *rurales* şi se aşezau să mănânce şi să cânte versurile lor socialiste sub clar de lună, în timp ce complotau pentru a-i jefui pe cei care dormeau liniştiţi, ca nişte oi, simţindu-se în siguranţă.

Chiar şi după ce a găsit dovezile incursiunilor lor, Francisco nu s-a alarmat. Îşi spusese întotdeauna: „Ei bine, au fost doar în trecere, au plecat fără să facă probleme şi, oricum, nu se vor pune ei cu mine“. Cu toate acestea, de la

uciderea Lupitei, nu mai putea dormi liniştit, ştiind că le dădeau târcoale, că îi înconjurau, şi nu avea să-şi găsească liniştea până când nu putea să-şi privească soţia în ochi şi să îi spună: „S-a terminat“.

În noaptea precedentă luase o hotărâre: agrarienii nu aveau să mai calce pe pământurile lui. Nu aveau să mai petreacă nici măcar o noapte în plus pe proprietatea sa. Nu aveau să mai îndrăznească niciodată să-i folosească pământul ca pernă sau saltea, ca umbră sau ca hrană.

Pe pământul său nu avea să mai fie nici măcar o gură de apă cu care agrarienii să poată continua să-şi umezească ranchiuna.

Când a ajuns la locul convenit, toţi muncitorii săi erau deja acolo. A coborât de pe cal şi a împărţit armele şi muniţia pe care le cumpărase ilegal de la cazarma locală. Le-ar fi putut achiziţiona în următoarea sa călătorie în Laredo, dar nu era dispus să mai aştepte: trebuia să-şi înarmeze mai bine oamenii. Puştile Mauser cu gloanţe de şapte milimetri erau mult mai precise pe o distanţă mai mare decât vechile carabine Winchester de calibrul .30-30 pe care le ştiau deja, chiar şi fără a fi experţi în trasul cu arma.

– Va trebui să exersaţi. Vă voi dau eu cartuşele. Cu focurile de armă care se vor auzi de acum înainte pe terenul nostru, îi vom speria pe agrarieni. Ne vom proteja cu toţii femeile şi pământul, pentru că dacă nu o facem noi, atunci cine să o facă? Aşa că exersaţi şi tot exersaţi, iar dacă vedeţi vreun invadator, trageţi în el şi omorâţi-l.

– Da, şefu’.

Francisco Morales nu-l văzuse niciodată pe Anselmo Espiricueta să răspundă cu atâta entuziasm.

49. MĂTUȘA PE CARE NU O INVITĂ NIMENI NICIODATĂ

Pe când locuiam acolo, străzile din Linares erau numerotate. Acum, uitați: Morelos, Allende, Hidalgo. Calle Madero și calle Zapata sunt paralele și, două străzi mai jos, ambele se întâlnesc cu Venustiano Carranza.

Așa cum drumurile celor doi bărbați s-au intersectat în viață, acum sunt destinați să se întâlnească pentru totdeauna pe străzile din Linares.

Nu știu dacă, în lumea de dincolo, eroii noștri revoluționari sunt mulțumiți de această nouă ordine – dacă faptul că se află acolo i-a ajutat să depășească toate certurile și ranchiunele –, dar sunt sigur că multe dintre rudele mele se răsucesc în mormânt în fața acestei idei. Mai ales mătușa mea Refugio trebuie să fie tare fericită că, nemaifiind în viață, nu e nevoită să-și abandoneze casa de pe calle Dos, conform vechii clasificări, și să o vadă redenumită calle Zapata. În cazul bunicii mele, Sinforosa, lucrurile ar fi stat și mai rău: strada ei a fost redenumită Venustiano Carranza, pe care l-a învinuit întotdeauna că a lăsat-o văduvă.

Cotește aici.

Cea din stânga a fost casa bunicii, care mai târziu a ajuns la unchiul meu Emilio, unul dintre frații mamei, după ce bunica a rămas văduvă. Acum, la fel ca toate construcțiile din centrele orașelor mexicane, care au fost invadate de magazine, e o dărăpănătură, însă la vremea respectivă era una dintre cele mai mari și mai cochete case. Mi-am petrecut mult timp acolo cu verii Cortés, făcând tot felul de năzbâtii împreună. Mama îmi spunea mereu să fiu cuminte, altfel nu aveam să mai fiu invitat altădată, lucru pe care nu-l înțelegeam la vremea respectivă, pentru că nu făceam decât să-i copiez pe verișorii mei.

Îmi plăcea să locuiesc în casa noastră de la țară, dar și trezitul în centrul orașului Linares avea farmecul lui. Aveam atât de aproape sunetele clopotelor catedralei, fluierul lăptarului și flautul tocilarului. Apoi mai erau evangheliștii care băteau la ușă pentru evanghelizare, iar cei care le deschideau le aplicau exasperați tratamentul tăcerii, trântindu-le ușa în nas. Cunoștințe, prietene și mătuși veneau în vizită în mod constant, spunând că erau în trecere și doar voiau să salute. Provocarea pentru noi, așadar, era să ne strecurăm afară fără să fim văzuți.

Şi apoi mai erau vecinii: pe de o parte, doamna Meléndez care – aşa cum se jurau verişorii mei – practica vrăjitoria asemenea vrăjitoarelor din La Petaca, deochind pe oricine îi ieşea în cale.

– Să n-o laşi să se uite la tine, Francisco, altfel îţi vor cădea ouţele.

Te-ai fi gândit că, ţinând cont de ameninţarea şi de pericolul iminent resimţit în cartier, vizitele acasă la verişorii mei aveau să-şi piardă farmecul. Dar nu: era foarte interesant să stai ore întregi pe trotuar, jucând bile, aşteptând primul semn că vrăjitoarea Meléndez urmează să iasă din casă. Ne feream cu orice preţ să ne vadă, însă profitam de orice ocazie pentru a o spiona. Şi o urmăream, pentru că totul ni se părea suspect: dacă intra în biserică, sigur mergea să facă o vrajă; dacă mergea să cumpere ţesături, sigur voia să-şi facă haine noi de vrăjitoare; dacă se ducea la farmacie, sigur voia să procure ierburi pentru vreo poţiune. Se mişca greoi, ca şi cum o parte a trupului său ar fi avut nevoie de implicarea refractară a celeilalte părţi. Din spusele verişorilor mei, cea mai concludentă dovadă a devotamentului ei faţă de forţele răului era că partea stângă a feţei ei, chiar pe partea cu inima, aparţinea altei persoane.

– Uite, când un ochi clipeşte, celălalt rămâne nemişcat, iar când o parte a gurii vorbeşte, cealaltă parte rămâne închisă. Vedeţi? Doi oameni într-unul.

Biata doamnă Meléndez! Verişoarelor mele nici că le păsa că mama lor îşi vizita vecina din când în când sau că mergeau amândouă la aceeaşi biserică, la aceeaşi farmacie şi cumpărau ţesături de la acelaşi magazin: una era vrăjitoare, iar cealaltă era pur şi simplu mama lor.

Pe de o parte, era vecina vrăjitoare. Pe de alta, casa familiei Cortés se învecina cu Loja Masonică Steaua Sudului, pe care vărul meu, cu ambiţia lui nesfârşită de a face pe regele, ne-a chemat să o invadăm şi să o cucerim într-un atac-surpriză. Prima persoană trebuia să escaladeze zidurile, iar apoi – aşteptând ca locul să rămână pustiu, firește – să ajungă în centrul forturilor inamice: camera mesei rotunde şi săbiile. Chiar dacă ajungeai primul, nu erai făcut rege; acela rămânea întotdeauna vărul meu mai mare şi nu putea nimeni să-i ia coroana. Faptul că ajungeam primii acolo ne dădea doar dreptul de a alege sabia pe care ne-o doream şi de a ne aşeza în dreapta tronului, ceea ce, potrivit vărului meu, regele, era cea mai mare onoare. Fiind unul dintre cei mai tineri, nu ajungeam niciodată primul şi abia dacă aveam puterea de a-mi ridica sabia. Vărul meu mai mare însă, care a devenit rege imediat ce am

intrat cu toţii pe uşa aceea, ne-a făcut pe toţi cavaleri: băieţi şi fete deopotrivă.

Îmi şi imaginez nedumerirea francmasonilor atunci când au intrat în loja lor secretă şi au constatat că sabia membrului A ajunsese unde ar fi trebuit să fie cea a membrului B, sau că lipsea una din cauză că o uitaserăm noi sub masă. Trebuie să se fi simţit precum cei trei urşi după ce a dat buzna în casă Bucle-Aurii. Nu le-a luat mult timp francmasonilor până să se prindă cine fuseseră vizitatorii lor clandestini şi să se plângă unchiului meu Emilio, care, bineînţeles, le-a interzis copiilor săi să se mai ducă acolo, ameninţându-i chiar cu bătaia.

Deşi m-am distrat de minune în casa verişorilor mei, am petrecut acolo şi unele dintre cele mai monotone clipe din viaţa mea. Atunci când a sosit vremea să fiu înscris la şcoală, cele catolice erau închise prin ordin oficial, aşa că noi, copiii de bani gata, mergeam la şcoli ilicite, amenajate în casele oamenilor. Printr-o pură coincidenţă, pe baza vârstei mele şi a faptului că eram băiat, a mea avea sediul în casa verilor Cortés.

Cred că de aceea mi-a şi luat mai mult timp să mă obişnuiesc cu studiul. Am fost întotdeauna derutat de faptul că, atunci când mergeam la şcoală acolo, nu mi se permitea să mai fac aceleaşi lucruri ca înainte – eram obişnuit să vizitez o casă în care era perfect acceptabil să mă caţăr pe balustradă şi să alunec pe ea, ţipând; să cobor scările pe spate; să alerg în voie prin casă şi pe-afară pentru a-i asculta pe diverşii vânzători care erau în trecere; să dau iama în bucătărie atunci când aveam spasme la stomac; să mă duc la baie fără să cer permisiunea nimănui; să merg în camera verişorilor mei după vreo jucărie. Din poziţia de văr, puteam face orice; din poziţia de elev, trebuia să învăţ să stau jos, fără să vorbesc, fără să mănânc sau chiar fără să merg la baie, până când profesorul ne spunea că e timpul să răspundem, să mâncăm sau să mergem la baie.

Nu a fost o sarcină uşoară să devin ascultător. Profitam de orice ocazie pentru a mă sustrage şi, cunoscând bine fiecare cotlon, nu-mi era greu să mă mut din ascunzătoare în ascunzătoare, până când ajungeam la uşa din faţă şi scăpam în libertatea străzii, pornind într-un final spre casa mea de pe moşia La Amistad. Sigur, intenţia mea nu era niciodată să ajung acasă, pentru că ştiam ce avea să se întâmple: m-ar fi trimis direct înapoi – obligându-mă, pe deasupra, să îmi mai cer şi scuze. Nu: când fugeam de la şcoală, planul era să rătăcesc printre portocali. Ce aveam să fac acolo toată ziua? Nu ştiam. Ce

aveam să mănânc? Nici asta nu știam. Între timp, îmi învinsesem pasiunea de a mânca gândaci. Cu puțin noroc, aș fi găsit portocale coapte în pomi. Altfel aș fi făcut foamea.

Dar cum m-aș mai fi putut întoarce acasă după aceea? Planul meu nu era unul foarte elaborat și nu mă gândeam atât de departe.

Nu am aflat niciodată ce s-ar fi întâmplat la sfârșitul zilei de lecții, când mama îl trimitea pe Simonopio să mă ia de la școală. Nici măcar nu am ajuns până în punctul în care să mi se facă foame. Nu am avut niciodată ocazia, pentru că aventurile mele din postura de fugar nu durau niciodată mai mult de două ore. Oricât de mult mă străduiam să mă ascund, cumva Simonopio știa întotdeauna, fără să-i spună cineva, că nu mai eram acolo unde mă lăsase în dimineața respectivă, iar dacă nu mă găsea la întoarcere, naviga printre pomii din livadă ca o albină în căutarea singurei flori, până când ajungea în dreptul copacului în care mă urcam ca să mă ascund.

Invariabil, mă ducea direct la școală, fără să se lase convins de vaietele mele despre cât de plictisitor era să stau toată ziua să ascult turuiala nesfârșită a învățătorului. Cu o singură privire dezaprobatoare, mă reducea la tăcere și mă făcea să merg cuminte pe lângă el. Nu-mi plăcea când mă privea așa, nemulțumit, și nici când îmi vorbea pe tonul pe care îl foloseau adulții din viața mea. El nu era adult: era Simonopio.

– Nu pleca niciodată de unul singur. E foarte periculos. Ți s-ar putea întâmpla ceva.

– Ce?

– Ceva.

– De exemplu?

– De exemplu, să dai peste un coiot.

Știam deja ce este frica, iar figura coiotului era însăși rădăcina ei, așa că să ies singur pe ușa din față, la șase ani, fusese un act de curaj din partea mea, în care fiecare pas necesita efort. Dacă chiar îmi era atât de frică, de ce nu ascultam niciodată? De ce fugeam încontinuu de la școală? Acum cred că am tot recidivat pentru că știam că Simonopio ar fi renunțat la tot doar ca să vină să mă găsească. Cred că asta îmi doream de fapt. Recunosc, mă plictiseam la școală, dar aș fi putut găsi cu ușurință alte năzbâtii pe care să le fac acolo, ceva care să mă țină ocupat fără să fiu nevoit să părăsesc incinta. Ajunsesem însă să aparțin de mediul exterior, iar Simonopio făcuse din mine doar o altă albină în roiurile sale. Ce-i drept, cea mai neîndemânatică dintre ele și cu

siguranţă cea mai enervantă, dar zilele mele nu se simţeau complete dacă nu le petreceam cu el, bâzâind în aer liber, jucând jocurile noastre.

La şcoală, dispariţia mea nu trecea niciodată neobservată. Prima dată, au pierdut mult timp căutându-mă în toate ascunzătorile care le trecuseră prin cap, dar odată ce-şi dădeau seama că pur şi simplu fugeam, îi trimiteau numaidecât un mesaj mamei, repetând acelaşi lucru de fiecare dată: „Fiul dumneavoastră a dispărut“.

Mama mi-a povestit mult mai târziu că, prima dată când a primit un astfel de bileţel, a simţit că i s-a oprit inima în piept de spaimă, deşi, până când alerga să se confrunte cu dascălul neglijent şi să-i ceară explicaţii, Simonopio mă aducea deja înapoi. Mai târziu, ajunsese să primească vestea absenţei mele cu mai mult calm – după ce a înţeles că Simonopio găsea negreşit ceea ce şcoala pierdea din cauza neglijenţei.

Nu-mi amintesc bătaia pe care mi-a dat-o prima dată când am dispărut, în timp ce repeta tot ce-mi spusese deja Simonopio. Fără îndoială că m-a durut, dar bătaia nu m-a ajutat niciodată să învăţ ceva, motiv pentru care, atunci când unul dintre verişorii mei a cerut să mi se alăture în următoarea mea fugă, nu ne-am limitat la a ne petrece timpul cocoţaţi într-un portocal. Îmbărbătaţi, eu de compania lui şi el de a mea, ne-am dus până la calea ferată, sperând să vedem trenul trecând, dar cum acesta întârziase destul de mult, ne-am lipit urechile de şinele din fier pentru a-l auzi venind. Pas cu pas, fără să ne dăm seama, am mers şi ne-am făcut comozi chiar acolo unde calea ferată traversa un vad. Poate din cauza vârstei, plictisiţi să tot aşteptăm, uitaserăm complet de datoria noastră de a sta în gardă şi, când ne-am dat seama că trenul se apropie, mai că ajunsese deasupra noastră. Neştiind încotro să o apucăm pentru a ne salva din calea compresorului cu aburi care se îndrepta spre noi ca un taur furios, ne-am luat de mână şi, îmbărbătaţi încă o dată, eu de compania lui şi el de a mea, am sărit. Nu a fost o înălţime prea mare, dar ne-am fi putut alege cu o fractură, două dacă nu am fi aterizat pe moliciunea unui petic de nopal care ne-a amortizat căderea. Când Simonopio ne-a găsit – prima şi singura dată când nu m-a mai dus înapoi la şcoală –, aveam pe noi mai mulţi ghimpi decât nopalul, pe care îl lăsasem pe jumătate distrus, pe jumătate chel. Deşi eram chinuiţi de durere, nu am avut de ales decât să mergem pe jos până la mine acasă.

Nu voi uita niciodată bătaia pe care mi-a dat-o mama atunci – din impuls, nici n-a mai aşteptat să-mi scoată spinii din spate. Singura mea consolare a

fost că, în orele pe care le-a petrecut încercând să mi-i scoată unul câte unul, a plâns cot la cot cu mine.

Educaţia mea încărcată de obligaţii, suferinţă prelungită şi spini – aveau să treacă ani buni până să-mi recapăt pielea fină – nu făcea încă parte din realitatea mea atunci când am petrecut trei zile straşnice în casa verilor Cortés după moartea Lupitei. Cred că aveam în jur de patru ani pe atunci. Prin urmare, aşa cum v-aţi aştepta, nimeni nu m-a implicat în acea tragedie. Pur şi simplu mi s-a spus, spre încântarea mea, că şederea mea – o simplă invitaţie iniţială de a dormi acolo peste noapte – se prelungise la o vacanţă de trei zile, cu toate că mi se păruse cam din scurt.

Când m-am întors acasă, se terminase totul: nu mai erau flori, rude îmbrăcate în negru şi nici urme de ceară care să se prelingă din lumânările care trebuie să fi fost aprinse. Casa îşi restabilise ordinea, dar nu revenise la normal. Când am întrebat de Lupita, Nana Pola a fugit după mama, astfel încât să-mi poată oferi ce explicaţii considera ea de cuviinţă.

– Lupita nu va mai locui aici.

– De ce?

– Pentru că tatăl ei a trimis după ea. A rugat-o să se întoarcă acasă pentru că le lipseşte enorm.

Dacă aşa zicea mama, nu aveam nici un motiv să fiu suspicios. Nu-mi convenea că Lupita nu avea să mai stea cu noi, dar înţelegeam că familia ei îşi dorea să o vadă, aşa că am ţinut de ideea asta ani la rând. Cu toate acestea, când m-am întors din vacanţa de trei zile de la verişorii mei, mi-a fost imposibil să nu observ că atmosfera şi rutina nu mai erau aceleaşi, şi nu doar din cauza absenţei femeii: Simonopio era şi el plecat. L-am căutat în şopronul său, însă nu i-am simţit acolo trupul şi căldura. M-am dus să văd dacă era cu Nana Reja, dar ea se legăna şi nu răspundea la nimic. Mă aşteptam să sosească în acea seară în compania tatălui meu, dar tata s-a întors singur şi fără chef de vorbă. L-am căutat până la intrarea în livadă – doar până acolo aveam curaj să merg neînsoţit la acea vreme –, dar nici acolo nu am dat de el. L-am întrebat şi pe Martín, dar nu mi-a răspuns. Când am întrebat-o pe Nana Pola, ochii i s-au umplut de lacrimi şi a fugit în căutarea mamei. Mă temeam că, asemenea Lupitei... fusese şi el chemat de familia lui necunoscută, dar mama mi-a răspuns repede că era plecat în vacanţă: „La fel ca tine“, mi-a spus ea, „dar se va întoarce acasă cât de curând, o să vezi.“

În acea noapte, dar şi în cele de după, am adormit cu gândul la el, crezând

că, dacă mă gândeam la el la fel de intens cum îi vedeam pe alţii că se rugau, avea să mă audă: ca şi cum numai dorinţa mea arzătoare de a-l vedea l-ar fi putut chema de la distanţă. „Haide, Simonopio.“

Trecuseră câteva zile fără să avem veşti de la el.

În lipsa lui Simonopio sau a Lupitei care să se joace cu mine, o căutam pe mama ca să-mi citească, aşa cum mai făcea din când în când, numai că ea se închidea în casă şi cosea la nesfârşit – oricine s-ar fi gândit că se apucase să furnizeze uniforme pentru armată. Când mă trezeam, o găseam deja pedalând la maşină, iar când sosea ora mea de culcare, tot acolo era. În tot acel timp, nu m-a mustrat, nu s-a plâns de mine, nu mi-a citit poveşti şi nici nu m-a alintat. Nici măcar nu-mi spunea „bună dimineaţa“ sau „noapte bună“.

Nana Pola şi Mati nu mi-au fost nici ele de ajutor: uneori le găseam cu lacrimi în ochi, iar când le întrebam de ce plângeau, îmi răspundeau de fiecare dată că tocmai tocaseră nişte ceapă.

Ani la rând, m-am temut de ceapă.

Tata se comporta şi el ciudat. Era mereu ocupat: chiar şi atunci când sosea acasă, la sfârşitul zilei, era ca şi cum mintea i se desprindea de trup, ca şi cum îşi lăsa o parte din el printre portocali. Părea să facă totul mecanic prin casă. Acum ştiu – şi înţeleg – că avea foarte multe pe cap, dar pe atunci chiar nu puteam înţelege de ce tata, pe care oricum nu-l prea vedeam pe timpul zilei, nu-mi acorda atenţia pe care eram obişnuit să o primesc din partea lui. Poate că nu ne vedeam prea des, dar în puţinul timp pe care îl aveam, stăteam foarte mult împreună.

În zilele de după moartea Lupitei, nu părea să iasă din starea de transă decât atunci când alţi cultivatori de citrice veneau să discute cu el în spatele unei uşi închise. Chiar dacă făceam linişte şi ascultam cu atenţie prin panourile de lemn, nu puteam înţelege foarte clar despre ce anume vorbeau.

Înainte de asta, nu mă interesa decât să mă pot distra în voie; mai apoi, după ce lipsisem vreme de trei zile, micul univers al casei mele se schimbase şi voiam să ştiu de ce. Dintr-odată, nu mai puteam avea acces nici măcar la tata sau la mama pentru a le cere o explicaţie. Poate că am înghiţit povestea cu Lupita, care chipurile trebuise să meargă să stea cu familia ei, dar ceea ce înţeleg uneori copiii este că ei simt lucruri, iar ceva catastrofal se întâmplase în absenţa mea.

Având mult prea mult timp liber, plictisit şi îngrijorat, am acordat mai multă atenţie la ce se întâmpla în jurul meu, la ceea ce discutau adulţii, care

nu-şi dădeau seama că eram prin preajmă, iar un lucru era în permanenţă pe buzele tuturor: reforma agrară.

Nu era ceva nou, dar până în ziua aceea nu îi acordasem prea multă atenţie atunci când se vorbea de ea. Mă gândeam că se refereau la o femeie oarecare, la o mătuşă bârfitoare şi gălăgioasă pe care nimeni nu vrea să o invite la reuniunile de familie.

Ori de câte ori o auzeam menţionată cu dispreţ, obişnuiam să mă întreb: „Oare cu ce-a greşit?“

Cu ceva grav, eram convins, aşa că plecam să mă joc, fără să-mi mai fac griji.

În urma acelui moment deconcertant de la vârsta de patru ani, după ce am început să ascult cu atenţie, am înţeles în sfârşit. Înţelesesem în cele din urmă că păcatul acelei persoane, „Reforma“, era că urmărea să distrugă tot ceea ce însemnam noi şi întreaga muncă depusă de tata. Înţelesesem că urmărea să ne ia tot: de la stilul nostru de viaţă până la, foarte posibil, înseşi vieţile noastre.

Pentru prima dată în viaţa mea, mi s-a făcut frică.

50. SUNT DOAR NIȘTE GREIERI

Simonopio își găsise o oarecare liniște și relaxare rătăcind printre rândurile interminabile de pomi fructiferi, absorbit de zumzetul zilnic al albinelor sale, cufundat în poveștile pe care le memorase. Totuși, făcând asta, pierduse complet noțiunea timpului și legătura cu viața din afara dealurilor.

Își luase tălpășița fără să se gândească la Reja, fără s-o anunțe. Dar la ce bun dacă ea știa deja? Simonopio avea nevoie să se îndepărteze de lume pentru a se odihni, așa cum făcea la rândul ei când stătea cu ochii închiși. Pentru el nu era la fel de simplu. El tot vedea viața, chiar și cu ochii închiși. De aceea și-i ținea deschiși, mereu deschiși, pentru a-i umple cu cât mai multe imagini, astfel încât să nu mai aibă timp să le arate decât ce se arăta direct în fața lui.

Avea impresia că reușise să câștige bătălia.

Mai apoi, într-o noapte, când greierii cântau ca în oricare altă noapte, o șoaptă sâcâitoare, neinteligibilă, indescifrabilă, i-a ajuns în ureche. Mai încercase să pătrundă și înainte, dar Simonopio reușise de fiecare dată să o respingă, în aceeași manieră în care ar fi alungat cu mâna o muscă enervantă. În acea noapte, încercase din nou să o ignore, întrucât, în ritmul repetitiv al acelor insecte nocturne, găsise o altă sursă de purificare – una la care nu era dispus să renunțe. Cu toate acestea, sunetul persista: insista să se facă auzit, să nu mai fie un simplu zgomot enervant, obligându-l pe Simonopio să îi permită să prindă contur și să devină o șoaptă. Cerea să-i fie acordată atenția care își luase o binemeritată vacanță, reticentă să iasă din starea difuză în care se simțea atât de confortabil. Atenția voia să zăbovească acolo, cufundată în sunetul greierilor, care, în nebunia lor, cântau de dragul de a cânta, vrăjiți de propriile voci, scoțând același sunet la nesfârșit, fără să-și schimbe ritmul sau mesajul fără sens și fără să comunice nimic. Nimic. Absolut nimic.

Simonopio voia să rămână cu sufletul sedat în acel neant liniștitor, numai că șoapta nu-l lăsa. Continua să reapară. Era ca un déjà-vu: familiar și necunoscut în același timp. Încetul cu încetul, fără să-și dorească sau să anticipeze ceva, totul a început să capete sens. Prin repetiție și perseverență, își făcuse în cele din urmă loc în urechea lui, până când Simonopio și-a amintit limba pe care fusese nevoit să o uite temporar pentru a-și odihni

eterul minții, enigma inimii, măduva oaselor, germenul ochilor, spiritul urechii, filtrul nasului și pergamentul pielii.

Mai apoi a recunoscut vocea. A ascultat și a înțeles: *Hai, hai, hai, hai*, striga șoapta, la fel de repetitiv și de ritmat ca un greier, numai că nu fără sens. Acel *hai, hai, hai, hai* era o chemare imperativă pentru el, o chemare pe care nu trebuise să o ignore atât de mult timp, cu atât mai puțin intenționat.

Vorbele băiatului îl chemau: *Hai, hai, hai, hai.* S-a scuturat atunci de letargie și, părăsind concertul apatic al greierilor, a revenit pe calea pe care trebuia să o urmeze, concentrându-se asupra singurului său companion în călătoria de întoarcere: *Hai, hai, hai, hai.*

Nu după mult timp, și-a sincronizat pașii cu ritmul presant al chemării, fiind nevoit să tropăie, iar mai apoi să crească constant viteza cu care alerga, astfel încât să nu-și iasă din ritm. La jumătatea drumului spre casă, într-o beznă totală, șoapta s-a oprit brusc. Se dusese la culcare. Liniștea aceea îl sfâșia, iar golul pe care îl lăsase dispariția îndemnului devenise o disonanță care îi tuna în urechi, din cauza căreia nu putea trage aer adânc în piept sau păși sigur pe el.

A ajuns pe moșia La Amistad înainte de răsăritul soarelui și s-a dus direct spre casă, constatând că ușa era încuiată. Nu mai făcuseră niciodată asta, dar a presupus că, în noua realitate din care Lupita nu mai făcea parte, trebuie să se fi răzgândit și să-și fi îndreptat greșeala. Tăcând molcom, a intrat ca un hoț pe fereastra din camera de cusut a lui Beatriz: zăvorul era gândit să reziste în caz de vijelie sau în zilele în care iarna își intra în drepturi, și nu ca un obstacol în calea celor care ar fi vrut să intre prin efracție, așa că lui Simonopio i-a fost ușor să-l deschidă. Pășind încetișor, a traversat casa în deplină liniște până când, ajungând pe coridorul unde se aflau dormitoarele, a uitat de plăcile de gresie desprinse, al căror zgomot l-a alertat pe Francisco Morales cu privire la intrus.

– Cine-i acolo?

Părul ciufulit de pernă și pijamaua în dungi contrastau cu ferocitatea din ochii lui și cu revolverul despiedicat cu care Francisco ieșise din dormitor.

– Simonopio?

– Îhî, a răspuns el, ușurat să-și vadă tatăl spiritual coborând arma după ce l-a recunoscut în întuneric.

– Ce faci treaz la ora asta?

Simonopio nu avea cum să-i răspundă la această întrebare, ar fi fost nevoie

de mai mult decât un simplu „îhî“. Cum i-ar fi putut spune că avusese nevoie de timp în care să stea de unul singur? Nu-i putea spune: „M-am întors și nu mai plec. Nu-l mai las singur niciodată“. Chiar dacă ar fi putut rosti aceste cuvinte, Francisco Morales Senior nu ar fi înțeles mesajul lui, așa că s-a rezumat la a-i spune din nou „îhî“, făcând semn spre camera lui Francisco Junior.

– Doarme și știi cum face...

– Îhî, a răspuns el din nou.

– În fine, cum crezi. Noapte bună.

Când a dat să intre în camera băiatului, piciorul lui Simonopio a atins din nou gresia zgomotoasă. S-a răsucit ca să se scuze, dar Francisco închisese deja ușa dormitorului. Lui Simonopio i-ar fi părut foarte rău dacă și-ar fi trezit și mama spirituală cu neglijența lui. Știa că ultimele zile fuseseră destul de grele pentru ea și bănuia că nu reușea prea ușor să adoarmă. Nu-și făcea griji pentru Francisco Junior, care încă dormea, nefiind în cunoștință de cauză. Ar fi vrut să-l scuture din somn și să-i spună: „Am ajuns. M-ai chemat și am venit. Am întârziat pentru că m-am pierdut vreme de câteva zile“. Totuși, știa din proprie experiență că nimeni și nimic nu l-ar fi putut face pe băiat să deschidă ochii dacă nu era pregătit să o facă. Francisco Junior dormea adânc. Noapte de noapte, se preda viselor sale, fără să bănuiască și fără să se teamă că ar fi putut aluneca în abisul la care Simonopio nu mai îndrăznea să acceadă.

Simonopio s-a așezat în balansoarul în care se instalase cu patru ani în urmă, privindu-l pe nou-născutul din pătuț. Băiatul deja nu mai dormea în pătuțul lui de bebeluș: înainte de a împlini vârsta de doi ani, fuseseră nevoiți să-i facă unul mai jos. Tot încercase să evadeze, escaladând gratiile și aruncându-se la mila Domnului, uneori căzând pe spate, alteori în genunchi și, mai rar – „mulțumită lui Dumnezeu și îngerului lui păzitor“, spunea mama lui după un suspin zgomotos – în cap.

Pentru el, gratiile nu erau la fel de sigure cum fuseseră pentru Simonopio: îl țineau captiv.

Razele noii zile s-au infiltrat în cameră până când au cuprins-o pe de-a întregul. Pe toată durata fenomenului, care începuse timid și se încheiase într-un moment, Simonopio abia dacă a clipit, încercând, în lentoarea progresivă a luminii în care era scăldat chipul băiatului, să se concentreze să vadă în el copilul care fusese și bărbatul care avea să devină, toate în același timp. Nu-i

era greu să recunoască bebeluşul de dincolo de oscioarele lui, ajutat poate de amintiri, însă chipul bărbatului îi era neclar: vedea în el o promisiune, nu o certitudine.

Şi-a spus atunci că venise timpul să-l mai înveţe câte ceva. Francisco Junior nu mai era un copil, dar încă mai avea multe de învăţat până să devină bărbat, iar Simonopio era hotărât să-l ajute. Şi-a promis în gând să nu-l mai lase niciodată singur. De cum a făcut această promisiune, băiatul a deschis încetişor ochii, de parcă ar fi auzit-o.

– Tu eşti?

Francisco Junior s-a străduit să revină din visare şi, văzându-l pe Simonopio acolo – stând în lumina difuză a dimineţii, cu razele soarelui care se revărsau asupra lui, intensificate de praful care de regulă nu era vizibil – încă nu-şi putea da seama dacă Simonopio era real sau doar produsul imaginaţiei sale.

– Da. Nu mai plec nicăieri fără tine.

Nu a mai trebuit să spună altceva. Francisco Junior l-a crezut pe cuvânt.

51. MONȘTRII SUNT ADEVĂRAȚI

La șase ani aveam deja vârsta necesară pentru a merge la școală. Nu că mi-aș fi dorit, dar n-am avut de ales. Persoana delegată să mă ducă la școală a fost Simonopio. În timp ce el mergea pe jos, eu mergeam călare pe un ponei bătrân, lent și îndesat, pe care am insistat să-l numesc Fulger. Sunt convins că Simonopio ar fi preferat să mă care în continuare în spinare, ca atunci când eram mai mic și mă purta peste tot așa, numai că tata nu i-a mai permis.

– O să începi să te ramolești, Simonopio, iar el o să ajungă să-și târască picioarele după el, fără să învețe la ce sunt bune. Lasă-l să meargă singur!

Ca atare, mergeam peste tot pe jos, mai puțin la școală, fiindcă în scurt timp a devenit destul de clar că nu aveam nici cel mai mic interes să ajung. Ca parte a strategiei mele de a trage de timp, mă opream să mă uit la fiecare vierme sau piatră care îmi ieșea în cale, să-mi dezleg șireturile de la pantofi, astfel că Simonopio era nevoit să le lege iar și iar, ori să mă așez în grabă la umbra unui copac pentru a-mi odihni trupul și picioarele epuizate.

Pentru a evita conflictele și pentru a ajunge acolo cât mai repede, mi-au îngăduit să-l călăresc pe Fulger.

Simonopio își petrecea drumul spre școală încercând să mă pregătească pentru chestiuni importante în dezvoltarea personală a unui copil. În timp ce eu învățam să citesc și să fac primele calcule matematice la școala clandestină, Simonopio încerca să mă învețe să ascult și să percep lumea așa cum o făcea el. Nu am reușit niciodată să înțeleg zumzetul albinelor sau să percep mirosurile la fel ca el, nici să deslușesc ce se afla după o curbă sau să mă concentrez să o „văd“ pe mama cât eram plecat, și nici să-mi dau seama dacă nu cumva mă aștepta coiotul, ascuns, departe de ochii mei. Cum nu-l văzusem niciodată – pentru că, de îndată ce Simonopio îl simțea aproape, mă punea să mă ascund cu el, stând nemișcați, sau chiar schimbând traseul cu totul – îi spuneam temător: „Hai să mergem să-l vedem, ca să-l pot recunoaște“.

Nu am căzut niciodată de acord.

– Cu cât îl vezi mai puțin, cu atât te vede și el mai puțin pe tine.

Lecțiile lui Simonopio nu s-au oprit aici: a încercat să mă învețe să văd cu ochii închiși și să-mi amintesc ce urma să se întâmple a doua zi, dar cum eu abia dacă îmi aminteam ce mâncasem la micul dejun în dimineața respectivă,

cu greu mi-aș fi putut aminti ceva ce încă nu se întâmplase. M-a pus apoi să văd ziua în care m-am născut, să-mi amintesc primul contact cu pielea mea, primele sunete răsunând în urechi, primele imagini care se revărsaseră în ochii mei. Oricât de mult încercam, nu reușeam să deslușesc decât ce aveam în fața mea: „Un cal a trecut pe aici cu puțin timp în urmă“, mergeam eu la ghici. Nu reușeam să-l păcălesc niciodată: oricine ar fi dedus asta dacă armăsarul cu pricina s-ar fi folosit de drum pentru a-și goli intestinul de încărcătura duhnitoare.

Știam că bietul Simonopio se frustra din cauza asta și, ca să-i fac pe plac – pentru a putea deveni ca el – mă chinuiam să mă concentrez. Totuși, nu aveam nici șapte ani și, având în vedere că eram un băiat foarte activ, îmi era foarte greu să stau locului prea mult timp, mai ales când îmi venea să mă scarpin după ce mă mâncaseră țânțarii de viu peste noapte din cauză că dormisem cu fereastra deschisă; când voiam să mă așez și mă durea fundul din cauza spinilor de nopal; când îmi mârâia stomacul de la *chorizo* și de la ouăle mâncate la micul dejun; când știam că aveam să fiu pedepsit pentru că nu-mi făcusem temele; când știam că urma să am o zi groaznică, scriind litere și numere, și tânjeam să plec odată cu Simonopio ca să mă bucur de o zi petrecută alături de el, plină de aventuri, mirosuri și senzații; când mi se părea mai important să îmi spună o altă versiune a poveștii cu leul și coiotul; când nu înțelegeam la ce serveau toate lucrurile pe care voia să mi le explice.

Când ajungeam în dreptul școlii, mă simțeam frustrat că îmi apărea în fața ochilor atât de repede, când eu aș fi preferat să o văd doar în treacăt. De aceea m-am gândit că Fulger putea să fie un cal de curse pursânge, asemenea celor care concurau la bâlciul din Villaseca.

Acum pot spune că Fulger nu era cine știe ce, dar mă simțeam important datorită mijlocului meu de transport rapid, chiar dacă mă ducea mereu la destinație mai repede decât mi-aș fi dorit. Faptul că ajungeam în compania lui Simonopio îmi hrănea aroganța și orgoliul, pentru că majoritatea celorlalți elevi, care, locuind în oraș, veneau pe jos cu doica sau mama lor, ne priveau de fiecare dată uimiți când ne vedeau. Luni întregi am crezut că asta se datora ținutei și însoțitorului meu, așa că, atunci când ajungeam, aveam grijă să îmi îndrept spatele și să iau o poziție elegantă, așa cum îmi imaginam că ar fi făcut un cavaler călare.

Simonopio mă ajuta să cobor de pe cal, iar apoi se urca pe Fulger și pleca în trombă, mai să n-apuce să-și ia rămas-bun. Obișnuit încă de mic cu privirile

dispreţuitoare ale orăşenilor, nu se amăgise niciodată crezând că un cal bătrân şi rahitic şi un băiat blond, creţ şi tuns scurt erau suficient pentru a alunga privirile ostentative şi nemiloase, care căutau să descifreze harta de neînţeles a chipului său.

Am rămas surprins când un băiat indiscret şi imprudent m-a întrebat dacă nu mi-era frică să stau în compania unui tânăr cu chip de monstru. Mi-am ascultat impulsul şi, imediat ce a terminat de vorbit, i-am tras un pumn. Poate că nu l-am lăsat cu o faţă de monstru, dar cel puţin i-am umflat ochiul. Drept pedeapsă, am fost trimis la colţ pentru tot restul zilei, analizând textura peretelui, fără să fi putut măcar să privesc cum se desfăşura ziua de şcoală.

M-am plictisit în acea zi mai tare ca niciodată, dar mă simţeam mândru: îmi apărasem fratele. Cu toate acestea, nu puteam face nimic pentru a mă apăra de cei cu autoritate. Când, simţindu-mă în continuare revoltat, i-am spus dascălului că fusese vina băiatului, care spusese că Simonopio avea o faţă de monstru, acesta mi-a răspuns că nu trebuie să loveşti pe cineva doar pentru că a spus adevărul.

Adevărul? Adică Simonopio avea o faţă de monstru? Nu-l considerasem niciodată aşa. Sigur, în Linares existau monştri, dar el nu era unul dintre ei. Pentru mine, chipul lui Simonopio era doar chipul lui Simonopio, cel pe care ochii mei îl zăriseră încă de când îi deschisesem pentru prima dată. Da, era diferit de al meu, de al părinţilor mei, de al surorilor mele, ştiam asta, dar trăsăturile lui îmi erau la fel de familiare şi de dragi ca şi ale lor. Nu găseam nici o anomalie şi nici un motiv să fiu şocat. Vedeam în el un frate, pe care îl iubeam din suflet.

În acel moment, mi-am jurat să lovesc pe oricine mai îndrăznea să-l mai vorbească de rău.

De dragul lui Simonopio, aş fi stat la colţ o zi, două, chiar şi zece.

Aceea fusese prima mea luptă, dar nu şi ultima. Reprezentanţii şcolii se tot plângeau de mine, iar biata mama nu ştia cum să mă facă să nu mai sar la bătaie. După un timp, a încercat să-l convingă pe Simonopio să-l lase pe Martín să mă ducă la şcoală, însă a refuzat categoric. El trebuia să mă ducă la şcoală, nimeni altcineva. Nu voia să provoace pe nimeni şi nici să mă facă să mă bat pentru el: „Nu-mi pasă de părerea lor“, spunea el, „nu te mai bate pentru mine“. Eu însă nu puteam trece peste comentariile jignitoare. În cele din urmă, mama s-a dus la tata să-i ceară ajutorul.

– Francisco, spune-i tu lui Francisco Junior să nu se mai bată.

– Nu. Unele bătăi sunt justificate.

Încetul cu încetul, băieții s-au oprit din făcut comentarii răutăcioase, cel puțin în prezența mea. Cu toții știau care ar fi fost consecințele dacă mi-ar fi batjocorit tovarășul, așa că mai bine tăceau. Oricine dorea să-mi fie prieten afla destul de repede că trebuia să mă accepte cu tot cu Simonopio. În urma unui contact prelungit, noii mei prieteni încetau să se mai zgâiască la gura lui și începeau să-l privească în ochi.

Cum nimeni nu-l înțelegea în afară de mine, Simonopio se reducea singur la tăcere atunci când aveam musafiri. Muțenia lui nu conta pentru mine, împreună puteam explora livada în căutarea rândului de portocali sub care se găseau cele mai multe fructe putrede – proiectile excelente pentru o bătălie crâncenă care se încheia atunci când albinele, atrase de zeama care ne curgea din păr, veneau de departe pentru a ne acapara jocul, scoțându-mă întotdeauna învingător, întrucât eu eram singurul care nu fugea îngrozit de apariția bruscă a roiului.

Poate de acolo mi-am câștigat eu reputația de viteaz – sau de nesăbuit, depinde de cum privești lucrurile. Așa cum m-am obișnuit cu înfățișarea stranie a lui Simonopio, la fel m-am obișnuit și cu albinele: am crescut cu ele și nu-mi inspirau deloc teamă; sau poate că nu mi-au făcut rău tocmai pentru că am crescut cu ele, pentru că mă cunoșteau și mă acceptau, posibil pentru a-i face pe plac lui Simonopio.

Nu mă speriau nici personajele despre care le vorbeam pe îndelete prietenilor mei buni și mai puțin buni, relatând poveștile pe care le știam pe de rost: La Llorona, mumiile egiptene care bântuiau noaptea pe străzile din Linares – „Le-ați văzut?“ – vrăjitoarele din La Petaca, păpușa, fantoma răzbunătoare a lui Agapito Treviño, spiritul vindicativ al soldatului lăsat să moară într-o peșteră, stafia revanșardă a bunicului meu împușcat pe dealul Alta (sincere condoleanțe pentru bunicul meu). Ar mai fi de zis că toate fantomele trebuiau să fie răzbunătoare, altfel se reducea simțitor capacitatea lor de a băga copiii în sperieți. Dacă ceilalți voiau să afle mai multe despre adevărații monștri care mișunau prin zonă, eu eram omul potrivit.

Prieteni sau nu, mă ascultau cu nerăbdare: probabil că, încă de la cele mai fragede vârste, cu toții avem o doză de morbiditate care ne face să experimentăm cu entuziasm sentimentul de spaimă.

După ce se întorcea de la vreo întâlnire cu celelalte membre ale clubului social, mama îmi spunea de fiecare dată: „Încetează cu poveștile astea

prosteşti, Francisco; toate mamele se plâng că nu le adorm copiii de speriaţi ce sunt“.

Sincer să fiu, nici că-mi păsa dacă dormeau sau nu: fiecare cu ale lui. Eu, unul, mă simţeam atât de în siguranţă, încât nimic nu-mi putea tulbura somnul.

Nimeni şi nimic nu mă putea supăra în miez de noapte – momentul de care copiii se tem cel mai tare – şi, cel mai probabil, lucrul acesta i-l datorez lui Simonopio, care şi-a făcut timp să mă înveţe blagoslovenia deosebit de eficientă pe care Nana Pola i-o împărtăşise cu ani în urmă. Cu toate că, dormind profund de fel, reuşeam să cad într-un somn adânc cu uşurinţă, fără să mă chinui prea tare – nici măcar nu apucam să termin „Tatăl nostru“, că şi cădeam lat –, până la ultimul „Doamne ajută“, deja dormeam buştean. Să fi fost oare de ajuns vorbele astea două pentru a mă feri de ororile nopţii? Pesemne că da: trebuie să fi fost suficiente pentru a alunga toate personajele monstruoase care încercau să mă viziteze la acele ore delicate din noapte.

Mumiile ambulante nu erau un motiv serios pentru a face noapte albă sau pentru a-mi fi perturbat somnul, care, oricum, era atât de adânc încât nu mi-aş fi dat seama niciodată dacă misterioasele păpuşi – despre care Simonopio mă asigurase că trăiau pe proprietatea noastră – ar fi păşit sau dansat deasupra mea. Dacă La Llorona ar fi trecut pe acolo întrebând de copiii ei, ar fi mers repede mai departe, fiindcă eu nici nu aş fi reacţionat şi nici nu aş fi răspuns. Fantomele, răzbunătoare sau nu, nu reuşeau nici măcar să-mi mişte un fir de păr de pe cap. Mă rog, probabil că se duceau să sperie alte suflete după ce-şi consumau toată energia pe mine, fără să mă facă să deschid măcar un singur ochi.

Povestea pe care nu am împărtăşit-o niciodată nimănui a fost cea a coiotului, poate pentru că strania sa naraţiune suferea constant modificări; sau poate pentru că părea o conversaţie privată între mine şi Simonopio: nici măcar Soledad Betancourt, o povestitoare profesionistă care credea că ştie toate basmele şi legendele, nu ştia de existenţa ei sau de ameninţarea coiotului. Poate că n-am spus-o niciodată pentru că am înţeles că povestea cu coiotul era diferită de cele cu păpuşi, fantome şi alte cele; pentru că aceea cu coiotul nu era o simplă poveste, era ceva real; pentru că ne privea pe mine şi pe Simonopio, fratele meu asigurându-mă că noi eram leii; pentru că nici o binecuvântare nu era eficientă împotriva acelui monstru real: nu ne ajuta decât precauţia; sau poate pentru că, în adâncul sufletului, era singurul

monstru – singurul monstru necunoscut – de care mă temeam cu adevărat, zi și noapte.

Dacă până și Simonopio se temea de el, cum aș fi putut să nu mă tem și eu?

În nopțile în care nu mi-l puteam scoate din minte, știind că nu-mi era de nici un folos să spun încontinuu „Doamne ajută, Doamne ajută, Doamne ajută“, mi-am schimbat litania în „hai, hai, hai“, care nu a dat greș niciodată. Venea pe întuneric, fără nici un avertisment și fără să scoată un cuvânt; întindea un covor pe podea, chiar lângă patul meu, unde stătea întins pentru a mă face cumva să-mi sincronizez respirația cu a lui și să o încetinesc – să o încetinesc până când rămâneam hipnotizat. Datorită scutului uman dintre trupul meu vulnerabil și amenințările coiotului din timpul nopții, reușeam să dorm liniștit, adânc, fără întreruperi.

M-am trezit bucuros că aveam să mă întorc la școală și să răspândesc teroarea în rândul colegilor mei interesați. Când mama mă întreba de unde scoteam atâtea povești ciudate, nu recunoșteam niciodată că Simonopio mi le spunea sau că mă ducea să o ascult pe Soledad Betancourt când venea la bâlciul din Villaseca sau vizita orașul Linares din proprie inițiativă. Unele lucruri le știi din instinct, iar în cazul de față, instinctul îmi striga să nu-mi dezvălui sursa. Nu am făcut-o pentru că simțeam că asta ar fi însemnat să nu mai putem merge să descoperim frânturi de lume în timpul spectacolelor din Linares.

Nu voiam să-i răpesc această plăcere lui Simonopio.

52. UN ADEVĂRAT MIRACOL

Pe când se îndrepta înapoi spre moşia La Amistad, traversând centrul oraşului călare pe Fulger, calul lui Francisco Junior, Simonopio a auzit ceva ce nu mai auzise niciodată. Cum era obişnuit să audă sunete, voci şi chiar gânduri prin alte mijloace decât urechile, a rămas surprins.

Era un miracol.

Se oprise. Se oprise în loc, în mijlocul a tot şi a toate, fără să-i fi păsat că stătea în drum şi că oamenii îl priveau parcă şi mai contrariaţi decât de obicei. Încerca să stabilească direcţia din care venea vocea metalică şi distorsionată – uneori din dreapta, alteori din stânga. Aceasta ricoşase în peretele farmaciei, care o trimisese spre piaţetă, unde a fost atenuată puţin de copaci, devenind şi mai intensă la ieşirea din pădure. Producea apoi acelaşi efect şi pe partea cealaltă şi, răsunând în peretele magazinului domnului Abraham, revenea în cele din urmă pe acelaşi traseu. Simonopio încercase să urmărească sunetul cu privirea, dar nu-l putuse localiza: cu toate că se deplasa mai repede decât vederea lui, nu vălurise nici măcar o frunză din copacii care-i stăteau în cale.

Oamenii din jur vorbeau, se plimbau, îşi vedeau de treburile lor şi nu păreau câtuşi de puţin surprinşi de fenomen.

Oare numai el îl putea auzi? De multe ori, aşa se întâmpla. Totuşi, ajuns la vârsta de nouăsprezece ani, ştia de regulă să facă distincţia între ceea ce provenea din comunitatea în care trăiau cu toţii şi ceea ce îi aparţinea exclusiv lui – secretele pe care universul le împărtăşea doar celor pregătiţi, asemenea lui, cărora li se îngăduia accesul pentru a le interpreta şi a le memora.

Era ceva nou pentru el. Nu ştia cum să interpreteze asta. Pe fondul confuziei, nu putea înţelege cuvintele care îi parveneau din toate direcţiile – cuvinte rostite rapid, care se împleteau şi se camuflau pe o muzică în ritmuri repetitive.

A văzut apoi cum oamenii începeau să se oprească din activitate şi să se uite la rândul lor în jur, în încercarea de a înţelege din ce direcţie venea tot vacarmul – părea să se apropie tot mai tare dinspre dreapta.

Atraşi de zgomot, locuitorii oraşului Linares au ieşit din casele şi magazinele lor. Femeile, care în acel moment din zi petreceau de regulă câte o oră contemplând în biserică la Sfânta Împărtăşanie, şi-au suspendat

meditaţia şi au ieşit în grabă, curiozitatea lor fiind stârnită de această întrerupere stranie. Dascălii de la şcolile de stat – asemenea celor de la şcolile clandestine – nu-şi puteau stăpâni elevii, care, în entuziasmul lor, ieşeau în stradă pentru a asista la fenomen. Când Simonopio l-a zărit şi pe Francisco Junior în mulţime, i-a făcut semn să nu se mişte din locul în care se afla.

La fel ca Simonopio, toată lumea se întreba ce era cu zgomotul acela, iar în scurt timp au aflat. În acel moment, o camionetă din care părea să izvorască sunetul a virat după colţ. Montată pe ea, tamburina cânta la maxim.

Şi vocea? Cum de nu era înăbuşită de melodia care o învăluia? Culmea, chiar nu era cazul: dincolo de muzica de fundal, vocea se distingea tot mai uşor şi mai clar cu fiecare învârtire a roţilor camionetei.

Lui Simonopio i se păruse dintotdeauna că vocea lui Marilú Treviño era aproape miraculoasă: deşi suav, glasul ei călătorea cu limpezime peste muzica instrumentelor şi peste alte zgomote, neoprindu-se decât după ce străbătea toate ungherele pavilionului în care cânta la bâlciul din Villaseca. Ceilalţi artişti mai puţin înzestraţi foloseau microfoanele nou apărute, glasurile lor căpătând valenţe metalice, aspre şi supărătoare, deşi nu erau la fel de puternice precum vocea care răsuna în acele clipe în centrul oraşului. Atunci, Simonopio a observat că tocmai de-asta striga omul din camionetă – căci nu cânta – fără răgaz: o portavoce, conică, lipit de gură, îi dădea crainicului un aer ciudat, de parcă ar fi încercat să înghită ceva mai mare decât capul său. Vorbea atât de repede şi cu atâta energie, încât Simonopio era nevoit să se concentreze la maximum pentru a putea desluşi măcar câteva cuvinţele. Cu toate acestea, oamenii se înmulţeau şi se îmbulzeau în urma camionetei care înainta cu încetinitorul, părând să-l înţeleagă şi să celebreze mesajul pe care-l transmitea. Abia când a trecut vehiculul prin faţa lui Simonopio i-au devenit cuvintele clare. Bărbatul repeta întruna: „Pentru numai douăzeci de *centavos*, veniţi sâmbătă la ora cinci la vechea moară La Verdad pentru a-l asculta pe Pedro Ronda, Minunea Întruchipată, cântând sub apă – fără echipament de protecţie!“

Oamenii aplaudau anunţul, fără îndoială entuziasmaţi de evenimentul care avea să-i scoată din rutină şi care promitea să fie grandios – nemaipomenit de bun.

Simonopio nu s-a mişcat din şa. Nu a strigat „ura!“, nu a aplaudat şi nici nu s-a bucurat. Nici măcar nu a urmat fiesta din camionetă, aşa cum făceau mulţi alţii. Faptul că reuşise o dată şi bine să-l audă pe bărbat îi fusese de ajuns

pentru a-şi da frâu liber imaginaţiei: cum de exista o asemenea măiestrie, o asemenea îndemânare? Cântatul în public era în sine ceva care îl impresiona, motiv pentru care nu rata nici o ocazie de a se bucura de un spectacol, fie că era vorba de bâlciul din Villaseca sau de evenimente mai restrânse. Alta era să asculte pe cineva cântând sub apă: era ceva nemaiauzit, chiar şi pentru Simonopio, care uneori urmărea peştii din râu atunci când se apropiau de mal, pentru a-l observa la rândul lor. Oricât de tare s-ar fi străduit, nu putea auzi sau înţelege ceea ce doreau ei să-i comunice.

Cine era oare acest Pedro Ronda, Minunea Întruchipată, care avea să cânte scufundat în râu în faţa întregului Linares, la fosta moară La Verdad? Ce har avea acest om de nici măcar peştii nu-l aveau?

Camioneta şi vuietul ei s-au îndepărtat şi, cotind pe o altă străduţă, au continuat să vestească festivitatea. Vocea, care fusese clară preţ de o clipă atunci când trecuse prin faţa lui, a redevenit metalică, recăpătându-şi nonsensul asurzitor. Iarăşi a reverberat pe farmacie şi, risipindu-se printre copaci, a ricoşat din nou în magazinul arabului. Cei care nu au vrut să urmeze camioneta s-au întors la treabă, golind piaţeta: femeile s-au întors la contemplarea lor, la cumpărături sau la treburile casnice, bărbaţii la afacerile lor, iar dascălii la sarcina dificilă de a-şi conduce elevii înapoi în sălile de clasă.

Simonopio s-a hotărât să-i dea pinteni lui Fulger, care, în tot vacarmul acela, nici nu îndrăznise să mişte din copite. A răsucit atunci calul şi a luat-o pe urmele camionetei. Când a ajuns în dreptul ei, l-a condus pe Fulger către partea dreaptă a mulţimii. Apoi l-a zărit: Francisco Junior se suise pe partea aceea a vehiculului şi, de parcă ar fi făcut parte din spectacol, le făcea cu mâna oamenilor de pe stradă, pregătit să rămână alături de convoi până la final.

Francisco Junior nu l-a observat pe Simonopio apropiindu-se şi năvălind asupra lui pentru a-l da jos din camionetă şi a-l urca în spinarea lui Fulger, chiar în faţa sa. Luptându-se cu un băiat a cărui aventură fusese întreruptă şi cu un cal care nu era obişnuit – şi nici nu-i plăcea – să poarte greutatea a doi oameni, Simonopio a făcut din nou cale întoarsă, îndreptându-se de această dată spre casa familiei Cortés, unde l-a lăsat pe copil la şcoală pentru a doua oară în decurs de nici cincisprezece minute.

Francisco Junior dădea mânios din picioare şi din mâini. Părea convins că avea să piardă o mulţime de lucruri dacă nu se ducea după camionetă, numai

că Simonopio ştia prea bine că profita de orice ocazie pentru a evita să stea izolat cu orele alături de dascălul său.

– Spectacolul nu e azi, ci sâmbătă. Azi e zi de şcoală.

– Mai e o groază până sâmbătă.

– Mai sunt doar cinci zile.

– Mai e o veşnicie. Nu mai am răbdare încă cinci zile.

– Ba să ai.

Şi lui Simonopio îi părea o eternitate, dar avea să aştepte la rândul său, asemenea lui Francisco Junior.

– Mă duci tu?

– Da.

– Promiţi?

– Promit.

Simonopio s-a gândit că ar fi putut strânge destul de uşor cei patruzeci de *centavos*, cât i-ar fi costat pe amândoi. Avea să vândă câteva borcane de miere oamenilor de pe moşia La Amistad. Biletul de intrare era scump, însă putea fi o ocazie unică în viaţă. Nimic în lume nu l-ar fi făcut pe Simonopio să rateze şansa de a-l vedea pe Pedro Ronda, Minunea Întruchipată, care, fiind mult mai talentat decât un peşte, avea să cânte sub apă fără echipament de protecţie.

53. ALCHIMIE

Francisco Morales nu era într-o dispoziţie prea bună. În ultima vreme, ori de câte ori avea de-a face cu Espiricueta, asta-i era starea obişnuită, fie că era vorba de a conveni o dată pentru inspecţia terenului pe care i-l alocase omului cu mai bine de nouăsprezece ani în urmă, de a-i înmâna seminţele de sezon sau o cutie nouă de muniţie pentru puşca sa Mauser, sau pur şi simplu de a-l întreba politicos de copii. N-avea nici o şansă cu peonul, care devenea tot mai necomunicativ şi mai nesociabil. Întotdeauna amâna inspecţiile regulate pe care Francisco le făcea pe toate terenurile arendaşilor săi, cu scopul de a găsi modalităţi de a le face mai productive. Când Espiricueta răspundea la o întrebare, întotdeauna mormăia răspunsul cu capul plecat, fără să-l privească pe Francisco în ochi aşa cum ar trebui să se adreseze un om integru altui om integru.

Anii de patronaj nu-i fuseseră de nici un folos sudistului. Parcela pe care o ocupa Espiricueta era singurul teren de pe domeniul La Amistad unde nu fuseseră plantaţi portocali din cauză că refuza să se schimbe. Francisco nu înţelegea de ce, mai ales că, dintr-un motiv necunoscut, culturile de porumb pe care Espiricueta insista să le semene nu erau deloc înfloritoare. Uneori se gândea că poate peonul nu acorda culturilor sale grija de care aveau nevoie, dar ori de câte ori se hotăra să facă o vizită neaşteptată, fiul – Francisco nu-şi putea aminti niciodată numele lui – era mereu la arat pământul cu propria-i sudoare şi forţă brută sau la udat în timpul perioadei speciale de irigare.

Cu toate acestea, recolta familiei Espiricueta nu fusese niciodată roditoare. Nu ajungea niciodată nici măcar pentru a acoperi arenda convenită în 1910. Francisco ajunsese la limita răbdării. Mai întâi din milă, iar mai târziu din cauza simplului confort de a-şi ţine pământul ocupat, trecuse cu vederea această inepţie şi lipsă de productivitate.

Nu mai putea amâna însă.

Credea că reuşise să-i sperie pe agrarieni şi să-i facă se îndepărteze de pământurile sale, dar nu erau singurii care ameninţau proprietatea familiei: mai era şi birocraţia agrariană, care nu obosea niciodată să trimită scrisori oficiale prin care să solicite inspectarea tuturor proprietăţilor sale, verificarea actelor de proprietate şi confirmarea legalităţii transferurilor de pământ pe care le făcuse cu ani în urmă unor prieteni de nădejde.

Francisco se simțea hărțuit. Părea să petreacă mai mult timp ocupându-se de hârțogăraie și oferind explicații privind cheltuielile pentru livezi și ferme. În Tamaulipas fusese deja nevoit să renunțe la o fermă, dar în Linares evitase exproprierea datorită înțelegerilor pe care le încheiase, cedând în schimb tot mai mult din terenul din Hualahuises, proprietate care îl interesa cel mai puțin.

Își apărase pământul din Linares prin toate mijloacele posibile.

Livezile luau avânt: portocalii se dovediseră foarte productivi, iar trupele militare și bandiții care pândeau transporturile de fructe în diferite părți ale țării și în Texas, unde piața plătea prețuri bune, îi puneau din ce în ce mai puține piedici.

Cu multă mândrie în suflet, dar cu o și mai mare ușurare, reușise, într-un timp relativ scurt, să pună la loc retragerile mari de bani care îi secătuiseră contul bancar. Totuși, asta nici nu mai conta. Cu doi ani în urmă, în 1928, banca Milmo, căreia familia Morales îi încredințase banii de generații întregi, dăduse brusc faliment, fără vreo notificare sau milă. Într-o zi, a primit o scrisoare care îl informa în termeni foarte formali că tot ceea ce crezuse că are – zeci de ani de economii, moștenirea – dispăruse. Mintea lui încă încerca să rezolve enigma financiară, alchimia care transformase echivalentul în aur a peste o sută de mii de pesos în nimic mai mult decât o coală de hârtie de scris, plină de scuze la fel de goale ca și contul său bancar.

– Va trebui să o luăm de la zero. Am pierdut tot, Beatriz.

– Avem pământ, avem putere.

– Așa crezi?

– Sunt sigură.

– Ce-o să ne facem?

– Tu te vei trezi mâine-dimineață, așa cum faci în fiecare zi. Te vei duce să-ți muncești pământul, așa cum faci în fiecare zi. Slavă Domnului că ai fost îndeajuns de curajos încât să folosești banii pentru lucruri utile atât cât i-ai avut. Iar eu... eu te voi aștepta aici, ocupându-mă de treburile mele, ca întotdeauna.

Beatriz avea dreptate: viața familiei Morales Cortés nu avea să se schimbe din cauza unui cont bancar gol de care nu depindeau pentru a trăi. Francisco nu încetase să muncească nici măcar o zi din cauza aroganței sau a vanității care vin odată cu bogăția. Nu trăise niciodată ca un om bogat și nici nu se gândise să trăiască în mod extravagant pe viitor.

Datorită faptului că folosiseră banii din bancă atât cât îi avuseseră, iar mai recent, datorită minei de aur pe care le-o oferiseră livezile, reuşiseră chiar să coopereze cu ceilalţi membri ai Clubului Social din Linares pentru a finanţa într-un târziu mult aşteptata construcţie a clădirii clubului, care începuse să avanseze de-a binelea. Mai aveau şi casa şi terenul din Monterrey. Aveau tractorul care le era foarte util, însă Francisco trebuia să admită că începuse să admire şi să mângâie un alt decupaj din *Almanahul Fermierilor* care făcea reclamă unui model mult mai modern şi mai compact – deşi cu inima strânsă, pentru că nu şi-l puteau permite în situaţia de faţă. Datorită acelei mine de aur, avusese curajul de a schimba destinaţia terenului lor, iar investiţia fusese răsplătită dublu: prin succesul culturii de portocali şi prin protecţia împotriva oricărei exproprieri semnificative.

Regreta pierderea aurului, desigur, cum să nu o fi făcut? Chiar se alăturase unui grup de creditori din Linares şi Monterrey pentru a intenta un proces împotriva Băncii Milmo, deşi nu vedea cum ar fi putut fi despăgubiţi prin mijloace legale pentru pierderea averii lor. Organizau întâlniri, vociferau, înjurau, se plângeau, iar unii chiar vărsau lacrimi. Totul în zadar: Francisco simţea că ar fi fost mult mai uşor să facă să dispară un munte de aur decât să îl facă să reapară de nicăieri.

Averea lui dispăruse, dar nu şi proprietatea, motiv pentru care, mai mult ca oricând, simţea nu doar obligaţia, ci şi nevoia de a apăra ceea ce îi rămăsese. De aceea nu-şi mai putea permite mărinimia pe care i-o arătase înainte lui Espiricueta. De aceea se dusese la el pentru a-l informa că, dacă nu avea să accepte să planteze portocali pe terenul care îi fusese alocat, trebuia să plece.

Vestea nu i-a picat deloc bine ţăranului.

– Îmi muncesc pământul de nouăsprezece ani, dar eu vreau să plantez tutun.

Francisco a fost surprins să audă atâtea cuvinte înşirate laolaltă ieşind din gura lui Espiricueta. Treaba cu tutunul era o noutate pentru el.

– Aici s-a plantat tutun înainte trestiei de zahăr, dar n-a mers. Tu nu eşti în stare să respecţi înţelegerea noastră de acum mai bine de nouăsprezece ani. Până aici ţi-a fost: ori faci ce-ţi spun, ori pleci. Nu te costă nimic. Îţi aduc eu puieţii. Tu nu trebuie decât să-i plantezi şi să ai grijă de ei. Portocalele se vând bine. Asta-i cea mai bună cale de a-i împiedica să ne ia pământul, Anselmo.

Tăcere.

– Ne vedem sâmbătă aici. Te voi ajuta la început.

54. ASTA-I CEA MAI BUNĂ CALE DE A-I ÎMPIEDICA SĂ-MI IA PĂMÂNTUL

– Da, ne vedem sâmbătă aici.

În loc să-şi ude porumbul, deşi avea nevoie de apă, Anselmo Espiricueta s-a dus să mai exerseze cu pușca Mauser.

55. ZILELE DE SÂMBĂTĂ NU SUNT TOATE LA FEL

Îmi amintesc acele cinci zile de continuă aşteptare.

Când m-am urcat în camionetă, am făcut-o cu gândul că aveam să fug cu circul şi că aveam să deprind, asemenea lui Ronda, Minunea Întruchipată, trucul de a cânta sub apă. Nu că aş fi vrut să-mi câştig existenţa cântând sub apă; mai degrabă, îmi imaginam că, dacă cineva ar fi fost capabil să cânte într-un mediu atât de neobişnuit şi de potrivnic, mai întâi trebuia să poată respira precum un peşte sub apă. Să ne gândim la toate marile aventuri pe care mi le-ar fi adus o astfel de abilitate. Câte sâmbete trăisem până atunci? Era aprilie 1930. Din calculele mele, trebuie să fi trăit trei sute şaizeci şi trei de sâmbete în toată viaţa mea de până atunci. Nu că aş fi acordat prea multă atenţie acestui aspect înainte de a începe şcoala, dar, de atunci încolo, fiecare sâmbătă avea să mi se pară glorioasă pentru că nu trebuia să plec nicăieri.

Până la vârsta de şapte ani, trăisem şapte Sâmbete Mari, care erau cele mai aşteptate deoarece culoarea şi activitatea reveneau în viaţa oraşului Linares după o monotonie aproape nesfârşită, care începea, conform tradiţiei, în prima zi a postului Paştelui. Mai erau apoi anumite sâmbete în care venea în oraş bâlciul din Villaseca şi aveau loc cele mai impresionante curse de cai de un sfert de milă. Acelea mi se păreau cu adevărat speciale. Mai erau şi sâmbetele din timpul verii pe care le petreceam alături de verii mei la una dintre ferme, încercând să rămânem scufundaţi cât mai mult posibil în băltoacele care se formau pe malurile râului – de aici şi dorinţa mea arzătoare de a deprinde îndemânarea acvatică a lui Ronda.

Sâmbăta aceea a fost pentru mine sâmbăta tuturor sâmbetelor: ziua mea de naştere, cea de-a şaptea, coincidea cu spectacolul subacvatic, iar întregul oraş avea să se adune la acel eveniment despre care uneori îmi spuneam că se desfăşura în onoarea mea. Mi-l imaginam pe Ronda, de sub apă, cu spectacolul în plină desfăşurare, spunând clar printre bule: „Să vină invitatul de onoare!“ Din primul rând aş fi apărut eu.

Da, aşteptarea era lungă.

În timpul zilelor chinuitoare de şcoală care au precedat sâmbăta mult aşteptată, atât de promovată, atât de a mea, nimeni – nici elevii şi nici profesorii – nu discuta despre altceva. „Imposibil“, spuneau adulţii, „imposibil“. Cei mici spuneau: „Dar el aşa a spus! A spus-o la megafon, am

auzit asta cu toţii!“ De parcă le-ar fi garantat ceva faptul că spusese asta la megafon. Chiar şi aşa, aveau să asiste cu toţii, cu mic, cu mare, la spectacolul acvatic: momeala fusese aruncată, iar noi eram pregătiţi să o muşcăm asemenea unor peşti.

Cu două zile înainte, lumea se oprea să discute, în piaţetă, pe stradă, întrebându-se simplu unii pe alţii: „Tu te duci?“ Nu era nevoie să precizeze la ce eveniment sau la ce zi făceau referire. Ştiind cu toţii, spuneau: „Ne vedem acolo? Tu la ce oră te duci?“

„Păi, începe la cinci.“

„Dar ne-am putea duce mai devreme. Ia şi ceva de mâncare.“

„Ne-am putea petrece toată ziua la ţară.“

„Să luăm nişte *tortas* şi limonadă.“

„Atunci hai să ne întâlnim la ora douăsprezece.“

„Ca să prindem locuri bune.“

Obţinerea unui loc bun era crucială.

În sâmbăta aceea, până şi comerciantul Abraham a închis magazinul la ora patru după-amiaza. Toţi cei care munceau pământul ceruseră învoire specială de la şefii lor pentru a munci doar o jumătate de zi. În garnizoană, care cu câţiva ani în urmă îşi însuşise cea mai mare clădire spitalicească din oraş, nu rămăseseră decât doi soldaţi – pedepsiţi – astfel încât restul să se poată alătura petrecerii. Nici un părinte, nici măcar cei sceptici, nu le putuse refuza copiilor ieşirea de sâmbătă.

Cu excepţia alor mei.

În fiecare dintre cele cinci zile în care fusesem nevoit să aştept porneam o nouă campanie prin care să-i conving pe mama şi pe tata să mă lase să merg, însă fără succes. Trebuie să fi fost singurii care au refuzat categoric să plătească cei douăzeci de *centavos* de căciulă unui om despre care spuneau că nu era decât un escroc care îi exploata pe credulii din Linares. Nici măcar tentativele mele de a-i şantaja emoţional – toţi prietenii mei mergeau, era şi ziua mea de naştere – nu i-au făcut să cedeze.

Nu-mi făceam prea multe griji, fiindcă aveam promisiunea lui Simonopio: avea să mă ia cu el, iar dacă mama şi tata voiau să lipsească, era fix problema lor.

Ca de obicei, mai repede sau mai încet, timpul trecea, iar fiecare zi sosea tiptil. Astfel a sosit şi ziua de sâmbătă pe care toată comunitate din Linares o aştepta cu sufletul la gură.

56. SUDOARE ȘI UMBRĂ

Își crescuse copiii cu disciplină, urmând regula conform căreia nu trebuia să spui „da“ la orice. Totuși, în sâmbăta respectivă, Beatriz Cortés de Morales se săturase să tot spună „nu, nu, nu“ și „vă rog, lăsați-mă în pace“, pentru că petiționarul ei, în ciuda – sau din cauza – vârstei de șapte ani, era neobosit și nespus de încăpățânat.

Avusese momente în ultimele cinci zile – care i se păruseră săptămâni – în care fusese pe punctul de a renunța și de a spune: „Atunci du-te, du-te să-l vezi pe Ronda, minunea aia bună de nimic“. Familia avea însă planuri deja făcute pentru sâmbătă, iar printre acestea nu se număra pierderea de timp sau de bani cu un refugiat dintr-un sat din apropiere care, în cei zece ani pe care îi petrecuse în Linares ca un parazit, nu făcuse altceva decât să scoată bani de la oamenii de bună credință prin diverse tertipuri.

Evenimentul de sâmbătă era doar o altă șmecherie.

Beatriz nu știa ce aveau să găsească oamenii când aveau să meargă să vadă spectacolul cântărețului subacvatic. Într-o oarecare măsură, înțelegea de ce – având nevoie de o modalitate de distragere a atenției după anii grei prin care trecuseră și care mai aveau să vină – până și cei mai suspicioși dintre orășeni cedau curiozității.

Interesul față de Ronda nu era decât un pretext pentru mulți.

Cu scuza oferită de Ronda, de ce să nu se bucure de ziua aceea de primăvară care promitea să fie călduroasă și leneșă, stând pe malul râului, la umbra copacilor, înconjurați de familie, jocuri, mâncare bună și prietenie? Beatriz bănuia că unii așteptau cu bucurie seara care avea să se sfârșească cu câteva aluzii răutăcioase – care i se păreau bine meritate – la interpretarea așa-zisului cântec subacvatic. Pentru ei, douăzeci de *centavos* de căciulă erau bani bine cheltuiți, fiindcă aveau să se bucure de ziua aceea, petrecând timp cu vecinii și prietenii lor în aer liber, iar apoi aveau să se bucure de umilința în masă – la care poate chiar ei instigaseră – a cuiva care, fără îndoială, și-o merita.

Pentru douăzeci de *centavos* fiecare, puteau avea o anecdotă de care să se bucure ani de zile.

Dintr-un motiv sau altul, se părea că toată lumea – atât credulii, cât și cinicii – avea să se întâlnească la La Verdad. Până și muncitorii lui Francisco

îi ceruseră acestuia o jumătate de zi liberă şi, deşi îi refuzase, Francisco Junior, în calitate de şef al lor, le îngăduise să meargă.

Încercase să-i descurajeze, dar dacă voiau să cheltuiască douăzeci de *centavos* pe prostii, era alegerea lor.

În acea sâmbătă dimineaţă, când l-au trezit pe Francisco Junior, tatăl său i-a spus:

– Vreau să vii cu mine la muncă astăzi.

– Şi când te întorci, te voi aştepta cu un tort aniversar, a adăugat mama lui. Ce părere ai?

În sfârşit, găsiseră o modalitate de a reduce la tăcere rugăminţile neîncetate ale băiatului de a merge să-l vadă pe Ronda.

Francisco nu avea să conştientizeze ceea ce îşi propusese iniţial pentru acea zi, dar, chiar şi aşa, nu voia să se abată de la plan, chiar dacă la o scară mai mică: avea să îl ia pe Francisco Junior cu el pentru a se apuca de plantat portocalii pe care îi rezervase pentru terenul lui Espiricueta. Lui Francisco nu i se părea prea devreme pentru a-şi implica fiul în chestiunile legate de pământ, astfel încât să înţeleagă mai bine ce avea să îi rămână moştenire. Pe de altă parte, sosise timpul să stabilească o relaţie mai apropiată cu unicul său fiu, o relaţie pe care simţea că o neglijase, mai întâi din cauza vârstei fragede a băiatului, iar mai apoi din cauza problemelor şi a distragerilor pe care le presupunea faptul că era cap de familie în acele vremuri tulburi.

În absenţa vreunui muncitor agricol sau a lui Espiricueta – despre care Francisco bănuia că avea să intre în pământ în acea zi, reticent la schimbarea propusă de Francisco şi care, de altfel, părea atras, la fel ca restul lumii, de adunarea de la râu –, cei doi aveau să planteze singuri cinci-şase pomi. Aveau să facă un picnic, iar mai apoi tatăl i-ar fi oferit fiului său cadoul de ziua lui: vechea puşcă de calibrul .22 care îi aparţinuse bunicului său.

– Da, Beatriz, e destul de mare să o folosească. În prezenţa mea.

Avea să-şi înveţe băiatul să fie precaut, să ţintească şi să tragă, dar şi să aibă grijă de puşcă şi să o cureţe aşa cum se cuvenea după fiecare utilizare.

Francisco era convins că acest cadou special avea să compenseze faptul că nu se putea alătura mulţimii de la râu, la un spectacol care avea să se sfârşească dezamăgitor. Puşca, pe de altă parte, oferea oportunităţi excelente prin care tatăl şi fiul să petreacă timp împreună. Oferea o modalitate prin care să găsească puncte comune de interes care să persiste în sufletul fiului său pentru tot restul vieţii, la fel cum Francisco spera să persiste şi calibrul .22, în

aşa fel încât, pe viitor, fiul său să poată lăsa moştenire propriilor fii obiectul preţios.

Tatăl lui Francisco i-o dăruise la rândul său la o vârstă fragedă. Cu puşca în mână, după ce a învăţat să o utilizeze cu îndemânare, Francisco şi-a petrecut zile şi nopţi întregi simţind că devine bărbat alături de tatăl său, exersând trasul la ţintă, însoţindu-l la fermele sale, ferindu-se de şerpii cu clopoţei, stând de pază noaptea pentru a supraveghea vitele în drumul lor spre Texas unde urmau să fie vândute, vânând căprioare cu coadă albă, sărându-le carnea slabă şi uscând-o la soare astfel încât să reziste tot sezonul, bând cafea amară fiartă în oala de staniol şi vorbind puţin, fiindcă tatăl lui era un om zgârcit cu cuvintele – care erau totuşi precise de fiecare dată.

Învăţase să asculte şi să memoreze toate cuvintele pe care tatăl lui i le spusese cu mare grijă, pentru că întotdeauna aveau o morală, chiar dacă erau spuse în glumă, iar Francisco avea nevoie de mult timp pentru a le înţelege. De exemplu, când tatăl său l-a sfătuit, cu mare înţelepciune – „fiindcă e mai rău pentru blonzi, băiete“ – să nu stea niciodată în soare fără pălărie.

– Şi să mergi întotdeauna pe partea umbrită a străzii, ca să nu încerce nimeni să împrumute bani de la tine.

Aceasta fusese una dintre lecţiile care îi luaseră cel mai mult timp până să le înţeleagă. De ce i-ar fi cerut cineva bani împrumut dacă ar fi mers pe partea însorită a străzii, dar nu şi pe partea umbrită?

După ce s-a mai maturizat puţin şi a devenit ceva mai sensibil la sarcasmul plăcut care se ivea uneori în puţinele cuvinte ale tatălui său, a concluzionat că era vorba de prostie: când e umbră, numai proştii umblă în soare.

Era timpul să-l înveţe pe Francisco Junior să meargă la umbră, să-i vorbească despre bunicii săi, despre tot ce obţinuse familia prin eforturi proprii, dar pierduse prin planurile altora. Avea să-i vorbească despre cât de dureroasă este moartea, dar şi despre plăcerea absolută a vieţii. Trebuia să mai aştepte un timp pentru a-i vorbi despre importanţa unei femei bune, însă nu era prea devreme să-i vorbească despre valoarea unui bun companion şi despre respectul şi grija pe care, din poziţia de proprietar de pământ ce avea să devină, le-o datora tuturor celor de care era responsabil.

Cum nu ştia de unde să înceapă, i-a mărturisit lui Beatriz că se simţea puţin neliniştit – poate chiar complexat. Nu se simţea la fel de înţelept ca tatăl său.

– Cu prima întoarcere a roţii căruţei: cu asta vei începe. Şi nu te grăbi să-l înveţi totul într-o zi.

Așa era: tatălui său îi luase ani de zile. Nu avea să se grăbească.

În timp ce Francisco încărca în căruță puieții altoiți, crescuți în propria pepinieră, precum și târnăcopul, lopata și pușca învelită în pânză, Beatriz a organizat toate celelalte lucruri, dornică să se bucure de acea zi de liniște, fiindcă până și Pola, Mati și fata cea nouă ceruseră permisiunea de a se duce la râu.

– Mati, fă niște *tacos* cu ouă, cartofi și *chorizo*. Împăturește-le bine și așază-le în coș. Umpleți sticlele cu limonadă, ca să le ajungă toată ziua. Iar tu, Lup...

Trecuseră aproape trei ani de la moartea Lupitei, dar Beatriz nu se putuse obișnui cu absența ei și nici nu putea să nu-i mai rostească numele: „Lupita, Luu... Lup...“ era primul lucru care îi ieșea pe gură când vorbea cu noua spălătoreasă.

De nevoie, angajaseră o altă tânără, o fată dintr-o familie bună din Linares, dar Beatriz nu se putea obișnui cu ea și nici nu reușea să scape de golul care i se formase în suflet odată cu moartea Lupitei. Probabil acela era motivul pentru care nu reușea să se atașeze de noua servitoare, chiar dacă era muncitoare, bună la suflet și răbdătoare cu Francisco Junior.

Știa că nu era corect față de biata Leonor, cum i se spunea, care era conștientă că venise să înlocuiască o fată moartă, mai ales când Nana Pola și Mati îi tot aminteau asta în fiecare zi cu câte un comentariu, unele subtile, altele mai puțin subtile: „*Ay*, cât ne lipsește Lupita“, spuneau ele. „Hainele spălate de Lupita erau atât de albe“.

– Iar tu, Leonor, s-a corectat Beatriz, caută printre hainele de iarnă un pulover pentru Francisco, pentru că va avea nevoie de el. Sper să i se mai potrivească. Pola, ia două pături din cufăr și pune-le în căruță.

Soțul și fiul ei nu aveau să răcească.

Vremea, de obicei caldă primăvara, îi luase pe toți prin surprindere. Sâmbăta în care Francisco Junior își serba aniversarea, împotriva tuturor previziunilor și a oricărei logici, începuse ca o zi de iarnă: bătea vântul, cerul era înnorat, iar afară era frig.

– Simonopio mi-a spus ieri că azi va fi frig și că trebuie să mă îmbrac mai bine.

– Atunci de ce nu mi-ai spus de ieri, copile?

Fiul și finul său nu-i spuseseră nimic. De aceea se și afla atunci acolo, ordonându-i Polei pe ultima sută de metri să caute prin cufere pe care nu se

aşteptase să le mai deschidă până la toamna viitoare. „La anul o să le ţin afară până în iunie“, s-a gândit Beatriz, simţind că se făcuse frig până şi în casă. A profitat astfel de ocazie pentru a-şi scoate un şal de lână. Lui Beatriz mai că îi părea rău pentru cântăreţul subacvatic, căruia i-ar fi fost imposibil să anuleze spectacolul, dar şi pentru toţi cei cărora avea să li se facă frig în acea zi dezamăgitoare de la ţară. Ceva i-a distras însă atenţia.

– Doamnă, am găsit o molie în cufărul cu pături.

„Dacă nu e ceva, atunci e altceva: acasă, vin urgenţele una după alta“, şi-a spus ea.

– Vino cu mine, Pola.

O invazie de molii ar fi putut distruge totul în doar câteva săptămâni, dacă nu s-ar fi ocupat de ea. Beatriz se panicase, aşa că, fiind o bună gospodină, începuse deja să caute o rezolvare în momentul în care căruţa trasă de cal s-a îndepărtat încet. Din acest motiv, nu a observat că Francisco, mărinimos cum era, îi permisese fiului său, de ziua lui, să ţină frâiele. Preocupată de invazia de insecte, dar şi puţin ameţită de vaporii de camfor, Beatriz nu a ieşit să îşi ia rămas-bun de la ei.

57. FIECARE PE DRUMUL SĂU

Francisco Junior ieşise mai devreme pentru a spune că nu poate merge cu Simonopio să o vadă pe Ronda.

– Vino cu noi, Simonopio. Mergem la muncă.

Deşi ştia că avea să fie pentru prima dată când băiatul explora câmpurile fără el, Simonopio nu a acceptat invitaţia, deoarece era şi prima dată când tatăl şi fiul aveau să-şi petreacă timpul împreună, singuri, departe de casă. Băiatul ar fi fost în siguranţă alături de tatăl său. Aşa că, ţinând cont de acest lucru, nu i-a fost greu să-l refuze: Simonopio nu voia să rateze spectacolul de la moară.

Dacă naşul său ar fi fost cel care l-ar fi invitat, Simonopio ar fi acceptat imediat, desigur, pentru că nu exista nimic ce nu ar fi făcut pentru el, chiar dacă asta ar fi însemnat să rateze o adevărată minune. Cu toate acestea, şi-ar fi petrecut întreaga zi dorind să fie în altă parte, dorind să fie la râu, dorind să-l vadă pe Pedro Ronda cântând sub apă fără echipament.

Simonopio aşteptase cu nerăbdare acea zi, să-l ia şi pe Francisco, aşa cum îi promisese, pentru că ştia că era un eveniment care nu se întâmpla decât o singură dată. Dar s-a bucurat să-l vadă pe băiat pornind la drum împreună cu tatăl său, luând frâiele, încântat că mergea la lucru cu el. Poate că aveau să meargă la una dintre livezi. Când s-ar odihni, ar face un foc, ca să ţină frigul la distanţă. Ar mânca împreună la adăpostul unui copac, înfăşuraţi în păturile pe care o văzuse pe Nana Pola încărcându-le în căruţă.

Nu-şi încălca promisiunea făcută băiatului mergând la râu fără el în acea zi, s-a gândit el. Simonopio a văzut asta în ochii lui Francisco Junior: după cinci zile în care nu se preocupase de nimic altceva, spectacolul omului care cânta sub apă nu mai era pentru el decât o amintire, atât de bucuros era de privilegiul de a-şi petrece ziua alături de tatăl său.

Într-o zi, Simonopio avea să meargă cu ei, dar nu în acea zi: ziua aceea le aparţinea celor doi şi nimănui altcuiva. În timp ce făcea un foc pentru Nana Reja, ca să o protejeze de frigul neobişnuit, i-a văzut plecând cu căruţa şi le-a făcut semn de rămas-bun în tăcere. Amândoi i-au întors gestul, fericiţi că pleacă împreună. Şi Simonopio a ştiut atunci că Francisco Junior nu avea să uite niciodată acea zi. Că îl va marca pentru totdeauna. În orice caz,

Simonopio şi-a promis cu convingere că va ţine minte fiecare detaliu al evenimentului de la râu pentru a-i povesti băiatului mai târziu.

Avea să se ducă singur, pentru că, aşa cum el nu acceptase invitaţia lui Francisco Junior, nici albinele sale nu o acceptau pe a lui: era primăvară, dar în următoarele patru zile urma să fie frig, iar ele preferau să stea în stup, aşteptând să iasă din nou soarele.

Luând-o pe cărările albinelor pe care numai el le cunoştea, în direcţia opusă celor doi Francisco, Simonopio a fost primul care a ajuns la moara La Verdad, cu excepţia fiului celui mare al lui Ronda, care, aflând că oamenii vor sosi mai devreme pentru a se bucura de o zi petrecută la ţară, se instalase acolo pentru ca nimeni să nu poată trece fără să plătească cei douăzeci de centavo. Simonopio i-a dat pe ai lui cu plăcere. Spre surprinderea trezorierului lui Ronda, primul său spectator a mers puţin în apa îngheţată înainte de a se urca pe o stâncă ce ieşea în afară în râu.

Lui Simonopio nu-i păsa că îşi udase picioarele pentru a ajunge la stânca lui şi nici nu-i păsa de frig: de acolo, se va bucura de o privelişte de primă mână a spectacolului, fără să fie nevoie să se mişte sau să se aşeze prin mulţimea de oameni care urma să sosească. Dacă ar fi fost împreună cu Francisco, nu ar fi putut ajunge la locul respectiv; dacă ar fi stat ore în şir înmuiat, băiatului i s-ar fi făcut cu siguranţă rău.

A scos urciorul de miere cu sigiliul de ceară pe care îl purta mereu în rucsac şi, gustând-o, s-a aşezat, aşteptând răbdător.

58. CALEA CEA MAI LUNGĂ

Au trecut atâţia ani şi s-au întâmplat atâtea lucruri, încât trebuie să recunosc că nu-mi amintesc ce drum am urmat sau cât timp a durat până am ajuns acolo unde aveam treabă. Ceea ce îmi amintesc este că totul era nou pentru mine, aşa că vă pot asigura că roţile căruţei noastre nici măcar nu au atins drumul dintre La Amistad şi La Florida, singurul pe care l-aş fi recunoscut, căci trecând pe acolo vedeam copacul muribund cu ramurile sale răsucite – doar una dintre ele mai avea frunze – sau stânca enormă care arăta ca un om furios care încerca să blocheze drumul şi care, intimidat, îmi imaginam mereu că se uită la mine când treceam.

În acea zi, cărările care îmi erau necunoscute până atunci ne-au condus în locuri unde, din căruţă, puteam inspecta nivelul apei râului şi oamenii care munceau în livezile pe lângă care treceam.

Cred că ne-au văzut apropiindu-ne cu o oarecare reţinere, temându-se că şeful s-a gândit mai bine şi nu mai vrea să le dea o jumătate de zi liberă, ci avea să le împartă noi sarcini. Dar tata doar a trecut pe lângă ei, dându-şi aprobarea pentru orice făceau, fără să se oprească prea mult timp.

Oamenii trebuie să se fi simţit uşuraţi să-l vadă plecând.

La un moment dat, am început să observăm oameni care mergeau pe jos sau pe bicicletă în direcţia opusă. Toată lumea se îndrepta spre râu, cu excepţia noastră. Nu-mi mai păsa. Sosea ziua de luni, iar colegii mei de şcoală nu vorbeau despre nimic altceva şi mă întrebau de ce nu m-am dus. Nu-mi păsa. Misterul minunilor lui Ronda dispăruse din mintea mea, deşi noi minuni le luaseră locul: conduceam căruţa, simţeam că-l ajut pe tata la munca lui zilnică, stăteam umăr la umăr cu el, ascultându-i observaţiile şi planurile pentru viitorul imediat sau mai îndepărtat.

Nu ajungeam nicăieri, dar nu-mi păsa nici de asta, pentru că, deşi aveam tendinţa de a-mi tortura părinţii ori de câte ori porneam în călătoria nesfârşită spre Monterrey – întrebându-i „Mai avem mult?“ până când ameţeau –, în acea zi cred că am simţit că, în realitate, ceea ce conta era călătoria şi nu destinaţia.

Ne-am oprit devreme pentru prânz. Nu am mai văzut pe nimeni care să se îndrepte spre râu. Păream să fi fost singurii locuitori ai zonei rurale, în afară

de corbii, iepurii şi restul animalelor mici pe care le-am luat prin surprindere pe drum. Am mâncat *tacos* de ouă cu cartofi şi *chorizo,* rezistând tentaţiei de a mă plânge că *chorizo* îmi făcea mereu rău la stomac, lucru pe care mama nu şi-l amintea niciodată.

Nu ştiu dacă era din cauza greutăţii cărnii din burtă, a apropierii destinaţiei noastre sau a orelor pe care le petrecusem departe de Simonopio – singura persoană cu care mai plecasem în explorare –, dar am simţit brusc un nod în stomac şi o senzaţie de orbire. Mă simţeam în siguranţă alături de tata, dar mi-am dat seama brusc că, în toate orele pe care le petrecuserăm împreună, nu prezisese nici măcar o dată ce avea să vină după următoarea curbă a drumului sau după un deal. Şi nici nu se oprise să interpreteze cine fusese acolo înaintea noastră sau cine avea să ne urmeze. Şi nici măcar o singură dată nu l-am văzut să se uite dincolo de orizont, căutând să afle dacă era prezent coiotul.

–Îl ştii pe coiot?

– Pe cine?

–Pe coiotul care îl caută pe Simonopio şi îl urmăreşte, pentru că este un leu.

– Un coiot care e un leu?

– Nu. Simonopio e leul. Coiotul e coiotul pe care nu-l lăsăm niciodată să ne vadă.

– Ţi-e frică de un coiot?

Nu am ştiut ce să răspund, căci nu voiam să recunosc că îmi era frică de ceva, pentru că, dacă aş fi făcut-o, mă îndoiam că tata m-ar mai fi invitat să ies cu el. Dintr-odată, a părut să mă înţeleagă.

– Este o poveste pe care i-am spus-o lui Simonopio cu mult timp în urmă. Doar o poveste. Când eşti cu mine, nu ai de ce să-ţi fie frică – sunt tatăl tău. A oprit căruţa. Ajunseserăm la locul unde urma să săpăm gropile ca să plantăm pomi. Oricum, uite.

A scos, dintre păturile din spatele căruciorului, cea mai mică armă pe care o văzusem vreodată. O puşcă de calibrul .22, mi-a explicat el, lăsată moştenire de bunicul pentru tata, pe care acum tata mi-o dădea mie, la a şaptea mea aniversare. Urma să o folosesc doar când ieşeam cu el, şi foarte responsabil.

Mi-a plăcut cadoul de ziua de naştere, dar m-am bucurat mai mult de ceea ce însemna: astăzi era prima ieşire împreună din multe altele. Am uitat de toate temerile mele.

– Ajută-mă să măsor şi să sap gropile, mi-a spus tata. Apoi vom planta

pomii. După ce terminăm, o să te învăţ să o încarci şi să tragi cu ea.

Până când am terminat găurile, el era acoperit de sudoare, iar eu de pământ din cap până în picioare.

– O să ne certe mama...

– Şi pe tine te ceartă?

59. PE UN NOU DRUM

Nu-mi amintesc ce s-a întâmplat după aceea. Doar că, trei zile mai târziu, m-am trezit în patul meu, confuz, iar mama plângea neconsolată, incapabilă să-mi răspundă la întrebări.

– Ce am făcut? Ce s-a întâmplat?

Ea plângea fără cuvinte, neputând să-mi explice că viața ne trimisese pe un nou drum.

60. O SĂ TE DOARĂ

În ciuda faptului că se simte legat de amintirile sale, toată viaţa lui Francisco Morales Cortés a refuzat să-şi amintească ce s-a întâmplat în ziua în care a împlinit şapte ani, în acea sâmbătă aşteptată cu nerăbdare, după ce el şi tatăl său au muncit toată ziua săpând gropi, pe vremea când încă i se spunea Francisco Junior.

A negat de atâtea ori, încât s-a convins că este adevărat. „Nu-mi amintesc“, îşi spunea sieşi, dar şi mamei, bunicii şi doctorului Cantú, care l-a îngrijit. Acelaşi lucru l-a repetat toată viaţa surorilor sale; familiei; colegilor de la vechea şcoală şi mai apoi celor de la noua şcoală; logodnicei sale, cea care avea să-i fie mai târziu soţie şi suflet pereche; fiicei sale, psihologul: „Nu-mi amintesc; am avut o comoţie din cauza loviturii“. Toată viaţa, prietenii şi familia i-au permis această singură omisiune din memorie, mai întâi din consideraţie pentru lovitura la cap şi pentru vârsta sa fragedă, apoi din simplă compasiune şi, în cele din urmă, din nou, din respect prudent pentru vârsta lui înaintată.

Mama lui, care avea propriul ei interes să uite detaliile acelei zile, i-a protejat amnezia cât timp a fost în viaţă.

– Lăsaţi-l în pace. Dacă spune că nu-şi aminteşte, este pentru că nu-şi poate aminti.

Oricum, de ce ar vrea să-şi amintească?

61. DA. DE CE AI VREA SĂ-ȚI AMINTEȘTI, FRANCISCO JUNIOR?

Era mai bine să nu retrăiești, de-a lungul vieții, ceea ce s-a întâmplat, ceea ce ai văzut: un băiat care tocmai împlinise șapte ani în acea sâmbătă, de ziua ta de naștere, o zi așteptată cu atâta nerăbdare. Un oarecare instinct de supraviețuire te-a ajutat să trimiți realitatea dură a acelor minute, a acelor ore și a zilelor următoare într-o temniță întunecată din adâncurile minții tale; pentru a-ți permite să redevii în scurt timp un băiat sănătos și jucăuș, unul care avea să devină un bărbat de succes, echilibrat și fericit.

Ai închis această realitate într-o cușcă, ca pe un prizonier, dar nu ai aruncat cheia, iar astăzi a venit ziua în care trebuie să îi dai drumul. Este timpul să închei povestea, să pui capăt, să umpli golurile.

Toate.

Așa că, respiră adânc: lasă-ți amintirile din acea zi să iasă la iveală. Rememorează amintirile tale, dar recunoaște și încorporează și amintirile celorlalți: cele cărora le vei permite să intre în tine doar astăzi, chiar dacă sunt incomode, chiar dacă sunt dureroase, chiar dacă ți se pare că îți vor face inima să se oprească.

62. O SFINȚIRE LA RÂU

La momentul așteptat, oamenii cei mai îndepărtați de moară au început să ceară liniște și, ca un val, liniștea s-a răspândit treptat. S-a instaurat o tăcere mai adâncă decât cea pe care noul părinte Pedro o putea impune în momentul sfințirii: nimeni nu tușea, nimeni nu șoptea, nimeni nu se vântura și nimeni nu-și aranja și rearanja vălul de pe cap sau șoldurile obosite pe scaun. Nimeni nu trebuia nici măcar să le spună copiilor vorbăreți sau obraznici să tacă.

Pe malul râului, toată lumea a înțeles importanța tăcerii totale.

Părea că până și păsările ar fi înțeles. Nu se auzea decât zgomotul râului care curgea, scârțâitul roții mărețe a morii de lemn propulsate de forța apei și, mai sus, apa care se revărsa din vârf ca o cascadă.

Faptul că moara căzuse în desuetudine nu însemna că roata, care nu fusese niciodată demontată, nu mai funcționa. Cât timp exista apă în râu, ea făcea ceea ce fusese proiectată să facă de când fusese instalată acolo cu zeci de ani în urmă, doar că acum fără scopul productiv al măcinării trestiei de zahăr: se învârtea.

Într-o zi, în viitor, dacă nu avea să fie întreținută, avea să putrezească și să se prăbușească. Între timp, de când fusese abandonată, oferise distracție copiilor din oraș, care se provocau unii pe alții să se atârne de ea când se ridica, pentru a vedea cine rezistă mai mult timp atârnat acolo și cine reușește să facă tot turul. O activitate periculoasă ce costase deja viața unui copil, care nu reușise să iasă la suprafață din apă în viață, după ce rămăsese blocat într-o creangă sub roată.

În acea zi, pentru că era frig și părinții lor erau acolo, nimeni nu a încercat să se dea în spectacol. În acea zi, familiile au mâncat pe malul râului; au băut, au vorbit, au râs, s-au jucat și chiar au ațipit, totul pentru a face să treacă timpul până la marele spectacol.

Și iată că a sosit.

Simonopio – care rămăsese nemișcat de ore întregi, cu dorul după compania și conversația albinelor lui și cu tristețea că Francisco Junior nu era acolo, în ciuda locului său privilegiat de pe marele bolovan din râu – și-a reajustat poziția așteptând. Deodată, îmbrăcat cu halatul său, a apărut Ronda, care până atunci nu se lăsase văzut. Simonopio a observat că nu părea foarte încântat că trebuia să-și scoată haina: oricât de impresionante ar fi fost talentele sale

subacvatice, nu era imun la frig. Poate şi pentru că se temea să nu se îmbolnăvească; dar convocase oraşul pentru a asista la concertul său acvatic, şi veniseră chiar şi oameni din Montemorelos. Nu mai era cale de întoarcere, nu mai era posibil să amâne evenimentul: luase o sumă frumuşică de bani, iar acum trebuia să o livreze.

În cele din urmă, şi-a dat jos halatul, l-a înmânat fiului său, trezorierul, şi a sărit de pe mal în apă, în faţa roţii.

63. CÂNTECUL LUI RONDA

Nimeni nu a recunoscut primele note ale *corrido*-ului care străbăteau aerul cu putere de la o ureche la alta, dar nu conta: Ronda cânta. Îl văzuseră cum se scufunda, iar acum publicul îi putea auzi vocea și asculta cântecul. La unison, toată lumea – inclusiv necredinciosul care se pregătise dinainte să îl împroaște cu fructe și legume stricate pe eșuatul cântăreț subacvatic – a scos un oftat puternic de admirație. Ronda, Minunea Întruchipată, cânta sub apă. Cu toții îl auzeau, dar chiar și așa, unii se aplecau mai mult în față pentru a auzi mai bine, în timp ce aceia care stăteau puțin mai în spate rămăseseră în picioare pentru a încerca să vadă ceva.

Strigătele de „Stai jos“, „Dă-te din drum“ și „Nu auzim din cauza ta“ au stricat oarecum începutul concertului, deși, între timp, cei care vedeau cel mai bine începuseră să protesteze. Da, era adevărat că Ronda, autoproclamat Minunea Întruchipată, cânta subacvatic, fără nici un echipament, dar nu era scufundat, ci se afla în spatele șuvoiului de apă care cădea odată cu mișcarea constantă a roții. Acolo, stând pe albia fermă a râului, cu o voce tare și dezlânată, cânta un cântec pe care îl compusese singur. Nici cântărețul, nici interpretarea nu erau vreo minune, și așa au început reclamațiile, pentru că a cânta sub un simplu șuvoi de apă, fără echipament de respirație sau microfon, era o abilitate pe care fiecare dintre ei o poseda fără să aibă nevoie de cea mai mică îndemânare sau măiestrie, la fel ca Ronda însuși.

– Ce se întâmplă?

Cei din spate nu reușeau să vadă silueta lui Ronda în spatele căderii de apă, dar cei din față le-au explicat cu plăcere situația, pentru a se putea alătura corului nemulțumiților. Chiar și cei care merseseră acolo în acea zi așteptându-se la un șiretlic se simțeau jigniți și păcăliți: până și pentru un șiretlic, cel al lui Ronda era foarte ieftin și nu merita cei douăzeci de centavo pe care îi luase de la ei.

Simonopio nu se așteptase la un truc. Se dusese să vadă o minune, care credea că începuse atunci când se scufundase Ronda. Își simțise inima sărindu-i din piept de emoție, dar organul își reluase ritmul normal când băiatul îl văzuse pe Ronda ieșind din râu în spatele căderii de apă. Cântecul pe care îl cânta nu era nici măcar foarte bun: pe cine interesau necazurile unui

om al cărui catâr era pe moarte? Era ceva ce i se putea întâmpla oricui, în orice zi a săptămânii.

Totuși, nu înțelegea de ce se plângeau atât de mult spectatorii. Ronda nici măcar nu mințise: cânta sub apă, așa cum promisese. Oamenii, ei înșiși, crezuseră ceea ce voiau să creadă. Simonopio și-a pierdut imediat interesul pentru Ronda și s-a concentrat asupra fețelor, vocilor și furiei mulțimii, deși nu s-a simțit tentat să se alăture plângerilor lor zgomotoase și murdare. Mai degrabă decât înșelat, s-a simțit dezamăgit. Dacă ar fi putut, s-ar fi aruncat în apă și ar fi plecat, dar nu voia să treacă pe lângă toți oamenii care se apropiau tot mai mult de râu, cerând să le fie înapoiați banii de la fiul lui Ronda, trezorierul. Obosit de țipete și de plângeri, Simonopio a rămas pe loc, nemișcat, încercând să scape de tot și de toți din mintea lui. Dar nu i-a fost ușor. Se săturase: îi ajunseseră strigătele și atmosfera negativă care domnea în jur.

Stătea deja de prea mult timp pe acea stâncă înghețată. Nu mai putea ignora frigul și nici frustrarea. Investise mult timp în ultimele cinci zile încercând să-și imagineze cum ar putea cineva să cânte sub apă și, pentru a fi martor la acest eveniment, refuzase invitația lui Francisco Junior, care voise cu bucurie și generozitate să-și împartă tăticul cu el.

S-a hotărât că îi va cere scuze băiatului și, deși nu existau minuni pe care să i le povestească, Simonopio știa că Francisco avea să râdă când auzea cum au început să arunce cu resturi de mâncare în Ronda. De asemenea, i-ar fi povestit cum cascada în spatele căreia se ascundea escrocul era atât de densă încât nici o pâine sau roșie nu putea trece prin ea – că proiectilele loveau șuvoiul de apă doar pentru a cădea în râu. I-ar povesti cum abia când i s-a întâmplat cuiva să arunce cu o portocală, tare, Ronda a început să primească răsplata pentru eforturile sale muzicale, cu forța. I-ar fi spus – și asta știa că îl va face pe băiat să râdă – că până și anumite doamne din clubul social, obosite, înghețate și plictisite după orele lungi de așteptare în intemperii, își pierduseră cumpătul și, în învălmășeală, începuseră să vorbească și să strige exact ca gloata pe care nu ar fi lăsat-o niciodată să intre în clubul lor exclusivist sau în pavilionul de primă clasă de la târgul Villaseca. Fără să îndrăznească totuși să-și părăsească locul, Simonopio a recunoscut că nu fusese cea mai bună idee să se așeze pe acea stâncă pentru a vedea spectacolul. Acum se simțea prins acolo până când oamenii se decideau să

plece, pentru că n-ar fi fost o idee înţeleaptă să traverseze râul înot: ar fi însemnat să se ude şi mai tare şi să se întoarcă acasă pe drumul cel mai lung.

A decis să aibă răbdare. Nu avea să treacă mult timp până când oamenii aveau să plece, cu sau fără banii lor, şi atunci se putea întoarce la La Amistad.

Era prea târziu pentru a se alătura celor doi Francisco, dar aşteptarea ar fi fost mai plăcută dacă i-ar fi putut vedea, aşa că Simonopio a decis să-i simtă. Trupul său era prins pe acel bolovan, dar putea să-şi permită minţii să zboare, şi aşa a făcut. S-a obligat pe sine să uite de blesteme, de dezamăgirile sale şi ale celorlalţi, de plângeri, de portocale zburătoare, de cântece ratate, de *centavos* şi pesos şi, făcând asta, s-a dus acolo unde se aflau naşul său şi Francisco Junior. Mintea îi zbura spre o zi în armonie. A perceput nişte *chorizo* care îi supăra stomacul şi sentimentul de anticipare de la ochirea şi trasul cu puşca. A ajuns la nişte gropi prost făcute în pământ şi la nişte pomi neplantaţi. A rămas cu respiraţia tăiată când a simţit greutatea unui teren infertil şi ostil. A văzut ura din nişte ochi care îi priveau şi a simţit hotărârea din spatele cătării unei arme ce urma să fie îndreptată spre ei.

Atunci a ştiut cum se simte când inima se opreşte cu adevărat. O bătaie, două. Apoi a ştiut ce simte o inimă când ratează o bătaie, două, pe urmă îşi aminteşte că, pentru a trăi, trebuie să bată din nou, chiar dacă prima bătaie doare ca şi cum pieptul a fost deschis în două. A ştiut adevărata groază pe care o simte cineva când, fără să fie nevoie să doarmă, cade la nesfârşit; când lumea se prăbuşeşte. Ştia ce se simte când, fără avertisment, o durere incontrolabilă invadează corpul, atât de mare încât nu poate fi stăpânită, atât de mare încât, pentru a trece din acel moment în următorul, pentru a supravieţui, trebuie să o laşi să iasă sau să înceteze să mai existe.

Înainte de a se scufunda în apa îngheţată a râului ca să înoate până la mal şi apoi să pătrundă prin masa de oameni, fără să încetinească, fără să-i pese peste cine dădea, băiatul ciudat al familiei Morales – cel pe care toţi cei care au asistat la evenimentele din acea zi îl crezuseră mut –, a scos cel mai puternic ţipăt pe care îl auziseră în viaţa lor. Cel mai disperat. Cel mai dureros. Uimiţi, toţi deodată, au încetat să se mai plângă şi să ţipe la Ronda.

De unde apăruse şi ce provocase un asemenea strigăt? Nici unul dintre cei prezenţi care l-au văzut fugind în direcţia dealurilor – ca şi cum ar fi fost posedat, ar spune unii – nu a fost vreodată în stare să explice acest lucru. Pe stânca pe care îşi petrecuse aproape toată ziua rămăsese o pereche de pantofi pe care nimeni nu i-a recuperat.

64. CU CREDINȚĂ, ÎNAINTE

– Și pe tine te ceartă?

Ce întrebări punea băiatul!

Bineînțeles că Beatriz îl certa atunci când era cazul și îl punea la punct atunci când o merita. Dar Francisco Morales nu ar fi recunoscut asta în fața fiului său, cel puțin nu în acea zi, așa că a făcut ceea ce fac toți tații în mod instinctiv: a evitat întrebarea, a evitat să răspundă, a schimbat subiectul.

– Haide, să mergem să plantăm pomii.

Tatăl și fiul au urcat în căruță pentru a aduce portocalii mai aproape de marginea drumului. Pomii nu erau grei pentru un adult, nu era ușor pentru un băiat de șapte ani să îi mute fără să-i deterioreze. Francisco a văzut cum fiul său îi imita mișcările și cum se uita în sus, în speranța de a primi aprobarea lui, și s-a gândit: „Așa construim o relație; așa îl voi învăța să fie ceea ce trebuie să devină“. Puțin câte puțin, cum spunea Beatriz – nu deodată.

A coborât din căruță și a dat jos toți pomii. Apoi l-a ținut de mână pe fiul său și l-a ajutat să sară pe suprafața neregulată a drumului. Francisco Junior nu s-a mulțumit să se lase pur și simplu să cadă și să-și planteze picioarele pe pământ, ci s-a propulsat în sus pentru a prelungi saltul și, astfel, a transformat ceva simplu într-o aventură palpitantă. Francisco Senior s-a întrebat de cât timp încetase să mai facă același lucru: să sară mai sus decât era necesar fără să știe cum va ateriza sau ce consecințe vor exista. Ridicând primul portocal – un produs al livezii sale, dar, înainte de asta, rodul imaginației și al îndrăznelii sale –, i-a trecut prin minte că faptul că a îndrăznit să schimbe vocația agricolă și poate istoria unui întreg oraș era comparabil cu a face un mare salt, așa cum tocmai făcuse fiul său, cu toată încrederea.

Mulțumit, fericit de rezultatul anilor de muncă grea, a adus primul pom în locul unde avea să prindă rădăcini pentru totdeauna.

Și atunci l-a văzut în depărtare, pe deal: însoțit de fiul său, Espiricueta sosise. Târziu, dar era acolo.

65. ÎNTOARCEREA

Oprește-te, te rog. Am nevoie de aer. Trage pe dreapta. Vreau să ies pentru un minut. Doar un minut. Să fiu sincer, nu m-am gândit niciodată că va fi atât de greu să mă întorc acasă, iar pentru mine, casa mea a început întotdeauna pe acest drum pe care l-au făcut strămoșii mei, acum mărginit de pomi muribunzi şi morţi.

Probabil că au crezut că vor fi veşnici, că nu vor îmbătrâni niciodată, că nu vor muri niciodată. Acum, uitaţi-vă la ce a mai rămas din ei!

66. SĂ VEZI, SĂ ASCULȚI, SĂ ÎNȚELEGI

Francisco Morales, căruia până la vârsta de șapte ani i se spunea Francisco Junior, coboară din taxiul care l-a luat în acea dimineață de acasă, atât de repede cât îi permite corpul său, încetinit de vârstă și de nefolosință.

Tânărul taximetrist îl privește confuz și alarmat.

Îi este teamă că cineva de o vârstă atât de înaintată ar putea decide să moară în mașină – pentru că, în primul rând, fiind tânăr, nu a văzut niciodată un mort, iar în al doilea rând, nu știe și se întreabă cât de murdară ar fi moartea dacă ar sosi. El decide că ar putea fi foarte murdară, așa că preferă ca, dacă bătrânul va muri, să o facă în afara mașinii, care nici măcar nu îi aparține șoferului. Nu vrea să fie nevoit să îi dea explicații proprietarului și nici să i se rețină din salariu pentru costul curățeniei, așa că răspunde imediat la cererea domnului în vârstă de a trage pe dreapta.

Prioritatea sa este protejarea integrității vehiculului, dar ceea ce îl face să iasă după pasagerul său este curiozitatea: nu poate lăsa lucrurile așa cum sunt. Trebuie să cunoască finalul poveștii, chiar dacă îl va auzi odată cu ultima suflare a bătrânului.

În acea dimineață, Francisco Morales a sunat la compania de taxi care, de fiecare dată când era nevoie, era chemată de obicei de Hortensia, o femeie angajată ca menajeră și asistentă de copiii lui, când el a rămas văduv. Nu simțea că are nevoie de o asistentă medicală, întrucât era încă capabil să-și satisfacă cele mai elementare nevoi fiziologice fără ajutor, dar nu s-ar fi opus niciodată să existe cineva care să aibă grijă de el.

Nu-i spunea Hortensiei „Nana“ – la vârsta lui ar fi fost ridicol, dar ce diferență era între ea și *nana* lui, Pola?

Doar afecțiune. Un lucru minor.

A dat acel telefon ascultând de un impuls rar pentru cineva de vârsta lui. În acea dimineață se trezise pregătit să urmeze rutina care îl legase de Hortensia de mai bine de cincisprezece ani. O rutină de prietenie distantă: ea în bucătărie și el în confortabilul La-Z-Boy, un cadou de la copiii lui de un Crăciun, pe care îl îmblânzise treptat și îl modelase după contururile corpului său. Acum își petrecea toată ziua în îmbrățișarea permanentă și moale a scaunului său, ridicându-se doar când începea să simtă apăsarea și pișcăturile

elegantului balansoar înclinat, care obosea cu mult înaintea lui de apropierea constantă.

Uneori i se părea că se transformă într-o statuie de marmură a lui Rodin, cea numită *Gânditorul*, pe care o văzuse odată la Paris, stând de o veşnicie în aceeaşi poziţie, pentru că nu se putea deranja nici măcar să încline puţin scaunul sau să folosească o altă funcţie a lui La-Z-Boy, aceea de a înălţa picioarele.

În acest fel, orele au trecut de la sine şi fără avertisment. Se stingea. Acolo, cu perdelele închise şi în întuneric, între vizitele unui copil, nepot sau strănepot, îşi închidea ochii şi urechile, deşi televizorul era mereu deschis ca o fereastră spre lume. Ce putea să vadă sau să audă din acel cub strălucitor, din acea cutie idioată, şi să nu fi ştiut deja? În lunga sa viaţă, le văzuse pe toate şi nu voia să se uite la reluări. Pentru că, uneori, totul părea o repetiţie: aceleaşi greşeli, aceleaşi semne de avertizare şi aceleaşi guverne, chiar dacă feţele se schimbau.

Fără surprize. Niciodată.

Şi-a închis ochii şi urechile şi s-a închis în trecut pentru a-şi aminti, pentru că singura repetiţie pe care o putea tolera era cea a amintirilor cu care îşi umpluse viaţa.

Dar în acea zi, ridicase receptorul şi sunase pentru a cere un taxi ca un expert. Îşi umpluse portofelul cu bani şi, fără să-i spună nimic Hortensiei, care se afla ca întotdeauna în bucătărie pregătind una dintre supele ei aromate, ieşise în soarele amiezii pentru a-şi aştepta cursa, care a sosit prompt. Nu s-a aşezat pe bancheta din spate, aşa cum se aşteaptă de la orice pasager care plăteşte; s-a aşezat în faţă, pentru a vedea totul cu ochii larg deschişi.

– Mergem la Linares.

A redus la tăcere obiecţiile tânărului şofer, asigurându-l că are suficienţi bani pentru a plăti atât drumul de întoarcere, cât şi benzina. Avea suficienţi pentru a acoperi costul întregii zile, dacă era necesar.

Aşezat în faţă, cu vedere liberă spre drum, a început să spună povestea pe care voia să o spună, povestea pe care nici unul dintre copiii sau nepoţii săi, prizonieri ai ritmului grăbit al vieţii moderne, nu au vrut să o audă altfel decât pe bucăţi, pentru că întotdeauna îl întrerupeau.

„Este adevărat că te-ai aruncat odată de pe un pod pentru că venea un tren?“ probabil că l-au întrebat ei o dată sau de două ori.

„Da.“

„Și ce s-a întâmplat? Cum ai supraviețuit?“ „Ne-a salvat un petic de nopal.“

„Și cum a fost?“ întrebau interlocutorii săi, înainte ca, după cum le stătea în obicei, să piardă imediat orice interes real pentru întrebare și apoi să piardă firul conversației, pentru că suna telefonul mobil sau se auzea o notificare că a fost etichetat în chestia aia numită Facebook, sau primea un mesaj care includea fotografia zilei de la grădiniță, în care apărea un membru al noii generații a familiei.

„Privește. Vrei să-l vezi?“

„Nu am ochelarii la mine, dar mulțumesc.“

În acea zi, s-a hotărât să spună povestea de la început până la sfârșit, chiar dacă taximetristul nu era interesat de istorisirile unui bătrân. Își amintise întotdeauna, dar de când viața fusese pusă în așteptare de văduvie, de bătrânețe, de tăcere, de imobilitate și izolare, detaliile poveștii sale deveniseră din ce în ce mai vii, mai colorate, mai prezente. Ca întotdeauna, încercase să le stăpânească, să le controleze, dar amintirile îl surprinseseră în acea zi, cerând libertate, aer, lumină. „Lasă-ne să ieșim“, îi ceruseră unele dintre ele, iar altele îl luaseră cu asalt, spunându-i: „Lasă-ne să intrăm acum“. Era ca și cum, în acea zi, toate se hotărâseră să-l asalteze deodată, să-i inunde simțurile – cele cinci pe care le recunoaște toată lumea și celelalte despre care știa că există, dar pe care nu reușise niciodată să le atingă, să le folosească sau măcar să le înțeleagă: cele despre care Simonopio îi vorbise când era copil și pe care el nu avusese niciodată răbdarea sau timpul să le studieze și să le dezvolte.

Obosit să reziste atât de mult, Francisco se dăduse bătut.

Acum trebuia să lase amintirile care se învârteau în jurul lui să intre sau să iasă, altfel ar fi explodat. Acum înțelegea că ele îi vorbeau, că îl chemau, că era ceva care îl ademenea de mulți ani, dar el se împotrivise să vadă sau să audă, sau îi fusese imposibil să facă acest lucru, înconjurat de viața cotidiană aglomerată a unui oraș imens.

În acea zi, era imperios necesar să asculte chemarea *vino-vino-vino-vino* și să retrăiască povestea în care niciodată, nici măcar când era tânăr, nu se crezuse protagonistul. Acum, în sfârșit, reușea să umple și să înțeleagă golurile ascunse din povestea pe care crezuse că o cunoaște în întregime.

A coborât din mașină pentru că avea nevoie de aer, deși avea geamul deschis.

Dar ieşirea nu îi îmbunătăţeşte starea, pentru că Francisco Morales are în continuare nevoie de aer, aşa cum va continua să aibă nevoie până când va ajunge la destinaţie. Aşa cum va continua să aibă nevoie până când va termina de spus povestea aşa cum nu a mai făcut-o niciodată: cu noua vedere sferică pe care Simonopio încercase cu atâta entuziasm să-l înveţe şi pe care abia acum a început să o îmbrăţişeze. Vederea care îi permite acum să înţeleagă şi să simtă tandreţe pentru o mamă nouă, experimentată şi mai în vârstă, a unui copil irepresibil. Asta îl ajută să empatizeze cu Carmen şi chiar cu Consuelo şi să înţeleagă crucea pe care tatăl său a trebuit să o poarte – să le înţeleagă în vintrele şi în celulele sale şi să priceapă că nu mai este doar o anecdotă simplă, deşi amară. Să înţeleagă, dacă nu să ierte, invidia şi resentimentele care îl împing pe un om să ucidă şi, de asemenea, să descifreze şi, în cele din urmă, să îmbrăţişeze lumea lui Simonopio ca fiind a lui.

67. DAR IMAGINEA LUI SIMONOPIO ÎȚI INVADEAZĂ MINTEA,

Francisco, şi nu e cel cu ochii blânzi şi zâmbetul generos de care îţi place să-ţi aminteşti atât de mult: imaginea tânărului înconjurat de albine şi de soare, care te ducea la şcoală, fericit, trăgând de frâiele lui Fulger pentru o perioadă prea scurtă de timp. Portretul mintal pe care îl vezi acum nu este cel pe care l-ai luat cu tine când ai plecat şi nici cel care te-a însoţit în toţi aceşti ani de când ai părăsit aceste locuri. Nu, imaginea pe care o vezi astăzi în spatele pleoapelor tale, imaginea lui în ochii minţii tale, este una pe care nu ai mai văzut-o niciodată. Chipul pe care i-l vezi astăzi, după atât de mulţi ani, este unul de suferinţă absolută, nefiltrat, fără pretenţii sau condescendenţă.

Şi deodată simţi cum te invadează cea mai mare durere din viaţa ta, o durere care trebuie să iasă din tine sau vei muri. Înţelegi că durerea aparţine altcuiva, dar este responsabilitatea ta. Ştii că ea vine din trecut, deşi a ajuns la tine abia după atâţia ani. Acum ştii că durerea se numeşte Simonopio. Te gândeşti o clipă la asta cu puţinul bun simţ care ţi-a mai rămas, pentru că traheea ţi se blochează, iar firicelul subţire de aer care ajunge în plămâni abia îţi oxigenează sângele şi este doar atât cât să-ţi permită să iei o decizie lucidă. Fără energie în bătrânul tău trup pentru a-ţi evacua durerea din corp cu un ţipăt măreţ care să rivalizeze cu cel pe care Simonopio l-a scos în acea sâmbătă, ziua ta de naştere, singura ta opţiune este să continui să povesteşti.

Te întorci spre şoferul de taxi, despre care ştii acum că se numeşte Nico, chiar dacă în nici un moment al călătoriei nu l-ai întrebat cum îl cheamă şi nici el nu ţi-a spus.

– Aşa e mai bine. Să continuăm?

Da, Francisco. Urcă în taxi. Ajungeţi la destinaţie. Continuă, Francisco. Amintirile şi durerile, toate – ale tale, ale altora –, de la început până la sfârşit, au nevoie de tine. Astăzi nu te vor lăsa în pace: trebuie să mergi la ele. Doare şi va durea şi mai mult, dar eşti pe drumul cel bun.

68. LUÂND URMA ALBINELOR

Simonopio trebuia să alerge peste câmpuri. Folosindu-se de harta dealurilor pe care şi-o desenase în minte în timpul plimbărilor nesfârşite pe care le făcuse în urmărirea albinelor – hartă pe care o trasase şi pe teren, prin vegetaţie, cu greutatea corpului său –, a ales cel mai rapid traseu şi a alergat cu toată viteza.

Nu-şi mai simţea inima bătând. Nu-şi putea controla respiraţia şi nici nu putea vedea dincolo de următorul deal. Ştia că inima îi bate, că respiră şi că lumea exista dincolo de câmpul său vizual, dar numai pentru că el era încă în viaţă, în mişcare şi cu o destinaţie în minte. Dacă îi era frig, nu mai simţea acest lucru. Nu-i mai păsa. Dacă păşea desculţ pe pietre, crengi sau spini, împins de constrângere, nu putea decât să facă un pas ferm şi rapid urmat de un altul, şi încă unul, şi încă unul, şi încă atâţia câţi erau necesari pentru a-l duce acolo unde totul îl chema, acolo unde ştia că va fi chemat toată viaţa lui.

Cu fiecare pas, trimitea propriul semnal urgent şi de multe ori repetat: „E azi, vino azi“.

Asurzit de angoasă, nu ştia dacă primea vreun răspuns.

Fără să-i pese de zgârieturi, nu s-a oprit deloc. Nu şi-a redus viteza nici măcar pentru a-şi croi cu grijă drum printre plantele spinoase, care crescuseră din nou de la ultima sa vizită. Nu s-a oprit, aşa cum ar fi făcut-o în mod normal, pentru a admira priveliştea care se deschidea brusc asupra celor mai înalte dealuri, dintr-un unghi care putea fi apreciat mergând doar pe acel traseu. Când un iepure neştiutor i-a traversat calea, nu s-a oprit pentru a-l lăsa să treacă. Pentru prima dată în viaţa lui, a alergat fără să se gândească, fără să ţină seamă dacă provoca alarmă sau pagube pe dealuri, şi nici măcar o întâlnire cu ursul care hoinărea prin acea zonă nu l-ar fi oprit sau deturnat din cale.

Avea un drum lung de parcurs şi foarte puţin timp la dispoziţie: sosise ziua înfruntării dintre leu şi coiot şi urma să-şi întâlnească adversarul.

Nu ştia dacă va ajunge la timp.

69. ...MOARE DE SABIE SAU DE GLONȚ

Nu se putea abține: faptul că îl vedea pe Espiricueta în depărtare, în picioare pe deal, i-a întunecat buna dispoziție a lui Francisco.

Adevărat: așa se înțeleseseră – deși el crezuse că s-a anulat – și intenția lui inițială fusese să lucreze cu peonul, când îl adusese pe Francisco Junior cu el în acea zi. Dar acum, după ce petrecuseră atât timp singuri, nu voia să împartă ziua cu nimeni altcineva. Începuseră o sarcină împreună și voia ca ei să o termine împreună. Știa că, dacă ar fi avut ajutor de la început, dacă Espiricueta ar fi ajuns la timp, aceeași sarcină ar fi durat câteva minute, în timp ce lui – un săpător neîndemânatic – și unui băiețel care punea la loc în groapă mai mult pământ decât reușea să scoată, i-ar fi luat în jur de două ore.

Acum că avea primul pom la marginea gropii, s-a hotărât să îl roage pe Espiricueta să se întoarcă a doua zi, când aveau să înceapă să planteze serios noua livadă. Deocamdată, Francisco și fiul său aveau să planteze singuri acești pomi, iar Francisco Junior avea să-și amintească mereu că, în copilărie, începuse o livadă împreună cu tatăl său.

El și Francisco Junior mai aveau de lucru în ziua aceea, dar nu conta. Se distrase cu fiul lui, neavând prea mult spor și transpirând împreună, în ciuda frigului, iar băiatul părea să se fi distrat și el. În acea seară aveau să ajungă acasă flămânzi și cu bășici în palme, dar mulțumiți de munca bine făcută și de realizările din acea zi, care erau mult mai importante decât cei cinci pomi pe care urmau să-i planteze.

După acea zi lungă de muncă, vor cădea morți, a prezis el.

A făcut semn cu mâna, așteptând ca gestul să-i fie întors. În schimb, l-a văzut pe Espiricueta ridicând mâna – nu pentru a-i întoarce salutul, ci pentru a-și aranja Mauserul și a ținti cu ajutorul cătării, frumos și încet, fără grabă, fără îndoială ținându-și respirația, așa cum ar face orice trăgător de elită expert atunci când vrea să nimerească o țintă.

Lui Francisco Morales Senior nu i-a luat decât o clipă pentru a-și da seama că Anselmo Espiricueta nu avea arma îndreptată spre cineva care se afla în spatele său și pentru a înțelege cu groază că peonul era gata să tragă cu arma pe care i-o dăduse Francisco folosind gloanțele pe care i le pusese tot el la dispoziție, insistând ca bărbatul să exerseze pentru a-și îmbunătăți ținta. Și, în acea clipă, a ajuns la concluzia că ținta era el și, odată cu el, fiul său.

Doar o clipă.

S-a întors, cu intenţia de a-l proteja cu trupul pe Francisco Junior, iar împuşcătura a bubuit, răsunând între dealurile pământului care încă îi aparţinea.

70. ...TRĂIEȘTE CU SABIA ÎN MÂNĂ – SAU CU GLONȚUL

Anselmo Espiricueta s-a dus să se întâlnească cu șeful, așa cum se înțeleseseră. A sosit devreme cu fiul său, aproape în zori, care era ora obișnuită de începere a lucrului. Dar șeful nu sosise și – după câteva ore de stat acolo, înfrigurat și flămând, sprijinit de trunchiul unui copac din vârful unui deal – Espiricueta, la insistențele fiului său, a fost pe punctul de a renunța și de a se întoarce acasă, resemnat de lipsa de considerație a șefului.

Timpul unui peon, a concluzionat el, nu valorează la fel ca al șefului, care, încălcându-și cuvântul dat, nu se prezentase la ora convenită. Apoi s-a simțit dezamăgit: așteptase cu nerăbdare această zi – nu pentru emoția schimbării recoltei sau din curiozitate, ca toți ceilalți care merseseră în acea zi la petrecerea de la râu, ci pentru că era ziua în care urma să înceapă viața pe care o plănuia de atâția ani.

Espiricueta interpretase întâlnirea lor din acea zi ca pe o amenințare, dar avea să fie ultima dată când cineva îndrăznea să-l amenințe: el, la rândul său, îi răspunsese cu o promisiune serioasă pe care intenționa să o respecte. Și nu avea nimic de-a face cu portocalii.

Cu acest gând, Anselmo a rămas pe acea înălțime, fără să știe când va mai avea o astfel de ocazie de a-și apăra pământul de omul care voia să i-l smulgă cu schimbări de neînțeles, cu schimbări care, ca oricare altele, erau bune doar pentru el și familia sa. Burta lui Anselmo începuse să protesteze în momentul în care îi văzuse sosind după-amiaza, cărând pomi și lopeți. Și-a oprit fiul în impulsul său imediat de a merge în ajutorul șefului lor.

– Nu, băiatul meu. Nu astăzi.

A uitat de foame. A uitat de frig.

Și astfel, departe de ochii șefului, care nu se oprise să aștepte sosirea ascultătorului său peon, tatăl și fiul îi priveau pe celălalt tată și pe celălalt fiu cum se chinuiau să sape cinci gropi prost făcute. Și faptul că îi vedea pe acești *campesinos* neîndemânatici, înalți, albi și eleganți, i-a confirmat ceea ce știa dintotdeauna: câmpurile aparțineau celor care le lucrau, celor care știau cum să facă lucrurile, cum să planteze, și nu celor care supravegheau totul de sus de pe cal fără să-și murdărească mâinile.

– Acest pământ este al meu.

Aşteptase ani întregi şi nu ar mai fi aşteptat nici o zi pentru a-i îndepărta pe cei care îi încălcaseră proprietatea. Toată răbdarea şi toată aşteptarea pe care o avea în trup şi în spirit, toată tăcerea de care era capabil, o epuizase de mult timp.

Şi dacă i-ar fi vorbit la ureche acelei femei pentru a pune capăt tăcerii, dacă i-ar fi vorbit de aproape, cât mai aproape posibil, mai ales despre greşelile ei – „nu te-ai uitat la mine când m-am uitat la tine, iar acum nu te vei uita la nimeni“ – în timp ce trupurile lor transpirate se luptau corp la corp, ochi în ochi şi piept la piept, unul pentru a trăi şi celălalt pentru a ucide; şi dacă în final simţise plăcere pe pielea lui să o priveze de viaţă cu unghiile şi cu dinţii, şi plăcere în urechi să o audă respirând pentru ultima oară, acum nu avea nici o problemă să facă acelaşi lucru, dar de la distanţă, înarmat cu Mauserul său, cu care se antrenase şi exersase şi pe care îl mângâiase ca un amant în lipsa unei femei.

În acea zi, a vrut ca vocea şi voinţa lui să se audă în focurile de armă, să răsune ca un tunet. Şeful, împreună cu băiatul său, reuşise să aducă primul pom pe poziţie. Dar Anselmo Espiricueta nu putea permite nici măcar unul dintre aceşti pomi pe terenul său. Stătea în picioare, ca să fie văzut. Şeful, cu aroganţa lui obişnuită, i-a făcut semn cu mâna; şi cu aroganţa pe care Espiricueta a dezvăluit-o pentru prima dată, el şi-a ridicat arma.

Contrar a ceea ce a crezut Francisco Morales în acea scurtă clipă, la o distanţă de puţin peste trei sute de paşi, Espiricueta nu avea obiceiul de a respira adânc şi de a-şi ţine răsuflarea ca să tragă. În timp ce ţintea capul şefului său, Anselmo Espiricueta a făcut ceea ce făcea de ani întregi când se antrena.

A început să cânte.

Acum, vulturul auriu a zburat
Iar cinteza este alungată.
În cele din urmă, trebuie să vină ziua
Când catârul ia frâiele

Şi a tras.

71. ATÂT DE APROAPE ȘI ATÂT DE DEPARTE

Simonopio era aproape când a auzit bubuitura. Aproape, dar prea departe, prea târziu, și acum aerul pe care îl respira se schimbase: acum mirosea a praf de pușcă ars și a moarte, iar liniștea absolută de pe dealuri, după împușcătură, îi răsuna în urechi și îi înțepa inima.

72. IRIGAREA TERENULUI

Francisco nu a simţit impactul glonţului.

Tot ce a simţit, fără să înţeleagă ce se întâmpla, a fost că trupul său îşi pierdea puterea, zbura înainte şi cădea cu faţa în jos peste fiul său.

Suspendat pentru o clipă între verticalitate voluntară şi orizontalitate permanentă, între luciditate şi confuzie, Francisco a avut timp să se întrebe, ajuns la capătul căderii – de ce cădea, dacă trecuse atât timp de când nu mai căzuse la pământ? Îi spunea lui Francisco Junior că era timpul să plece acasă, pentru că se simţea obosit şi că nu aveau să termine de plantat pomii în ziua aceea, „dar mâine ne vom întoarce, vom termina, îi vom iriga şi îi vom vedea cum cresc, vei vedea, pomii cresc repede, dau fructe repede, dar trebuie să-i protejezi de dăunători, de frig, de anotimpul secetos, de reformă. O să vezi. Când o să fii mai mare, o să vezi. Pomii ăştia pe care îi plantăm azi o să dea multe roade şi o să-ţi aduci fiii aici ca să se acopere de pământ, ca să-i certe mama lor, că aşa fac mamele. Îţi dau lecţii pentru că te iubesc, pentru că, dacă n-ar face-o, cine ne-ar ajuta să ne îndreptăm, fiule?“

Apoi şi-a amintit că nu terminaseră de plantat pomii: „Nu-ţi face griji, dar să sperăm că cineva îşi aminteşte să-i irige, pentru că eu sunt obosit şi s-ar putea să nu mai vin mâine. S-ar putea să rămân în pat, ca să mă răsfeţe Beatriz cu mângâieri şi alinturi. Acum, cât de repede putem, ne întoarcem cu căruţa, pentru că ne aşteaptă cu o ciocolată caldă şi o prăjitură pentru tine, şi sigur, o să ne certe şi pe noi, pentru pământul cu care eşti acoperit: uneori mamele fac asta, dar nu-ţi face griji, fiule, e ziua ta, iar astăzi am să interzic orice cicăleală“. Nu. De îndată ce va putea, s-a gândit – acum era cu faţa în jos pe pământ, simţind efectele loviturii la tâmpla stângă, cu care se izbise de o piatră şi încercând fără prea mult succes să scuipe pământul care îi intrase în gură – că, în momentul în care avea să-şi recapete puţin suflul, avea să-i spună lui Francisco că era mai bine să plece acasă fără el.

„Şi spune-i mamei tale că voi veni mai târziu, cât de repede pot. Spune-i să mă aştepte la cină, pentru că are un tort pentru tine. Azi e ziua ta de naştere. Am vrut să-ţi arăt totul astăzi, dar ea m-a oprit. Mi-a spus: «Puţin câte puţin, Francisco». Şi a avut dreptate: puţin câte puţin. Dar acum sunt obosit. Uită-te la mine cum stau întins aici. Du-te tu, dar stai la umbră. Lasă-mă să mă odihnesc la umbra mea. Aleargă ca să ajungi la tort înainte ca lumânările să

se stingă – nu durează mult. Ar fi bine să le stingi, suflă tare, pentru că eu nu mai pot acum. Rămân să ud pomii, cât de repede pot, pentru că dacă nu-i irigăm imediat ce sunt plantaţi, rădăcinile nu se prind. Rădăcinile sunt importante, Francisco. Udă rădăcinile. Haide, Francisco, suntem departe de casă. Fugi acum, că se sting lumânările. O să te privesc cum pleci, Francisco. Du-te. Unde eşti? Ai plecat?“

Apoi l-a auzit: un mic suspin care părea să vină din pământul de sub el, un mic geamăt. A înţeles – şi-a amintit – cu teamă că a căzut peste Francisco Junior. Îngrijorat, s-a gândit că Francisco Junior nu ar fi vrut să se întoarcă la muncă cu un tătic atât de neîndemânatic care a căzut şi l-a strivit sub greutatea lui. Trebuia să se mişte ca să-l elibereze, ca să-l lase să respire şi, de îndată ce putea, avea să se rostogolească şi să-i permită să iasă din închisoarea de sub trupul lui. De îndată ce putea.

„Acum Beatriz va fi supărată pe mine cu siguranţă.“

„Eşti bine? Mă ridic imediat, fiule, aşteaptă“, a încercat în zadar să spună; nici un sunet nu i-a ieşit din gură.

Lovitura îl ameţise, s-a gândit el, şi a încercat să-şi amintească ultima dată când căzuse, dar nu-i venea în minte. Când era copil, fără îndoială, şi fără îndoială că s-ar fi ridicat drept în picioare, şi-ar fi scuturat praful de pe genunchi şi ar fi continuat jocul de-a v-aţi ascunselea, care fusese întotdeauna preferatul lui. Şi cât de mult îi plăcuse să se ascundă printre rândurile strânse de trestie de zahăr, fără să fie atent când i se spunea: „Băiete, o să te muşte vreun şarpe“, dar nici unul nu-l muşcase vreodată: se pierduse o singură dată în adâncurile acelui labirint, învârtindu-se de colo colo fără să găsească o ieşire, fără să vadă nimic altceva decât verdele mat al trestiei de zahăr din faţa lui şi cerul albastru de deasupra ca pe un ghid unic, inutil. În cele din urmă, cu mare uşurare, din una dintre spiralele în care îl purtaseră picioarele – deşi mintea sa fusese înfrântă de faptul că era complet şi veşnic singur – a ieşit într-un luminiş. Dar numai el îşi observase absenţa, numai el se simţise pierdut, iar eternitatea pe care o petrecuse pierdut în lăstărişul din lanul de trestie de zahăr ar fi putut fi doar zece minute în lumea cunoscută: ceilalţi copii continuau să se joace fără întrerupere. Nu a plâns de uşurare când s-a găsit libertate; şi-a stăpânit impulsul. Dar a trebuit să respire adânc doar o singură dată pentru a relua jocul de-a v-aţi ascunselea, şi au mai trecut doar câteva minute până când a uitat teroarea pe care tocmai o simţise.

Acum avea nevoie de mai mult de o clipă pentru a-şi recăpăta respiraţia şi

orientarea; nu mai era copilul agil şi iute care fusese mai demult. Acum o cădere îl doborâse ca un copac mare care, odată doborât, nu se mai ridică. „Poate că asta înseamnă că îmbătrânesc“, s-a gândit el cu teamă. Acum simţea o nevoie imperioasă de a se ridica şi de a se scutura de frică. Urgentă. Urgent pentru că...

De ce era urgent? Trebuia să se ridice în picioare pentru că ajunsese la pământ, dar de ce căzuse? Ceva îl împinsese. „Unde e Francisco Junior?“ Cu coada ochiului, a văzut pomul pe care urmau să-l planteze, sperând să-l vadă pe Francisco Junior ieşind din spatele lui cu un salt şi un ţipăt ca să-l surprindă, dar apoi s-a gândit că un pom cu un trunchi atât de subţire nu ar fi fost de nici un folos ca ascunzătoare, nici măcar pentru un băiat atât de mic. Şi nu se auzea nici măcar un sunet. Doar vântul care sufla printre tufişurile îndepărtate şi apoi, încet, dar ca de gheaţă, peste faţa lui. Şi lui nu-i plăcea liniştea aceea, pentru că nu o cunoscuse niciodată când Francisco Junior se afla în preajmă.

A încercat să-l strige, să-l certe: „Nu te mai ascunde, Francisco. Nu e momentul să te ascunzi. Ieşi afară acum – mă sperii“. Cuvintele se formau în mintea lui, dar nu şi pe limbă şi nici în respiraţie, pentru că abia mai avea puterea să respire, şi numai fără să-şi umple plămânii la capacitate maximă. Apoi a auzit din nou: un suspin slab care venea de sub el; şi şi-a amintit că, atunci când căzuse, aterizase peste fiul său, şi că acum Francisco urma să se asfixieze sub greutatea trupului tatălui său. Sub greutatea deciziilor neîndemânatice ale tatălui său.

Apoi, toată confuzia care îl cuprinsese a dispărut brusc, deşi, odată cu limpezirea minţii sale, nu a venit nici o uşurare sau soluţie la situaţia sa dificilă. Odată cu limpezirea minţii sale, a apărut doar teroarea.

A încercat să se mişte, dar nu a putut. A încercat să-şi simtă fiul sub el, dar a perceput doar vântul îngheţat care-i mângâia fruntea, pământul rece de sub faţa lui şi duritatea pietrei pe care o lovise cu partea laterală a capului.

Apoi şi-a amintit de Espiricueta în depărtare şi de un salut de plumb.

Un salut care îl lovise în spate, a concluzionat el, pentru că a observat cu disperare că doar capul rămăsese singura parte a corpului său care părea să funcţioneze, şi acesta cu mare dificultate: toate senzaţiile din restul corpului dispăruseră. În faţa ochilor săi a văzut o mână. A identificat-o ca fiind a lui după cicatricea de pe articulaţii şi degetele lungi şi strâmbe pe care le moştenise de la tatăl său: „Da, asta e mâna mea“. A recunoscut-o, dar ea nu-l

mai recunoştea pe el: mâna, care fusese întotdeauna atât de meticuloasă, a refuzat să se supună ordinului său de a curăţa pământul, de a se da repede la o parte din calea şuvoiului de sânge care se îndrepta spre ea. Care o atingea. Care o uda.

Mâna aceea era singura parte a corpului său pe care o putea vedea şi părea singura parte din el care mai rămăsese, pentru că, nevăzând cealaltă mână, braţele, trunchiul, şoldurile, picioarele, era ca şi cum nu existau.

Atunci a înţeles că trupul său cedase în faţa morţii înaintea lui.

Şi inima lui – acel organ pe care îl simţi bătând, dacă nu în corpul insensibil, atunci în suflet – inima lui s-a frânt. Dar acum nu se putea preda nici măcar impulsului de a plânge. Nu avea aerul necesar pentru asta. Avea doar umezeală pentru lacrimi, care curgeau libere şi fără ruşine şi care, în imaginaţia lui, udau portocalul şi se amestecau cu sângele pe care ştia că îl dădea pământului său, secându-se pe sine, chiar dacă nu putea să o simtă.

Întotdeauna dăduse cu plăcere totul pentru pământul moştenit: familie, minte, timp, tinereţe, sudoare, studiu şi chiar lacrimi secrete. Dar nu şi-a imaginat niciodată că va cere şi jale, şi sânge. Că va cere viaţa fiului său.

„Oare acest portocal hrănit cu sângele şi lacrimile mele va creşte puternic? Va fi sângele nostru vizibil în fructele sale? Nu voi şti niciodată“, a concluzionat el.

„Asta e moartea“, şi-a spus. „Aceasta este moartea mea şi a fiului meu, pe care nu o pot împiedica, oricât de mult mi-aş dori.“ Apoi a vrut să-şi mai vadă fiicele încă o dată, dar mai ales pe Beatriz, pentru că întotdeauna crezuse că va muri privindu-i ochii.

În finalul pe care şi-l imaginase, vor fi fost amândoi bătrâni, aşa cum îşi promiseseră, şi până atunci vor fi avut timp să-şi spună totul şi încă de multe ori, fără să le pese că se repetă, fără să se plictisească vreodată.

Crezuse că avea timp.

Acum, prea târziu, fără aer în corp, ar fi vrut să-i poată oferi una – pentru că ar fi avut putere doar pentru una singură – dintre acele priviri intense, pline de iubire, pe care le economisise pentru a le folosi în vremuri mai bune, din lipsă de timp, din lipsă de energie, pentru că fusese ocupat cu rutina şi pentru că se abandonase grijilor sale. Dacă ar fi avut-o pe soţia lui în faţa ochilor încă o dată, ar fi găsit o modalitate de a repeta într-o singură privire toate cuvintele tandre pe care i le spusese de când se cunoscuseră. S-ar fi asigurat că această ultimă privire crea chiar şi cuvinte noi doar pentru ea.

Acum era prea târziu şi, deşi ar fi vrut să găsească doar cuvinte de dragoste şi de rămas-bun, nu a găsit decât cuvinte de durere, tristeţe şi reproşuri.

Le-ar accepta ea?

Pentru că dacă Beatriz ar fi fost acolo, mângâindu-i tâmpla dureroasă, ţinându-l în braţe, împărtăşindu-i căldura ei, n-ar fi putut decât să-i ceară iertare şi să accepte cu umilinţă orice cuvânt de admonestare care ar fi venit din gura ei, din mintea ei, din inima ei, „pentru că le merit pe toate. Merit fiecare cuvânt aspru, dacă nu pentru pământul în care este acoperit fiul nostru jucăuş, atunci pentru excesul meu de încredere şi aroganţă, pentru că am ales să fiu orb, pentru că nu am vrut să văd ceea ce aveam la vedere de atâta vreme: pericolul de acasă. Mi-aş cere iertare pentru că i-am deschis uşa. Iartă-mă pentru că am făcut semn morţii, pentru că i-am făcut cu mâna când ar fi trebuit să fug. Iartă-mă, Beatriz, pentru că l-am ucis cu stângăcia mea pe fiul pe care ţi l-am dat atât de târziu şi pe care ţi-l iau acum atât de repede“.

I-ar fi cerut iertare, dacă ar fi putut, pentru pământul care avea să le acopere fiul pentru totdeauna. Pentru acel pământ, ar fi făcut-o. Dar era prea târziu pentru scuze şi, cu siguranţă, prea târziu pentru a se împăca, pentru că atunci l-a auzit, încet, cu voce joasă, dar crescând în volum, apropiindu-se tot mai mult: refrenul pe care nu-l înţelesese niciodată pentru că nu-i dăduse niciodată atenţie, pentru că nu voise să o facă, pentru că nu fusese niciodată important până în acel moment.

Acum, vulturul auriu a zburat
Iar cinteza a fost alungată.
În cele din urmă, trebuie să vină ziua
Când catârul ia frâiele.

A auzit târşâitul picioarelor lui Espiricueta la câţiva paşi distanţă şi, dacă ar fi putut vorbi, Francisco l-ar fi implorat pentru viaţa fiului său, care în acel moment se stingea cu siguranţă, puţin câte puţin, între pământ şi trupul greu care îl ucisese din dorinţa de a-l proteja. Nu-şi putea vedea copilul, dar ar fi vrut măcar să-l simtă pentru ultima oară, să-i vorbească pentru ultima oară în viaţă, chiar şi numai cu ochii, ca să-i spună: „Am încercat. Am încercat şi am eşuat. Am dat greş. Ţi-am spus că vei fi în siguranţă cu mine, să nu-ţi fie frică, dar m-am înşelat. Dar acum chiar nu trebuie să-ţi fie frică, fiule. Vom merge împreună. Ia-mă de mână, strânge-o. Vom merge împreună. Sari în sus. Sari. Nimic nu te va face să cazi acum“.

Francisco Morales nu mai era capabil să facă nimic altceva decât să aştepte. Şi, ştiind ce avea să se întâmple, în tăcerea pe care i-o impunea un glonţ, a trimis o rugăciune fierbinte – poate nu convenţională, dar cu siguranţă din adâncul sufletului său şi cu toată puterea pe care o mai avea: „Doamne, dă să fie repede, nu-l lăsa să înţeleagă, nu-l lăsa să sufere, mai bine să-l omor, ca trupul meu să-l sufoce înainte ca omul să-l rănească pe fiul meu cel iubitor de aventură, pe fiul meu cel curajos, care se va întâlni cu călăul său, pentru că nu există întoarcere din această aventură; fie ca moartea lui să fie nedureroasă şi să nu cunoască frica; Doamne, fie ca viaţa lui să se termine repede, să fie repede“.

Aproape – prea aproape – de faţa lui, a văzut nişte cizme vechi şi uzate care, fără să ţină cont de el, ridicau praful din jur, împiedicându-l să inspire acea cantitate mică de aer curat pe care corpul lui mai avea puterea să o inhaleze. L-a văzut călcându-i în picioare mâna care nu mai era a lui şi a fost recunoscător că nu simţea nimic. A închis ochii, aşteptându-se să fie lovit, dar i-a deschis când, în schimb, în urechea lui a perceput respiraţia umedă şi caldă a lui Espiricueta care îi cânta încet, aproape cu tandreţe.

...când catârul ia frâiele.

Dacă trupul său i-ar fi aparţinut încă, s-ar fi simţit străbătut de un fior. În schimb, a simţit sabia pe gâtul său, rece ca gheaţa.

Dar nu avea să mai simtă glonţul care l-a ucis.

73. PREA TÂRZIU

De la distanță, încă alergând, fără să-și permită să încetinească ritmul sau să închidă ochii, Simonopio a văzut cum coiotul s-a apropiat de nașul său și i-a dat un sărut, ca Iuda. Apoi a văzut al doilea sărut: de plumb, de moarte. L-a văzut pe Espiricueta ridicându-se în picioare, satisfăcut, pentru a-i arăta fiului său rezultatul violenței sale asupra trupului disprețuit, acum fără viață, și împungându-l ireverențios cu vârful bocancului.

Iată-l pe leu, zăcând la picioarele coiotului, ucis de mâna coiotului, ca în multe dintre versiunile pe care Simonopio le construise fără să vrea, fără să le poată evita, ale poveștii pe care i-o spusese nașul său când era copil. O mai văzuse de atunci, dar nu înțelesese: nu era singurul leu căruia coiotul îi purta pică, pe care îl ura; și în ziua înfruntării, de care se temuse atât de mult, nu el era leul căzut, nu, nu. Fusese în siguranță la râu – își reproșase –, distras de un spectacol banal pentru care își renegase promisiunea pe care i-o făcuse lui Francisco Junior într-o dimineață, cu ani în urmă, la picioarele patului său: „Nu te voi mai părăsi niciodată“. A renunțat la ea pentru a se uita la un spectacol și i-a abandonat pe Francisco Morales și pe fiul său în voia sorții lor. Prețul pe care avea să-l plătească toată lumea pentru că el făcuse asta urma să fie foarte mare. Viața se schimbase din cauza nepăsării sale, dacă într-adevăr viața mai continua pentru cineva.

Unde era Francisco Junior? În apropiere. Îl putea simți. Simonopio nu-l putea vedea în depărtare, dar trebuia să-l găsească înaintea coiotului. Oare nașul lui avusese timp să-l ducă la loc sigur?

Nu.

Atacul coiotului nu fusese din față, cu avertisment. Atacase din spate, viclean și perfid cum era, cu căldura a două gloanțe care pătrunseseră în corpul șefului, prima țintă a zilei. Citindu-i sau simțindu-i intențiile, Simonopio înțelesese că avea să se ocupe mai târziu de fiul leului și că avea să o facă de aproape, fără să se grăbească. Deoarece coiotului nu-i era teamă să se lupte cu un pui pe care se poate bucura să-l ucidă încet, așa cum o ucisese pe Lupita, înfigându-și dinții în ea, smulgându-i carnea și smulgându-i ochii, blocându-i aerul, văzând – cu surprindere – lacrimile curgând în ciuda orbitelor goale, și, plictisindu-se de țipete, o strânsese până când o amuțise pentru totdeauna, după care se ridicase și o cărase, târând-o până la podul de

peste râu şi aruncând-o acolo fără menajamente, abandonându-i ochii morţi acolo unde trupul Lupitei părăsise viaţa.

Simonopio nu s-a oprit la constatare, la ură sau la tentaţia de a se răzbuna. A continuat să alerge, strigându-l pe Francisco Junior cu un pas şi pe albinele sale, pe care le simţea aproape, cu următorul. Acestea răspunseseră la chemarea lui, sfidând frigul în ciuda faptului că ştiau că multe dintre ele aveau să moară în acea zi. Erau gata să se sacrifice.

Venim, venim, venim, i-au spus ca un roi, la unison, iar zumzetul a început să răsune printre dealuri până când a devenit o furtună, un uragan în cinstea leului mort şi în apărarea copilului aflat în pericol.

Simonopio credea că duşmanul lui, coiotul, avea să reacţioneze, dar Espiricueta părea surd la orice, în afară de sunetul dulce care încă îi răsuna în urechi – o împuşcătură de la mare distanţă şi o a doua de la mică distanţă – şi, într-o mai mică măsură, vocea din capul lui care îi cerea să-l găsească pe copil şi să-l omoare şi pe el, pentru a spulbera o dată pentru totdeauna orice obstacol în calea pretenţiilor sale asupra pământului.

În timp ce alerga, Simonopio a văzut cum Espiricueta şi-a schimbat chipul: sub trupul tatălui, pe care îl rostogolise fără grijă, îl găsise pe fiu, pe care l-a ridicat în aer, apucându-l de cămaşă şi scuturându-l.

Sughiţurile slabe ale băiatului au ajuns la urechile lui Simonopio. Încă în viaţă, dar în drum spre moarte.

De data aceasta Simonopio a scos un răget: era un leu care se arunca în apărarea familiei sale.

Simonopio a ajuns prea târziu pentru a-l salva pe unul dintre ei, dar, cu ajutorul altora, a ajuns la timp pentru a-l salva pe celălalt.

Poate.

74. TUNETUL DIAVOLULUI

Anselmo Espiricueta nu s-a grăbit să coboare de pe deal după ce a tras primul foc de armă. A avut timp să-şi ia rucsacul şi cartuşul Mauser folosit, încă încins, pe care l-a pus în buzunar ca amintire, în timp ce se bucura de mirosul de praf de puşcă ars care îl învăluia.

Nu dăduse lovitura perfectă pe care o plănuise. Voia să-l lovească pe Francisco Morales în frunte, să-i zboare creierii, să-i distrugă ochii şi înălţimea, să-i şteargă aroganţa pentru totdeauna, aşa cum îşi imaginase în atâtea sesiuni de antrenament. Cu toate acestea, Morales nu cooperase, iar ceea ce Espiricueta prevăzuse ca fiind un foc asupra unei ţinte uşoare, statice, se dovedise mai complicat: ghicind intenţiile lucrătorului său, presupusese el, şeful se întorsese să fugă. În loc să-l lovească în frunte, îl lovise în partea superioară a spatelui. Nu era acelaşi lucru.

– Dar un mort e un mort, s-a lăudat el în faţa fiului său.

Nu-şi amintea dacă îi vorbise fiului despre planurile sale şi presupunea că nu, pentru că, după ce Espiricueta a tras, băiatul a părut surprins şi puţin speriat, deşi nu ar fi pus niciodată la îndoială acţiunile tatălui său. Când Espiricueta a făcut primul pas în josul dealului, fiul său doar l-a urmat în linişte. Au lăsat caii legaţi de copac: nu aveau nevoie de ei pentru coborâre.

Satisfacţia îi umplea plămânii lui Espiricueta în timp ce respira adânc, păşind apăsat. Ca întotdeauna, a cântat refrenul de care nu se sătura niciodată. Îi luase nouăsprezece ani – în afară de restul vieţii sale anterioare –, dar, în cele din urmă, reuşise: cu o singură împuşcătură, îşi schimbase viaţa pentru totdeauna.

În sfârşit, a venit ziua.

Nu avea să-şi mai trăiască viaţa aplecat, servil. Venise ziua în care catârul îşi ridicase capul şi refuzase să-l recunoască pe şef, pentru că ştia, aşa cum ştiuse dintotdeauna, că nimeni nu-i spune unui proprietar de pământ ce să facă; că proprietarii nu suferă de foame, de greutăţi sau de griji, motiv pentru care cresc înalţi şi falnici şi privesc pe toată lumea drept în ochi.

Aşa era şi el acum: stăpânul pământului său.

A inspirat aerul nou al proprietății sale, umplându-și plămânii de pământ și libertate.

...când catârul ia frâiele.

În reveria lui, mergea fără să-și ridice privirea. Mergea fără să se gândească măcar o clipă la băiatul Morales, căci atunci când tatăl său a murit, Espiricueta l-a alungat din mintea sa. Cu toate acestea, când s-a apropiat de trupul plin de sânge al lui Morales, absența băiatului l-a surprins. S-a oprit la câțiva pași distanță, supărat. Se urcase în căruță? Nu contează: Espiricueta avea să-l găsească. Băiatul era mort, chiar dacă încă nu știa asta.

De asemenea, a fost surprins să constate că trupul lui Morales mai avea încă viață în el. Aproape că a fost dezamăgit de el însuși, dar apoi și-a dat seama că nu-și ratase ținta: a văzut clar rana prin care glonțul intrase în spate și sângele care curgea pe sub corp, ceea ce însemna că proiectilul trecuse prin el.

Respira, dar se sufoca. Era viu, dar pe moarte. Nevoit să ia parte la ceea ce urma să se întâmple, fiul lui Espiricueta s-a ținut la distanță, preferând să scotocească prin căruciorul familiei Morales. Lui Espiricueta nu-i păsa: ca și pământul de acum, acest moment îi aparținea lui și nimănui altcuiva.

S-a apropiat și a călcat pe mâna fără viață pentru a-l împiedica pe rănit să se apere în vreun fel, dar Morales nu a reacționat: nu a gemut de durere și nici nu a încercat să-și scoată mâna de sub cizma care îl insulta mai mult decât îl durea. Singurele părți ale lui Francisco Morales care păreau să mai fie în viață erau ochii și gura. Ochii, plângând, înțelegeau că le venise sfârșitul și își dădeau seama cine era responsabil pentru el. Gura încerca să formeze cuvinte, fără succes. Francisco Morales părea să încerce să implore, deși Espiricueta nu mai era interesat de ceea ce voia șeful să îi spună fostului său peon transformat în călău. Îl interesa mai mult să vadă că șeful era acum iremediabil prosternat la picioarele lui Espiricueta, împotriva voinței sale. A observat cu entuziasm că toată aroganța și eleganța îi părăsiseră acum trupul și fața.

Venise ziua în care șeful tăcea, iar peonul vorbea. Lui Espiricueta îi făcea plăcere să-l aibă ca public captiv: Francisco Morales nu avea altă opțiune decât să asculte ce voia el să-i spună.

I-o spusese deja cu forţa, cu un glonţ. Acum, avea să i-o spună cu o şoaptă. Espiricueta a hotărât atunci că ratarea ţintei fusese în avantajul lui: îi dăduse timp să administreze moartea de aproape, intim – aproape la fel ca pe cea a Lupitei; avea să vadă cu precizie

momentul din ochii lui Morales când îşi dădea seama că era mort, chiar dacă încă mai respira.

S-a apropiat mai mult de mortul viu, s-a ghemuit, s-a aplecat peste el şi, la fel de aproape cum se aşază cineva de un iubit, i-a cântat la ureche, precum îşi dorise dintotdeauna să facă.

Acum, vulturul auriu a zburat,
Iar cinteza a fost alungată.
În cele din urmă, trebuie să vină ziua
Când catârul ia frâiele.

În timp ce făcea acest lucru, în timp ce repeta cuvintele care îi rămăseseră în minte de prea mulţi ani, repetându-le ca o obsesie, ca o rugăciune, şi-a promis că avea să fie ultima dată când vor ieşi din gura lui.

Era timpul să-şi schimbe tonul.

Ridicându-se din nou în picioare, a îndreptat ţeava puştii spre gâtul lui Morales şi, fără să ezite sau să prelungească momentul, a tras, mulţumit de eficienţa armei. Glonţul şi-a încheiat călătoria ca un fulger, dar tunetul lui i-a rămas în urechi ca un memento constant că nu mai era cale de întoarcere.

– Un mort e un mort.

Auzindu-şi propria voce, învăluită în tunetul care se rostogolea, a reuşit să distingă un alt sunet liniştit: un geamăt, aproape la fel de suav ca un suspin. Apoi a observat că sub trupul tatălui se afla cel al fiului, care murea încetul cu încetul, sufocat de greutatea lui Morales. Espiricueta s-a bucurat că nu trebuia să piardă timpul căutându-l. Se bucura să ştie că băiatul fusese prins în capcană, că se sufoca. Putea să-l lase acolo, să rămână cu el până când trupul micuţ nu mai avea puterea să respire, să rămână cu el până când murea, iar apoi să se bucure de ironie, aproape ca şi cum ar fi omorât doi iepuri dintr-un singur foc. Dar s-a răzgândit: de ce să mai aştepte, când aşteptase deja atât de mult? De ce să nu-l ucidă şi să rezolve problema o dată pentru totdeauna?

Cu vârful cizmei şi cu mare efort, a reuşit să rostogolească cadavrul şi a văzut că, deşi acesta pierduse o parte din faţă pe unde ieşise glonţul, fruntea

rămăsese intactă, iar ochii albaştri, deschişi, priveau acum spre cer. Pentru o clipă, şi cu un tremur care i-a înfiorat pielea, s-a temut că şeful era încă în viaţă şi că-şi întorcea ochii acuzatori spre el – dar nu.

– Un mort e un mort, s-a liniştit pe el însuşi.

Acum îl avea pe băiat la picioarele lui, aşa cum îl avusese pe tată: viu, dar pe jumătate mort. Fără greutatea de deasupra lui, copilul a început să se mişte, să ia mai mult aer, hotărât să se agaţe de viaţă. Espiricueta l-a ajutat, ignorând semnalele pe care fiul său i le dădea în depărtare. Strigătele lui de „Vine ceva“ nu însemnau nimic, căci tunetul se auzea tot mai tare în urechile lui Espiricueta. Şi nici nu a observat – nu că i-ar fi păsat, în orice caz – cum calul lui Morales se năpustise, îngrozit, de parcă greutatea căruţei din spatele lui nu ar fi existat. Nu era nimic mai important în acel moment decât să termine ceea ce începuse: l-a apucat pe băiat de cămaşă şi l-a ridicat, scuturându-l violent pentru ca ceaţa groasă care pusese stăpânire pe conştiinţa băiatului să se risipească repede, pentru ca şi el să ştie cine îl ucidea şi cum.

Şi-a scos cuţitul din teacă.

Când băiatul a deschis ochii, nu a observat lama care îl ameninţa. S-a uitat doar la Espiricueta şi, slab, a spus ceva ce Anselmo a auzit, dar nu a înţeles.

– Coiotul.

Apoi, inevitabil, Espiricueta a auzit în urechile sale un vuiet care depăşea tunetul, şi a ştiut imediat că era strigătul diavolului, care venea după el.

După atâţia ani în care l-a căutat pe drumuri fără să-l găsească, fără să se întâlnească faţă în faţă, în acea zi a ştiut că întâlnirea era inevitabilă, iar frica l-a cuprins pe Anselmo Espiricueta. Nu voia să-l mai vadă, nu voia să se lupte cu el, dar a înţeles că nu mai putea să evite. Şi-a ridicat privirea şi a văzut mai multe lucruri în acelaşi timp: pe fiul său care se îndepărta cu viteză, diavolul din trupul unui băiat devenit acum bărbat, iar în spatele lui, deasupra, în faţa lui, ca şi cum ar fi deschis porţile iadului însuşi, o furtună vie, furioasă, răzbunătoare.

O furtună înaripată care venise să-l ia. Tunetul din urechile lui.

75. SĂ UCIZI ȘI SĂ MORI

În cea mai lungă alergare din viața lui, în timpul sprintului interminabil care nu părea să-l ducă nicăieri, simțind cum setea și efortul răcnetului său îi sfâșie gâtul, simțindu-și plămânii comprimați de parcurgerea drumului pe care nu-l mai făcuse decât o singură dată, Simonopio a intuit exact momentul în care Espiricueta a început să se teamă pentru viața lui, când i-a dat drumul băiatului, care a căzut pe pământul moale, printre movilele de pământ pe care el și tatăl său le făcuseră în timp ce săpau gropi.

A observat că Francisco Junior nu se mișca, dar respira.

A văzut că Espiricueta fugea, urmărit de norul violent care, implacabil, se apropia de el cu fiecare secundă și care avea să se răzbune, mai devreme sau mai târziu. Că fiul lui Espiricueta, în ciuda avansului său, nu avea să scape nici el de albine, acum că acestea ieșiseră din stup ca răspuns la chemarea urgentă a lui Simonopio.

Pentru el sfidaseră, cu un mare risc, frigul și propriul instinct care, pe bună dreptate, le interzisese să se aventureze pe aceste meleaguri în toți acești ani.

Știau ce aveau de făcut acolo: în acea zi urmau să ucidă, iar cele mai multe dintre ele aveau să moară făcând acest lucru.

Fără să se întoarcă, Simonopio le auzise mai întâi în spatele lui, dar în curând l-au ajuns din urmă și apoi l-au depășit. Nu le mai văzuse niciodată zburând atât de repede și cu atâta intensitate; aveau o singură minte și o singură idee: să ucidă. Simonopio, care trăise mereu înconjurat de ele, se simțea speriat când se afla în ochiul acelei furtuni, chiar dacă știa că furia lor nu era îndreptată spre el și că își cunoșteau ținta. Intenționau să se răzbune pe cel care, prin faptul că exista și călca pe un teritoriu, le alungase de acolo pentru totdeauna.

Simonopio le-a văzut trecând pe lângă trupurile celor doi Francisco fără să se oprească, dar nu s-a uitat mai departe. Nu conta dacă Espiricueta reușea să urce dealul și încerca să se ascundă în sălbăticie. Albinele îl găseau oriunde s-ar fi dus, pentru că acum era în vizorul lor, iar albinele nu uită niciodată: chiar dacă nu reușiseră în acea zi, chiar dacă le-ar fi luat ani și câteva generații, Espiricueta și fiul său erau oameni morți.

Când Simonopio a ajuns în sfârșit la trupul nașului său, abia dacă l-a privit cu tristețe: era doar o cochilie goală. Avea timp mai târziu, o viață întreagă,

să-l jelească.

În acel moment, nu mai era timp. Îi păsa doar de Francisco Junior acum. Doar de viață. Era frig și se lăsa noaptea.

– Francisco. Francisco. Eu sunt. Sunt aici acum, a spus el în timp ce îl examina, fără să primească nici un răspuns.

Pe o parte a capului, lângă un ochi, se afla tăietura pe care Espiricueta reușise să o facă cu cuțitul înainte de a-l scăpa pe băiat. La ceafă avea o altă rană lată și adâncă, probabil pentru că se lovise de o piatră când căzuse. Sângerase de la una dintre ele, dar nu și de la cealaltă: pământul absorbise aproape tot sângele pe care corpul său era pregătit să i-l dea. Avea, de asemenea, cel puțin o coastă ruptă din cauza impactului și a presiunii exercitate de greutatea tatălui său.

Francisco Junior respira cu dificultate din cauza fracturii, iar Simonopio a observat că el însuși era în criză de aer. Nu avea să-și poată umple plămânii decât atunci când vor fi departe de acolo, de aerul acela toxic, de pământul coiotului. Era cuprins de nesiguranță. Ce trebuia să facă? Dacă îl mișca pe Francisco l-ar fi rănit, dacă nu-l mișca l-ar fi omorât. A hotărât că trebuie să-l ducă repede la adăpost, pentru că până când Simonopio nu era sigur că coiotul era mort, rămânea un pericol pentru băiat.

Și se făcea din ce în ce mai frig.

Și mai întuneric.

Iar coiotul era în libertate.

Dar calul o luase razna.

Era imposibil să-l ducă pe Francisco Junior acasă în starea în care se afla: tăiat, lovit, inconștient, aproape înghețat.

– Te duc eu, Francisco. Tu dormi. Mâine te duc acasă.

Cu Francisco în brațe ca atunci când era copil, atent la capul lui și încercând să nu-l strângă prea mult, din cauza coastelor, Simonopio s-a îndreptat spre dealuri cu singura intenție de a încerca să ajungă într-un loc unde să respire mai ușor, oriunde în afara teritoriului coioților.

76. CEL MAI RĂU DINTRE CEI RĂI

În acea sâmbătă seara, la ora zece, cu molia sub control, dacă nu chiar învinsă, cu cina rece după mai multe ore de aşteptare şi cu lumânările de pe tort încă neaprinse, Beatriz Cortés de Morales a lăsat din nou panica să se instaleze.

Trecuseră ore întregi de când Pola, Mati şi Leonor, după ce fuseseră martore la păcăleala dezamăgitoare a lui Ronda, se întorseseră să o pună la curent cu detaliile: escrocheria, şuvoiul de apă, aruncarea cu portocale şi, în sfârşit, ţipătul lui Simonopio.

Deşi nu fusese surprinsă de felul în care se terminase spectacolul, Beatriz era alarmată de ieşirea neobişnuită a lui Simonopio. La auzul veştii, un nod i s-a format la intrarea în stomac: ceva se întâmplase care să-l facă pe Simonopio să strige în felul acesta, din senin, ca niciodată, şi se temea că reacţia avea legătură cu Francisco Junior. „Dar el era cu tatăl său, deci ce se putea întâmpla?“ s-a gândit ea, încercând să rămână pozitivă.

Până la ora opt seara, o trimisese pe Nana Pola să-i întrebe pe Martín şi pe Leocadio dacă îl văzuseră pe şeful lor acolo în acea zi: „Dimineaţa sau în jurul prânzului“, au răspuns ei când i-a găsit în drum spre oraş, unde era un bal în acea seară.

Păreau în regulă la acel moment. Erau fericiţi, au spus Martín şi Leocadio.

Cu toate acestea, când a sosit ora zece şi nu primiseră nici o veste, Beatriz a trimis-o pe Pola într-o direcţie şi pe Mati în cealaltă. Pe una la dans pentru a-i aduce pe bărbaţi, iar pe cealaltă pentru a-i informa pe Emilio şi Carlos Cortés: cei doi Francisco lipseau.

Toate au venit repede, ceea ce a făcut-o să se simtă şi mai neliniştită: însemna că temerile ei nu erau nefondate. Au promis că aveau să-i caute, să-i găsească. Cei doi se adăpostiseră cu siguranţă de frig şi se vor întoarce dimineaţa devreme, au prezis ei cu speranţă înainte de a porni la drum.

Beatriz şi-a petrecut noaptea stând la masa din sufragerie, unde un tort aniversar aştepta un sărbătorit absent. Nu-i trebuia nimic, mulţumesc. Cafea? Nu. Ciocolată caldă? Nu.

– Să stau cu tine, Beatriz?

– Nu, mamă. Du-te la culcare.

– Pot să-ţi fac un ceai...

– Am spus nu! Lasă-mă în pace!

Și Sinforosa a părăsit-o, dezamăgită și neliniștită, dar fără resentimente, înțelegând și împărtășind angoasa fiicei sale. S-a dus să stea de pază în singurătatea dormitorului ei, căutând refugiul pe care i-l ofereau mărgelele rozariului.

De la locul ei din sufragerie, fără să se miște, Beatriz privea răsăritul soarelui. Dacă ar fi fost posibil, s-ar fi oprit din clipit pentru a nu pierde momentul în care soțul și fiul ei apăreau la orizont. Când s-a fi întâmplat, nu știa ce avea să facă: Ar fi alergat la ei, de asta era sigură, dar care ar fi fost primul lucru care i-ar fi ieșit pe gură? O mustrare sau o expresie de ușurare?

Ar fi plâns, știa. În acea zi avea să plângă.

În jurul orei șapte a văzut căruța apărând la orizontul apropiat, escortată de mai mulți călăreți. A fugit, așa cum prevăzuse că va face. Dar, pe măsură ce se apropia, a văzut că nu Francisco era cel care conducea căruța. Era Carlos, fratele ei.

S-a oprit încremenită din cauza lipsei bruște de aer din plămâni, dar și pentru a-și prelungi neștiința, chiar dacă doar pentru încă un minut. Și dacă ar fi fost puțin mai puțin curajoasă, dacă ar fi fost un pic mai puțin conștientă de demnitatea ei de soție a proprietarului acelor pământuri, s-ar fi întors și s-ar fi încuiat în dormitor, refuzând cu desăvârșire să audă vești de orice fel.

În schimb, stătea acolo, nemișcată, cu genunchii tremurând și inima imobilizată, așteptând ca vestea să se rostogolească spre ea cu capul înainte. Și astfel, ignoranța ei nu a mai durat nici măcar un minut: găsiseră căruța și calul pe câmp, abandonate. Îl găsiseră pe Francisco mai departe, lângă niște gropi săpate în pământ, vegheat doar de un puiet de portocal. Ucis.

Asta a înțeles.

Nodul care i se formase la intrarea în stomac cu o zi înainte i-a cuprins și restul corpului, de la creier la membre și până la ochi. Apoi i-a cuprins urechile, ca să nu mai audă, și corzile vocale, paralizându-le pentru a o împiedica să țipe. A rămas acolo, în mijlocul drumului, fără să întrebe nimic și fără să se miște, blocând calea căruței funerare și a altor vești proaste. Dar a înțeles că, acum că sosiseră, nu avea cum să le oprească, chiar dacă ar fi stat acolo toată ziua.

Și totuși a rămas fermă, așteptând ca ei să ajungă de bunăvoie, fără ajutorul ei.

– Beatriz...

Era fratele ei mai mic cel care îi vorbea? Carlos? Când îşi pierduse el aerul jucăuş atât de specific? Când căpătase faţa lui această severitate, această paloare? s-a întrebat ea în timp ce vorbea.

– Francisco Junior...

Era fratele ei, dar ea nu-l recunoştea aşa şi nu voia să ştie ce avea să-i spună.

– Mă auzi? Beatriz!

Dar sora lui mai mare, pierdută în mijlocul propriului drum, nu a găsit nici un cuvânt şi nici nu părea să înţeleagă vreunul. Atunci el a luat-o de braţe pentru a o ridica sau pentru a se ridica el însuşi, pentru a o îmbrăţişa sau pentru a fi îmbrăţişat de ea, pentru a o consola sau pentru a fi consolat, sau pur şi simplu pentru a o face să reacţioneze. Nu ştia nici el.

– Beatriz, a spus el, frecându-i braţele până când a văzut o reacţie în ochii ei. Carlos a reuşit să îi dea vestea din a doua încercare: Francisco a murit, iar Francisco Junior a dispărut.

Nu-şi mai putea stăpâni sora altfel decât cu forţa, când, din senin, a început să strige din tot sufletul numele lui Simonopio, iar şi iar.

Poate că nu înţelesese, s-a gândit Carlos şi, în disperarea lui, s-a alăturat surorii sale, strigând şi el după singura persoană la care se putea gândi.

– Mama!

77. SATIN DIN VREMURI APUSE

N-a vrut să vadă cadavrul. N-a vrut nici să-l cureţe, nici să-i schimbe hainele. Ceea ce făcuse cu mult calm pentru tatăl ei şi pentru Lupita refuza să facă pentru bărbatul cu care alcătuia un singur trup, conform legilor lui Dumnezeu.

„Ce haine ai vrea să îi punem?“ au întrebat-o, dar ea nu a răspuns.

Nu ea a fost cea care a organizat priveghiul sau a anunţat rudele şi prietenii de moartea soţului ei. Nu s-a gândit la fiicele ei, nici la plata telegramei care urma să le fie trimisă şi nici nu s-a interesat la ce oră vor ajunge. Când a fost întrebată dacă o deranjează să folosească sicriul pe care îl păstraseră, bine protejat şi acoperit într-o magazie, nici măcar nu s-a mirat de ce exista un sicriu într-o magazie de-a lor: nu avea să-şi amintească, până când nu l-a văzut închis deasupra mesei de sufragerie, că îl cumpărase ea însăşi, inutil, în ziua în care sosise Simonopio. Că îl ţinuse depozitat în caz că ar fi fost nevoie de el într-o zi.

O zi aşa cum a fost cea de astăzi.

Dacă, după aproape douăzeci de ani, satinul din interior era gălbui şi nu alb, cum fusese iniţial, nu-i păsa. Nici lui Francisco nu i-ar fi păsat, şi ştia că, dacă ar fi putut, ar fi spus că „bărbaţii nu acordă atenţie acestor lucruri şi nu are rost să cheltuim bani pe unul nou, dacă avem deja unul absolut în regulă“. Ce ar fi spus mătuşile şi doamnele de la clubul social despre asta? Nici de asta nu-i păsa. Nimeni nu avea să vadă interiorul, pentru că singurul lucru pe care îl ceruse cu fermitate era ca sicriul să fie ţinut închis tot timpul.

Nu voia să îl vadă nimeni aşa: mort, învins, distrus.

Mama ei o îmbrăcase în haine de doliu după ce îi acordase câteva ore pentru a se calma şi, la recomandarea medicului, câteva căni de ceai de tei pentru nervi.

– Grăbeşte-te, Beatriz, i-a spus Sinforosa când nu făcea nimic, oamenii sosesc acum.

O duseseră să se aşeze lângă sicriul soţului ei pentru a-i primi pe invitaţi, care i-au prezentat condoleanţe fără să le pese că ea nu voia să le audă.

De o parte şi de alta a ei, au tras un scaun pentru Nana Reja, care şi-a lăsat balansoarul pentru a se îndrepta încet spre sufrageria transformată în morgă. Nana Reja îl cunoştea pe băiatul ei, Francisco, încă de când se născuse. Acum

avea să stea alături de el când abia ce murise. Și Beatriz știa că bătrâna nu era atât de insensibilă pe cât părea uneori. Că suferea. Ca și cum Nana Reja se chinuia să facă aerul să circule înăuntrul și în afara trupului ei, scotea un geamăt adânc din piept de fiecare dată când inspira, deși era audibil doar pentru Beatriz, doar pentru femeia care îi împărtășea durerea și care în curând a început să o imite.

Nimeni nu i-a transmis condoleanțe femeii de lemn. Nana Reja s-a așezat, a închis ochii și nu i-a mai deschis pe toată durata procesiunii. Vizitatorii au trecut pe lângă ea ca și cum nu ar fi avut nimic de-a face cu evenimentele.

Beatriz, pe de altă parte, nu voia să închidă ochii nici măcar o clipă, nici măcar pentru a scăpa de valul de oameni care veneau spre ea.

Nu avusese puterea să spună cuiva sau să strige că nu, nu voia să vadă pe nimeni și nici să vorbească cu cineva; nu voia să-i vorbească cineva sau să se uite la ea; voia să fie lăsată în pace, pentru că se simțea moartă, înfrântă și distrusă. Dacă mai găseau un sicriu într-o magazie, puteau la fel de bine să o pună și pe ea într-unul: pe ea, cea cu soțul asasinat și fiul dispărut, de la care nu ieșise să-și ia rămas-bun pentru ultima oară pentru că avea treabă cu o infestație de molii.

Stând acolo fără să clipească, era conștientă de absența permanentă a lui Francisco, recentă, violentă, crudă și prematură.

Permanentă. De acum încolo. Pentru totdeauna.

Știa că, mai devreme sau mai târziu, va trebui să se lupte cu ea. Va veni ziua în care va trebui să se gândească la o viață în deplină singurătate, umplând orele zilei pentru a le supraviețui și abia supraviețuind nopților goale.

Știa că durerea ei pentru Francisco va ieși la iveală.

Deocamdată, acea durere era aproape depozitată, așteptând. O controlase din necesitate cu cealaltă durere, cea mai solicitantă, mai urgentă. Pentru că în ziua aceea nu avusese timp să se gândească la văduvia ei sau să primească compasiune de la cineva, căci voia să îi întrebe pe toți: „Ce căutați aici, veghind un mort, dacă există un copil viu, pierdut în frig?“

Dacă ar fi putut să aibă încredere că trupul ei nu o va trăda, s-ar fi ridicat imediat pentru a cutreiera dealurile strigând numele lui Francisco Junior până l-ar fi găsit. Dar în acel moment, corpul ei nu-și amintea nici cum să vorbească, darămite să meargă sau să se țină pe picioare fără un scaun cu spătar care să o susțină.

Era mama unui băiat dispărut, dar nu a avut puterea trupului și nici curajul sufletului să se ridice și să plece în căutarea lui, din teamă față de ceea ce ar găsi sau de ceea ce nu ar mai găsi niciodată, destinată să rătăcească prin *sierre* strigându-și fiul pierdut pentru eternitate, precum La Llorona din legendă.

S-a lăsat îmbrățișată puțin și a lăsat cuvintele pline de compasiune să plutească în jurul ei, dar nu a permis nici unuia să intre în mintea ei, pentru că în acel moment nu exista nimic care să o distragă de la frică și incertitudine, de la golul pe care îl simțea în miezul existenței sale.

Fusese fiica tatălui ei și apoi orfană, lucru cu care se obișnuise. Fusese soție, iar acum era văduvă, lucru cu care s-ar putea resemna într-o zi. Fusese mamă și... cum se numește o mamă care a pierdut un copil?

Amputată? Așa se simțea ea. Acum era o mamă amputată.

Cum se poate resemna cineva cu asta? Când?

Oamenii se apropiau de ea, îi vorbeau, îi dădeau sfaturi pe care ea nu le cerea. I-au oferit mâncare sau băutură, dar în acea zi nu a putut decât să privească pe fereastră spre orizont, concentrându-se, așteptând, tânjind după apariția miraculoasă a băiatului ei dispărut. Și în mintea ei nu mai era loc pentru nimic altceva decât pentru strigătele tăcute care răsunau neîncetat în interiorul ei: „Unde ești, Francisco? Ți-e frig, Francisco? Ești singur? Ți-e frică? Te doare undeva? Ești viu? Francisco!

În timp ce o îmbrăca, mama ei o asigurase că frații nu vor înceta căutările, la care se alăturase și Garda Rurală, și pe care își propuneau să le continue până când copilul avea să fie găsit.

– Trebuie că Simonopio îl caută și el, iar dacă Francisco Junior este în viață, îl va găsi, așa cum face întotdeauna, vei vedea.

– Și dacă e mort? a spus Beatriz, refuzând să se uite la ea.

– Dacă e mort, îl va găsi și așa.

O fi știut deja? Oare Simonopio o fi știut că nașul său era mort și că Francisco Junior dispăruse? Dacă Simonopio ar fi fost în viață, ar fi știut. Dacă Simonopio ar fi știut, atunci l-ar fi găsit. Dar Simonopio nu se mai întorsese nici el din ziua precedentă – de când îl văzuseră fugind de la râu într-un mod brusc și inexplicabil.

Simonopio lipsea și el, ca și Francisco Junior. Ei nu erau morți. Doar dispăruți.

„Francisco.

Nu te simt. Ți-e frig, Francisco? Unde ești rănit, Francisco? Ești singur? Ți-e frică? Nu-ți fie frică de întuneric – ce altceva ne poate face? Altceva? Simonopio vine după tine. Îl auzi? Simonopio. Îl vezi? Unde te afli? Te ascunzi? Nu te aud. Ai plecat? Nu te simt, viu sau mort. Nici viu, nici mort. Și nu am ieșit să-mi iau rămas-bun. Unde ești? Ești în viață? Unde sunteți amândoi, Simonopio? Sunteți în viață? Morți? Nu, nu, nu, nu. Nu, Francisco. Francisco, ești singur? Ești în viață? Ți-e frig, Francisco? Cred că ți-ai pierdut puloverul până acum, Francisco, sau l-ai găurit, copile. Și păturile? Ți-am dat pături. Așa cred. Ți-am dat două. Sau au fost trei? Erau albastre. Cele bune. Dar nu am ieșit. Nu mi-am luat rămas-bun. Nu mi-am luat la revedere de la voi doi. Trebuia să salvez celelalte pături. Era foarte important. Nu contează. Nu contează dacă le-ai pierdut. Vino. Vino acasă, acum. Vino la mine. Viu sau mort, vino acasă. Nu-mi pasă de pături. Nu-ți fie frică acum. Nimeni nu te va certa. Te doare undeva? Nu mai am putere. Nu am puterea să vin să te caut. Nu am puterea să te pierd. Ești în viață? Francisco, Francisco, nu te simt și nu ți-am spus la revedere. Nu te pot simți pentru că nu mi-am luat rămas-bun. Nu ți-am spus la revedere. De ce nu mi-am luat rămas-bun? Ce proastă am fost, Francisco. Te doare undeva? Mă doare ceva înăuntru. Ceva s-a rupt în mine și dacă nu se vindecă azi, se va vindeca mâine... Nu. Nu. Nu se va vindeca dacă nu ești aici. Nu se va vindeca dacă nu te întorci. Nu se va vindeca niciodată. Întoarce-te sau nu se va vindeca niciodată. Unde ești, în viață, Francisco? Spune-mi. Unde ești, mort? De ce nu am ieșit? Ți-e frig acolo unde ești, Francisco? Da, și nici o pătură nu mă poate încălzi. Adu-l acum, Simonopio, adu-l pe Francisco, și vino și tu. Dacă aș fi ieșit, te-aș fi oprit, Francisco. Mi-aș fi dat seama. Cumva, aș fi știut. Te-aș fi oprit. Mă doare. Mă doare. Poate că tu nu mai suferi. Nu și dacă ești mort. Și dacă sufăr, sufăr pentru că sunt încă aici, așteptându-te. Singură. Așteptarea doare. Îndoiala doare. Francisco, Francisco, Fra. Ești... singur? Da, sunt. Ți-e frică? Și mie, Francisco. Și mie. Și mie. Foarte tare. Mi-e frică să știu și să nu știu.“

Mort sau viu, dacă Simonopio era în viață, avea să-l găsească – pentru că, mort sau viu, ea îl voia înapoi: pentru a-i ura bun venit sau pentru a-și lua rămas-bun de la el. Chiar dacă se ducea după Francisco Senior, cu acel ultim rămas-bun.

Înainte de căderea nopții, în compania soților lor, Carmen și Consuelo au sosit din Monterrey pentru a se ocupa de pregătiri. Își imaginaseră că la sosire se vor prăbuși de durere în brațele mamei lor și că aceasta le va consola așa

cum o făcuse întotdeauna. Dar văzând în ce stare se afla, au înţeles, alarmate, că nu aveau timp să clacheze, că trebuiau să-şi asume responsabilitatea, pentru că în acel moment mama lor nu era capabilă de nimic, nici măcar de a le oferi alinare.

Toată familia era prezentă, li s-a spus, aşa că au anunţat slujba de Requiem şi înmormântarea lui Francisco Morales a doua zi.

S-au luptat să o convingă pe Beatriz să se îndepărteze de sicriul soţului ei, lângă care se aşezase pentru a veghea nu asupra decedatului, ci asupra fiului ei dispărut.

78. MIERE PE RANĂ

Francisco Junior era pierdut.

Trecuseră multe ore, dar trupușorul era încă inconștient în brațele lui, iar Simonopio se temea de tot atâtea ore.

– Unde ești, Francisco? Vino înapoi.

Simonopio i-a cântat la nesfârșit toate cântecele pe care le știa. I-a spus toate poveștile, cu excepția celor despre leu și coiot, pentru că nici măcar el nu voia să-și amintească vreuna dintre ele.

Uneori sufletul trebuie lăsat să se odihnească, ținut departe de lucrurile care îl rănesc.

– Asta e ceea ce faci, Francisco? Te odihnești?

A mers cu Francisco în brațe până în acest loc cu aer curat, departe de pământul lui Espiricueta, până la ceea ce semăna mai degrabă cu o crăpătură în stâncă decât cu o peșteră. Nu era locul ideal pentru a petrece noaptea, dar oferea o oarecare protecție împotriva vântului rece. În orice caz, nu ar fi putut continua mai mult: alergarea de la râu îl epuizase, iar să-l care pe Francisco nu mai era la fel de ușor ca atunci când era copil.

Așa că se îndreptase spre acest loc pe care îl cunoștea din alte întâmplări. S-a așezat, sprijinindu-se de baza unei stânci, fără să-i dea drumul lui Francisco, refuzând să-l readucă pe pământul rece pe care își petrecuse atâta timp sub trupul tatălui său. Îi părea rău că nu-și adusese rucsacul de noapte, gândindu-se că nu avea să stea afară decât câteva ore, deși era recunoscător că nu ieșea niciodată fără vechiul briceag pe care i-l dăduse nașul său. Din micul inventar pe care îl avea în sac, a scos borcanul cu miere și a uns puțin rănile lui Francisco, pentru a le proteja. Brațele lui ar fi trebuit să fie suficiente pentru a-l adăposti pe băiat de frig.

Dar nu a adormit, de teamă să nu cadă în adâncuri, ca Francisco.

Când băiatul avea să se trezească, a hotărât Simonopio în prima noapte, aveau să meargă să ia căruța pentru a se întoarce acasă. Dar Francisco Junior nu se trezea. Noua zi a venit și a trecut, dar băiatul a rămas pierdut în inconștiență. Simonopio știa că, până atunci, nașa lui ar fi fost deja disperată din cauza soțului mort și a copilului dispărut, și ar fi vrut să-i aline suferința în vreun fel, dar era imposibil. Știa, de asemenea, că un grup de oameni îi căuta, dar erau departe și se îndreptau în direcții diferite, iar Simonopio nu

avea cum să meargă să-i caute: în nici un caz nu avea de gând să-l lase pe băiat singur sau să-l mişte mai mult decât era necesar.

– Nu te voi părăsi, repeta el printre poveşti, printre cântece.

Îşi încălcase promisiunea o dată. Nu avea de gând să o mai facă vreodată. „Francisco va fi bine. Băiatul se va trezi“, şi-a spus Simonopio, deşi nu ştia dacă prezicea asta sau doar spera.

Dar Francisco nu se trezea, în ciuda încercărilor lui Simonopio de a-l readuce în lume cu vocea sa.

Încetul cu încetul, picătură cu picătură, i-a dat toată mierea pe care o luase cu el la râu. Cu un colţ al păturii, Simonopio a perseverat să adune apa care se infiltra şi se filtra prin stâncă, astfel încât, picătură cu picătură, să poată menţine umede şi limba, şi trupul băiatului. Acum, mierea se terminase cu totul şi, în curând, trebuia să se decidă dacă să se ridice şi să meargă, să pornească spre casă în ciuda stării delicate a băiatului şi a pericolului reprezentat de coiot. Pentru că, deşi Simonopio ştia că o echipă de căutare scotocea dealurile, nu ştia dacă nu se afla şi coiotul printre ei, aşa cum fusese cu ani în urmă, când îl dăduseră pe Simonopio drept pierdut. Nu putea să ştie, pentru că albinele lui rămăseseră într-o tăcere stranie, din care nu îi mai transmiseseră nici un fel de veste. Simonopio nu ştia cu certitudine dacă reuşiseră să dea de urma criminalului. Nu ştia dacă supravieţuiseră nopţii pentru a continua vânătoarea a doua zi.

Trecuseră aproape patruzeci şi opt de ore când, în sfârşit, a simţit că o echipă de căutare era aproape. A decis că era timpul să iasă din ascunzătoare. Cu briceagul în mână, ca măsură de precauţie, şi cu Francisco Junior în braţe, încercând să nu-l smucească sau să-l mişte mai mult decât era necesar, Simonopio a ieşit în întâmpinarea lor.

A văzut cu uşurare că era unchiul Emilio Cortés, însoţit doar de Gabino şi de Leocadio; deşi Simonopio îl prefera pe Martín, în amândoi oamenii se putea avea încredere. Avea încredere mai ales în unchiul său, şi ştia că unchiul Emilio nu se oprise din căutări nici măcar pentru a se odihni sau pentru a mânca. Chiar şi aşa, Simonopio a refuzat categoric să-i predea băiatul, pentru că tot el era cel care trebuia să-l care, în ciuda numeroaselor ore pe care le petrecuse făcând asta, în ciuda faptului că era epuizat, în ciuda braţelor chinuite de crampe.

El trebuia să-l ducă pe băiat la mama sa, nimeni altcineva.

79. VIU SAU MORT

Înmormântarea lui Francisco Morales a avut loc în acea luni la prânz, imediat după Sfânta Liturghie, pe care noul părinte Pedro a depus eforturi mari să o facă emoționantă și personală, vorbind despre Francisco Morales cu respect, admirație și afecțiune autentice.

Fiicele sale au izbucnit în lacrimi anticipând durerea de a simți lipsa tatălui de care, cu atâtea pregătiri și formalități legale de rezolvat, nu avuseseră încă ocazia să se dumirească. Sinforosa, soacra defunctului, a umplut de lacrimi una dintre batistele pe care le adusese. Cealaltă batistă, pe care i-o dăduse lui Beatriz, era încă nefolosită, căci în biserică mai rămăsese o singură pereche de ochi uscați: cei ai văduvei, incapabilă să fie atentă la ceea ce se întâmpla în jurul ei.

Ani mai târziu, după ce și-a adunat puterea de a vorbi despre episod cu Carmen și cu Consuelo, Beatriz a continuat să fie neîmpăcată de starea ei grosolană – deși temporară – de catatonie, pentru că aceasta o protejase de a suferi aceeași durere pe care o suferise în timpul înmormântării tatălui ei, când rămăsese cu mintea întreagă, în ciuda pierderii. Dacă în zilele de priveghi și înmormântare a soțului ei unii vizitatori bine intenționați îi spuseseră că ceea ce se întâmplase fusese un test din partea lui Dumnezeu, ea nu a ascultat. Dacă alți oameni lipsiți de bun-simț i-au vorbit despre cei doi îngeri, chemați de Dumnezeu, pe care cerul îi câștigase, ea nu a luat-o personal. Dacă noul părinte Pedro o abordase, declarându-i că însănătoșirea ei depindea de capacitatea ei de iertare și de rugăciunea pentru soțul ei mort, pentru fiul dispărut și pentru dușman, ea s-a prefăcut că era din lemn, ca Nana Reja.

Dintr-odată, tot ce a rămas din întregul proces au fost cele trei slujbe care urmau să fie făcute pentru salvarea sufletului lui Francisco Morales, deoarece acesta murise fără să fie miruit. Beatriz avea să meargă la slujbe: mama ei, dând dovadă de o putere care părea să se fi stins când rămăsese văduvă, nu-i permitea să facă altfel, așa cum nu-i permitea să refuze să mănânce, să se spele și să doarmă, chiar dacă tot ce voia Beatriz era să se uite pe fereastră și să fie prima care să-și vadă fiul întorcându-se.

În viață sau mort.

Avea să vină ziua în care să-i mulţumească mamei sale pentru încăpăţânarea ei, dar nu încă.

Îşi pusese în gând să se ducă la cele trei slujbe, pentru că obiceiul şi mama ei o obligau să o facă, dar se ruga mai întâi pentru întoarcerea fiului ei: rugăciunile pentru Francisco puteau începe după aceea. El ar fi înţeles. Nu era nici o grabă.

– Beatriz. Uită-te la mine, Beatriz. Cu efort, a făcut cum i-a cerut mama ei. Leocadio a venit după căruţă.

– Ce...?

Părea imposibil. Ar fi trebuit să vadă ceva de la fereastra ei.

– Nu ştiu. Pola mi-a spus. A venit şi a plecat repede, fără să spună nimic, dar nu pe acolo, a spus ea, indicând drumul pe care Beatriz îl vedea de la fereastră. Prin spate, pe drumul Rejei. Vrei să aştepţi acolo?

De ani de zile numiseră acea cărare drumul Rejei, pentru că într-acolo stătea ea mereu cu faţa îndreptată, chiar dacă nu se uita la el; acolo se dusese în căutarea unui copil care plângea, dar se şi întorsese, cu copilul în braţe, cu aceeaşi căruţă pe care o aşteptau în acea zi împreună, una pe balansoarul ei şi cealaltă stând pe un scaun cu spătar drept. Una cu ochii închişi şi cealaltă cu ochii larg deschişi.

Amândouă îşi căutau băieţii.

„Viu sau mort? Viu sau mort? Viu sau mort?“ întrebau amândouă în tăcere în ritmul balansoarului bunicii.

Când, în sfârşit, răspunsul era pe punctul de a veni, după aproape două zile de întrebări, Beatriz Cortés, văduva lui Morales, a fost tentată să se întoarcă la fereastră pentru a se uita în altă parte. Se gândise că ar fi preferat să ştie. Să-şi găsească fiul, chiar dacă era mort. Apoi îi trecuse prin minte că cel mai rău lucru ar putea fi să afle că fiul ei murise odată cu tatăl său; că ar fi mai rău să-i primească micul trup zdrenţuit, fără viaţă, descompus, căruia nu-i putea refuza atenţia – chiar dacă ar fi fost vorba doar de grija faţă de un mort – fiindcă, pentru ceea ce-i mai rămăsese din viaţă, nu şi-ar fi putut ierta niciodată o asemenea neglijenţă.

Nu s-a mişcat de la locul ei, dar a închis ochii ca Nana Reja. Îi era însă imposibil să-şi închidă urechile: auzea roţile căruţei şi copitele cailor pe pietre şi pământ tot mai aproape. Închiderea ochilor nu avea rost şi chiar înrăutăţea situaţia: ceea ce ochii ei nu vedeau mintea ei îşi imagina. Aşa că i-a deschis, s-a ridicat, a ieşit în întâmpinarea căruţei, a văzut că nici Francisco,

nici Simonopio nu se aflau pe bancheta din față a acesteia și a tras concluzia – și-a stăpânit respirația, trupul și lacrimile și a spus:

– A venit acasă mort, ca și tatăl său.

80. ACOPERIȘ GOL

Simonopio se dusese în șopronul său pentru a se odihni și nu pe dealuri, nu doar pentru a-și respecta promisiunea de a nu-l mai părăsi pe Francisco; ci și pentru că, deși nu le simțise până atunci, deodată rănile de la picioare începuseră să îl doară, foarte tare, și i se părea o idee foarte proastă să se încalțe și să plece pe jos. Apoi și-a amintit că își pierduse singurii pantofi pe care îi avea, că, în grabă, îi lăsase aproape ca pe o ofrandă pentru ca râul să-i devoreze. A mai rămas în șopronul său și pentru că avea nevoie de confortul a ceea ce mai rămăsese din stupul de sub acoperiș, de regina și de albinele care, din cauza vârstei lor fragede, nu ieșiseră atunci când le chemase.

Și ele aveau nevoie de el: erau cu toții în doliu. Cu toții pierduseră prea mult.

Sub structura mare, aproape goală, pe care o construiseră de-a lungul a nouăsprezece ani între grinzile acoperișului, Simonopio își îngăduise să doarmă, să lase veghea să mai aștepte. Și-a permis, de asemenea, să-și odihnească rănile de pe corp și din suflet.

După ce s-a spălat, a mâncat și a băut, pentru că nu mai făcuse asta de când îl găsise pe Francisco Junior, Simonopio a dormit două zile la rând. Uneori deschidea puțin ochii pentru a o găsi pe Nana Reja stând la picioarele patului său, sau legănându-se lângă el, dar ochii i se închideau din nou de la sine. Poate pentru că Simonopio nu avea puterea să-i deschidă suficient de mult timp pentru a-i explica bătrânei, cu privirea, tot ce avea să le schimbe viața, toată durerea pe care le-o va aduce. Sau poate că ochii lui refuzau încă să fie mesagerii veștii.

Alteori simțise că nașa lui venise să-l vadă, că îi oferise mâncare sau apă proaspătă, că îi atinsese fruntea, că îi mângâia obrazul, că îi curăța tăieturile de pe mâini, de pe față și de pe picioare și îi aplica unguent, dar nu reușise să iasă din starea de stupoare pentru a întreba de Francisco, pentru a răspunde la ceva sau pentru a-i mulțumi pentru bunătatea ei.

Era conștient de cuvintele pe care ea i le-a spus în timpul cât a stat în șopronul lui, îngrijindu-l: starea lui Francisco se îmbunătățise, își recăpăta cunoștința la intervale de timp, vorbea puțin, întreba de el.

– Doctorul spune că ai făcut bine că nu l-ai mișcat prea mult, din cauza loviturii la cap și a coastei rupte.

Amintirea felului în care îl scuturase Espiricueta şi gândul la durerea pe care trebuie să i-o fi provocat-o băiatului – agravată mai târziu de fiecare pas pe care Simonopio îl făcuse cu el în braţe – aproape că l-a făcut să iasă din starea de letargie, dar nu şi-a permis să o facă: şi-a amintit că Francisco era acum în siguranţă. Francisco primea atenţia de care avea nevoie, iar Simonopio trebuia să se odihnească şi el, pentru a fi pregătit pentru deciziile care aveau să fie luate în curând.

Simonopio avea să se trezească doar atunci când simţea că Francisco îşi recăpătase complet cunoştinţa. Acesta era intervalul de timp pe care şi-l dăduse şi de care avea să se ţină. Odată luată această decizie, Simonopio s-a forţat să rămână insensibil la orice, de la neliniştea pe care o simţea în faţa acoperişului aproape gol şi tăcut sub care dormea, la legănarea ritmică a Nanei Reja şi la cuvintele de despărţire ale lui Beatriz, pe care le repeta mereu la fel: „Mulţumesc, Simonopio. Mulţumesc. Iartă-mă, te rog“. Înţelegea reacţia naşei sale care, văzându-l sosind cu băiatul ei în braţe, fără să ştie dacă Francisco era viu sau mort după două zile de chinuri continue, îl primise cu o palmă.

Înţelegea: dacă nu ar fi făcut asta, s-ar fi destrămat, iar Beatriz Cortés de Morales, fidelă esenţei sale, alesese să fie puternică. Odată ce şi-a recuperat fiul cel mic, în ochii ei revenise scânteia, furtuna care izbucnise la moartea Lupitei şi care se stinsese încet-încet în timp.

Furia ei nu era îndreptată împotriva lui. Furia ei era faţă de coiot.

Nu trebuia să-i fie recunoscătoare pentru nimic. Nu avea pentru ce să-i mulţumească. Nici pentru ce să-şi ceară iertare.

81. MAMA TA NU ȘI-A IERTAT NICIODATĂ PALMA ACEEA,

și a continuat să-și reproșeze această eroare violentă până în ziua morții sale, sănătoasă la cap cum a rămas mereu.

Este adevărat. Mama a continuat să folosească mașina de cusut Singer până la sfârșit, în dorința ei de a-și aminti lucrurile bune, de a uita lucrurile rele și de a avea puterea să facă față surprizelor vieții, bune și rele. De altfel, nu a vrut niciodată mașina de cusut electrică pe care i-am dăruit-o – „nu coase la fel, nu sună bine, n-o simt comod la mâini“, spunea ea, găsindu-i mereu vreun defect –, așa că avea să moară cu picioarele mai puternice decât ale unui maratonist de la atâta pedalat în ritmul care-i aducea liniște și pe care îl pierdea doar atunci când, căzută pe gânduri, îi venea în minte felul în care îl întâmpinase pe Simonopio în ziua aceea. *Țac-țac-țac, țac-țac-țacul* de până atunci devenea un *țac, țac, țac* dezordonat... care se sfârșea în fire încurcate și materiale rătăcite. Apoi se oprea fără să termine proiectul și se plimba o vreme prin casă, ca și cum s-ar fi pierdut pe sine, simțindu-se dezolată, trecând în revistă evenimentele din ziua în care îmi serbasem a șaptea aniversare, și dorindu-și să se fi comportat altfel cu Simonopio, cu tata și cu mine.

Dar asta fusese reacția ei și nu putea fi anulată, în ciuda regretelor și a dorințelor care o însoțiseră pentru tot restul vieții: dacă l-ar fi îmbrățișat, dacă i-ar fi spus că și ea se gândise la el, că și ea se temea pentru el.

În apărarea ei, ar trebui să explic că exact asta a făcut cu Simonopio de îndată ce a avut ocazia, ceea ce a contat, deși nu i s-a părut niciodată suficient. Ce a fost a fost, iar acea palmă a fost dată cu siguranță de mama care, pentru tot restul vieții, cu certitudine neclintită, cu junghiuri de remușcare, a spus că a fost prima – și ultima – dată când a lovit pe cineva.

Nu a vrut niciodată să asculte obiecțiile mele: bătăile, bătăile pe care mi le dăduse mie, nu le considera bătăi din punctul ei de vedere.

– Oricum, le meritai. Simonopio nu le-a meritat, îmi răspundea ori de câte ori încercam să o contrazic.

82. ÎNTREBĂRI FĂRĂ RĂSPUNS

Fratele ei, Emilio, era atât de mândru că el îi găsise pe Simonopio şi pe Francisco, încât Beatriz nu a avut curajul să-i spună că Simonopio fusese cel care îl găsise pe el.

Beatriz a apreciat efortul mare la care au contribuit toţi oamenii, căutându-i fiul fără odihnă. Deşi nu cunoştea detaliile, ea ştia că Simonopio îl salvase. Cum ar putea cineva să înţeleagă sau să explice ceea ce făcuse Simonopio? Să explice fuga lui bruscă şi de neînţeles de la râu? O bănuise dintotdeauna, dar pentru Beatriz, aceasta era prima dovadă directă şi de netăgăduit a abilităţii speciale a finului ei, a darului său foarte special pe care îl tratase întotdeauna cu discreţie şi despre care nu discutase cu nimeni în afară de soţul ei.

A simţit un junghi în inimă: soţul ei nu mai era acolo.

Nimeni nu a întrebat unde au fost Simonopio şi Francisco sau ce au făcut cât ai lipsit. Tot ceea ce Emilio şi bărbaţii ştiau cu certitudine era ceea ce Simonopio fusese pregătit să împărtăşească. În timp ce aşteptau să-l transporte căruţa pe Francisco în siguranţă, Emilio l-a întrebat pe Simonopio dacă văzuse ceva, iar acesta a încuviinţat din cap.

Emilio şi bărbaţii aveau deja suspiciuni, dar erau bucuroşi să aibă un martor, chiar dacă acesta era mut.

– Am găsit caii lui Espiricueta şi ai fiului său pe deal, sus, deasupra... locului. Ei au fost?

Simonopio a aprobat din cap cu fermitate.

– Ce s-a întâmplat?

Simonopio a refuzat să răspundă la această întrebare şi nimeni, nici măcar naşa lui, Beatriz, nu a vrut să afle detaliile de la el.

Băiatul ştia că nu avea cum să le povestească, pentru că, chiar dacă ar fi putut, chiar dacă s-ar fi făcut înţeles, nu ar fi reuşit să reproducă verbal imaginile crude care aveau să-i rămână în memorie pentru totdeauna. Ar fi însemnat să le provoace tuturor mai multă durere, ceea ce el refuza să facă. În orice caz, cum ar fi putut să comunice umilinţa, angoasa, teroarea, groaza, oroarea, durerea, cruzimea, răceala şi pierderea la care fusese martor? Nu era posibil. Nu putea şi nu voia să o facă. Copleşit de amintiri, în loc să răspundă,

Simonopio izbucnise în lacrimi, până când, fără să-şi dea seama, umezise faţa lui Francisco Junior cu picăturile lui de jale.

Cu palme aspre pe spate, neştiind ce să spună, Emilio a încercat să-l consoleze pe tânăr, care părea să nu ştie că bărbaţii nu trebuie să plângă, cel puţin nu în faţa altor bărbaţi. Dar Simonopio nu s-a oprit din plâns până când căruţa care îi transporta nu s-a apropiat de casă.

Chiar şi fără să cunoască detaliile, ceea ce toată lumea bănuia la început a devenit un fapt imposibil de trecut cu vederea: Simonopio fusese martor la uciderea lui Francisco Morales, iar vinovatul era Anselmo Espiricueta. L-au pomenit şi pe fiu, dar Beatriz se îndoia că el ar fi apăsat pe trăgaci. Cu toate acestea, nu se îndoia nici o secundă că tatăl era vinovat.

Amândoi dispăruseră, iar dispariţia lor era un mister care i-a pus pe toţi în alertă.

Garda Rurală îi căuta, deşi Espiricueta nu se întorsese acasă şi nimeni nu-i mai văzuse de dinainte de acea sâmbătă. Nu lăsaseră nici o urmă. Abandonaseră caii şi nici cu trenul nu plecaseră. Toată lumea a ajuns la aceeaşi concluzie: cei doi umblau în continuare pe dealuri, se sustrăgeau justiţiei, poate trăiau în peşteri; aşa că au considerat înţelept să ofere o recompensă considerabilă oricui le-ar fi dat informaţii despre ei. Au decis, de asemenea, că vor fi postaţi paznici în jurul casei Morales Cortés, în cazul în care cei doi vor decide să atace din nou.

Beatriz ştia că nu dispuneau de prea multe fonduri, deoarece banca le deturnase banii, dar nu voia să se zgârcească. Avea să se gândească mai târziu cum să plătească recompensele şi salariile, chiar dacă trebuia să se împrumute din recolta sezonului următor. Şi avea să vadă ce putea să facă, ce avea să ceară Beatriz cea civilizată atunci când cei doi ar fi fost prinşi. Ar vedea ce ar spune – sau ce ar striga – faţă în faţă cu ucigaşul soţului ei. Avea şi o Beatriz primitivă în interior, una căreia nu-i permitea niciodată să iasă la suprafaţă: femeia răzbunătoare, cea pe care de obicei o ţinea bine sub control, căci dacă o lăsa să iasă, Beatriz cea primitivă nu s-ar fi mulţumit fără să-i scoată criminalului măcar ochii şi să-i facă pielea fâşii.

Imposibil. Imposibil, chiar dacă l-ar găsi. Era o femeie, iar răzbunarea nu era încă o treabă de femeie.

Deocamdată, exista un singur lucru pe care putea să-l facă pentru a începe să-şi satisfacă dorinţa de a-l răni pe ucigaş.

– Du-te la casa lui Espiricueta cu tractorul şi dărâm-o.

Leocadio și Martín au privit-o, în mod clar tulburați.

– Cu fata înăuntru?

– Ce fată?

– Fiica. Margarita. Au lăsat-o acolo.

Apoi și-a amintit de fetița care se entuziasmase să primească hainele și păpușa de cârpe pe care i le cususe Beatriz, de ziua în care Beatriz a încercat să prezinte condoleanțe familiei; de ziua în care bărbatul a încercat să-l atace pe Simonopio, încă un copil; de ziua în care s-a întors acasă după ce a decis să-i ceară soțului ei să scape de țăran.

Lăsase totul nerezolvat – nu-și amintea de ce – și nu făcuse nimic pentru a-l îndepărta pe criminal de familia ei când încă mai avea timp. Fusese neglijentă. Era neglijentă. Își ignorase instinctul, ignorase dovezile, iar ei plătiseră un preț foarte mare pentru nepăsarea ei, dându-și la schimb viețile pentru o eternă absență dureroasă.

Fusese vina ei.

Ar fi vrut să-i ceară *scuze* soțului ei, dar era prea târziu. Acum era prea târziu pentru tot.

– Nu. Dărâmați casa, dar lăsați-o pe fată să-și adune lucrurile și să iasă afară, bineînțeles. Poate pleca dacă vrea. Dați-i bani ca să poată lua trenul. Dacă vrea să rămână, duceți-o la călugărițe sau găsiți-i de lucru la o casă. Nu vreau să o văd și nici să știu mai multe despre ea.

Nu a primit pe nimeni în acele zile.

Cei mai vechi prieteni ai ei au sosit pentru a-i ține companie, pentru a-i distrage atenția, pentru a o felicita că și-a găsit fiul, dar ea nu avea timp sau dorința de a fi distrasă.

Fiul ei recuperat era încă bolnav. Când Francisco Junior avea să-și revină la normal, când nu ar mai fi nevoiți să răspundă la aceleași întrebări de fiecare dată când se trezea pentru că nu reținea informația, când avea să înceteze să își ceară scuze pentru vreo năzbâtie de care își imagina că era responsabil, când ea avea să înceteze să mai plângă de fiecare dată când se uita în ochii lui confuzi, atunci avea să gândească dacă putea recupera ceva din Beatriz cea care fusese mai demult. Ar fi avut timp să vadă ce fel de viață și-ar fi construit.

Acea femeie, a cărei viață fusese schimbată încă o dată prin violență, nu mai avea soț și, deocamdată, nu voia nici prieteni și nici distracții. Acum era o femeie care se ocupa singură de toate: de la salariul săptămânal și moliile

care se întorseseră, până la planificarea viitorului. Singerul ei o chema, constant, cu cântecul ei de sirenă: „Vino și uită de toate, amorțește durerea cu *țac-țac-țac“*. Beatriz nu și-a permis acea odihnă promisă. Nu era momentul potrivit. Avea să fie timp mai târziu. Avea să fie timp în viitor, deși era imposibil să te gândești la ce urma.

Acum era timpul să se ocupe de ceea ce avea în față și să simuleze forța zilelor trecute, măcar pentru a-i oferi mamei sale o binemeritată odihnă, pentru că, din acea sâmbătă de aprilie, Sinforosa umpluse toate golurile pe care Beatriz îi permisese să le umple în zilele în care fiica ei se pierdea în chinuri. Beatriz îi era acum recunoscătoare pentru toate lucrurile de care, la vremea respectivă, se plânsese și cu care se resemnase în ce o privea pe mama ei. Era recunoscătoare că nu-i permisese niciodată să cadă, că o împiedicase să se prăbușească complet. Și Beatriz îi era, de asemenea, recunoscătoare că amânase cele trei slujbe pentru Francisco până la o dată mai bună, fără ca Beatriz să-i ceară acest lucru.

Mama ei se întorsese la oala ei de cupru, amestecând laptele de capră și zahărul brun în timp ce se ruga, neobosită în căutarea mângâierii cu rozariile ei. Pentru cine se ruga ea? Pentru sufletul ginerelui ei ucis? Posibil. Pentru sănătatea nepotului ei? Cu siguranță. Pentru fiica ei cu greutatea lumii pe umeri? Să sperăm că da.

Beatriz, pe de altă parte, a petrecut ore întregi lângă patul fiului ei rănit, privindu-l, veghind asupra lui în timp ce dormea, așteptând să se trezească puțin mai lucid. Când fiicele ei au stat cu ea, nu le-a răspuns la întrebările despre ce avea de gând să facă. Nu știa încă. Pentru prima dată în viața ei, Beatriz Cortés de Morales nu știa ce să facă cu restul vieții ei. Și, mai rău decât atât, cu viața fiului ei.

Îi era frică.

Ca să scape de întrebările lor, de presiunile lor, le-a lăsat pe Carmen și pe Consuelo să aibă grijă de Francisco Junior, în timp ce ea s-a dus să se ocupe o vreme de Simonopio – și el avea nevoie de ea, chiar dacă Nana Reja nu-l părăsea niciodată, chiar dacă Nana Pola își asumase și ea acest rol.

Sau poate că ea era cea care avea nevoie de el.

Poate că avea nevoie să vadă iertarea în ochii lui, pentru că putea să pretindă că angoasa o înnebunise și că nebunia fusese cea care îi dăduse o palmă tânărului și nu ea, dar lui Beatriz Cortés nu-i plăcea să se păcălească și nu-i plăcea să-și nege responsabilitatea pentru faptele ei. Că o făcuse din

nebunie sau nu, Simonopio nu merita să fie tratat într-un asemenea mod, iar acum ea avea să se dedice în totalitate efortului de a-l face să înțeleagă cât mai mult și de a-i câștiga iertarea.

Când Francisco și Simonopio aveau să-și recapete sănătatea, poate că va avea timp să se gândească la viitor.

În scurt timp, va trebui să se pregătească și să găsească cuvintele potrivite pentru răspunsul pe care îl va oferi în momentul în care fiul ei își va recăpăta simțurile și luciditatea și va începe să întrebe despre tatăl său.

Spera că, până atunci, va fi necesar să-i dea vestea proastă doar o singură dată. Că mintea i se va fi limpezit suficient pentru a înțelege și a reține informația. Că va suferi doar o singură dată, pentru că singurul lucru cert era că va suferi și că va durea, așa cum ea începea să își permită să simtă durerea și singurătatea.

– Mamă, grăbește-te. Francisco Junior s-a trezit și întreabă de tata și de pușca lui calibrul .22.

Nu se simțea încă pregătită să răspundă la întrebare, dar oare avea să se simtă vreodată? Exista vreo modalitate mai bună de a-i spune fiului tău că tatăl său a murit, că a fost ucis? Nu. Nu existau răspunsuri alternative; exista doar unul singur, pentru că moartea este definitivă.

– Vin și eu. Și, Carmen, pe fratele tău îl cheamă Francisco. Doar Francisco.

Singurul Francisco pe care îl mai aveau.

83. TATĂL TĂU A MURIT, DAR TU NU TE-AI GÂNDIT DECÂT LA

pușca de calibrul .22.

Nu, nu, nu, nu. Poate că așa li s-a părut, poate că mama și surorile mele au înțeles așa, dar nu.

Unul dintre ultimele lucruri pe care mi le amintesc din acea sâmbătă a fost momentul în care tatăl meu mi-a dat pușca. Nu-mi aminteam, nici nu-mi păsa, dacă era din lemn fin, în ton deschis sau închis.

Nu m-am atins niciodată de ea, la fel cum nu m-am atins niciodată de promisiunea pe care mi-a făcut-o tatăl meu când mi-a dat pușca.

Și de aici și problema mea, pentru că nu pușca era cea pe care mi-o doream cu adevărat când am cerut-o. Pe tata îl căutam, pentru că îmi spusese că arma trebuia să o folosesc doar când ieșeam cu el.

Faptul că îmi dăruise pușca de calibrul .22 însemna că aveam să petrecem mai mult timp împreună și cred că, în mintea mea, confuză din cauza traumatismului cranian și a vârstei, am crezut că, dacă apare pușca, apare și tata, ca să mă invite să merg din nou cu el.

Când am cerut pușca, mi-am amintit de tata. Dar pușca nu a apărut niciodată.

84. NU. FIUL LUI ESPIRICUETA A LUAT-O.

Întotdeauna am bănuit acest lucru.
Acum știu.

85. DACĂ MAMA TA AR FI ȘTIUT

ce s-a întâmplat cu ei, poate că ar fi luat o altă decizie. Dar, la o lună de la tragedie, ea încă nu se aventurase să iasă din casă şi nici nu te lăsase să ieşi, în ciuda faptului că te recuperaseşi aproape complet, că aveai energie şi voiai să te joci şi chiar aveai chef să te întorci la şcoală.

Gărzile au rămas în faţa casei. În ceea ce o privea – şi în ceea ce îi privea pe toţi –, criminalul era în libertate. El umbla şi ameninţa. Se temeau. Aşa că nici măcar în compania lui Simonopio nu te-au lăsat să ieşi. Beatriz Cortés nu voia să-şi ia ochii de la tine, miracolul care erai acum, singurul ei Francisco, pentru că noua cicatrice de pe faţa ta îi amintea de ceea ce pierduse şi de cât de aproape fusese să piardă totul.

86. VIITORUL E ÎN ALTĂ PARTE

Beatriz Cortés de Morales ştia că era bolnavă, dar nici măcar doctorul Cantú nu ar fi îndrăznit să-i diagnosticheze boala. Din punct de vedere fizic, nu era nimic în neregulă cu ea, dar o rodea ceva care semăna cu o racilă numită „văduva săracă“ şi simţea că, cu cât acest putregai se dezvolta mai mult, cu atât mai mult esenţa ei avea să dispară.

Cât de tentată a fost să renunţe şi să se predea pentru totdeauna!

Biata văduvă! Pentru totdeauna, ca propria ei mamă. Îmbătrânind, biata văduvă săracă. Singură, sărmana văduvă, pentru că bărbatul care trebuia să fie alături de ea de-a lungul anilor, până la sfârşitul vieţii, făcuse o promisiune pe care o îndeplinise doar pe jumătate: „Nu voi îmbătrâni niciodată şi nu te voi lăsa nici pe tine.“

Cât de ispitită era de prietenii care o vizitau în fiecare zi şi care o copleşeau cu mila lor, cu exclamaţiile de „vai, biata de tine!“, oferindu-se să îi rezolve totul, ba chiar să facă şi cumpărăturile, deşi nu reuşeau să cumpere ceea ce îi plăcea ei. Ce uşurare că toţi îi permiteau să se închidă în ea fără să-şi pună întrebări, crezând că făcea asta pentru a-şi plânge soţul. Din acelaşi motiv, nimeni nu mai aştepta nimic de la ea, nici prezenţa ei la şedinţele doamnelor de la clubul social, nici prezenţa ei pentru a supraveghea lucrările de construcţie. Nici măcar nu se aşteptau ca ea să contribuie cu bunul ei gust atunci când era vorba de cumpărarea sau proiectarea mobilierului şi a dotărilor pentru noua clădire.

Cât de ispitită se simţise la oferta fraţilor ei de a-i administra pământul, muncitorii şi culturile – „Nu trebuie să-ţi faci griji pentru nimic, Beatriz“ – permiţându-le, lucru pentru care ar fi fost pregătiţi oricum pentru tot restul vieţii, să se folosească de indecizia nou descoperită a surorii lor mai mari.

Deocamdată, ezitarea ei se manifesta în chestiunile legate de pământ, care înainte fuseseră preocuparea soţului ei:

„Să plantăm mai multe sau să le lăsăm pentru încă un an?“

„Nu ştiu, cum vreţi voi.“

„Să vindem toţi pomii altoiţi?“

„Voi ce părere aveţi?

Ştia că, dacă se lăsa pradă ei, ezitarea va apărea şi în alte domenii ale vieţii:

„Să-l mutăm la o altă școală? Își va sărbători prima comuniune anul acesta sau anul viitor? Cine va fi nașul lui? Va pleca la studii? Cu ce culoare să mă îmbrac? Pot să mă duc la Monterrey?“

Țac-țac-țac, țac-țac-țac... Cât de plăcut ar fi fost să se piardă ore în șir, vrăjită de ritmul hipnotic al Singerului ei, uitând de frici, *țac-țac-țac, țac-țac-țac*, de nesiguranță, *țac-țac-țac*, de cât de nelalocul ei se simțea, de singurătate, uitând de întrebările fiului ei, de cererile lui de a-l vedea pe Lázaro cel Înviat, de datoria ei eternă față de finul ei, de mama bătrână care se resimțea din cauza abandonului ei și de fiul recuperat, care acum se resimțea din cauza atenției constante pe care o primea. *Țac-țac-țac, țac-țac-țac, țac-țac-țac, țac-țac-țac, țac-țac-țac.*

Cât de mare era tentația pe care o simțea de a scăpa de cruzimea nopților goale, de întuneric, de singurătate, de patul rece, de așternuturile care își pierdeau treptat aroma trupului iubit care fusese îmbrățișat de ele atâția ani.

Dar timpul nu se oprește. În ciuda absenței dureroase de lângă ea, soarele răsărea și apunea în fiecare zi, deși, ca o veterană a pierderii celor dragi, acest fapt nu o mai surprindea atât de mult. Orele goale ale nopții nu trec neobservate, pentru că, în cruzimea lor necruțătoare, nu permit odihna; te obligă să gândești și cer foarte mult de la tine. Pentru că noaptea este momentul în care frica este cea mai înfricoșătoare, da, dar este și momentul în care tristețea devine mai adâncă și în care regreți mai mult ce ai făcut sau ce nu ai făcut.

În întunericul cel mai adânc, lucrurile se văd cel mai clar. În același timp în care amintirile o tentau să renunțe la tot pentru deșertul lor de negură, nu-i permiteau lui Beatriz Cortés nici cea mai mică miopie. Ceea ce a văzut în acea retrospectivă clară, deși involuntară, a obligat-o să se scuture de orice tentație. A forțat-o să decidă să se vindece de întunericul de care se umpluse, dar nu cu medicamente inutile, ci cu voință.

Trecuse o lună – „o lună întreagă, deja?“ – de la moartea lui Francisco. Dacă nu o făcea pentru ea însăși, o făcea pentru că îi era datoare: urma să se pună pe picioare, urma să se reîntâlnească cu femeia puternică pe care el o lăsase acasă când murise, însărcinată cu îngrijirea fiului lor și cu toate afacerile lor.

Încă îi era frică să iasă din casă. Ăsta era adevărul. Pentru că în acea sâmbătă din aprilie, Espiricueta nu i-a luat doar soțul. Îi luase și liniștea. Gândul că îl trimitea pe Francisco la școală după ce își recăpăta sănătatea o

umplea de teroare. Se temea că Espiricueta avea să-l ia prin surprindere, precum lupul din poveşti. Aceeaşi teamă o făcea să îi interzică Nanei Pola să se ducă singură să aducă pâinea cea de toate zilele, aşa cum făcea de obicei. Acum, Martín trebuia să o însoţească mereu, ceea ce îi nemulţumea pe amândoi.

Dar ea nu ar mai ceda nimănui nici măcar o parte din viaţa ei sau din liberul arbitru. Aşa hotărâse în noaptea în care şi-a găsit liniştea într-un cântec dulce care nu i se cânta. Avea să-şi ia deciziile în mod liber şi, cu liberul arbitru, avea să alunge frica. Şi-a amintit de promisiunea pe care şi-o făcuse cândva: nici măcar la bătrâneţe să nu-şi permită să devină umbra cuiva. Să nu fie niciodată lăsată în derivă, la mila deciziilor altora. Niciodată să nu-şi permită să stagneze.

Era aceeaşi noapte în care, cu regret, îşi amintea că şi-a împiedicat soţul să propună o schimbare radicală, pe vremea când schimbările o îngrozeau, când se agăţa de tradiţii ca şi cum acestea îi defineau familia. Ar trebui să plece la Monterrey, începuse Francisco să sugereze în acele nopţi în care începea să-şi piardă curajul, dar ea nu-i permisese niciodată să-şi continue vorba; ea nu-i permisese niciodată să expună ideea în întregime. Întotdeauna refuzase să-l lase să continue să rumege planul său nebunesc, dar îl încurajase să continue să facă aceleaşi lucruri, în acelaşi loc şi cu aceiaşi oameni.

Să plece din casa părintească? Să-şi părăsească prietenii cu care îşi împărţiseră viaţa de generaţii întregi? Să părăsească promisiunile pe care viaţa li le făcuse?

Ea a refuzat categoric.

Şi ce se întâmplase cu acele promisiuni? Ce drept avea ea să creadă că erau garantate? Absenţa permanentă a soţului ei nu-i dăduse de ales, fusese nevoită să recunoască asta cu voce tare, ca să nu mai uite niciodată:

„Viaţa nu oferă garanţii. Pentru nimeni. Nu aşteaptă pe nimeni. Nu are nici o consideraţie pentru nimeni.“

Cât de arogantă fusese să creadă că, doar pentru că trăia, merita tot ce era mai bun în viaţă, că era demnă de a fi în vârf. Cât de arogantă fusese pentru că nu-şi dăduse seama că, crezându-se puternică – un stâlp în viaţa soţului ei –, în realitate, fusese paralizată de frica de schimbare, motiv pentru care îl împiedicase să-şi croiască un alt destin pentru el, pentru ei, pentru toată lumea.

Aroganţa ei îi răpise lui Francisco posibilitatea de a trăi până la bătrâneţe. Îl

împiedicase să-şi îndeplinească promisiunea pe care i-o făcuse atunci când ea se aşezase în poala lui, cu ani în urmă, într-o după-amiază în care râdeau împreună.

Agățarea ei de trecut îl costase pe el viața.

A fost un preţ pe care Beatriz a refuzat să permită ca şi fiul ei să îl plătească.

De câte ori trebuia să înveţe aceeaşi lecţie? De câte ori trebuia să uite şi să înveţe din nou că viaţa se învârte în toate direcţiile? Că nu există o limită a numărului de situaţii în care o persoană poate fi doborâtă, pentru că viaţa nu crede că a treia oară e cu noroc?

Nu mai avea nevoie de alte lecţii. A treia oară învățase lecția pe care nu avea să o mai uite niciodată. Chiar dacă i-ar fi luat tot restul vieţii, avea să-şi revină din această a treia lecție, pentru că simțea că aceasta era datoria ei. Dar o a patra ar fi ucis-o.

Apoi a realizat că viitorul nu mai era legat de trecut. Și s-a hotărât.

– Viitorul e în altă parte, a spus cu voce tare, în întuneric, înfăşurată în aşternuturi care nu mai purtau mirosul soţului ei.

87. DACĂ MAMA AR FI ȘTIUT TOATĂ POVESTEA,

poate că nu ar fi decis să ne mute la Monterrey, nu știu.

Sau poate că ar fi făcut-o oricum.

Pentru că sunetele nocturne familiare ale casei o hărțuiau, în loc să o liniștească, și chiar și zăngănitul dalelor de gresie slăbite, care fusese atât de util înainte, o irita acum. Ideea de a cutreiera holurile lungi îi amintea de singurătatea ei constantă și permanentă. Mirosul pe care îl degaja casa o împiedica să doarmă noaptea, iar absența bâzâitului albinelor o trezea dimineața.

Dacă ar fi lăsat timpul să treacă, s-ar fi obișnuit? Și-ar fi găsit din nou liniștea între acei pereți iubiți?

Nu putem ști niciodată ce ar fi fost, ci doar ce a fost.

Am avut o viață bună în Monterrey. Nu aveam economii, dar aveam casa de acolo și aveam pământul pe care îl vindeam puțin câte puțin, dacă era nevoie. Mama i-a pus pe frații ei să se ocupe de vânzarea tuturor proprietăților familiei din Linares – care, între timp, ar fi continuat să producă. Recoltele aveau să fie vândute sub atenta lor supraveghere. Pământul în cotă-parte a fost lăsat muncitorilor, care au putut plăti pentru el cu rate fixe – o sumă simbolică – timp de cinci ani, după care pământul va fi fost în sfârșit al lor în întregime.

Fermele din Tamaulipas au fost primele care au fost vândute, la preț redus, dar la timp: cumpărătorului care a profitat de ocazia de a plăti un preț ridicol văduvei vecinului *ranchero* i-a fost confiscată cea mai mare parte a proprietății sale la scurt timp după aceea prin decretul lui Lázaro Cárdenas și în conformitate cu legea.

Tata murise, dar reforma agrară era vie și în plină desfășurare.

Nu ne-am mai întors niciodată la Linares, nici măcar în vizită. Bunica mea a decis să vină cu noi, sprijinindu-și fiica și rămânând mereu alături de ea, fără să tânjească după vechea ei viață, chiar dacă noii oameni, noile ritmuri și noile locuri o copleșeau. Acolo, în sfârșit, și-a dat jos hainele de doliu pe care le purta de la moartea bunicului meu. Își vedea nepoții și strănepoții în fiecare zi, iar acest lucru compensa pentru cât de neliniștită se simțea trăind într-un oraș. Ceea ce nu a înțeles și nu a aprobat niciodată a fost faptul că mama a luat decizia nebunească de a mă înscrie la o școală nouă: o instituție laică –

lipsită de sens, după cum spunea bunica – numită Fundația Școlii Americane din Monterrey.

– Sunt numai *gringos*, atei și *aleluyas*.

– Nu prea cred, mamă. Nu-mi pasă: nu va avea soldați care să-l întâmpine în fiecare zi când intră și iese, asigurându-se că nu spun copiii nici măcar o rugăciune către Domnul.

Războiul guvernului federal împotriva Bisericii continua, chiar dacă nu se mai trăgea nici un foc de armă. Când mi-am primit prima comuniune în acel an, m-am simțit ca și cum aș fi trădat patria: noaptea, în secret, în casa unei familii, ceremonia administrată de un preot care, pe stradă, în văzul tuturor, se prefăcea că nu este preot.

Școlile catolice au continuat să existe în spatele ușilor închise.

Dar nu trebuia să te ascunzi ca să mergi la școala mea. Nu era nevoie să te prefaci că nu ai învățat ceea ce ai învățat acolo. Diploma pe care aș fi primit-o ar fi fost recunoscută de guvern. Eram scutiți de a cânta imnul național socialist, o cerință pe care Cárdenas a impus-o în curând și altor școli. Și, foarte important, în clase erau băieți și fete împreună, iar mie întotdeauna mi-au plăcut mult fetele – chiar dacă, în copilărie, ceea ce îmi plăcea era să le terorizez cu poveștile mele aduse din Linares, cu legendele pe care le spuneam în pauză, când stăteam într-un mic cerc la umbră, iar ele, părând să le placă suferința pe care o îndurau, mă rugau: „Mai spune-ne“.

Pentru prima dată în viața mea, mă bucuram că merg la școală.

Acolo mi-am împărtășit poveștile despre mumii și fantome, iar poveștile celorlalți copii despre hoții de vite păleau pe lângă ele. Acolo, legenda păpușii a fost păstrată vie, reluată iar și iar, și a supraviețuit până când propriii mei copii au fost elevi la aceeași școală, într-o clădire mai modernă. Acolo, când am fost puțin mai mare, am devenit obsedat de *Mașina timpului* a lui H.G. Wells.

Pentru că nu voi putea uita niciodată ce am pierdut în acea sâmbătă. Și odată ce am devenit un fanatic al SF-ului, am început să cred și să visez că o mașină a timpului ar fi soluția la toate. Aș călători înapoi în timp, în acea sâmbătă când îmi sărbătoream ziua de naștere. Cumva, l-aș salva pe tata și aș șterge tristețea care o lua uneori prin surprindere pe mama; nostalgia față de vechea viață care o asalta pe bunica mea; sentimentele de vinovăție cu care mă umplea, fără să știu de ce, moartea tatălui meu; și sentimentul de abandon pe care nu l-am depășit niciodată. Bineînțeles, am aflat curând că nu era

posibil: că nu există nici o modalitate de a te întoarce în timp pentru a repara trecutul.

Dar asta e.

Pe coridoarele acelei şcoli, am întâlnit-o pe cea care avea să-mi devină soţie, deşi, când mergeam noi în acea clădire, abia dacă o priveam, pentru că era foarte tânără, iar ea nu mă plăcea fiindcă eram cu capul în nori.

Tot acolo m-am pregătit să studiez pentru a obţine o diplomă în Statele Unite, deşi mama nu a fost de acord cu prima universitate pe care am ales-o.

– Nu te duci la Texas A&M. Studiază ce vrei, cu excepţia agriculturii.

Câtă dreptate avea! În Monterrey nu era loc pentru pământ sau tractoare, ci doar pentru alte întrebuinţări ale fierului.

88. AI AVUT O VIAȚĂ BUNĂ...

Sigur, dar nu am reuşit niciodată să mă scutur de amintirea dulce-amară a lui Simonopio, pentru că toate amintirile bune au fost pătate de faptul că m-a abandonat.

89. AM AJUNS; COTEȘTE AICI

– Dar ce s-a întâmplat cu Simonopio? întreabă nerăbdător Nico, șoferul de taxi, în timp ce îmi urmărește indicațiile.

Aceasta este prima sa intervenție de când am plecat din Monterrey.

Acum îmi dau seama că tăcuse nu din plictiseală, așa cum crezusem la început, nici din dorința de a fi în altă parte sau de a-și porni radioul, ci pentru a nu-mi întrerupe fluxul sau povestea pe care începusem s-o spun în această dimineață, după ce am închis ușile taxiului și am pornit la drum. Și știu că, dacă ne-am fi întâlnit înainte, dacă am fi avut mai mult timp, acest tânăr – căruia i s-au spus foarte puține povești sau povestiri în viața lui – ar fi putut să-mi devină prieten.

Dar nu mai e timp. Nu avem de ales: am ajuns și nu mai este vreme pentru „ce-ar fi fost dacă“. Nico nu are de ce să-și facă griji; nu mai încerc să-mi amân povestea. Toate versiunile acestei povești, care m-au asediat ani de zile în interiorul zidurilor de uitare pe care le-am ridicat, m-au luat astăzi cu asalt. Sunt versiunile altora, sunt versiunile mele, iar împreună compun o sferă: văd întregul, și nu mai pot să-l ignor sau să-l las neterminat.

Mă simt obligat să ajung la final.

90. DULCE IGNORANȚĂ

Când Beatriz a decis că nu mai vrea să meargă niciodată pe holurile casei sale iubite sau pe străzile din Linares, nici să continue să fie ținta privirilor pline de compasiune, când a decis să accepte ideea soțului ei de a-și croi o nouă viață în Monterrey, a făcut-o cu intenția de a-i include pe toți.

Fiul ei, bineînțeles, nu avea de ales: urma să se ducă oriunde îi spunea ea că vor merge.

Spre norocul lui, era la o vârstă care îi permisese să-și revină mai repede decât ea, se gândea Beatriz. În timp ce ea își amintea încă foarte bine de fiul ei inconștient și rănit, el nu-și mai amintea pe ce parte fusese fractura, iar pe ceafă, părul îi acoperise deja cicatricea acelei răni pentru care fusese nevoie de douăsprezece copci. Dimineața, când se privea în oglindă, nici măcar nu observa cicatricea de pe tâmplă, încă roșie de o parte și de alta a ochiului, iar asta o făcea să tresară: pentru el, era ca și cum ar fi avut-o toată viața.

De asemenea, a fost surprinsă de faptul că el vorbea cu entuziasm despre tatăl său absent, uneori la trecut, dar alteori și la prezent. Părea să uite, sau să nu înțeleagă, că moartea este permanentă. De parcă nu ar fi înțeles că tatăl său nu plecase, ca în multe alte ocazii, într-o vizită temporară la una dintre ferme. Uneori, noaptea – pentru că noaptea, așa cum bine știa ea din experiență personală, nu există ascunzișuri, distrageri sau pretenția că ai putea uita ceva ce va fi ținut minte o viață întreagă –, bălmăjea și se văita în somn.

Nu mai făcusem niciodată așa ceva.

Atunci când Beatriz – când mama – venea să mă verifice, alarmată de țipetele care veneau din conștiința mea adormită, Simonopio era mereu acolo, încercând să șteargă pentru totdeauna amintirile rele cu mângâieri blânde, dar ferme, pe fruntea mea, între sprâncene, așa cum o văzuse pe mama făcând când eram copil. Îmi cânta cu voce joasă, fără să-și întrerupă cântecul atunci când nașa lui intra în cameră.

Mama nu i-a înțeles cuvintele, deși a recunoscut notele. În scurt timp s-a obișnuit cu acel limbaj exclusiv pentru Simonopio și pentru mine și apoi i s-a părut frumos, pentru că Simonopio avea o voce melodioasă. Era o voce care te învăluia, te liniștea și te ducea departe nu numai de visele unui băiat orfan, ci și de temerile și îndoielile unei mame văduve. A nașei sale.

Era o voce liniștitoare.

Deşi nu m-am trezit niciodată în timpul acelor serenade nocturne, astăzi o văd pe mama stând pe vechiul balansoar, fără să o întrerup, fără să intervin, dar şi fără să plec. Nu voia să piardă nici măcar un minut din ciudata conviețuire a fiului ei şi a finului pe care i-l dăruise viața. Pentru că într-o noapte, între un cântec care suna dulce şi altul, a înțeles că, deşi viața nu oferă garanții, uneori oferă daruri; şi înțelegând asta, acceptând acest dat chiar şi fără să fie pe deplin conştientă, amărăciunea, durerea şi rănile adânci ale lui Beatriz Cortés, acum văduva lui Morales, au început să se vindece, iar firea ei hotărâtă a reînceput să iasă la iveală.

Dacă din momentul morții soțului ei şi al dispariției mele a intrat într-o spirală descendentă dramatică, acela a fost momentul în care coborârea a luat sfârşit. A fost punctul din care s-a ridicat noua Beatriz, cea născută din pură voință şi cea care ar fi supraviețuit cât timp ar fi existat viață în corpul ei. Beatriz cea arogantă din tinerețea ei, noua Beatriz temătoare şi cealaltă, şi mai nouă şi mai experimentată, au învățat să trăiască împreună în pace până când s-au contopit complet. Avea să dureze ani de zile, iar urcuşul avea să fie lent, dar totul începe de undeva, iar pentru ea, a început ascultând cântecele lui Simonopio.

Hotărâtă, i-a chemat pe toți în sala de mese într-o dimineață: bunica Sinforosa, Pola, Mati, Leonor şi Simonopio. Nu le-a explicat la acea întâlnire – de fapt, nu le-a explicat niciodată – toate motivele ei. Le-a spus doar atât: „Pământul ăsta nu e pentru o femeie văduvă cu un copil mic, aşa că plecăm“. Nu toți au acceptat invitația: Leonor nu a acceptat. Şi nici Mati nu a acceptat. Una voia să se căsătorească, iar cealaltă voia să fie bunică pentru nepotul care abia sosise pe lume. Pola nu a spus nici da, nici nu, dar nimeni nu avea dubii.

Discutând ulterior cu fiica ei în particular, bunica mea, Sinforosa, a înțeles că motivele mutării depăşeau simpla incapacitate de a administra singură pământul, dar nu a spus nimic. A fost de acord că era mai înțelept – mai sigur – ca eu şi mama să plecăm din Linares, chiar dacă asta însemna ruperea legăturilor şi pierderea tradițiilor. Iar când fiica ei a întrebat-o dacă vrea să rămână în urmă şi să locuiască cu unul dintre frații ei, Sinforosa nu s-a gândit de două ori.

– Voi veni cu tine.

Bunicii mele, Sinforosa, nu i-ar fi plăcut să fie o povară sau să fie împovărată, aşa cum ştia că se va întâmpla dacă ar fi rămas să locuiască cu

nurorile.

– Oricum, tu eşti cea care are nevoie de mine, Beatriz.

Simonopio ieşise din sufragerie în tăcere, ca întotdeauna, dar cu o privire de resemnare pe care mama a vrut să o interpreteze drept acceptare.

– O vom lua pe Nana Reja, desigur, şi pe Simonopio.

Știa că, dintre toți, Simonopio avea cel mai mult de furcă cu schimbarea, așa că era pregătită să-i găsească ceva de făcut în Monterrey, unde Simonopio refuzase să se mai întoarcă de la vizita la circ. Aveau să găsească ceva care să-i placă, era sigură. În Monterrey existau și dealuri și chiar munți. Munți enormi. Simonopio ar putea dori să vină și să plece, să exploreze totul.

Poate.

Decizia care fusese atât de greu de luat a devenit curând centrul atenției și chiar al entuziasmului lui Beatriz. Pentru că, odată ce a acceptat ideea, a decis și să facă schimbarea imediat: spre nemulţumirea multora, nu avea să aştepte până la sfârşitul anului şcolar sau ca eu să primesc acolo prima comuniune, sau ca fiicele prietenilor ei să-şi facă debutul în societate, cu atât mai puțin petrecerile din noul sediu al Clubului Social Linares.

La ce bun, dacă nici măcar nu voia să meargă?

Nu. Imediat ce termina de organizat totul, pleca și mă lua de acolo, departe de pericolele care ne amenințau viețile și pământul. Departe de tentații și dependențe.

Mulţi au încercat să o descurajeze, inclusiv unchii mei – fraţii ei – care şi-au repetat oferta de a-i gestiona toate afacerile.

– Ajutaţi-mă să vând şi să gestionez totul până la vânzare. Nimic mai mult.

– Gândește-te la viitorul lui Francisco.

– Doar la asta mă gândesc, dar pământul este trecutul.

Fraţii au acceptat sarcina, dar au avertizat-o că va dura ceva timp, nu în ultimul rând pentru că multe proprietăți erau pe numele unor prieteni ai soţului ei, iar fraţii ei trebuiau să îi convingă să pretindă că ei erau cei care le vindeau. Beatriz nu a fost surprinsă de faptul că toți, fără excepție, au fost de acord să returneze ceea ce îi aparținea în calitate de văduvă. Tata îşi alesese întotdeauna bine prietenii: nici unul dintre ei nu şi-a încălcat cuvântul dat, recunoscând că pământul pe care îl apărau de agrarieni în numele lui aparţinea văduvei lui Francisco Morales. O ajutau cu plăcere să îl vândă.

Încetul cu încetul, mama a refăcut toate legăturile, ţinându-se ocupată, obținând un răgaz din goliciunea nopții, când se refugia în confortul pe care i-

l ofereau cântecele Singerului şi ale lui Simonopio, chiar dacă unul era un ţăcănit mecanic şi celelalte nu erau cântate pentru ea.

Şi în timp ce viaţa şi zilele mele erau pline de Simonopio, de poveştile şi cântecele lui, pentru mama, viaţa lui Simonopio părea acum goală şi tristă.

Nu era resentiment, era sigură: o îmbrăţişase la un moment dat, după ce îi ceruse iertare de nu ştiu câte ori pentru palma dată, iar Beatriz se simţea uşurată de manifestarea lui de afecţiune.

Nu era vorba de asta. Atunci ce era?

Era doliul care îl afecta: de când ieşise din şopron, desculţ, la două zile după ce se întorsese, privirea din ochii lui nu mai fusese niciodată la fel. În primele zile, Beatriz se concentrase asupra bunăstării sale fizice. Dar, distrasă de grija pentru recuperarea şi adaptarea fiului ei la viaţa fără tatăl său, trecuse cu vederea starea emoţională a finului ei, care pierduse un tată mai mult decât un naş.

Şi mai era şi pustietatea: săptămânile treceau şi nu-şi dădea seama că ceea ce o trezea mai devreme decât de obicei era absenţa zgomotului: absenţa bâzâitului care, prin fereastra ei, vestea viaţa tihnită a albinelor care se instalaseră în acoperişul magaziei cu nouăsprezece ani în urmă. Cu acel zumzet adormea, el îi înlesnea ultima oră – sau ultimele minute – de somn furate înainte de a înfrunta ziua.

Ajunseseră împreună cu Simonopio şi rămăseseră de atunci.

Totuşi, acum, liniştea unui simplu cântec de pasăre o trezea dimineaţa. În mod inexplicabil, chipul lui Simonopio era acum lipsit de albine – înainte, chiar şi iarna, cu condiţia să nu fie prea frig, avea mereu câteva pe lângă el, iar primăvara sau vara îl urmăreau ca pe o floare. Acum, în mijlocul primăverii, Beatriz putea să-i vadă ochii verzi şi genele lungi, fără prelungirile lor de aripi mişcătoare. Îi putea vedea gura aşa cum i-o dăduse Dumnezeu, fără ca ea să fie acoperită de albine, ca şi cum ar fi vrut să o ascundă sau să se hrănească din zâmbetul lui. A văzut că pielea lui nu era pătată nici măcar de o aluniţă, când înainte i se părea că are mai multe, chiar dacă acestea îşi schimbau poziţia la fiecare privire.

Nu ştia cu siguranţă, fiind distrasă de săptămâni întregi şi pierdută în durerea noii sale văduvii, dar bănuia că albinele îl lăsaseră pe Simonopio complet singur din ziua morţii lui Francisco.

De ce îl abandonaseră? De ce îl abandonaseră creaturile care îl ajutaseră să trăiască?

Văzându-l pe Simonopio cum îşi petrecea ziua vorbind, cântând şi spunând poveşti singurului spectator care îi oferea întreaga atenţie şi participare, mama s-a gândit că ar putea să-l întrebe ce s-a întâmplat, iar micul său interpret să o ajute să primească un răspuns. A decis că avea să facă acest lucru puţin mai târziu şi a plecat fără să se apropie de el. Avea să-l întrebe mâine, dar mâine a devenit poimâine, apoi răspoimâine şi apoi o săptămână sau două.

Şi ea nu l-a întrebat.

Dacă ar fi avut curajul să-l întrebe, ce ar fi împiedicat-o să insiste ca el să-i spună ce se întâmplase în acea sâmbătă? Nimic nu ar fi oprit-o, chiar dacă ştia că ar fi fost dureros pentru toată lumea. Ştia că întrebările îl răneau, iar ultimul lucru pe care voia să-l facă era să-i provoace durere. Dar îi era şi mai teamă că s-ar fi putut să urască – şi să nu uite niciodată – răspunsul. Se temea, de asemenea, de ceea ce eu, în calitate de interpret, aş fi fost obligat să povestesc, să cunosc şi să îmi amintesc.

Şi erau lucruri pe care era mai bine să nu le ştii.

Plecam ca să uităm lucrurile rele: absenţele şi abandonurile. Plecam ca să ne amintim doar de lucrurile bune. Şi, în ignoranţa noastră, aveam să ne vindecăm.

91. CÂNTEC DIN TRECUT

Ca întotdeauna, fie că trece încet sau repede, timpul trece cu siguranţă şi, din grăunte de nisip în grăunte de nisip, fiecare dată ajunge în momentul destinat.

Aşa a venit, desigur, şi sâmbăta plecării noastre.

Tot ceea ce trebuia împachetat fusese împachetat. Tot ceea ce trebuia dat la schimb îşi găsise un nou proprietar, inclusiv hainele tatălui meu, pentru că, trăind în rai – aşa cum mi se spusese că va trăi –, nu mai avea nevoie de ele. L-am dat şi pe Fulger al meu, care ar fi fost foarte nefericit în Monterrey, pentru că pe străzile oraşului nu ar fi avut unde să fugă. Ar fi fost mai fericit în livada verilor mei, unde aceştia promiseseră să aibă grijă de el.

Mama şi-a luat mobila veche pentru a înlocui piesele din Monterrey, care erau de calitate inferioară şi cu mult mai puţin valoroase din punct de vedere sentimental. A luat un cufăr cu haine de iarnă şi un altul cu haine de vară. Şi-a luat Singerul şi toate ţesăturile şi firele. A împachetat puţinele fotografii de familie pe care le aveam. Erau puţine, poate pentru că era un serviciu foarte scump pe atunci, dar poate şi pentru că se gândise că avea timp să facă mai multe. Din bucătărie au luat oala de cupru a bunicii şi lingurile ei mari de lemn. Nimic altceva.

Mi-au împachetat foarte puţine lucruri: câteva haine şi câteva jucării. Nu aveam prea multe, iar în micul cufăr pe care mi l-au repartizat mai era încă ceva spaţiu: spaţiu suficient pentru puşca mea de calibrul .22, singura amintire de la tata care era a mea, doar a mea. Dar era un spaţiu imposibil de umplut, aşa că, lăsându-l gol, am închis cufărul.

Ne-am luat la revedere de la toţi lucrătorii de la La Amistad şi s-au scurs oarece lacrimi. Cel mai mult avea să-mi fie dor de Leonor şi de Mati, pe care până atunci îi considerasem ca făcând parte din familia Morales Cortés, astfel încât mi se părea de neconceput că nu ar fi vrut să vină cu noi. Nana Pola, pe de altă parte, plângea de tristeţe pentru că pleca, pentru că lăsa în urmă tot ce ştia, dar presupun că ar fi durut-o sufletul mai mult dacă am fi părăsit-o noi, iar asta a determinat-o să ne urmeze.

Avea să locuiască cu noi pentru tot restul vieţii, să-mi cunoască copiii şi, doar cu ajutorul vârfurilor degetelor, nepoţii, pentru că, avea ea să-mi spună la bătrâneţe, „Francisco, ochii ăştia ai mei nu mai văd“.

Îi uzase urmărindu-mă cum creșteam.

La doi ani după ce ne-am mutat, când aveam nouă ani, Nana Pola, aventurieră nostalgică, a descoperit că, printre spectacolele din pavilioanele din Monterrey, urmau să joace în aceeași zi Marilù Treviño și Soledad Betancourt.

– Vrei să vii cu mine, Francisco?

Am acceptat cu plăcere. Crescusem cu poveștile și cântecele lor, cu vocile lor în urechi, și trecuse mult timp de când le văzusem ultima dată în Linares.

Mama ne-a dat bani și ne-am urcat în autobuz. Când am ajuns, am cumpărat bilete valabile pentru tot spectacolul, deși Nana Pola m-a avertizat că trebuia să ne întoarcem acasă până la ora opt.

– De ce?

– Pentru că atunci își fac apariția cei buni de nimic.

Acei buni de nimic mi se păreau interesanți, dar învățasem să nu insist când era evident că bătălia era pierdută înainte de a începe. Nana Pola declarase, cu o autoritate care părea să emane din cele zece porunci, că nu aveam să stăm să-i vedem pe cei buni de nimic, și asta a fost tot. Ca un băiat inteligent ce eram, am recunoscut că tot ce aș fi obținut dacă aș fi insistat ca prostul, ar fi fost ca Nana Pola să-mi spună: „Ei, în cazul ăsta, plecăm acum, fără să vedem nimic“.

Gândindu-mă că timpul avea să treacă prea repede, dar resemnat în fața limitei impuse, am urmat-o până la locurile noastre pe o bancă.

Mai întâi apărea Marilù Treviño în cortul de spectacol, iar apoi, după jonglerii și magician, Soledad. Am reușit să o văd doar pe Marilù. Am fost chiar nevoiți să plecăm înainte ca ea să-și termine repertoriul din seara aceea, obligați de oamenii din jurul nostru.

– Doamnă, luați băiatul ăla care țipă, nu auzim nimic.

Obligat sau nu, am fost ușurat să plec, să scap de notele acelor cântece, de profunzimea și lejeritatea acelei voci familiare și talentate. Am refuzat să dau explicații sau să o aștept pe Soledad Betancourt să îi vină rândul.

– Vreau să merg acasă acum, Nana.

Acum îmi dau seama cât de dezamăgită trebuie să se fi simțit Nana Pola că ratase restul spectacolului și cât de mult trebuie să fi regretat că nu o invitase pe Nana vecinilor, singura prietenă pe care și-o făcuse până atunci în Monterrey.

– Urmează jonglerii, Francisco. Apoi vine magicianul, a insistat ea,

încercând să mă convingă, cu acele numere de vodevil, să nu mai plâng.

Dar eu, care nu plânsesem nici măcar când mă trezisem din comoție cu o coastă ruptă, nu voiam să mă opresc. Și nu numai atât, dar cu cât mă ruga mai mult să nu plâng, cu atât mai mult mă agățam de plânsul meu și chiar mă bucuram de el. Eram convins că aveam tot dreptul să fac crize de furie. Eu, care, când m-am trezit din comă, încă în stare de confuzie din cauza stării mele și a plecării bruște a tatălui meu la ceruri – un inocent care nu înțelegea că pentru a merge în rai mai întâi trebuie să mori –, abia am reacționat, abia am plâns când mi-a spus mama.

– Francisco, tatăl tău s-a dus în ceruri și te va veghea de acolo.

– De ce?

Mi-am dat seama că era o întrebare la care era greu de răspuns.

– Pentru că Dumnezeu l-a chemat.

– Dar nu și-a luat rămas-bun de la mine și am pierdut pușca de calibrul .22 pe care mi-a dat-o.

– Și-a luat la revedere. Nu-ți amintești fiindcă te-ai lovit la cap, dar și-a luat rămas-bun, pentru că te iubește foarte mult. Și nu-ți mai face griji pentru pușcă.

Și asta a fost tot. Explicația fusese dată, iar eu m-am preocupat să mă fac bine pentru a putea redeveni băiatul neliniștit de dinainte.

De aici și confuzia bunicii mele: Atunci de ce plângeam? Ce mă făcuse să plâng? Nu am răspuns la nici una dintre întrebările ei și nici la cele pe care mi le-a pus mama când am ajuns acasă. M-am dus la culcare și nu am mai ieșit la cină.

Știi ceva? Cu doi ani înainte, în sâmbăta în care ne-am mutat, mă trezisem cu mai multă energie ca niciodată, pregătit să locuiesc lângă surorile mele și nepoții mei, entuziasmat să găsesc o școală bună în Monterrey, dar și mai entuziasmat să merg acolo cu Simonopio pentru prima dată.

De zile întregi vorbeam cu el despre ce aveam să facem în Monterrey: pentru început, să mergem la piscină să înotăm. Era vară, așa că ar fi tolerabil să ne scufundăm trupurile în acea apă care venea din izvorul Santa Lucia, pe care se construise un baraj pentru distracția locuitorilor orașului, înainte de lăsa izvorul să-și continue cursul natural spre râul Santa Catarina. Era foarte aproape de casa noastră, așa că puteam merge pe jos până acolo ori de câte ori voiam. Îi luam cu noi pe nepoții mei, care se temeau să intre pentru că își imaginau că, din cauza izvorului, o mare viperă subterană apărea din apă

pentru a-i devora. De ani întregi îi asigurasem că Simonopio avea să ne protejeze de o mie și una de vipere, indiferent cât de mari ar fi fost, iar aceasta era șansa mea de a le dovedi.

– Vei avea grijă de noi, nu-i așa, Simonopio?

Nu am așteptat niciodată un răspuns, pentru că, crezând că îl știu, am considerat că l-a dat – și eram, de asemenea, prea grăbit să continui să planific noua noastră viață ca să mă opresc și să aștept. Și tocmai din cauza faptului că vorbeam atât de mult, nu am observat că Simonopio nu contribuia nici măcar cu un *da* sau cu un *nu* la conversație.

Că era un monolog și nu un dialog.

Apoi a venit dimineața de sâmbătă stabilită pentru plecarea noastră. Trebuia să ne urcăm în mașina care urma să ne ducă la gară. Dar Simonopio nu a apărut. Și mama mi-a spus: „Haide, Francisco“. Iar eu i-am spus: „Nu, nu fără Simonopio“. Dar Simonopio nu era nicăieri. Și nici Nana Reja nu era. Balansoarul dispăruse odată cu ei. Iar în șopronul lui Simonopio nu mai era nimic care să amintească de el și nici de albinele lui. Chiar și micul munte de miere cristalizată care se formase într-un colț de-a lungul anilor dispăruse.

Apoi mi-am dat seama. Și am acceptat: Simonopio plecase și a luase totul.

Totul, în afară de mine.

M-am întors la mașină și am părăsit acel loc pentru totdeauna. Mi-ar fi plăcut să vă spun că am plecat calm și ascultător, că nu am spus nimic pe toată durata călătoriei, pentru că băieții sunt curajoși și nu plâng. Adevărul, pentru că sunt prea bătrân ca să mai ascund lucruri acum, este că Martín a trebuit să fugă după mine. Nu am ajuns prea departe pe drumul Rejei, pentru că eram orbit de lacrimi și cu respirația tăiată din cauza țipătului continuu care nu reușea să se transforme în cele două cuvinte care se învârteau în capul meu.

Iertați-mă, nu este adevărat că m-am întors la mașină. A spune asta ar însemna că am făcut-o de bunăvoie, dar nu. Martín m-a dus înapoi acolo. M-a purtat tot drumul, în ciuda picioarelor mele care se zbăteau. Cred că l-aș fi mușcat ca un animal sălbatic dacă nu aș fi continuat să țip. M-a băgat, în timp ce dădeam din picioare ca un apucat, mai întâi în mașină și apoi în tren.

Mama a încercat să mă calmeze. Dar tot ce spunea era zadarnic; nu ascultam. Nu puteam și nici nu voiam. Nu am vrut să fiu consolat sau să primesc explicații, pentru că nu existau. Cred că mă uitam în continuare în jurul meu, atunci, în speranța că Simonopio avea să sosească în ultimul

moment. Cred că, în ciuda tuturor dovezilor, în adâncul sufletului meu încă mai credeam că era imposibil ca Simonopio să mă fi abandonat. Când trenul a pornit fără el, mi s-a strâns inima în piept. Când roţile trenului au început să se învârtă, orice speranţă a murit.

Şi cu puterea adunată în piept, şi poate şi în stomac, mi-am stăpânit plânsul. Iar plânsul stăpânit s-a transformat în greaţă. Am vomitat tot drumul. Am vomitat atât de mult şi timp de atâtea zile, încât biata mea mamă a crezut că aveam să mor. Şi eu am crezut la fel, dar băieţii nu plâng, şi nici nu ştiţi cât de mândru m-am simţit de ideea că mai degrabă mi-aş da întâlnire cu moartea decât să-mi permit să trăiesc plângând după el, ducându-i dorul, amintindu-mi de el, vorbind despre el.

A fost doar o păcăleală; lacrimile păstrate ies la suprafaţă mai devreme sau mai târziu, iar ale mele şi-au dat drumul într-o criză de plâns explozivă în seara aceea, la spectacol, în timp ce o ascultam pe Marilù Treviño cântând acelaşi repertoriu ca întotdeauna, cel pe care îmi plăcuse atât de mult să-l aud în vocea ei şi a lui Simonopio: cântecele pe care le ascultasem doar în compania fratelui meu. Primele note ale muzicii m-au transportat către înălţimea mea uriaşă stând pe umerii lui Simonopio, către zilele călduroase în care înotam în râu, către broaştele care orăcăiau la căderea nopţii, către cicadele din timpul verii, către labirinturile de portocali, către paşii pufoşi ai unei albine pe faţa mea şi sunetul ei când îşi lua zborul. M-au transportat către zâmbetul lui drag şi deosebit şi poveştile lui, către lecţiile misterioase pe care îmi plăcea întotdeauna să le ascult, deşi nu le înţelegeam niciodată, apoi către golul din pieptul meu, puşca pierdută, absenţa involuntară a tatei şi absenţa premeditată a persoanei despre care crezusem întotdeauna că mă iubeşte ca pe un frate.

Aşa că, de la distanţă, în absenţa lui totală, l-am pedepsit pe Simonopio cu tăcerea mea: gura mea nu avea să-i mai rostească numele ani de-a rândul şi, încet, dar sigur, mintea mea a încetat să se mai gândească la el, pentru că eu am obligat-o.

Am început să vorbesc din nou despre el, cu o nostalgie care depăşea orice amărăciune pe care o nutream, atunci când am avut prima – şi singura – iubită, în acea perioadă de iubire timpurie în care vrei să ştii totul şi să împărtăşeşti totul, fără limite.

M-a întrebat despre viaţa mea în Linares, iar eu i-am povestit, încercând la început să creez o versiune editată a evenimentelor. I-am vorbit despre verii

mei, şi casa lor transformată în şcoală, despre Fulger, despre războaiele portocalelor, despre râu, despre spinii de nopal, dar nici una dintre aceste poveşti nu i s-a părut interesantă. Toate erau insuficiente. În curând, mi-am dat seama că nu aveam cum să abordez acele teme, să spun bine poveştile, să injectez emoţie dacă refuzam să recunosc existenţa lui Simonopio.

Mulţumită lui, aveam ceva de povestit şi asta era realitatea pe care am înţeles-o în timpul acelui exerciţiu de naraţiune. Fără Simonopio ca protagonist în povestea vieţii mele, nu mai existau decât frânturi de poveşti nelegate între ele. A vorbi despre Linares însemna a vorbi despre Simonopio. Am acceptat, cu resemnare, că a vorbi despre mine, deschis şi sincer, însemna neapărat să vorbesc despre Simonopio. Şi tocmai vorbind despre el, amintindu-mi de el, mi-am dat seama că nu-l uitasem niciodată; că nu încetase niciodată să-mi fie dor de el, deşi nu l-aş fi putut niciodată ierta. Mama ne-a găsit într-o zi vorbind despre finul ei. Nu mă mai auzise de ani buni vorbind despre el şi nici ea nu-mi vorbise, simţind că era un subiect dureros. Ajunsese chiar să creadă că fiul ei îl uitase pe finul ei odată cu trecerea anilor. A fost surprinsă şi bucuroasă că nu a fost aşa.

Amintirile sunt un lucru curios: deşi m-am simţit întotdeauna norocoasă să am câteva fotografii ale tatălui meu, acestea au sfârşit prin a-mi contamina amintirile despre el, pentru că m-am uitat atât de mult la ele, încât au înlocuit treptat omul în carne şi oase, al cărui corp avea un miros, a cărui voce avea un timbru, al cărui păr se zburlea şi al cărui zâmbet, atunci când îl lăsa liber, era mai contagios decât gripa.

În acele fotografii vechi, oamenii erau aproape întotdeauna surprinşi la un unghi de ꬰ de grade: se uitau în depărtare şi niciodată la aparatul de fotografiat; erau întotdeauna serioşi; şi, din anumite motive, majoritatea erau îmbrăcaţi în haine elegante, în negru, cu fiecare fir de păr la locul lui.

Am păstrat amintiri ale tatălui meu, desigur, dar, uitându-mă la acele fotografii reci, impersonale, imprimate pe hârtie, în scurt timp i-am şters mirosul din nas, vocea din urechi, căldura de pe piele şi chipul în mişcare. Ridurile care i se formau la coada ochilor atunci când zâmbea sau când făcea efort, ca atunci când a săpat cu mine cinci gropi pentru cinci pomi, s-au estompat din mintea mea. Mi-am amintit găurile, mi-am amintit pomii, dar tata era întotdeauna rigid, la un unghi de patruzeci şi cinci de grade, ca imaginea întipărită pe hârtie.

A fost dureros faptul că l-am uitat în acest fel, mai ales în adolescenţă, când

mă simţeam cel mai vinovat pentru că nu reuşeam să-mi amintesc esenţa lui, când încercam să visez o maşină a timpului ca aceea a lui H.G. Wells – dacă nu pentru a-l salva, măcar pentru a-l recupera.

Totuşi, nu aveam nici măcar o fotografie cu Simonopio. Şi, aşa cum am spus, pentru mult timp am refuzat să mă gândesc la el. Cu toate acestea, când m-am deschis să o fac, din dragoste pentru prietena mea sau din cine ştie ce alt motiv, Simonopio a rămas intact în memoria mea: mirosul lui, vocea lui, căldura lui, râsul lui, ochii lui, gesturile lui când îmi vorbea, cântecele lui, poveştile lui, lecţiile lui, cuvintele lui în acea altă limbă pe care am învăţat-o din leagăn, mâna lui când o ţineam, spatele lui când mă purta pe umeri, resemnarea lui când mă găsea rătăcind, compania lui senină când eram neliniştit.

Viaţa mi-a stat în cale; rutina m-a întrerupt; anii m-au prins din urmă. Şi, deşi nu mai aveam atât de mult timp de petrecut vorbind despre el, sau o ureche atât de dornică să mă asculte, nu l-am pierdut niciodată pe Simonopio. Şi, deşi la început amintirea lui a fost mai mult amară decât dulce, pe măsură ce am îmbătrânit, amărăciunea s-a estompat treptat.

Mi-a luat mult timp, dar cred că, odată cu vârsta, am reuşit să înţeleg motivele pentru care m-a părăsit Simonopio: ce s-ar fi ales de el dacă ar fi trăit în Monterrey? În Monterrey ar fi murit încet-încet de tristeţe, de oboseală, de singurătate, de neînţelegere.

În Monterrey ar fi murit înainte de a muri, ca acel leu de la circ pe care îl văzuse când era mic.

92. UN MORMAN DE ZIDĂRIE

M-am născut în acest morman de zidărie, tencuială şi vopsea cu mult timp în urmă – nu contează cât timp.

În acele vremuri, pietrele îşi mai păstrau ordinea dată de constructorul iniţial şi, una peste alta şi una lângă alta, formaseră căminul mai multor generaţii. Priviţi-le acum, împrăştiate peste tot. Când au demolat casa, au făcut-o fără să se gândească la ceea ce ar fi putut distruge odată cu ea: anecdote şi mirosuri, amintiri şi ecouri.

Esenţa mea.

Satul s-a dezvoltat şi a devenit oraş, s-a reinventat şi, fără a renunţa la agricultură – păstrând portocalele pe care oamenii de pe vremea tatei le cultivau acolo pentru a salva pământul din mâinile străinilor –, s-a umplut şi de industrie. Şi astfel s-a transformat, a crescut. A devenit oraş şi, în cele din urmă, nu a mai avut loc pentru ultima livadă rămasă în zona urbană: La Amistad. Livada pe care tatăl meu a creat-o din nişte flori care au ajuns la el după o călătorie lungă.

Presupun că noul proprietar va construi aici o zonă rezidenţială sau comercială. Nu mai este loc pentru o casă mare, construită din necesitate, dar şi simplă, fără lux sau ornamente grandioase. O casă fără valoare istorică pentru altcineva în afară de mine, ultimul dintre proprietarii iniţiali.

Am venit astăzi crezând că vreau să o văd pentru ultima oară, să contemplu ultimele urme ale copilăriei mele, să ating cărămizile care m-au protejat când eram copil, să încerc să captez, fie şi numai încă o dată, aromele care m-au învăluit în căldură şi care mă definesc şi astăzi. Credeam că o voi găsi la fel, imposibil de distrus, şi că atunci când o voi vedea, stând la umbra ei, îmi va fi uşor să-mi amintesc totul şi pe toată lumea. Că va fi mai puţin dureros.

M-am înşelat. Deşi aceasta a fost întotdeauna destinaţia – şi încă mai este –, nu era nevoie să vin aici pentru a-mi aminti. Iar amintirile sunt la fel de dureroase aici cum au fost în casa mea din Monterrey sau în călătoria de astăzi.

Sunt dureroase pentru că aşa trebuie să fie. Iar eu am venit pentru că a trebuit să vin.

Contrar a ceea ce am crezut, ceea ce am venit să caut nu se află aici, împrăştiat printre aceste pietre faţetate. Nu a fost niciodată aici, pentru că a

fost mereu în mine, dispărând din acest loc, dintre aceste ruine, încă din ziua în care am plecat cu mama la Monterrey. Pentru că tata a avut dreptate atunci când a luat un pămătuf de pene ca armă: casele mor când nu sunt hrănite cu energia proprietarilor lor. Iar casa asta, nerecunoscând alți proprietari după noi, și-a început întoarcerea lentă în țărână în ziua în care am închis cufărul, un proces care a continuat atunci când ultima albină și-a părăsit stupul, când Nana Reja și balansoarul ei au dispărut și, mai ales, când prezența lui Simonopio nu s-a mai simțit.

Fără să-mi dau seama, în cufărul acela în care călătoreau lucrurile mele și pe care îl credeam mereu pe jumătate gol, îmi împachetasem toate amintirile. Toate. Intacte.

Casa vie în care m-am născut – casa care era complet moartă de când au dărâmat-o – mi-a dat tot ceea ce o definea când am plecat. Pietrele ei sunt împrăștiate fără noimă, dar mașinăria care a dat-o jos nu i-a putut distruge ecourile sau zăngănitul dalelor de gresie sau mirosurile sau scârțâiturile nocturne. Pentru că le-am luat pe toate cu mine, așa cum astăzi am adus cu mine mirosul supei pe care Hortensia a pregătit-o înainte de a pleca de acasă.

La fel ca atunci când eram copil, la întoarcerea mea, bătrân fiind, am adus cu mine amintirile mele legate de Simonopio. Complete. Intacte.

93. VIITORUL FĂRĂ EL

Cu mult înainte de primul anunţ public al mamei că viitorul nostru urma să se schimbe în Monterrey, Simonopio ştia că aşa era şi aşa avea să se întâmple.

Exista un viitor în Monterrey, dar nu-i includea nici pe el, nici pe Nana Reja, oricât de des i-am fi invitat să-l împartă cu noi. Ştia că, dacă ar fi fost de acord să vină, amândoi ar fi fost sufocaţi încet, până la moarte, în acel oraş care încercase deja să stoarcă viaţa din el în singura sa scurtă vizită acolo. Şi ştia că, dacă se ducea, povestea pe care se străduise atât de mult să o ţească avea să se schimbe iremediabil. A ştiut din prima clipă că nu aveau să urmeze ceea ce mai rămăsese din familia Morales Cortés, şi din acel moment inima lui a început încet-încet să se frângă.

Când mama îl ruga să o ajute să împacheteze ceva, o făcea repede pentru a putea fi din nou lângă mine, ţinându-mi companie, cât mai curând posibil. Am continuat să mă recuperez mai repede decât credea mama că este posibil, dar mai încet decât era tolerabil pentru mine, căci în timp ce corpul meu se vindeca, mintea mea deja făcea tumbe. Aveam nevoie de o distragere constantă a atenţiei pentru a mă ţine liniştit, iar Simonopio mi-a oferit-o, pentru că ştia că, fără el, m-aş fi plictisit, aş fi fost neliniştit şi, ceea ce era mai rău: aş fi început să mă port urât. Simonopio îmi vorbea despre orice, cu excepţia acelei sâmbete de ziua mea de naştere şi a zilelor care au urmat, când mă crezuse pierdut chiar şi atunci când eram în braţele lui. Eu nu-l întrebam despre asta, iar Simonopio era recunoscător.

Gândul la acea zi de demult era dureros, la fel cum era fiecare minut din zilele noi. Pentru că Simonopio ştia de când era mic: într-o zi leul şi coiotul se vor înfrunta din nou. Iar povestea pe care vântul, pomii şi albinele tinere o spuneau deja despre acea zi era una pe care Simonopio ar fi preferat să nu o audă niciodată, să nu o cunoască niciodată şi, mai ales, să nu o trăiască niciodată. Viaţa avea să se schimbe, prezisese încă de când era un băieţel: a lui, a duşmanului său, a mea, a naşei sale, a tuturor, şi nimic nu avea să i se mai pară vreodată normal.

Şi avea dreptate: se schimbase pentru noi toţi.

Naşa lui părea că încearcă să se recapete pe sine, dar moartea soţului ei şi zilele de angoasă şi faptul că nu ştia nimic despre locul unde se afla fiul ei sau

despre bunăstarea lui o făcuseră să se prăbușească. Procesul de reconstrucție avea să fie foarte lung, iar Simonopio nu avea să-l vadă ajungând la final, deși se bucura să știe că începuse deja: se prefăcea puternică, așa cum avea să facă multă vreme de atunci încolo și, prefăcându-se, avea să ajungă să creadă, iar credința avea să se transforme în realitate.

Avea să fie bine, iar cu ea, bunica Sinforosa, Nana Pola – care, desigur, fusese de acord să vină la Monterrey – și eu. Dar el nu avea să fie cu noi ca să asiste la asta.

Simonopio ne-ar fi simțit lipsa tuturor, dar absența mea în special l-ar fi lăsat doar cu o jumătate de inimă: jumătatea care îi ținea trupul în viață. Cealaltă jumătate aș lua-o cu mine în noua mea viață; aș împacheta-o în piept; el mi-ar da-o cu plăcere pentru ca ea să rămână cu mine pentru totdeauna, pentru ca eu să pot face ceva bun cu ea, fără să fiu împovărat de greutatea insuportabilă a evenimentelor dureroase.

Simonopio nu știa când, dar avea să vină ziua în care aveam să fiu gata să-mi amintesc. Să mă întorc.

Tot timpul pe lângă mine, profitând la maximum de răgazul pe care îl mai aveam în ultimele zile, Simonopio mi-a vorbit despre tot și despre nimic. Neputând să iasă la plimbare pe câmp, așa cum i-ar fi plăcut – împiedicat de recuperarea mea și de interdicția de înțeles a mamei –, Simonopio mă distra vorbindu-mi despre ce știau albinele și cum învățau ele și mi-a reamintit cât de important este să ascult. Să asculți ceea ce viața îți murmură uneori la ureche, în inimă sau în stomac.

– Ascultă cu atenție și fii atent, Francisco.

Îmi spunea aceleași povești ca întotdeauna, iar eu îl ascultam ca întotdeauna: ca și cum ar fi fost prima dată.

Și, așa cum făcea în fiecare seară pentru a mă liniști când cădeam pradă coșmarurilor mele – pe care nu mi le aminteam a doua zi –, în noaptea dinaintea sâmbetei în care plecam, Simonopio a vegheat asupra mea în orele întunecate ale nopții; profitând la maximum de fiecare minut; mângâindu-mă între sprâncene, acolo unde aveam vârtejul de puf de când eram copil; vorbindu-mi și cântându-mi la ureche despre adevăr.

Impasibil, liniștit acum datorită efectului hipnotic al vocii și cuvintelor sale, am dormit adânc și nici măcar atunci când Simonopio m-a scuturat ușor în acea noapte pentru a mă trezi nu am perceput vreunul dintre cuvintele pe care le spunea el, despre faptul că mă iubea ca pe un frate. Nici primele, nici pe

cele de la mijloc şi nici ultimele, cele mai dureroase, cuvintele de despărţire: „La revedere, Francisco. Pleci pentru că acolo vei deveni bărbat, acolo este viitorul tău. Eu rămân. Dacă plec cu tine, s-a zis cu mine. Dacă le las pe ele, s-a zis cu ele; totul se năruie. Ai înţeles? Nu. Nu vei înţelege pentru mult timp, dar când vei înţelege, te vei întoarce după mine? Te vei întoarce să mă găseşti? Da. La revedere, Francisco.

Voi fi aici şi te voi aştepta“.

Când a ieşit din acel dormitor în care îşi petrecuse atâtea nopţi veghind asupra mea, a găsit-o pe naşa lui, mama mea, aşteptându-l cu nerăbdare.

– Ai împachetat balansoarul Nanei Reja?

I-o repetase de câteva săptămâni de mai multe ori pe zi: „nu uita balansoarul“ sau „va trebui să acoperim bine balansoarul ca să nu se strice în timpul călătoriei“. Era modul ei indirect de a da de înţeles că familia nu o va abandona pe Nana şi că, dacă Nana venea cu noi, era de la sine înţeles că venea şi Simonopio. A fost modul în care ea credea că l-a făcut să simtă această obligaţie, dar care, în realitate, îi comunica ceea ce ea intuise încă de la început: că nu se vedea inclus în viitorul nostru.

Că urma o despărţire.

Simonopio a clătinat din cap. Nu mai avea rost să se prefacă.

– *Ay*, a suspinat ea, aşa cum făcea atunci când făceam vreo năzbâtie. Diferenţa era că acest suspin nu era unul de exasperare, ci de resemnare. Ai nevoie de ceva?

Simonopio nu avea nevoie de nimic, aşa că a refuzat oferta.

– Ce am să-i spun? Ce ne vom face fără tine? Mama nu aştepta un răspuns, pentru că întrebările nu erau pentru el. Totuşi, ea continua: Vei avea grijă de ea?

El a încuviinţat din cap. Nana Reja făcea parte din viaţa lui, iar s-o părăsească nu era o opţiune.

– La revedere, Simonopio.

Cu îmbrăţişarea pe care ea i-a dat-o şi pe care el i-a întors-o, şi-au spus totul unul altuia, fără cuvinte.

94. LA REVEDERE, FRANCISCO

Zorii acelei sâmbete i-au luat prin surprindere pe drumul Rejei, dar nu erau atât de departe de casă pe cât şi-ar fi dorit. Nana Reja înainta încet. Nu lipsa de lumină o împiedica să se mişte mai repede, pentru că oricum mergea cu ochii închişi.

Şi aveau foarte puţine lucruri la ei: câteva haine ale ei într-un rucsac şi câteva ale lui în altul.

Cu o zi înainte, albinele nu avuseseră nevoie să se străduiască atât de mult să se mute, pentru că, fără un ataşament deosebit faţă de locul şi structura care le oferise refugiu atâta timp, dar care acum era prea mare pentru ele, se instalaseră temporar într-unul dintre stupii de lemn care, cu ani în urmă, fuseseră cumpăraţi pentru ele împreună cu tractorul tatei.

Albinele ajunseseră cu şi din cauza lui Simonopio. Acum aveau să plece cu şi din cauza lui.

Tocmai de aceea, încă de la prima rază de lumină din ziua precedentă, cele câteva care mai rămăseseră îl lăsaseră pe Simonopio să le ducă acolo unde începuse totul, în locul unde destinul împletise pentru prima dată poveştile vieţii lor, sub un pod, în locul unde aveau să construiască un nou stup, un altul care să crească la fel de bine ca şi precedentul. Pământul şi portocalii aveau încă nevoie de ele.

Transportul balansoarului Rejei pusese mai multe probleme, dar Nana refuza să-l lase în urmă, iar Simonopio a înţeles: ar fi fost ca şi cum, dintr-odată, cineva s-ar fi hotărât să renunţe la un picior, aşa, pur şi simplu. Aşa că, cu o zi înainte, fără să fie văzut, făcuse un drum singur, cărând scaunul pe deal până la locul unde aveau să locuiască, unde avea să aştepte sosirea vechiului său însoţitor.

În ziua plecării, cu cuvintele nepotrivite de rămas-bun care le cântăreau mai greu pe umeri decât rucsacurile, s-au oprit când a apărut prima rază de lumină: Reja pretinzând că avea nevoie de odihnă şi Simonopio că pantofii lui noi erau incomozi.

Privind în urmă, ştiau că aveau să vadă casa trezindu-se pentru ultima oară şi nici unul dintre ei nu a rezistat tentaţiei de a face acest lucru.

De pe vârful dealului, Simonopio m-a văzut căutându-l în magazia lui. De acolo m-a văzut apoi ieşind, cu chipul schimonosit. Şi tot de acolo a desluşit

cuvintele pe care gura mea nu le putea forma printre ţipete şi lacrimi: *Vino, vino, vino, vino, vino, Simonopio, vino, vino, vino, vino, vino, vino.*

Apelul meu fără răspuns avea să-l chinuie pentru totdeauna. Cât de uşor ar fi fost să vină la mine. Să uite totul. Să uite de datorii şi angajamente. Să uite de toate pericolele pentru încă câteva zile alături de mine. A vrut să alerge după mine, căci hotărârea lui a slăbit. Dar s-a stăpânit: destinul lui era acelaşi cu destinul florilor care dăduseră roade pe acel pământ. Dacă îl părăsea, se ofilea. Destinul meu era în oraş. Viețile noastre – întreaga noastră viaţă – depindeau de despărţirea noastră.

„La revedere, Francisco.“

Simonopio a închis ochii ca să nu mă vadă plecând. S-a întors cu strigătele mele învârtindu-i-se în urechi şi spera ca şi Nana Reja să se întoarcă, pentru a-şi continua plimbarea până la un mic pod care traversa un pârâu unde, cu ani în urmă, Nana, albinele şi Simonopio îşi începuseră povestea.

95. M-AM GÂNDIT MEREU

că Simonopio a fost cel care m-a abandonat.

Nu m-am gândit niciodată că eu eram cel care îl abandonase, lăsându-l doar cu speranța că mă voi întoarce.

96. MI-A LUAT MAI MULT TIMP DECÂT CREDEA EL,

dar, în cele din urmă, m-am întors.

În parte – şi fără nici un fel de remuşcări – voi pune întârzierea mea pe seama faptului că am devenit bărbatul pe care el îl vedea în viitorul meu: un om care poate că nu a trecut prin aceleaşi încercări ca tatăl său, care poate că nu a fost nevoit să-şi apere pământul şi fiul de un glonţ cu trupul său, dar care a făcut întotdeauna tot posibilul să-şi trăiască viaţa cu integritate, cu curaj – ceea ce a fost întotdeauna util în aceste locuri – şi să rămână aproape de familia sa.

Acel om nu ar fi putut să vină când era tânăr, cu legăturile pe care şi le făurise în viaţă, cu rădăcinile urbane pe care le pusese în pământ şi le udase şi care depindeau atât de mult de el.

Timpul a trecut şi au trecut ani de zile de când nimic şi nimeni nu a mai depins de mine, fie că era vorba de întreţinere sau de caracter. Nici măcar ca exemplu sau companie. A trecut mult timp de când am devenit inutil. De mult timp, într-o singurătate completă şi resemnată, tot ce am făcut a fost să stau pe un La-Z-Boy bătrân şi decolorat, aşteptând ca viaţa mea să se sfârşească pentru a mă reuni cu cei care au plecat înaintea mea.

De ce nu am fugit înainte de a ajunge în starea asta? De ce nu am ascultat? De ce nu m-am întors?

Recunosc că îmi datorez întârzierea şi unui factor pe care Simonopio nu l-a luat în calcul şi pentru care acum mă învinovăţesc pe mine şi pe nimeni altcineva: aceeaşi energie încăpăţânată care, în copilărie, mă împingea să insist şi să insist până când obţineam ceea ce doream am investit-o în resentimentul care venea din faptul că mă simţeam abandonat.

Dintr-un motiv oarecare, poate pentru că nu-mi aminteam cum se întâmplase, era mai uşor pentru mintea mea de copil să înţeleagă moartea tatălui meu, chiar dacă o deplângeam mereu.

Dar abandonul lui Simonopio, pe lângă absenţa tatălui meu, a fost imposibil de depăşit. M-a făcut să cred, la vârsta de şapte ani, că, spre deosebire de ceea ce bănuiam, Simonopio nu trăise pentru mine sau din cauza mea. Ştiu: la vârsta aceea eram un egoist care credea că soarele se învârte în jurul meu. *Mie* şi *eu* trebuie să fi fost cuvintele mele preferate la vremea aceea. A fost o

lovitură foarte dură când mi-am dat seama că Simonopio a luat decizia deliberată de a mă părăsi, că și-a împachetat tot ce era important pentru el – fără să uite nimic – și nu și-a luat rămas-bun de la mine și nici nu mi-a oferit vreo explicație.

Am crezut că asta înseamnă că Simonopio nu era legat de mine așa cum mă simțeam eu legat de el.

Și multă vreme l-am alungat din mintea mea, așa cum și el mă alungase din viața lui.

Mai târziu am vorbit din nou despre el și am început să mi-l amintesc cu mai multă afecțiune pe măsură ce anii treceau, deși întrebările amare nu au încetat niciodată să se infiltreze în amintirile mele: De ce nu și-a luat rămas-bun de la mine? De ce s-a prefăcut că vine cu noi, când nu avea de gând să facă asta? De ce această înșelătorie?

Atât de mult timp pierdut cu aceste întrebări fără sens!

„Ascultă cu atenție și fii atent“, Francisco, mi-a spus Simonopio, dar eu nu am ascultat și nu am fost atent.

Până acum, când, în sfârșit, mi-am deschis mintea și inima să văd și să ascult cu adevărat totul, așa cum a încercat el să mă învețe, așa cum mi-a cerut el să fac în ultimele cuvinte pe care mi le-a spus. Acum știu și înțeleg de ce a făcut-o, motivul pentru care mi-a ascuns adevărul și m-a înșelat: eram singura persoană din lume care, cu încăpățânarea mea – și cu șantajul meu, poate... –, ar fi reușit să o descurajeze pe mama să se mute. Știa că aș fi refuzat să părăsesc Linares dacă aș fi aflat la timp că nu va veni cu noi.

Iar el nu vedea nici o posibilitate pentru viitorul meu în Linares, oricât de mult ar fi încercat să o facă. Nu știu exact ce a văzut: poate doar o viață curmată de înecul sub roata morii de la râu sau un alt glonț care și-a atins ținta. Poate că viața mea s-ar fi sfârșit din cauza unei alte cascadorii cu un tren în existența mea sălbatică de tânăr înfierbântat de la țară. Nu știu. Tot ce știu este că ceva acolo mi-ar fi furat zilele și anii. În Linares nu ar fi existat nici dragoste, nici studii, nici copii, nici griji. Nu ar fi existat nici durerea pierderii soției mele, nici hemoroizii, nici problemele digestive din ultimii ani. Nu mai sunt același om acum, știu, și de aceea Hortensia nu gătește decât supe.

M-am bucurat foarte mult de întreaga mea viață, pe care acum, privind în urmă, o percep ca fiind viața *mea*: multe lucruri bune și mai puțin bune, inclusiv vârsta înaintată, care nu s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi existat și

tinereţea. Eu sunt ceea ce m-a făcut viaţa. N-aş fi fost nimic fără sacrificiul lui Simonopio şi îi sunt recunoscător pentru asta. Într-un târziu, îi sunt recunoscător.

M-a lăsat să plec, m-a văzut plecând şi m-a lăsat să-i frâng inima când m-am întors şi m-am urcat în maşină ca să plec. Eu, eu, eu, eu, eu nu învăţ niciodată... Sunt încăpăţânat: continui să fac acelaşi lucru. Sunt un om bătrân şi continui să fac acelaşi lucru. M-am întors aici şi continui şi continui şi continui.

97. DAR NU A FOST VORBA NUMAI DE MINE

Odată cu plecarea mea, el a rămas singur, împărtășind soarta Nanei Reja pe acest pământ, împărtășind soarta florilor și a albinelor, așteptând întoarcerea mea. Dator pentru viața mea și cu viața lui împletită cu a mea.

O întrebare o chinuia pe mama mea în fiecare zi și noapte din viața ei: „Ce s-a întâmplat cu Espiricueta?“ Când era suficient de curajoasă să o pună cu voce tare, adresată nimănui sau lui Dumnezeu, nu o puteam auzi niciodată fără să adaug și eu o întrebare tăcută: „Ce s-a întâmplat cu pușca mea de calibrul .22?“ Ea răspundea, așa cum am răspuns și eu: „Dumnezeu știe“. La acele întrebări era imposibil de răspuns în acel moment.

Până astăzi.

În ziua în care tatăl meu a murit din cauza a două răni de glonț, pușca mea de calibrul .22 a ajuns la noul său proprietar pe fundul unei râpe.

Și acolo zace în continuare, dezintegrându-se încet în elementele naturii, întorcându-se la pământ, care recuperează totul, de la carne la fier.

Deși fierul rezistă mai mult decât carnea.

Este ceea ce a rămas pe teren ca amintire a acelei sâmbete în care fusese ziua mea de naștere: fiul lui Espiricueta era deja mort înainte să ajungă pe fundul prăpastiei. Albinele nu au avut milă de el, indiferent cât de repede alerga sau cum încerca să scape de ele, și în ciuda gloanțelor pe care le trăgea asupra lor cu pușca de calibrul .22.

Totul a fost în zadar. Toate au murit, da, dar nu din cauza unui glonț – au murit omorându-l pe el.

Fiul și-a găsit sfârșitul fără să cunoască soarta tatălui său, iar tatăl a murit fără să se gândească la fiul său, câteva minute mai târziu. Dar el nu a căzut ca și fiul său într-o râpă și nici nu a făcut aceeași încercare zadarnică de a ucide albinele cu Mauserul său sau de a se ascunde de ele, simțind poate că nu ar fi de nici un folos.

L-au atacat mai întâi pe la spate, așa cum a făcut el cu tatăl meu. A murit învăluit în ele, îngrozit, ghemuit ca un nou-născut cu trupul acoperit de aripi și înțepături. A murit știind că diavolul le trimisese după el, că demonul îl înțepase până la moarte. A murit la mare distanță de fiul său, cu fața în jos, gustând pământul pe care îl râvnise atât de mult.

Nu le-a luat mult timp – albine, tată, fiu – să se transforme în ţărână. Au făcut-o pentru Simonopio, dar albinele, cu roiurile lor, au murit pentru a-mi salva viaţa mie şi pentru a-mi răzbuna tatăl şi pământul pătat cu sângele proprietarului său. Datoria era a mea, dar Simonopio şi-a asumat-o.

Şi nu m-am gândit niciodată la ele, nu le-am observat absenţa şi nu l-am întrebat pe Simonopio. Nici măcar nu m-am oprit să observ tristeţea şi singurătatea lui în zilele dinaintea plecării mele.

Nu i-am mulţumit niciodată pentru sacrificiu.

Acum ştiu că foarte puţine dintre albinele care au răspuns la apelul lui Simonopio de a mă salva s-au întors în stup. Acele puţine au ajuns slăbite de frig şi de căldura furiei pe care nu au stins-o cu înţepătura lor. Regina şi puii lor le-au întâmpinat acasă; au fost primite cu o tăcere plină de regrete şi de ecouri în gol. Au fost primite cu o mare nesiguranţă: „Ce se va întâmpla mâine? Ce se va întâmpla cu florile, cu pomii care le produc, cu pământul care are nevoie de noi? Ce se va întâmpla cu noi, Simonopio?“

Simonopio s-a adăpostit sub această durere în fiecare noapte până când am plecat, dar i-a fost suficientă o singură noapte pentru a şti ce trebuia să facă pentru ele.

Numărul lor s-a redus, aveau nevoie de îngrijire; aveau nevoie de cineva care să le completeze memoria, să transmită harta de zbor noilor generaţii. Aşa cum ele îl îndrumaseră pe el, acum aveau nevoie ca el să le fie ghid şi profesor. Aveau nevoie de timp şi trebuiau să-şi refacă puterile. Întotdeauna am crezut că Simonopio era al meu: fratele meu, ghidul meu, salvatorul meu..., dar Simonopio le aparţinea lor. Aşa cum şi ele îi aparţineau lui. Înainte de a fi al meu, a fost fratele lor, fiul lor. Simonopio al albinelor, albinele lui Simonopio. Aşa a fost de la început. A fost primul lucru pe care l-a ştiut în viaţa lui. I-au spus-o cu prima lor şoaptă la ureche; în primele ore ale primei sale zile, când, înfăşurat în aripile lor calde, l-au introdus în viaţă.

Şi i-au amintit de prima noapte pe care Simonopio a petrecut-o sub acoperişul său rece şi gol.

Simonopio ar fi murit încet în Monterrey, fără îndoială. Dar pentru mine – doar ca să mă protejeze de durerea abandonului său –, s-ar fi putut resemna la acea viaţă incompletă şi la moarte. Ar fi putut să se resemneze cu limitele celor care trăiesc surzi şi orbi, cu doar cinci simţuri.

Dar ştia că puţinele albine care mai rămăseseră în stup, cele care îl văzuseră cum se născuse, cele care îl protejaseră şi îl îndrumaseră toată viaţa, cele care

îi fuseseră prima familie, aveau nevoie de el acum mai mult decât mine. El era al lor şi ele erau ale lui. Amândoi, la rândul lor, aparţineau pământului, pământul pe care îl umpluseră cu portocali după mulţi ani răbdători şi multe călătorii pe dealuri. El nu putea să rupă pactul. O latură a triunghiului nu avea cum să supravieţuiască fără cealaltă.

Dacă ar fi plecat, ar fi avut o moarte inutilă. Fără el, ele ar muri, iar fără ele, ar muri şi pământul, şi pomii pentru care luptaseră atât de mult.

Nu era vorba numai de mine.

Chiar şi fără infestări, chiar şi fără îngheţuri, Linares a avut o recoltă foarte slabă de portocale în următorii câţiva ani. Proprietarii, obişnuiţi cu abundenţa, numărau fructele una câte una şi le numărau din nou, dar oricât de multe ori ar fi făcut-o, nu existau greşeli: în lăzi existau spaţii pe care nu le puteau umple.

Nici unuia dintre ei nu i-au lipsit albinele. Nici unul dintre ei nu s-a chinuit să le numere. Doar Simonopio a făcut-o.

98. ȘI IATĂ-MĂ

Încăpățânat, nebun, egoist cum sunt, continui să vorbesc cu tine, știind că el m-a așteptat cu răbdare în toți acești ani, că mă așteaptă de cealaltă parte a dealului, pe drumul Rejei.

99. EL ȘTIE CĂ AM AJUNS,

dar este răbdător: a aşteptat atât de mult încât nu-l deranjează să mai aştepte un pic.

Are tot timpul din lume.

Nana Reja se leagănă alături de el, în acea lume care le permitea intrarea şi îi primea, sub podul unde amândoi şi-au petrecut primele ore şi au văzut prima lumină. Aşteaptă în acea lume în care nu există timp, în care au păstrat un spaţiu pentru mine.

Vreau să merg, dar mi-e frică. Mi-e teamă să nu mă vadă aşa cum sunt acum: un bătrân. Mă tem că Simonopio mă aşteaptă să mă caţăr din nou în portocali, să vânez broaşte, să sparg nuci cu dinţii şi să mă umple, fără ruşine, de moştenitorii aceloraşi păduchi, purici sau căpuşe care ne-au populat trupurile în urmă cu zeci de ani.

Dar am uitat cum să fiu copil acum mult timp.

„Ascultă cu atenţie şi fii atent, Francisco.“

Acum îl pot auzi clar, ca şi cum mi-ar vorbi la ureche, dar mă împotrivesc. Mă cheamă cu vocea lui familiară, îmi cântă cu vocea lui iubită, dar mi-e frică. Mi-e teamă să îl privesc în faţă şi să recunosc că ani în şir i-am negat existenţa şi că zeci de ani mi-am închis ochii şi urechile, intenţionat, la chemările lui. Că ultimii cincisprezece ani i-am irosit fără să fac nimic, iar acum că pot vedea, auzi şi înţelege lucrurile pe care nu le puteam înţelege înainte, recunosc că chemarea lui către mine a fost acolo, mereu prezentă, constantă, puternică.

Mi-e teamă să-l privesc în faţă şi să citesc acolo dezamăgirea lui faţă de mine.

1OO. DAR ACUM ZBOARĂ ALBINE ÎN JURUL NOSTRU

și înțeleg ce vor să-mi spună prin zumzetul lor: *Vino, vino, vino, vino, vino repede, vino repede, fugi.* Și știu că le-a trimis ca să mă călăuzească spre el.

Acum aud și eu: e un suspin de copil mic care vine din interiorul meu. Caut în mine, în adâncul meu, și îl găsesc pe băiatul care am fost. Nu a dispărut odată cu trecerea anilor, așa cum credeam. Mă aștepta și îmi vorbea așa cum îmi vorbea Simonopio: protejat în adâncul amintirilor mele, tăcut uneori, dar răbdător, așteptând să fie invitat să iasă la lumină.

În el, în mine, nu mai este loc pentru ranchiună sau resentimente, iar el este entuziasmat, eu sunt entuziasmat, pentru că în sfârșit a sosit ziua mult așteptată.

Băiatul din sufletul meu mă întâmpină ca pe un vechi prieten și îmi amintește că am fost cândva curajoși și îndrăzneți, că nu ne opream pentru nimic. Îmi cere să plecăm cât mai repede; se plictisește, spune el, iar entuziasmul pe care îl simte de a se întoarce la războaiele noastre cu portocalii, de a alerga liber, de a se cățăra în voie în pomi, de a se juca de-a v-ați ascunselea, de a înota în râu, de a ține mâna sigură a lui Simonopio mă umple și mă contaminează.

Și îi permit să facă asta.

Amintirile nu mai sunt îndepărtate. Nu mai sunt măsurate în ani. Încep să fie măsurate în emoție pură.

Acum mă ține de mână. Eu o țin pe al lui. Mă roagă să urmez albinele pe drumul Rejei, pentru că la capătul lui ne așteaptă fratele nostru. Iar eu îi spun: „Așteaptă un minut. Mai întâi trebuie să fac ceva“, pentru că, deși încep să mă lepăd de bătrânul care am devenit zi după zi, sunt încă legat de cel mai elementar sentiment de responsabilitate – produsul învățăturilor mamei. Nu le pot uita atât de ușor. Nu pot pleca, așa, pur și simplu, doar din cauza emoției enorme a unei reuniuni.

Mă uit la tine, Nico, și știu că știi deja ce am de gând să spun:

– Nu mă întorc cu tine. Te uiți la mine cu uimire, dar nimic nu mă va opri acum.

– Ia toți banii din portofelul meu, dar spune-le această poveste copiilor mei. Ei știu doar bucăți din ea. Este timpul să o cunoască pe toată. Spune-le că i-

am iubit foarte mult, că au meritat anii pe care i-am petrecut fără să-mi văd fratele. Spune-le să meargă prin umbră. Să asculte cu ochii, să vadă cu pielea și să simtă cu urechile, pentru că viața ne vorbește tuturor și trebuie doar să știm și să așteptăm să o ascultăm, să o vedem, să o simțim.

Știu prea bine că aceste lecții vin târziu, dar nu am fost pregătit să le dau mai departe până astăzi. Sunt plin de regrete pentru tot timpul pierdut, timp în care aș fi putut să le spun totul personal, când conta: când erau mici, când mă priveau cu ochi strălucitori. Acum este prea târziu, iar mesajul, transmis de un străin, va trebui să fie suficient.

– Călătorie plăcută și ție, și mie! Te las acum, pentru că băiatul care am fost, cel care se numește Francisco Junior, insistă și insistă. Chiar acum spune: „Haide, Francisco, să mergem acum, nu mai vorbi, vreau să ies“. Și tot ce pot face este să ascult și să fiu atent.

Pentru că băiatul ăsta a fost întotdeauna foarte tenace sau foarte încăpățânat, în funcție de situație și de cine o spunea. Motiv pentru care știu că, înainte de a ajunge la destinație, va reuși să iasă până la capăt, să-l lase definitiv în urmă pe bătrân și să alerge cum nu a mai alergat de atâta vreme. Vrea să ajungă repede la destinație. Destinația florilor, a lui Simonopio, a lui, a mea, înainte ca soarele să apună. Pentru că, odată ajuns acolo, cu mânuța lui – acum fără vene vizibile, fără pete, fără riduri – va prinde mâna copilăroasă a fratelui său.

Așa cum a așteptat atât de mult timp să facă.

Mă întorc și fac un pas ezitant. Apoi încă unul. Îmi dau seama că am mai multă forță în corp decât am avut de ani de zile. Urmăresc albinele, devenind din ce în ce mai agil și mai rapid, cu vechiul orizont în spatele meu. Mergem fără să ne uităm înapoi, pentru că, în această călătorie, tot ce ne interesează este destinația noastră.

NOTE ȘI MULȚUMIRI

Acesta este un roman inspirat din povestea reală a unui oraș din regiunea unde se cultivă citrice în nordul Mexicului.

Nu există libertate mai mare decât să scrii ficțiune, chiar și atunci când este inspirată de evenimente istorice, așa cum este a mea.

Cuvântul cheie aici este „inspirație“, pentru că deschide posibilități infinite și îmi permite – îmi permit eu singură – prerogativa de a modela anumite evenimente, după bunul meu plac, pentru a dezvolta romanul așa cum mi l-am imaginat.

Aceasta este ceea ce se numește licență artistică. Nici un departament din nici un guvern nu o emite. Tu ți-o eliberezi după bunul tău plac, de unde și libertatea.

Cu toate acestea, cercetarea mea pentru acest roman a fost foarte amplă. Și, deși respectarea evenimentelor istorice și a aspectelor tehnice – așa cum au existat ele – a fost foarte importantă pentru mine în timp ce relatam povestea personajelor mele fictive, nu am fost atât de preocupat de respectarea datelor exacte. Multe dintre ele sunt pe atât de exacte pe cât mi-au permis cercetările: guvernul lui Angeles, datele războaielor, pandemia de gripă spaniolă, referirile la Constituția din 1917 la legea privind terenurile necultivate, de exemplu. Altele nu chiar atât de mult: data exactă a vizitei lui Angeles la Linares, legea privind pomii fructiferi, începutul evoluției Linaresului către cultivarea citricelor, anumite evenimente din reforma agrară a regiunii: în unele cazuri, am pus cap la cap mai multe evenimente; în altele am devansat datele cu câțiva ani.

În această carte am căutat să fiu fidelă nu atât detaliilor istorice, cât imaginației mele. Acesta este motivul pentru care Simonopio există în aceste pagini, motivul pentru care sugerez că tot ceea ce este acum o importantă zonă de cultivare a citricelor există datorită călătoriei unui băiat și a viziunii unor albine.

De aceea, în *Zborul albinelor*, mi-am permis să includ un turneu de canastă, deși aveau să treacă vreo douăzeci de ani până când niște uruguayeni plictisiți au inventat acest joc de cărți. Acesta este, de asemenea, motivul pentru care personaje fictive, extrase din imaginația mea, coexistă în roman cu personaje care se regăsesc în unele sau în toate cărțile de istorie (am decis, pentru toate cele fictive – cu excepția lui Espiricueta –, să folosesc nume de familie tipice din locul unde se află romanul, deși asta nu înseamnă că oamenii au existat cu adevărat). Și de aceea, într-o altă clauză perfect acceptabilă a licenței artistice pe care mi-am acordat-o, am inclus și unele personaje care există, sau au existat, dar nu în contextul în care apar în acest roman. Cum ar fi Soledad Betancourt, bunica mea, care a fost povestitoarea din viața mea, din leagăn și până la balansoar. Am fost norocoasă că am avut-o. Știu, de asemenea, că sunt o scriitoare norocoasă în multe privințe. Sunt recunoscătoare pentru asta.

Lui Wendolin Perla, minunatul și îndrăznețul meu editor de la Penguin Random House Mexic, care m-a primit pe mine, o scriitoare necunoscută, atunci când am bătut la ușă: mulțumesc.

Pentru Simon Bruni, pentru ziua în care a luat *El murmullo de las abejas* undeva în Spania, „a ascultat cu atenție și a fost atent“ și a decis să o transforme în *Zborul albinelor*. Grație artei tale, cartea mea sună frumos în engleză.

Pentru AmazonCrossing și posibilitățile pe care le oferă: o lume de povești, idei și sunete noi la îndemână.

Sunt recunoscătoare pentru oportunitatea pe care am avut-o de a intervieva niște oameni remarcabili și foarte iubiți înainte de plecarea lor definitivă, precum și pentru energia, entuziasmul și răbdarea cu care au răspuns la întrebările mele. Au plecat, dar și-au lăsat amprenta asupra mea, în această poveste și în viețile pe care le-au atins în timpul cât au trăit pe această lume.